

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_190364

UNIVERSAL
LIBRARY

که که تقسیم لایه بود کرده خیارهای و محمد زاده ای
نوح فوکه یکم و دوم نوشته است

علماء امتی کا نبیہ بنی اسرائیل

درینو لاجہ فضل خالق جل و علا و تبارک حضرت ائمہ ہدی علیہم آلاف التحیۃ و الثناء

جلد اول از کتاب

معجم السیما

در تذکرہ علماء و فضلاء فی فرقہ امامیہ اثنا عشریہ کثرہم اللہ فی البرتہ

تالیف

فاضل ادیب الفائز من الفضل بالعلم والقریب بنجۃ الامثل والافسان

سابقہ الافاضل فی ذی المیدان فی المجد السبی و اشرف العسلی

مولوی میرزا محمد علی صانہ اللہ کو

بجاء محنت و علی

در مطبع حنفیہ کراچی واقع نخاس جدید لکھنؤ مطبوعہ طباع گروہ

۱۳۰۰ھ ۱۹۱۲ء

تقرّب جناب قدسي القاب استاذ الكل في الكل يا دى الورى الى خير السبل حجة الاسلام
آقاسية محمد عباس الشوشترى ادام الله ايامه بكتاب نجوم السمارى تراجم العلماء

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله الذى جعل العلماء نجوم السماء وورثة الانبياء ورحم مدادهم على دماء
التهداء والضلالة على نبيه المصطفى واله اعلام الثقة ومصايح الهدى انا بعد
فقد طالما اساء الدهر الى سادته ورمى بهامر العصباء الى اوليائه وكادته وكان
ذلك من قديم عادته واستقر العلماء يشكون روابى الجهل في كل جبل وسهل ولو انهم
كانوا في هذا الشئمان لتتواز ما هم وعلو انهم وصفوا الوجدان بالاعواز وحملا استكوا
على المجاز فكاهم نغوا الينا العلم في حياته ولم يدركوا من وفاته وكان قد تحقق نعمهم
حيث لا يشكر سعيهم واليوم مات العلم وماله ناء وكاليه ساء وداء او ادخل من غير
وداء فمن المغتفر وافضل النعم ذكر الماضين الكسطين فان ذكر النعم بضاعة
الساكين ومن جد في تجديد عهدهم واحضار سعادتهم واخطار صمودهم الحبيب
اللبيب الكذيب لاربيب الفائر من الفضل بالمعنى والرتيب الثالث من الشرف وفر
نصيب الاصلح الكلى الذى لا يحصى الاحوذى الواقف على اخبار الفقهاء وحالات العلماء
والباحث عن حقائق الانباء زبدة الاحباب وسلاية الاجناب المقتضى باناس
استادة الاطياب لناظر في الحديث والكتاب لفظن اللودعى والصيف الوالمولى
ميرزا محمد علي رفاة الله الى اوج الكمال ووقاه عين الكمال وهو من قرة على
بعض الكتب الادبية وشطر من كتابه رواه القران في فضائل اسناء التهم فقد ان
كتابا رائقا انا بان له فضلا شائعا فيه للنظرين تذكرة وللحاصلين بصيرة فانه
بذل وسعه ومجوده في تتبع اخلاقهم الحمودة واحوال وكادتهم وكيفية
الناسهم واحسابهم وصفاتهم وذكر مؤلفاتهم ومصنفاتهم بتدقيق النظر وتعميق الفكر

والشكون الى كل خير معتبرا حياءً لذكرهم واقترافاً لآثرهم بجله بحمد الله بين ترحم اهل العلوم
كالشيخ سبط بن الجوزي يستفيض منه بالمجتدى ويستفيض به المهتدي فيلها من جموعة
كاتبان منسها وصفائيه أخذوا دها وبقااتها جنة غالية فيها سائرهم فوعة واكن اب
سوفوه عمة وفارق مودة ووزان سببونة حيا فيها اما جد من العلماء العاملين
اخوانا عند سر رقتنا يا ابن خير الله خير الخلق ان عن هؤلاء المصطفين واقر به العبد
في التاريخ نقه انضجعت لذاس الشيا محمد عباس عفي عنه

عبارت جناب مستطاب ملاک نصاب فی التکالیف آية الله في العالمين ناصر شريعة
جده خير المسلمين جناب آقا سيد حامد حسين دام علاه ومدني بستانه

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذي اودع خاصية عبادة العروج الى معارج الفضل والكمال والصلوة
والسلام على محمد وآله خير الوبعد فان الفاضل السعيد الوفي الرشيد
الضيق الحميد الالامع الزكي اللودعي الذكي المولوي ميدنا محمد علي ممتن حاسنا
قصب التيق في العلم والبراعة واحكم مر اثر التحقيق والتقن الصناعة واخذ العلوم
من الاعلام بلجة ورافق الاكابر الذين هم رؤساء الملة وهوى بالخصوص قد
الوداد والمقة والمختص بمرافقة والمنوكة بالاعتقاد والتركيب والثقة وقد صنف
بالتامس كتابا رائعا وسفرا حافلا في تاريخ علماء الشيعة على الله مراتب
الترقية فجاهد الله بحيث يعجب بالمتظار ويروق الانصار وقليل في نظيره في

الأصهار والأصهار وهو دليل على سعة اطلاع وطول باعة فأنه تعالى يصوره
عن عين الكمال وبقية من الخاف وفي الأحوال كتبه حامد حسين عفا الله عنه في
١٥ من ربيع الآخر سنة ٩٢٥ هـ

۱۲۷۹
حسین
خامنه

تقریر جناب ملا ملک آداب شریف السادة اطیاب فخر الہ اعظمین قدوة العلماء
الربانیین اقا سید حسین الطباطبائی الیزد سے ادا م اللہ آیام افاصۃ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

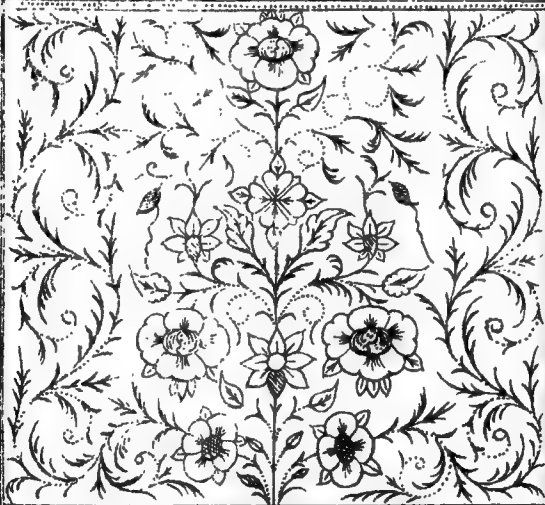
الحمد لله الذي رتب ما فوق الارض بوجود العلماء الخمازين ما دون العرش بنجوم السماء وجعل
العلماء ورثة الانبياء هداية الجهلاء في البادية البعيدة كما جعل النجوم خليفة البيضا للنسرين
الضياء في الليلة الظلماء وصير هؤلاء العالمين العاملين حجج في العالمين بعد الامامة الطاهرة
عليهم السلام في احكام الدين كما اشاء اليه بقوله وجعلنا بينهم وبين القرى التي باركنا فيها
قرى ظاهرة وقد رايها التيسير وايفها ليلالي واياماً امنين فضيلة الله على نبينا محمد وعلى آله
الطيبين وعلمهم اجمعين ما قام به الشرع المبين والذين المستبين ثمراتي لما كنت في رماننا
معداته قد عفت الديار وعجبت الكار وتناثر ثمرات النجوم وتركبت الغيوم وقل العلماء وكثر الاولاد
وعظمو البلاد فطال ما اجبت الاطلام على الاخبار والاخبار من هؤلاء الاحبار الاختيار وذكر
اعمارهم الخالية واسماهم التامية واعصارهم الماضية وانما هم الشافية لما علت ان الماء
اذا لم يوجد ينجم وان الورد اذا ذهب من مائه يستنجم فلم اجد كذا في ذلك مجمع الشتات
وخطا لا يحتوي على الاشتات من ذكر سلفنا الصالحين وبقاياهم المعاصرين من علمائنا
الرهشدين وفقهائنا المجتهدين رضوان الله عليهم اجمعين حتى اتفق في السير بحكم التقدير
الى بلدنا ككوصانها الله عن كل سوء فرايت فيها كما اشرى فاحامعاً لذلك ووحدت

ما اسادت هنالك يسمى بنجوم السماء في تراجم العلماء مما افقه الاخر السديد والمرشد المرشيد
 ذوالبصر الحديد والهام الطويل البعيد العالم بلبعض الفاضل الخبير الاكمل غيبة الامثال
 والاقلان وسبقه الافاضل في هذا الميدان المولى الوفي الملي بدينه المصنف على الكثرة اصلا
 ثم الكثرة دامت الله فضله وعلاه وبلغه الى ما يتمناه في دنياه وعقباه فوجدت هذا
 الكتاب كمولفه بجراذ اخر او ذخر او اخر او نوراً ظاهراً وضيئاً زاهراً فان شبههم هذا
 المؤلف الشريف بجراذ الانوار فخل مؤلفه ينبغي ان يكون فيها غانصاً وان شاكلته بجامع
 الاخبار فهو الاخرى بها فاحصاً والله ذو حيث جمع قاوره ونقد واصفه وكتب امله وقارنه
 ذلك بالنصيب الا على والقدر المعلى فكاتبه لما راى ذلك الحلق عقد الشرا ينظر هذا العقد
 من اصف درر الثرى حتى يكون لجيد الزمان شذرا ولا هله ذكرى ومؤلفه ذخر او ثمر
 لقلوب الناس وكيف لا وهو من اهل بيتهم واهل البيت باء البيت ادري وقد افقمت في ذكر
 هؤلاء النجوم الباهرة والاخبار الزاهرة بمن طلع في الافق لثاني من اقاصى مشارق البلاد
 والاواني وذكر نجومهم وبعدهم نجوفانه لما غاب نجم طلع نجم وقل في كتابه هذا من لا يخبر
 بخبره ولمرات باثره فجزاه الله وآمانه عن الاسلام واهله خير جزاء المحسنين والحمد لله
 رب العالمين وكتبت هذه بيدي الجبانية الفانية لان لا ينسا في بالدعاء لحسن العاقبة
 والعافية ولانا احقر السادة بل الخليفة حسين الطباطبائي اليندى اصلا والنجف مدفا
 ان شاء ربي وهو حبيبى وكان ذلك في شهر شوال من سنة ١٢٩٤ هـ من الهجرة النبوية المباركة
 والحمد لله أولا وآخرا

قال الله تعالى في كتابه المكنون
وعلامات ويا لئن لم يهتدوا

كتاب نجوم السماء في ايام العلماء

در مطبع جعفری واقع نخاسنج
با اهتمام میرزا محمد طبع

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذي رفع درجات العلماء حتى فضل مدادهم على دماء الشهداء وحياتهم
مواهب الانبياء ورفع اقدار حملة الاخبار ورواة الآثار الائمة الاخيات
حتى ان العالم له اجر الصائم القائم المجاهد وروايه لحدیث اهل البيت افضل
من سبعين الف عابد و صلى الله على نبيه الذي اتاه الله من العلم ما لم يوت
احدا من العالمين ناهي الذي كنهم وعلمهم الكتاب الحكيم وان كانوا من
قبل لفى ضلال مبين وعلى علي باب مدينة العلم وسيد الوصيين
وعلى اهل الصيبيين الطاهرين المعصومين الذين ارشدنا الى الطريق المستبين
ويضووا العلماء منذ ان انهدى لهم الى معالم الدين فهم للشرع حفظة وحده
ينفون عن الدين تحريف الغالين واختال المبتلين فاصبحت حقائق العلم بدروسهم
ناصرة ووضحت رياض المسائل بذكرهم محضرة ومناهل الفقه باقاداتهم
متعة ومناجى التحقيق ببياناتهم واخوة وقام بهم عماد الاسلام وشاعت لهم قواعد
الاحكام واستندوا بلوامع ارشادهم حق اليقين واضمحل بسطوات صوامعهم القاطنة
اباطيل الجاهدين اما بعد يزمار سافيرا باب عرفان واصحاب بصيرة واثقان پوشه فخرها

که حقوق علماء دین و حفظان شریعت مقدسه حضرت سیلمرسلین و ائمه معصومین سلام الله علیهم اجمعین برکافه مؤمنین موقنین بیش از آنست که زبان عامه شنایش سر آید و فائده زبان از عمده شکرش بدر آید و اندازۀ نعمت مدایح و بلندی مراتب ایشان اسواء حضرت ملک عالم احصاء استقصا از قبیل محالات و تمتعات قال الله تعالی رفع الله الذین آمنوا و الذین اوتوا العلم درجاتا هرگاه که درجات عالیه و مراتب فائده برای طلق آنکس که مؤمن بحق باشد نزد حق سبحانه و تعالی بوده باشد بطریق اولی برای کسانی که بغضیلت این هر دو سعادتمند و شرافتین علم و ایمان محلی و پیرانه اند به مدایح از کسی که محضست ایمان و ایقان داشته عالی و فائق خواهد بود و باجمله بنا بر غرض و مقصود آیات کریمه و منطوق متون احادیث کثیره فی فضل و در تبیین طائفه بعد از حضرت انبیاء و صلوات الله علیهم اجمعین بعد از منزله و مرتبت ایشان نمیرسد بلکه ظهور ای ارشاد مجلی علیهم السلام استی کانبیاء نبی اسرائیل ماثل و معادل و در برزخ ایشان است و در امثال این زمان که انوار جمال بکمال امام ثانی عشره حججه الله المنتظر تالی مرتبه رسالت خاتم فص است قانع ابواب هدایت خاتم دوره و وصایت طیفه الرحمن صاحب العصر و الزمان علیه و علی آباءه سلام الله ملک المنان اللهم عجل فی خروجه و ظهوره و املا الله الشان العالی علی من یحب و یحبه و یحیی من یتیم و یزیر حجاب پنهان تحصیل احکام الهی تسالبت شریعت رسالت پناهی منحصر در رجوع بنایان امام علیه السلام التمهید و اسلام است که اساطین دین و عازمان علوم الهیه طاهرین اند و در معرفت تفصیل احوال ایشان مشتمل بر منافع عظیمه و مراجع حسیه است لهذا علای روزگار و فضلاء اصحاب کتب بسیار درین باب تصنیف فرموده و در آثار پیشمار و علم صبا احوال علای عالی تجار تجرید و در آورده و کلمای هر زمان را شمرده اما احوال متأخرین فضلا و علما که در العتباتی بوده اند به تفصیلاتی تام و متبع کامل یا فائده شود اگر بعضی از آنکیا که قریب العصر رحمه الله کتابی فارسی شتمبر احوال سلف صاحبین و اندک که از احوال متأخرین نوشته اما بسیاری از متأخرین را ذکر فرموده بنا برین فیه کثیر الذنب و تقصیر العظم بحسب الله ذکره و غیر آن محمد بن صادق بن محمد انجا الله من فلان الساعه و در ذلک انما یحیی الله

عدم لیاقت و استعداد و کم مایگی و قلت مواد با تمثال فرمان واجب الاذعان بعضی از علمای
 اعیان و تعظیم عظیم الشان اودام الله تعالى ایام افاضات و اعادته در سینه بکینار دود و صدق و شهادت
 و شش جری قالیق این کتاب مبارک نمود و جمیع که ذکر ایشان در کتب متداوله یافته نشده که
 ایشان هم بر دانت ذکر علما را مقصور بر تجدیدین اعلام و فقهای اهل سنت علیهم السلام ساخته ام بلکه
 بقصد سامی جمعی از اعیان مصلحین که در علوم عربیه و ادبیه یا فنون عقلیه حکمیه یا طوطی و منیرت علیا
 داشته اند نیز پرداخته و قاعده و رد ذکر علمای هر پایه چنین گذاشته ام که کسیکه غالب زمان او در آن
 عاشق و باشد اما در اواخر مائت حاوی عشر و طاعت یافته و او در ذیل فصلای مائت حاوی عشر نوشته ام
 و در تمام کتاب که آخر یافته مائت عشر است بنا بر همین منوال کرده ام لیکن احوال مولانا السید محمد صاحب
 المدارک را که در فاش از قبل مائت حاوی عشر واقع شده بعضی مصالح ذیل این رساله ننموده شد
 امید از اصحاب فصل و دانش در باب غم و غیش آنکه اگر در متبع احوال تفصیل احوال و حضرت جمال
 انزلی علی باریت قدسی بنفید با صلاح فاسد کوشند فبیل عنو پوشند الله جل جلاله خالصا لوجه
 اکرم و نقبل ما لک انت الشیخ العظیم و این سال را در غربت به نیم و یک خاتمه بخشیم اول و در ذکر بعضی
 اکابر متعلمین و فقها و مجتهدین و افاضل محدثین و مفسرین و اعیان مصلحین و متعلمین که در مائت حاوی
 عشر بوده اند السید محمد بن علی بن الحسین بن ابی الحسن الحسینی الموسوی العالی
 لقب او شمس الدین و دختر زاده شهید ثانی زین الدین رحمة الله بود پدرش از افاضل تلامذ
 شهید ثانی بود و نسب شریف او بنا بر مشهور بجنسرت امام موسی کاظم علیه السلام میرسد و در کتاب و در مشهور
 از کتاب شیخ محمد بن الحسن الموسوی ایزدین قریب شهید ثانی علیها الرحمه متغول است که سید امام طایفه طایفه
 السادات الابرار و عین العلماء الانبیاء سلام الله علیه القبا سید غزالدین علی بن الحسین بن ابی الحسین
 رحمه الله و تالکوان شهید ثانی بود و شهید ثانی تربیت او فرموده او را به اربع عالیه علوم رسانید و دختر
 خود را با تو زینچ نمود و او را از خواص ملازمان محبت خود گردانید و او بسیار از علوم غنیه و

باب برگ

تقریری در کتاب نقد الرجال آورده که سید محمد بن علی بن ابی الحسن حسینی عالمی راه سیدی از سادات
 و بزرگی از بزرگان علمای ما و همی از قضای مابود و درین نزدیکی وفات یافته است و لکن او در شام
 بود و اتفاق ملاقات او هم نرسید و از تصانیف او کتابهاست انتمی مؤلف گوید که جناب سید محمد
 مذکور را پسری بود سیدی بسید حسین که متنازل آمل ذکرش فرموده و درین کتاب هم در ذیل علامه شیخ
 بهار الدین عالمی علیه الرحمه احوالش مذکور خواهد شد انشاء الله تعالی و در کوه لویه البحرین مسطور است که شیخ
 بزرگ اعظم شیخ عبدالباقی بن سعد جزائری از سید فضل و علم اکمل سید محمد مذکور روایت داشت صاحب کتب
 بعد نقل این عبارت آورده که شاید این همان شیخ عبدالباقی مؤلف کتاب حادی الاقوال و علم رجال باشد که شیخ
 یوسف در رساله مذکوره و صاحب مشتمی المقال در کتاب خود کلام او را نقل کرده اند و هم بجای دیگر
 در رساله مذکوره که شیخ عبدالباقی بن سعد جزائری شاگرد شیخ علی بن عبدالحامد الکلبی بود پس شاید که از زمان
 شیخ علی تا زمان سید محمد مذکور در حیات بوده و شرف صحبت و بلند هردو ایشان را در یافته باشد و اندک علم و ادب
 و در کوه مسطور است که ولادت سید محمد مذکور در سنه نهصد و پلوش هجری بود و تا پنج نیردهم ماه ربیع الاول
 سال چهارم و پنجاه هجری وفات یافت برین تقدیر مدت عمرش شصت و دو سال بوده باشد از مصنفان
 او کتاب مدارک الاحکام شرح شرائع الاسلام است که از انجمن انچه متعلق به عبادات است بقالب تصنیف درآمده
 و حاشیه تهذیب الاحکام و حاشیه ارشاد و حاشیه الفیه شیخ سید علیه الرحمه شرح مختصر نافع که آنرا صاحب امل
 ذکر نموده است و من بشرح مذکور است و انچه متعلق به کتاب النکاح است که کتاب النکاح و است واقع نشده هم بعض
 علمای معاصرین هم ذکر کرده که سواي ما زمان شرح باقی ابواب کتاب مذکور از تصانیف او و غیر فرسیده و از
 احدی از علمائشیده شد دیگر از تصانیفش کتاب شواهد بن اننا علم است که آنرا در زبان ویده ام انتهای
 الشیخ جمال الدین ابو منصور الحسن بن زین الدین بن علی بن احمد الحامد از اکابر علمای دین قضای
 بارعین بود و فضل و کمالش از نایب است و شهادت منشی از انجا است و ولادت با سعادتش علی انقل بسطه
 الشیخ علی بسطه الشریف فی الدلائل و شب جمعه سبت و پنجم ماه رمضان سنه نهصد و پنجاه و پنجاه هجری واقع
 شده و اینها شیخ علی مذکور بعد ذکر فضائل و محامد بعض حالات شیخ حسن مذکور آورده که او خواهر برادره اش

یہ محمد صاحب مدارک و تحصیل علم شریک یکدیگر بودند مثل و اسب گره بسته که در یک میدان با هم
 ہستم باشند۔ و جو بچہ شیر خوار کہ از یک مادر شیر نوشند و ہر دو ایشان در عکس تقارب ہم بودند و او بعد از
 وفات سہ ماہہ بنکور بقدر مدتی کہ تفاوت میان سن ایشان بود زندہ ماندند و قبر رسید مہملین آید کہ میرہ را
 کہشت من المونین جال صدقو لما عاہد اللہ علیہم من قصصہم فمنہم من ننظر ما بدلا و انبدلا

و ابائی چند در مرغیہ شمشیر گفتمہ بر قش نوشت و آن نیست

للمجد والمعرفه والکرم محمد والزايا طاهر الشيم يعان والروح طرا باری التسم	یہ لموس تشیح صا کا علم کان للدين کما استضاء به سے راہ و ہما الکرامۃ والرت
--	---

و در آن زمان ہر دو ایشان ہر مہرے و میل و کمال بودند چنانکہ بر کسیہ در تصانیف ایشان تامل
 نہ شد و در شیخ حسن و قیق انظر تر بود و جامعیت انواع علوم زیادہ از سید محمد داشت و عادت
 بود کہ ایشان پیمان بود کہ ہر گاہ یکی بیشتر بسجہ زخمہ مشغول نماز بجاغت میشد دیگری آمدہ در نماز با او
 قنوت نمیداد و ہر گاہ یکی چیز سے بضعیف آوردہ می نوشت اجزای کتاب خود را پیش دیگری فرستاد و
 بعد از آن کہ نوشت و تحریر ایشان تمام ہزار میگرفت جمع میشد و ہر گاہ یکی از ایشان در سلسلہ از سائل فقہیہ اشکال
 تمریضہ می نمود و مردم از دیگری حکم آن سلسلہ را می پرسیدند میگفت کہ با و رجوع کنید کہ او کفایت نموت
 من سلسلہ مودہ است و صاحب مفاہد الرجال آوردہ کہ شیخ حسن بنو کرکی از اکابر علمای امامیہ بود و نوشتہ
 بہ شیخ محمد شمس و واضح الطریقہ و نقلی الکلام و جلیہ التصانیف بود و انتہی و ایضا صاحب دہشوار کردہ
 از پانچ ہزار شمس محمد شمس علی اصانع و سید علی بن ابی الحسن کہ ہر دو از تلامذہ پدرش بودند متولی تربیت
 ہند و تا آنکہ بزرگ شد و بخدمت ہر دو ایشان خصوصاً بخدمت سید علی اصانع اکثر علوم از مسقول و مقول
 و منہ و اصول و عربیت و ریاضی و غیر آن را کہ ایشان از پدرش استفادہ نمودہ بودند قرائت نمود و
 سید محمد شریک قرائت بود و چون سید علی فوت شد تا عبد اللہ زیدی شایع تہذیب بآن ملا و سید شیخ حسن
 ہمیشہ اوقات علوم منطق و معانی و اشال آن نمود و او در آنوقت حاشیہ تہذیب می نوشت و قرائت
 علوم حدیث و فقہ نیز دست شیخ حسن سید محمد میکرد و بعد شیخ حسن و سید محمد بسوی عراق سفر کردند و در

جمیع اشرف نجدت ملا احمد ابدولی رسیده کتب علم اصول و فقه و کلام و فقه آن را قوارت نموده و
 ملا احمد مرحوم در آنوقت بتالیف شرح ارشاد مشغول بود و اخیری آنرا بایشان سیدار دومی فرستاد که در
 عبارتش نظر کنید و آنرا اصلاح نماید زیرا که میدانم که بعضی عبارات آن غیر صحیح است و جمیع اشرف از اشکاف
 ملا احمد متلی طولانی بود که شرح مختصر عضدی بنویسند و هنوز بسیار از آن باقی بود شیخ حسن رسید
 در وقت خواندن نجدت مولانا مذکور را حراق بسیار مطالعه می کردند و سوال و بحث بسیار نمی کردند
 از نجبت آن جماعت از راه استنساب ایشان تبیین میکردند ملا احمد بحال ایشان ستانده و فرمود که ویرب
 است که هر دو ایشان متوجه بلاد خود خواهند شد و تصانیف ایشان نزد شما خواهد آمد و شما در قرائت این
 شرح مختصر خواهید بود پس هر دو ایشان مت قلیل نزد ملا احمد اقامت داشتند چون بوطن خود رفتند
 که در تخریج حسن کتاب عالم و کتاب منتقی البیان را تصنیف کرد و تسبیح کتاب المداکر که بعضی تصنیف
 در آورد و بعضی ازین کتابها قبل از وفات مولانا مذکور بسوی حراق رسید و اینها صاحب دینشوار آورده
 که بعد من شیخ حسن در تفریه کرک نوح علیه السلام با شیخ بهار الدین عالمی را ملاقات کرد و در میانیکه او بگوید
 آن بلاد سفر کرده بود و چون شیخ حسن مذکور از عراق مراجعت نمود بتدریس تصنیف مشغول شد و
 اینها صاحب دینشوار آورده که من رسیده است که تکلیف سلطان از اکابر فضلا عجم بود و کتاب عالم و شرح
 لمعه را بر دهم درس می داد و دومی گفت که شنیده ام که شیخ حسن در آنجا تصنیف کتاب منتقی البیان
 کتاب عالم وفات یافت و هر کس که فکر تحقیق او باین درجه باشد عجیب است که در حال فکر نمودن و در
 تصانیف وفات یابد و اینها صاحب دینشوار آورده که از بعضی استاذ خود و از بعضی غیر ایشان نیز
 شنیده ام که هرگاه شیخ حسن از براسه حج رفت با صاحب خود گفت که از خدای عزوجل مسیه دارم
 که بزیارت جمال باکمال حضرت امام صاحب العصر و الزمان علیه الصلوٰة والسلام مشرف شوم زیرا که آنحضرت
 هر سال بی حج تشریف می آرند پس چون شیخ حسن در مساک حج وقوف عذر را بجا آورد و درخواست که
 در گوشه تنهایی بفرایغ خاطر مشغول او عیبه عذر شود با صاحب خود فرمود که از خیمه بیرون روی و در خیمه
 نشسته مشغول دعا باشید درین اثنا شخصی داخل خیمه شد که شیخ حسن او را می شناسد و سلام گفت

نخست شیخ حسن مذکور گوید از آمدن او به بیت برین غالب شد و مهوت شدم و قدرت بر سخن
 گفتن نداشتم پس او با من سخن گفت و بجای می که یاد ندارم تکلم نمود و برخواست و چون از غیبه بیرون
 رفت چیزیکه امید آن داشتم بخاطرم رسید و بجلت تمام برخاستم پس او را ندیدم و از اصحاب خود
 پرسیدم گفتند که هیچکس را ندیده ایم که داخل غیبه تو شده باشد آنستے محصله و صاحب کتاب اهل
 اولان نقل فرموده که شیخ حسن در وقت شهادت پدر خود چهار ساله بود بعد از آن گفته که این تاریخ همچنین
 یافته ام گفن از شهادت پدرش ظاهر میشود که او در آنوقت هفت ساله بود و الله اعلم بالخصایع
 آورده که اجازه بنامس کامل سید علی بن حسین بن ابی الحسن العالی که از برای شیخ حسن مذکور نوشته بود
 بر پشت نسخه از نسخهای شرح لعمه نظر فقیر کشیده و تقصیر رسیده خلاصه کلامش آنکه ولد صالح فاضل کامل تقوی
 و مع خلاصه الغضلا و الحیوب الاتقیاء شیخ حسن ولد میرزا عالم افضل افضل الشیخ زین الدین شهید
 اشرفی نزد من قرأت و سماعت علوم فقه و اصول تحقیق و تفتیح تمام نمود و من او را از برای روایت
 جمیع علوم شرعی که از پدرش روایت آن دارم اجازه دادم انتهی و تاریخ کتابت اجازه مذکوره را
 جمادی الاخری سنه مصاد و هشتاد و چهار هجری بوده است و ایضا در ذیل آن اجازه بطریق حسن مذکور
 از برای این خودش مکتوب یافته شد خلاصه کلامش آنکه من از برای دو فرزندمان سعادت مند و کی
 عزیز الدین محمد ابو جعفر و دیگرے رضی الدین علی ابو الحسن است اجازه دادم که روایت کنند از جمیع
 شهادت من سید علی مرا اجازه آن داده است همچنین آنچه را دیگر علماء مرا اجازه داده اند از جمله
 شیخ حسین بن عبدالقصد عالمی و سید عابد نور الدین علی بن سید محمد الدین باشمی و غیره اند که بهر ایشان
 از پدرم روایت دارند آنستے و تاریخ این اجازه اوائل سنه مصاد و هجری است شیخ یوسف بحرانی در
 نوته آورده که شیخ حسن مذکور اشعار را فقه و قصائد فائده دارد و بسیاری از افراد کتاب منس المسافر
 و طبع من الحاضر نقل کرده ام و صاحب اهل آل نقل کرده که او دیوان اشعار داد که از تلمیذش شیخ
 نجیب الدین علی بن محمد بن محمد بن کی عالمی جمع نموده است چهار تصانیف شیخ حسن مذکور کتاب تفتیح البیان
 فی اناحاده و بیث اصلاح و الحسانی و دو جلد است که در آن ابواب عبادات تصنیف آمده و کتاب

معالم الدین و ملاذ المجتهدین که از آنجمله تقدیرش در اصول فقه و بعضی از فروع در احکام طهارت و حج
تالیف رسیده و تالیف بر کتاب مختلف اشیدیم و کتاب مشکوٰۃ القول التمدیدی فی تحقیق معنی لغات
و تعلید و کتاب الاجازات و کتاب انحراف الطائسی و در علم رجال و زیاده از سی و هشت و در طهارت و حج و
کتاب سناسک الحج و کتاب جواب المسائل الدینیات الاولی و جواب المسائل الثانیة و زیاده از سی و هشت
اشیاء و اقوالی و در معنی المقال بعد از تصنیفات او گفته که اصل کتاب تحریر طائوسی از او است و بعد
بن طائوس بود که از ابن زینال به مال شیخ کشیده تالیف کرده و کتاب جل الاشکال فی حرق الرجال تحریر
نموده بود پس شیخ حسن مجیر و تمذیب آن نموده تحریر طائوسی و به ساخت و به کتاب و به نوشتن
بعد ذکر تصانیف او آورده که وفاتش در سال چهارم و یازده هجری واقع شد و ماه وفاتش ربیع الثانی
و او در بلده جمیع مذنون مشدد پس مدت عمرش پنجاه و دو سال و کسری باشد و الله اعلم
بالتعید الشهد الشک المکنم الفرید و المناظر الوحید الهامد فی الله القاضی نور الله بن شعیب
بن نور الله الحسینی الشری الملقب بالشهد الثالث

از شاه سیر کلین امامیه و مجاهدین فخره ناجیه افغانی هشت و دوازده عالم مجتهدان شوشتر و اکابر و الیایان
و سلاطین و دومان امیر المومنین حیدر تاشتر ناموس هدایت کاسرنا قوس عوایت تضمین نیر الهام پذیرش و
احلای لوائی احکام عزت و کتاب و صریح عامه حقائق تصویرش فتم الباب اجاب و صریح عذاب
نوری الاذناست و وجود شریف آن نورانی فخر و دو ان نبوی شجاعت سامران عذی ناصرین
انوی را حاسی قوی و بریان دوی تا بهمان طریق سوی مرتضوی را به بیغیای موسوی بود و کتاب
شریف و شجره پرثمره نفیس او بر روی است که کتب در کتاب مجالس المومنین در ضمن احوال جبر و حید
مور الله عزشی حسینی ذکر فرموده و آن نیست نصیار الدین سید نور الله بن محمد شاه بن مبارک الدین بن نده
بن حسین بن نجم الدین محمود بن احمد بن حسین بن حسین بن محمد بن ابی الفخار بن علی بن حسن
بن اسطیاب بن ابراهیم بن یحیی بن حسین بن محمد بن ابی علی بن حمزة بن علی المرش بن عبد الله بن
محمد الملقب بایلی بن الحسن بن الحسن بن الاصف بن الامام علی بن زین العابدین بن امام محمد بن ابی

سست هر نسب تصناء لت المناسب وناه: والبداء من غزوة في هجته وضيائه: سوره شريف
 آنجناب شوشتر كه عرب آن قسرتست و آبای كرام و ابداء و عالی مقام قاضی نذكو راز شرف جلال
 از شاه پیرانام و مرجع خاص عام جدش سید نورافنده نذكو راز علمای ارباب تصنیف و تالیف حكمت
 و غیر آن بود چنانكه شرح احوالش در مجالس المؤمنین مرقوم است و پدر زبرگوارش سید شریف بن سید
 نورافنده از اهل علم و فضل و از تلامذۀ شیخ ابراهیم قطیفی بود چنانكه در كتب رجال سطورت سید علامه
 موصوفت و زعماء كتاب احقاق الحق عبارتست نوشته چونكه شتمكبر بعض احوال محنت و مصائب اقبال
 آن سلاطین است و نیز با عینه نقلش مناسب نمود و آن این است لهذا اخر ما قصدۀ مزایف
 مقاصد الكتاب المستطاب و انجم مقسول الاحبة و الاحباب من الرذیلة علی رؤساء
 ذوی الاذنان خصوصاً الناصب الشقی المرتاب لرائع عن طریق الصواب و ذلك من جلال
 نعم الله الوهاب علی عباده الاولیاء الربیحة الشهوة العینه المجاهد اعداء بالسيف
 الثینة و الرحم الرحیم نور الله بن شریف المرحوم الحسینة كان الله لیجری علی الحق
 علیه المستدل من فضله العظیم و كرمه العیم ان یجمل مقاسلته فی نفیة هذا العشر ذریعة متعلقة
 ازاد الحشر و وسیلة مرفعة الی سید البشر و الائمة الاثنة عشر و ان یرزقی طلب ثارهم
 مع امام مهكید عوالی اقتفاء اثارهم و ان یحشرنی فی زمرة احبائهم و انصارهم و یثبونی
 فی دار القراء فی جوارهم و للمكول من افاضل المؤمنین الذین هم فی حب الذین امین
 ان یدعونی بداءه الانتظام فی زمرة الامینین اذا وقفوا علی ما قاسیت فی نظم هذا
 العقد الثین من عرق الحبین و كذا الیین فانه سبحانه لا یضیع اجر المحسنین و ان
 یصلحوا اما فی من الفتور و التقصیر و مظان المولخذاة و التعطیر فان قلت بصناعة
 لائحة و اضاعة وقتی فی الشواغل الدنیویة و اضاعة مهماتها من غربة الوطن
 و غیبة الكتب و ضیق البال بمفارقة الاهل و الال اذ بعد ما ركبت غارب
 الاغتراب فی مبادئ الشباب لتقصیل المحكم و تكمیل الفیوض و النعم

من و طے شو مشر الحرسه الى المشهد المقدسه الروحويه اما رسته رساله
 زمانه الى الهند المحمديه قامت تلك الشهور المايه رسته على اذ يد غمى واهممت
 في عداوتی واعدادهم حتى ظننت انها هندك الامم لكبد عی لكن الله سبحانه ببركات
 محبة اهل البيت عليهم السلام احب قلبه المیت و اجری بنا فی علمه ال و صار میت
 اذ رمیت فانصرنا المصنف العلامة حاشین و وسمنا على جاعرة الاشاعرة القاص
 و الناصبه الفاجرة الحاشین فانقمنا من الذين اجروا و كان حقا علينا نصر المؤمنين و الله
 الناصر و المعیز و قد اتفق نظم هذا الكتاب و شتمت بها عوال المعانی سبعة اشهر من غفر اللیل
 لما شرح من كثرة ملالی و وضعف القو و نخل البدن كالشتر الی و كان اخرها اربع الاول
 المنتظم في سلك شهر رسته الفد اربع عشر بلدا و اکره بلاد لقنذا الكفر و واستعمل فيها الشيطان
 مكره صان الله المؤمنين عنف و جهل و اخرهم عن سواد الهند حرمه و سبله على الحق و اهل
 مجمل احوال جناب قاضی انگرچان اکبر شاه بادشا و هندوستان نصب قضا با و تفویض نو و
 منسوب بر قاضی شد و شتا و شمس مثل شادات اول و شهید ثانی بعلت تشیع بر دست ظلم پرست
 مواصب واقع شد مانند اهل حق اذ و شهید ثالث تعبیر میکنند و خاصه و عامه و معاصرین او اعمه
 او عان بکمال علم و فضل و جلالت و تقوی و عدالت او و اشتد ملا عبد القادر که از جمله معاصرین او
 از متصهین اهل سنت و جماعت بود و در کتاب تجنب التوازیخ بتقریب ذکر طلمای محمد اکبر شاهی نوشته که
 قاضی نور الله ششتری اگر چه شیعی ندب است اما بسیار بصفت تصفت و عدالت و نیک نفسی و حیاء
 تقوی و عفاف و اوصاف اشرا و موصون است و تعلم و حکم و جودت نعم و حدت طبع و صفاتی کیم
 و ذکا و مشورت صاحب تصانیف لائمه است توقیعی بر تفسیر مثل شیخ فیضی نوشته که از خیر تعریف و توصیف
 بیرونست و طبع نظمی دارد و اشعار و نشین می گوید بوسیله حکیم ابوالفتح بلانست شاهی بیرونست و تا اینکه
 مرکب منصور بلاهور رسید و شیخ معین قاضی لاهور را در وقت ملازمت از ضعف پیری و فتور قو
 سقطه در دربار واقع شد رحم بر ضعف او آورد و فرمودند که شیخ از کار مانده بنابر ان قاضی نور الله با

عمده منصوب و منصوب گردید الهی مطیعان مابین و محتسبان بد نفس لاهور را که بسط الملکوت سبق می دهند خوش بفضیله آورده و راه ثروت را بر ایشان بسته و در پست پسته گنجانیده چنانچه فوق آن تصور نیست و متیان گفت که قائل این بیت اورا منظور داشته و گفته که سقونی آنکس که کردی بهم عمر قبول + در قضایا هیچ ز کس غیر شهادت ز گواه + انتهى موضع الحاقه من التاریخ المذكور و در تذکره ریاض الشرا تا لایف علی قلیخان و الله سطور است که قاضی نورالدین شوشتری از افاضل زمان و احاطم دوران بود و منطقه دانش از قاف تا قاف رسیده و حمیت فضلش شرق و غرب را فرا گرفته و تسایف عالیاش و عالم شد و شرب جاهالت شانش و رانته جهورند که درست و محمد اکبر بادشاه هندوستان قاضی القضاة بود و در سن هفتاد و سالگی در عهد جهانگیر بادشاه بن اکبر بادشاه بسبب تصنیف کتاب بحال المؤمنین بضرر در دربار بر وجه شهادت رسید و در فن شاعری کمال قدرت و مهارت داشت و تخلص دی نوری بود و جواب تصدیه می حسن غزنوی تصنیف گرفته که این چند بیت از آنجا

وزن رشوق اوست فروزن گوهرم
و اندر نسب سلاکه زحمه او میدرم
بانوی شکر دختر کسری است مادرم
یا سر به بند گه نه واز اذری برم
یعنی نه عاق و الله و نه تنگ دارم
مهر مخالفان علی بر زبان برم
در آنکه گفت و تیره عین میبزم
شائسته سیوه دل زهر او میدرم
پاکی ذیل مادر او نیست باورم

شکر خدا که نورانی است بر سرم
اند ز نسب خلاصه معنی و صورتم
و از ای و هر بسط بر علم پر پرورد
بانوی فلک چو این پدر انم کی بیاید
شکر خدا که چون حسن غزنوی نیم
با دم زمان بریده چو آن خلع گیر
و اندر جهان که او بدر خوش گواهیست
شائسته نیست آنهم از آن خلف گفت
مردند که طبع پدر در نهاد نیست

انتهی ما در دنا ایراده را قلم الحروف را بسیاری از اشعار را بر آن سلاکه الاخیار نظر رسیده اگر چه شعری
شاعری او در مراتب عالیله اوست اما ذوق طبع خدا میناب قاضی بران داشته معلوم نمی شود

که اکثر اعیان شیعیان و تفرعاً لاطیع الاقدس میل بآن می فرمودند و فقیر در اینجا خواص قاطعاً که بسبب انگیختن از مروج این کتاب است ترک نموده ولادت با سعادتش در سنه پنصد و پنجاه و شش هجری واقع شده و شهادتش از کلمه سید نور الله شهید شد که سنه یکم از روز دهم هجری میشود و برگی بدین تقدیر بدست مکر شرفش شخصت و چهار سال می شود و مخفی نماند که آنچه قاضی سید نور الله شوشتری در مجالس المؤمنین و غیره اظهار می حسن ظن خود است بجهت از صوفیه نموده مثل حسین بن منصور طایب که توفیق حضرت صاحب الزمان شتمکبر لعن اود و کتب معتبره امامیه منقول است و مثل سفیان ثوری و بایزید بسطامی و محی الدین عربی و دیگر صوفیه از متقدمین و متاخرین که بدین مذهب ایشان و بیان حکما امامیه ثابت است مستلزم تصوف جناب سید نور الله نیست زیرا که مروج شخصه منصرف از اختیار مسلک او نمی باشد بلکه مروج جمیع از علمای کبار امامیه مثل شیخ ابن بابویه و شیخ مفید و اشال ایشان که فرقه متصوف را لعن و ملعون کرده اند در تصانیف سید مذکور مشعر بر اوت ادا و طریق بتمیز صوفیه است و الايضاً از تصانیف او کتاب احتیاج الحق که شتمکبر را بحث معرفت ذات و صفات الهی و نبوت و امامت است هرگز اعتقاد و مطالب اقوال اهل تصوف و مخالف اصول امامیه مثل قول بوحده وجود و غیر ذلک نیست بلکه بدلائل و افیه و براهین شافیه اثبات عقائد امامیه نموده و آن منافات ب تصوف دارد و مؤید اینست که بعضی از ملزم بر غیر مذهب مجالس المؤمنین بعد از نقل عبارت تذکره علی قلینان که گذشت افاده نموده که الحق که سماعی جمیل جناب سید نور الله در احادیث امامیه زیاده از آن است که احتیاج بر این داشته باشد بل جوهر من الشمس و ابر من الاس و بر صاحبان علم و کیا است و هم فرست علوم مراتب تصانیفش بوجهی من الوجوه مخفی و مجتنب است و نیز مخفی نماند که تصوف جناب سید مروج پنجم از مصادی کلام و تضاعیف مرام مستفاد میشود و آری حسن ظن بعضی از متصوفه یافته میشود و این همانست که لا مروج بغض الاضداد احتیاجاً مسلک چه اغراض و غایات بسبب انگیختن از منه و اوقات متفاوت می باشد و مروج کردن جناب سید مذکور را لعین متصوفه را اول دلیل بر آن است علی علم و درجه یقینی و الیقین لا یزول الا بقدر مثله و احتمال بعضی مقالات بل ظن غیرانی

فلا نقدر بالیس علم ان بعض الظن اشد و تفصیل فی محله انتی کلامه و نیز خباب غفر له
مولانا اسید الدار علی طاب ثراه در کتاب شهاب ثاقب و در رساله فارسیه که در جواب
سوالات مولوی سیع صوفی قلمی نموده بر اثر جناب قاضی نور الله مرقدہ اشرف
فرموده اند که در تصانیف ایشان با دیگر مؤیدات مذکورست سن شار طلیح الیها و جناب العلماء
قدس الله انفسه الزکیه و بعضی مصنفات خود آورده که قاضی سید نور الله را بسبب بعض
ادبام حسن ثقی این طائفه استثناسی بانیفرقه حاصل بوده و از ان فساد اعتقادش
غیر لازم آید یعنی که قاضی مذکور در محاکم المومنین در باره محی الدین عربی بتقریب
کوترونیس جهان من اظهار الاشیاء و هو عینها که مشر اعتقاد بوحده و وجودت
سابقه با بزرگ من است که لفظ عینها یعنی منقوطه و بای موقده بعد از بای ثناء مشدده
بعینه ماضی باشد و معنی آن اخفا باشد اے آخر اقال و بائثال این توجیه کلامش
را از مخالفین شرح بر می بنداشته پس اگر قاضی بوحده وجود معتقدی بود چهرا تعجیب
از کلام ابن عربی فرامیسه او و باصلاحش می پرداخت از اینجا واضح گردید که بعض
ریزه این بزرگان ایریری اعتقاد ابن عربی و اشالش اطلاع نبود و من ظن
بأنه اد اشته و کلمات آنها را اذول تا ویلات صحیح می بنداشته اگر چه بطنه شان فاسد
و معتقدین علم لعل الطارافه الدیه بوده باشند اینکه در عقیده فاسده آنها اشک
باشند انتی کلامه اشرف و قصه شهادتش علی بانقله صاحب التذکره عن بعض اشیاء
افیت که سید مذکور همیشه در میان مخالفین قتیبه میکرد و مذہب خود را از ایشان مخفی
میداشت و در علم سائل قتیبه مذہب ارباب سیه هارت و دستگاه بسیار داشت لهذا
اکبر بادشاه در کتب مردم او را شتی مذہب می بنداشته و چون اکبر بادشاه حال
علم و فضل زیادت او را دریافت او را قاضی القضاة ساخت جناب سید گفت
سن بشرطی انخذت را قبول میکنم که موافق هر یک از مذہب ارباب یعنی شافیه و حنفیه

و جنبیه و مالکیه که رای و اجتهاد من مقتضی شود فتوی در قضا یا خواهم داد و چون قوت نظر و استدلال دارم در جمیع سائل و احکام پابندی از مذاهب نیستم لکن در اجتهاد خود از مذاهب اربعه بیرون نمیروم با دوشاه قبول کرد پس قاضی علیه الرحمه پیوسته در سائل قضا یا حکام بر طبق مذهب امامیه فتوی میداد و اگر کسی اعتراض میکرد جناب قاضی ثابت میفرمود که این فتوای من مطابق فلان مذهب از مذاهب اربعه سینه است پس بعضی از فتاوی او مطابق مذهب شافیه و بعضی مطابق حنفیه و بعضی مطابق مالکیه و بعضی مطابق جنبیه واقع میشد و قاضی در حال تقیه همین ذریعه اجرای احکام امامیه می نمود و در تفسیر شیویش تصانیف بود چون اکبر بادشاه وفات یافت و جهانگیر بادشاه بر تخت سلطنت نشست و بدستور گذشته عهد خود قیام داشت تا آنکه بعضی از علمای مخالفین که متعصب جهانگیر بادشاه بودند دریافتند که او مذاهب امامیه دارد پیش بادشاه سعایت او کردند که او شیعه مذنب است چنانچه در فتوای خود پابند مذهبی از مذاهب اربعه نیست و در هر مسئله بموجب هر مذهبی که در آن مسئله مطابق مذهب امامیه باشد فتوی میداد بادشاه ازین سخن اعتراض نمود و گفت که از نیغ تشیع او ثابت نمیشود زیرا که او در روز اول شرط کرده است که مطابق هر مذهبی از مذاهب اربعه که رای او مقتضی شود فتوی دهد پس علمای مخالفین در کمال افتادند تا بوجه اثبات تشیع قاضی نموده مکمل قتل او از بادشاه حاصل کنند پس شخصی پیش قاضی فرستادند تا خود را شیعه و انموده تصانیف قاضی را بدست آورد و مختصر بخدشت قاضی رفته اظهار تشیع خود را اختیار کند پیش او نمود ملامتی برین گذشته و نهایت اعتبار پیش جناب قاضی بهر ساینده تا آنکه بر کتاب مجالس المؤمنین آگاهی یافت و بنهایت سعی و الحاح آن کتاب را از نزد قاضی گرفته بخانه خود برد و نقاش برداشته مخفی بنظر علمای مذکورین در آورد پس ایشان آن کتاب را در لایحه اثبات تشیع او پیش بادشاه نمودند و گفتند که این را فاضل چنین و چنان نوشته است و سزاوار حد زدن است

بادشاه گفت چه سزای باید گفتند که دره خاوار بخلان مقدار بایدش زه بادشاه گفت غنیای
 دارید پس ایشان بعلت تمام این علم را نسبت بجناب قاضی لعل آوردند تا آنکه شهید شد
 شهادتش در اکبر آباد اتفاق افتاد و مرقدش هم در آن شهر واقعست و مردم در آنجا بسعادت
 زیاتش مشرف میشوند و فهرست تصانیف جناب قاضی سید نوزاد قدس سره را
 بر ذکر کتب و رسائل و حواشی کثیره بنظر رسیده و آن اینست - کتاب احقاق الحق مجالس
 المومنین کتاب مصائب النواصب صوامع همرقه رد صواعق محرقة حاشیه بر تفسیر مفیاد
 حاشیه تهذیب الاحکام حاشیه بر شرح شمسیه حاشیه بر شرح بهایه حاشیه بر شرح جامی
 حاشیه بر حاشیه قدیمه حاشیه دیگر بر مفیاد حاشیه شرح تهذیب لاهول حاشیه بر حاشیه
 شرح تجرید حاشیه بر قواعد علامه علی علیه الرحمه حاشیه بر آکسایه شرح تجرید حاشیه
 بر شرح جعفری حاشیه بر مختلف فقه شرح اثبات واجب قدیم حاشیه اثبات واجب
 و حاشیه در رد حاشیه مطبوعه شرح تجرید حاشیه بر بحث عذاب قبر از شرح عقائد شرح
 بدیع المیزان شرح حاشیه تشکیک از حواشی حاشیه قدیم کتاب نوزاعین کتاب
 کشف العوار رساله وافقه اتفاق کتاب نهایت الاقدام رساله انس التوحید رساله
 رفع القدر کتاب حل العقول رساله بحر الغدیر رساله المعده فی صلوة الجمعة رساله ذکر الا
 رساله عدة الابرار رساله تحف العقول رساله موائد الانعام حاشیه بر رساله اجوبه فانوه
 رساله عشره کالمه حاشیه بر حاشیه تهذیب ملاحلال رساله سبعة سیاره رساله تغذیه
 آیه انما المشرکون نجس رساله بحث محمد بر رساله ادعیه رساله جلالیه رساله لطیفه رساله
 در بیان عرض النوع کم رساله در حقیقت عصمت و رساله فی ان الوجود لاشل له جواب
 اسوله سید مصطفی رساله اثبات تشیی سید محمد نوزنجش و کتاب دیوان قصائد رساله
 در بیان شیایه حاشیه بر شیایه حاشیه خلاصه و رساله المنهج رساله
 در بیان شیایه حاشیه بر شیایه حاشیه خلاصه و رساله المنهج رساله

مائشید بر بحث احوال شرح تجرید مائشید بر طول شرح بحث حدوث عالم بر انونج دوا سنه
 مائشید بر شرح مختصر مائشید بر مائشید فتاوی رساله نظر السليم رساله در تفسیر آیات و آیات رساله که بسیار بود
 رساله نیرات حسان در رساله در نجاست غمر رساله فی مسئله الکفارة رساله فی غسل الجمعة رساله
 در رد رساله النصیح ایان فرعون رساله فی رد رساله الکاشی رساله فی مرکز سید السجده متین
 در رساله در تقریب ماضی مائشید بر رساله تحقیق کلام بد فشی مائشید بر شرح خطبه مؤمن
 رساله گل و سنبل رساله فی مسئله لبس الخمر و شرح رباعی شیخ ابوسعید ابو الخمر و کتاب
 دیوان اشعار کتاب منشآت مائشید بر بحث جواهر شرح تجرید رساله فی رد شبهه فی تحقیق
 علم الآلهی رساله فی رد ما کتب بعضهم فی نفی عصمة الانبیاء شرح بحث جواهر مائشید قدیمه
 رساله فی رد آله ابن الهمام آتقی علی ما وجدتہ و ایضاً از تصانیف آنجناب است مخب
 کتاب علی ابن حزم اندلسی و تعلیقات بر شرح قاضی ابی شافعی بکفیه الکلام علی الامان
 القیاس و رساله در جواب سؤالات میر یوسف علی حسینی اخباری در باب طلاء
 حضرت پیغمبر بر ضار جمیع مردمان در جمیع احوال و ازمان و مائشید کتاب میندی السید
 احمد بن نطلم الدین ابوهیم بن سلام الله وی از اخفاء استاد البشر امیر غیاث الدین
 منصور شیرازی و جرسید علیخان مدنی شارح صحیفه کامله است و لقب به سلطان الحکما و سید
 العلماء بود مسئله نسب او به امیر غیاث منصور شیرازی علی ماذکره السید علیخان فی المسائل
 و التشیخ الخیر العالمی فی الاصل بدین طریق است سید احمد بن سید نظام الدین بن بریم
 بن سلام الله بن عماد الدین بن سعد بن صدر الدین محمد بن غیاث الدین منصور شیرازی
 بالکماله سید مذکور از افضل اهل زمان و دماظم اعیان بود صاحب اهل آمل آورد که حمید
 احمد لقب به سلطان الحکما و سید العلماء فاضل عالم بود از تصانیف اوست کتاب
 اثبات الواجب سه نسخه کبر و متوسط و صغیر و دیگر از کتب و رسائل و فائش در سنه که از
 و پانزده بهجری واقع شده مولانا السید تقی الدین محمد التتابة از فاضل

السید احمد بن
 نطلم الدین

السید احمد بن
 نطلم الدین

محققین و معاصره شیخ بهار الدین عالمی بود و فائز علی القلعه صاحب امل الاکل و صاحب
الاستدانه در سنه تسع عشره بعد الالف است الشیخ عبد الصمد بن حسین العالمی الحارثی
فاضل کامل و عالم عالم و برادر شیخ بهار الدین عالمی شیخ حر عالمی در امل آمل ذکر او فرمود
و او را به فاضل و عالم ستوده و در شمس در العقیان سطور است که شیخ عبد الصمد از او جدا
خود شیخ حسین اجازه روایت دارد و شیخ حسین موصوف آرا در شمس مقدس حضرت امام رضا
علیه آلاء التمجید و الثناء در رساله شعبه در راه و رجب الاصب سزاوردی و حسین و تسع
از او اجازه برادرش شیخ بهار الدین عالمی نظر نشسته اجازه که شهید ثانی برای شیخ حسین
مربور نوشته بود و خبر بر فرود و از جمله بارات اجازه مبرور نیست اما بعد فقد
امیرت لولدی بهاء الدین محمد و اخیه ابی تراب عبد الصمد حفظهما الله
بعد ان قره علی ولدی لاکبر جمله کافیه جمیله من العلوم
الیه بنیة و الثقلیة جمیع ما تضمنته هذه الاجازة و احتوت علیه
بما فی المقررة فیها و لذلک اجزت لهما اسبغ الله نعمه علیهما جمیع ما یجوز فی وایت
در خطب الخاصة و العامة و جمیع ما الفقه نظام و نشانی انتی شیخ بهار الدین عالمی
رساله و رسائل نور مرسوم به فوائده و کبر من المصلین و الطلبة شائع و مشهور گردیده و بر
شیخ عبد الصمد مذکور تصنیف فرموده و فائز علی مذکور الشیخ یوسف البحرانی فی لؤلؤة البحر
در سنه عشرین بعد الالف در خانی مدینه منوره اتفاق افتاد و آرا بخالفش کرده و بخت افروز
و زن کردند ملا عبد الله بن الحسین التستری طاب ثراه از علای عظام و عظام
مالی مقام و از اساتذ و اخوند لاجوردی مجلسی و دیگر از نفیای کرام بود و مصنف کتاب
نقد الرجال از شاگردان او بوده و بنا بر کتاب مذکور ذکرش چنین آورده که عبد الصمد
بن الحسین شمسیری علیه العالی شیخ و استاد من است و عظامه و محقق و مدقق و عظیم
عظیم المنزلة بکتهای عصر خود و بر سینه گارزین اهل زمان خود است و بیکس مائتة تراز و زیاده

شیخ بهار الدین عالمی

شیخ بهار الدین عالمی

نکات

ففائل و مناقبش را احصا نتوان نمود روزها روزه میدارد و شبها نماز بسیار میکند و آن
 تصانیف او کتابهاست از آنجمله شرح قواعد است و آخوند ملا محمد تقی مجلسی در کتاب
 لواعب میفرماید که خبر او را مکتب احادیث شیخ العلامه استاد الفضل الشیخ الاعظم
 بل الوالد المعظم مولانا عبد الله بن الحسین الشیخ که از شیخ نعمت الله بن خاتون تلخیص
 شیخ نورالدین علی بن عبد العالی الکفرکی روایت داشت و آیینها خوانند که در مجلد ریاض
 روضه المتقین فرموده که مولانا عبد الله بن الحسین الشیخ شری رضوان الله علیه
 استاد من و استاد طائفه امامیه در عصر خود بود و علامه زمان خود و محقق مدقق زاهد و
 قاید ورع بود و اکثر فوائد این کتاب یعنی روضه المتقین از جمله افادات اوست و او
 تحقیقات احادیث و رجال و اقوال بحدی نمود که مزیدی بر آن متصور نیست و آثار
 تصانیف او کتابهاست از آنجمله تمییم شیخ علی بن عبد العالی کرکی بر قواعد علامه
 هفت مجلد است که از آن حاصل فضل و تحقیق و تدقیق او را توان شناخت و او از
 برای من بلکه برای جمیع مومنین بمنزله پدر و همایان بود و وفاتش در عشر اول محرم
 واقع شد و روز وفاتش از کثرت گریه کنندگان در مفارقت او بمنزله روز عاشورا بود
 و قریب صد هزار کس بر جنازه اش نماز کردند و چنین اجتماع بر جنازه دیگری از فضلا
 ندیده ام و در جوار مغار سید اسمعیل بن زید بن الحسن علیه السلام مدفون شد پس
 بعد از یک سال بسوی کربلای معلی بمشهد حضرت امام حسین علیه السلام نقل کردند
 همچنان جسم مقدس او را در وقت نقل کردن یافتند که متغیر نشده بود و او از جمله پنج
 دیده ام دشمنیده ام که امارات کثیره داشت و بحدت شیخ طائفه امامیه و زاهدترین مردم
 در زمان خود مولانا احمد ابیلی علیه الرحمه قرائت احادیث نموده بود و بهم بحدت شیخ
 اجل شیخ احمد بن نعمت الله بن احمد بن محمد بن خاتون عالمی رحمه الله و بحدت
 پیرانشان الله قرائت کرده بود و از ایشان اجازه روایت احادیث داشت

و مرا اجازه بان داد و می توان گفت که انتشار و ترویج علم فقه و حدیث از ذات مقدس او در
 اصفهان واقع شد اگر چه سوا سے او دیگر علماء هم موجود بودند لیکن ایشان اشتغال بسیار داشتند
 و مدت درس ایشان اندک بود و بجلالت مولانا عبد الله که در آن زمان از کربلائی معلی بسوی
 عجم آمد قریب چهارده سال در اصفهان اقامت فرمود و در وقتیکه او داخل اصفهان شد
 مدد و ایاز بان سلم در آنجا به پیغام رسیده بود و در وقت وقاش زیاد از هزار کس از فضلا
 و غیر ایشان از طلبه علم موجود بودند و شمار فضلا و مدافع او در مختصات ممکن نیست
 انتیج حاصل کلام در تاریخ عالم آرای عباسی تالیف منشی اسکندر بیگ که از نشانیان
 محمد شاه عباس مغربی بود تقریب ذکر متوفیات سال یک هزار و سیست و یکم هجری معلوم
 است که افضل العلماء و المجتهدین مولانا عبد الله شوشتری که چند سال بود که از نجف اشرف
 بولایت عجم آمده و در دار السلطنت اصفهان اقامت داشت در فروردین سیست و چهارم
 ماه محرم سنه اندک عارضه او را طاری شد و در شب تیر محرم باقر داد و شیخ الطیف
 مدنی که از مدعی بخت با خاندان و سائل اجتهادی فیما بین ایشان غبار ارتقاع یافته بودند
 او رفتند جناب مولانا با ایشان معافقه کرده در کمال شگفتگی صحبت داشت شب یکشنبه
 سیست و ششم ماه مذکور قریب بصبح بعد از اقامت نماز تنه و لوافل بیرون آمد که ملاحظه
 وقت نماز نماید چون خود نمود در رفتن از پای افتاده بی آنکه مهلت سخن گفتن یا بدو
 حق را اجابت نموده مرغ روحش از نفس بدن پرواز کرد و جناب مولانا در کمالات
 نفسانی و تقوی و پیرمیزگاری و بی تعلقی دنیا درجه عالی داشت و از اثر به و اغذیه و
 منعمات دنیا بستر رقی قناعت نموده اکثر اوقات صائم بود و بشورای میگوشته فلان
 میکرد مدت سی سال در نجف اشرف و کربلائی معلی ساکن گشته در خدمت مجتهد مغفور مولانا
 احمد اردبیلی استفاده علوم دینیة می نمود و از مولانا مذکور اجازت نماز جمعه و جماعت و
 تلخیص مسائل اجتهادیه یافته بود و در روز فوت او صدای ناله صغیر و کبیر خلایق باوج آه و

میرسید اشرف واعیان زمان آرد و یکروز که به نین و تبرک و حتی بزیر بخانه مغفرت
 اندازد اش رسانند از علوی خلایق بسر نشیند نشن او را در آستانه امام زاده واجب
 انعطاف و انجیل سید اسمعیل گذارشتند و از اینجا که بواسطه سنی نقل نمودند ارباب نظم
 استعداد و این مرغوبه در سلک نظم کشیدند بهر جهت لغزشی این تاریخ یافته بود
 آه و آه از مقتدای شعیان * و دیگر گفته بود * حیف از مقتدای ایران
 و شیخ محمود و عجب جزایری گفته * مات مجتهد الزمن * انتی نقلاً من
 النارج المذکور و شیخ یوسف بحرانی در اجازه خود آورده و قات مولانا عبد الله مذکور
 در سال هزار و سیست و یکم هجری واقع شد امیر نصیر الدین حسین بن ابراهیم
 بن سلام الله الحسینی جد سید طهمان مدنی در برادر سید احمد سابق الذکر است
 شیخ حر عاملی او را به فاضل و عالم و ادیب ستوده و گفته که سید علی صاحب سلطنة العصر
 آورده که سید نصیر مزبور جد من است و منج و وصف بسیار در حق او کرده و گفته که هر دو
 برادر سید نصیر و برادرش سید احمد به سید رضی و سید رضی علیهما الرحمة مشابیهت داشته
 و آورده که در فاشل در سنه ثلاث و عشرين بعد الالف واقع شد و ایضا صاحب سلطنة العصر
 آورده که شیخ عبد القادر طبری صاحب بدلیه از تلامذه سید نصیر بود و شیخ مزبور
 قصیده بدلیه خود را در معارضه بدلیه ابن حجر گفته و شرح لطیف بر قصیده خود نوشته
 الفاضل الاثنی عشر السید ظهیر الدین میرزا ابراهیم بن حسین الهدائی از علمای متقین
 و کلامی و یقین و از جمله معاصرین شیخ بهار الدین عاملی بود و جناب شیخ معترف بفضله
 کمال او بود و در مجالس و مدارس خود با لفظ در توصیف و تملیظ او میفرمود با جمله میرزا
 موصوف از شیخ اجل محمد بن نعمت الله بن خاوند عاملی روایت داشته آفرند ملا
 محمد تقی مجلسی از روایت دارد که صاحب سلطنة العصر با لفظ او را ستوده
 چنانچه بعضی نقل میگرداند آید از ابراهیم الهدائی برهان العلم الفاطح و فی الفضل الساطع

نسخه خطی

نسخه خطی

ومنازل الشريعة وسائر جمالاتها وتحقق الحقيقة ومفضل اجمالها وجامع
شمال العلوم وفاسق نظامها وعلى كلمة الحق ومضاعف اعظامها * المثني
نفاس جلالها * والمجتنى ازاهير بوالها وظواهرها * ملك اعنة الفضائل
وتصريف * ويقتن غوامض المسائل فانهم واعرف * واجري منابع
البحر * وبكر الى النيل الزلغى لدهى دبه وهجر * **بديت**

وينا دبه الذي الحنيغ رفعة	وشاد درو العلم بعدد وسها
واجرى موانع العلم منه بهمة	يلوح على الاسلام نور شموها

فيه وساد مسطرت اجبر غير واحد الى الشك باس قصدي وما نارة الشئها الدرع في
ما بين على الاول: فقال السلطان هل في العالم عالم يحفظ جميع ما في هذه الكتب فقال الشيخ لا
الذي يقولون انهم ذاهبون فها هي امة بفضلها وعترة انا بمقدارها وساد ديزر انك في
تدبر من امة الله * ثابته بن عالمي دراجاره فردك براسي ودي دروزمعة چهارم تحرم سنة فنان
بعد الاثنت * سنة بين وثقاني سباراد استوده وتيد وصف فنانل محام. وكما لاك فيفريد فلقدر ايتة
واكتف * زبانيه قصور حوزة: الى الضيف فنانل جامعاتي الدين الادبية والحكمة العقلية والسياسة
ما تفرغوا واخر من ماعا ائمة فله ذره ما الفضلة بالو لله دراية ههنا ان سبع مسطور وكرال
ما جمع ولقد انجحت عبد الفقير او خلاصة بالمر ائمة اسبعة بعد فيا الله ما اسعد الير رونية والذ
المشوق في مائة نهاية من الف * رأيت دام ظلة وخرت لرا العادة بطول البقا قلبك لعليا وب
اهلية المحبة والاصطفاء للاخاء مركز دائرة الفضلاء والعلماء وخرية ذوي العلم العاليين
بالمر اجبت ان اكون ايام مملعة واولم نقلني وخلق في رقة اخاء اختصاص ان تشرف بحبة و
ارادته وموته واخلصه ليبي ان قبت على تقهر من نخلت فليكات دعواته وان لا ينس للملوك
المقتصر خدعة عطف لطف شفاعة وان اجيزه معترف اباني لم اعدل في طبقاته ان يعمل
عالمه ينه بجايه الصائب وذوق الثاقب على نعيم الثواب مما الفه الخاطر الفاتر

من قید و حاشیه او کتاب و کذا که ما الفه الفضلاء و الفقهاء الامامیون
 بل کما اجمع و صنفه علماء الاسلام الموالفون و المناهضون علماء و اولیة کما اوجب مع
 و احب لمن شأوا حسب الطرق التي الى اليهم بحق القراءة و التمتع و الملازمة و الاجازة انتهى بالافعال
 و فاته میرزای موصوف در سنه ست و عشرين و الف و اربع و مائه ملاحظه الله بن حسین
 بزنده می غروب است بسوی یزد که لیده از بلاد فارس است مولانا می مذکور از شاه میر
 فضلی کالمین و نواب برعلای عالمین و از جمله اساتذہ مولانا شیخ بهار الدین است
 قرابت علم فقه و حدیث نجده شیخ حسن و سید محمد صاحب مآرک فرموده و شیخ حسن مذکور
 استفاده علوم منطق و معانی و اشغال آن پیش او میکرد و او در آنوقت تعصیف ماضیه
 بر تہذیب المنطق مشغول بود و آن بشرح تہذیب مشہور و درس آن میان طلبہ معمولت
 و صاحب تاریخ عالم آراے عباسی آورده که شیخ بهار الدین عالمی مرتبه کمال در حکمت
 و کلام و بعضی علوم معقول از فیض محبت مولانا عبد اللہ یزدی بدست آورده و اتقی و
 در سلاطه العصر آورده که مولی عبد اللہ بن حسین یزدی استفادہ شیخ بهار الدین عالمی بود
 و علامہ زمان خود بود و یکس نزع ہمسری با او داشت و آمدی در جلالت قدر و
 علو منزلت و کثرت درج و پرہیزگاری با و نیز سید و اورا تصانیف مفیدہ است مثل
 شرح قواعد در فقه و شرح عمالہ و شرح تہذیب المنطق و ماضیہ بر حاشیہ خلائی و ماضیہ
 بر شرح شمسیہ و غیر اینها و صاحب تذکرہ آورده کہ میر لا عبد اللہ یزدی کہ ملا حسن علی
 است عالم صالح و مقدمہ فضلی کرام بود و در سنہ یکہزار و شصت و نہ ہجری وفات یافت
 میرزا محمد بن علی بن ابیہیم الامست و ابادی و کمال العجل

ملاحظہ فرمایند
 از تہذیب المنطق
 از تہذیب المعانی
 از تہذیب الفرائد

از تہذیب المنطق
 از تہذیب المعانی
 از تہذیب الفرائد

از تہذیب المعانی

موسوبت بسوی لبدہ استر اباد کہ یکے از بلاد از نذران است از اکابر علای رجال و اعظم
 اصحاب فضل و کمال است در تحقیق علم رجال و ضبط احوال ایشان متاخرین نامیہ مترابره
 و کتاب منہج المقال کہ مشہور برجال کیر است جامع مضامین اکثر کتب رجالیہ است

استیعاب نقل عبارات رجال کشی و نجاشی و فهرست شیخ طوسی و غیر اینها بعینه فرموده
 حتی که کتابی باین وصف در تصانیف دیگر علمای متأخرین بنظر رسید صاحب علامه الاثر
 فی اعیان المائتة الحادی عشر که از معتبرین اهل سنت است در ترجمه آنجناب نوشته محمد بن علی
 بن ابی راسیم الاسترآبادی نزلی مکه المشرفة العالم العلامة صاحب کتب الرجال الثلاثة
 المشهورة له مؤلفات کثیره منها شرح آیات الاحکام و رسائل مفیده و صیته بالفصل اقام
 شائع و بالغ و کانت وفاته بکله ثلاث عشرة خلون من ذی الحجه سنة ثمان و عشرين و مائت
 انتهى و نائب لولده میفرماید که مرزا محمد بن علی بن ابراهیم استرآبادی فاضل محقق و فقیه
 و عالم و پرستیزگار و عارف با حدیث و احوال رجال بود و از تصانیف او در علم رجال سه
 کتابست رجال کبیر و رجال صبیح که این هر دو درین زمان موجود است و سوم کتاب
 رجال بنیه است که بر آن واقف نشده ام و دیگر از تصانیف او شرح آیات الاحکام
 حاشیه بر تهذیب حدیث و دیگر رسائل متعدده است و فاش در کتب مطبوعه تاریخ سوم ماه
 ذی القعدة سنة یکم از روست و هشت هجری واقع شد و او از شیخ ابراهیم پسر شیخ عبدالکام
 حبشی روایت داشت و محمد امین استرآبادی مصنف فوائد مدنیه از مرزا محمد موسوی روایت
 وار و انتهى و سلسله روایت او که بچندین واسطه بسوی علامه حلی میرسد چنانچه در آخر کتاب
 شیخ المقال و کتاب تلخیص المقال ذکر نموده و تاریخ تصنیف رجال کبیر و نام و نسب خود را
 در آخر باب زامی مجمله کتاب مذکور چنین نوشته ام الجزء الاول من کتاب مهج المقال تحقیق
 احوال الرجال علی يد مؤلفه الفقیر الی الله الهادی محمد بن علی بن ابراهیم الاسترآبادی سنة
 ثالث عشر و بیع الاول سنة اربع و ثمانین و تسعمائة و سید علی بن محمد بن مؤلف احوال رجال که عام
 او بوده ذکرش باین عنوان آورده محمد بن علی بن کمال استرآبادی مد الله عمره و زاد الله
 مشرقه عالم فقیه و عظیم است و از جمله ثقات و زهاد و عباد طاعة امامیه است تحقیقات علم
 رجال و تفسیر حدیث بحدی نموده که مزید بر آن تصور نیست قبل ازین از رجال و ان آستانه

علیه غریبه علیه آلاف التحية والاثنية بود اکنون از مجاهدین بیت الله الحرام است و در اینجا
 بیاد او آتی مشغول است انتهی از تلامذه او است سید فاضل نقه امیر شرف الدین علی
 حسینی که استاد او خند و محمد تقی مجلسی است و علامه اخوند ملا محمد باقر مجلسی در مجلد بیستم
 بحار الانوار جناب مرزا موصوف را از جمله کسانی که حضرت صاحب العصر حجه الله المنتظر
 عجل الله فرجه را در زمان غیبت کبری دیده اند ذکر فرموده است بدینگونه که جماعتی بین
 نقل کرده اند که سید سنده فاضل کامل مرزا محمد استر ابادی فخر مقدم مرقد گفته است
 که من شبی در طواف خانه کعبه بودم ناگاه جوانی نیکو منظر در رسید و شروع بطواف کرد
 پس قریب بمن آمد یک گل سنج که در آن وقت موسم آن نبود بمن عطا فرمود پس آن را
 از دست او گرفتم و بوی بدم و گفتم که ای سید من این گل از کجا است فرمود که از خرابات
 این بگفت و از نظر من غایب شد و باز هرگز او را نیا فتم سید حسین بن جلیل الحسینی
 الکرکی از اکابر بشتیان دین و حافظان ملت سید المرسلین و علماء مالین و فقهاء
 بارعین بود شیخ دوست بحرینی در لؤلؤة البحرین آورده که او سید حبیب بود و در عصر خود سفته
 اصفهان بود ملا محمد تقی مجلسی از روایت داشت و آواز سید شیخ جمیع الدین محمود بن علی مینی
 که از نذرانی که بواسطه شیخ حسین بن عبد الحمید و شیخ کریم الدین شیرازی از شیخ ابراهیم طیفی
 روایت میکند روایت داشت و ایضا سید حسین مذکور بواسطه شیخ محمد بن حبیب الله
 از سید مهدی بن سید محسن مغوی که از ابن ابی جمهور روایت داشت روایت دارد و در
 کتاب عالم آراء عباسی بتغریب ذکر طهای عهد شاه طهماسب صفوی مذکور است که سید
 سید حسین حسینی که کی محمد جبل عاملی دختر زاده خاتم المجهتین شیخ علی بن عبد العالی که که بود
 در زمان حضرت شاه فرزند از جبل عامل آمده متقی در دارالارشاد و اربیل بدرین قفسه
 چهارم شرحیه قیام داشت بعد از آن بدگاه سلطانی آمده و بر سادۀ اجتهاد نشست و
 مشغول نظر حضرت شاه دخت بارگاه گردید و صاحب نفس پاک و فطرت عالی و حافظه عظیم

حسین اکبر

بود گاهی ستم نقل قضا ای شریعه میشد جمعی کثیر بیک علیه اش رجوع نمودند و در آسانید
شرعیه کاتبان محکمه حسب فرمود جناب میر رفیع او را سید المحققین و سید المدققین و ارث
علم الانبیاء و المرسلین خاتم المجتهدین مرقوم مبارکند اگر چه علمادین باب سخن داشتند
اما هیچ یک از فحول علماء و معرض این گفتگو نتوانستند رأی بدیانت فصیح و لمیح اللسان بود
و قشای خشت مکان هر عقده که هیچ یک از ارکان دولت حتی شاهزاده گان نمیتوانستند کشا
بجناب ریوسل محبت لقمس آوردند دست شاهی با جابت مقرون بود و آمدش خلق شایع
منصوصا گرفت و آن مازنده روزگار بسیار سید لغات و مبتدیان در فقه و حقیقت مذهب
اشاعریه و لیلان مذهب مبتدعه و در خاتم المجتهدین مولانا الشیخ جمال الدین محمد
بن الحسین بن عبد الصمد الحارثی الهمدانی الجبجعی العالمی رضوان الله علیه
نسب شریفش بشارت بن عبد الله الاوار الهمدانی که از اصحاب کرام است اختصاص جناب
میر المومنین علیه الصلوٰه و السلام و از رویان احادیث سید المرسلین از کبار علماء
المالکین و فقهای عالمین بود که اعتراف به الحنفیة و الموالفین فتویٰ در کتاب شیخ ابو کثیر
مسطور است که بشارت بنی بخت حضرت امیر رفت آنحضرت پرسیدند که چه چیز تازدین شب
پیش من آورده عارض گفت و الله دوستی که مرا با تپش تو آورده انگاه آن حضرت
فرمودند که بدان ای عارض که نمی میرد آنکس که مرادوست دارد الا آنکه در وقت جان دادن
مرا به بنید و بدین من آید و در حمت الهی گردد و همچنین من میرد کسی که مرادشمن دارد
الا آنکه در وقت مردن مرا به بنید و از بدین من در عرق فحالت نامیدی نشیند
و مقبول این روایت نیز در بعضی از اشعار دیوان مجسمه نشان آنحضرت مذکور است

شیخ ابوالکین عابدی

یا حارملادی من میت یرثی	من مؤمن او منافق قبل
یعرفی طرفه و اعرفه	باسمه و الکنی و ما فعلا
وانت عند الصراط معترضی	فلا تخف عشرة و لا ذالا

اذقوا النار حين توقظوا العرض	خزیه لا تقرب الرجب
خزیه لا تقرب میان له	حبل بحبل الوصی متصلا
السمیك من بارد علی ظمأ	تخاله في الحلاوة العسل

جناب شیخ از راه سخن بقریه جمع بحیم مفتوحه و بای سوره و عین جمله که از قریه بای خیال حاصل است بعین جمله و سیم کسور و نسبت دارد سید علینان منی در کتاب سلفه انصرا آورده که در آن شیخ بکمال الدین مذکور در جلد بلبلک روز چهارشنبه بمقتضای ماه ذی الحجه در سال ثمانه پنجاه و سه هجری بود و همراه والد ماجد خود در سفر من بسوی دیار عجم آمد و در آنجا نشو و نما یافت و بخدمت والد ماجد خود و دیگر علمای عصر خود تحصیل علوم نمود تا آنکه مرتبه کمال علم و فایز و فضل رسیده بجنب شیخ الاسلامی در عجم ممتاز گشت بعد از آن بسوی ورویشی و سیاحت رغبت نمود و ترک اموال و مناصب کرد و مسافرت را بر اقامت اختیار فرمود پس به حج بیت الله الحرام و زیارت حضرت رسول انام و ائمه اهل بیت کرام علیهم السلام و اهل الصلوه و السلام مشرف گردید بعد از آن تا مدت سی سال در سیاحت و مسافرت بسر برد و بخدمت بسیاری از اهل فضل و کمال رسیده از فیض صحبت ایشان بهره وافی برداشته بسوی دیار عجم مراجعت نمود و در آنجا محل اقامت انداخت و باران فیض علم و فضل او بر آن دیار بارید پس متوجه تالیف و تصنیف شد و علمای اعصار بسوی او رجوع نمودند و بهاء و البصار ایشان بر اذعان فضل و کمال او متفق شدند و بیاس ذات بابرکات او عهد دولت سلطان مجسم شاه عباس صفوی در ایستام درآمد و شجاع رای بیضا فیضی او ساحت ملکتش منور گشت سلطان مذکور در سفر و حضر مفارقت او گوارا نداشت و نوسه عدل از جناب او جا نرمنی پنداشت و قیام و بویه زمان و حاجت آن بسیار از اطراف بلاد بسوی آن ملک التجامی آوردند و بجهت توجه و غورری شیخ پرورش می یافتند و او را فضل حال ایشان می بود و از نزد خود توسعه کفایت ایشان میفرمود و با این همه متمسک

بعد از وفات ایشان در معوقه تقریری بود و آخرت را بر دنیا در جمیع امور مقدم داشت و بار دیگر غایت
 غایت و مساوت بود و پیش از سلطنتان رخصت سیاحت میخواست لکن نتوانست رفت
 اما آنکه منزل عیش باختر رسید و از بن دارقانی بهشت جادو دانی رحلت فرمود و آوند ملا
 محمد تقی علیه السلام بعد از آنکه در کتاب روضه المتقین که شرح رجال سنن ابی
 الفتحیه است فرمود و فاشش در ماه شوال سنه یک هزار و سی و هجری در مکه اصفهان افتخ
 شد و از آنجا او را بسوی مشهد مقدس نقل کردند و در خانه اش که پهلوی روضه مقدس
 حضرت امام رضا علیه السلام است دفن کردند و محروم در آنجا زیارت او شریف میشوند
 عمرش پنجاه و یک سال یا هشتاد و دو سال بود بدین سبب که من در حیات او حال شنیدم
 او پرسید و بودم فرمود که از هشتاد سال بگم است پس بعد از آن سه دو سال وفات
 یافت در روزی قبل از وفات خود به شش ماه آوازی از جانب قبر باریکن الدین شنید
 شنید و من در الوقت قریب او بودم پس بسوی ما نظر کرده فرمود که شما این صدرا را
 شنیدید بگفتیم ما هیچ شنیدیم پس بگریه و فزع درآمد و توجع بسوی امور آخرت شد
 چون بمیان الله رسیدیم که چه شنیدی فرمود که مرا خبر داده اند بآنکه مستدرک شوم و بعد از آن
 بشش ماه تقریباً وفات یافت و من بنماز جنازه اش مشرف شده ام با جمیع طلبه و
 فضلا و بسیاری از مردم که قریب پنجاه هزار کس بودند آنحضرتی محصل کلامه نشی اسکندریه
 مصنف کتاب عالم آرای عباسی که شتمل بر احوال شاه عباسی صفوی و احوال او است
 در جمیع اول کتاب مزبور بقریب ذکر جمیع از علما که در وقت وفات شاه طهماسب صفوی
 موجود بودند آورده است که شیخ بهار الدین محمد خلف صدق شیخ حسین بن عبد الصمد
 عالمی در صغیرین با والد خود المعجم آمد و از روی جد و جمد تمام در تحصیل علوم شتغال نموده
 در علم تفسیر حدیث و فقه و عربیت و امثال آن به کرات التفاس پر بر بزرگوار خود مرتب
 کمال یافت و در حکمت و کلام و تفسیر علوم معقول و انقیض محبت مولانا عبد الله یزدی

بیست آورده و در فنون ریاضی نزد ملا علی قزلباش و ملا فضل قاضی و فیضی دیگر از اهل آن زمان مشهور
 و در علم طب با حکیم اعتماد الدین محمود طبع سباحه انداخته بهر دو کامل از آن باقیت باقیله و فایده
 زمانی در علم عقول و منقول ترقیات عظیم رو نموده و در هر فن سینه از فضیلتی عسر شده و تصانیف
 معتبره اش در هر فن ارزشات و بخش منظور نظر علمای ذی اعتبار گردید صاحب تاریخ در آنجا
 تصانیف جناب شیخ را ذکر کرده و بعد از آن گفته که بعد از حال شیخ علی فشار که فاضل و فقیه و
 شاعر داشت شیخ عبدالعالی بود شیخ بهار الدین بمنصب شیخ الاسلامی رسیده و تصدی
 شریعتیه اصفهان با و مرجع شد چندی بر آن شغل پرداخته آخر شوق او را که حج بیت الله
 الحرام ذوق سیاحت مانع آمده توجه سفر خیر اثر شد و بعد از استسعاد و آن سعادت
 فقره و درویشی بر مزاج شریفش غلبه کرد و جریه در کسوت درویشان مسافرت اختیار کرده
 مدتها در عراق و عرب و شام و مصر و بیت المقدس سیاحت نمود و بصحبت بسیاری از علما
 و دانشمندان و ضوفیه و آریاب سلوک رسیده اکنون با اعتماد سایر علما و فضلاء رتبه عالی
 اجتماع دارد درین زمان اعلی شاهی یعنی شاه عباس صفوی وجود شریفش را منتقم دانسته
 اکثر اوقات در حضور و سفر خود او تشریف قدم از آن داشته از صحبت فیض بخش او سرور
 میکردند اگر چه شعر و شاعری باین مراتب عالی اوست اما ذوق سخن پرورازی بسیار داشت
 و در فنون سخن پردازی گوی سبقت از اقران رلوده لبر لبی و فارسی اشعار آهادر و نکات
 شیرین و دلنشین دارد و مجموعه در ضمن هفت مجلد از سخنان رنگین عبارات و دلنشین
 ترتیب داده و بکمال موسوم گردانید و جمعی کثیر از طلبه علوم و افاضل از استفادہ کامیابان
 و ایضا در مجامع مردم از تاریخ مزبور بتقریب نوکر متوفیات سال بگذارد و سی و هجری بعد القاب
 و اوصاف جناب شیخ چنین آورده که جناب شیخ درین سال روزی در مقابر مشهور تبریز
 عارف ربانی بابر کن الدین اصفهانی با و اسے صلوة مشغول بود آوازی از قبر گوشش شیخ
 رسید که در عالم روحانی یک از اهل قبور با او تکلم در آمده گفته که این همه فطرت چیست حالا

وقت حکم تخط و هنگام آگاهی است و قائل اسم و نسب خویش اظهار نموده بود و از اسرار
 خفیه حنفی چند بر زبان آورده اما حضرت شیخ آنها را با مردم نفرمود و زیاده از حرف غفلت
 ایسا آگاهی و انتباه اظهار می کرد بعد از وفات شیخ یکی از احباب که محرم اسرارش بود دو سه کلمه گفته بود اما اصل
 بعد از وقوع این واقعه سر محبوب فکر فرمود چند روز معاشرت اجاب و بیاضه طلبه علم ترک نموده آماده سفر
 آخرت بگردد و مترصد ارحال ازین دار لال و تنفص ماه شوال بود و لحظه لغزغ خاطر نمی نمود تا آنکه
 طلبه علوم که همه روز از دستغنیض بودند بر این عقیله و دلائل نقلیه شیخ را ترغیب نمودند که در باطن
 با خدا بوده در ظاهر فیض القای علوم را از طلبه باز دارد و مشروبات آنرا علاوه طاعات و عبادات
 شمایه بر از تکرار اینگونه مقالات خاطر شریفش فی الجمله آرام گرفته رفته رفته با خلق اشتد
 بدستور آئینش نموده تا سه ماه دیگر ظاهر اوقات را بمباحثه علوم و افاده تلامذه صرف نمود
 در آن آتم نسخه شریفه جامع عباسی است تمام داشت و در باطن با آسودگان عالم ارواح
 و سه سال بود تا آنکه در چهارم هم شهر شوال این سال مرخص گشت هفت روز به پلور بستر ناگواری
 داشت و روز هشتم که سه شنبه و دوازدهم ماه شوال بود طائر روحش از تنگنای نفس برون
 بیرون خرامید و بعالم قدس پرواز نمود حضرت شاه یحیی شاه عباس صفوی در ایلام
 تشریف داشتند جمعی از اعیان که در شهر مانده بودند در پیش و پس جنازه مغفرت
 اندازده اش قدم بر خاک نهادند و تسبیح و شریف در برداشتن یک دیگر سبقت می جستند
 از دوام خلایق بمرتبه بود که از سیدان با همه وسعت و فصاحت از غایت هجوم عوام برون
 جنازه دشوار بود و در مسجد جامع قدیم علما و فضلا بر آن جنازه محفوف بر حمت حی لایموت
 نماز گذارده در بقعه شریفه منسوب بحضرت امام داده زین العابدین دفن نمودند و از آنجا
 نقل بجانب مشهد مقدس معلى نموده بروفق و صیته که خود کرده بودند در پائین پای امام انا م
 حضرت امام رضا علیه السلام در منزله که در ایام اقامت مشهد مقدس مدتی شیخ بوده است
 دفن گشت رحمه الله ارباب استعداد و تاریخ مرعوب یافته و در سلک نظم کشیده اند

از جمله میرزا ابوالطالب را این تاریخ از ریاض طبع و قادم رزده قطع تاریخ
رفت چون شیخ زدار فانی بگشت ایوان بنانش بگو و دومی چیست من تاریخش بگفتش شیخ بهارالدین را
بعد ازین مصنف تاریخ عالم آرای عباسی گوید که محمد صالح برادرزاده ام چنین گفته
افسوس ز مقتدای دوران + و میرزا محمد طاهر صفهانی در تذکره الشعرا آورده که شیخ
بهارالدین محمد خلف مجتهد الزمانی شیخ حسین بن عبد الصمد جمعی است که قریه ایست از ورا
جبل عامل حقا که شیخ الحقیقین و قدوة ارباب یقین و واسطه العقد گوهر عرفان و بحر
معرفت و الیقان بود ایضا صاحب تذکره مذکوره بعضی از حماد حالات و تصانیف مشهوره
ذکر نموده گفته است که جملاً قریب بعبد تعصیف و تالیف دار جمیع مختصر سفید قبل از فوت
شاه عباس صفوی ماضی در سنه یک هزار و سی و هجری مرغ خوش بقصد بهشت جاوید
بال پرواز کشاد و تاریخ وفات او ازین مصراع یافته اند
بے سرو پا گشت شرع + انتهی یعنی هرگاه حرف اول از لفظ فعل و حرف اول و آخر
از لفظ شرع ساقط کنند در بقیه حروف ثلثه عدد تاریخ بر می آید و میر لاجی تاریخ این وقعه
را چنین یافته
بهارالدین محمد شد مشغول از عالم + و ایضا ملک حمزه بیست
بطریق تعصیف گفته
بے بهایش شیخ بهارالدین گو + و سید نعمت الله جزایری نقل کرده
که شیخ بهارالدین علیه الرحمه را با یکی از علمای مصر که اعلم و افضل علمای سنی بود سباحه
عجیبه واقع شد و شیخ پیش او اظهار تمسین نموده بپوش بر سید که رافضیان که در شهر شما
میباشند در حق ابوبکر و عمر چه میگویند شیخ فرمود که دو حدیث بمن ذکر نمودند که از جواب آن
ماجر شد م گفت آن حدیث شیخ فرمود میگویند که در صحیح مسلم نقلست که پیغمبر صلی الله علیه و آله
فرمود من اذی فاطمة فقد اذی من اذی فاطمة اذی الله و فکر بعد ازین بقا سلمه بیخ و زن
در آن کتاب نقلست که حضرت فاطمه از دنیا رفت در حالیکه بر ابوبکر و عمر غمناک بود
آن عالم گفت که مرا همت ده که شب در آن کتاب نظر کنم چنان میبینم که عالم مذکور در آن

که آیین گفته بودم که رافضیان دروغ میگویند مطالعه آن کردم و در میان هر دو حدیث
 مذکور فاصله زیاده از پنج ورق یا نهم این سخن انتهای اعتدال از معارضه مذکوره بود
 شیخ یوسف بحرانی در لور لورۃ البحرین آورده که بعضی طعن بر شیخ بهار الدین علیه الرحمه
 میکنند بسبب آنکه در بعضی کلمات و اشعارش قول بصوت یافته میشود و حق در جواب نمینویسد
 است که آن حضرت علامه سید نعمت الله جزایری افاده فرموده که شیخ مذکور با هر فرقه و اهل طریقت
 چنین که عقیده و مذهب ایشان بود محبت پیدا داشت حتی آنکه یکی از علمای عامه دعوی کرد
 که شیخ از جمله ایشان بود سید مذکور گوید که من کتاب مفتاح الفلاح را که نزد من در آنوقت
 بود تمام کردم این شخص بملاحظه آن کتاب بر شیخ شیخ مطلع شده تعجب نموده و سینه
 در پیشه و نکایات مؤید این مطلب ذکر نموده باین اشعار از قصیده شیخ مزبور که موسوم
 به سیرت مغرور و الا مان که در مع حضرت صاحب العصر و الزمان علیه السلام گفته بود
 استدلال نموده شعر

و انی امر لا یدلک الذم غلبت	ولا فصل لا یدی الی سیر غلور
اذا طاب ابناء الرمان بمقتضی	عقولهم لا یضوها بانکادی
واظهر انی مثلم یتفقون	صوت اللیالی باختلاف و امرار

و ایضا مؤید مطلب مذکور است آنچه شیخ حر عاملی در رساله اثنا عشر سوره فی رد الصوفیه آورده
 که جمیع شیعه انکار بر صوفیه داشته اند و تکفیر ایشان نموده اند و روایات مذمت ایشان
 از ائمه معصومین علیهم السلام نقل کرده اند از جمله جمعی از علمای اعلام اند که در بر صوفیه
 نموده اند و تصریح بکفر و ضلالت ایشان فرموده اند و درین مقام چندین علمای امامیه را
 نام برده از جمله سیف را به که شیخ جلیل شیخ بهار الدین عاملی که کشکول خود مدعی است
 و تکفیر صوفیه نقل کرده و در چندین مواضع در کتاب مذکور و غیر آن صریحا انکار بر ایشان
 نموده است و اما آنچه شیخ مذکور حیرای که متعلق بر دو مثال آن و متضمن لغات و جملات

مردم در معرفت است از کلام صوفیه نقل میکنند منافاتی در آن نیست و مخفی نتوان بود که شیخ
 مزبور عمر شریف خود را در تحصیل علوم شریعت و در قرارت و بحث و تحقیق و تالیف کتب نفیسه
 صرف فرموده و بنیست شانی طریقه تصوف است قطعاً انتهای لمحضاً و از بعضی تلامذه آقا باقر
 بهبهانی منقولست که آقای موصوف میگفت که جناب شیخ بهاء الدین علیه الرحمه اهل تصوف
 را با غیرتیه از اسلام بی بهره میدنست که هرگاه در مجلس شیخ بعضی از آن فرقه حاضر میشد
 بعد از بیرون رفتن او جناب شیخ تطهیر فرش امر میفرمود از تلامذه جناب شیخ جمعی کثیر
 و جمعی غفیر اند اگر چه عذور بر احوال تمامی ایشان تنصیر است اما احوال جمعی از ایشان که
 بنظر جامع ادراک و آراءه خواه بالا جمال و خواه بالتفصیل در مقام خود ثبت خواهد نمود -
 انشاء الله تعالی از جمله تصانیف شریفه انجناب است کتاب جبل المتین فی احکام الدین
 بحث طهارت و صلوة از آن تالیف شده کتاب مشرق الشمین و اکسیر السعادتین مجلد
 طهارت از آن تصنیف شده و کتاب عروة الوثقی و تفسیر قرآن از آن تفسیر سورۃ فاتحه
 تصنیف شده و کتاب صدائق الصالحین فی شرح صحیفه سید الساجدین علیه السلام که صدیقیه
 در شرح دعای بلال از آن بنظر رسیده بطاهر لایب شرح دیگر ادعیه فرسیده و حاشیه
 بر شیخ مختصر الاصول عصفی و کتاب زبدة الاصول دیگر رساله و در موارث رساله درین
 درایت موسوم به و جیزه رساله در ذیابح اهل کتاب ساله اثنی عشریه در طهارت و در صلوة
 و در صوم و در حج و رساله از آن در زکوة کتاب خلاصه الحساب کتاب کسکول و پنج مجلد
 کتاب مخلاصة کتاب جامع عباسی و در فارسی رساله فوائد صمدیه در نحو رساله تهذیب النحو
 و کتاب بحر الحساب و توضیح المقاصد در آیات سنده و حاشیه من لا یغفره لفقیه نامتوم
 جواب سائل شیخ صالح جزائری که بستی و دو مسئله اند ایضا جواب مسئله عمیدیه و جواب
 سائل مدنیات شیخ فرائض محقق خواجہ نصیر الدین طوسی علیه الرحمه نامتوم رساله در
 بیان اعظم جهال نسبت نظرائس و تفسیر آن که موسوم به عین الحیات است و رساله

تشریح الافلاک در رساله در بحث کرد رساله در مصلح اب موسوم به صغیر رساله دیگر در مصلح
 بزبان فارسی موسوم بحقه حاشیه و حاشیه بیضای اتمام و حاشیه بر طول اتمام و کتاب
 شرح البصیر دیگر رساله قبله و تسلیح سفر مجاز از اشعار و انشاد است و کتاب مغلط
 و عواشی کثات و حاشیه علامه الاقوال در علم رجال شرح رساله انشی عشره شیخ حسن
 حاشیه فزاعده شهید علیه الرحمه رساله تعصیر و تحمیر در سفر رساله در اثبات اینکه الزام ساز
 کوکب مستفاد از شمس اند رساله در حال شکل علماد و قمر رساله در احکام موجودات
 رساله در استجاب سوره و وجوب آن و شرح الشرح رومی بر نفس فکرة فی الهدایة الهیة
 و عواشی زبده و عواشی تشریح الافلاک و عواشی شرح تذکره و غیر آنها از کتب و رسائل
 و اوجه سائل و این مشاهدات جناب شیخ اشعار بسیار اند از عربی و فارسی و شیخ حرعاطی
 در آمل آمل گفته که اکثر اشعار متفرقه شیخ را بر سر محمد رضا جمع نموده و دیوانی لطیف
 مرتب شده و فاضل ادیب شیخ ابراهیم که یکی از تلامذ و جناب شیخ برادر این تصیده و در
 شیخ گفته قصیده

شیخ الانام علی الدین لا یرحم	سما ابل العرفین شیها الد الباری
سولی به انصحت سبل الهدی و خدا	لفقد الدین فی ثوب من العاد
و المجد اقم لا تبدوا نوا سجد	حزن ما وثقی علیه فضل اطمار
والسلام قد رست یا نر و دعوت	عنده رسوم احادیث و اخبار

التعبد اجناب هاشم بن علی بن سقفی بن علی بن اجد الجرجانی المصدا فی الجحد
 کنت او ابو علی است و منسوب است بوی جد نفس فتح خیم قبل از دال مسئله شده و فتح
 حاکم حمله قبل از فار و صاد و بلکه که نام قریه از قریای بلاد بحرین است و بحرین نام صبیح بلاد است که
 بر ساحل دریایان بصره و عمان واقع است و نبات و جمع و شغل بر شهرهای مشهور و قریه
 آن محصور است و علمای امامیه بسیار از آنجا میسرده اند صاحب سلفه العصر آورده که

سید باقر
 حسینی

سید ماجد در بحرین اتنو و مدینه -

باب اول در متولی منصب قضاء و غیره

شد پس از آنجا بسوی شیراز آمد و اهل عراق و مجاز بذات مبارک کس انخمار نمودند و در شیراز
امامت نماز و خطابت جمعه و عیدین باو متعلق شد و صحبت فضاائل او اشتها ریافت
و اکابر علما با و سبابت میکردند و پیوسته در آنجا بود تا آنکه مرگش در رسید و در یکم از رجب
و هشت هجری بر دست حق واصل گردید از جمله فضل او آنست که در سفرش بوج چشمه شاد
و در آن عارضه بینائی از یک چشم او زایل شد پس حضرت پیغمبر را این خواب دید که آنجناب
در حق او میفرمود که اگر چه بعضی او را فرود گرفتند لکن بعیرت در عالم با و عطا کرد و اندک چنان
شد و ظهور فضل و عالم او در حسین مصداق این کلام بود **لَا تَزَالُ تَطْهَرُ** شد انشی محمد صل کلاسه
و دیگر از جمله اینچه دالالت بر بزرگواری او دارد اشعار و دیوان حضرت امیر المومنین علیه الصلو
و السلام است که بر وقت تفاقول گرفته **لَا تَحْسَنُ كَأَشَانِي** بغیر از مهاجرت بسوی او و شهادت
صحبت فیض رحمت او بر آمد تفصیل این در باب اول آنکه تنی که در انفس کما شانی که تمیز بناب
سید ماجد مذکور بود شنید که سید موجود در شیراز نشینند آورده است خواست که بر او
تفصیل علوم از سید موصوف بسوی شیراز سفر کند پس زانی با محسن و در خدمت دادن او
تامل کرد آخر کار بناسه رخصت و عدم آن بر پشته ناره قرار یافت و چون قرآن بحسب استخوان
درین باب کشا و این آیه بر آمد **فَلَوْلَا نَفْعُ مَنْ كَلِمَتُهُ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ لَيَسَتْ فَوَاقِ**
الدِّينِ وَلَيَسَدَ رِوَا قَوْمُهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْزَنُونَ یعنی اینک چرا
بفرمایید و باز هر فرقه از ایشان گروهی برای آنکه تحصیل علوم فقه در دین کنند و ترسانند
قوم خود را و تنبیه بسوی ایشان مراجعت نمایند شاید که قوم ایشان از منیات الهی حذر
کنند و آیتی صریح تر از آیه مذکوره برین مطلب نیست بعد از آن **لَا تَحْسَنُ كَأَشَانِي** گرفته
برای آن اشعاری که منسوب بسوی حضرت امیر المومنین علیه السلام است پس این بیات بر او

و سافر فی لایع الحسنة اخذ

انفرب عن الاوطان فطلب العلی

تفنیج هم و الکتاب معیشت	و علم و ادب و صحبه ما جد
-------------------------	--------------------------

یعنی غریب اختیار کن از وطن برای طلب دراج عالی و سفر کن زیرا که در سفر مانع فایده است
 کنانش اندوه و کتاب معاش و تحصیل علم و آداب و محبت بزرگوار و این آیات هم
 مطلوب مناسبی بسیار دارند خصوصاً لفظ صحبت مایه که در آخر بیت ثانی واقع است پس
 ملا محسن بسوی شیراز بجهت جناب سید رسیده تحصیل علوم شرعی از نمود چنانچه محسن
 مذکور در اوایل کتاب وافی گفته است که من کتب اربعه را از استاد خود سید مایه کتب
 بهشم صادقی بحرانی روایت دارم و او آنکس است که استاد من در علوم شرعی بسوی او
 است و او از شیخ بهار الدین محمد عالمی روایت داشت در لؤلؤة البحرین مذکور است که
 سید مایه مذکور محقق و فقی شاعر ادیب بود و در جودت تصنیف و بلاغت و فصاحت قوت
 نظر مدلل و نظیر خود داشت و شعرهای او در بلاغت فائق است و خطبهای جمیع اسبب
 بلاغت و حسن اسلوب تاخیری عظیم در قلوب دارد و او است اول کسی که علم حدیث را
 در پلده شیراز ترویج نموده و از تصانیف او کتابها است از جمله کتاب سلسل الحدیث
 در ساله یوسفیه که وجیزه بدیعه است در ساله در مقدمه واجب و از جمله اشعار او قصیده
 بایه مشهور است که در مرثیه امام حسین علیه السلام گفته اول آن قصیده اینست ۵
 ابکی و لیس علی صبر معذره و بنجله قصاید اوست قصیده در قتل عمر بن خطاب
 او ش اینست قصیده

قصیده

یا نعمة استبد بالذهر	جلت حذیعیما عن الشکر
هی نعمة افضت الی نعم	کفر افاضت من الکفر
قد احسن الدهر السیون	جلت اسائته عن الحصر
و هم در قتل عمر بن خطاب قصیده دیگر گفته قصیده	
الیوم فوق عین فاطمة	و سری لها روح الی الغبراء

وفاش در شیراز بگذارد و دست و پست هجری واقع شد و در قرب هزار فاضل الاوزار سید محمد بن حضرت امام موسی
 کاظم علیه السلام که مشهور بشاه چراغ است دفن یافت و قبرش در اینجا معروف است از علامه
 سید ابجد مذکور شیخ محمد بن علی بن یوسف بن سید انصاری اصلا دلاصبی مسکن و شیخ محمد
 بن حسن بن ربیع القالی اصلا در روی منزله بود قاله شیخ یوسف البحرانی الشیخ محمد بن
 حسن بن الشیخ زین الدین المعروف بالشهید الثالثی نقیض فخر الدین و کنیتش ابو جعفر
 و از شایسته فقهی و دقیق النظر و عمیق الفکر بود و بعد از پدرش عالم ربانی شیخ سید شهید ثانی
 علیه الرحمه بود و در دانش در روز دوشنبه تاریخ دهم ماه شعبان ستمه تصدیق شد تا هجری
 واقع شد که کافی الدر المنثور فرزند او شیخ علی در کتاب در مشهور گفته که والدهم شیخ محمد
 قدس الله روحه عالم عاکل و فاضل کامل و پر میز کار عادل و طاهر پاکیزه و قاهر و تقوی و
 زاهد پسندیده بود و از دنیا و اهل دنیا سیرگشت نسل کیک از شیر گریزان باشد و از مواضع شهادت
 اجتناب میفرمود و جامع حافظه و ذکا بود و بعد از آنکه سید پدر فراموش میکرد و فکر دقیق و محرم
 عمیق و در مسائل بر جبر بود که فقهی بجدی و غایتی نمیشد و اعمال او منوط بقصد طاعت و
 رضای بانی و اقوال او مربوط بامارات عدم مخالفت فرمان یزدانی بود و اوقات عمر صرف
 خود را در تصنیف و تدریس و عبادت و افاده و استفاده صرف نمود و اول حال بخت
 و والد خود شیخ حسن و هم بخدمت سید محمد مولف مارک باشتغال و تحصیل علوم پرداخت
 و کتب فقه و حدیث و اصول دین و اصول فقه را پیش ایشان قرات نمود و او را با هر دو
 از ایشان سباحت شریفه واقع شد که او را در مصنفات خود ذکر نموده است و کتاب
 منتقى الجمان و کتاب معالم و شرح نشر الیغ را تمام بخندست پدر خود خواند و کتاب مارک را
 تمام و شرح مختصر نافع تصنیف سید محمد قرات نمود و اکثر مقروءات مذکوره بخط خود نوشت
 و همچنین کتاب استبصار را بخندست ایشان خواند و نوشت و هر دو ایشان بر آن کتب بلافا
 و اجازات برای او نوشتند و بعد از وفات هر دو ایشان همیشه شیخ محمد مشغول مطالعه و تدریس بود

شیخ محمد سبط
 شهید ثانی

پس بسوی مکة معظمه سفر کرد و در آن جای اقدس پنج سال مجاهدت نمود و در آن وقت سیرنا
محمد استرآبادی در مکة معظمه بود و میان شیخ محمد و سیرنا مذکور اختصاص را نبرد محبت
بسیار بود و شیخ محمد بنجدست او بقبایله بعض کتب احادیث پر دخت و افاده اش زیاده از
استفاده بود و کتاب کبیر او را تهذیب و تبویب فرمود و با حسن ترتیب مرتب خست
و آنرا بخط خود نوشت و بسوی بلاد خود مراجعت نمود مدتی اقامت فرمود و بعد از آن بسبب
خوف و اضطرار که آنیکه از راه سدد و عداوت با در کرد بسوی عراق سفر کرد مدتی طولانی بکربلا
سعی اقامت کرد و جماعتی از عرب و عجم بنجدست او چندین علوم خصوصاً فقه و اصول را قرات
نمودند و با وصفت تدریس مشغول تصنیف بود و کتابهای که ذکر شد می آید در آنجا تصنیف فرمود
سواى آنچه در بلاد خود تصنیف کرده بود و در کربلاى معلی روزی بالای ایام مشغول نماز بود ناگاه
شخصه تیری بسوی او انداخت و آن تیر از محاذی سینه او گزند شست و حق تعالی او را از آن نگاه
داشت پس او بسوی مکة معظمه سفر کرده و در آنجا مدتی قیام نمود بعد از آن بسوی عراق مراجعت
نموده مدتی اقامت در زیر پل بسبار دیگر بسوی مکة رفته در آنجا ماند تا آنکه حق تعالی او را در جوار
را برای او اختیار فرمود و در زمانیکه در بلاد خود بود گاهی بسوی شوق میرفت و مدتی بقیع آنجا
میشد و با فضیلهای خاصه ملاقات و مصاحبت نیکو میداشت و قرات چندین علوم پیش ایشان
نمود و شیعیان و آنجا بسوی او آمد و رفت بسیار شدند شیخ علی بن زبیر بسیاری از کرامات و اذخود
در آنجا ذکر کرده و گفته که من در آن سفر شیخ استبصار کردم که از تصانیف شیخ محمد بن زبیر نزد من موجود است
بنجد شیخ حسین بن سین بن علی شافعی که صاحب تلمیذ او را مکة معظمه بود و دیده ام
چنین میفرمودست که مؤلف این کتاب شیخ سعید حمید لقیه العلماء الماشیین و خلف الکلام
الانجمن شیخ حسن بن مولای حسن و استاد من در علوم شرعیة از حدیث و فقه و رجال و غیره
شیخ محمد بن حسن بن شهید ثانی در روز دوشنبه تاریخ دهم شهری قعده سنه یک هزار و سی و هجری
از دار فانی بعالم سرور جاودانی بملت فرود من قبل از وفات او ایام قلیل بالمشافهت فرمودم

که میفرمود که انی انتقل فی هذه الايام و یحییٰ دیگران هم ادوشتنیدند و این ساخته در کتب
واقع شد و او را در آن مبله و شرفه در کلی قریب هزار فاقش الا و حضرت خدیجه الکبری رضی الله
عنها دفن کردیم انتی محصل کلام شیخ حسین الشافعی و ایضا شیخ علی مزبور آورده که زوجه
شیخ محمد مذکور دختر سید محمد بن ابی الحسن بود و هم که یزدین خبر داد که چون شیخ مزبور وفات یافت
ما نزد او در طول آن شب صدای تلاوت قرآن می شنیدیم و ایضا آورده که از تصانیف شیخ محمد
مذکور کتب جلیله دقیقه و تحقیقات عظیمه انقه و درقیقات منیفه رشیقه است از آنکه بکلی شرح است
که سه جلد که تصنیف کرده و دیگر مائشیه بر شرح لمعه دو جلد است که در آن تا کتاب التلخیص
و بر کلام جعفر و شهید ثانی و دیگر علما ابحاث طویل و دارد و مائشیه بر اصول مسلم تصنیف
یدر خود دارد و دیگر مائشیه بر ابواب عبادات کتاب من لا یخفی المقتضی یک جلد است و
مائشیه بر کتاب تہذیب الاحکام یک جلد شیخ یوسف بحرانی بجای مائشیه تہذیب شرح تہذیب
زشتہ در سآله در طهارت در تصانیفش افزوده و از تصانیف اوست شرح اثنی عشریه یا لیف
پیشش که جلد مبسوط است و مائشیه بر کتاب مختلف الشیعه و مائشیه بر مدارک و مائشیه بر
مطلول و کتاب روضه الخواطر و فروع النواظر شش بر فروع و اشعار بسیار است و رساله
مختصه الهی در مناظره غنا و فقر است و رساله در بیان عدالت راوی حدیث در سآله در سکر
سلام گفتن در نماز و رساله در سکر غیر بیان فائمه و تسبیحات اربعه در رکعت سوم و چهارم
و دیگر کتابی شش بر مسائل و احادیث و فوائده منفرقه است و کتابی که در آن مسائل و فوائده را
از چندین کتب نقل کرده است و کتابی شش بر شمار و مراسلات میان ائمه و معاصرین است
و کتابی جامع کتب اشعار شش بر موعظه و تصالح و حکم و مرآتی و مآلج و المآل و مراسلات
و غیر اینست السید محمد بن حسن بن قاسم الحسینی الساملی العینانی الحزینی
از اکابر علماء و فاضلین و صاحب بود شیخ حر عاملی او را بر فاضل و صالح و آویز و زبر و
و شاعر ستوده و گفته از تصانیف شریفه است کتاب اثنی عشریه فی المواقف المعصوم و دیگر

سید محمد بن حسن
اشاعره
المواقف المعصوم

از تصانیف اوست کتاب مدال فی کتاب ادب النفس و کتاب منظوم نصیح و فتور صحیح و
کتاب فوائد العلماء و فوائد الحكماء مولف گوید که کتاب اثنی عشرین فی المواعظ العددیه
بنظر فقیر رسیده و آن کتابست ضخیم با سلوب جدید و پنج صدید در آن مواعظ را تیر تیرا
بیان فرموده و شیخ حر عاملی آورده که مادر سید محمد موصوف و دختر شیخ زین الدین بوده و الله
الشیخ صالح بن حسن الجبلی فی فاضل صالح و معاصر شیخ بهائی علیه الرحمه بود و از
بناب شیخ موصوف اجازه روایت داشته چنانچه در امل آورده که شیخ صالح بن حسن جزایر
فاضل عالم و صالح بود و در رسائل و سائل اندک بسوی شیخ بهائی علیه الرحمه فرستاده بود
و از شیخ جواب آنها یافته و هم شیخ مذکور را جازش داده که از من روایت حدیث نسایر
مولانا علی بن نصر الله الجبلی می فرستاد و اجاز فضل و معاصر شیخ بهاء الدین
عالمی علیه الرحمه بود صاحب امل آورده که علی بن نصر الله عالم و فاضل جلیل القدر و فقیه
مشهور و از معاصرین شیخ بهائی بود الشیخ محمد بن احمد بن محمد العالمی
از علمای عالمین و فقهای صالحین و معاصرین شیخ بهاء الدین عالمی علیه الرحمه بود امل آمل
آورده که شیخ محمد مذکور فاضل و عالم و فقیه و صالح جلیل القدر معاصرین شیخ بهائی بود و شهر
کشمیر متوطن شد و هم در آنجا وفات یافت السید بن الدین علی بن الحسن بن
شک فخر الحسینی المدنی از فاضل کاملین و معاصرین مولانا الاجل
شیخ بهاء الدین عالمی علیه الرحمه بود در کتاب امل آمل آورده که سید زین الدین مذکور عالم
و فاضل و محقق و ادیب و شاعر بود و در رسائل اندک تجریدت شیخ بهاء الدین علیه الرحمه
فرستاده السید خلیفه بن مطلب بن حیدر الموسوی الشافعی الحوزی در امل آمل
آورده که سید جلیل القدر خلیفه بن مطلب بن حیدر موسوی شافعی حوزی که حاکم بلده حوز
بود فاضل و عالم و محقق جلیل القدر و شاعر و ادیب بوده صاحب تصانیف بسیار است
از جمله کتاب سیف الشیعه در علم حدیث و کتاب عن الیقین در علم کلام و بر آن الشیعه

شیخ صالح

علیه الرحمه

و معاصرین

بناب شیخ

طلب
خلفه بن
صوفی

در بحث امامت و کتاب حجت البالغۃ در کلام و کتابی کبیر در منطق و کلام و رساله در علم نحو و منطق و
در نحو و شرح و عای عرفه و دیوان اشعار عربی و دیوان اشعار فارسی و غیر اینها از معاصرین شیخ
بهار الدین عالمی بود السید حسن بن علی بن شاد قمی الحسینی المدنی
از علامه شیخ حسین والد شیخ بهار الدین عالمی و علامه شیخ نعمت الله بن احمد بن خاتون عالمی
بود و هم از ایشان روایت حدیث داشته شیخ حر عالمی و او را به فاضل صالح و عالم جلیل القدر
و محدث و شاعر و ادیب ستوده از تصانیف مشرفه است کتاب الجواهر الخامیه من حدیث
خیر البریه که از برای نظام شاه ولی حیدر آباد قلیا علیا ترصیف در آورده و سید علی خان
مدنی در سلاطین العصر ص ۷ و وصف او بسیار نموده و آورده که سید حسن مذکور وقتی که در شهر
حیدر آباد تشریف ارزانی داشت والدین با او بغایت مودت و خلعت داشته و اکثر اوقات
با والدین مصاحبت و محالبت می ورزید مولانا حسین بن موسی الازدی دهلوی
در امل آمل آورده که مولانا حسین بن موسی الازدی بی ساکن بلده استر آباد بود و او فاضل
نقیه و صالح و معاصر شیخ بهای است از تصانیف او کتب کثیره اند از آن جمله شرح رساله
اشاعریه شیخ بهائی علیه الرحمه و مولانا حسین و تنبیه خبر وفات شیخ بهار الدین علیه الرحمه
شعید و اینکه شیخ در بلده استعنان انتقال کرد و از آنجا لعش مطهرش را بشهادت امام رضا علیه السلام
نقل کردند معروف به تصنیف شیخ فرموده بوده و در اشناشی شیخ رساله خبر وفاتش را بجهت تسبیح
مولانا موسی معروف رسیده و تسکین بخیر کشیده و ملا محمد امین بن محمد شریف لاسر آباد
صاحب الغوالله اند از شاه میر محمد نین و رئیس فرقه اخبارین است شیخ یوسف بحرانی آورده
که ملا محمد امین فاضل محقق و مدقق و آهر علم اصول دین و اصول فقه و حدیث بود و اخبار
صلب بود و است اول کسیکه در واژه طعن بر مجتهدین کشاد و فرقه ناجیه امامیه از اشاعریه را
به قسم تقسیم گردانید که اخباری و دیگری مجتهد و در کتاب خود فوائده مدینه طعن و تشنیع بسیار در
حق مجتهدین نمود و بلکه گاهی ایشان را بسوی تحریک دین نسبت کرده است لکن سخن نیک

حسین بن
شاد قمی

حسین بن
موسی الازدی

ملا محمد امین
صاحب الغوالله

نگفته است و کلام خوب نموده و بموافقت صواب و سداد در سید زبر که فساد می غلبه برین
 مترتب شده است که من آنرا در کتاب در بنجیه و مقدمات کتاب حدائق واضح ساخته ام
 از تصانیف اوست کتاب فوائد مدینه و شرح اصول کافی و شرح تهذیب الاحکام و کتاب
 دیگر که در آن بر ملا جمل و دوائی و ملا صدرا در باره خواشی شرح جدید تجرید برآورده است
 و دیگر کتاب فوائد و قرائن العلوم است و اینها را در کتاب فوائد مدینه ذکر فرموده است
 و صاحب ال آمل آورده که از تصانیف اوست شرح تهذیب الاحکام و شرح مقبصار
 تا تمام در ساله در بیان مسئله برادر جواب مسائل شیخ حسین طبری عاملی در ساله در بحث
 نجاست خمر و غیر اینها و دیگر رسائل است باز شیخ یوسف بحرانی میفرماید که من بخط امام حسین
 مذکور حاشیه بر کتاب مدارک دیده ام که متعلق بمغض البواب طهارت است و آن فضیلت
 و دقت نظر و حسن تقریرش گواهی میدهد و او در مدینه منوره اختیار مجادرت نموده بود
 و بعد از آن در که معطمه رحل اقامت انداخت و در آن جلس اقدس و رسال یکمزار و
 سی و سه هجری وفات یافت و صاحب ال آمل از صاحب سلفه العصر نقل کرده است
 که وفاتش در سال یکمزار و سی و شش هجری واقع شد و ظاهر است که آن غلط است
 و محمد امین مذکور از استاد خود سید محمد مصنف مدارک و هم از پیرزاده محمد استرآبادی روایت
 داشت و شیخ زین الدین بن شیخ محمد بن شیخ حسن بن شهید ثانی از روایت دارد
 انتهی محققه و آنرا نزد مجلسی علیه الرحمه در بحار الانوار آورده که کتاب فوائد مکینه و فوائد مدینه
 هر دو از تصانیف رئیس المحدثین مولانا محمد امین استرآبادی است و جلالت و
 بزرگواری مصنف آنها معلوم و مشهور است انتهی صاحب تذکره آورده که دیگر از تصانیف
 ملا محمد امین رساله فارسیه موسوم بدانشنامه شاهی است و در سلفه بعد ذکر احوال پیرزاده
 استرآبادی صاحب کتاب رجال آورده و بنهم صهره المحدثین صاحب الفوائد الذمیه
 جاور بمکه المشرفه و توفی بها انتهی* الشیخ احمد بن یوسف السودی العالم العینانی

ایامی
 بنیادی
 بیست

شیخ حر عاملی آورده که شیخ احمد مذکور فاضل و فقیه بود و نزد من کتابی بخط شیخ احمد موصوف
 هست از آخر آن ظاهر میشود که افاضه نموده شیخ محمد بن الحسن بن الشهید الثانی بود و تاریخ
 تحریر کتاب مذکور از سال ۸۰۰ و عشرین و الف بود و السید اسمعیل بن علی العاملی
 الکفر حواف در امل آمل مذکور است که سید اسمعیل فرزند عالم و فاضل فقیه
 بود و روایت حدیث از شیخ حسن بن شهید ثانی علیه الرحمه داشته و ایضا از سید محمد
 بن علی بن ابی الحسن علی روایت میکرد شیخ حر علیه الرحمه آورده که دیده ام من از کتاب
 بعد کتاب که از آنها انار علم و فضل و نقابت او ظاهر میشود و شیخ علی بن علی
 العاملی فاضل صالح و ادیب و عارف و علوم عربیت از کلام مذکور شیخ حسن بن شهید
 ثانی بود و شیخ مذکور خطی انبایت خوب داشته که فی الاصل السید ابوالخیر العاملی
 السید محمد الدین بن محمد بن العاملی از کلام مذکور شیخ حسن بن شهید ثانی علیه الرحمه بود
 صاحب امل آمل آورده که ابو القلاح از فضلا و عصر خود و فقیه و عابد و صالح و از کلام مذکور
 شیخ حسن بن شهید ثانی علیه الرحمه بود و قتی که از شیخ موصوف در خواست اجازه نمود
 ایشان بر او برای پدر و برادر او هم نوشته و موکلت شدند و آورده که والده ماجده
 سید علی موصوف برای وی در خواست اجازه از شیخ حسن نمود و او اجازه روایت
 حدیث بوی داده بود و شیخ زین العابدین بن محمد بن احمد بن سلیمان العاملی
 النباطی از کلام مذکور شیخ حسن بن شهید ثانی علیه الرحمه بود و در امل آمل آورده که شیخ زین العابدین
 مذکور فاضل صالح و عابد زاهد و ورع و فقیه و محقق طویل القدر بود و شیخ حر عاملی گفته علم
 من شیخ محمد حر عاملی جمعی پیش او تحصیل علوم نموده و هم از روایت حدیث داشته و
 شیخ زین العابدین بن محمد بن شهید ثانی السید ابوالخیر محمد بن ناظر الدین
 العاملی الکفر کی بر بنیر علم و دین و قندهای عالین و فقهای صالحین
 بود و از کلام مذکور شیخ حسن بن شهید ثانی است چنانچه صاحب امل آمل آورده و گفته که سید

الشیخ علی بن محمد

الشیخ علی بن محمد

الشیخ علی بن محمد

الشیخ علی بن محمد

الشیخ علی بن محمد

بدرالدین مذکور فاضل و فقیه صالح است از تلامذه شیخ حسن بن شهید ثانی است شیخ حسن
 بن عبدالنبی بن علی بن احمد بن محمد العالمی النباطی از تلامذه شیخ حسن بن
 شهید ثانی بود فاضل و فقیه و عالم و ادیب و شاعر و فقی و بود و شیخ محمد بن علی بن محمد
 الحرم شیخ حر عاملی از روایت حدیث داشته که ازانی الاصل الشیخ حسن بن علی
 العالمی الحائینی از تلامذه شیخ حسن و سید محمد صاحب مدارک بود و از هر دو ایشان اجازه روایت
 داشته متناهی آمل او را به فاضل و عالم و ادیب و شاعر و فقی و محدث و متفکر
 و مستمط جلیل القدر ستوده اند علوم از والد خود و از جماعتی از علما عالمین که از ایشان
 شیخ نعمت الله بن احمد بن خاقان عالمیت و شیخ مفلح کوفی و شیخ ابراهیم میسی شیخ محمد
 بن سلیمان تحصیل فرموده و از جناب شیخ حسن فرزند شهید ثانی علیهما الرحمة و جناب سید محمد
 بن علی بن ابی الحسن موسوی طلب اجازه نموده بعد از آنکه بخدمت هر دو بنده گزارش فرات
 فرموده ایشان برای او تحریر اجازه فرموده اند از تصانیف شیخ حسن مزبور کتب کثیره
 اند از آن جمله کتاب حقیقه الاخبار و جنته الاخبار در فن تاریخ و کتاب نظم الجمان و تاریخ
 اکابر و اعیان و رساله است موسوم بفرقه القربا و سراج الادب و ساک در باب شفاعت
 و رساله در نحوه دیوان اشعار که تقریبا هفت هزار بیت بوده و غیر اینها صاحب آمل
 بعد ذکر کتب آورده که نسخه کتاب فرقه القربا از خط مصنف بنظم رسیده که در نظر آن استاد
 لطیف بخط استادش شیخ حسن علیه الرحمة متضمن مدح کتاب و صاحبش بوده نوشته بود
 الامیر فیض الله بن عبدالقاهر المحمدی التفریثی از شاگرد کبار
 و فقهائ نامدار بود صاحب کتاب امل آورده که این فیض الله مذکور فاضل و محدث
 جلیل القدر بود کتب بسیار دارد از آن جمله شرح کتاب مختلف علامه علی علیه الرحمة و کتابی
 در اصول خبر داد مرا ازین هر دو کتاب خصال والد من شیخ علی بن محمود عالمی از بزرگان
 و شیخ علی قزازی علوم و ریخت اشرف پیش نموده و اجازه روایت حدیث یافته و شیخ علی بن زکریا

شیخ حسن بن علی

شیخ حسن بن علی

شیخ حسن بن علی

وصفت فضل و عمل و صلاح و عبادت او میفرمود و سید مصطفی تعزیتی در رجال خود ذکر و
وصف و باین عبارت فرموده سیدنا الطاهر کثیر العالم عظیم العلم متکلم فقیه
ثقة عاين كان مولده في نقرش و تحصیله في مشهد الرضا عليه السلام
والمؤمن مكان عنبه جده بالمشهد المقدس الفرس علی شرف السالم احسن محو سهل الخایه یزید العریکة
الصالح و العلما و الانقیاد له شیخ علی الحفائض شرح الاثنی عشر ایته امیر موصوت روایت حدیث از
شیخ محمد بن حسن بن شهید ثانی عالمی و مشتهر و از ملائذه امیر موصوت بعید شرف الدین علی بن حجة التعزیتی
خوستان می بخنمی بوده الشیخ علی بن محمد الحر العاملی الشیخ علی بن افاضل بن
و ادبای او ان خود بود و از ملائذه شیخ حسن بن شهید ثانی و علامه سید محمد صاحب المیزان
بوده شیخ حر عاملی در امل آورده که شیخ علی مزبور جد مولد این کتاب است فاضل عالم
و عابد کریم الاخلاق جلیل القدر عظیم الشان و شاعر و ادیب و فقی بود وزارت علوم مش
شیخ حسن و سید محمد جمعا الله و غیر ما فرموده و بواسطه والد خود از شیخ علی موصوت روایت
دارم و او شعر خوب داشت این وقت بنما طرم چیست از آن شانه در نجف اشرف سمرق
وفات او شد الشیخ عبدالسلام بن محمد الحر العاملی الشیخ
والد شیخ حر بود بنما طرم در امل امل آورده الشیخ عبدالسلام بن محمد الحر العاملی الشیخ
عم والد یمن هذا الكتاب و جله لاه و گفته که شیخ مزبور عالم عظیم الشان جلیل القدر
و زاهد و عابد ورع و فقیه و محدث و نقه بود نظیر خود نه داشت در عصر خود و زهد و عبادت
تحصیل علوم مش والد ماجد خود و برادر خود شیخ علی و شیخ حسن بن شهید ثانی عالمی فرمود
و هم بنده سید محمد بن ابی الحسن عالمی و غیر هم استفاده علوم و فنون فرموده از نصایح
او رساله البیت موسوم بصف بعیر الی طریق الجمع بین اخبار التفسیر و رساله در مخطرات
در رساله در جمعه و غیر ذلک من الرسائل و الفوائد المفردة بالجملة شیخ مذکور در فقه و عزیمت
ماهر بود صاحب امل آمل گردید که فرزند ام من پیش و در زمانیکه عمر ده سال بود و بقایات بیک

شیخ
محمد

عبدالله بن محمد
والله اعلم

تقریر و حافظ مسائل و نکات بود و در آن زمان سخنش بیش از هشتاد سال رسیده بود و بیست
از بیست و یکم او کم شده بود و شیخ مذکور در بهمان ایام حفظ قرآن مجید فرمود و اما اینکه عمرش بیشتر یا نه
از نود سال گذشته بود که وفات یافت شیخ حر عاملی آورده که در وفات شیخ عبدالسلام از
تعبیده طویل در مرثیه او گفته ام و اینجا اشعار خود را ذکر فرموده و گفته که اشعار شیخ مذکور
از والدین نقل میسر بود و اشعار قلیل اند که محفوظ ندارم و بواسطه شیخ مذکور از جمله
مشایخ آورد و ابی دارم السید محمد باقر بن الامیر شمس الدین محمد الحسینی
الاستیاباذی الملقب بامام و ختر زاده شیخ علی بن عبدالعالی کرکے بود چون پدرش در حین
جهت معروف بد آمد و معروف بسید باقر و اما دست جمع شرافت و صداقت و صبح
کلام و حکمت و مآخیز دین و ملت و مآویز فقه و شریعت بود کافه عقلای ذوی الافهام از
خاص و عام معترف علوم و کمالات و دقائق و افادات او بنده تصانیف او مشتمل بر تحقیقات
دقیقه و بدقیقات ائمه مشهور و معروف است صاحب بود لؤلؤة البحرین آورده که جناب
میرزا حسن استرآبادی بود در اصفهان توطن اختیار نمود و معاصر شیخ بهار الدین عالی
بود فاضل طویل و حکم باهر در معقولات و شاعر عبری و فارسی بود و امیر مذکور از حال خود
شیخ عبدالعالی کرکے بسیر شیخ علی مذکور اجازه روایت داشت و هم از جناب شیخ حسین والد
شیخ بهار الدین علیه الرحمه اجازه یافته و تاصدرای شیرازی که از علمای حکمت است تمیز
امیر مذکور است در تاریخ عالم آرای عباسی مکتوب است که فخر السادات و العلما میرزا محمد باقر
و اما المختص باخراف خلعت صدق مرحوم سید محمد و اما استرآبادیست و ختر زاده مجتهد
مرحوم بسیر شیخ عبدالعالیست پدرش بدین جهت بد آمد و اشتها یافته و ابوحدی فهم
و جود طبع القاصد و در دو دفتر حسن در مشهد مقدس و ضوی رفته در خدمت مدرسان و
افاضل سرکار فیض آثار الکتاب علوم نموده و در آنک زمانی ترقی عظیم نمود و در زمان نواب
سکندر خان یعنی سلطان محمد بن شاه طماپ مغوی بعجت علما و افاضل ده گاه علی شرف

در این
مکان

گشته مدتی با ایسی فخرالدین سماکی استرآبادی و سایر دانشمندان با خانات نموده در علوم مشغول
و منقول سرآمد علمای روزگار گشت الیوم که سید بر صوفی و دربار سلطنت صفهان ساکن
است بر تو اشراقات الازرفعا کل و کما انش بر ساحت آمال طلبه علوم و در نشان احاطه
کوکب طبع آفتاب شالشی بر عالمیان تابان است از تاج ارحال شاد خجسته مقام عینی
شاه طهماسب مغوی الی آلان که سنه شمس و عشرین و الف هجری است لحظه از بهار شده و
مطالعه فارغ نموده و آنحضرت شریفش بر هیأت نگذشته و آنحضرت که جامع کمالات
صوری و معنوی و کاشف و قائل نفسی و افاقی است در اکثر علوم اوج کمال و کمال برده
عزیمت و ریاضی و طب و فقه و تفسیر و حدیث ایچ طلبا یافته رتبه عالی اعتبار دارد و در همه
عصر قنادای شریعه را به هیچ انتخاب مستحسری شمارند در گشت علوم تصانیف دارد و در خیال
صاحب تاریخ مذکور تعنیفات جناب میر که معلوم داشته بقلم آورده و نوشته که فایده
جناب میر بر تبه است که از ازل حال و مبادی نشو و نما تا نهایت هر نقد عبارتی که
بجای از طبیعت سپرده و در حفظ آن کسر طمانت کما فی نبی بجای آورده چیزی از آن جان
طبع و قادش فوت نشده در طاعت و تقوی و عبادت درجه عالی و رتبه تعالی دارد
و خلاصه اشراقات صرف مطالعه و مباحثه و عبادت آتیه شده و میشود و گاهی
بنظم اشعار که پائین مراتب عالییه اوست ملقت شده اشراق تخلص می نماید و از شوق
او این رباعی که در وقت حضرت خاتم الانبیا و صلی الله علیه و آله در رشته بلاغت
انتظام داده تینا و تبر کا درین صحیفه ثبت افتاده رباعی

ای ختم رسل دو کون پیرایه تست	افلاک کی منبر تبه پایه تست
گر شخص ترا سایه نیفتد چه عجب	تو نور و آفتاب خود سایه تست

علی قلیخان والد و غستانی شش انگشتی در ریاض اشعار آورده که میر محمد باقر
و اماد اشراق علیه الرحمة و المغفرة قدوة فیضی عالی مقدار و زبده حکمای رباعی

بوده است میت نعل و دانشش عرصه عالم را فرا گرفته و آوازه جاوید و منزلتش از قاف
 تا قاف رسیده وی با ثبات المصلین گویند تصانیف طایفه اش از علیه فضلالی نامدار
 و حکمای والا مقدار و از غرط شهرت محلی تفصیل نیست جناب میرزا و شجره در حدود
 شیرس الدین محمد الشهیر برآمد است یعنی داماد محمد صفور شیخ علی بن العالی و جناب
 شیخ در خواب حضرت سید الاوصیایر المومنین علیه السلام را دید که شیخ میفرمود که
 دختر خود را بمیرش الدین عقد کن که از او فرزندی متولد خواهد شد که وارث علوم پیا
 و اصبا باشد شیخ بموجب اشارت صبیحه خود را بوی عقد کرد بعد از انقضای مدت
 صبیحه شیخ بجزا رحمت ایزدی پیوست و طفلی از آن بوجود نیامد شیخ اندیشه مند شد
 که اثر آن خواب بطور نیامد باز حضرت امیر المومنین علیه السلام را بنجاب دید که میفرمود
 که ماین دختر خود را نگفته بودیم بلکه غرض ما فلان دختر بود شیخ همان دختر را بجاله نکاح
 میرس الدین در آور و آن دختر و الهه ماحده بسهم محمد باقر است و جناب میرزا و شجره
 در خراسان و عراق در خدمت دانشمندان مشغول تحصیل علوم شد طنطنه دانشش عرصه
 آفاق را فرا گرفته در عهد شاه صفی صفوی صفور اتفاق و بزیارت عتبات عالیات
 رفته در نجف اشرف وفات یافته در جوار آن امام البشر اسود استی ملتقطاً
 سید علیخان مدنی در کتاب سلفه العصر ثنائی بسیار و مبالغه در مدح و تفخیم
 سید باقر مذکور نموده گفته است که شاه عباس صفوی را بارها از واندیشه بخاطر سید
 و جملها در حق او برانگیخت زیرا که خوف خروج او بر خود داشت و از رجوع قلوب مردم
 بسوی او در باره ملک خود می ترسید پس حق تعالی بفضیل عمیم و قدرت کامله خود شاه
 را از بدگمانی در حق او باز داشت و منت و احسان بی پایان بر او گماشت و همیشه
 عزت و جاه سید موصوف در ترقی بود و پیوسته سالک بسیل فوز و نجات میانه تا آنکه
 مدت عمرش با خیر رسید و خدای عز و جل مایح عالم جاودانی را از برای او اختیار فرمود

و آیه کریمه یا ایها النفس الطمئنة ارجعی الی ربک راضیه مرضیه را
 تلاوت نمود پس بسوی بهشت رطت فرمود و فاش در سال یک هزار و چهل و یک هجری
 واقع شد قدس الله شیخ بعد ازین صاحب سلاطه العصر بشفه از تعانیف اورا
 برده در سال مختصره شمل بر حکایت بعضی منامات عجیبه او شسته بجایه را ذکر کرده نسبت
 آن یاد داده و گفته است که این از غرائب رسائل اوست که بر تقدیس ایت اودیات
 دارد استیحه محمد طاهر نصر آبادی در احوال پسر داماد آورده که بیاب میر در علوم نقلی
 و نقلی سرآمد علما و زبده فضلا بود و در ترکیه نفس نفیس تقنینیه باطن شریعت نهایت
 سعی نموده چنانچه مشهور است که چهل سال شب پهلوی بر سر استرحه نهفته شده
 و اقل شب در روز در مدت عمر اذ وفوت شده از جمیع علما بصفاات تمیده و صلیح فیه نه
 داشت با اتفاق شاه جنت مکان شاه صفی صفوی زیارت نباتات عالیات رفته
 و ساجد فوت شده و در نجف اشرف مدفون شد تعانیفش شمل قبسات و جودات عالم
 را روشن دارد و ایضا در همان تذکره این ابیات مشتمل بر تاریخ وفاتش از کلام عیالیه
 کرمانی تخلص با مانی نقل کرده قطعه تاریخ

فنان از جور این چرخ خاکیش	کزو گرد و دل حسه شادنا شاد
زاو لا و بنی دامه عصری	که شانش مادر ایام کم زاد
محمد باقر داماد کز دے	عروس فضل و دانش بود و شاد
خرد از دانش گریان شد و گفت	عروس مسلم دین را مرده داماد

لکن برین تقدیر سال یک هزار و چهل هجری میشود از تعانیف عالیة الله عز و جلاله
 المهر آن علامه عصر و یگانا شوهر در فن حکمت کتاب قبسات و کتاب صراط المستقیم
 و کتاب آفت البین و در علم فقه کتاب شایع النجاة و وحاشی بر کافی و وحاشی بر
 سن لا یخفوه الفقیه و وحاشی بر صحیفه کلام در ساله در نئی از تسمیه حضرت امام حسن

طیبه اسلام نبیلائی موسوم به شریعت التیمیة فی زمان النبیة و کتاب میون المسائل و کتاب
 نیران الغنیاء و کتاب غنایه الملکوت و کتاب تقریم الایمان و کتاب الروایح التهادیه فی شرح
 احادیث الامامیه که شرح کافی کلینی است و کتاب سبع شند او کتاب فتاوی الراضاع و کتاب الجلیات
 و التشریفات و شرح ابتصار و غیر اینها از کتب و رسائل و احوال مسائل اند شیخ پوست آورده که از
 تصانیف میرزا و رساله دیده ام در بیان آنکه یک از جناب مادر انصاف بهاشم داشته باشد
 و مثل سادات است و آن رساله جمیده است و از تصانیف اوست حاشیه بخط امته الا قال علیه
 کما یظهر عن کتاب الروایح و از بعض مواضع کتاب منتی المقال ظاهر میشود که از تصانیف جناب
 میرزا است حاشیه بر کتاب اختیار الرجال الا میرزا محمد زمان بن محمد جعفر الوضو
 الشهدی از شاخ کبار و فقهائ ذوی الاعتبار بود و آل آل سطور است که میرزا محمد زمان
 بن محمد جعفر رضوی مشهور فاضل و عالم و فقیه و حکیم و شاعر بود از تصانیف او که به است
 از آنکه شرح قواعد الاحکام و استاد شیخ زین الدین بن شیخ محمد بن حسن بن شهید غنی
 علیه الرحمه پیش او تحصیل دستفاده علوم فرموده بود و ایضا آورده که شیخ زین الدین مذکور
 سباله بسیار در وصف و روح وی میفرمودند و بنی در کمال فضل و علم میرزا محمد زمان بن محمد و صاحب
 سلاله هم اسمیه معروف را بهج و ثناء فرموده و گفته که آن جناب از اعظم اهل عصر خود بود و در همه
 و از بعضی بعد الالف بر حمت حق پوست بعضی از تلامذه میرزا معروف تاریخ و فاضل درین و بیت بداند

روایت

خطب صاحب المسلمین فاخروا	صدعت بخت محمد و سلام
وقال ايضا	
نظروا لافاق السماء فآخروا	فتحت لروح محمد ابو المظفر
<p>امیر شرف الدین علی رحمة الله الحسنی الحسینی الشوستانی از فاضل نقایع تمدن و شاه ملک ساخرین و اکابر محمد ثن و اعظم محققین و یقین است از تلامذه میرزا محمد استرآبادی صاحب دجل و میر فیض الله تفرشی بود و از جمله شاخ اخوند محمد تقی مجلسی علیه بوده چنانچه اخوند مجلسی</p>	

امیر شرف الدین

مذکور در کتاب روضه المتقین بتقریب تحقیق احوال بعضی از رجال آورده که سید فاضل
 ایرشرف الدین علی الحسینی شیخ الله المسلمین المطول چنانکه درین ایام ساکن جزای
 فاضل الانوار جناب سید الادویه امیر المؤمنین علی بن ایطالب علیه بن الصلو
 افضلها و من التحیات الکلیما می باشد از تلامذه میرزا محمد اشترآبادی است انتهی کلامه
 و فاضل ربانی مولانا محمد باقر خراسانی در اجازه خود که برای ملا محمد شفیع قلی فرمود بتقریب
 ذکر شاخ خودی فرماید و روایت یکنم از سید فاضل طلیل القدر ایرشرف الدین علی بن
 حجة الله الحسنی الحسینی الشولستانی و ملا حیدر علی مجلسی هم در اجازه خود از امیر موصوف
 روایت میکنند و میفرماید که امیر مذکور از جناب معظم امیر فیض الله بن عبد القادر
 القزلباشی از شیخ اعظم محمد بن الحسن الشید الثانی علیه الرحمه روایت مدبت و شهنشاهی
 و صاحب امل آل آورده که سید ایرشرف الدین حسینی شولستانی عالم و فاضل و محدث
 و شاعر و ادیب بود و از ملا محمد باقر مجلسی از روایت دارد انتهی مؤلف گوید که در
 اواخر بعض نسخ کتاب من لا یحضره الفقیه اجازه بخط ایرشرف الدین مذکور که برای بعضی
 تلامذه اش بود بنظر رسیده و در آخر جلد اول این عبارت مرقوم است فم بلغ سماعا بیده
 الله تعالی مع تحقیق و تدقیق متنا و سند آواز ت له روایتی عنی لمن یحب و یرنی و انما یحضر
 الله الغنی شرف الدین علی بن حجة الله الحسنی الحسینی و در آخر جلد ثانی این عبارت
 تحریر فرمود ثم بلغ سماعا بیده الله تعالی فمجالس متعده اخوهای و ملا شین عشرين شهر
 و مضائل المبارک سنه صی و اربعین الفیض و تدقیق و اجرت له روایتی عنی
 و فی ما اقل خلق الله الغنی شرف الدین علی بن حجة الله الحسنی الحسینی الشولستانی
 غفر الله له و لو الایه در شند و العقیان سطور است که امیر شرف الدین فاضل و
 عالم و محدث و عارف یمن رجال بود و السید نور الدین علی بن السید علی بن
 ابی الحسن الحسینی الموسوی العالی مصنف الشواهد المکتبه

برادر سید محمد صاحب مدارک و برادر مادری شیخ حسن بن شهید ثانیست شیخ یوسف بخت
 آورده که پدرش سید علی بن ابی الحسن عالمی و دختر شهید ثانی را در جانش بعقد نکاح خود
 آورد و سید محمد صاحب مدارک از آن دختر متولد شد و شهید ثانی را سواهی مادر دختر مذکور
 زوجه دیگر بود که مادر شیخ حسن بود چون شهید ثانی از دنیا رفت سید علی بن ابی الحسن مذکور
 مادر شیخ حسن را در تزویج خود آورد و سید نورالدین علی از متولد شد و ولادت سید مذکور
 در سال نهمصد و هفتاد و هجری اتفاق افتاد نورالدین مذکور از هر دو برادر خود که یکی علامه
 شمس الدین محمد صاحب مدارک برادر پدری او بود و دیگری تحقیق جمال الدین ابی منصور
 الشیخ حسن صاحب المعالم بن شهید ثانی برادر مادری او بود روایت داشت و قرأت
 علوم پیش والد ماجد و هر دو برادران مذکور خود نموده بود و در سلافة العصر آورده که سید
 نورالدین علی مذکور که علم نبی و بازوی دین ضیاء و مالک از یمین تالیف و تصنیف با
 الروایة والد تریه رافع جنبش حسن مکارم و اعظم الزایه بود در اول امر مکانی با اعزاز و
 تمکین در شام داشت بعد از آن عنان عزیمت بسوی مکه معظمه معطوف ساخت و در آن
 جای اقدس محل اقامت انداخت و من او را در مکه دیده ام در حالیکه سن شریف او
 از نو و سال گذشته بود و با این همه مردم از او اعانت میبستند و او از کس اعانت نمیخواست
 و پیوسته مقیم آنجا بود تا آنکه داعی حق را بلیک اجابت فرمود و فاتش در هفدهم ماه
 ذی حجه سنه یک هزار و شصت و هشت هجری واقع شد رحمه الله تعالی لا شفیعاً و فاش
 در سنه یک هزار و شصت و دو هجری ذکر نموده و ایضاً صاحب سلافة آورده که از کلام او
 اشعار است که دلالت بر علو منزلتش دارد و از تصنیفات شریفه اوست کتاب شوالیه
 که در آن بعضی اغلاط محمد امین استرآبادی صاحب فوائد مرینه را رد فرموده و دیگر کتاب
 عزیر الجاسع فی شرح مختصر النافع و کتاب انوار بهیة بر اثنا عشریه صلوئیه شیخ بهار الدین
 عالمی علیه الرحمه در ساله انچه در تفسیر آیه کریمه قل لا اسئلكم علی اجر الا المودة فی القربی

در ساله مجبوره معروف بقبیله السافریه مشتمل بر نوادگان و اخبار اشعار است و بعضی حواشی بر کتب
 فقه و اصول حدیث و اجوبه سوالات دارد و انتهی ما ذکره السید نور الدین المذکور من مصنفات
 فی اجازه للفاضل الشیخ صالح بن عبد الکرم البحرانی طاب ثراه و سید محمد بن حسینی
 استرآبادی صاحب کتاب الرحمة از روایت دارد و از اولاد سید نور الدین مذکور فاضل
 کامل سید جمال الدین بن سید نور الدین و دیگر فاضل فقیه و عالم فقیه سید حیدر بن سید
 نور الدین که صاحب اهل ذکر و فرموده و هم از کتاب اهل آمل ظاهر میشود که از فرزندان
 اوست سید زین العابدین که مذکور الحارثی مرتبه فی کتابه چنانچه محل احوال سید زین العابدین
 در ذیل معاصرین شیخ حر عاملی علیه الرحمه و ضمن این رساله هم خواهد آمد الشیخ
 زین الدین بن الشیخ محمد بن الحسن بن الشهدا الثانی نور الله مرقد هم
 اسم مبارکش همچنین شمل اسم پدرش زین الدین شهید ثانی بصورت اکتب یافته شد و او
 در علم و فضل گوی سبقت از اقران ربوده چنانکه برادرش شیخ علی در کتاب در مشرق گفته که
 برادر من شیخ جلیل زین المله والدین رحمه الله فاضل ذکی و عالم و دخی و کامل رضی و عالم
 متقی بود در اول حال در بلاد خود پیش شاگردان پیرو و بعد خود اشتغال علوم نمود و بعد از آن
 بسوی عراق سفر کرد و ایامی که پدرش شیخ محمد در آنجا اقامت داشته و شیخ زین الدین که در
 در آن زمان سن شباب داشت پس بسوی بلاد عجم سفر کرد چون با آنجا رسید شیخ مرحوم هم
 شیخ بهار الدین عالمی او را در منزل خود فرود آورد و اکرام تمام بجا آورد و شیخ زین الدین که در
 مدتی طویل در آنجا ماند و درین مدت بخدمت شیخ بهار الدین علیه الرحمه مشغول قرائت و محقق
 مصنفات او ماند و هم بخدمت دیگر فضلاء آن بلاد قرائت علوم میکرد و چون شیخ بهار
 در سالی که وفات پدرش شیخ محمد واقع شد انتقال فرمود و آن سنه یکم زار دسی عجمی بود
 شیخ زین الدین مذکور بسوی مکه معظمه سفر کرده با آنجا اقامت و در زید و مشغول مطالعه علوم
 گردید و صاحب در مشرق گوید که بعد از آن سن بسوی مکه معظمه رفتم و با او بسوی بلاد خود مراجعت

در این کتاب
 سید جمال الدین

کردم و بجهت کتب علم اصول و فقه و هیئت را قرات نمودم پس او مرتبه دیگر بسوی بلاد محکم
 سفر نمود و بسرعت مراجعت بوطن نمود و من در خدمتش مدتی استفاده میکردم تا آنکه را اتفاق
 سفر بسوی عراق افتاد و او بسوی کمره رفت و او فوائد مفرقه بر بعض کتب نوشته و اشعار خوب
 در فنون شعر گفته و مرثیاتی و الغاز و قصیده نموده در مرتبه حضرت امام حسین علیه السلام دار
 و دلاوتش در سال یک هزار و نه هجری واقع شده و در روز نوزدهم ماه ذی حجه سنه یک هزار و
 چهار هجری در مکه معظمه وفات یافت و من هم در آنوقت بکله معظمه حاضر بودم و در روز
 عرفة بخیمت او رسیدم بودم و تا روز وفاتش در آنجا بودم و او در جوار مزار پدر خود بن
 شد صاحب سلاطه العصر بعد و صف و ثنائی شیخ مذکور و ذکر حسن اخلاق او گفته که آن
 او را در مکه معظمه دیده ام آثار فلاح از بسیاری او بود و روشن بود مدت مجادرت او
 در آنجای اقدس لیل و نهار تا آنکه وفاتش در سال یک هزار و شصت و دو هجری در
 رسید و شیخ یوسف بحرانی آورده که شیخ مذکور فاضل جلیل القدر بود و شیخ حر عاملی که
 از تلامذه اوست در اهل آمل آورده که استاد من شیخ زین الدین مذکور عالم فاضل
 و کامل و متبحر و محقق و مدقق و ثقة و صالح و عابد و برهنه کار و شاعر و شفی و ادیب و حافظ
 احادیث و جامع فنون علوم از معقولات و منقولات و جلیل القدر و عظیم المنزله بود
 نظیر خود در عصر خود نداشت و بخیمت پدر خود شیخ محمد و شیخ بهار الدین عاملی و سولانا
 محمد امین استرآبادی و دیگر علمای عرب و عجم قرات علوم نمود و بعد از آن مدتی بکله
 مجادرت فرموده همانجا وفات یافت و نزد یک مزار فاضل الاثر حضرت اتم المومنین
 خدیجه الکبری مدفون شده و من چندین کتب عربیه در ریاضی و حدیث و فقه و غیر اینها را
 بخیمت او قرات نموده ام او شعر خوب و فوائد و حواشی کثیر دارد و دیوان شعر او را که
 صغیر است بنظر او دیده ام و او کتابی مرتب تصنیف نکرد و جهت آنکه شدت احتیاط و
 شهرت داشت چون علمای متأخرین کتب بسیار تصنیف کرده اند و در مصنفات ایشان

سقراطات کثیره مانده و ازین جهت ثوبت قتل حمیدی از ایشان رسید و شیخ زین الدین کمر
 از حال علامه علی و شهید اول و جد خود شهید ثانی تعجب میکرد که ایشان پیش علمای مجازین
 قرارت کتب بسیار نمودند و گفتند و در حقیقت در قبول ایشان را بسیار نقص نمودند و انکار
 بر ایشان در نیاب میکرد و میگفت که برین حال مترتب شد آنچه مترتب شد عفو الله عنهم
 الشیخ محمد بن علی بن احمد الحنفی الشیخ الحریری العاملی الشامی
 از اکابر علمای عالمین و عالم فقها و محدثین و فاضل ادبای کاظمین و آئینه تلامذه مولانا
 سید نور الدین موسوی عالمی بوده صاحب اهل تامل آورده که محمد بن علی مذکور فاضل
 و عالم و ادیب و تأثیر و محقق و در حق و شاعر و فقی و حافظ بود و از اکابر اهل عصر خود بود
 در علوم عربیت و تحصیل فقه و حدیث در که مسلمیه پیش سید نور الدین عالمی فرموده و بنیاب
 جمیع از فضلاء عامه و خاصه استفاده کرده بود و مصنوعات شریفه از کثیر الفوائد از آنجا که
 کتاب اللآلی السینیه فی شرح الآثار و تہذیب و کتاب بنیات النخاعه تا تمام است و تہذیب
 زبدۃ الاصول و شیخ تہذیب النحو و شیخ صمدیه و شرح الشرح قطر اللؤلؤ فی شرح
 بر شرح کافحی بر قواعد الاعراب و کتاب طرائف النظام و الحقائق الانسیاس فی بیان
 الاشعار و شیخ قواعد شمیمه علیہ الرحمہ و رسالہ الحال و دیوان اشعار عربیہ و دیوان ساجی
 متعدد و دارد و نیز شیخ حر عالمی آورده که مولانا محمد حر فوشی مذکور را دیده بودم ایامیکه در
 بلاد اشرف داشت تا آنکه بسفر اصفهان رفت و در وفات مولانا محمد بن علی مذکور
 قصیده طویلہ در مرثیہ او گفته ام و صاحب سلاطین در وصف او میفرماید منار العلم الشامی
 و ملوکۃ الفضل و رکن الشامی مشکوۃ الفضل و مصباح النیر و مساویا و
 صباها خاتمة ائمة العربیۃ شرقا و غربا و المرفع من کلام الکلام شبابا و غریبا ابان عن
 مشکلا نقابها و الاصلعها و ملک قلوب الفنا لبقہ شتات الفنون صنف مقصایف اللذات
 بالجملة صاحب سلاطین بلبل و مناقب فخمہ اورا استوده و گفته که مولانا محمد مذکور از دانشم

محمد بن علی
 شامی

لبوی بلاد بحر رفته ہانجا اقامت در زیر تاناکہ در ماہ ربیع الآخر سنہ تسع و خمین رحلت فرمود
 الشیخ زین الدین علی بن سلیمان بن حسن بن درویش بن حاتم البحرانی
 القندی المعروف بأمر الحدیث از تلامذہ شیخ بہار الدین
 عالمی علیہ الرحمہ بود شیخ یوسف آورده کہ شیخ علی لقب بزین الدین البحرانی اول کسی است
 کہ علم حدیث را در بلاد بحرین منتشر ساخت و ترویج و تہذیب آن نمود و قبل از زمان او در آن
 بلاد روحانی اندر برے آن نبود و چون او مہارت و ملازمت بحدیث بسیار داشت بر کتاب
 تہذیب الاحکام و کتاب استنباط حواشی و قیود و فوائد بسیار نوشت در بلاد بحرین بام الحدیث
 اشتہار یافت و او در بلاد بحرین رئیس و شارالیمہ و متولی امور ریاست بود و از آباء نیکوین
 قیام بجا آورد و غلبہ حکام اہل فساد را بر طرف ساخت و بساط عدل و انصاف میان خلایق
 منبسط داشت و بدعتہای چند را کہ ظالمان جاری داشتہ بودند دفع فرمود از تعصبات لغو
 اوست رسالہ در صلوة و رسالہ در جواز تقلید و حاشیہ بر کتاب مختصر نافع شیخ علی مزبور در ادب
 حال پیش شیخ محمد بن حسن بن رجب بحرانی مکتوب فرمودہ پس چون بسو علم سفر کرد بحدیث
 شیخ بہار الدین عالمی رسیدہ علم حدیث را از او تفصیل نمود و لبوی بحرین مراجعت فرمود و بہا
 آن علم شریف را رواج داد و در آن زمان شیخ محمد بحرانی مذکور در حلقہ درس او حاضر شد پس
 مردم اورا سز نشل کردند کہ او دیر روز شاگرد تو بود و اکنون تو چگونہ شاگرد او شدی شیخ محمد
 بحرانی کہ در فائیت و روع و تقوی و انصاف بود گفت کہ او برین و بر دیگران فائیت شدہ است
 بسبب آنکہ اکتساب علم حدیث فرمودہ و شیخ یوسف بحرانی آورده کہ شیخ سلیمان بن علی
 بن سلیمان بن راشد بحرانی از جملہ تلامذہ او بود و وفات شیخ علی بن سلیمان مذکور در رسدہ
 یکہزار و شصت و چہار ہجری واقع شد قبر مقدس او در قریہ قدیمہ مزارعی معروف است و او را
 سہلبہرہ بود نہ یکی از ایشان صاحب روع و صلاح شیخ صلاح الدین کہ فاضل در علم حدیث و
 ادب بود و دیگرے شیخ حاتم کہ او نیز فاضل فقیہ بود و سوم شیخ جعفر کہ در اجرائی امور معروف

منی عن المنکر لیاثت ملب وخت و صاحب خدمت بود و احوال این پسر بزرگوار
 در مقام خود خواهر آمد انتشار الله تعالی مولا ما السید حسین بن کامیار
 رفیع الدین محمد صدر بن الامیر شجاع الدین محمود
 الاصفهانی المازندرانی المرعشی الخروسی
 خلیفه سلطان الملک سلطان العلماء علاء الدین ایبک پسر قضا
 علما بود و از کابر سادات و امرای عم و داماد شاه عباس صفوی ماضی بود
 و بعد از او منصب وزارت و دخت چرخش امیر رفیع الدین محمد بعد از حدایت دار
 بادشاه مذکور منصوب بود و چرخش میر شجاع الدین محمود بسیار فاضل و صاحب نفوذ
 و در علوم متداوله سرآمد بود و ایشان از سادات و عرشیه اصفهان و داماد
 خلیفه مشهور و مازندرانی الاصل بودند و نسب ایشان بسید امیر قوام الدین مشهور
 میر بزرگ والی طبرستان و مازندران میر سعد و سلسله نسب میر بزرگ مذکور بنا بر آنچه
 در کتاب مجالس المؤمنین مسطور است بحضرت امام زین العابدین علیه السلام منتهی میشود
 برین پنج سید قوام الدین بن سید صادق بن سید عبد الله بن سید محمد بن ابراهیم
 بن سید حسن بن سید علی المرعشی بن سید عبد الله بن سید محمد بن سید حسن بن سید
 حسین الاصفهانی الامام زین العابدین علی بن الحسین علیهما السلام و صاحب تاریخ
 عالم آرای عباسی بقرب و قانع سنه یک هزار و سی و هجری آورده که درین سال
 منصب وزارت دیوان اعلی شاهی یعنی شاه عباس صفوی سلطان العلماء تلمیذ
 سلطان بن رفیع الدین محمد صدر تفرغین و تاریخ وزارتش درین معراج است
 وزیر شاه شد سلطان داماد و ایضا در تاریخ مزبور بقرب ذکر وزیرای شاد عباس
 ماضی که در زبان و فاشش موجود بود و در مسطور است که سلطان العلماء دستور الوزر و خلیفه
 سلطان خلف میر رفیع الدین محمد صدر که شرف مصاحبت حضرت اعلی دارد و بدو

گرامی معزز و سر بلند گردید و من حیث الاستقلال بامر وزارت پرداخت و انجمن سید
 بزرگ عالی شان و فاضل دانشمند نیکو اخلاق است و از عهد صبی وادان تیز و نشو و نما
 تا زمان ارتقاء مبدای علم و منصب مذکور خلاصه عمر گرامی را صرف مطالعه و سباحه کرده
 و در علوم معقول و منقول سرآمد روزگار گردید و در اندک زمانی بوفور فهم و فطرت عالی و طبع
 مستقیم در علم حساب و الی مهارت کامل یافته تصرفاتش در علم حساب و قانون و تملک
 ارقام و اوزان و حسابات و اشیاء کامل العفانش جامع کمالات صوری و معنوی و
 حاوی فضائل و استعداد معنوی و شائستگی این رتبه والا از جبهه اش ظاهر و هویدا و
 الی غایت من حیث الاستعداد شائع این مشقه عظیمه است الی آخر المبحث فی اخلاقه و
 محامد فضائل و سید علیمان مدنی در سلسله العصر آورده که سید حسین شهر بخلیفه الاما و سلطان محمد
 بود و در سال یک هزار و شصت و شش هجری وفات یافت و مولانا ملک علی بن غازی
 قزوینی کتاب سیبشانی شرح کافی کلینی را بر اسم سید حسین موصوف تعینت فرموده و در
 کتاب مذکور پنج و شصت باب گفته و باین الفاظ ستوده مغفر العلماء و اعظم
 السادات و العظماء و نور الهدی و بدیع الدجی ملجاء الضعفاء و المساکین رحم
 العلماء فی العالمین اعتماد الدلائل العالیة الحسینیة الموصیة الصوفیة خلیفه سلطان الحسینی
 و نیز زامحمد طاهر انصاری اصفهانی در تذکره خود آورده که خلیفه سلطان اسم شریفش علامه الدین
 خلف میر فتح الدین محمد شهر بخلیفه نسب شریفش منتهی میشود از جانب پدر بمیر بزرگ که از اکابر
 سادات مازندران و فرمان فرمای آن ملک است اما والد اش از سادات شهرستان است
 و در عهد سلطان جنت مکان شاه عباس صفوی ماضی و الد ماجد آنجناب بمنصب صدارت
 و خود شمس السعادت معصاهرت و منصب وزارت سرافرازی داشت و از منته سابقه سلطه
 باین دو سعادت و منصب عالی سر بلندی نیافته سید عزیزی الیه در فنون علوم بهره کامل برده
 در قواعد اصول دین بسین در نهایت ثبات و فطانت بوده لحظه تعطیل در اوقات خود

روانه شدتی بعد از وفات شاه عباس ماضی در اوائل جلوس شاه صفی علیه الرحمه بسعادت
 بد گویان بحیثیت مغرول شد مرقی در قلم متوطن بوده و بعد از آن باز در عهد سلطنت شاه عباس
 ثانی مسند وزارت اعظم بوجود آن یگانه فرین شد و در تاریخ شهر رسیده بکلیله و خست چهار
 هجری در ولایت مازندران طائر روح پر فروش بقصد آئین جاوید بال پرداخته شد
 انشی در تذکره علی قلیخان سطور است که سید مغرور در علم و فضل سرآمد فضلای آن
 و علمای دوران بود و فاضل کامل آقا حسین خونساری از تلامذه سید حسین موهبت بود
 از تصانیف او است حاشیه در کتاب معالم الاصول و حاشیه غیر در شرح لمعه و دیگر
 رسائل کثیره دارد اخوند ملا محمد تقی بن مقصود علی المحاسبی الاصفهانی
 چون والد ماجد او ملا مقصود علی لقب و تخلص به مجلسی بود و لهذا اولاد او هم باین لقب مشهور
 شدند اخوند ملا محمد تقی از افاضل تلامذه شیخ محمد بهار الدین عالمی و ملا عبدالعزیز شوشتری
 است در فضل و کمال و تقدس شهره که آفاق است و او در بلاد و عجم فقیه زمان و مرجع مثال
 و اقران خود بود و تصنیفات و تالیفات او بابت کثیر النفع خصوصاً اعتناش در فارسی
 فیضی عام برای خواص و عوام است و سبط فاضل او ملا حیدر علی بن عزیز الدین بن محمد تقی
 ملا محمد کاظم بن ملا عزیز الدین بن مولانا محمد تقی مجلسی در رساله سلسله نسب خود آورده که اخوند
 ملا محمد تقی مجلسی از خانه اباده علم بوده از چنانچه از اجازات آن مرحوم معلوم میگردد و در آن مجلس
 در اربعین که با سیدهای میرزا شرف الدین علی گلستانه نوشته است و در سایر اجازات اینکه
 جد او رئیس ملا درویش محمد اصفهانی فاضل و از تلامذه شهید ثانی بود و والد ملا درویش محمد
 شیخ حسن عالمی فاضل و عارف بود و والد ملا محمد تقی مجلسی ملا مقصود علی عارف صاحب کمال
 مقدس بود و اشعار خوب میفرموده و تخلص به مجلسی بود و حال آن مرحوم ملا محمد قاسم از
 جمله فضلا بود بلکه والد و آنجناب نیز مقدسه و عارف بود و اینها صاحب رساله مذکور نقل
 کرده است که والد اخوند مرحوم در وقتیکه اراکه سفر نموده دو فرزند خود ملا محمد تقی و ملا محمد صادق

زینت
 ملا محمد تقی

را در خدمت علامه مقدس اخوند ملا عبد الله شوشتری علیه الرحمه از پرسه درس گذارشته غایت
 ایشان بآن مرحوم نموده روانه سفر گردید و در آن اوان موسم عید می رسید ملا عبد الله مذکور
 تومان نقد بخوند ملا محمد تقی داد که صرف ضروریات خود نماید آخوند گفت که بدون اجازت والده
 نخواهم گرفت چون بواسطه خود اطلاع نمود والده اش فرمود که بدرت و گمانی دارد که گزیده
 غلام مقدار است و آنرا بر اخراجات خود تقسیم گردانیده ایم و باین عادت شده است و
 اکنون اگر این مبلغ را بگیرم تو سعه بهم خواهد رسید و انیم معلوم است که تمام خواهد شد
 و عادت اول رفع شده احتیاج اظهار حال بخیرست ملا و دیگران خواهد افتاد این صلاح
 مانست ملا عبد الله باستماع این سخن ایشان را دعا فرمود انتهی ترجمه کلامه اخوند موصوف
 در او اهل کتاب لواط جمعی از اساتذہ خود را ذکر نموده فرموده است که از جمله کسانی که مرا اجازت
 کتب احادیث داده اند استاد حسن شیخ بهارالدین عالی است که بواسطه پدر خود شیخ حسین
 بن عبد القدر از شهید ثانی روایت داشت و او از شیخ نوازالدین علی بن عبد العالی و
 دیگر استادین مولانا عبد الله بن حسین شوشتری است که بواسطه شیخ نعمت الله بن
 خاتون عالی از شیخ نوازالدین علی بن عبد العالی که روایت داشت و دیگر قاضی
 عزالدین محمد و شیخ یونس جزائری اند که بواسطه شیخ عبد العالی بن شیخ نوازالدین علی
 بن عبد العالی از پدرش روایت داشتند و دیگر قاضی ابوالشرف پسر عمه حسن شیخ عبد الله
 بن جابر عالی و خال من ملا محمد قاسم بوده اند که همه ایشان از شیخ علمای زمان خود
 ملا درویش محمد اصفهانی عالی که جد من است روایت داشتند و او از شیخ نوازالدین
 بن عبد العالی که روایت داشت همچنین سلسله روایت ما بواسطه علمای اعصار
 همچنین طریق بسوی شیخ صدوق ابن بابویه مصنف کتاب من لا یحضره الفقیه می خست
 است و تاجیه ربی مجلسی در ساله اجازہ خود آورده که علامه فہامہ محمد تقی بن مجلسی
 و علامہ و محدث و برہنہ گار و آئینہ بود و در سال یکہزار و سہ ہجری متولد شد و در

سال یکزار و هشتاد و هجری وفات یافت دختر زاده اش ملا محمد سعید اشرف خلف ملا
سالم مازندرانی در کلیات منظومه خود تاریخ وفات او در این آیه آورده است
گفت در تاریخ هجراتش دل حضرت نصیب او عده ویدار یارب جنت الماوی بود

از جمله تصانیف او شرح کتاب سن لایحه الفقهیه است لبرای مردم و بعضی معتقدین
و شرح دیگر لغاری موسوم به کواصع صاحبقرانی و شرح صحیفه کاندلجه است که کتاب
مدلیقه المتقین در احکام عبادات در سال که در احکام رمضان در ساله مبعوث را حکام
حج و ظاهر تصنیف اکثر کتب او علیه الرحمه در اواخر عمرش واقع شده چنانکه از بیاض
کتاب روضه المتقین ظاهر میشود که در سن شصت سالگی تصنیف آن پرداخت و در مجلد
آخر از کتاب مذکور گفته است که من از عمر خود زیاده از پنجاه سال در تحقیق احادیث حضرت
سید المرسلین و ائمه معصومین صلوات الله علیهم اجمعین صرف کرده ام و ادلا کتب
مداوله در مسلم کلام و اصول و فقه را قرائت نمودم و هر آنچه علمای امامیه و غیر ایشان
تصنیف کرده اند مطالعه کردم و ایضا در مجلد مذکور که شرح احوال رجال راویان است بعضی
از خوابهای خود را نقل کرده است که دلالت بر علو مرتبه اش دارد و از آن مجلد خواست که بتقریب
ذکر سند صحیفه کالمه سجاده نقل کرده و منسوخه اش آنکه حضرت صاحب الامر علیه السلام
امد انجواب برای گرفتن کتابی از شخص دلالت فرمود و او را علیه الرحمه در همان حال آن
کتاب را از آن شخص یافته ملاحظه نمود و دید که صحیفه کالمه است چون بیدار شد و چیزی نیافت
تا مصباح تنفیخ و زاری بود پس در شخص آن شخص بگردید تا آنکه در همان روز تعبیر خواب
ظاهر شد که درین شخص نسخه صحیفه کالمه که بخط شیخ شهید علیه الرحمه بود و از دست شخص
اصغری بدست او آمد و همان نسخه بود که آنرا انجواب دیده بود و مؤلف گوید که همان
نسخه صحیفه کالمه که بخط شهید علیه الرحمه است تا این زمان در کتب خانه مجتهد الزمانی
ممتاز العلماء سید محمد تقی بن سید العلماء آقا سید حسین ادا به الله ایامه موجود است

را تم بطور نیز بارت آن نسخه شریف شده مشهور است که آنرا منصفی در عهد جناب غفران
مولانا اسید دله دار علی طاب ثراه درین مبدعه برای بیع آورده اتفاقاً احدی بخوبی آن
نسخه مطلع نشد تا آنکه با جناب رسانید و بقرآن بسیار و افصح شد که همان نسخه است و اگر کتاب
اخوند علیه الرحمه که موسوم به لواعص صاحبقرانی است ظاهر میشود که چون او از تصنیف شرح
عربی کتاب سنن لایحضره الفقیه سمسری بروخته المتقین فارغ شد آنرا بجهت ترویج آن از راه
تخفیه بنظر سلطان شاه عباس ثانی که بادشاه عصر او بود گذراند و سلطان مذکور
فرانش تصنیف شرح فارسی با و نمود و اندک شرح دیگر سمسری بکتاب لواعص صاحبقرانی
را بفارسی بنام شاه عباس و در چندین مجلدات تصنیف نمود شرح مذکور کتاب پنج
در دوسه مجلد دیده شد و زیاده از آن بنظر نرسیده ظاهر التوبت لشیخ تمام ابواب آن
نرسیده باشد و صاحب تذکره آورده که از چندین مواضع کتاب لواعص بوضوح می پیوندد
که کتابی در تفسیر قرآن هم فارسی از تصانیف اوست و تاریخ تصنیف کتاب حدیقه المصنفین
چنانکه در بحث صوم ذکر نموده است سنه یک هزار و شصت و چهار هجری است و در آن کتاب
پنج باب و خاتمه قرار داده است لکن تا چهار باب که شتمن بر احکام طهارت و نماز و زکوة
و روزه است مشهور است و باب پنجم و خاتمه کتاب در سیمیک از نسخ مشهوره یافته
شاید که میاض نرسیده باشد لکن از بعضی مومنین مسموع شد که باب پنجم آن که در احکام
حج است نیز علیده و دون یافته اند اما نسبت تصنیف آن بسوسه اخوند علیه الرحمه محب
ثبوت نرسیده و الله اعلم و نیز از مولفات آن مرحوم سواي کتب و رسالهای مذکور
رسائل دیگر است از آن جمله رساله وجوب نماز جمعه است چنانکه در کتاب حدیقه شماره
آن فرموده است و رسالهای چند در آداب نماز شب است چنانچه فرزند ارجمندش
خاتم المحمدین مولانا محمد باقر مجلسی علیه الرحمه در کتاب صین الحیات میفرماید که کیفیت
نماز شب و دعا های آن در کتابهای دعا مذکور است باید که با آنها رجوع نمایند و الله سن

رساله‌های کبیره و منیره درین باب تالیف نموده است و میان اولادش که از اهل علم و فضل
 نیز به هم رسیده اند چنانچه در رساله نسب لاجید علی مجلسی مذکور است که اخوند ملا محمد تقی مجلسی را
 سه پسر به کمال رسیدند اکبر اولادش ملا عزیز الله نام داشت و پسر دوم ملا عبد الله
 و پسر سوم علامه مجلسی صاحب بحار الانوار طاب ثراهم و احوال هر یک از ایشان در مقام
 خود خواهد آمد انشاء الله تعالی و ایضا در رساله مزبور سطور است که اخوند موصوف را چنان
 و خبر بودند که آینه فاضله زوجه علامه ملا محمد صالح از نذرانی شایع اصول کافی است
 و سببی احواله انشاء الله دیگری زوجه فاضل ملا محمد علی استر آبادی است و سوم زوجه فاضله
 علامه میرزا محمد بن الحسن الشیرازی مشهور بلامیرزا و چهارم زوجه فاضله تاجیر میرزا
 کمال الدین فسوی شایع شافیه است و احوال فاضلین اخیرین در مقام خود خواهد آمد
 انشاء الله و تفصیل احوال سایر اسباط و احقادش سوکول بر رساله مذکوره است و لطف
 گوید که فاضل جلیل و محدث نبیل ملا محمد طاهر قمی نجفی که محله از احقارش بعد از این
 انشاء الله تعالی تخریر میشود از معاصرین اخوند ملا محمد تقی مجلسی عایه الرحمة بود رساله در
 تشیع بر اعمال و اقوال صوفیه تالیف نموده و اخوند علیه الرحمة بنا بر آنچه بسوی آنجناب
 نسبت میکنند رساله در جواب آن بر پنج حواشی از جانب صوفیه مشتمل بر مناظره و تائید
 طریقه فاسده و اعمال کاسده آن فرقه مبتدعه و حمایت جمعی از اسلاف ایشان و ادعای
 تشیع آن بدیشان نوشته ملا طاهر مذکور بار دیگر در جواب مذکور نوشته و هیچ ساطع کلام
 ایشان پرداخته بر وجهی که قائم مومنین را از برای اطلاع و آگاهی بر حال ضلالت اهل
 صوفیه کافی است و بر تقدیر یک جواب رساله مذکوره را بنحیثی که متداول است اخوند مذکور بابت
 کرده باشد واضح میشود که اخوند در اوائل حال خود طریقه صوفیه و اعمال مبتدعه ایشان را
 نیکو میدانست یا آنکه طریقه فقهیه و مباحثه و تالیف قلوب آن قوم ضلالت شعار بیت هدایت
 و مجادله حسنه که مشاهده و لهذه العلامة المجلسی مقصود بهمت عالی داشت اهل البیت الصالحین علیهم السلام

اما نسبت تالیف جواب مذکور بسوی او ثابت نیست و دیگر کتب او که در اواخر عمر خود تصنیف
 کرده است نسبت تصنیف آنها بسوی او متواتر است بر تبحر عظیم او در علم فقه شیعه و احادیث
 امامیه و ولایت دارد و اگر چه از بعضی مواضع آنها حسن ظن او بعربی ظاهر میشود لکن سلوک
 او بسبب فاسده صوفیه در عقاید و اعمال یافته نمیشود بلکه خلاف آن از کتب مذکور مستفاد است
 پس بعید نیست که جواب رساله مزبوره را شخصه از صوفیه آن زمان نوشته آغوز علیہ الرحمہ
 مشوب نموده باشد تا کاشش را معتبر شمارند و در حقیقت درین حال آغوز مرحوم از روش
 چنین اقوال فاسده پاک بود و ایضا خودش در لواحق بتقریب معنی حدیث قدسی که در
 فضیلت مومن مصطلح بنواقل مشتمل بر لفظ کنت سمعہ الذی یسمع بدو اشارت آن دارد است
 میفرماید که چنان مومن بقرت الکی میکند هر چه میکند و اینصفت نه بجلول و اتحاد است بلکه
 بمحض ارتباط است پس بنا برین ثابت شد که آغوز علیہ الرحمہ از متابعت اقوال فاسده
 صوفیه از حدت وجود و غیره منزله بوده است و با کجمله بر ارت و از چنین مفرقات
 مستثنی از اظهار است مولا نا محمد طاهر بن محمد حسین الشیرازی
 ثم المنصفی ثم القتی از شاہیر طلمای امامیه و اکابر محدثین فرقه ناجیه بود شیخ حر عاملی و
 ناظم المجتہدین علامہ باقر علیہ صاحب بحار الانوار از آنجناب روایت دارند و در اہل اہل
 آنجناب اہل عالم محقق و مدقق و فقیہ و محکم و محدث طلیل المقدر و عظیم الشان ستوده
 و گفته که از تعانیف شریفه اش کتابهاست از انجمله شرح تہذیب الحدیث و کتاب
 طحہ العارضین فی رد شیعۃ الخالفین و کتاب سبحة الدارین و کتاب تحفہ الانصار شرح قصیدہ
 بروس الابار و کتاب الاربعین فی فضائل امیر المومنین و المائۃ الامۃ العارہ بن و رسالہ
 حق الیقین و رسالہ جمیعہ و رسالہ فوائد مرئیہ فی الرد علی الکفار و در صوفیہ و کتاب حجۃ الاسلام
 و غیر ذلک من الکتاب و الرسائل و شیخ حر عاملی آورده کہ سن از روایت حدیث و اہم
 در رسالہ و در اقوال و اعمال صوفیہ و چون بعضی معاصرفش در بران رسالہ و احادیث طریقه

لا حول ولا قوۃ الا باللہ العزیز

صوفیه کرده بود تلمای مذکور بار دیگر رو بر آن نوشت چنانچه در حال آموختن ملا محمد تقی مجلسی را بیان
 آن کرده شد مولانا نظام الدین محمد بن حسین الساوی القرشی از فضلا
 مشهورین و تلامذه حضرت خاتم المجهتین شیخ بهار الدین است از تصانیف او دست کتب
 نظام الاقوال فی سحره الرجال و آن کتابست مشهوره که در آن راویان احادیث کتب
 اربعه را بیان فرموده و دیگر از تصانیف مشهوره او است بازده باب از آخر کتاب طایع سما
 که بعد وفات استادش شیخ بهار الدین عالمی علیه الرحمه بحکم خاقان منظم شاه عباس صفوی
 بجمع و تصنیف آن پرداخته السید ابراهیم بن قوام الدین حسین بن عطاء
 الله الحسنی الحنفی الهمدانی در عقاید سرآمد فضلا کالمین و اجلای باریین بود تصانیف
 شریفه آن بمقوله بارگاه آله بر مبلغ فضل و مقدار علم او شایسته و گواه اند با جمله معنی و وصف
 آنجناب بالاتر از آنست که در تحریر کتبه از تصانیف اوست حاشیه تفسیر کشف و حاشیه
 بر شفا و حاشیه بر شرح اشارات و حاشیه بر رساله اثبات واجب تعالی که از فاضل محقق
 جلول دوانی مشهور و متداول است سید موصوف از جناب شیخ الاسلام و المسلمین بهاء الملامه
 و الحق والدین محمد عالمی اخذ حدیث فرموده و از آنجناب اجازه مبسوط یافته وفات امر
 علی ما قاله مولانا محمد العلی البکاکانی حاشیه کتاب اهل الآل مولانا السید حسین
 بن السید محمد بن السید علی الموسوی العالی الحنفی فرزند ارجمند سید محمد صاحب
 دارک است شیخ حر عاملی ترجمه اش بدین عنوان آورده که سید حسین عالم فاضل و فقیه
 ماهر و طویل القدر و عظیم الشان بود در خدمت والده ماجد خود صاحب دارک و مولانا اناطی
 شیخ بهار الدین عالمی رحما الله و دیگر علماء عصر تحصیل و قرأت علوم نموده و بسوی خراسان
 سفر کرده در آنجا اقامت و زیور در مشهد مقدس امام رضا علیه آلاء التحیه و الشنا بعد از
 شیخ الاسلامی و قاضی القضاة منصوب بود و در سمت شرقی روضه شریفه فوید پرس و افاده
 محصلین اوقات شریف میگزرا نید از جمله تصانیف اوست شواهد ابن النظم و حاشیه بر تفسیر

مجلسی

مجلسی

مجلسی

شهادتیه و فائز در سال هزار و شصت و نه هجری واقع شد و جمعی از علمای حج و وصف او فرموده
از جمله ایشان سید محمد بن محمد عالمی عینائی است و نیز شیخ ابراهیم بن فخر الدین العاطی
البازوری که از تلامذه شیخ بهائی علیه الرحمه است قصیده در مدح او گفته و این اشعار از
جمله قصیده مذکوره اند اشعار

لله اية شمس للعلم طلعت	من افق سعد الجبال و الجبال
و اى يد كمال الودى سلعت	انواره فاخلفت سبل العبدى
قد اصبحت كعبة العالمين حشرت	تطوفت حولها امال من هذا
لأنك انوار عين الدهر شمرت	شمس من نفود الدهر و بنى

الشیخ شریف الدین محمد الروید شمسى صاحب اهل آمل آورده
که شیخ شریف الدین فاضل غفرم ایشان و جلیل القدر از تلامذه شیخ بهار الدین عالمی است
سواکت شذور العقیان فی ترجم الاعبان آورده که فاضل صالح مولانا محمد شریف بن
شمس الدین محمد الروید شمسى از شاخ اخوند محمد باقر مجلسی است و از شیخ الاسلام
حضرت شیخ بهار الدین عالمی علیه الرحمه اجازه یافته و تاریخ کتابت اجازه مزبوره عشره
آخره جمادی الاولی سنه ثمانین و عشرين بعد الالف بوده شیخ مغفور در اجازه مذکوره
در وصف او میفرماید که قرارت نمودن من از اعز زبده الافاضل و خلاصه الاوائل
از کی ذکی المی لودعی حادی برتری و کمال جامع محامد خصال و فائز بدرجه استدلال و افتاد
و فاضله و لغوی شریف الدین محمد و فقه الله سبحانه لا لار تقار الرفع الدرجات الی الله
ما قال مولانا السید جواد بن سعید العاسلی از تلامذه خاتم المجتهدین مولانا
شیخ بهار الدین عالمیست فاضل عالم و محقق جلیل القدر بود از تصنیفات او شیخ
آیات الاحکام و شرح خلاصه الحساب و دیگر کتب که فی الاصل و مولانا عبد العلیم طاب الله
بر حاشیه اهل آمل میفرماید که سید جواد مذکور از اکابر فضلا است و بهم شریف او سید جواد

شریف الدین محمد

سید جواد بن سعید عالمی

و پدرش سعد بن جواد است نه سید چنانکه مصنف آورده و از تصانیف اوست کتاب
غایب الموعول فی شرح ذریعة الاصول و محالک الافهام الی باب الاحکام مکتوباً بامید اعلی
و مشتملاً بر کتاب سالک مستفاد میشود که از تصانیف اوست شرح کتاب دروس و الله العالم

السید احمد بن عبد الصمد الحسینی البهرانی

صاحب اهل الآمل آورده و شیخ جلیل احمد بن عبد الصمد مذکور عالم فاضل و شاعر ادیب بود و از
تلامذہ شیخ اجل بهار الدین محمد عالمی است و از شیخ موصوف روایت داشت و صاحب
سلطنة العصر در وصفش سفیر باید - السید احمد بن عبد الصمد البحرانی هو العالم علم و الفضل
رکن و مسلم مدبری فی الادب باعه کریم خیمه و طباعه خلده فی صفحات الدهر محاسن آماره و قلده
جید الزمن قلده نغمه و شماره خود اذ قال صال رحمت الشیخانة النعمان و ان یحضر
من شعره غیر ما انشد نیه له شیخنا العلامة جعفر بن کمال الدین البحرانی - ششم

لا بلغتني الى العليا عافني	ولا دعيتني العلاءي ملها والدا
انك اصر على الاعلا مشربها	مرادة ليس يحلو بعد ما البدا

السید حسین بن الحسن الموسوی العاملی الکرکی والد میرزا حبیب الله عالمی است
که فکرش می آید از افاضل زمان و علمای اقران بود در اهل آمل آورده که سید حسین
مژدور والد میرزا حبیب الله عالمی بود و فاضل و عالم جلیل القدر بود و در بده اصفهان
متوطن گردیده بودند آنکه در آنجا بر حمت حق پیوست السید احمد بن الحسین بن الحسن
الموسوی العاملی الکرکی برادر میرزا حبیب الله عالمی است و از تلامذہ شیخ
بهار الدین بود و از شیخ مذکور روایت داشته صاحب اهل آمل گفته السید احمد نویسنده
حبیب الله العاملی کان فاضلاً فقیهاً ساعراً شیخنا البهائي قرطیبه و روی عنه انتخبه
میرزا حبیب الله بن الحسین بن الحسن الموسوی العاملی الکرکی
از علمای کاظمین و قضای بارعین بود و در تمار و جده عالم قدر آن بزرگوار از فضله و زکیه

و پدرش سعد بن جواد است نه سید چنانکه مصنف آورده و از تصانیف اوست کتاب غایب الموعول فی شرح ذریعة الاصول و محالک الافهام الی باب الاحکام مکتوباً بامید اعلی و مشتملاً بر کتاب سالک مستفاد میشود که از تصانیف اوست شرح کتاب دروس و الله العالم

السید حسین بن الحسن الموسوی العاملی الکرکی والد میرزا حبیب الله عالمی است که فکرش می آید از افاضل زمان و علمای اقران بود در اهل آمل آورده که سید حسین مژدور والد میرزا حبیب الله عالمی بود و فاضل و عالم جلیل القدر بود و در بده اصفهان متوطن گردیده بودند آنکه در آنجا بر حمت حق پیوست السید احمد بن الحسین بن الحسن الموسوی العاملی الکرکی برادر میرزا حبیب الله عالمی است و از تلامذہ شیخ بهار الدین بود و از شیخ مذکور روایت داشته صاحب اهل آمل گفته السید احمد نویسنده حبیب الله العاملی کان فاضلاً فقیهاً ساعراً شیخنا البهائي قرطیبه و روی عنه انتخبه میرزا حبیب الله بن الحسین بن الحسن الموسوی العاملی الکرکی از علمای کاظمین و قضای بارعین بود و در تمار و جده عالم قدر آن بزرگوار از فضله و زکیه

السید حسین بن الحسن الموسوی العاملی الکرکی والد میرزا حبیب الله عالمی است که فکرش می آید از افاضل زمان و علمای اقران بود در اهل آمل آورده که سید حسین مژدور والد میرزا حبیب الله عالمی بود و فاضل و عالم جلیل القدر بود و در بده اصفهان متوطن گردیده بودند آنکه در آنجا بر حمت حق پیوست السید احمد بن الحسین بن الحسن الموسوی العاملی الکرکی برادر میرزا حبیب الله عالمی است و از تلامذہ شیخ بهار الدین بود و از شیخ مذکور روایت داشته صاحب اهل آمل گفته السید احمد نویسنده حبیب الله العاملی کان فاضلاً فقیهاً ساعراً شیخنا البهائي قرطیبه و روی عنه انتخبه میرزا حبیب الله بن الحسین بن الحسن الموسوی العاملی الکرکی از علمای کاظمین و قضای بارعین بود و در تمار و جده عالم قدر آن بزرگوار از فضله و زکیه

السید حسین بن الحسن الموسوی العاملی الکرکی والد میرزا حبیب الله عالمی است که فکرش می آید از افاضل زمان و علمای اقران بود در اهل آمل آورده که سید حسین مژدور والد میرزا حبیب الله عالمی بود و فاضل و عالم جلیل القدر بود و در بده اصفهان متوطن گردیده بودند آنکه در آنجا بر حمت حق پیوست السید احمد بن الحسین بن الحسن الموسوی العاملی الکرکی برادر میرزا حبیب الله عالمی است و از تلامذہ شیخ بهار الدین بود و از شیخ مذکور روایت داشته صاحب اهل آمل گفته السید احمد نویسنده حبیب الله العاملی کان فاضلاً فقیهاً ساعراً شیخنا البهائي قرطیبه و روی عنه انتخبه میرزا حبیب الله بن الحسین بن الحسن الموسوی العاملی الکرکی از علمای کاظمین و قضای بارعین بود و در تمار و جده عالم قدر آن بزرگوار از فضله و زکیه

بوده اند میرزای موصوف برادر سید احمد سابق الذکر است طاهر البشرف استقاده از شیخ
 بهاء الدین عالمی مشرف گشته شیخ حرمائی در اهل اهل میفرماید - السید میرزا حبیب الله بن الحسین
 بن الحسن الحسینی الموسوی العالی الکرکے کان عالما جلیل القدر عظیم الشان کثیر العلم سافر
 الی اصفهان و اقرب عند الملوک حتی جلیوه صدر العطاء والامراء و اولاده و الحو و جده
 کما فی فضل ریائی ذکر بعضهم و تقدم ذکر اخیه السید احمد و کما ناصحین شیخا البها و قاطبا
 عنده الحدیث انتهی کلامه اعلی الله مقامه مؤلف گوید که سید حبیب الله ذکر کرد
 لمحبب سید نور الدین که او هم از فقهای نامدار شیخ ذی القادر صاحب تصانیف بسیار بود
 کبار بوده و از جمله شیخ و اساتذہ شیخ اعظم شیخ زین الدین الشہید الثانی طاب ثراه بوده
 کما یظهر من کتاب اهل اهل و سید حسن مذکور پس شیخ علی بن عبد الله که کرد و در ویت
 حدیث هم از شیخ علی مزبور داشته چنانچه شہید ثانی در اجازہ خود که براس شیخ حسین و
 شیخ بهاء الدین عالمی تحریر کرده است مذکور ساخته از تصانیف سید حسن موصوف -
 کتاب الہدۃ الجلیۃ فی الاصول الفقیہ کہ شہید ثانی آنرا ذکر کفرج در ۲۳ جہری پیش او
 فخره و کتاب محجۃ البصائر کما بحث طہارت او در جمل جزو است و کتاب منبع الطلاب و آن
 کتابت نفیس در علم خود و تصوف و معانی و دیان و دیگر کتب ہم دارد و میرزا علی رضا بن میرزا
 حبیب الله الموسوی العالی فاضل عالم و محقق مدق و فقیہ و عظیم جلیل القدر
 عظیم الشان بوده و در شهر اصفهان بنصب شیخ الاسلامی قیام داشت و فاضل از کبار و اولاد و پسر
 اتفاق افتاد کہ فی الآل میرزا محمد مهدی بن میرزا حبیب الله الموسوی
 العالی فرزند ارجمند میرزا حبیب الله سابق الذکر است شیخ حرمائی در اهل اهل ذکرین
 در کتاب مذکور آورده و گفته میرزا محمد محمد بن میرزا حبیب الله الموسوی العالی الکرکے کان
 عالما فاضلا جلیل القدر عظیم الشان اعتماد الدیلة فی اصفهان انتہی کلامه الشیخ محمد بن
 بن الحسن الموسوی العالی الکرکے برادر میرزا حبیب الله سابق الذکر است و از علما و زان فقیہا

میرزا علی رضا بن

میرزا محمد موسوی
شیخ محمد موسوی

و در آن بود که قال الشيخ الحارثی فی الامل اذ الفقه الشيخ محمد بن حسین بن الحسن الموسوی
العالمی الکرمی که نویسنده صاحب الله السابق کان عالماً فاضلاً جلیلاً فقیهاً سکن اه خراسان تبارک و تعالی
مولانا السید محمد معصوم بن محمد مهدی بن حبیب الله الموسوی العالمی الاکبر
جداد میرزا حبیب الله عالمی پدرش میرزا مهدی سابق الاکبر بود سید مذکور فاضل فاضل فاضل فاضل
جلیل القدر بود بدو اصفهان بنیض شیخ الاسلامی قیام داشت و فاضل کرامت حسن و قیام
والعت واقع شد بکذا فی ال ال ال مولانا السید بدله الدین بن احمد
العالمی الانصاری از لاند مولانا شیخ بهار الدین عالمی است عالم محقق و فاضل متقی بود
چنانچه در امل آمل مذکور است که سید بدر الدین بن احمد عالمی انصاری در شهر راکمونت
دارد و از مدرسین انجاست و نیز صورت عالم فاضل و محقق و اهر و نقیبه محی و شاعر و عالم العرف
و ادیب و شاعر بود پیش شیخ بهار الدین عالمی و غیر ایشان از علماء اترت نموده از لقائین
اوست حاشیه لطیفه بر اصول کافی و هم از افادش حواشی کثیره بر امامیه و کتب فقهیه است
در ساله در عمل غیر واحد که در آن استقصاء اوله در بنیاب فرموده متبع اخبار و احادیث
نموده و هیچ چیز از قسمی که از آن استدلال در باب مذکور از آن کرد و نگذاشته و از جمله
اشعار او این چند بیت است اشعار

بالیلہ قصص و بابت نینب	فجاء بها علی کون عتاب
لواها ترضی مشیدی الهوی	یرضو لقا و من در احجاب
و حلوا لها در تدریجها	وقضی علیها الرجا بحراب
لا طلت لیلتنا باسوا ناظر	و مراد عین مع سود شبا

و فاضل در بلده طوس در یاسیکه مدرس آنجا بود اتفاق افتاد شیخ حر عالمی آورده که سید
بدر الدین مذکور از جمله معاصرین بود و دیده ام من او را اگر از خانه او در وایت دارم
الشیخ ابراهیم بن فخر الدین العالمی الباقی نورده منسوب بسوی قریب بازو

شیخ ابو جعفر

بدر الدین

شیخ ابو جعفر

شیخ مزبور از تلامذه حضرت خاتم المحدثین مولانا شیخ بهارالدین عالمیت در کتب اعلیٰ
 مذکور است که شیخ ابراهیم فاضل صدوق و صالح و ادیب و شاعر و از جمله معاصرین است
 از شیخ بهارالدین عالمی علیه الرحمه تحصیل علوم نموده و هم نموده مولانا شیخ محمد بن حسین
 بن شهید ثانی قدس الله اسرارهم تحصیل و استفاده فرموده بود و هم صاحب اعلیٰ کتب
 که شیخ ابراهیم مذکور درین زمان در شهر بطوس وفات یافت و نمیدیم من اورا و نه القای
 ملاقات او شده و از تعانیف دوست نزدین دیوان اشعار او که بخند و غلی فسر بوده
 و دیوان مزبور از جمله آن کتبها است که از کتب آن مرحوم خریده ام و از تعانیف دوست
 رساله موسوسه بر طبعه المسافر و غنیه السامر و خبر داد این کتاب مراجعے که از جمله ایشان
 سعید محمد بن حسین عالمی عیناثی است و از جمله نعمائے و اشعار دوست قصیده و درمغنیه شیخ
 بهارالدین مزبور و شیخ بهارالدین محمد عالمی طایب ثراه که در ترجمه انتخاب مرقوم گردیده و اینها از شعرا
 دوست قصیده در مع شیخ زین الدین بن محمد بن حسین بن شهید ثانی طبیب الله
 مرا قدم الزکیه که این چند بیت از کتب قصیده

کو لای نین الدیک لا زلت داکبا اذا انقض منکم کو کب راح کو کب فما نال محلا نلت من سوا کمر مطایا العی انفق یوا بفر کمر حلت من بق العرقین و شد نمر معد رجال الطالبین حنا بکمر اذ انکیت الناس ایا من فضلکم	سوانق محله بدایه زما ماما بظلمات الجهل علی ظلالها ولا انق منکم للبرایا ماما و موضعکم دوا البرایا سنا ماما رسم علا قضا لیا انهم کما وما ضیت الا لکم خیام ماما لما حجت اخیار و لو طفا ماما
---	--

و اینها از قصاید شریفه دوست قصیده در مع سعید محمد بن علامه سعید محمد صاحب مدینه
 سعید محمد بن سعید بیت انان ندرج گردید السید محمد تقی بن

محمد تقی بن سعید

اهل الحسن الاستاذ افاضل تلامذتنا الامام شيخ بهار الدين عالمي وسيد محمد باقر
 داماد بود شيخ مرعائي عليه الرحمه در اهل آمل اورا به فاضل عالم وفقيه جليل ستوده و گفته كه بجز
 صاحب تصانيف لائقه ست از جمله كتاب الطهارة و رساله در وجوب مسطرة حجة و رساله در
 شيخ خطبة شرائع الاسلام السيد نظام الدين احمد بن محمد بن العابد بن العلوي
 العامل الجبلي از تلامذات شيخ بهار الدين و مولانا السيد محمد باقر داماد بود و مصيبه
 مير داماد در عقد سيد احمد و مير صاحب آمل اورا به عالم فاضل و محقق و متكلم ستوده
 و آورده كه دس داماد و شاگرد مير باقر داماد بود و از مير سيد در اجازة يافته و در آن وقت
 و تعريف سيد احمد فرموده و گفته كه پيش من بعض كتاب شفا را خوانده و ديگر از كتب را درس
 گرفته و مكلف شد در العقيان بعض عبارات اجازة ذكره كه تاريخ كتابش متعصفت
 جمادى الاولى سنة سبع عشرة بعد الالف است نقل نموده و آن انيت - ان الولد
 الروحاني و الخيم العقلا في السيد السند الاية المؤيد الامام علي اليه المودة في الغرير الوحيه
 العالم العامل و الفاضل الكامل و النسب الطاهر و الفضل الزاهر نظاما للشرع و العقل
 و الدين و المحقق و الحقيقة احمد حسينا افاض الله عليه رشاح التوفيق و مراحح التحقيق قم
 انكافين مختلف الى شطرا من العمر لا تناس العلوم و يتفضل بين يدي مرسله الله
 لاقتناء المتعلقين فصاحبي و لازمني و لادنا و اصطلاح و استفاد و استعداد و قرار و سجع و امن
 و اتقن قد صادفته منذ ما فاقفني و فقهته على امد بعيد في سلامة الناقدة و بلع طويل
 من صراحة الغريزة الواقعة فما القيت الی ذهني من غامضات هي حلمات العقول
 اين دسب قريحته في حل اعبائه و ما فرغت على قلبه من عويصات هي سمات الفحول لم يلبس
 و جبر شكيمته باخذ ضنائيه و لقد تاه بئيل ما تاهت في خماسية سبله المدايرك و ما فاد الابسا
 اماه العقل الصريح الحائر بالساك و قد قرر في العلوم العقلية من تصانيف الشرح كالمعاني
 سيقونا براسة العنائة قراءة ليعا بها لا قراءة الا ليركب لها الفن الثالث عشر من كتاب الشفا

محمد
 باقر

و هو الاثنى عشر حكمة مافوق الطبيعة و هو اليوم شتمثل بقراءة من قاطين نور باس منه و اخذ
 سما عافين يقرر و يسبح المتعلمين الاول و الثالث من كتاب الاشارات و التبتيها للشيخ الرئيس
 ضوعفت قدره و نشره في اتم لمحققين نور سره و من كتب و صحف كتاب الاثنى عشر الحسين الذي هو دستور
 الحق و فرجار اليقين و كتاب الايضات و التشرقيات الذي هو لعينة الملكوتية و كتاب
 التقديسات الذي فيه في سبيل التمجيد و التوحيد آيات بينات كذلك ذرة فاحشة و استفادة
 باخه و في العلوم الشرعية كتاب الطهارة من كتاب القواعد شيخنا العلامة جلال الملك والدين
 الحلبي و نشره لجدي المحقق المقام اعلى الله مقامهما و طر فاس الكشاف للامام العلامة الخليل
 و حاشية الشرفية و هو مشتمل هذه الاون لقواعد شيخنا المحقق الشهيد قدس لطيفه و اني اجرت
 له ان يروى عنى جميع ذلك لمن شاء و احب الخ و در سنة سبع عشرة لبد الالف اجازة
 ثمانية ازمير و اما دافته در اجازة مذكورة بغيره فايد و لجد فان السيد الامير المولى المتبر
 المتبحر الفاضل الذخر العالم العادل الفاضل الكامل الراشخ الشايع الغمام الكرات فضل
 اولاد الروحانيين و اكرم العشائر العقلانيين قررة من القلب و فلة كبد العقل نظاما
 للعلم و الحكمة و الافادة و الافاضة و الحق و الحقيقة احمد محسنى العالمى حقه الله تعام بالوزار
 الفضل و الايقان و خسته بالوزار الفضل و العرفان قدره على اول حيا الثانية و هي من
 البرهان من حكمة الميزان من كتاب الشفاء لسبينا السالف و نشره لنا الدارج الشيخ الرئيس
 ابى على الحسين بن عبد الله بن سينا رفع الله درجته و اعلى منزلته قراءة بحث و فحص و تبيين
 علم بروج شاردة من الشوار و الا قد اصطادما و لا فائدة من الفوائد قد استفاد و ما في
 قد اجزت له ان يروى عنى ما افرد و ضبط و خطف و التقط لمن شاء كيف شاء و لمن احب
 كيف احب الخ - و در بروج الاخر سنة اثنا عشر لبد الالف از مولانا الشيخ بهار الدين
 عالمى طالب ثراه اجازت يافته و در آن اجازة فرموده - اما بعد الحمد و الصلوة فقد اجزت
 للسيد الاجل الفاضل الثقة الزكي الذكي العنفي الوفى الاميع اللودعى شمس سائر سعادة

والافادة والاقبال وغرة سيار النقاية والتجربة والكمال سيدنا السيد نظام الدين احمد
 العلوي العالمي وفقه الله سبحانه لارتقاء رفيع المعارج في العلم والعمل وبلغته غاية المقصود
 والمراد والاصل ان يروى عنه الاصول الاربعة التي عليها مدار محدثي الفرة الناجية
 الامامية رضوان الله عليهم انتهى - صاحب شذور العقيان آورده که از تصانیف
 سید احمد مذکور است کتاب معارف الیه و کتاب کشف المحاسن و کتاب مفتاح الشفا و کتاب
 عروة الوثقی و دیگر کتب هم دارد و صاحب کلمه اهل آمل آورده السید احمد بن السید
 زین العابدین العلوی صهر السید الباقر و لمیذو کان عالماً فاضلاً متقیاً فیها و لا یقال
 مشهوره فی الفنون انتهى و ایضاً از تصانیف او کتاب نفحات را ذکر فرموده - الامیر
 محمد باقر الاسترآبادی از تلامذہ شیخ بہار الدین عالمی است صاحب
 امل آمل آورده السید الامیر محمد باقر الاسترآبادی المشهور بالطالبان عالم جلیل
 فاضل مسلک از تلامذہ شیخ ماہار الدین عالمی رحمہ اللہ بود از تصانیف او است شرح
 زبدۃ الاصول و غیر آنها از کتب میرزا محمد قاسم بن محمد عباس
 البحرانی فی تحصیل معقول و منقول و اخذ فروع و اصول از علماء شہرہ قدس
 نموده پس از آن رجوع بخیرت شیخ جلیل مولانا شیخ بہار الدین و سید باقر و امام حسین
 طاب ثراہما فرمودہ در طبقہ شاگردی ایشان حلقہ و اثر و استفادہ کامل برداشت و جز
 قصوات علم و عمل رسیدہ و از جملہ ائمہ اعلام و عمدہ فقہاء کرام گردیدہ انتہی محصل ما
 ذکرہ مولانا عبد الباقی نے تذکرۃ الشیخ صغی الدین محمد الفتی
 از تلامذہ شیخ بہار الدین عالمی است و از آنجناب اجازہ روایت دارد و صورتش نیست
 اما بعد حمد اللہ سبحانہ علی نعمہ الثامرۃ و الصلوۃ علی سیدنا محمد و حررتہ الطاہرۃ فقید اجرت
 اللایخ الاعز الامجد الفاضل الالمی ذی الطبع النقاہ و الذہن الوقاد ذو النفس الزکیۃ
 و التہمت المرضیہ صفیاً للأفادۃ و الاغاضۃ و الاخوۃ و المجد و الدنیا و الدین محمد ارقاہ اللہ

سید باقر

سید احمد

صغی الدین

ارفع صاحب الجمال وبلغه جميع الاماني والامل ان يروى عن الاصول الاربعة عليها المدا
 في هذه الاصول وكيفية طرق روايت خود فرموده فليذكر الاخ الاجل المشار اليه ونقده
 الله تعالى ارتقاء اوج السادتين جميع تلك الاصول التي هي المدة بين الفرقة الثانية
 بالاعتقدين الاسانيد المتصلة باصحاب العصمة سلام الله عليهم وبذلك لم ين
 اهل الملوك تلك المسالك من اخوان الدين وطلاب الحق واليقين والتمس سند ايت
 الايام فصالحه ان يجرى على خاطره الشريف ليعبر الح سوانح الدعوات المعطرة مشام
 الاجابة بالابنة ارفع دراج الاستجابة وكتب هذه الاحرف بيده الفانيه اقل الاما
 واحوجهم الى عفو الله الغني محمد شير بهار الدين العاطي رحمه الله للعل في
 يومه لعه قبل ان يخرج الامر من يده في اوائل اشهر الثاني من اشهر الاخير من سنة
 الفاتية من اشهر الثاني بعد الالف مولانا ملك حسين بن علي الشيرازي بظلال
 كالمين وزيه عطا الله خانم المجتهد بن مولانا شيخ بهار الدين است وازجانب شيخ بزرگوار
 شرح اربعين اودك بهست خود كتابت فرموده احازه روايت يافته را تم المردود بزوات
 نسخ مزبوره مشرف گفته خطش ببايت خوب و مرغوب است فاضل مذبور در آخرش گفته
 واما اسم هذه النسخة شير ليد على يد احقر الطلبة واحوجهم الى توثيق الملك الغني ملك حسين
 بن ملك علي الشيرازي عن عمه بخرمستة اصفيان بدار موقوفه دام ظله ليله الاربعاء عترة
 شهر ربيع الثاني من سنة تسع وتسعين وتسائة هجرة في نسخة اجازة كه مرقوم علم شكين رقم
 جناب شيخ در آخر اربعين يرد انيت - بسم الله الرحمن الرحيم اما بعد الحمد والصلوة
 نقد قرأ على الاخ الاعز الفاضل اتقي الله في محبب القلوب و مرغوب الاسلوب ذو الفهم
 الوقاد الطبع النفاذ مولانا ملك حسين الشيرازي ادام الله تعالى بقاءه وتيسر الى وجها
 ارتقاء مع هذا الكتاب الغني بوسن تاليفاتي فزاره فهم واليقان وتدقيق در معان وقد بر
 دفعه بعد ال: اي معنى ويروي ما التوي عليه من الاحاديث باسانيدى المتصلة باصحاب

ملك حسين بن علي

الصحف مملوءة بالهدى والبرهان في شرح ما تضمنه صدر الحديث الاول من الاربعين
اجزت له ان يروى الاصول الاربع للشيخ في هذه الاعصار اعني الكافي والفقير
والتهذيب والاستبصار باسنادي الواصلة الى موقفيها قدس الله روحه واجر له
الجله من ان يحرم وكذا اجزت له ان يروى جميع الكتب الفقهية لشيخنا نعمته الله
الذين تضمنت سلسلة الحديث الاول اسامهم فليرو ذلك لمن شاء واجب طرعا شرطا والاول
المقرر عند اهل الدراية قال ذلك بلانه وحرره في ثمانية الف مائة الى الله تعالى على ما يشتر
بهار الدين العللي اصلح الله تعالى شأنه في شهر صفر ختم بالخبر والفقر سنة ثمان وتسعين
وتسعين من الهجرة ٩٩٠ هـ والحمد لله اولاً وخيراً وبالطه وطاهر آ - الشيخ محمد
بن فستار الحويزي في ازجمله فضلاء كالمين وارشده تلامذه مولانا شيخ بهار الدين علي
است شيخ حرطية الزمعة در اهل اهل شيخ محمد كره ربه عالم وفاضل جليل ستوده گفته
از تصانيف اوست كتابي در اصول وديگر مسائل هم دارد امير معين الدين
الاحمر ف الحسيني از تلامذه شيخ بهار الدين عالمي بود واز جناب شيخ اجازة يافته صاحب
شذور آورده الامير معين الدين اشرف الحسيني كان عالماً عابداً ذا همة فخر على الشيخ
البهائي وغيره رأيت بخط الشيخ البهائي اجازة له على كتابه مفتاح الفلاح وهذه هي
قره على السيد الاجل الفاضل الذي التقى الالمع شمس فلک استيادته والتفاته ويدر
سائر الافاضة والنجابة امير معين الدين اشرف الحسيني لايح موقفي في ارتقاء درج الكمال
كتاب مفتاح الفلاح وقد اجزت له ان يرويه عنى لمن هو اهل لمن اهل الايمان والتمس
سنة النبوية على خاطر الشرف في حال الانابة وطمان الاجابة وكتب هذه الاخر
مؤلف الكتاب اقل الامام محمد المشتهر بهاء الدين العللي غرة في رمضان المبارك
سنة احدى وعشرين لبعده الالف عامه مسملياً الشيخ عبد اللطيف بن
علي بن احمد بن ابي الجامع العاملي صاحب شذور العقيان شيخ الطيف

شيخ محمد

محمد بن احمد

شيخ عبد اللطيف
عاملي

به فاضل عالم و محقق و فقیه ستوده و گفته که تحصیل علوم پیش شیخ بهار الدین عاملی پیش
 شیخ حسن بن شهید ثانی و سید محمد بن علی بن ابی الحسن عاملی و غیر هم نموده و از شیخ
 مذکورین اجازات یافته صاحب تصانیف بسیار است از جمله کتاب رجال که کتاب
 خوب و لطیف نوشته و کتاب جامع الاخبار فی الاصلاح الاستبصار و غیر ذلک انتی
 الشیخ محیی الدین بن عبد اللطیف بن ابی جامع العاملی فرزند ارجمند
 شیخ عبد اللطیف سابق الذکر است فاضل و عالم و عالم بدیع بود و روایت حدیث از
 پدر خود داشته و از شیخ بهار الدین عاملی که بنی اهل الآل الشیخ نجیب الدین
 علی بن محمد بن مکی العاملی الحسبلی شمر الجمعی از تلامذہ شیخ بهار الدین عاملی
 و صاحب مدارک و شیخ حسن و غیر هم رضوان الله علیهم بود و شیخ حر عاملی او را به عالم و
 فاضل و فقیه و محدث و محقق و مرق و حکم و شاعر ادیب و فنی طویل القدر ستوده و گفته که
 وی پیش شاخ ثلثه مذکورین قرأت نموده از تصانیف او دست شرح رساله اثنته عشره
 شیخ حسن مذکور و هم دیوان شیخ حسن مذکور را جمع نموده و از تصانیف او دست منظومه لطیفه
 تقریباً دو هزار و پنج صد بیت بوده باشد در رساله در حساب خطائین شیخ حر عاملی آورده
 که از تصانیف او دست شعر اے خوب و جمید که در او ائسل سن خود دیده ام آنها را مگر
 اتفاق خوردن من پیش شیخ مزبور نشده روایت حدیث از شاخ مذکورین عے خود و
 هم از والد خود و او از پدر خود از شهید ثانی رحمهم الله روایت داشت شیخ مزبور در حسن
 و حفظ یکتای زمان نبود و او را اجازه ایست بر اے پسر خود و بر اے جمیع معاصرین
 خود و سید علیخان مدنی در سلافة العصر ذکر او نموده و به فضائل و مناقب بسیار ستوده
 السید علی بن علوان الحسینی العاملی البعلبکی سید برصوت
 از تلامذہ شیخ بهائیت و از او اجازه روایت داشته چنانچه صاحب آل البعلبکی و غیره
 به فاضل صاحب مذکور ساخته شمس الدین ابوالعالی محمد بن علی بن

شیخ محیی الدین عاملی

شیخ نجیب الدین

سید علی بن علوان

محمد بن خاتون عاملی

خاتون العالمی العینا فی الزکاء بر فضلا سے زمان خود بود و تلمیذ و معاصر مولانا بہار الدین
 عالمیت محمد بن شرف الدین حسینی کے یکے از تلامذہ اوست در جامع الکلام و کوشش باین عبار
 منورہ۔ المولے الاعظم و الشیخ اکرم جامع صفات مکام الاخلاق و الشیم حاوی سمات
 اعظم اہل آفاق علی الوجه الاتم۔ اشعار

جواد ماجد نذب کریم	تقی فاضل مولیٰ ہمام
محاسن لایحیط بہا نظام	و محمد لاینام ولایرام
و فضل لوقمت البعضین	علی جعل الخلائق شفا
و عن شامخ الاطوار تھوی	بجانبہ الکواکب و النعام

ذلک عرا الاسلام و فخر المسلمین بل اعتقاد اعظم الملوک و اسلامیین شمس الملیہ و الدنیا
 والدین ابو المعالی محمد بن المرحوم المبرور علی بن خاتون الطوسی العالمی خلیفۃ ایام
 دولہ و اقبالہ و انعم بالتعود ابداء عیشہ و بالہ و در اہل آمل مسطور است الشیخ محمد بن
 علی بن خاتون العالمی العینا فی سکن حیدر آباد کان عالما فاضلا ماہرا و محققا و ینبأ
 عظیم الشان جلیل القدر جامع الفنون العلم از صفات شریفہ اوست شیخ ارشاد
 ترجمہ کتاب اربعین شیخ بہائی علیہ الرحمہ فارسی کے معروف بقطب شاہ ہے است و حاشیہ
 فارسیہ بر کتاب جامع عباسی پنج بابے و فائش درین زمان اتفاق افتاد و زبدیہ ام
 سن اور او و معاصر شیخ بہائی علیہ الرحمہ بود جناب شیخ انشائی لطیف بر نسخہ ترجمہ
 شرح اربعین کا از زلفیت اوست در سندہ یکہزار و سبت و ہشت ہجری قلمی فرمودہ کہ مشتمل
 بر مبع و ثنائے او و وصف کتاب مذکور است آیتہ محصل کلامیہ کو نامعز الدین محمد
 شاگرد خاتم المحدثین مولانا بہار الدین عالمی است صاحب اہل آمل اور اب فاضل طیل
 ستودہ و گفتہ کہ ان وایت حدیث از شیخ بہار الدین عالمی وارد الشیخ علی بن
 محمود العالمی المشغری خال شیخ حر عالمی و تلمیذ مولانا شیخ بہار الدین عالمی و دیگر

اشعار
 محمد بن شرف الدین حسینی

مشایخ عظام است که ایستادند و بعضی عبارات کتاب اهل الاصل با کلمه شیخ علی مذکور است
 علما و صاحب تالیفات و تصانیف لایق است شیخ حر عاملی در امل آمل ذکر شریف او باین عنوان
 آورده که شیخ علی بن محمد مشغری عالمی خال و الله مصنف یعنی حر عاملیت عالم و فاضل
 فقیه صالح بوده از تصانیف شریفه اوست رساله موسوم به امتحان الافکار فی مسئلة
 الدار و رساله در منطق و دیگر رسائل وارد چند کتب فقیهه و عربیه پیش او خوانده ام و
 اجازه عامه بمن داده و او پیش شیخ محمد بن حسن بن زین الدین المعالی و شیخ محمد بن
 علی عالمی پتنه و مولانا الشیخ محمد الحرفوشی و سایر فیض الله التقرشی و غیر ایشان
 قرارت علوم نموده بود الشیخ لطف الله بن عبد الکریم بن ابراهیم
 بن علی بن عبد العالی العالمی المیسری از اکابر فقه و اعظم علماء
 فضلاست از معاصرین مولانا شیخ بهار الدین عالمی بود و از ایشان اجازه یافته تاریخ
 کتابش اول عشره آخره شوال سنه الف و عشرين بود و جناب شیخ در اجازه مذکوره
 میفرماید: و بعد فان الاخ الاعز الامجد صدر صحیفه الفقهاء العظام و دیباچه جریده
 الفضلاء الکرام و نتیجه اعظم العلماء الاعلام مرتفعه ذروة المجد و المعالی منطلی صموده
 الفخر بین الافاضه و الا عالی جامع اسباب الفضائل العلیه و العملیه حاوی سبب
 المزایا الصوریة و المعنویة شمس سماء الافادة و الا فاضله و الاقبال الشیخ لطف الله
 العالمی و فقه الله لارتقاء و ارفع الکمال و بلغة جمیع الامانی و الا مال و قد التمس منی
 ملحقاً منه و لتعلقاً من کونه اجازه باین بجزله بروایت و لیروی الی درایت فقا بلت
 التماس علیه الله بالامتنان و قاربت اشارته بمزید التوفیر و الا حلال و اجرت له
 اوام الله فضله و انفضاله و کثر فی علماء الفرقة الناجیه اشاله ان یروی عنی جمیع
 ما یحق لے ان یروی من المعقول و المنقول سبب الاصول و الا لایحی الی آخر الامارة صاحب
 امل آمل ذکر فی بن عنوان آورده الشیخ لطف الله بن عبد الکریم بن ابراهیم

شیخ لطف الله

الزین
فی الجملی

بن علی بن عبد العالی العالی الیسیه کان عالماً فاضلاً صالحاً فقیهاً متبحراً محققاً عظیم الشان
جلیل القدر اویاً شاعراً معاصراً لشیخنا البهای و کان البهای یعتبر له بالعلم و الفضل
و التقه و یأمر بالرجوع الیه اتفق کلامه السید قوام الدین جعفر
بن الشیخ لطف الله العالی فرزند ارجمند شیخ لطف الله سابق الدکر از تلامذہ شیخ بهار الدین
عالیت مکتوب کتاب شذوذ آورده که سید قوام الدین فاضل عالم و فقیه فقی و فاضل
وفی بود از شیخ بهار الدین فاضل طالب ثراه اجازه یافته و در اجازه مذکوره بعد نقل
اجازه والد ماجد شیخ جعفر که جناب شیخ اجازه بنام وی هم نوشته بود می فرماید و کذا
اجزت جمیع ذلک لقره عینی و عبیدته اعنی الولد الاعز الفاضل العقی النقی الزکی بلذکره
ذالذین الوفا و الطبع النقا و الفطرة المتقیتة و الفطنة اللودعیة المرفج السلف
و زبدة الخلف ثمره شجرة الفضائل و العز و العلی و غصن دوحه المکارم و العلم و التقی
الشیخ قوام الدین جعفر طول الله عمره فی ظل والده و بهنا و بلمار و الفضل و تالمه
و بعد آخر اجازه میفرماید کتب هذه الماحرث بیده الغانیة الجانیة اقل الانام محسنة
المشتهر بهار الدین العالی و فقه الله للعل فی یومه لعنه قبل ان یخسج الامر من یدیه
فی اول العشر الآخر من شوال سنة الف و عشرين و الحمد لله اولاً و آخراً و باطناً
و ظاهراً الشیخ ابوالجهر جعفر بن محمد بن حسن بن علی بن ناصر بن
عبد الامام الخلی العبرانی و دال آمل سطور است که وی عالم و فاضل و
ادیب و شاعر جلیل است و از معاصرین است و از مجمع بهار الدین فاضل و ادیب و دار
و ادرا و دیوان مشهور است بنهایت غریب که دیده ام سن آنرا و سید علی خان مدلسی مد
سلطان العصر بعد بالله مد و تصیف و تعریف و می گفته که با وجود قرب عهد او دیوان
اشعار ابدارش اشعار می تمام دیگر گفته و بسیار سے از فراموشی افادات وی را که بعد و فقه
الاعلیین رایت و لا اذن یکتب و ان گفت و مدیه ام و بر آن اطلاع یافت و تشکر شیخ

موصوف داخل بلاد محکم گردید از ذات والاایش ریاض ادب رار و لعلی تازه بهم رسید
 و پسران بلاد اقامت و زریه تا آنکه بجوار رحمت ایزد نشان در روضه رضوان شتافت
 در وقتیکه شیخ جعفر موصوف با جناب شیخ بهاء الدین محمد عالمی طاب ثراه صحبت و
 بهرسانید و پایۀ خود را که در ادب داشت بروی عرض کرد جناب شیخ باد اقرار معارضه
 قصیده رایۀ خود را که مطلع آن نیست فرمود -

سری البرق من بخل فجل تذکار	عهدو انجروی العین و ذی قار
----------------------------	----------------------------

شیخ فر لور باین قصیده غز معارضه جناب شیخ فرمود

قصیده

هه الدار تستسقیك مد مع الحار	فسيقا فخير الدمع ما كان للدار
ولا تستنضع دمعاً تريق مصوناً	لعنة ما بين نوى واحجار
فانت امر قد كنت بلا من جارها	واللحار حق قد علمت على الجار
عشوت الى اللذات فيها عسى	سنا شمس ما يغيب واقمار
فاصبحت قد انفقت اطيب ما مضى	من العرف ما بين عون و ابكار
نواضع بيض لو افض على الذبي	سنا من لا استغنى عن الانجم السار
حرار مبصر الاصول باوجه	تغنى بامواه النضارة احرار
معاطير لم تغس يداني لطيفة	لمن ولا استعبقن جنة عطا
ابحنك ممنوع الوصال نواز لا	على حكم ناه كيف شاء و امار
اذا ابت تستسقى الثور مداة	انت فحنك الحدود باز هار
اموسم لذاني و سوق مار بي	و محني لبائاتي و منهك طاري
سقتك برغم المحل اخلاف مزنة	تلف اذا جاشت سهول باوعار
ونج كما شاء الجبال خشونة	بعنة عواد على الهول كزار

<p> ترس بالاسفار حتى تركته الى ماجد يعزى اذا انتسب اليه ومضطلم بالفضل زرقيصه سمى النبي المصطفى وامينه بقام بعد الميل انتصبت به فلما انخت بي على باب داره نزلت بمغش الرواقين داره فكان نزولي اذ نزلت بمغلق اساغ على رغم الحوادث مشرق واقعدني من قبضة الدهر ربة جهلت على معروف فضل لم يكن </p>	<p> لدقت كالقدح ارفه البارك الى معشورين ماجد اخيار على كثر اناء وعيبة اسرار على الذين في ايراد حكم واصدا دعائم قد كانت على جوف هار مطايكى لم اذم مغبة اسفار مناية طواف وكعبة نروار على المحجد فضل الابر دعائم العار واعذب ورد العيش لم يعد لهار الم باناب على واظفار سواء من الاقوام يعرف مقداره </p>
--	---

و چون این بیت را خواند جناب شیخ اشاره بسوی جماعتی از سادات و اعیان بحرین کرد و آنوقت
شریک مجلس بودند فرموده گفت و هو لا یعرفون قد ساء انشاء الله تعالى

<p> على انه لم يبق فيما اظن ولا غروفا لا كسيرا كبر شهرة متبل بل كف فليس بأسف فيا ابن الاول اثنى الوصى عليهم بصفين اذ لم يلف من اوليائه وابصر مفرجين حرب نهافتوا سراعا الى داعي الحروب يرونها اطار وانمود البيض انكلوا على </p>	<p> من الارض شبر لم تطبق اخيرا وما زال من جهل يتحسنا على درهم ان لم يملد ودينار باليس تشنى وجه يد انكار وقد عض ناب للوغا غير فرار على الملوت اسراع الفراس الى الناء على شربها الاغار مورد اعمار مفارق قوم فارقوا الحق فجار </p>
---	--

برو کا کھدی ابرو کو لا لجزار رضی وافر و اعینہ امی اقرار کما انصحت عنہ صحیحات اثار	و ارسوا وقد لا تزل علی الکرکب الحجب فقال وقد طابت هنالك نفس فلوکنت بواب علی باب جنة
<p>و تمام قصیدہ در ویوان شیخ موصوف سطور بہت باجملہ قوی کہ از انشاء قصیدہ فارغ شد جناب شیخ این نسخہ تقریباً را برای او نوشت۔ ایہا الاخ الاعز الفاضل الالمع بدر سماء ادباء الاعصار و غرۃ سیماء بلغاء الامصار ایدہ اللہ انی کلمہ اسرحت برید نظرے فی ریاض قصیدتک الغراء و رویت رائد فکری من حیاض خریدتک العذراء زاد بہا و لعی و ہیای و اشتد الیہا و لعی و او ای فکنا ناعنا ہا</p>	
نوب عن الماء الزلال لمن یظلم ونظماً اذا المرزوی مالها نظماً	قصیدتک الغراء یا فوز دھوہ فردی متہ زوی بدائم لفظها
<p>و لعی لا را کہ لا اخذ فیہا باز متا و ابد اللس تقود ہا حیث شد دت و تود ہا انی شئت و اردت حتی کان الالفاظ تنقل سد علی التساقیل لسانک و المعانی تبار فی الانبیا علی جناتک و السلا و مات شیخ جعفر مذکور در سنہ ثمان و عشرين و الف واقع شد الامیر محمد مومن الحسینی الاستر آبادی از سادات فضلی کرام و علمائے عالم مقام است در لولۃ البحرین بقرب ذکر اساتذہ شیخ احمد بن محمد بن یوسف خطی بجزانی مذکور است کہ از جملہ ایشان محدث علامہ سید محمد مومن استر آبادی مصنف کتاب الرحۃ است کہ از سید نور الدین علی بن سید علی ابن ابی الحسن العالی رولت و ارد شیخ حرم علی در ال آمل ذکر شریفش بدین عنوان آوردہ السید الجلیل السید محمد مومن الاستر آبادی ساکن مکہ فاضل عالم فقیہ محدث صاحب عابد شہید رسالہ فی الرحۃ من جامع دور مجتہد اول کتاب عالم آرا سے عباسی بقرب ذکر علما یکہ در زمان وفات شاہ طہاسب صفوی موجود بود و نہ سطور است کہ میر محمد مومن استر آبادی از سادات علمائے</p>	

فرد

و خواهرزاده اسپه نضرالدین سماکی است بسیار فضل و متدین و نیکو اخلاق و صاحب طبیعت بود
 گاهی بنظم اشعار میل نمود و قصائد در باعیات مرغوب دارد و در علم عروض رساله تصنیف کرده
 که تا غایت در آن علم مثل آن رساله تالیف ننموده اند و در صلاح و تقوی و درجه عالی داشت
 و تعلیم شاهزاده عالمیان حیدر میرزا قیام من نمود و بعد از قضیه باناله میرزا و استیلای اسماعیل
 میرزا تا ب مقاومت ایران نیامد و به جانب هند و دکن رفت و بکثرت و فور تشیع ملایست
 سلطان محمد قلی قطبشاه اختیار نمود و در اینجا بغایت معتبر شد و مرتبه و کالات و پیشوائی
 یافت اکنون که تاریخ هجری پنجم و عشرين دالف رسیده در قید نیات است و تحقیق نمائید
 که بوسیله او از ان سلسله تمتع می یابند و محمد قاسم معروف بفرشته در تاریخ خود بتقریب
 فکر قطبشاهیه از سلاطین دکن آورده که میر محمد موسی استرآبادی که آباد داشت نزد سلطان
 ایران معزز و مکرم بودند و خود نیز در عهد شاه طهماسب صفوی معلم شاهزاده سلطان حیدرزا
 بود از قریب بست پنج سال وکیل السلطنت این درگاه است و سید معزی الیه در جمیع
 علوم معقول و منقول تبحر و اعلم علمای عصر خود است و در تقوی و زهد و نیک نفسی حسن خلق
 عدیل و نظیر خود ندارد و شعر نیک میگویی و کمال الهیت دارد و از همه خوشتر آنکه سلطان محمد
 قطب شاه بواجبی قدر و مرتبه آن بزرگوار شناخته مرید و ارسلوک مینماید و دقیقه از لوازم
 تواضع و تکریم او فرو نیگذارد و چون اعتماد تمام بر اصابت رای آن روشنفکر دار و جمیع
 مهمات خصوص کارهای بزرگ با و رجوع کرد الشیخ محمد بن حسن بن حبیب الحقایقی
 اصلا و الروسی منزلاً منسوب است بسوی قریه روسی تصغیر و بضم را و جمله است
 در لؤلؤة البحرین بعد ذکر اسم و نسب او گفته که شیخ مذکور فضل و فقیه و امام مجتهد و جماعت بوده
 او اول کسی است که در بحرین بعرض شدن آن در دولت سلاطین صفویه نماز جمعه را بجا
 آورده شیخ مذکور از تلامذه سید جابر نیست الشیخ محمد بن علی بن یوسف بن سعید
 المقشاعی اصلا الاصبعی مسکن از ارش تلامذه سید اجل امیر جابر بحر نیست در لؤلؤة

آورده که وی عالم جلیل القدر بود از تصانیف اوست شرح باب حادی عشر که نامش مانده گویند که
 آن از جمیع شرح باب مذکور برتر و نیکوتر است و او را دو پسر بود یکی ستمی شیخ احمد که فاضل محقق بود
 و دیگری شیخ عبدالصمد که جد شیخ علی بن عبداللہ بن عبدالصمد صبیح الشیخ احمد بن محمد بن
 علی بن یوسف بن سعید القشاعی اصلاً الاصبغی سکن از افاضل محققین و
 و اکابر مرقعین بود و فرزند ارجمند شیخ محمد سابق الذکر است و با شیخ علی بن سلیمان قصبی بجا
 که ذکرش گذشت هم عصر بود و بموجب امر شیخ علی مذکور متولی منصب قضای بحرین خدیش
 روزی قضیه و اختلافی میان شیخ احمد و شیخ علی در سکه طلاق واقع شد شیخ علی مزبور او را
 از منصب قضا معزول نمود و هر دو ایشان صورت سکه را بسوی علمای شیراز و صنفان
 نوشته پس علمای آن بلاد هم بموافقت شیخ احمد مذکور حکم کردند و تحلیله شیخ علی بحرانی در آن
 مسئله نمودند شیخ یوسف بحرانی در تمیقام فرموده که شک نیست که مشهور در کلام علمای فقہ است
 آنچه شیخ احمد در آن سکه فتوی داده است و من در کتاب در تحقیق کلام در سکه مذکور
 نموده ام الشیخ صالح بن نجید الکاظم البحرانی صاحب ال آمل او را به فاضل عالم
 و فقیه محدث و صالح و زاهد و عابد ستوده و گفته که وی از معاصرین است الحال در بلد شیراز
 اقامت دارد و در لؤلؤ البحرین مسطور است که شیخ صالح فاضل و بریزگار و فقیه بود و صاحب
 احکام الهی صلب بود و در شیراز متوطن شد و ریاست آن بلاد بسوی او منتفی میگشت و در باب امر
 معروف و نهی از منکر بخوبترین قیام اقامت نمود و رعایا و حاکمان آنجا همه بسبب ورع و تقوایش
 مطیع و منقاد او بودند و روح علم و تدبیر را در آن بلاد بحدی برپاداشت که هیچ کتابی از فنون مختلفه
 ببلاد شیراز غالباً یافتہ نمیشود مگر آنکه تبلیغ او بمقابلہ بر آن کتاب می یابند وی با مرثا سلیمان معروف
 متولی منصب قضا شد و چون خلعت و سمنه منصب مذکور از جانب بادشاه با و رسید پوشیدن
 آن خلعت را قبول نکرد پس مردم التماس پوشیدن آن کردند و او را از سلطت غصب سلطان
 تخلفین نمودند و ناچار خلعت را بر پشت خود انداخت از تصانیف اوست رساله در تفسیر اسرار الهی

در ساله خمریه در ساله در بیان جبار است وفات او در بلده شیراز واقع شد قبرش در اینجا بجوار سید
 علارالدین حسین مشهور معروف است وی از سید نورالدین عالمی و شیخ علی بن سلیمان بحرانی است
 داشت و شیخ سلیمان بن عبداللّه بحرانی از شیخ صالح مذکور روایت دارد و مولف گوید در سفر
 نسخ کتاب اکمال الدین و تمام انتمه صدوق علیه الرحمة که در کتابخانه بعضی اعلام موجود است عبارت
 از خط شیخ صالح مذکور بنظر رسیده که آنرا بعد فراغ از قرائت ملک احمد خفزی که یکی از شاگردان
 شیخ و کاتبان کتاب مذکور است تحریر فرمود چون مشتمل بر سنین قرائت بود در اینجا ثبت نمود
 انها ائمه الله تعالى سماعاً صاحب الکتاب الا هو الاجل الا هو الامجد مولانا ملک احمد
 الخفزی بهاء الله قدس سوار الطريق من اوله الی آخره و کان ذلک فی یوم سبعت خیر البریه یالسابع
 والعشرون من شهر رجب لسنه ۱۱۹۰ و کتب داعیه اقل خلق الله تعالى و احقرهم الیه صالح بن
 عبدالکریم الجوانی عفا عن والدیه و عنه و له الحمد و صلی الله علی محمد و آله الا اعلام از شیخ
 جعفر بن کمال الدین البحرانی در لؤلؤ البحرین سطویست که شیخ جعفر مذکور از تلامذۀ سید
 نورالدین علی بن علی بن ابی الحسن عالمی است و هم از شاگردان شیخ علی بن سلیمان بحرانی بود
 و از ایشان روایت داشت و ایضاً آورده از پدر خود شنیدیم که شیخ جعفر مذکور شیخ صالح بن
 عبدالکریم که ذکرش گذشت هر دو بسبب ضیق معیشت از بلاد بحرین بسوی بلاد شیراز پیر و دل فرستند
 و در آنجا مدت قلیلی ماندند و بلاد شیراز در آن زمان از فضلا و اعیان مملو بود پس این هر دو بزرگوار
 اتفاق نمودند بر آنکه یکی از ایشان بسوی هند سفر کند و دیگری در بلاد انجم اقامت و زرد پس
 هر یک که اول جاه و ثروت یابد دیگری را اعانت کند پس شیخ جعفر بسوی بلاد هند سفر فرمود
 و در بلده حیدرآباد توطن گرفت و شیخ صالح در بلده شیراز ماند پس از توفیقات ربانیه چنان اتفاق
 افتاد که هر یک از ایشان پیشوای عبادۀ مبع آن بلاد شدند و زمام امور و القیاد ایشان درآمد
 و بسعادت دنیا و دین فائز شدند شیخ جعفر در بلده حیدرآباد چشمه شیرین در حق و ارباب صالحین
 بود هر که بسوی او میرفت با مملوب و مراد و راحت میکرد شیخ یوسف میفرماید که بر چیزی از نعمتات

او مطلع نشده ام و فاش در حیدر آباد سنه یک هزار و هشتاد و هجری واقع شد سید علیان مدنی صاحب سلافة العصر از جمله شاگردان شیخ جعفر مذکور بود چنانچه در بعضی مقالات آن کتاب فضا اورا استاد خود خوانده است لیکن ترجمه احوال او علوه در آن کتاب بنظر نرسیده شاید که او نظم شعر می داشته لهذا در آن کتاب که موضوع آن ذکر تراجم کلامی فن شعر است هم کرا و اش بر داشت مؤلف گوید که احتمال کردن صاحب تذکره باینکه شیخ جعفر مذکور شاید نظم شعری نداشته غلط است چه آنکه شیخ حر عاملی علیه الرحمه که از جمله معاصرین است اورا از شعر ماهرین ذکر فرموده چنانچه در امل آمل ذکرش بدین الفاظ آورده است شیخ جعفر بن کمال الدین الحارثی فاضل عالم شاعر ماهر معاصر این بکته توفی بحیدر آباد الشیخ احمد بن الحسین بن محمد بن احمد بن سلیمان العاملی البناطلی از فضلائے زمان و عابد بر عالیشان بود شیخ حر عاملی علیه الرحمه در امل آمل گفته که دس عالم فاضل و ادیب صالح و عابد و عارِع است شریک دس من بوده و قتی که پیش شیخ زین الدین بن محمد بن الحسن الشہید الثاني العاملی قدس الله اروحم میخواندم و بهم وقت درس من پیش شیخ حسین بن الحسن الظهیری العاملی و پیش عم شیخ محمد بن علی حر عاملی و غیر ایشان شریک من بوده و شیخ احمد موصوف در مکملہ پیش سید نور الدین عاملی هم قرات نموده و فاش در سنه یک هزار و هشتاد و نه هجری در قریه ماطیه الفاق افتاد رحمه الله تعالی الشہید السعید الامیر محمد بن دوست محمد الاستر آبادی از اکابر علمائے عالمین و اعظم فقها و مجتهدین صاحب قوت قدسیه و ملکیه بود از اساتذہ علامہ مجلسی بود و ملاحظه علی در رساله خود ذکر شرفش بدین عنوان آورده که عابد زاهد و عالم کامل فاضل عالم سید محمد بن دوست محمد الاستر آبادی از مشایخ علامہ مجلسی علیه الرحمه است و از امیر موصوف اجازه روایت داشت و شهادت او در مسجد الحرام واقع شد از سید نور الدین علی بن ابی الحسن العاملی روایت وارد مولانا محمد محسن بن محمد مؤمن ادا فاضل تلامذہ مولانا السید نور الدین عاملی است و از انجناب اجازه روایت داشت مؤلف کتاب خند و تعبیر

اجازه مذکوره را که بر نظر کتابی که محمد محسن مذکور پیش استاد موصوف خنده بود و نوشته دیده و
 بقص عبارات اجازه مذکوره نقل فرموده و آن نیست انما هومن الله توفيقه و سهل الی
 کل خبر طریقه مقابلت و تحریر او مرصع و تقریر آنی ادوات مدیده و سماعات عبیدة اخرها انها
 الاربعاء و الثامن من شهر ربیع الآخر فی عام احمد و خمسين بعد الالف من الهجرة ثم انما کان
 المشار الیه بالنهایة هو المولے تحلیل الفاضل الاخیل المستقر محمد محسن بن محمد یونس من
 اجلار الاخوان علما و اغزرهم فها و وافق شرف الاجتماع به فی مکة المشرقة و طلب من الفقیر
 الی سؤاله و تحقیق اماله لوضوح اماله و استحقاق اکرامه و اجلال فاقول بعد الحمد و الصلوة
 اشرف الانبیاء و خیر الادیار انی قد اخبرت الخ الامام الیوم صاحب الامانة بن محمد بن ابی
 الشیرازی معروف بملاصدرا از تلامذه سید باقر داماد و از شاہیر فضلای زمان صاحب
 تصانیف مشہور است مانند شرح ہدایہ حکمت و غیره است در باب اول و ثانی و سطور است
 کہ ملاصدرا شاگرد میر باقر داماد و حکیم فلسفے و صوفی بخت بود و فائز در بصیرت و تمیز که او متوجہ
 حج بود در سال ہزار و پنجاہ و ہجری واقع شد از تصانیف مبسوطہ است کتاب الاسفار در
 چهار مجلد و کتاب شرح اصول کافی و کتاب شواہد الربوبیة و المنشاعر و العرشید و المہذب
 و کتاب مفاتیح الغیب در تفسیر بعض آیات و مسائل فلسفہ ماوے و غیره و کتاب اسرار الآیات
 کما ذکرہ فی شرح اصول الکافی در سالہ در رد دلایل فخر رازی و اثبات فاعل مختار کما فی شرح
 الکافی فی کتاب العقل و الجہل و حاشیہ بر حکمت الاشراق در سالہ در اثبات شوق ہوسے
 بطرف صورت و تفسیر سورہ حدید ملا عبد الرزاق بن علی بن حسین المالکی اوزاعی فاضل کلام
 و ادب ابی اہل کلام شاگرد رشید ملاصدرا است در تذکرہ تنلیج الافکار مسطور است مراد کتاب
 و مرآت ملا عبد الرزاق فی اخص کہ صلش از لاینج است و در قم سکونت داشته و از
 تلامذہ حکیم صدرای شیرازی در علوم عقلیہ و نقلیہ از عالی دستگان ذی استعداد بوده

ملا صدرا
 صاحب الامانة

ملا عبد الرزاق
 مالکی

و مصنف کتاب گوهر ادراس است سنده فکرش در میدان سخن هم گرم غنائی داشت و طبع مؤثرش
بعضا این تازه و نکاش رنگین لیاقت خوش بیانی و بولش شتمل بر انواع نظم است و قصاید و مثنوی
مستفاده در مدح حضرت الله عظام و استاد خود حکیم صدرای شیرازی و استاد الاکستاد میرزا قز
قاسم و در توصیف شاه صفی صفوی و امر آن روزگار و در عشره خاسنه مادی عشرت
هستی بربست از دست - بهیئت

قسمت ازین مبین بار تعلق بود و لبس سرور انازم که آزاد آمد و آزاد رفت
و اگر از تصانیف او است شرح تجرید الکلام موسوم به شوارق الالهام و شرح حدیث حقیقه که از
کیل بن زریا و شیخ از جناب امیر علیه السلام سوال نموده و سرایه ایمان در حصول دین حوائشی شرح
جدید تجرید گویند که از امیر عبدالزاق پرسیدند که اگر کلاغ در چاه افتد چندی بماند باید که بشنود
گفت کلاغ مرغ زیر کی است در چاه نمی افتد میسر را امیر اوسیم الشیرازی
پسر امیر است وی عالم عامل و فاضل کامل در اکثر علوم و فنون بسیار و معقولات و کلمات
و امان و از جمله اساتید سید لئیم الله جزایری بود و با کلمه میرزا از علمای تبحر و بخلات پدر خود
سالک سالک حق و یقین بوده و بنا بر سید لئیم الله موصوف در بعضی تصانیف خود آورده
که چون وارد بلده شیراز نمودم بخدمت کسی ترسیدم سوای میرزا ابراهیم پسر امیر الدین شیرازی
که جامع علوم عقلیه و نقلیه بود و بسیاری از حکمت و کلام را بخدمت وی فراغت نمودم و حاشیه
او را که بر حاشیه خمس الدین خضری کشید است پیش او نمودم و اعتقادش در اصول
و نبیه بهتر از اعتقاد پدرش بود و میگفت که اعتقاد من در اصول دین مثل اعتقاد عوام مؤمنین
است و درین تشبیه گفتش بر صواب بود و در لوله البحرین مسطور است که ملا صدرا را پرسید
بود میرزا ابراهیم فاضل عالم حکم جلیل فیصل جامع کشته علوم بود و خصوصاً در عقاید
و ریاضیات بدو طریقه داشت و بعضی از علمای مابعد و فیثای او گفته اند که او در حقیقت صدرا
یعنی لحنی من است بود و پیش جمعی از علمای اقرات علوم نموده از جمله ایشان پدر او است و با وجود

امیر الشیرازی

اینهمه مسلک پدر خود داشت بلکه بخلاف طریقه پدر در باب تعویذ و مکتب بوشیج میرزا
 قزوینی در کلمه اهل آمل ذکرش آورده و بعد از وثنای طبع در حق وی گفته که میرزا اینهم
 آیت الهی در تحقیق و محبت خدا بر اصحاب نزدیک از عالم علم و فضل بعد بسائل عوالم
 و دقائق خفیه از فکر خود حل نموده اگر گویم که بر پدر خود فائق بود تصلف نیست و اگر گویم که بر جمیع فاضل
 و امثال خود بهتر بود مبالغه نباشد همچنین در معنی فقرات بسیار آورده و گفته که از تصانیف او
 حاشیه بر حاشیه خفیه و رساله انیقه و بحال و فیه و تفسیر آیه الکرسی که آنرا بنام سلطان محمد
 نوشته و او بخلاف پدر خود مسلک داشته زیرا که دلداد با سلاطین و ملوک ربطه و ارتباطی روا داشته
 و میرزا بخلاف پدر خود با ملوک حسن سلوک می وندی و تفسیر آیه الکرسی بر آن گواهی میدهد و البته
 لیعلم بواطن خلقه و از تصانیف اوست حاشیه بر شرح لمعه کتاب الزکوة و حاشیه بر رساله
 اثبات واجب محقق دوانی و حاشیه بر الهیات شفا و تفسیر عروة الوثقی و قات او در عهد
 دولت شاه عباس ثانی صفوی در شیراز بسال یک هزار و هفتاد و هجری واقع شد سید لحاکم

میرزا رفیع الدین محمد بن الامیر حمید رحیمینی الطباطبای التامینی معروف به
 حمید میرزا رفیعاً منسوب است بسیدی ناین بر وزن صاحب بنون قبل از الف و کسر
 و نقطه پائین قبل از نون اخیر که نام قریه یا شهره قریب اصفهان است که ما یطهر علیها
 و القاموس از کاتب تکلمین و افاضل متبحرین و اعظم حکمای متمدن و از مشایخ علامه اخوند
 ملا محمد باقر مجلسی بود که فی کتب الرجال در اجازة شیخ یوسف بحرانی بتقریب ذکر جمیع از فضلا
 کرام که مولانا محمد باقر مجلسی از ایشان روایت داشت مذکور است که از انجمله عالم علامه میرزا
 رفیع الدین ناینی است که از شیخ بهاء الدین عالمی و ملا عبد الله شوختری روایت داشت و
 در سلافة العصر مذکور است که میرزا رفیع الدین مشهور میرزا رفیعاً افضل اهل عصر خود است
 یک هزار و هشتاد و یک هجری وفات یافت از تصانیف شریفه اوست تعلیقات جلیله بر کتاب
 کافی و غیره است صاحب تذکره آورده که کتابی فارسی و مسائل فقه طهرت و صلوة مشتمل بر

اتحادی میرزا رفیع الدین مذکور بنظر حقیر رسید که یکی از ملازمه اش محمد حسن بن سید محمد
 ششدهی جواب هر یک از سائل را از دواصل نموده در آن جمع کرده است و از آن ظاهر میشود
 که میرزا رفیع الدین از سادات طباطبائی بود و فاضل فقیه و افضل مجتهدین عصر خود بود و
 جامع کتاب مذکور مع دستای بسیار بحق و ذکر نموده چنانکه گفته است که چون دندان غیبت امام
 علیه السلام بر هر مکلف لازم است که در صورت تعدد اجتهاد خود در تحقیق احکام فقه بر قادی مجتهد
 می عادل عمل کند ملازمین بکثرت تحصیل مسائل ضروری عبادات و تحقیق اینچنین که افضل علمای عصر
 کیست که تقلید او توان نمود و رشید مقدس رضوی و دار السلطنه اصفهان و دار الفضل شیراز
 و مکه معظمه و مدینه مشرفه و سایر بلاد عربستان رفته بلا نزاع اکثر فضلاهی عصر رسیده متفحص می بودند
 تا آنکه در اصفهان بمحمد مست عالی حضرت سیادت و نقابت منقبت افادات و اقامت مرتبت
 قطب سپهر معرفت و حقیقت مرکز دار الزم شریعت و طریقت مشیت اساس شریعت بمحمد قزوینی
 حقیقت زیدیه و اولاد مصطفوی خلاصه افتاد و تقوی افضل الفضلاء اعظم العلماء میرزا رفیع الدین
 محمد الحسنی الطباطبائی الشافعی که بسیاری از فضلاهی عصر از دمان افضلیت و علمیت و جرات
 او نموده اند مشرف شدم و التماس درس و دستدای مسائل ضروری عبادات بطریق سوال
 عرض نمودم توجه فرموده جواب بر سوال من غایت نمود و مولف گوید که از تصانیف لطیفه
 شریفه میرزا رفیع مذکور رساله ایست در مباحث اصول دین بغارسی موسوم بشجره الیه و آن
 اکثر مباحث لطیف بچوب تقسیم موجود و الباطل تسلسل و اثبات و حجب ثلثه شان و متعلق به
 و تقسیم اسم و ذکر اسامی حسن و همچنان دیگر مباحث که حلق نبوت و امامت و معاد و حشر و جهاد
 و غیر ذلک پنج خوب و آن مندرج ساخته در رساله مذکوره را بنام بادشاه اسلام بناه شاه عباس
 خان تصنیف فرموده و بعد و یا بعد رساله مذکوره میفرماید اما بعد چون عظیم ترین نعمتی که انسان
 بآن اختصاص یافته عالم و مبه و معارف یقینیه است که نبات و طلع نشاتین جمیع اشیاء
 منوط است و خسران عظیم و عقاب الیم لفقدان و کما نش منوط بنده قلیل البصاحت کثیر الکما

محمد بن حیدر المدعوی فریح الدین الحسینی الطباطبائی بندهی از رسائل متعلقه بمعرفه ملند را در
 سلاک تحریر و بیان نظم گردانیده بر بنجی ایراد نمود که هر یک از معتدی و منتهی علی اختلاف المراتب
 در آن منتفع گردند و این رساله را بشجره الیه موسوم گردانیده اسید محمد المدعوی بمیرزا
 ابن شرف الدین علی البخاری در شندور انقیان مسطیر است که وی عالم و محدث
 و از تلامذہ سید نور الدین عالمی است و از روایت حدیث و دانش و دهبانا اخوند محمد باقر
 مجلسی علیه الرحمه از سید محمد موصوف روایت حدیث دارد الشیخ محمد بن علی بن سید
 العالمی الطبرانی فاضل کامل و فقیه صالح بود شیخ حر عالمی او را از معاصرین و شمرده کمائی عالم
 الشیخ محمد بن محمد بن الحسین الحر العالمی المشغری از تلامذہ شیخ بهار الدین
 عالمیت در اهل آمل آورده که شیخ محمد مذکور عم والد مولف این کتاب است عالم فاضل
 و محقق و مدقق و ماہر در علوم عربیت و دیگر فنون آن در شاعر و فنی و ادیب و یگانہ عصر خود
 بود و در علم و حفظ و حسن کلام و جود شعری نظیر بود قدرت علوم پیش و الی ما بعد خود و پیش شیخ
 بهار الدین عالمی و شیخ حسن و سید محمد صاحب مدارک و غیر ایشان فرموده و سید محمد
 مذکور در وصف او قصیده فرموده و شیخ حسن مذکور در وفات او مرثیہ گفتہ از تصانیف
 اوست نظم تلخیص مفتاح سکاکی در رساله در اصول فقه در رساله در علم عروض و فائش در
 سنہ ثمان و تسعین و الف واقع شد الشیخ علی بن احمد بن موسیٰ العالمی النباطی
 صاحب اہل آمل او را بہ فاضل جلیل القدر و عالم و صالح و عابد ستوده و گفته کہ او از
 ساکنین نجف اشرف و از جمله تلامذہ شیخ محمد بن شیخ حسن عالمی و سید محمد بن ابوالحسن
 عالمی بود از تصانیف اوست شریعت اثنا عشریہ صلوٰتہ شیخ بهار الدین عالمی علیه الرحمه
 السید علی بن خلف بن مطلب بن حیدر الموسوی المشغری الحویزی از علمای
 بلخ حویزہ بود و در کتاب مجالس المؤمنین ملاحظہ است کہ حویزہ صاحب مجسم گفتہ تصغیر حویزہ است
 بنمودن سیان و اسط و بصره و خورستان واقع است صاحب اہل آمل آورده کہ سید جلیل

بن خلف که حاکم حوزة بود از فضولی عصر و علمای طلیل القدر و شاعر و ادیب و معاصرین
صاحب تالیفات و تصنیفات لائقه است در اصول و امامت و دیگر مباحث و علوم از آنجمله
کتاب نور المبین در فن حدیث در چهار مجلد است و تفسیر القرآن در چهار مجلد و جیزة المقال
در شرح قصیده خوش در چهار مجلد در آداب و نبوت و امامت و مکتب ایمان در یک مجلد و
دیوان اشعار جیده یک مجلد است و سید علیخان مدنی در مع او با لفظ بسیار فرموده و گفته
است علی بن خلف بن مطلب بن حیدر المشعشعی ملک المحوزة فی هذا العصر اخبرنی بعض الوافدین

علینا من تلک الدیار قال کانت مینه و بین السید حسین الشیرازی خلفه سلطان رالیه محبة

علما بلغة انه ولی الوزارة لسلطان ابحر اشد

بشرت بالخیر یا بشری	و جئت بالوفق من مضیری
لو طار احد بالسرور	لطرت من شدة السرور

الشیخ حسین بن علی بن محمد البحر العالی المشعری شیخ حر عاملی علیه الرحمة در
ال آمل آورده که شیخ حسین مذکور عم مؤلف این کتاب فاضل و عالم و فصیح اللسان
و شاعر و صالح بود ابوسنی اصفهان سفر نموده در خدمت شیخ بهاء الدین عاملی رسیده
جناب شیخ او را در خانه خود جاداده بتدریس و تعلیم و سپرد اوست تا وقتیکه جناب شیخ
در قید حیات بود بخدمتش برای استفادہ مشغول بود بعد چند س از وفات جناب
شیخ حسین او هم انتقال نمود روایت حدیث از جناب شیخ داشته و من بواسطه پدر خود
از وی روایت حدیث دارم و شهید ثانی علیه الرحمة بتدریسی او بود و باین سبب که شیخ حسین
از بزرگواران و مؤثرین شیخ حسن بن شهید ثانی بوده و همچنین برادرش شیخ محمد حر عاملی است
السید ابو المعالی بن القاضی نور الدین شریف المرحشی الشوشتری خلف
جناب شهید ثالث قاضی نور الدین شوشتری بود صاحب آل آنجناب را به فاضل عالم
و مکرم و حکیم ماهر ستوده و گفته که ابو المعالی موصوف صاحب تصانیف و تالیفات است

و دیده ام من خطا و در آنکه تاریخ کتابش سیست و عشرين بعد الالف بود انتی کلاما لبعض
 اعلام سمیع گردیده که از تصانیف سید ابوالعالی مذکور رساله است در احوال شهادت پر
 خود قاضی نور الله فخر الله مرقد مولانا عبد المتدین شاه مشهور القزوی مولانا
 و الطوسی مسکن فقیه و محدث بود از تصانیف اوست شرح الفیه بن مالک فارسی
 رساله در اثبات امامت امیر المؤمنین علیه السلام فارسی موسوم به غیریک از معاصرین
 شیخ حر عاملی است کمانی الاصل الشیخ عبد المتدین عباس الریاحی فاضل صالح
 و معاصر شیخ حر عاملی است کمانی الاصل الشیخ عبد المتدین عبد الواحد العالی
 فاضل صالح و از جمله معاصرین شیخ حر عاملی است تلمذت و از مجاورت و نجف اشرف بود-
 الشیخ عبد المتدین محمد القبطانی العالی شیخ حر عاملی او را به عالم و فاضل
 و عابد و زاہد و صالح و محقق ستوده و گفته که شیخ عبد الله سبق من بود وقت درس
 من پیش جماعتی از مشایخ مکه از جمله ایشان عم معظم شیخ محمد بود وی الحال در بلذ و صغیر
 سکونت دارد مولانا عبد الله بن محمد التوتی البشیری از ساکنین شہر مقدس
 روضه رضویه علیه آلاف التحية بود صاحب ال آمل آورده که مولانا عبد الله مذکور عالم
 و فاضل و ماهر و فقیه صالح و زاہد و عابد و معاصرین است از تصانیف اوست کتاب
 شرح ارشاد علامه علی علیه الرحمہ در رساله در اصول و رساله در جمیع و غیر ذلک من الریاض
 و الکتاب الشیخ حسین بن شهاب الدین خاندان بن حسین العالی الکرمی عالم
 و فاضل و ماهر و ادیب و شاعر و منشی از جمله معاصرین شیخ حر عاملیست که ذاتی الاصل از
 جمله مصنفات اوست شرح کبیر بر پنج البلاغة و عقود الدر فی حلق ابیات المطول و المختصر
 و کتاب کبیر در علم طب و کتاب مختصر الفیاء در طب و حاشیہ تفسیر منبیا و دی و دیگر رسائل
 و در طب و غیره و کتاب ہدایۃ الابراہر در اصول دین و مختصر کتاب الاغانی ابو الفرج اصبہانی
 و کتاب الاسعاف در رساله رائقۃ العمل و دیوان شاعر عربی و غیر اینها از کتب وی شعری و طبیبی

خصوصاً اشعار و سکه درج اهل بیت علیهم السلام واقع گردیده در بلده اصفهان مدتی قامت
 داشته از آنجا بعد اباد سفر نمود و سالی چند در آنجا بود که بر حمت حق پیوست و بی نهایت نصیح
 اللسان و حاضر جواب و حکم و حکیم نیز فکر و کثیر الخط و عظیم الاستحضار بود صاحب سلطنة
 اسم و نسب او را بن عزوان آورده شیخ حسین بن خاندان شهاب الدین بن حسین بن محمد بن
 حسین بن خاندان اشامی العالمی الکرمی و فاضل در روز دوشنبه نوزدهم شهر صفر سنه
 و سیمین و الف اتفاق افتاد عمر شریفش تقریباً به شصت و چهار سال رسیده بود مولف
 کتاب شد در العقیان آورده که شیخ حسین مزبور اجازه روایت از شیخ بهاء الدین طالی
 علیه الرحمه داشت چنانچه نقل اجازه اش در آن کتاب مسطور است از شیخ حسین بن
 عبد اللطیف بن ابی جامع العالمی از معاصرين شیخ حر عالمی است چنانچه در
 امل آمل او را به فاضل عالم و فقیه ستوده روایت حدیث را بواسطه پدر خود از شیخ بهاء الدین
 عالمی به داشته از تصانیف اوست شرح قواعد الاحکام و کتابی در فقه و کتابی در طب
 و دیوان اشعار دارد طیفور بن سلطان محمد البطاحی صاحب شذور
 العقیان آورده که طیفور بن سلطان محمد مذکور عالم و فاضل و محدث و عارف بود از
 تالیفات او مجموعه است در اخبار و احادیث و حکایات مفیده که آنرا از کتب مستنده مثل
 علل و غصائل و غیره اخبار الرضا علیه السلام جمع نموده تاریخ فرغ وی از جمع آن کتاب
 روز چهارشنبه بیستم شهر رمضان المبارک سنه اصدی و ستین بعد الف بود اسفند
 حیدر بن علی بن نجم الدین الموصوی العالمی السکلی والد ماجد او از
 تلامذه شیخ حسن بن شهید ثانی علیه الرحمه بود و او از پدر خود اجازه روایت یافته چنانچه در
 امل آمل آورده که سید حیدر مذکور فاضل و عالم و فقیه و صدوق و شاعر و اوجب ثقی
 و معاصر بود از پدر خود اجازه روایت یافته و پدرش از شیخ حسن بن شهید ثانی علیه الرحمه
 روایت حدیث داشت شیخ حر عالمی آورده که من در مجلس ثانی در کلام عظمه بودم در آنجا با و

ملقات نمودم آنوقت سینه یکنوار و بست و شمش از هجرت شده بود پس بعد ازین
 بمدت یک سال یا دو سال سید حیدر مذکور وفات یافت السید محمد بن علی حسینی
 العالمی عالم عامل و فقیه صالح و از معاصرین شیخ حر عاملی بوده در بلد کشمیر اقامت
 داشت چنانچه در ایل آمل آورده که سید محمد بن علی حسینی عالمی ساکن کشمیر عالم و فاضل
 و فقیه و نحوی و شاعر و صاحب و از معاصرین من است الشیخ محمد بن علی الحائری
 العالمی صاحب ایل آمل اورا به فاضل و عالم و صاحب و عابد ستوده و گفته که سید
 حیدر آباد کن بود از تصانیف اوست کتاب تحفه الطالبین فی مناقب بن ابی طالب و نزد من از کتاب
 مذکور نسخه است از خط مصنفش تاریخ فراخ و از تصنیف اوست کتاب در سینه یکنوار و دوازده
 هجری بوده الله یعلم الشیخ جعفر بن صالح البحرانی از معاصرین شیخ حر عاملی است
 چنانچه در ایل آمل مسطور است شیخ جعفر فاضل و صاحب و فقیه و محدث و از معاصرین
 است الشیخ محمد بن حماد البحرانی در ایل آمل اورا به عالم و فاضل ستوده
 و از جمله معاصرین خود شمرده السید جمال الدین بن عبد القادر الحسینی البحرانی
 فاضل صالح و شاعر و ادیب ما هر بود و از جمله معاصرین شیخ حر عاملی علیه الرحمه بوده و شمار
 اورا در ایل آمل آورده السید زین العابدین بن نور الدین علی بن حسین بن
ابی الحسن الموسوی العالمی اجمعی در ایل آمل مسطور است که سید زین العابدین عالم
 و فاضل و عابد عظیم ایشان جلیل القدر و حسن الشرف و کریم الاخلاق و از جمله معاصرین است
 حرارت علوم پیش والد ماجد خود نموده و هم پیش مشایخ من و دیگران استفیده گردید و در
 روز وفاتش برادر من شیخ زین العابدین بن الحسن الحرقصیده طویله در مرثیه و
 گفته از جمله قصیده این بیت در تاریخ وفات او گفته شعری

وقد اتا تاریخه سیداً قد البس الذی یثاب بالحداد

السید جمال الدین بن السید نور الدین حسینی الموسوی العالمی

فرزندان چند مولانا سید نور الدین صاحب ثوابدیکه است صاحب اهل آمل که هجرت او بود
 او را به عالم فاضل و محقق مدقق و شاعر ستوده و گفته که سید جمال مذکور بخدمت جمعی از اساتذہ
 شریک درس من بوده تا آنکه بسوی که معظّمه سفر کرد و تجارت آن بقعه خستیار فرمود بعد چند
 بسوی مشهد مقدس فیضی علی را قدیبا آلات التّحیة و التّنازّیة اقامت وزید و از آنجا بسوی
 حیدرآباد رفته اقامت وزید اکنون در آنجا مجمع اکابر و اصاغر از علما و فضلاست السید
 حیدر بن السید نور الدین المحمّینی الموسوی العالی از فضلا صاحبین و فقهای کلین
 و برادر نامدار مولانا جمال الدین سابق الذکر است صاحب اهل آمل عالم فاضل و فقیه صاحب
 و جلیل القدر در حق او فرموده و گفته که سید حیدر موصوفت برادر جمال الدین بن سید
 نور الدین عالی اکنون در صفهان اقامت دارد الشیخ احمد بن الحسین بن محمد بن احمد
 بن سلیمان العالی العنایطی از فضلا بجزین و علمای فاطمین ارشد تلامذہ مولانا
 السید نور الدین عالی است در اهل آمل مسطور است که شیخ احمد مذکور عالم و فاضل ادیب
 صالح و عابد و راجع بود در ایامیکه پیش استاد شیخ خود شیخ زین الدین محمد بن الحسن بن الشهد
 الثانی درس می گرفت و بی درس من شریک میبود و همچنین وقت قراوت من پیش شیخ حسین
 بن ظهیری عالی و پیش علم من شیخ محمد بن علی حرعالی و غیر ایشان از مشایخ و اساتذہ
 شریک درس من بوده و شیخ احمد در که معظّمه از سید نور الدین عالی هم تحصیل علوم
 فرموده در کثرت کتبات و مفاوید و در قریه نباطیه بر حمت ایزدی میوست رحمه الله تعالی
 السید رضی بن حسین بن محیی الدین العالی الشامی المالکی صاحب اهل آمل آورده
 که سید رضی مذکور فاضل و شاعر و ادیب معاصر من است تا حال در شهر جیلان اقامت دارد
 الشیخ احمد بن علی السیسی العالی صاحب اهل آمل از معاصرین خود شمرده
 و به فاضل و دانا و عابد و حافظ و فقیه و محدث ستوده و گفته که در مرتبه شیخ احمد موصوفت
 وقت و فائز این تعبیه گفته ام مرثیه

لقد جأني خبر سألني	واحق قلبي بنار المحزن
مصابيح عالم عامل	فني فاضل كافل في لسن
فما ذاق قلبي طعم السرور	ولا ذاق جفني طعم الرمن
فصار بغيضاً لذات الحبيب	وصار قبيحاً لذات الحسن
رواه ردي هلك بكر الهدى	واوهن مني المنا والممن
فاه واه من فمتد من	فقدنا فمن ذ افقدنا ومن
لقد كان عوني على مطلبه	وسرعين بالامر مثل يعين
وذاك هداية اهل الضلال	الى سنن هو حكيم السنن
فاين فصاحة ذاك اللسان	بشرح الفروض شرح السنن
انا خ الجاه ففناح المحامر	بيدي فنون الاسوي ففان
ويك ففد ففك ففك ففك	ويدي من ففك ففك ففك

الشيخ حسين بن علي بن محمد بن الحسن بن زين الدين الشيباني الثاني ابي
 الجعفي فز زرار جند شيخ علي معصف كتاب و ففثور است و رال آمل آورده كه شيخ حسين
 مذكور فاضل و صالح و محقق بود و قرارت علم پيش والد خود نموده و فاش در اصفيان
 واقع شده و در مشهد مقدس دفن شده والد ماجد او شيخ علي در كتاب و ففثور احوال عيبست
 شيخ حسين مزبور ذكر کرده و گفته كه صاحب علم و تقوى و مروت بود و دين بست و دو سالگی
 بتاير بست و يكم شهر ذى حجه سنه يك هزار و مفاود هشت هجری در گذشت و ولادت او
 آخر روز سه شنبه سجد هم ذى حجه سنه ست ففمين ابدال الالف بود ففخر الدين حيدر بن
 محمود آسينى الشكرى از تلامذه ملا محمد امين استر اباديست در سنه اهدى و ففان
 بعد الالف كتاب فزائده بنه رايش سو فزنده كنانى اشند و رالاسير زين العابدین
 بن الايسر نور الدين مراد بن ثنى آسينى از تلامذه ملا محمد امين استر ابادى

صاحب فرائد مدینه است مولانا شیخ عبدالرزاق مازندرانی پیش بر موصوفت تحصیل علوم
فرموده و از ائمه سرمد کوراجازه یافته کذا فی الشذوذ و الشیخ عبدعلی بن ناصر بن حمزه الحویری
جامع کمالات و صاحب تصنیفات عالیه است و دوال آمل مسطور است که عبدعلی بن
فاضل عارف بجهت و علم عروض و غیره بود و شاعر ادیب و فنی بلوغ صاحب دیوان شعرا
جمیده است جماعتی از اکابر عصر خود را مدح فرموده و بسیاری را بجهت نموده از تصانیف
اوست کتاب فطر التمام فی شیح کلام الملوک الملک الکلام و دفن اب و حاشیه بر تفسیر
و شرح شواهد مطول موسوم به موعول و کتاب در نحو و کتاب در حکمت و کتاب در عروض و سبأ
در مد و کتاب در موسیقی و دیدان شعر فارسی و دیدان شعر عربی موسوم به مجلی الافاضل
و دیدان شعر ترکی تحصیل علوم نجدت شیخ بهاء الدین عالمی علیه الرحمه و شیخ عبد اللطیف
بن علی بن ابی جاسع عالمی نموده و سید ملجان مدنی در سلاطه المعصوم و ثنای بسیار
اوراستوده و قدس از شعرا آبدار و نقل فرموده سن شار فلیح الیه الشیخ عبدعلی
بن جمعة العروسی الحویری ساکن شیراز از اکابر علمای عالمین و اعظم فقها و فاضلین
و افاضم ثقات و محدثین و از معاصرین شیخ حر عالمی علیه الرحمه بود و چنانچه در امل آمل ذکر
شرفیش بدین مخط مسطور است شیخ جلیل عبدعلی بن جمعة العروسی الحویری ساکن شیراز
عالم فاضل و فقیه و محدث نقد و پدید نگار و شاعر و ادیب است و جامع علوم و فنون
از جمله معاصرین سن است از تصانیف شریفه او است کتاب نور الثقلین و تفسیر
قرآن مجید در چهار مجلد و ایضاً شیخ حر عالمی ره و در وصف تفسیر مذکور میفرماید و قدس
فیه و اجاد حیث نقل فیه احادیث النبی و الائمة علیهم السلام فی تفسیر الایات من الکتاب و احادیث
و لم یقل عن غیرهم و قد رأیت بخطه و استکبته منه و له شرح لامیه النجم و غیر ذلک من تصانیف
البحر المحاسن امیر فصل الشهد بن محب القند دست غیب از علامه پیر محمد
استرآبادی صاحب الرجال و علامه سید ماجد بن باشم بحرانی است مؤلف شذوذ

آورده سید ابراهیم افضل الله ابو الحسن بن محمد الله دست غیب فاضل و عالم و عابد
 ترا به و روح و صلاح جلیل القدر عظیم ایشان بود شاگرد و سیزده محمد اشتر آبادی و سید ماجد نجف
 و سید ماجد مذکور را و آخر شوال یا در اوائل ماه ذی قعدة سنه ثلث و عشرين بعد الالف
 برای او بر نظر نسخه تهذیب الاحکام اجازه روایت نوشته و در اجازه مذکوره مسطور است
 ولما تشرفت بقاء السید الله الفاضل الامجد الجامع بین حسب الفضل و کرم المحنة الواف
 نفسه علی الماء اطلاق الکمال و القاصر مهتم علی اکتساب العلوم و الاعمال عز الشریعة و الدین
 ابی المحاسن فضل الله بن السید محیب الغیب الاخذ من کرم الاصول و الغرر و باو فر
 لغیب السید محیب الله دست غیب استجازی فاجبت الی ذلک و ان لم اکن الا السلوک
 هذه المسالك فاقول انی قد اجزت رفع الله علوة و ضاعفت سموه الی اخر الاجازة -
 السید قاسم بن محمد الطباطبائی الحسینی الزواری القباذی مولد آ
 مؤلف جامع الروات و ارایین الفاظ ستوده جلیل القدر عظیم ایشان رفیع المنزله
 فاضل کامل بارع فی العلوم العقلیة و التقلیة و له خصائص حسنة و آورده که او از وطن خود
 بسوی اصفهان سفر کرد و در آنجا از شیخ بهاء الدین عاظمی علیه الرحمة سماعت حدیث نمود
 از تصانیف شریفه اوست تعلیقات بر کتب الیچیه مشهوره و جمله کتب فقهیه و کلامیه و جموعه
 دیگر از تصانیف و رسائل کثیره اند از جمله رساله در محبت یا و رساله در خلاصت کلامیه و عبدی
 الطباطبائی فی حدیثیه علی اهل الال و مؤلف شذور العقیان آورده که سعید قاسم
 از اخوند ملا محمد تقی مجلسی روایت دارد و مولانا ابو القاسم جبر فادانی از سید قاسم
 روایت و شفعه الشیخ حسین بن الحسن العالمی المشغری از تلامذة الشیخ بهاء الدین
 عالمیست شیخ حرعانی در امل آورده که شیخ حسین مزبور فاضل و صلاح جلیل القدر
 و شاعر ادیب بود و قرأت علوم و استفاده فنون از حضرت شیخ بهاء الدین عالمی فرموده
 و تصانیفش شیخ محمد بن الحسن بن الشهداء الثانی استفاده فرموده اولاً بجانب هند سفر کرد

بعد از آن بسوی اصفهان آمد و از آنجا بسوی خراسان هم در آنجا رحل اقامت انداخت
 تا اینکه انتقال نمود و شیخ حر عاملی آورده که عموی من شیخ محمد بن علی بن محمد الحمری عالمی الفکر
 سالفه بسیار در جمیع فنون و علم و فصاحت و بزرگیش می فرموده و از جمله کتب او آنچه در دست
 کتاب الکناح از تذکره الفقهاء است و بر آن نسخه بخط شیخ بهای علیه الرحمه اجازه بر شیخ خمیس
 مزبور نوشته دیده ام و شیخ حر عاملی آورده که من بواسطه عدم خود شیخ محمد مذکور از شیخ حسین
 عاملی مشغری روایت دارم منتهی توبه کلامه السید حسین بن الحسین بن یونس بن محمد
 بن ظهیر الدین علی بن زین الدین بن الحسام لظہیری العالمی العینانی
 استاد شیخ حر عاملی بود چنانچه در امل آورده که سید حسین مذکور فاضل و عالم و فقیه صاحب
 وزاد و عابد و روح فقیه ما هر دو شاعر بود اکثر فضلا معاصرین بخندش مستفید شدند بلکه جماعه
 از شاخ سابقین از افادتش بهره مند شده اند و اکثر تلامذه اش ببرکت انفس او متوسل
 در مذکور علما و فضلا گردیده شیخ حر عاملی آورده که اکثر کتب عربیه و فقهیه و دیگر فنون را پیش
 استاد خود سید حسین موصوف خوانده ام و از جمله آنچه که خوانده ام کتاب مختلف علامه علی
 از تالیفات او کتب در مسائل متعدد و انداز از جمله کتابی در حدیث و کتابی در عبادات و دعا
 و او اول کسی است که اجازه بن داد و در قریبه جمع سکونت داشت و هم در آنجا وفات
 یافت ملا حسن علی بن ملا عبد الله شوشتری فرزند ارجمند ملا عبد الله شوشتری صاحب
 اخوند ملا محمد باقر مجلسی علیه الرحمه بود روایت حدیث از والد ماجد خود و از شیخ بهای الدین
 عاملی و از شیخ جابج صاحب الامل بعد و صفت و مرجع لایق فرموده و مرزا محمد طاهر
 نصر آبادی در تذکره الشعراء آورده که ملا حسن علی یگانه گوهر بحرین علوم عقلی و نقلی ملا عبد
 شوشتری که مثل خورشید محتاج ترمیم و تعریف نیست تیر سپهر فضیلت و بدر فلک
 طغات و جامع علوم و حاوی فروع و اصول بود بحدوث طبع و حدت ذهن امتیاز تمام از
 اقران و مثال خود داشت و نیز در آن تذکره این مصراع شش در تاریخ وفات ملا حسن علی مذکور

ملا حسن علی شوشتری

فلكرو ع افسوس از مقتداى اهل ايران برين تقدیر و فاش و در سنه پنجاه و شصت و شصت
 هجری بوده باشد و صاحب سلافة العصر سال و فاش را در سنه تسع و ستين گفت
 مؤلف شود و العقیان آورده که ملا عبداللہ تهری در سنه عشرين بعد الالف برای
 فرزند ارجمند خود لاسن علی تهری اجازه نوشته و در آن سطر ما بعد الحمد و الصلوة
 فقد اجزت لولدی و فلذة کبدی المترقی سن حنیض التقی لے اوج البقیل الساک
 سالك اتقى الصاعد معاصدا الاجتهاد و الناسک مناسک السداد و الحسن الشیر
 بحسن علی حسن الله الیه فی الدارین و اعلی مقامه فی الثنائین بعد ان قرر علی فی
 فنون العلم کتابا کثیرا و محققا غیر آئینا فنون علوم الدین من الاصول و الفروع و
 الحدیث و بلغ مع صغر سنه اعلی المراتب و قازنی اوائل عمره یاسنی المطالب سائقا
 فی عمره و وقایه جمیع الشرور و جلنے فداء سن کل محذوران بر روی غنی یاصح لے روتبه
 من فنون العمل سیما العلوم الدینیة و ما یتعلق بها من اصول و فروع و معقول و مشعور
 الی آخر الاجازة و از سلطان الحکما و برهان العلما معترالدوله قاضی معز الدین محمد صاحب
 علامه مجلسی علیه الرحمه اجازه رد و ایت یافته تا سنج کتابش در ماه ذی حجه سنه شصت و ثلاثین
 بعد الالف بوده و در سنه ثلاثین بعد الالف از شیخ بهاء الدین عالمی علیه الرحمه اجازه یافته
 و نقل بعض عبارت آنرا در شذو و سطوره است الفاضل اخیل لاخلیل بن غازی
 القزوينی از شارحین کتاب کافی کلینی و شایر فاضلا و شاگرد شیخ بهاء الدین علیه الرحمه
 بود شیخ حر عالمی او را به فاضل و عالم و علامه و حکیم و محقق و مدقق و محدث و فقیه و
 از جمله تعانیف اوست شرح کافی کلینی و مفارسی و شرح دیگر عربی و شرح عدة الاصول و
 رساله در حجه و حاشیه بر تفسیر مجمع البیان و رساله تخفیه و رساله قمیه و غیر ذلک نیز آورده
 که من او را در حجه او لے در که معظمه دیده ام مجاورت آن بقعه شریفه اختیار نموده بود
 دی در آن ایام بتالیف حاشیه تفسیر مجمع البیان مشغول بود و رسید علینان مدنی در

در حاشیه
 القزوينی

بسلافة العصر که ابتدا سے تالیفش سنہ یکہزار و ہشتاد و یک ہجری است آورده کہ ملا خلیل مذکور
 از فضلای اہل ابن عصر و علمائے موجودین این زمان است از تصانیف او دو شرح
 بر کتاب کافی کلینی است یکی فارسی و دیگرے عربی و شرح عدہ الاصول در اصول فقہ و
 کتابهای دیگر است و ہر دو شرح عربی و فارسی بنظر مولف رسیدہ و شرح عربی کہ ہر دم
 بستانی است در سال یکہزار و شصت و چہار ہجری بشغل آن پرداختہ و چون در سال مذکور
 شاہ عباس ثانی صفوی وارد قزوین شدہ فرمایش شرح دیگر بزبان فارسی با و نمود
 پس او شرح فارسی ہم سے بصفائی در ہمان سال شروع فرمودہ و آردا در عرض مدت
 بہست سال در مجلدات سی و چہارگانہ با تمام رسانید و تاریخ انعام مجلد اول از شرح
 ملا علی ماہ محرم سنہ یکہزار و شصت و شش ہجری بہت و تاریخ تمام جلد آخر از شرح کتاب
 مذکور کہ شرح کتاب الروضہ از کافی بہت سنہ یکہزار و ہشتاد و چہار ہجری است
 میرزا طاہر وجد در روز ناچہ خود بتقریب ورود شاہ عباس ثانی صفوی در قزوین شوتہ
 چون خاطر ہماہوین و ضمیر نہر خبر بہت مقرون پیوستہ متوجہ برواج و رونق دین بسین ملوک
 متین میباشد و فضلا سے عظام ماکہ و ارثان علوم انبیاء و امایان ملت بیضا اند ہوارہ
 تجلیل و تعظیم و اکرام میفرمایند بعد از ورود و دار السلطنہ قزوین جامع علوم معقول و منقول
 کثافت مروزات فروع و اصول مولانا خلیل قزوینی را کہ از اجلہ علمائے عصر و فحول شہین
 و ہر بہت با سادہ فضلا و طلبہ مجلس اقدس بزم مقدس طلب داشتہ آن گروہ عزت
 پذیر و انظار فرمودند و در ہمان مجلس مولانا خلیل افتد را بجلاب ستلاب سرفراز داشتہ
 فرمودند کہ کتاب کلینی را کہ دین تویم را اساس و بنیان دین المعمر دین مصطفوی بدان
 ماہان لغاری شرح نمایند کہ عموم سکان این دیار را کہ اغلب گفتگوای ایشان بخت فارغ
 است اتقاع حاصل باشد و نیز رقم اشرف باسم مولانا محمد تقی مجلسی شرفصد دریافت
 کہ کتاب سن لا یخضرہ الفقہ را بدستور شرح نماید و چون فضیلت ناز جماعت بر شہادہ ضمیمہ نمید
 ۱۰۲

پرتو وضوح افکنده بود در قلم اشرف المطلب عالم ربانی و مؤید تائیدات آسمانی سالک طریق
 انبی عارفان و بلبل شوارح الیقان مولانا محمد حسن کاشانی لغا دیانت مؤلف قصص العلماء
 آورده که ملا خلیل قزوینی در دو مسئله بر خطارفتگی که آنکه ترجیح بلا مرجح جائز است تا
 رخصتی جائع که بدون ترجیح یک را بر میدارد و مانند قدحی عطشان و مانند اینکه و مانند
 سطح باشد و آبی بر آن ریزند باید آن آب هیچ سمت روان نشود و حال اینکه میشود
 و متکلمین این موارد نقص را متعرض شدند و جواب و دشال اول باین نحو است
 که اراده در اشال این مقامات مرجح است و اگر ترجیح بلا مرجح جائز باشد انسداد
 به جواب اثبات صانع لازم آید چه ممکن مساوی الطرفين است یعنی وجود و عدمش
 بالنسبه بذات مساوی است پس اگر ترجیح بلا مرجح جائز باشد لازم آید که بتواند وجود
 ممکن بی صانع متحقق شود پس اثبات واجب الوجود نتوان نمود مسئله دوم ملا خلیل بر آن فته اینکه
 اول نتیجه نمیدهد زیرا که مستلزم دور است از اینکه نتیجه موقوف بر کبری است و کبری نیز موقوف
 نتیجه و دور باطل است پس شکل اول باطل است پس استدلال بشکل اول در مقام
 باطل است و این شبهه را شیخ ابوسعید ابو الخیر کرده و شیخ ابو علی بن سینا و ستاده
 نوشته که شما استدلالیان باید هر مطلبی را یکی از اشکال اربعه تمام کنید و تائید ثلثه
 موقوف بر تائید شکل اول است چه آن سه شکل باید بشکل اول تمام شوند و شکل اول
 مستلزم دور است چه نتیجه موقوف است بر اندراج اصغر تحت اکبر بقدریکه تقدم
 و هر دلیل تا بشکل اول در نیاید تمام نخواهد بود چنانکه شمار این گمان است و شکل
 اول بدیهی الانتاج است چنانکه شما میگویند باینکه این مستلزم دور و دور باطل است
 چون این شبهه شیخ رئیس رسید در جواب نوشت که دور با جهل و تفصیل منفعی است
 چه جهت دور مختلف است زیرا که کبریه موقوف بر نتیجه اجمالا و نتیجه موقوف بر کبری
 اجمالا الحاصل چون ملا خلیل این دو مسئله را اختیار نمود اشتباه معصاریافت

و چون بسبع علماء اصفهان رسید اندک آقا حسین خوشنویس و امثال او نهایت در مقام خطبه
 و احکار برآمدند و چون احکار و تشنیع ایشان گوش ملا خلیل رسید روانه اصفهان شد که
 با ایشان درین باب مجادله نماید پس وارد مدرسه شد که آقا حسین در آنجا تدریس میکرد
 و آقا حسین اندرون خانه بود ملا سید زاهد محمد بن حسن شیرانی در مدرسه بود و در نزد
 آقا حسین درس میخواند و اتفاق افتاد که ملا خلیل تجسسه ملا سید زاهد وارد شد و سوائه
 کیفیت احوال او استفسار نمود در جواب گفت که من ملا خلیل قزوینی میباشم و شنیدم
 که آقا حسین درین دو سطره معروفه بر من تشنیع و احکار نموده آدم تا بابا او مناظره کنم
 ملا سید زاهد گفت که شما بگوئید که چرا در شکل اول مصغری و کبری مستلزم نتیجه نیستند ملا خلیل
 گفت براساینکه دور لازم می آید و دور باطلست پس شکل اول باطل خواهد بود ملا سید زاهد
 گفت که همین دلیل شما شکل اولست و شکل است بر مصغری و کبری و نتیجه شما مصغری و
 کبری را مستلزم نتیجه نمیدانید پس دلیل شما بنا بر مذہب شما فاسد است پس ملا خلیل
 صبر کرد تا آقا حسین بیرون آید بلکه بلا فاصله برخاست و بر دراز گوش خود سوار
 و بقزوین مراجعت کرد و آنوقت کلاس باجمله بعضی کلاهاست ملا خلیل موعود چون از جا
 قیام و اعتدال بیرون اند بجهت آن مورد ایراد و اعتراض گردیده خیار پنجه سواران ^{شمال} ^{شمال}
 محمد شیرازی که آنجمله معاصرین او است در بعضی رسائل خود میفرماید قدیم است مکتب زاهد
 اندک شرف و تعظیما المولے الفاضل ملا خلیل القزوینی را جا و دارنی فی بیتی و ذکر کرے اتے
 کتبت حاشیة علی مدہ الشیخ علیہ الرحمة و التفران رسالہ الیک اطلاع فیہا فلما کنت فی
 جلاع السفر لے الحجاز صانہا اللہ عن الاعواز طالعہا فی الطریق فوجرت فیہا اشیا
 کثیرة نسبہا لے اصحابنا الامامیہ علیہم الغفرۃ و الرضوان و ہم یبرأونہا و صرح ان فیہا فی
 تصانیفہم لموافقتہا الاصول الاشعریۃ کتبیہ القبایح و المعاصی لے اللہ تعالیٰ فلما قدم لے
 الحجاز ذکر کر لے ما علمت لے من تعنیفہ من مخالفتہ کلامہ لکلام الاصحاب فاغایب بان اصول

مخالفت لاصول ابن بابویه وجميع اصحابكم الا الرواة وزعم ان علمائنا حتى الشيخ المفيد
والسيد المرتضى والشيخ الطوسي وسلمان المحققين نصير الملة والدين قدس اصدارهم
اخذوا اصول دينهم من المعتزلة وسلكوا منازلة مسلکهم وليس لهم دليل من الكتاب
السنة وسمى المعتزلة واصحابنا القدرية وسمى الاشاعرة الجبرية وسمى الرواة الذين سبوا
معاصي العباد الى القدح ونفسه الشريفة بل الامر به بالامر من وابتدع
في كل مسألة من المشية والارادة والقضاء والقدر وغيره ما مني غير ما قاله اصحابنا
الامامية الذين اخذوا معالم دينهم عن الائمة المعصومين وودونهم في التفاسير وتفسير
الكلامية ونسب ما خضر باله من غير دليل الى الائمة عليهم السلام فقلت له ما ظفرت الي
الآن بشئ من كلام اصحابنا مما تنسب اليهم ففي اے کتاب ذکر کرد ما نسبت اليهم مقال
المراد باصحابنا رواة الاحاديث ثم قال لي وقتي ذكرنا فصل في حاشية عددنا
واسعد لنا بالا حاديث الواردة عن الائمة نزلها اليك نفعنا فيها بعين الانوار
ظلمت فيها كما ذكره من غير ان يكون قصدي تزويد كلامه لكن الحق البين والباطل
بكلج فوجدت فيها اشياء ليس لها طائل تحتها ودرجات قائما كالراقيم على المساو
فاستدل على صحتها بدلائل او هزئت عن بيت تعذرت وحاصل كلامه تخطية علمائنا
تفسيرهم وتوجيههم بتالفة المعتزلة في اصول الدين انتبه كلامه ونيز حصا قصص العلماء
آوردہ کہ ملا خلیل قزوینی مقبرہ اشش بالفعل در قزوین و در سرزمین و در جنب مقبرہ اشش
می باشد کہ منسوب باوست و آن در سر بالفعل خرابست و معلوم نشد کہ اواز کہ اجازه
دارد لکن اخبار مسلک و صاحب فضل است و از جمله تالانہ او قاضی قزوینی است
کہ بسیار فاضل بود و جامع و صاحب تالیفات بود و نیز در قصص مسطور است کہ ملا خلیل
پسرے بود فاضل معروف بملا سلیمان بن ملا خلیل و صاحب تالیفات است و فاضل
ملا خلیل علی القلہ صاحب شذور العقیان و سرست قس و ثمانین و العتق اتفاقا و

ملا باقر بن محمد باقر

شمس الدین

ملا صالح بن محمد

شیخ فرید الدین
جمع المحدثین

مولانا محمد باقر بن غازی القزینی فاضل طویل و برادر ملا طویل سابق الذکر
است چنانچه در آل سطور است که ملا باقر برادر ملا طویل فاضل عالم و حکم طویل القدر
است از و است حاشیه بر حاشیه مدّة الاصول برادرش ملا طویل مولانا
شمس الدین محمد الشیرازی در کتاب شذره العقیان فی ترجمه الاعیان
سطور است که شمس الدین موصوف عالم و فاضل و بصیر با حکام و عارف بنفسه و
و ذرا بیجا بود و از ساعین ملا طویل قزوینی است شمس الدین مذکور در بعض رسائل
خود مفرایه زرقی الله تعالی بفضله و کرمه مجاوره بیه الحرام و وفقی لمقابله احادیث
المنه الهی صلوات الله و سلاّمه علیهم علی الدوام ثم سالت عند قبر رسول الله علیه السلام
ان یزقنی علما فاعجابنی من امر النفس الامارة بالسوء و جاکل الشیطان و بدانی بینه
الی مطالعة لغایب القرآن و عرفت مذہب اصحابنا الذین اخذوا معالم و نیم من اصول
اول البیت علیهم السلام فی الایات التي اختلف فیها فی علم الکلام مؤلف را بر احوال او
اطلاعی دست نهاد مولانا محاسن الدین محمد صالح بن احمد المازندرانی از مشایخ
فضلا و صداید علما و شایخ کافی کلینی و داماد اخوند ملا محمد تقی مجلسی بود گویند و چون
آمنه دختر ملا صالح فاضل و عالم محقق و صاحب تصانیف لائقه است روایت
حدیث از اخوند موصوف و از تصانیف شریعه او چندین مجلد شرح اصول کافی
بزرگان عربی که بسیارستین و مبسوط مشهور است و شرح رتبة الاصول شرح معالم الاصول
و شرح کتاب سنن لا یخفوه الفقیه و حاشیه بر شرح لمعه و غیر آنها علامه علی مجلسی
الرحمه در رساله نسب خود آورده که ملا محمد صالح مازندرانی را از صبیّه ملا محمد تقی مجلسی
چند پسر بودند اول فاضل علامه آقا محمد مادی دوم ملا نوز الدین محمد سوم ملا محمد
تخلص با شرت چهارم فاضل عالم ملا حسن علی خجسته ملا عبد الباقی ششم ملا محمد
و هر یک از ایشان را اولاد نامدار بهم رسید شیخ فخر الدین بن محمد علی بن طریح از محققین

از شاه میر علمای محدثین و لغویین و فضلائے بحرین بود کتاب مجمع البحرین که مشتمل بر لغات
 از لغات قرآن و حدیث امامیه اثنا عشریه است بی نظیر و بی عدیل در نیابت شیخ
 یوسف بحرانی گفته که شیخ فخر الدین بن طریح نجفی فاضل محدث و لغوی و عابد و زاهد و فصیح
 بود و از جمله تصانیف او کتاب مجمع البحرین و مطلع النیرین در تفسیر لغات قرآن مجید
 احادیث امامیه است لکن احاطه تمام بذکر جمیع لغات احادیث در آن نکرده است و دیگر
 کتاب تنقیح مدیج مراشی و خطب و کتاب شرح مختصر نافع و کتاب تمیز المتعاشین اسماء
 الرجال لکن خالی از اجال نیست و کتاب الاربعین بالجمله شیخ مذکور از فاضل عالم فقیح محمد
 بن جابر نجفی روایت دارد و او بواسطه شیخ محمود بن حسام الدین جزائری از شیخ بهار الدین
 عالمی علیه الرحمه روایت داشت و علامه سید هاشم بحرانی مؤلف غایه المرام از شیخ فخر الدین مذکور
 روایت دارند و ایضا در رساله مزبوره آورده که شیخ فخر الدین کور از حبیبیل القدریه شریف الدین که نشاء
 میرزا محمد آتارادی بود روایت دارد و شیخ فخر الدین را پس بود معنی الدین که چهل عالم و صاحب
 توالیف تصانیف و از مشایخ اجازه است و بی تردید خود شیخ فخر الدین روایت دارد
 مؤلف گوید که کتاب المراشی و الخطب که در ذیل تصانیف شیخ مزبور مذکور شد لغات
 اشتهار دارد و کتاب مذکور مشتمل بر مجالس تذکره مصائب حضرات اهل البیت
 علیهم الصلوٰۃ والسلام و قصائد و مراشی حضرت امام حسین علیه السلام از منظومات
 شعراے عرب است و معروف و مشهور به بیاض فخری است لکن نسخهای آن در ترتیب
 و زیادت و نقصان و اشغال آن با یکدیگر مطابقت ندارد صاحب تذکره العلماء آورده
 که بر پشت بعض نسخ مجمع البحرین مکتوب یافته شد که وفاتش در سنه یک هزار و شصت و هفت
 و هفت هجری واقع شد و تاریخ آن درین آیه کریمه یافته اند و علیهم السلام و اللان مخلد
 و تاریخ دیگر بخلاف بعد صفی الدین است و ایضا آورده که تاریخ تصنیف کتاب
 مجمع البحرین که در آخرش مکتوب است سنه یک هزار و هفتاد و سه هجری است

الشيخ محمد بن سليمان المقباني البحراني مشوب است بسوی مقابله که قریه از بحرین
 است وی از تلامذه شیخ علی بن سلیمان قدیمی بحرانی بود که ذکر او گذشت و از روایت دارد
 و بعد از شیخ علی مذکور در علوم بدرجه عالی رسید تا آنکه مرجع بلاد و عباد گردید و بعد از وفات
 شیخ صلاح الدین بن شیخ علی بن سلیمان منصب ریاست و قضا بتمامه سلطان و
 اکابر بلاد و شیخ محمد بن سلیمان مذکور مغفول گشت و شیخ را از اولاد ذکر شده سیر فضل
 و مجتهد بود و مذکور که ایامه سن لو لواء البحرین الشيخ عبد الباقی بن محمد بن سلیمان المقبانی
 البحرانی پسر بزرگ شیخ محمد باقی الزکری است و از دیگر فرزندان اش افضل و اعلم و فقیه و مجتهد
 و قریع و صاحب بود اماست جمیع و جماعت در قریه مقابله از شیخ احمد بن شیخ محمد بن
 یوسف بحرانی داشت و در اطلاع بر فروع فقه و احاطه بآن احدی نمانی او نبود شیخ یوسف
 گوید من در منبر من خود او را دیده ام و متذکره بلاقات جدیده بر من و بعض اعیان و آثار
 بود الشيخ سلیمان بن محمد بن سلیمان المقبانی البحرانی برادر شیخ عبد الباقی بن الزکری
 و خلعت او شیخ محمد بن سلیمان است شیخ یوسف بحرانی در ذیل احوال شیخ محمد آورده
 که پسر دوم او شیخ سلیمان نام داشت و او هم فاضل بود و در بحرین در طریق مکلفات
 یافت الشيخ زین الدین بن محمد سلیمان المقبانی البحرانی در لواء البحرین مشهور است
 که وی پسر سوم شیخ محمد بن سلیمان مقبانی بحرانیست ظاهر است که کوچک ترین پسران
 او بود و سالها در حیات بود تا آنکه فرقه خوارج بر بلاد بحرین تسلط یافتند و قبر او باقیه
 و برادر او در قبه است که در قریه مقابله و اقامت الشيخ سلیمان بن صالح بن احمد
 بن عصفور بن احمد بن عبد الحسین الدرازی البحرانی مشوب است بسوی قریه
 در آنکه از قرای بحرین است و در از بفتح دال و راه مهملتین را و بسجده در آخر شیخ یوسف
 بحرانی آورده که شیخ سلیمان بن صالح مذکور عم جد من شیخ ابراهیم بن احمد بود و فاضل
 و محدث بود و شاگرد شیخ علی بن سلیمان بحرانی است و در کنار برادر خود شیخ احمد که پدر جد من

پدرش یافت وی در اول شباب خود از برای پدر خود کشته با کعبه شریف و در آنجا دفن شد
مرضی باور سیده برادرش شیخ احمد از او شفقته که کمال او داشت و از او غرضی متعارف و برادر است
درس نمود شیخ محمد بن سلیمان معالی را از برای تعلیم او معروف نمود شیخ محمد بن سلیمان معالی را از برای
پریشان حال بود بلکه حل هر دو ایشان چنین بود تا آنکه حق تعالی ایشان را از دنیا برد و بهشت را به هر دو
خالق موفیق ساخته بسعادت دنیا و آخرت رسانید و هر دو ایشان بخدمت شیخ محمد بن سلیمان معالی
بحرانی تحصیل علوم نمودند و شیخ سلیمان مذکور با وجود اشتغال بتدیس و ملازمت علم مشغول
بامر تجارت بود و صاحب سخا و بخشش بود و در قریه خود در مسجدی که معروف است به مسجد القدم است
امامت جمعه و جماعت داشت حکایت کرده اند که هرگاه وقت غص میرسد و کشتیها
اهل قریه از غص بر می آمد شیخ سلیمان بن صالح مذکور میرفت و جمیع انچه ایشان از قسم
لؤلؤ و المثنی می آوردند می خرید و تا حیران بود و بحرین همه از برای خریدن لؤلؤ و المثنی می آمدند
می آمدند زیرا که اهل قریه سوای شیخ مذکور بدست دیگری نمی فروختند و او بدست تمام مصلحت می فروخت
و میان ایشان تقسیم آن می فرمود و بعضی از اهل قریه لؤلؤ و المثنی بزرگ قیمتی از یک بدست او فروخت
و نگاه چون صلاح آن می نمود بسیار خوب آمد و قیمت بیشتر فروخته شد پس هرگاه شخص آتش می فروخت که قیمت حال او
بیان فرمود و گفت من ازین قیمت دس مال خود را می گیرم و باقی از دست آن شخص قبول
نکرد و گفت اکنون آن همه مال نیست زیرا که من هرگاه آنرا بفروختم اگر فاسد ظاهر شد نقصان
بر تو بود پس زیادت هم از برای دست شیخ راضی نشد تا آنکه دیگران چنین قرار دادند که بعضی
از آن زیادت را شیخ بگیرد و بعضی را بآن شخص بدهد و فوات شیخ مذکور در سال یک هزار و شصت و
پنج هجری در کربلا علی واقعه را و از شیخ علی بن سلیمان بحرانی روایت احادیث است
و شیخ محمود بحرانی از روایت دارد شیخ حر عاملی علیه الرحمه در اهل اهل بکرتش چنین آورده که
شیخ سلیمان بن منصور درازی بحرانی فاضل فقیه و محدث و روح و عابد از جمله معاصرت
علامه آقا حسین بن جمال الدین محمد الخونساری از شاگرد علمای امامیه و کلامی

محمد حسین
بن جمال

محققین فرقه حقه ناجیه آنرا عشریه کثره نامند فی البریه سرآمد جامعۀ اعلام و مرجع فحول کرام و
 علمای فحام دستند هر خاص و عام صاحب تصانیف و قیقه لائقه و ذالیت عالیه فالتق است
 از مصنفات شریفه او کتاب مستطاب مشارق الشموس فی شرح الدروس اگرچه نام نامزده
 اما بر کمال تجرد و خلقت او درین فقه دلالت تام دارد صاحب اهل آمل در وصفش آورده
 فاضل عالم حکیم حکم محقق مدق فقه جلیل القدر عظیم الشان علامه العلماء فرید العصر له لقا
 منها شرح الدروس حسن لم یم و عدة کتب فی الکلام و الحکمة و ترجمه القرآن الکریم و ترجمه
 الصحیفة الکامله و غیر ذلک من المعاصرن اطال الله له البقاء و زوی منه اجازة و سید علیخان
 ملکی در سلافة العصر علامه موصوف را بمجامع بالغة ستوده و صاحب قصص العلماء بعد و صفت علماء
 موصوف آورده که آنجناب چون در معقول و منقول تدریس میکرد و لهذا استاد و اهل فی کل
 نامیده و نیز آورده که علامه موصوف در علم منقول خدمت محقق سبزواری اقا محمد باقر صاحب خیر
 تلمذ داشته و نامت دوازده سال خدمت او مانده و اجازه از وی یافته و دختر محقق سبزواری
 نیز بجاله خود را آورده و پسرش آقا جمال از دختر موصوف تولد یافت و میرزا محمد طاهر نصر آبادی
 اصفهانی در تذکرة اشعار که سال تصنیف آن سنه که از او هشتاد و سه هجری است بتقریب
 فکر علماء و فضلا گفته که آقا حسین خلیف امجد فضیلت و غفران پناه مولانا جمال الدین که
 ذات منبع البرکاتش کو کبی هست از افق آگاهای لامع وجود شرفش اختراست از فلک
 بهوشمندی ساطع چرب نرمی کلاش مرهم خستگان جفا در شخه خامه گوهر بارش بیابان
 تحصیل را شربت شفا بام کلاش را بر بان سلم زردبان و ارشاد و روس حقائق مالوش
 مستغنی از شرح و بیان و در بساط لازم انبساطش جلال حاشیه و در جنب متن کلاش
 قدیم تقویم باین جناب ایشان در عنفوان شباب جنت تحصیل علم باصفهان که صفت
 گوهر فضلا است تشریف آورده و در اندک زمانی بموجب فطرت عالی سبقت از اقران مل
 از فحول علمای سلف ربوده و ایضا گفته که الحال یعنی در سنه منورده در اصفهان تشریف داشت

و تدریس و تلویت مدرسه جده صاحبقرانی شاه عباس ثانی بایشان است و عمده مفضل در
 حاشیه درس آن قبله عرفان حاضر شده استقاده نمایند خود در منزل با قاضی مشغول اند
 و لده مجدش آقا جمال که الولد شیر لایه در باده ایشان صادق است بهر سه مذکوره هر روز
 می آیند و طالبان علم و ساکنان آن مدرسه و سایر مدارس مستفید میشوند و علی قلیخان در
 تذکره خود بعد وصف جناب موصوف گفته که آقای مغفور ذوالجلالین است یعنی فاضل
 نخبه آقا جمال خونساری بهر در را بهر و علامه زمان آقا جمال ثانی را پدر بوده یکی اولاد عالی
 تبارش منبع فضل و کمال و عین رحمت و جمال اند و آن مغفور تلمیذ خلیفه سلطان و فضلا
 آن زمان بود و اکثر علمای ایران تلمیذ ایشان و اولاد ایشان اند چون سلاطین صفویه
 انار افتد بر اینهم الجلیه در رعایت شرح الزور مبالغه تمام داشته اند و در تالیف حقه الماسیه
 انیت که صاحب ملک امام زمان را میدانند و کسی را نمیرسد که در ملک امام بی اذن او یا از
 نائب او دخل و تصرف نماید پس درین وقت که امام زمان یعنی حضرت قائم آل محمد
 صلوات الله علیه و علیهم غائب است مجتهد جامع الشرائط عادل هر که باشد نائب
 آن حضرت تا در میان مسلمین حافظ حدود الهی باشد چون ملک داری و سپه آری از فضلا
 و مجتهدان این زمان صورت نمیکند و لکن ابر بادشاهی را مجتهد معظم آن زمان نائب خود
 کرده که او را بسته تاج بر سرش گذاشته بر سر بر سلطنت می نشاند و آن بادشاه خود را
 نائب او تصور میکرد و تا تصرف او در ملک و حکومتش بر خلق بنیابت نائب امام بوده صورت
 شرعی داشته باشد لکن شاه سلیمان صفوی مغفور را آقا حسین خونساری بهر و بنیابت
 خود بر سر بر سلطنت اجلاس فرمود و بعد از و خاقان مالک رقاب یعنی سلطان حسین صفوی
 مولانا محمد باقر مجلسی و همچنین سلاطین سلف را مجتهد آن سلف در تذکره نتایج الافکار
 مسطور است مولانا آقا حسین خونساری که در عهد سلطنت شاه سلیمان صفوی سر آمد
 فضیلتی مغرور بوده فضائل و کمالات وی از مصنفاتش که منجمه آن تعلیقات بر حاشیه

قدیم علامہ دوانی است ظاہر و استعدادش در فنون نظم و نثر از تالیفاتش باہر کلاش معلوم
از بلاغت است و اشعارش مشحون فصاحت اثر کار در ستاد و سہ ماہی عشر راہ

آخرت پیش گرفت این رباعی از طبع مؤلفش سرزده

اے باد صبا طرب فرامی آئی از طون کدامی گفت پامی آئی
از کوئے کبر خاستہ راست بگو اے گرد چشم آشنای آئی
و ملایحامی فوسی کہ از شاہیر فضلاد تلامذہ آقای موصوف بود قطعہ در وفات انعلامی گفتہ

این چند بیت از انجا است قطعہ

اصبح القلب غلظ لظن واللقاب کیف لا والدهم رکبت علینا عجبا لمنین کیف یوارے کان کالنمر اذ کیناضیاھا فسقے تربۃ اذ سقانا علم العلم غاب عنا فقلنا	و شیون فی ظیقۃ من تسکاب بالمصیبات غت عہد النصاب شاغل العلم فی شغل المضاب وتوارت بعد العطب بالجاب من علوم الہدی بعد عبا دفن العلم کالہدی فی التراب
--	--

و محمد امین شاعر این قطعہ در وفات آنجناب نظم کرده

ہادی المسترشدین الکھین قد طوی ایام اوراق الحیاة حاکفہ تاریخہ کل الانام وہم اذ ہم فی استخراج	الذی قد کماحی السنۃ صانہ جنات عدن الرحمة قالین لیس ہذا فلتی قال رضوان لما دخل جنتی
--	---

پس برین تقدیر کہ اوہ تاریخ در کلام اول جنتی است وفات آنجناب در سہ یکم ذی قعدہ و شہادت
ہجری بودہ باشد و ملا حیدر علی مجلسی آورده از تصانیف اوست حواشی بر شرح کتاب اشارات
و حواشی بر کتاب شفا و حاشیہ بر حاشیہ قدیمیہ و غیرہ شیخ جعفر قاضی اصغمان کہ از افاض

دشامح عصر خود بود و معتقد حاشی بر شرح لعه است از روایت حدیث داشته و او از
علامه تقی مجلسی روایت دارد شیخ ابوطالب بن عبد الله گیلانی پدر شیخ علی حوزین که فاضل
زاهد بود از تلامذه آقا حسین مذکور است و دیگر از جمله تلامذه او علامه القدری علی ملا میرزا میرزا
و غیر ایشان از علما و فضلا اند و صاحب وسائل هم از علامه موصوف اجازه دارد شیخ طے
حزین بعد از احوال فضل و کمال آقا جمال که خلف ارشد آقای موصوف بود آورده که دیگر
فاضل عالیشان آقا رضی الدین محمد پسر آقا حسین بود و لانا محمد باقر بن محمد مؤمن
اختر اسانی السمر واری مریوبت بسوی سبزوار که آن تعبیه بهیق است و بهیق برود
صیقل شهره است قریب نیشابور که از شهرورترین بلاد خراسان است و از آنجا جماعت
کثیر از علما و فضلا و علما و آباء بیرون آمده اند و ابالی آنجا در شیخ ضرب النشل اند
چنانکه این بیت ثنوی مولوی روم بر آن دلالت دارد بیت

سبزوار است اینچنان بیدار ما چو بوی کریم در وے خوار و زار

با جملة مولانا از شایسته ترین فقهای شیعه است شیخ حر عاملی او را از معاصرین خود شمرده
و به عالم فاضل و حکیم و متکلم و فقیه و محدث جلیل القدر رسوده و از جمله سادات معاصرین آقا امین
خوارساری و شیخ علی صاحب درمثور بوده صاحب سلافة العصر تقریباً عیان زمان خود آورده
که مولی محمد باقر خراسانی یکی از مجتهدین متبحرین در علم دین و دیگر فنون علوم و اصناف منطق
و مفهوم است در سال یک هزار و شصت و سه هجری وارد مکة معظمه شد و یک سال در آنجا
مجاورت فرمود و سن هجرت بملاقات او مشرف شده ام بعد از آن بسوی عجم مراجعت
نمود اکنون در آن بلاد است و پسر از محمد طاهر نصر آبادی در تذکره خود آورده که مولانا
محمد باقر خراسانی سمر واری از دار المومنین سبزوار است عارف محارف یقین و کاشف
اسرار علوم دین و مقتدره فعلی علما و پیشوای زمره فضلا است گلزار عبادت از آداب
و فضویش با طراوت و گلستان معرفت انا هتزاز نفس مبارکش بهدوش نصارت بقوت

علامه قریب سبزوار

بی تعلیق از قید علائق و از سبب زهد و تقوای ایشان مرغان بنیر و تحت الحکم بسته
 در داخل شباب جهت تحصیل علم باصفهان آمده و در علوم نظری از تلامذه میر ابوالقاسم
 فخر رکی و قاضی معز بوده و در علوم دین و ضبط احادیث باخوند ملا حیدر علی اصفهانی و ملا
 حسن علی بن ملا عبد الله شوشتری سباخته نمود الحال که سنه یک هزار و هشتاد و سه هجری با
 فحول علما از مدرس مبارک ایشان فیض و افزای بر نمود و از علما اجازه نماز جمعه یافته
 در اصفهان مبارکات آن مینایند گاهی رباعی حقایق آیات بسلاک نظم میکشند منتی
 و ملا حیدر علی مجلسی در اجازه خود آورده که علامه محمد باقر بنرواری صاحب ذخیره و کفایت
 از جد من علامه محمد تقی مجلسی روایت داشت و شاگردش فاضل کامل ملا محمد سراب
 گیلانی از روایت دارد و دیگر از جمله تلامذه اوست حاجی محمد گیلانی و فاضل المعی ملا
 عبد الله اردبیلی ملا ب شاه از تصانیف شریفه اوست کتاب کفایت الفقه در دو مجلد
 یکی از کتاب الطهارة تا کتاب الوصیة دیگر از کتاب النکاح تا کتاب المیراث و کتاب
 ذخیره المعاوی فی شرح الارشاد که چندین مجلد از کتاب الطهارة تا کتاب الحج است و این
 هر دو کتاب بسیار اشتهار یافته اند و پیش نظر علمای اعصار می باشد و دیگر رساله حج فاکر
 و رساله فقه فارسی در احکام طهارة و صلوة و صوم و رساله و ترجمه عناد رساله در بیان غسل
 و رساله در تحدید نهار شرعاً و از تصانیف اوست کتاب کبیر در اوعیه باثوره اسم او مفتاح
 النجاة یا سفینة النجاة است که اقل و در رساله در صلوة جمعه کی عینی و دیگری فارسی و غیره
 شیخ علی بن محمد بن حسن بن اشدید الشانی العاملی از مشاییر اهل علم و کمال برادر
 شیخ زین الدین بن شیخ محمد بن الحسن بود که سابقاً احوالش گذشت از تصانیف شهیره
 اوست کتاب در فتور و نظم که مشتمل بر فوائد متفرقه و حل احادیث مشکله و دیگر مطالب متنبیه
 است دلالت بر صفای ذهن و دقت نظر و جود طبع و کثرت بصر او در علوم دینی دارد و
 از جمله حاشیه شرح لمعه که بسیار شهرت دارد در کتاب و در فتور آورده که ولادت من در

ماه بیع الاول سنه که هزار و سیزده یا چهارده هجری واقع شد و ایضا گفته که چون پدر من
 شیخ محمد بسوی سفر عراق رفت عمر پیش سال رسیده بود در آنوقت فتوری عظیم بر بلاد
 ما رسید و قریب هزار کتاب از کتابها سوزانیدند پس بسوی قریه کرک نوح علیه السلام
 رفتیم و در آنجا مدتی اقامت کردیم بعد ازان برادر من شیخ زین الدین بسوی عراق سفر
 کرد و کس من در آن وقت قریب دوازده سال بود و من در اول حال بسوی کتب
 می رفتم و بعد از سالگی ختم قرآن نمودم بعد ازان بخدرست شاگردان جد پدر خود بنفعل
 علم نمودم و ایشان شیخ فاضل نجیب الدین و برادر من شیخ زین الدین و سید اجل سید
 نور الدین و شیخ حسین بن الطهیر و شیخ محمد حرفوشی رحمه الله علیهم اجمعین بوده اند
 و چون برادر من بسفر رفت من با وصفت صدف من خود مشغول امور عیال و انتظام احوال
 آبای خود بودم و با این همه بقیه ساکنان اشتغال معلوم نمودم که کتابها را چند و چند
 بر حفظ کتابهای که از دست اهل فتنه باقی مانده بود در حلیس یوم جوان والدین فات
 یافت من در سال که هزار و سی و دو یا سی و سه هجری بسوی مکه معظمه سفر کردم و در آنوقت
 من قریب شانزده سال بود و غایات ربانی و الطاف یزدانی شامل حال خود میکردم
 و در آن سفر امری چند برای من اتفاق افتاد که خالی از غایت نیست شیخ علی مزبور
 در آنجا چندی از امور غریبه نقل کرده و گفته که از جمله امور غریبه آنکه چون سنی بسیار داشتم که
 آنچه کتب من در وطن من باقی مانده است نزد من بپرسند شخص را بابت از برای آوردن
 آنها فرستادم و در انتظار خبر بودم ناگاه شبی خواب دیدم که شخصی با طبقی در رسید و سپید
 پہلوهای آدمی در آن طبق داشت پرسیدم که این چیست گفت که این سینه جد تو شیخ
 زین الدین شهید ثانیست چون صبح شد خبر من رسید که آن شخص با کتب می آید و
 در آن اکثر کتابها از تصانیف جدم شهید ثانی بغیر جلد بود و بعضی از آن بجهت نقل و تحویل
 تلف شده بود ایضا شیخ علی مزبور بعد از آنکه بعضی امور غریبه و بعضی از مصائب و احوال خود

میفرماید که کتابی که آن احتیاج داشتیم نزد من نبود پس زیاده از هفتاد کتاب بخط خود
نوشتم و در بعضی اوقات که مرا اتفاق تعین افتاد حاشیه بر شرح لمعه نوشتم و آن دو مجلد است
و شروع تعین شرح ابواب اصول کافی کلینیه نمودم یک مجلد از آن بیاض رسید و اتفاق
تبعیض بقیه مسودات آن نشد و دیگر این کتاب یعنی در غشور و منظوم را جمع کردم و دیگر کتابی
در بعضی تصوف که از طریق علمای امامیه مخرف شده اند نوشته ام و آنرا سهام الماتره
عن اغراض الزنادقه موسوم کردم و دیگر رساله در رد ملا محمد امین استرآبادی و آن را در حق
متفرقه است و حواشی بر کتاب معالم است که اتفاق ترتیب آن نشد و همچنین حواشی
بر کتاب به من بحضره الفقیه است و دیگر کتابی نوشته ام که در آن رسائل کثیره و چندین
فنون و فوائد و اشعار و اکثر احادیث و غیر آن جمع کرده ام که قریب به چهل هزار بیت است
و مجموعه بای دیگر نیز جمع کرده ام و من از استاد خود سید نورالدین علی بن علی بن ابی طالب
الحسینی الموسوی و شیخ نجیب الدین علی بن محمد بن عیسی رحمة الله اعانه روایت دارم و
ایشان از جد من شیخ جمال الدین حسین بن شهید ثانی و هم از سید شمس الدین محمد بن
علی بن ابی الحسن الحسینی الموسوی روایت داشتند و هر دو ایشان بواسطه سید علی بن
ابی الحسن و شیخ حسین بن عبد الصمد و سید نورالدین علی بن سید فخر الدین با شمی از
شهید ثانی علیه الرحمه روایت دارند و نیز از تصانیف شیخ علی مزبور است رساله در رد
بر کسی که نفقه و غنا را سیاح می شمارد و درین رساله در ساله سهام مرقه که قبل ازین ذکر شده
طعن و اعتراض بر ملا حسن نموده و بسبب سیلان ملا حسن بسوی تصوف تعصب و طعن بسیار
بر او داشت و شیخ یوسف میفرماید که تاریخ وفات شیخ علی مزبور یاد ندارم لکن وی عمر
بسیار داشت الشیخ عبد الرزاق المازندرانی در شده آورده که شیخ مذکور عالم فاضل بود
و از میرزین العابدین بن سید نورالدین مراد الحسینی یکنزد ملا محمد امین استرآبادی اجازه
روایت حدیث داشته در اجازه مذکور مسطور است و بعد فان المولی الاجل الفاعل المعز

بحسن فهمه لصائب الى اعلى المراتب المستقلة لتلحق بتلحج المدايب من الرحيم الواهب +
 الشيخ عبد الرزاق المازندراني بلنجه الله من الخير الماله وختم بالحسن اعماله احب ان يكون داخلا
 في سلسلة رودة الحديث المطهرة عن اهل بيت النبوة ومشكلة الرسالة ليدخل بذلك في
 دعوة مولانا الامام ابي عبد الله جعفر بن محمد الصادق صلوات الله عليه وعلى ابيه وبناته
 افضل السلام رحم الله من احيا امرنا وكفى بذلك مشوبة كبرى وثقبة عظيمة فطلب من الفقهاء
 اجازة لمروياته ومقرراته وسموعاته وقد استخرت الله واجزت له اوله الله توفيقه ان
 يروى عنه جميع ما يجوز له رواية من معقول ومنقول وفروع واصول بطرقة المقررة في
 ما كتبها انتهى مولانا محمد باقر اليزدي صاحب تكملة اهل آل آدره كه مولانا محمد باقر
 يزدي صاحب غيون الحساب از اعظم علماء رياضي بود وقوانين جديده وبرايين مختصره
 سديه ايجاد کرده در فضل وكمال وقت نظر و سرعت انتقال به نظير بود و بسيای از
 افكار و افاد تشهيد گردیده و برصفحه ايام يادگار مانده باجملة همه اعتراضات بفضل او
 وارند و علاء غفراري بر کتاب مطالع الاثر اكره ان تصانيف اوست در علم سنيّة و بياچه
 بطور تقريري نوشته نيت محصل انچه صاحب تكملة در وصف او فرموده و گفته كه مولانا
 محمد باقر مذکور را دو برادر دافين بزمه ذكر اليشان در كتاب مذکور مسطور است الاكابر
 جلال الدين بن ابي رده كه كبري كبرى تاج الدين در شندور العقيان مسطور است
 كه مير جلال موصوف بجمع فاضل و محقق مدقق بود و از بعض ملازمه شيخ بهاء الدين عالي
 عليه الرحمه اجازة بحمّة و اجازة مذكوره بنا بر انچه در شندور مذکور است نيت بعد الحمد
 و الصلوة و بعد تقدّر قراء على هذا الكتاب قراءة فهم و تدقيق و اتقان و تحقيق المولى السيد
 المرتضى الاجل المعامل العالم التامك المتنوع المحبب المنسب المدقق شجاع الاماويش
 المصطفوي و ناقد الاخبار النبوية و الاخلاق السنية الزمنية و الافعال الحميدة المصنفة
 جامع الفضائل و المناقب و جميع الماثر و المناصب جلال الملة و الحق والدين بن المير

حيدر علي
 صاحب

الاعظم والمجتمی الاکرم الاعلم الا فخم الامجد الا قدم مہبط الانوار القدسیۃ مجمع صفات
الملکیۃ والانسیۃ ذی المکرمات والمقاخر والسجایا العلیۃ والمائر سلطان المفسرین و
المذکرین تاصح اعظم الملوک والسلاطین کہف الضعفاء والمساکین راحۃ البرحیین
هو البحر من ای النواضح انتیت فلجنتہ المعروف والجود سکلہ
تعود ببسط الکف حتی لولتہ اراد انقباضا لم تنطق انا مملہ

تاج الملئۃ والحق والدين نقاوة اولاد خاتم النبیین و ذریۃ الائمة المعصومین و اواممہ
تبع ظلالہ و ابداء جلالہ واجزت لہ ایدہ اللہ تعالیٰ ان یردی عنی بالصح عندہ من سہو ما

ومر دیا تے و مجازاتے و منا و لاتی و مولفاتی انم الاجازۃ الشیخ حاتم الدین بن
جمال الدین بن طریح الشیخی از فضلاے معاصرین شیخ حر عاملیست عالم ماہر و
محقق و آقہ جلیل القدر و شاعر بود از تصانیف او کتابہا انداز انجملہ شرح فوائد
و شیخ مبادی الاصول غلامہ حلّی رہ و تفسیر قرآن شریف و شرح فخریہ و دفعہ دیگر
سن الکتاب الشیخ حسن بن ابراہیم بن علی بن عبد العالی المیسی فاضل و
عالم جلیل القدر و صالح بود از معاصرین شیخ حر عاملی است کذا فی الاصل الشیخ حسن

بن علی بن الحسن بن یونس بن یوسف بن علی محمد بن ظہیر الدین بن
علی بن زین الدین الحسام الظہیری العالمی بن علی یتیمی از جملہ معاصرین
شیخ حر عاملی رہ و در اہل آمل آورده کہ شیخ حسن مزبور فاضل و صالح و معاصر است
چندی در نجف اشرف اقامت داشته از انجا باصفهان رفت وہ وفات یافت

الشیخ حسن بن علی بن خاتون العالمی العینا فی از فضلاے زمان و صلحا
عصر خود بود از جملہ معاصرین شیخ عالمی است کذا فی الاصل الشیخ حسن بن علی بن
محمود العالمی فاضل فقیہ و معاصر شیخ حر عاملی بود و در اہل آمل آورده الشیخ حسن
بن علی بن محمود العالمی ابن خال والد المؤلف فاضل فقیہ صالح معاصر الشیخ

شیخ حسن بن علی بن محمد الحارثی

الفتوٰی العالمی البناطی از جمله معاصرین شیخ حر عاملی است در ایل آورده
 که شیخ حسن مزبور فاضل صالح و معاصر بود شیخ حسن بن علی بن محمد الحارثی
 المشغری والد شیخ حر عاملی است چنانچه در ایل آل سطور است که شیخ حسن بن علی
 بن محمد حر عاملی مشغری والد مولف این کتاب است قدس الله روحه عالم و فاضل
 ماهر و صالح و ادیب و فقیه فقه و حافظ و عارف بعلوم عربیت و فقه و ادب بود
 و در فقه مرجع خلافت بود خصوصاً در مواردی چند از کتب عریه و فقهیه دیگر کتاب
 را پیش آنجناب قرائت نموده ام و فائز در سنه یک هزار و شصت و دو هجری در راه
 خراسان اتفاق افتاد و من شش لیش در شهر مقدس حضرت امام رضا علیه السلام
 التحیه و التثانی واقع شد و مولد او سنه الف هجری بود خبر فائز آنجناب وقتی بنی
 که در حجه ثانیه دینی بودیم و در وفات آنجناب قصیده طریله در مرثیه آنجناب گفت ام
 السید حسن بن ابی محمد زمان الرضوی المشهدی از معاصرین شیخ حر عاملی
 چنانچه در ایل آورده که سید جلیل میرزا حسن بن میر محمد زمان رضوی مشهدی فاضل
 عالم و محقق جلیل القدر و معاصرین است از لقائفت او کتابی است در استدلال
 تا تمام شیخ حسن محمد بن علی بن محمد الحارثی المشغری الحسینی
 شیخ حر عاملی در ایل آورده که شیخ حسن مذکور ابن عم مولف این کتاب است فاضل
 صالح و فقیه و عارف بعربیت بود و قرائت علوم پیش پدر خود و دیگران نموده محمد
 بن مرتضی المعروف بکمال الحسن الکاشانی از شاه میر مجتهدین و اکابر فقه
 و محدثین و از محمد بن ثلثه تا آخرین معدود و بوده علی قلیخان در تذکره خود بعد از حیات
 او گفته که ملا حسن تمیذ فاضل مشهور ملا صدرا می شیرازیست و بمبهارت و نجف مشهور
 داشت و تخلص هم از ملا صدرا یافته چون صیت فضلش شرق و غرب را فروز و گزین
 شاه عباس ثانی صفوی مغفور بالتاس تمام آورده و در سفر حضرت فاضل و بمبهارت

ملا حسن بن علی بن محمد الحارثی

و در کمال ادب و احترام با او سلوک می نمود و ملا حسن تازمان شاه سلیمان صفوی مغفور
 در قید حیات دستار بود او او دانش در کاشان تا حال معزز و مکرم بل مرجع اندوید و یاد
 از ده هزار بیت متجاوز است و در تذکره نتایج الافکار مسطور است جمیع کلمات آنست که ملا حسن
 متخلص بغیض کاشانی که همیشه و زاده مولانا ضیاء الدین کاشانیست نسبت شاگردی
 بنجدست صدرای شیرازی داشته و از علوم معقول و منقول بهره وافی برداشته و پیش
 شاه عباس ثانی اعزاز و احترام تمام داشت و تا آخر مائده حادی عشتروستی موهوم را گذراند
 انتی بالجمله ملا سید موصوف در او ان تحصیل از بلده کاشان بسوی شیراز آمده بنجدست
 سید ماجد بخرانی تحصیل علوم فقه و حدیث فرموده چنانچه سید نعمت الله جزائری که شایسته
 رشید ملا حسن مذکور بود در حکایت تفاؤل او بدو ان منسوب بحضرت امیر المومنین علیه السلام
 که در احوال سید ماجد بخرانی مذکور شد نقل فرموده و در آن حکایت گفته که استاد من
 محقق ملا محمد حسن کاشانی معترف کتاب وافی و غیر آن که قریب به دو صد کتاب رساله
 دارد و در او اهل کتاب وافی گفته است که من گاهی روایت کنم کتب اربعه حدیث را از
 استاد خود سید ماجد بن هاشم صادقی بخرانی که در علوم شرعیه استناد من بسوی استاد
 و اعتماد من بر او است و او از شیخ بهار الدین عاملی روایت دارد و گاهی روایت
 از شیخ بهار الدین بلا و اسلم استاد خود و گاهی روایت میکنم کتب اربعه مذکوره و دیگر
 کتب حدیث و غیر آنها را از شیخ محمد بن شیخ حسن بن شهید ثانی علیه الرحمه و او از پدر خود
 شیخ حسن مذکور روایت دارد شیخ یوسف بخرانی گفته که ملا حسن علم حکمت و اصول را از
 ملا صدر الدین محمد بن ابراهیم شیرازی که شهید بلا صدر را بود حاصل نموده و دختر بلا صدر را
 در نکاح او بود و همه تصانیف او در اصول بسبب شاگردی و تقرب او بکلی موصوف متکمل
 بر قواعد صوفیه و فلاسفه است و چون در آن زمان مذہب صوفیه در بلاد عجم اعتبار
 بسیار داشت و اکثر اهل عجم اهل تصوف بودند بلکه غلو در آن داشتند ملا حسن بن

میان ایشان صاحب مرتبه علیا گردید و نزد مردم بر اقران خود تفوق یافت تا آنکه بعد از
 مولانا محمد باقر مجلسی علیه الرحمه در رسیدن تنهات سنی در اطعای نائمه تصوف و انسداد
 شقوق این بدعت کو شیدانتهی کلامه مؤلف گوید که اگر چه از تصانیف ملا محسن مذکور
 دلالت بر تصوف او ظاهر میشود اما بر ابرار او از رساله انصاف که در آخر عمر خود تصنیف
 فرموده بخوبی ظاهر و واضح است چنانچه فاضل جلیل القدر و بدر شریح العقدر العالم
 الا واحد و الفقیه المعتمد السید ابو الحسن محمد خلیف مرحمت و غفران پناه آقا سید
 علی شاه ابقاه الله بر نظر بعض کتب مصنفه ملا محسن افاده فرموده ما به الفظه محمد
 بن مرتضی المدعو محسن الکاشانی صاحب الوافی و الصافی و المستصم و المفاتیح و غیره
 مما یقرب مائی کتاب علی ما ذکره الموصی السید نعمته الله الخیر ائری تلمیذه طالب ثراه و ذکر
 ان اکثر کتب المحدث الکاشانی علی مذهب الفرقة الشنیعة الصوفیة فندله اندر بی
 ان قال و لکن له رساله سماها بالانصاف و اظهر فیها عذره عما ظهر فی کلامه من الاعتقاد
 الفاسد و الاقوال الکاسدة بان ذلک لیس عن اعتقاد و تصدیق بل تحضیکات
 و نقل استمه کلامه و ایضاً مؤیداً نمیست که لا شفیعا در اجازة موصی بر ذمه
 بهیته در احوال ملا محسن مذکور می فرماید که سن از استاد خود عالم کامل ملا احمد زائی شنیده
 ام و آنجناب از والد ماجد خود ملا احمدی مرآت نقل فرمود که آنجناب ملا محسن مذکور را بخواب
 دید که با آنجناب میگوید که آنچه مردمان در حق من میگویند و نسبت می دهند از اعتقادات
 فاسده است و من ازان بری هستم و اعتقاد من همان است که در رساله که در آخر عمر خود
 ننوده ام در کسم آن رساله را بلا احمدی مذکور گفته بود پس بعد از ارشاد آنجناب موصوف
 در آن رساله نظر فرمود و یافت مطابق آنچه که بخواب دیده بود و اعتقاد ملا محسن مذکور
 مطابق و موافق بقبا در حق یافته لا شفیعا گوید که نیست کلام استاد ملا احمد و در مقام
 تصحیح اعتقاد ملا محسن مذکور عفو فرماید حق تعالی از زلات او و از لغزشهای تمامی علمای

عالمین و محدثین را بخین پس تحقیق که ملا حسن مذکور صرف نموده عمر شریف خود را در ترویج
 این امر و به و علوم الهیه و کلمات او که در نهایت تهذیب و سنان است و او را راست مصنفات
 کثیره تقریباً دو صد مصنفات صغار و کبار بوده باشد انتہی موضع الحاجة من الروضة
 بالجمله تو غل و مقرر او در احادیث و اخبار ملت حنیف و فقه امامیه اثنا عشریہ کا شمس فی
 رابعة النهار ہویدا و آشکار است و عبارت رساله انصاف انچه بنظر مؤلف رسیدہ است
 چندی در مطالعہ مجالات متکلمین خوض نمودم و بآلت عقل درازالت جمل ساعی بودم
 و چندی طریق سکالمات متعاسفین بتعلم و تفہیم پیو دم و یک چندی بلند پروا دیہاے
 متصوفہ در اقا و بل شان و بدم و یکچندے در رعونتہاے سن عنذین گردیدم تا آنکہ
 در تلخیص سخنان طوائف اربع کتب و رسائل مینو شتم و گاہی از برائے جمع و توفیق بعضی
 را در بعضی می سر شتم من غیر تصدیق بکلام و لاعومیۃ قلب علی جہا بل احطت بالہیم
 مجمل و کتب فی ذلک علی التمرین زبراً فلم اجد فی شئی من اشارتہم شفا عاتی و لا فی
 ارادۃ عباراتہم بلال غلتی حتہ خفت علی لفسے اذ رأیتہا فہیم کا تہا سن ذوبیم ثقلت
 بقول من قال خذ عونی مہبونی اخذونی غلبونی و عدونی کذونی خالی من تظلم فترت
 الی اللہ من ذلک و عدت بالقد من ان یوفضی ہنا لک و استعدت بقول ہر اللہ
 علیہ السلام فی بعض ادعیۃ عند فی اللہ من ان استعمل الراے فیما لا یدرک
 قعر البصر و لا تیقل فیہ الفکر ثم زبت الے اللہ و فوضت امری الے اللہ
 الی اللہ بمرکتہ متالجبۃ اشروع المبین الے التعمق فی اسرار القرآن و احادیث آل
 سید المرسلین صلوات اللہ علیہم و فہمتی اللہ نہما بقدر حوصلتے و درجتی من الایمان
 فحصل لے بعض الاطمینان و سلب منی و ساوس اشیطان ولہ الحمد علی ما ینہلونی ولہ
 الشکر علی ما اولانی انتہی موضع الحاجة من کلامہ از جملہ تصانیف ملاے موصوف رسالہ
 ایست کہ در آن فہرس مصنفات خود ذکر کردہ و ریخا انتخاب کردہ شد کتاب الصافے

در تفسیر قرآن مجید که فراغ از تألیف آن در شصت و دو مجلد بود و همچنین دیگر تصانیف راسخ و کونین
تصنیف و عدد ابیات آنها نام برد که کتاب الاصغی که منتخبی از تفسیر صافی است کتاب الایمانی
مشتل بر پانزده جزو است و هر جزوی از آن کتابی براسه است کتاب الشافی و انتخاب
از وافی است کتاب النوادر مشتل بر احادیثی که در کتب اربعه مشهوره مذکور نیست کتاب
مستصرم الشیعه فی احکام الشریعه که از جمله اش کتاب الصلوة و مقدمات آن و در یک
جلد لقبال تصنیف در آمده کتاب مفاتیح الشرائع که در شصت و دو مجلد تمام کرده کتاب النخبه
مشتل بر خلاصه الالباب فقه کتاب تطهیر الاخلاق که فنی از بیان علم اخلاق است کتاب
علم الیقین فی اصول الدین کتابا بالمعارف که مخصص از کتاب علم الیقین است کتاب عین الیقین فی
اصول الدین کتاب اصول المعارف که خلاصه مباحث عین الیقین است کتاب الحجۃ البیضاء فی جواهر الایمان
للعزیز کتاب بالمخالفات مختص کتاب محجة البیضاء کتاب فروع العیون کتاب الکلمات المکنونة فی علم
اهل المعرفه و اقوالهم کتاب الکلمات المخزونة که مندرج از کلمات مکنونه است کتاب الذرائع که انتخاب کلمات
مکنونه است کتاب کلمات معنونه در بیان توحید کتاب الکلمات السریة المنسریة من ادعیه لمصطفی
کتاب جلال القلوب فی بیان انواع اذکار القلب کتاب تشریح العالم فی بیان هیات
العالم و حرکات الافلاک و الغاصر و کتاب انوار الحکمة که مختصر از عین الیقین است
رساله الالباب و کیفیت علم باری تعالی رساله اللب و معنی حدوث عالم بانه مبین الیقین
رساله مرآة الاحزان و حقیقت بهشت و دوزخ کتاب ضیاء القلب و حقیقت احکام
بر باطن انسان کتاب تنویر المواهب و تعلیقات بر تفسیر کاشفی موسوم بمواهب علیه
کتاب تشریح صحیفه کامله سجاویه ۴ در آنچه محتاج بشرح است باختصار کتاب الکلمات العظیمة
در فتنه اختلاف است کتاب بشاره الشیعة الامامیة کتاب الاربعین در مناقب حضرت
امیر المؤمنین علیه الصلوة و السلام کتاب سفینه النجاة در بیان آنکه ما خدا حکام شده و محصور
در حکمت قرآن و حدیث است رساله حق بسین و کیفیت تحصیل نفع از آن در دین و دنیای

کتاب الاصول الاصلیه شمل برده اصول از قرآن حدیث کتاب میل الحجة و تحقیق الحجة با کتب
 ابن طاووس علیه الرحمة کتاب نقد الاصول الفقہیہ شمل برده اصول علم اصول فقه و آن اول
 تصانیف اوست کتاب اصول العقائد در اصول خمس کتاب منهاج النجاة در بیان طلب
 آن علمی که فریضه است بر هر مسلم کتاب ضرر لایة الضرر در دعاها سے مناجات منقول از
 حضرت امام طاهر بن علیهم السلام کتاب تنجب الاوار و شمل برده کبار و دعوات شب روز
 و هفته و سال کتاب ابراهیم بن علی شمله اعمال مهمات شریعت طهره کتاب انجلیت
 بر صمد خطبه از خطبهها سے جمعه و عیدین رساله شهاب ثاقب در تحقیق وجوب عینی نماز سه
 رساله الجوان فارسی در بیان احکام نماز جمعه و آداب آن رساله ترجمه لقا
 فارسی رساله مفتاح الخیر فارسی شمل برده فارسی ترجمه الطهارة فارسی رساله اذکار
 الصلوة رساله ترجمه الزکوة فارسی رساله ترجمه الصلوات فارسی رساله ترجمه العقائد فارسی
 رساله موسوسه بالسائح الغیبی در تحقیق معنی ایمان و کفر رساله را حوای فارسی در سبب
 اختلاف مذاهب اهل اسلام و تحقیق معنی اجماع رساله شرائط الايمان فارسی رساله ترجمه
 الشریعة فارسی رساله اذکار فیه کتاب الرفع والدفع فارسی شمل برده آیات و رفع
 لمیات بقرآن و دعا و تعویذ و غیر آن رساله ائینه شاهی فارسی که مختصر از فضایل
 است رساله مصنف الخلیل فارسی در شناختن اسباب موجب اغوا و رساله زاد
 السالك آداب سلوک طریق حق رساله النجاة الصغری شمل بر خلاصه فقه طهارت صیادة
 و صنوم رساله تعلیقات غنیمة الصغری شمل بر تفصیل محلات آن رساله ضوابط الخمس و حکام
 شک و سهو و نسیان و نماز رساله چهار الاسوات شمل بر سائل متعلقه بخانه رساله در بیان
 اجرت گرفتن بر عبادات رساله در تحقیق ثبوت ولی بر زن باکره در تزویج رساله غنیمة الایام
 در معرفت ساعات و ایام از احادیث اهل البیت علیهم السلام رساله معیار الساعات
 فارسی رساله موسوسه بالاحجار الشداد و السیوف الحمداد و الیال جواهر افزا و رساله

مشتمل بر محاکمه میان دو فاضل از مجتهدین امامیه در معنی تفسیر رساله رفع الغتة در بیان
 حقیقت علم و علما و معنی زهد و عبادت کتاب فهرست التذاع العلوم رساله اجوبه مکتوبات
 منتخبه از کتب علما و اهل معرفت و شعرا ایشان رساله شرح المصدا که در ذکا بحمل احوال و
 سوانح عمر خود تصنیف کرده و رساله انصاف در بیان طریق تحصیل علم! سرار دین و
 کیفیت معی و کوشش خود و تحصیل یقین رساله خلاصه الافکار در زبده دعاها و اذکار
 برای هر کار و هر وقت رساله منتخب اخوان الصفا رساله منتخب بعضی ابواب فتوحات
 مکیه محی الدین عربی رساله منتخب مکاتیب قطب الدین یحیی رساله منتخب غنوی موی
 روم رساله منتخب غزلیات مولوی روم رساله گلزار قدس در غزلیات و قطعه و مرثیه
 رساله منتخب گلزار قدس رساله غنوی سبیل رساله غنوی تسنیم رساله ندرت العارف
 رساله غنوی ندرت المستغنی رساله منظومه شوق العشق رساله منظومه شوق الجمال رساله
 منظومه شوق المهدی علیه السلام رساله قصائد پنجگانه بسی بدهر آشوب رساله غنوی
 سکه شرباب طهور رساله غنوی آب زلال رساله غنوی و سیاه الا بهمال رساله غنوی
 سناجات نامه رساله غنوی تنفیس الموم رساله لب احسان رساله زاد العقبی در خلاصه
 اورداد و ثواب آن رساله الفت نامه در ترغیب مؤمنین بر انس و اداب آن و نیز ملا
 موصوفت در فهرست لقائیت خود آورده که آنچه از سن بست سالگی تا این زمان که عمر
 بهشتاد و سه ساله رسیده است تصنیف کرده ام فهرست آن می نویسم و تاریخ تالیف
 فهرست مذکوره سینه یکم از دوازده هجری است برین تقدیر و ولادتش در سنه سبع و اربع
 بوده باشد و شاید که وفات ملا حسن مذکور بعد از سنه تسعین و الالف که سال تالیف
 فهرست لقائیت اوست بقا صله قلیل واقع شده باشد قبرش در لمبه کا شان شهسوار
 و از جمله تلامذه اوست پسر او محمد علم الهدی مصنف کتاب اشعار الایضاح دیگر برادر زاده
 او ملا محمد رادی بن مرتضی که کتاب اوسفانچ نوشته اینچ را شرح نموده امیر صدر الدین

بن محمد صادق القزويني از جمله معاصرین شیخ حرعالمی است چنانچه شیخ مزبور در کتاب خود او را
 به فاضل و عالم ستوده و گفته که از تصانیف او دست مفرج تشریح الافلاک شیخ بهای علیه السلام
 محمد بن معصوم بن ابی تراب بن عبد الله الطوسی هم عصر شیخ حرعالمی است
 شیخ مذکور او را به فقیه و محدث و فاضل ستوده و گفته که او از ماهرین فن عربیت است
 الشيخ محمد بن معین الحجازی معاصر شیخ حرعالمیست چنانچه در امل آل مسطور است شیخ
 محمد بن معین الحجازی ساکن الهند فاضل عالم جلیل معاصر اسید مرزا محمد مهدی
 بن نیز از محمد باقر الحسینی المشهدی از فضلا و محققین جلیل القدر و هم عصر شیخ حرعالمی بود
 از تصانیف اوست کتاب نجات المسلمین در اصول مولانا محمد مادی بن معین الدین
 وزیر فارس بن غیاث الدین الشیرازی آیه از آیات الهی در ذکا بوده که قاله
 الشيخ الحر العالمی فی الال با هذا الفظه مولانا محمد مادی بن معین الدین محمود وزیر فارس
 بن غیاث الدین الشیرازی کان فاضلا متقنا ایت فی الذکار و الادب و فائز در سنه
 یک هزار و چهل و یک هجری واقعه سید علیخان مدنی هم در سلسله العصر مولانا محمود بن غیاث
 و محامدا فاضله ستوده الشيخ محمد بن یوسف البحرانی الخلی ولادت با سعادت
 در قریه خطه و اعشیره و در بحرین اقامت داشت از فضلا و ماهرین و معاصرین شیخ
 حرعالمی علیه السلام است در امل آل مسطور است که شیخ محمد مذکور در اکثر علوم از فقه و کلام
 و ریاضی ماهر و ادیب و شاعر است از تصنیفات او دعاشی بسیار اند و تحقیقات لطیفه و
 رساله در علم نجوم مولانا محمود بن علی المشهد صاحب امل آورده که وی خلیل
 و عالم و صالح و عابد فقه و صدوق و شاعر و معاصر است از تصانیف اوست چند کتاب
 و رسائل و را دعیه از جمله کتاب مدال فی الاجاب و کتاب قول ثابت و رساله الکلم الطیب
 و رساله سلاح المؤمن و رساله مقام امین و رساله حیره القلوب فی معرفه الله و رساله
 اشرف العقائد فی معرفه الله ايضا و ترجمه الصلوة و شعار بسیار در عربی و فارسی دارد

مولانا محمود بن غلام علی الطیبی در اثبات مسطور است که طیبی مفتی و مہتمم مسقط
 بسوے طیب کہ مدینہ است مابین فیسا پور و ہمسفیان و کران مولانا مہر پور معاصر شیخ حرما
 چنانچہ در اہل آمل آوردہ کہ مولانا محمود فاضل و فقیہ و عارف و عربیت و جلیل القدر و
 معاصر است و مشہد مقدس بمنصب قضا قیام داشتہ از تصانیف و تراجم اوست
 مختصر تہذیب البیان ابن ابی الحدید و رسالہ در اثبات رجعت و رسالہ در عقود
 غیر ذلک من الرسائل السید محمود بن فتح اللہ الحسینی الکامطی ثم النجفی از صاحب
 شیخ حرما نیست چنانچہ در اہل آمل آوردہ کہ سید جلیل محمود بن فتح اللہ فاضل
 صالح و معاصر است از تصانیف اوست رسالہ در رجعت و رسالہ در اثبات اینکہ
 ابدان امہ علیہم السلام در قبور اند شیخ محیی الدین بن خاتون اعالمی اعیان
 صاحب اہل آوردہ کہ شیخ محیی الدین مذکور فاضل صالح از جملہ معاصرین است
 شیخ محیی الدین بن طریح النجفی از معاصرین شیخ حرما نیست چنانچہ در اہل آمل
 آوردہ کہ شیخ فقیہ محیی الدین مذکور عالم و فاضل و محقق و عابد و صالح و ادیب شاعر
 و معاصر است از تصانیف اوست رسائل کثیرہ و دیوان اشعار و تراجم در مصائب
 حضرت امام حسین علیہ السلام السید مسعود بن بدیع الحویزی فاضل و فقیہ و
 معاصر شیخ حرما نیست از تصانیف اوست کتاب سناک الحاج و غیر ذلک من الرسائل
 السید مصطفی بن حسین التقریشی از شاہیر مولفین کتب رجال است شیخ حرما
 در اہل آمل آوردہ کہ سید جلیل سید مصطفی بن حسین التقریشی عالم و محقق و فقیہ
 فاضل است از تصانیف اوست کتاب نقد الرجال وی روایت حدیث از امام عبد
 شوق شری داشتہ و در رجال خود کسائی را کہ از زمان شیخ طوسی علیہ الرحمہ متاخر اند
 کمتر ذکر آتہا نمودہ سید موصوف شیخ عبد العالی بن شیخ علی بن عبد العالی از پدر او
 روایت داشتہ السید یوسف العالی الشامی از معاصرین شیخ حرما نیست

مصطفی
 سید
 مولف کتاب رجال

چنانچه در اهل سطور است که شیخ یوسف مذکور فاضل عارف بالعربیہ و شاعر و ادیب
وفشی و از جمله معاصرین است الشیخ الملقب میرک موسی بن الایم محمد اکبر
الحسینی التونی از معاصرین شیخ حر عاملیست در اهل آمل مذکور است که شیعہ
به میرک موسی بن ابی محمد اکبر الحسینی التونی از ساکنین شهر مقدس رضوی علی القدر
آلاف التحیة و السلام است وی عالم و فاضل و متکلم و فقیه و مدرس جلیل القدر و معاصر
من است رساله در زکوة فارسی و شرح مجالس سباحة ابن بابویه که باریک باریک الدوله
اتفاق افتاد در فارسی و حواشی کثیره بتفرقة از تالیفات اوست الشیخ ناصر بن
سلیمان البحرانی صاحب سلافة العصر در روح و ثناء او با لفظ بسیار فرموده
از اشعار او نقل نموده و از معاصرین علامه جعفر بن کمال الدین بحرانی است و
صاحب اهل آمل ادراک فاضل و عالم و ادیب و شاعر ستوده و در ذیل معاصرین
از دشمنان الشیخ الغمہ التبر بن الحسین العاملی فاضل صالح بود و پیش فضل عامی ب
و نیم تحصیل و استفادہ علوم فرمود و اکثر کتب حدیث مشهور را بجا خود نوشته نزد
اهل فاضل عصر قرات میفرمود در حدود سہ یا چهار شصت هجری که ابتداء تالیف کتاب
اهل آمل است وفات یافت الشیخ عبد الواحد بن امیل العاملی فاضل صالح
معاصر شیخ حر عاملی بود و پیش عمر شیخ مذکور قرات علوم نموده کذا فی الاصل مولانا
عبد الوهاب بن حسین بن سعد المقدس حسین الاسترآبادی در اهل آمل آوده
که مولانا عبد الوهاب ساکن شهر مقدس رضوی علی شرفه السلام فاضل جلیل
از جمله معاصرین است از تصانیف او کتابت در علم کلام السید عزیزی
الجزائری شیخ حر عاملی در اهل آمل گفته که سید عزیزی مذکور عالم و فاضل جلیل القدر
و فقی و فاضل و صاحب بود صاحب تصانیف و تالیفات کثیره است الشیخ
محمد بن حسین بن الحسن بن ابراهیم بن علی بن عبد العاملی امیسی از معاصرین

شیخ حرعالمی است چنانچه در امل آمل مسطور است که شیخ محمد زکوری فاضل و عالم و محقق و صالح و عابد و معاصرین است در کربلا سے علی توطن دارد و تا این زمان بقیہ حیات است السید ابوالغلام محمد بن حسین الحلی از فضلاء کالمین و علمای عالم بود و معاصر شیخ حرعالمیت صاحب سلافة العصر و ثنائی او آورده که وی سفر بند نموده بملازمت اکبر بادشاه رسیده احترام و اعزاز تمام یافت لکن بسبب صد و بعض کفریات و اقوال قبیحہ شنیعہ اکبر بادشاه از خدمت او اعراض و زبیرہ مراجعت نمود از اشعار بلغہ اوست ۵

انا الذی شهدنا بالمعجزات له اخذت فی کل فن من عجائبه یزهو علی البحر سطر من تجو یفوح زهر حدیثی عن شذائده لکنکم معشر لا تدرونهم خابت قوافل مالی بباحکم	افلامه حروف الخط والنقط حتى تعجب من الفرقی النمط لناظرین بدیه لیس بلنقط کما یفوح بریا طره البخط سیار عندهم التضمیم والغلط کما یخیب بآس الا قوع الشط
--	--

مولانا السید محمد بن حیدر نجم الدین العالمی از افاضل زمان و اتقیای دورن بود و در امل آمل مسطور است که سید محمد بن حیدر زکوری فاضل صاحب و ادیب و شاعر و معاصرین است در کربلا طوین دارد اہمیتی ملا عزیز اللہ بن اخوند ملا محمد تقی مجلسی الاصفہانی اکابر اولاد اخوند ملا محمد تقی مجلسی علیہ الرحمہ بوده چنانچہ در رسالہ سلسلہ نسب ملا حیدر علی مجلسی مذکور است کہ اخوند مرحوم ناسہ پسر محمد کمال رسیدند اکبر اولادش ملا عزیز اللہ نام داشت کہ جد سوم ملا حیدر علی مذکور بود و حاوی کمالات بسیار و در تہذیب اخلاق یگانہ روزگار بود و حاشی بر کتابت ارک بر کتاب سن لاجنہ الفقہہ نوشتہ و در علم انشا قلیل نظیر و انشای و قائل روم و تصانیف او مشہور است و در فرزندان او اہل علم و کمال بسیار بوده اند

اما احمد بهائی در مرآة الاحوال جهان نما ملامت موصوف را باین عنوان ستوده و گفته که فاضل
 السبب و عارف ادیب جانت الفضائل مولانا عزیز الله فرزند اکبر اخوند علیهما الرحمة حاوے
 کمالات بسیار در تهذیب اخلاق بگذارد و زکات است و در خدمت دارالعلوم غزوه و دیگر علمای
 عظام استفادہ علوم دینی نموده است و حاشی چند بر مدارک و تهذیب دارند و در ایشان
 بوده انشاء و فایده مردم آن بزرگوار مشهور است قلم را طاقت بیان جن خلق و تقدس و زید
 و صلاح و فضائل ایشان نیست و حدیث استجاب الدعوة ربنا انما فی الله نجا حسنة فی الآخرة
 حسنة بوده اند و تمویل دنیوی مایه فرزند محمد تقی صاحب عباسی آبادی مشهور بوده است از ایشان
 یک فرزند علی بن ابی القاب فاضل تحریریه از احمد کاتلم علیهما الرحمة است که در جمیع مراتب
 عالی والد خود بود و دو دختر مخلف شده و دختران لافله فوت شدند و بیار لایحه علی مذکور است
 که وفات ملا عزیز الله در سنه اربع و سبعین بعد الالف واقع شد ملا عبدالمصدق بن اخوند
 ملا محمد تقی المجلسی الاصفهانی برادر ملا عزیز الله مذکور در فسر زندها و وسط اخوند ملا محمد تقی
 مجلسی است در کتاب مرآة الاحوال جهان نما مفسر است فاضل مقدس صاحب جناب فضائل
 نقادة الفضلاء المجتهدین مولانا عبد الله علیهما الرحمة که فرزند و وسط اخوند ملا محمد تقی مرحوم است
 شمه از فضائل و مناقب آن دریا می بگردان فضیلت را درین مختصرات مسطور فتمن از قول
 آب بحر در کوزه گنجاندن است و تقدس ذات بگذارد اتفاق بوده است از ایشان کتابیات
 شریفه بر کتاب حدیث و تفسیر و اندوختن و بختیاب بنظر رسید است که از آن شرفه از مرتب
 فضل و تحفه معلوم بشود اولاد و مجادش سه پسر بوده اند یکی فاضل علامه ملا محمد انصاری
 مقدس عالم صالح ملازمین العابدین سوم عالم زاهد تقی ملا محمد تقی و در رساله لایحه علی مجلسی
 مفسر است که یکی از جمله پسران ملا عبد الله فاضل قلیل النثیر ملا محمد نصیر ترجمه بکتاب العقیق
 از چهار الانوار است و حاشی بر بعضی شرح دارد و ایضا از تصانیف اوست صحیفه التفتین و کلمه
 حیات القلوب و نیز پسر ملا نصیر مزبور ملا محمد رضی ترجمه بکتاب مذکور است از تقی

السید ابو عبد الله محمد بن عبد الحسین بن ابراهیم بن ابی اشباق کجی البحرانی
 وراى آمل او را به عالم و فاضل و شاعر ادیب جلیل القدر ستوده و از معاصرین خود ستوده و
 و سید علیخان منی در سلافة العصر بسیاری از علما و نقاب او را از نظم و نثر این ذکر فرموده و در
 باین الفاظ آورده اسید ابو عبد الله محمد بن عبد الحسین بن ابی شهاب کجی البحرانی عالم
 و مناره - و تقیس القیام و مستناره - فرع دوحه الشرف الناصر - المقریر فضله
 کل مناضل و مناظر - ضارر التواضعه اثر او نا قبا

کالبد مرجع الثغف یاتیه	یهدی الی عینیک نوراً کاتبا
------------------------	----------------------------

اما العلم فهو بحره الذی طما و زخره و اما الادب فهو صده الذی سما به
 و فخر ان نثره فالنثره منه فخر و نظم فالنثر یا من استلاب تعدها فی وجل طالما استنزل
 الداری عقله و استخراج الدر من البحار بکلمه فاطلوعها فی سماء بیان و نظمها فی سلاک
 عقیده و تاهلک بر قبابه البصر فی سماءها و تخشاه اللالیة داماتها و کان قد دخل
 الدیار الهندیة فاجتمع بالوالد محمد بملامح نقضت غزل الحارث بن خالد ففرغ
 له حقه و قابله من الاکرام بما استوجب و استحققه *
 و ذکره عند مولانا السلطان بما قدمه لديه * و ملاه
 من المواهب الجلیلة یدیه * و لما قضی اماله من
 مطالبتها ارتحل الی الدیار العجمیة و قطن بها * فلعنی بها
 تحته و سلاماً و تنقل فی الراتب حق ولی شیخ الاسلام و هو الیوم نازل
 باصهارها و ارفع من قد الادب بها بعد از ان صاحب سلافة بعضه از خطوط سید محمد موصوف را
 که از حیدرآباد و کن بجانب او فرستاده بود نقل فرموده و آورده که تاریخ کتابت خط مذکور
 سنه سبعین و الف بوده السید جمال الدین محمد بن عبد الحسین که شکی در عهد
 شاه صفی از اکابر علما و ذوی الاحترام و از احاد کرام اعلام ابرسید نظام الدین احمد بن محمد

الحنفی المدنی اجازہ یافتہ تاریخ کتابش یوم الثلثا سادس عشر صفر المظفر سنہ اربع و ستین
 بعد الالف بود سید موصوف در اجازہ مذکورہ گفتہ۔ لما صدرت اشارة من يجب قبول
 امره و تحتم الوقوف لدى احكامه لعلو قدره و هو العلم العلوات المفيد العليم المقامات المجيدة
 سابق طلبة التقرير و التحريز و قدوة كل مبلغ و تحريز صفوة اسادة الاكارم و غنية الاشراف
 و الا عاظم۔ السيد اسد العليم الايد الانجد الكرم السيد جمال الدين محمد بن عبد الحسين
 ادام الله توفيقه و بسر الى الخيرات طريقتي في الاخذ عني روايته ما اتصل بسنده من الاحاديث
 المروية عن ابائي الكرام المعنفه عنهم لے ان اتصل لے اشرفهم صلوات الله عليه وآله
 و السلام قالمت قوله بالامثال و اجزته روايته هذه الاحاديث عني شافهة على سبيل الاستعمال
 انتهى السيد محمد بن عبد الله السبعي الاحسائي اذا فاضل زمان علمان اوان خود بود صاحب
 اهل آل کہ از جمله معاصرين او بود در وصفش آورده السيد محمد بن عبد الله السبعي الاحسائي عالم فاضل
 جليل القدر زاهد فقيه الشيخ محمد بن علي بن محمد بن الحسين الحر العاملي المشغري الجبجي
 عم شيخ حر عاملي است چنانچه در اهل امل اورده کہ شيخ جليل محمد بن علي مذکور عم مؤلف اين کتاب
 است فاضل عالم و ماہر و محقق و رفق و حافظ و جامع و عابد و شاعر و منشی و اديب و ثقة بود
 چند کتب عربيہ و فقهية پيش او خوانده ام و فاش در ستم کيدار و ہشتاد و یکم بحري لغات
 افتاد از تصانيف اور سالہ است موسومہ بر حلقہ متقنين سوانح سفر او و ديوان اشعار عربی
 و خراسانی و فوائد کثيرة دارد صاحب امل آل گفته کہ من در ديوان مذکور شعرے از شعايش
 ردی و خراب ندیدہ ام مادرش بنت شہيد ثانی است ديگر از تصانيف او ست قصائد در مہج
 حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وآلہ و قصائد در مہج النہ طاہرين عليهم الصلوٰۃ و السلام
 و سید عليخان مدنی در سلافة العصر ذکر او آورده و از اشعارش نقل نموده الشيخ محمد بن
 نجيب الدين علي بن محمد بن مکی العاملي الجبجي شيخ حر عاملي آورده کہ وی فاضل صاحب
 و معاصر من ست قرأت علوم پيش والد خود نموده و از ديگر اشخاص من استفادہ نموده انتهى

السيد محمد بن علی بن محبی الدین الموسوی العالمی صاحب الامل آورده که سید محمد
 مذکور فاضل عالم و ادیب ماهر و شاعر و محقق و عارف بفنون عربیت و فقه و دیگر علوم بود از
 جمله معاصرین است و در شهر طوس متوفی منصب قضاء و شهید مقدس بوده و قرائت علوم از پیش
 سید برالدین عینی عالمی که مدرس اینجا بود فرموده و هم بخدمت سعید حسین بن محمد بن
 علی بن ابی الحسن الموسوی که شیخ الاسلام معروف بود و دیگر مشایخ و علما استفادہ فزون و
 علوم کرده از تصانیف شریفه اوست شرح شواهد ابن مکنف و آن شرح است کبیر و ضخیم که آن
 بحسن تحقیق پرداخته و در اکثر مقامات شرح مزبور نقل اقوال فاضل عینی پرداخته و اشعار هم
 انشای فرموده اکثر چیزهای ازان بحفظ من نیست و منتهی ترجمه کلامه الشیخ محمد بن علی بن محمود
 بن یوسف بن محمد بن ابراهیم عالمی اشامی شیخ حر عالمی در جمله معاصرین خود
 ذکر شریفش آورده و گفته که شیخ محمد مذکور فاضل و ماهر و محقق و مدقن و ادیب و شاعر و فاضل و اکثر
 معاصرین خود در عربیست و دیگر علوم بود اشعار جمید و نیکو گفتی اکثر اینها مثل برضامین عجیب
 و غریبه اند محمد بن فضل الدین بن محمد که از فضلائے اہل سنت و جماعت است در ترجمہ
 شیخ مزبور مد کتاب خود موسوم بہ خلاصۃ الاثر فی اعیان القرن الحادی عشر آورده محمد بن علی
 بن محمود بن یوسف بن محمد بن ابراهیم اشامی عالمی الشہیر بالجہر فی الادیب اشاعہ البلیغ
 الوحید فی سقا صدہ البعید الغایۃ فی سدا نہ ذکرہ السید علی بن معصوم فی السلفۃ و استوعب ذکر
 فضا کہ فاغانی عن شیح احوالہ حیث قال البحر العظیم الزخار و المبدل المشرق فی سماء المجدینا
 النخار الہام البعید الہمة المجلوۃ بانوار علومہ ظلم الجبل المذللۃ اللابس من مطارف الکمال طر
 حله و احوال من منازل الجلال فی اشرف حلۃ فاعمل تغافل فی شباب العلم زلالہ و تسلسل حد
 قدیہ طار - لروایہ غریبہ و سلسالہ و محل رقی من اوج الشرف البعد مراقبہ - و مل من شخص الکمال
 بین جہانخ و تراقیہ و شاد و رارس العلوم البعد و رسما و سقی بصیب فضلہ حدائق غریبہ و سہا
 الی ان قال ان الادب فعلیہ مرادہ - و البیاد مرادہ - و المرد الی ان قال ان الادب من جہانخ

و اما السهر العظیم الاماثلثت به سوا حرا قلاسه - و اقسام الی لم اجمع بعد شعر مبارک الرضی - حسن
 لمن شعره المشرق الوضی - و ایضا صاحب سلافة بعد مرخ و ثنای بلخ در حق شیخ مزبور آورد
 که وی از بلده شام که موطن اصلی او بود بسوی بلاد عجمیه آمده چندی بفرغ خیالی و خوشحالی و نشر
 علم در آنجا بسر برد و آوازه فضل و کمالاتش در اطراف و اکناف بلاد شتر گردید تا آنکه واسطی
 حیدر آباد او را طلب نموده با عظام و احترام آنجناب پرده خست و یا والد فقیر بسیار محبت و دوست
 داشت و از آنجا بکج رفته دو سال در مکّه شریفه تشریف داشت باز مراجعت بحیدر آباد نمود
 و قسم مراجعت شیخ در بند رجحان اتفاق ملاقات با فقیر افتاد و بعد وصولش بمنزل مقصود با
 جناب والد شغل درس از آنجناب داشت و قرات علم فقه و تحف و بیان و حساب پیش ایشان
 نمود و بعضی فنون نظم و شعر را نزد صاحب سلافة بعد ازین قدری از اشعار شیخ نقل
 کرده وفات شیخ در سنه نینف و تسعین و اربعه واقع شد شیخ محمد بن فرج آنحضرت از افاض
 عالمقدار و عباد دور با و روزگار - بود در اهل آل مطهر است که شیخ محمد بن فرج بنی فضل
 و عابد و زاہر و شاعر و ادیب و از معاصرین است الامیر محمد قاسم بن الامیر محمد
 الطباطبائی القهبانی در شذویر العقیان فی تراجم الاعیان مطهر است که این جزوه
 از مشایخ اخوند ملا محمد باقر مجلسی علیه الرحمه بود که مذکور فی البحار مولانا محمد علی اکبر بلا
 از تلامذہ علی بن خاتون عالمی است و در شذویر مذکور است که از تصانیف اوست و مال و ضمه
 برای استخراج آیات قرآنیہ و آنرا بدو قسم منقسم ساخته از قسم اولش هر آیتی که اول آن مطلوب
 باشد برمی آید و از قسم ثانی آنخر آیت مطلوب استخراج میشود در ساله مزبوره بغایت خوب جید است
 و تا این زمان مثل رساله مزبوره درین باب تعنیف بطور نرسیده اتقی کلام صاحب الشذویر
 میرزا محمد باوسی بن سعید الدین محمد وزیر فارس بن غیاث الدین اشیر از
 صاحب سلافة العصر آورده که میرزا موصوف آئینی زبایات الہی بود در ذکا و ادب و محاضره
 بدینگونه کوی و فاش و سلسله احدی و ثمانین و اربعه واقع شد محمد حسن بن محمد علی الاستر آباد

النجفی در شندور لعقیان فی ترجم الاعیان مسطور است که محمد حسن مزبور عالم و فاضل بود
 فهرست تصانیف حضرت علامه حلی علیه الرحمه که بخط محمد مذکور بود بنظر رسیده در آخرش مکتوب
 بود کتب العبد الاقل الاول محمد بن محمد علی الاسترلابادی النجفی سنه شمس تسعین بعد الله
 فی المشهد المقدس الرضوی زاد الله تقدیراً و ایضاً اجازه علامه حلی علیه الرحمه که بر آن بنیاد
 تحریر فرموده بود بخط ملای موصوف بنظر رسیده تاریخ تحریرش سنه ست و تسعین بعد الله
 بود السید محمد بن حیدر بن نور الدین علی بن علی بن ابی الحسن الحسینی الموسوی
 العالمی الحسینی صاحب اهل آمل او را به فاضل عالم و مدقق ستوده و از جمله معاصرین شمر
 و گفته که سید محمد مذکور ما هر در اکثر علوم عقلیات و نقلیات است بالجملة سید موصوف از
 خاندان اجتهاد و علم و فساد بود و جد امجدش سید نور الدین صاحب شواهد مکیه است شیخ ابراهیم
 بن محمد بن علی الحرفوشی العالمی الکمری که تحصیل علوم و فنون از پدر نامدار خود فرمود
 و بخدمت دیگر علما هم ستفید شده بهره وافر و حظ شگاف برداشته از اعظم فضلا و اکابر
 صلحا گشتن شیخ حر عاملی در امل آمل و صف و میح او فرموده و گفته که من برباره مغفرت اندازم
 حاضر شده بودم و فاش در سنه ثمانین بعد الله در ملبده طوس اتفاق افتاد رحمه الله تعالی
 مولانا احمد بن سلامه انجرائری از فضلا و صلحا س زمان خود بود از معاصرین شیخ حر
 چنانچه در امل آمل میفرماید که ملا احمد موصوف فاضل و صاحب و فقیه و معاصرین است
 و در ملبده حیدر اباد بمصوب قضا اقامت دارد از تصانیف مشریفه او است شرح ارشاد علامه
 حلی طالب نراه و دیگر معنفات هم دارد و شیخ بهاء الدین بن علی العالمی الباطنی از
 فضلا و صلحا و فقهای معاصرین شیخ حر عاملی بود در نجف اشرف سکونت و زریه و قبل از آن
 در مکه بود که از فی الاصل مولانا احمد بن محمد التونی البیشروی اصلش از ملبده لون است
 صاحب معجم گفته لون شهریت از ناحیه قستان خراسان نزدیک قباقر وی از مشایخ فضلا
 صاحب امل آمل آورده که مولانا احمد لون فاضل و عالم فذا و عابد و عار و صاحب کمال و ملبده

طوس اقامت دارد صاحب تصانیف لائقه است از جمله آن رساله در تحریم غنا و رساله در رد
صوفیه و حاشیه بر شرح المعی و دیگر کتب هم دارد میرزا ابراهیم بن کاشف الدین محمد
الیزدی اخو میرزا قاضی از مولانا محمد تقی مجلسی علیه الرحمه اجازه روایت دارد از تصانیف
شریفه اوست شرح باب حادی عشر و دیگر کتب هم دارد صاحب شذره العقیان و اریه فیل
کامل و فقیه عامل ستوده و گفته که میرزا ابراهیم مذکور از تلامذه اخوند ملا محمد تقی مجلسی است و اخوند
مذکور در سنده ثلاث و ستین اجازه برای وی نوشته دستاویز و مع بسیار در آن فرموده و باین
عبارت آورده و بعد فلما تشرفت بعجته الفاضل العامل الکمال علامات الوقت و فوات الزمان
اغلاطون العصر و جالینوس الاوان جامع کمالات المملکة و الفضل الانسانیة حادی لم یعقل
و المنقول مستجمع الفروع و الاصول میرزا ابراهیم بن شیخ علماء الزمان و فاضل فضل الدور
ارسطا مالین العصر و لفظ الاوان الاصل له رحمة الله الملك النان مولانا کاشف الدین
الحق و الحقیقه و الدین محمد فاضل الله تعالى شایب رحمة علی رساله از کیه و تربیه المطهرة
بعد از قر علی هذا الضعیف بر محمد بن الزمان و طالع بن الاوان التمس منی و ان لم کن
اهل ان اجیز له ادام الله تعالى تأیید روایه بایجوز لری روایه فاستخرج الله تعالى و جرت
له ادام الله تعالى عده ان یرد منی بایجوز له روایه من الکتب العقلیة و النقایة
ستیم الکتب الاحادیث خصوصاً الکتب الاربعه الی اخر الاجازة الشیخ ابراهیم العامل
الشامی در امل آمل مذکور است که شیخ ابراهیم عالم عامل و فاضل ماهر و معاصر است
و یرب و شاعر است در قسطنطنیه محل اقامت انداخته در آنجا میا شد صاحب تصانیف
و تالیفات است از ان جمله کتاب الصبح البینی عن حیثیة التبتی مشتمل بر احوال تبنی است
شیخ حر عاملی آورده که من کتاب مذکور را دیده ام بیش سید مرزا و در آن فوائد کثیره است
سوائه احوال تبیتی الشیخ صلاح الدین بن الشیخ زین الدین علی الملقب
بایم المحدث بن سلیمان البحرانی القدیمی فرزند ارجمند شیخ علی الملقب بام المحدث بود

در لؤلؤ البحرین آورده که شیخ صلاح الدین مذکور فاضل کامل در علم حدیث و ادب بود بعضی
 بر کتاب تهذیب الاحکام تصنیف کرد و الهادید در بحرین متولی امور ریاست بشده و در قضایا
 احکام و در اقامت جمعه و جماعت جانشین پدر خود بود و لکن بعد از وفات پدر خود بهر تخیل و قضا
 یافت شیخ حاکم بن الشیخ علی الملقب بامام الحدیث البحرانی القدری بزرگ صاحب صلاح
 شیخ صلاح الدین سابق الذکر بود و در لؤلؤ آورده که شیخ حاکم مذکور از فاضل زبان و فقه
 دوران خود بود و شیخ جعفر بن الشیخ زین الدین البحرانی القدری فرزند ارجمند شیخ زین الدین
 علی الملقب بامام الحدیث و پدر شیخ صلاح الدین سابق الذکر است و در لؤلؤ آورده که شیخ جعفر
 مذکور از فاضل زبان و عالم دوران در اجراء امر معارف و منی عن الذکر صاحب شدت بود
 و بعد از پدر خود شیخ صلاح الدین امام نماز جمعه و جماعت بود و شیخ جعفر مذکور را بر سر بود
 سیدی شیخ علی که زاهد و پرهیزگار و متقی بود و چنانکه احوال او در غل خود خواهم انشاء الله تعالی
 الشیخ ابراهیم بن جعفر بن عبد الصمد النبطی انکلی که مناسب اهل آمل آورده است
 ابراهیم مذکور فاضل عالم و فقیه محدث و ثقة متقی و عابد است از صفات او کتابت
 بغایت خوب در مسائل دیگر و احوال شیخ مذکور در بهرات که از لواحق خراسان است اقامت انداخته
 الشیخ ابراهیم بن الحسن بن خاتون العالی الحینانی از معاصرین شیخ حر عاملی بود و بنا بر
 آمل فرموده شیخ ابراهیم مذکور فاضل صالح و معاصر است المولی الجلیل رضی الدین محمد
 بن الحسن القزوينی عالمی خیر و فاضل و زید الزمیر صاحب تصانیف کثیره است شیخ حر عاملی
 در امل از جمله معاصرین خود آورده و گفته که المولای محمد بن الحسن القزوينی فاضل
 عالم و متقی مدقق متکلم ماهر و معاصر است از تصانیف او کتب بسیار اند از جمله کتاب الاخوان
 و آن کتابت لطیف و رساله در محبت قبله و رساله در بیان مقادیر و رساله در نماز و تهجد و کتاب
 تاریخ علماء قزوین موسوم به ضیافه الاخوان و مدیه الخلفاء و کتاب کمال الالبصار و کتاب فی
 کتاب در ذکر مسائل غیر مخصوصه و غیر ذلک من الکتاب الشیخ محمد بن حسین بن حسن

در کتاب
الکلیه
مختصه

بن ابراهیم بن علی بن عبدالحی بن علی از اکابر علماء و معاصره و خیر عالمی بود
 اهل آمل در کتاب مزبور او را به فاضل عالم و محقق صالح و عابد ستوده و گفته شیخ محمد زکریا کمالی در
 کوه کاسه علی سکونت دارد مولانا السید نظام الدین احمد بن محمد معصوم الحنفی الدک
 الشیرازی فاضله ادیب در عصر خود همچو صاحب ابن عباد بود و فرزند از جمندیش در سلاطه العصر
 شامی یمنی در حق او فرموده و زیال آمل سطور است که میر نظام الدین عالم جلیل القدر و فاضل
 و سميع العبد و عظیم الشان و شاعر و ادیب است او را دیوان شعر است و چند رسائل مستوده
 یکسرش در سلاطه بالندیده و منشش نموده و شعری چند از او نوشته و گفته که در جمیع اصناف
 و زمان بسیار بالغه نموده اند و این که ذات والا صفاتش درین زمان بشهر حیدر آباد همچو صاحب
 ابن عباد است و مرجع امر است نماند و در سلاطه دوران بلکه خدمت شرفش سلاطین و ملوک
 بتعظیم چسبیدند و پیش جمیع پادشاهان و بزرگان و سلاطین و ملوکات جاریست
 انتمی و نظام علی آژاد گلرانی و تاجرخان اثر الکرام در ضمن احوال پسر او سید علیخان آورده که
 چون خواهر شاه عباس ثانی بن قوی اراده زیارت حرمین شریفین نمود شاه عباس میر معصوم
 والد سیر نظام معصوم را ایام مراد کرده که تعلیم نساک حج بردارد و را شناسی راه چون
 تقریب تعلیم و تعلم بیان نماید و بیانی بحیولت شرب و وجع حسن صورت نمی بست بخاطر بیم رسید
 که گرفتار ثواب است به اعتد شجاع جلوه گر نشود و حیولت شرجاب بر خیزد آخر خان افتاد
 و بعد زیارت حرمین شریفین از ترس شاه عباس حاودت و امن متعذر شد و وطن که مطهره
 اونها و در زمین یکایک میر نظام الدین احمد متولد شد و در که مطهره نشود و گایافت بهمت کسب فضل
 و شایسته از اقران فاضل بر آید میر محمد سعید میر حله از دستای وزیر عبداله قلیشاه ابوالحیدر
 سید خیراوان فرستاده سیر نظام الدین احمد را و سید سلطان را که از سادات نجف اشرف بود
 بعید نماید و طلبید که در دوشتری که دشت آژاد سلک از دواج هر دو سپید کند اتفاقا سلطان عبداله
 را هم دو دختر بود سلطان خواست که دختران خود را بهر دو سپید نزدیک کند میر حله بر آشت و برخواست

بزرگوار خلد مکان مالکیر شتافت سلطان عبدالعزیز و دختره را میر نظام الدین که خدا خست
 و برای طوی دختر ثانی ساز و سامان تربیت داد میر نظام الدین احمد با سید سلطان بخششی داشت
 او و زوجه او نمی خواستند که از دواج سید سلطان صورت گیشی که کج سید سلطان مقرر شد
 میر نظام الدین سلطان عبدالعزیز را پیغام کرد که اگر تویج سید سلطان واقع شود من بخواست
 شما که می بدم و نزد خلد مکان رفته سعی و عدم بنیان دولت شما میکنم و احتمال و اقبال بار کرد
 مستند کوچ نشست سلطان عبدالعزیز تحیر شد و ارکان دولت را جمع کرده بشاوه و برود خست آخر
 پس همه برین قرار گرفت که اگر میر نظام الدین احمد سیر و دقت عظیم بر پایش و تویج سید سلطان
 معروفت باید داشت و چون اسباب طوی همه حیاشده بود و در تأخیر ضائع می شد ابو الحسن را
 که آخر سلاطین قلعشاهیست و با سلاطین قلعشاهی قریب داشت برای دامادی تجویز کردند
 و مردم طلب ابو الحسن شتافتند و در آن وقت ابو الحسن در کلبه یقینی نشسته بود او را آوردند
 و بهام بردند و جلعت طوی آراسته نکاح بستند و موافق ضابطه توپخانه را سر دادند در آنوقت
 سید سلطان در حمام بود چون صدای توپها شنید استنار افتاد که توپها را چرا سر دادند
 حاضران که از این اجزا واقف نبودند جواب دادند که سبب ظاهر است که مشب شب طوی است
 سید سلطان گفت ضابطه نیست که توپخانه بعد عقد نکاح سر میدهند و مردم را برای خبر فرستاد
 رفگان خبری که بود آوردند سید سلطان در آتش غضب افتاد اسباب شادی همه سوخت
 اسبان را پی کرد و خود را بزرگوار خلد مکان رسانید میر نظام الدین احمد از دختر قلعشاه فرزند
 نیادر رسید علی از طین زوجه دیگر شب شنبه با نزد هم جادی الاول سینه آئین و خمین و
 الف در مدینه منوره متولد شد لهذا او را مدنی گویند است و ایضا صاحب سلاطه آورده که آنجا با
 در سبزه اربع خمین و الف بجانب بعض بلاد هند حب در خواست با دوشاه آنجا نهضت فرمود
 و فاش کرد سینه است و اینهم و الف در مدینه حمید را با و اتفاق افتاد است سید اسمعیل بن حمید
 الحویزی صاحب آل آل او ابره عالم فاضل و حکم و شاعر و محقق کامل ستوده و از جمله حاضرین

محمود و محمود الشیخ محمد العالمی الشیخی در اہل آمل اور اہل فاضل فقیہ و صالح و زاہد و عابد و ربیع
 ستودہ و گفته کہ وہ پیش خال والدین شیخ علی بن محمود العالمی تحصیل علوم نمودہ و او پیش شیخ
 بہار الدین عالمی قرأت نمودہ الشیخ محمد بن ساقی العالمی الشیخ صاحب اہل آمل گفت
 کہ وہ فاضل صالح و ادیب و حافظ سبقت پیش والدین و عم من و جد من و خال والدین
 تحصیل فنون و استفادہ علوم فرمودہ سید مرزا محمد بن شرف الدین محسنی الجرجانی
 در اہل آمل آورده کہ سید مرزا محمد بن ساقی العالمی صاحب اہل آمل فقیہ و محدث فاضل
 و عابد از تلامذہ شیخ محمد بن علی خاتون عالمی ساکن شہر حیدرآباد است از تصانیف شریفہ است
 کتابی کبیرہ در فہم حدیث کہ در آن احادیث کتب اربعہ و غیر اہل جامع فرمودہ و سن کتابت
 را از روایت دارم الشیخ محمد بن زین العابدین بن محمد بن احمد بن سلیمان
 العالمی النباطی صاحب اہل آمل آورده کہ شیخ مزبور فاضل ادیب و شاعر است تحصیل علوم
 و اکتساب فنون از والد ماجد فرمودہ و نیز از والد ماجد من و عم معظم من شیخ محمد بحر العالمی
 استفادہ فرمودہ الشیخ محمد بن سعید الدورقی صاحب اہل آمل اور اہل فاضل زاہد و صالح
 و عابد و فقیہ ستودہ و از جملہ معاصرین خود شمرده الشیخ یحیی بن عبد الصمد العالمی الکمر کہ
 از جملہ معاصرین شیخ حر عالمی است چنانچہ صاحب اہل آمل اور اہل فاضل و عالم و فقیہ و
 عابد ستودہ و گفته کہ شیخ یحیی مذکور الحال در بلکہ ہر اہل از لاجی خراسان است ساکن
 میباشد الشیخ یوسف بن احمد بن نعمت القسبرین خاتون العالمی صاحب اہل آمل
 بہ عالم فاضل و عابد مجتہد و روحانی ستودہ و از معاصرین خود شمرده و گفته کہ وی صاحب
 تصانیف است الشیخ یوسف بن الحسن الجرجانی البیلادی فاضل متبحر و شاعر ادیب
 بود کما فی الاہل الشیخ یوسف بن محمد الجرجانی الحوزینی فاضل زاہد و فقیہ صالح و مجتہد
 معاصرین شیخ حر عالمی بود چنانچہ در اہل آمل ذکرش آئندہ و گفته کہ از تصانیف شریفہ است شرح
 کتاب من تفصیل و مسائل الشیخ کہ جمع فرمودہ و آن اقوال فقہار و دیگر از فوائد نوشتہ انا تمام است

و نیز از تصانیف او دیگر سائل اند اسید یونس الموسوی المسقطی الشامی العالم
 فاضل صالح و فقیه جلیل و از جمله معاصرین شیخ خیر عاملیت چنانچه صاحب ال آمل اورا بعد
 وصف گفته که دیده ام سن او را در بلده شام اوایل سن خود که مرتی در آنجا بوده و روزی به
 وی مجلس طلاق زنی رفته بودم در آن اثنا در باب عدّه زن مذکور کلامی طولی مبسوط و ضمیم
 کرده که شغل بر تفصیل احکام عدّه زنان بود الحق که مستحضر جمیع سائل فقیه و ائمه اوله
 علما بوده الشيخ ابو جعفر بن محمد امین الاسترآبادی صاحب ال آمل آورده که شیخ
 ابو جعفر موصوف فاضل عالم و شاعر ادیب و ماهر است و معاصرین است الحال در یکی
 از بلاد هند مقیم گشته الشيخ احمد بن الحسن بن محمد بن علی الحر العاملی الشمری
 الحجه فاضل کامل و عالم عال و از اهل زاد و این عم صاحب ال آمل است که صاحب
 بی فی الکتاب المذكور گفته وی عالم و فاضل ماهر و محقق و عارف بتعلیقات و تعلیقات
 در فن ریاضیات و صالح و فروع و فقیه محدث و ثقة و معاصرین است از تصانیف او است
 شرح از جوده بنظریه حسن در موارث موسوم بخلاصه الاجاث فی سائل المیراث و غشی کفره
 فوائد بسیار از نتائج افکار اد است اسید ماجد بن محمد البحرانی صاحب ال آمل اورا
 عالم جلیل القدر و فاضل واسع الصدر رسوده گفته وی اولاً قاضی شیراز بود پس از آن
 در شهر اصفهان بمنصب قضا افتاد است درشت وی شاعر ادیب و نثی بود از تصانیف
 او مستخرج پنج البونه تا تمام و او ادب معاصرین است الامیر ماجد بن الامین جمال الدین
 محمد حسینی الیه شتگی فاضل عالم و فقیه محدث بود روایت حدیث از والد خود سید جمال الدین
 محمد بن عبد الحسین الیه شتگی می نمود و او از سید معز الدین محمد بن سید نظام الدین بن محمد
 و مولانا محمد شفیع و غیر ایشان از روایت دارند مولانا محسن بن محمد موسی الاسترآبادی
 در ال آمل مذکور است که مولانا محسن مذکور فاضل و محقق و زاهد و عابد بود و جمله معاصرین است عمر شریف
 بهشت تا دو سال رسیده بود که بشه دام رضا علیه السلام بقصد مجاورت در آنجا رفته انتقال فرمود

رحمه الله تعالى شيخ محمد امين بن محمد علي الكاظميني او معاصرین شيخ حرعالمیست دی
فاضل جلیل القدر و فقهنا و صلحای عصر خود بود از تصانیف شریفه اوست شرح جامع افعال
فیما يتعلق بالحدیث والرجال و کتاب هدایة المحدثین الی طریقه المحدثین و غیر ذلک من الکتب
استید مرزا محمد باقر بن معز الدین محمد الحسینی الرضوی الخجندی صلا و الطوسی مولد
و مسکن از علمای محققین و افاضل متکلمین بود معاصر شیخ حرعالمیست دی فاضل
جلیل و محقق نبیل و تکلم و شاعر بوده از تصانیف اوست شرح جلیل حدیث و حاشیه بر حاشیه
قدیمه و غیر آن پرورش قاضی معز الدین محمد از اساتذہ مولانا محمد تقی مجلسی بود کما ذکره العلامة
المجلسی فی البحار مولانا محمد تقی بن عبد الوہاب الاسترآبادی دی از فضلا
عالمی مقدار و متکلمین با اقتدار بوده در شریعت مقدس رضوی علی شرفه الآف التحیة و السلام
سکونت داشته شیخ حرعالمی اورا در زمره معاصرین خود شمرده و گفته دی متکلم جلیل المرتبت
و شاعر بلوغ بوده تصانیف انیقه دارد از انجمله شرح فصوص فارابی در فارسی و رساله در
علم اخلاق و غیر ذلک از و است و فالتش در سنه یک هزار و پنجاه و هشت هجری واقع شد
و صاحب شند و نقل کرده که ولادت ملای مذکور در سنه یک هزار و سی و هفت واقع شده و
در یک هزار و یکصد و ده هجری فوت شده بابران عمر دی افتاد و سه سال بوده باشد مولانا استید
محمد رضا الحسینی فاضل کامل و معاصر صاحب اہل آمل است چنانچه در کتاب مزیل بر سلوک است
که امیر کبیر سید محمد رضا حسینی منشی الملک و عالم و فاضل و معاصر و محدث جلیل القدر است
از تصانیف شریفه اوست کتاب کشف الایات و ان کتابیست عجیب بطرز جدید نوشته دیگر
کتاب تفسیر القرآن که زیاده از سی مجلد بوده باشد و عربی و هم در فارسی است و جمع نموده در آن
احادیث را و ترجمه آن کرده الحال در اصغیان می باشد انتہی ترجمہ کلامه مولانا محمد بن الرضی
القلمی در کتاب اہل آمل ذکرش آورده و گفته که مولانا محمد بن رضی قمی فاضل و معاصر
من است از تصانیف شریفه اوست شرح منظومہ در سخانی بیان تقریباً صد بیت است

موسوم به نجاح المطالب الشیخ علی بن الحسن بن علی بن محمد المحرر العالمی برادر شیخ حر عاملی
 صاحب وسائل الشیعه است چنانچه شیخ مذکور احوال او را در کتاب امل آمل آورده و گفته
 که شیخ علی مزبور برادر مولف این کتاب است فاضل صالح و زاهد عابد بود تحصیل علوم
 و اکتساب فنون از والد ماجد خود نموده و پیش من هم خوانده وقت مراجعت او اوج بیت
 الاحرام که مرتبه سوم و سال سوم بود که متوالی تسبیح فرموده بود در طریق مکه معظمه در سال
 یک هزار و هشتاد و هشت وفات یافت الشیخ احمد بن الحسن بن علی المحرر العالمی المشغری
 برادر شیخ حر عاملی است چنانچه در کتاب امل آمل مسطور است شیخ احمد فاضل صالح و عارف
 بعقوبت تواریخ است از تصانیف او است کتاب تفسیر القرآن و کتاب تاریخ کبیر و کتاب
 تاریخ صغیر و حاشیه بر مختصر نافع انتهی کلامه الشیخ احمد بن عبد العالی العالمی
 الملبسی در امل آمل آورده که شیخ احمد فاضل عالم و صالح و معصوم از ساکنین بلده
 اصفهان بود و چهار سال وفات یافت اسید تاج الدین بن علی بن احمد الحسینی
 العالمی از فضلا کالمین و صاحب تصانیف عالیه است شیخ حر عاملی در امل آمل آورده
 که سید تاج الدین فاضل زاهد و محدث عابد و فقیه است از جملة تصانیف او است کتاب التبیان
 فی معرفه الائمه علیهم السلام و نزد من از کتاب مذکور نسخه ایست از ان علامه ربیع بن کثیر
 تالیفش در سنه یک هزار و هشتاد و هجری بوده و از جماعتی از شاگردان من روایت دارد که از جمله
 ایشان خال والد من شیخ علی بن محمود عالمیت الشیخ جابر الشیخی از فضلا و زمانه
 صحابه دوران بود روایت حدیث از مولانا محمد تقی نجاشی در شقه کذا فی الاما
 الشیخ حسین بن علی بن خشر بن صالح العالمی از تلامذہ سید حسین بن عبد الحمید
 صاحب مارک بود در خراسان در شهر مقدس متوطن بود و چهار سال مراجعت این بزرگوار
 صاحب امل آمل او را به فاضل صالح ستوده الشیخ حسین بن مطهر الحجازی از مشایخ
 از حاضرین شیخ حر عاملیست در امل آمل او را به فاضل زاهد و صالح ستوده و در تفسیر تفسیر

کتاب بسیار از انظار تفسیر قرآن مجید در ساله است در علم کلام الشیخ واکو بن ابی شافیه البحرانی
 از انظار فضل زمان خود بود سید علیخان ربانی در کتاب سلالة المعبر بانه روح و وصف وی خرم
 و گفته که وی بر اشغال باقران خود فائق بود و قری از اشعار فصاحت آثار او ذکر نموده و شیخ
 حر عاملی در امل آل او از بزرگواران معاصرین خود شمرده و گفته که شیخ داود مذکور عالم ادیب و شاعر
 است الشیخ زین الدین بن حسین بن علی بن محمد البحر العالی المشهور از فضلا
 عصر خود بود برادر شیخ حر عاملیت چنانچه در امل آورده که شیخ زین الدین منزه برادر دلفین
 این کتاب است فاضل و عالم و محقق و صاحب ادب و شاعر و فقیه و عارف و مجرب و فقه و حدیث
 و ریاضی و دیگر فنون علمیه بود از تصانیف اوست شرح رساله حجه شیخ بهائی علیه الرحمه موسوم به
 سناسک مرویه فی شرح الاثنی عشریه الحجهیه و رساله در علم هبیت موسوم به متوسط الفیج بین المین
 و شرح و رساله در محبت ائمه و کتاب تاریخ و فارسی و دیوان اشعار که تقریباً پنجاه بیت
 بوده باشد و فاش در بده صناعات و مراجعت وی از حج در شکره یکبار در مقام و داشت که
 اتفاق افتاد و از جمله اشعار او قصیده است در مدح جناب رسلالتاب صلی الله علیه و آله که این چند بیت

از آنست

هو خاتم الرسل الکرام محمد	کف المومل منهم المامول
رب المناقب البراهین التي	قادت لطاعة سوا الغیل
نطقت بفضل علومه الانبیاء	الفرقان التوریه و الانجیل
لولاک ما عرفنا لوری ربنا	اصنامهم الفضل التفضیل
کلوا لا اتخذوا سواي فاقو	سهم بدلا من الکبیر و الهلیل

الشیخ سلیمان بن حسین بن محمد بن احمد بن سلیمان البحرانی القباطی شیخ حر
 علیه الرحمه در امل آل شیخ سلیمان مذکور راجع عالم فاضل و صاحب و زاهد و روح و عابد ستوده و گفته که
 او و برادرش شیخ احمد هر دو شریک درس من بودند و فقیه که بدست شیخ مشغول افتاده بودند

و هر دو برادر نرگودر یک سال انتقال فرمودند و هر دو صاحب القدر و الشیخ سلیمان بن محمد نصیر
 العالمی صاحب ال آمل و ارباب عالم و فاضل صالح و عابد و فقیه و حافظ مشهور و جلیل القدر
 ستوده و گفته وی از جمله معاصرین است الشیخ شمس الدین محمد الاحسانی ساکن شیراز
 فاضل و عالم فقیه و محدث و صالح جلیل القدر بود از معاصرین شیخ حر عاملیست که ذاتی ال آمل
 الشیخ صفی الدین بن فخر الدین بن طریح الخنجی از فضلا زمانه و محققین گجانه بود و فرزند ارجمند
 شیخ فخر الدین صاحب مجمع البحرین فی اللغة است شیخ حر عالمی و او از معاصرین خود شمرده
 و به فاضل عالم و صالح و فقیه و عابد و روح و محقق ستوده از تصانیف او است شرح فخریه و تصانیف
 پدر اوست و دیگر رسائل هم دارد الشیخ صالح بن سلیمان بن محمد العالمی النصیر و
 صاحب ال آمل آورده وی عالم و فاضل صالح و عابد و معاصر است و گفته که او به عراق رفته
 و در شهر کاظمین علیها السلام مقار و متوطن گردید الشیخ عبدالرحمان بن احمد الجزائری
 از معاصرین شیخ حر عاملیست چنانچه در ال آمل آورده که شیخ عبدالرحمان بن احمد جزائری ساکن
 لبره فاضل محقق و صالح و عارف بالعربیة و شاعر و معاصر است از تصانیف او است شرح تصانیف
 ابن ابی الحدید و غیر ذلک من الکتاب عبدالرحمان بن عبدالقادر الجزائری فاضل و عالم و
 صالح و ادیب و شاعر و معاصر شیخ حر عالمی بود که ذاتی ال آمل الشیخ عبدالرضا بن
 عبدالصمد الولی الحسینی الجزائی فاضل ادیب و عالم ارباب بود در ال آمل آورده که سید
 عبدالرضا مذکور از اهل علم و فضل و ادب و صلاح است و سید علیخان منی و صف و روح و طبع
 در حق وی گفته و از اشعار جمیده او نقل نموده الشیخ عبدالرؤف بن حسین الحسینی که
 الجزائی از معاصرین شیخ حر عاملیست چنانچه در ال آمل آورده وی فاضل عالم و شاعر و ابرو
 معاصر و ادیب و فاضل بود از اشعار او آنچه بن فرستاده که کتابه عجیبه الانشار بود که بطرز جدید و شیخ
 سید نگاشته الشیخ عبدالصمد بن عبدالقادر الحسینی الجزائی صاحب ال آمل آورده
 وی عالم و فاضل صالح و عابد و شاعر و ادیب جلیل القدر و ابرو و معاصر است الشیخ عبدالعزیز

بن الحسن بن علی بن احمد العالمی الحائمی فاضل ادیب و حافظ طویل القدر بود کسب علوم
 و فنون از والد راجد خود و از خدمت شیخ زین العابدین بن سلیمان عاظم و غیره ناموده و فائز در
 سینه کبزار دشت و هفت هجری در سید از جمله معاصرین شیخ حر عاملی است که فی ال ال ال
 السید عبدالمقدین السجستانی فاضل ادیب و معاصر سید علیخان مدنی بود صاحب
 در سلفه العصر در حق او پنج وثقاع بسیار آورده و گفته و کان قد صحیحی سنینا و ازلت لبقرة
 صنبأ حتی فزق الدهر بینا و قد لقصنا بیننا الشیخ علی بن سودون العالمی فقیه
 فاضل و صالح و زاهد و وارث بالعربیة بود از جمله معاصرین شیخ حر عاملیست و در سینه کبزار و
 پنجاه و هفت هجری ابی شیخ حر عاملی مزبور در سفر که در حجه اولی رفیق بود و بعد از سند مذکور
 بعد مدت دو سال بدرجه شهادت فائز شد کما فی ال ال مولانا علی بن شاه محمود الکا
 از معاصرین شیخ حر عاملیست فاضل صالح و عابد بود از تصانیف او است کتاب منهاج الافلاک
 و در اعمال سال و کتاب مجمع المسائل در فقه که از اهل طهارت تا اواخر صلوٰة تعذیف شده و در
 کتاب مزبور باستیغاب فروع و اوله و اتوال و احادیث پر درخته کما فی ال ال مولانا علی
 الشیرازی در اهل آل است که مولانا علی نقی شیرازی فاضل و فقیه طویل القدر و معاصر است وی نیز از
 قضا داشته از تصانیف او کتابهاست از انجمله کتاب السیاسة الحلیج و رساله در تحریم تن و کتاب در جرد
 سفی دوم و بحث امامت و غیر ذلک بن الکتب الشیخ عیسی بن حسن بن شجاع النجفی است
 افاضل شجره زمان و ادوای عصر و او ان خود بود از معاصرین شیخ حر عاملیست کما فی ال ال
 و سید علیخان مدنی در حق و سعه بسیار و وصفت بسیار نموده و از شمار او ذکر فرموده و گفته که
 در میان والده من و شیخ مزبور مراسلات و مکاتبات طویل ال ال ال از نظم و شجره جاری بود و فقیه
 در مله حیدر آباد شیراز و الم تشریف برده از انجا حسب مراد خود کامیاب گردیده مراجعت فرمود
 و در آنجا سعه و غفر دریا واقع شده بر شتی سوار بود که مریضه عظیمه از دریا برخاست و اهلایان
 کشتی مع شیع موصوف غریق رحمت الکی گشته الشیخ فخرالدین الایحی صاحب الزلوة اخرج

آورده که شیخ زاید زاهد محدث اکبر شیخ فخر الدین ربکی رعایت حدیث از شیخ محمد بن حاتم و شیخ
 داود از سید سعید ابی شریحه و عابدین علی بن خنیسه سید الکبیر سیر فیض العبد عن الشیخ حسن بن
 الثانی عن الحسین بن عبد العبد عن الشهید الثانی روایت دارد انتهى الشیخ فرج العبد بن محمد
 بن درویش بن محمد بن حسین بن جمال الدین بن ابی الجوزی در امل آل سطوت
 که شیخ فرج الله مذکور فاضل و محقق ماهر و شاعر و ادیب و صاحب مؤلفات کثیره است
 از جمله کتاب رجال در دو مجلد و مرقه یک جلد و کتاب کبیر در علم کلام مثل برقا صیل اهل
 بغداد و سه فرقه و کتاب الغایه در منطق و کلام و کتاب الصفوة در اصول و شیخ تفسیر
 شیخ بهاء الدین عاملی علیه الرحمه و منظومه در معانی و بیان و تفسیر قرآن مجید و تاریخ کبیر و دیوان
 اشعار کبیر و رساله در علم حساب و کتاب تذکره العنوان و آن کتابست عجیب که بعضی الفاظ
 آن بسیار و بعضی بسیار است و در طول و عرض خنده میشود و مجموع کتاب مذکور یک علم است
 و هر سطر که از سرخی خنده میشود جدا گانه هر یک علمی از خود و خلق و عرض میباشد وجه تسمیه آن تذکره
 العنوان چنین است که یکی از فضلا اهل سنت کتابی موسوم بعنوان اشرف که مشتمل بر علوم مذکور
 و فقه و تاریخ است برین طرز تالیف نموده روزی در مجلس شیخ ذکر آن کتاب میان آن مجلس
 هکلی متعجب شد و زیاده بران شیخ موصوفه بغیر آنکه از خط کتاب بعنوان اشرف فرماید کتاب مذکور
 را تصنیف فرموده الشیخ قاسم کاظمینی از جمله معاصرین شیخ حر عاملی بود چنانچه در امل
 امل آورده که شیخ قاسم کاظمینی عالم عابد و فاضل زاهد و معاصر است از تعنیفات او است شرح
 کتاب استبصار که جامع احادیث و اقوال فقها است انتهى کلامه کلب علی بن جواد الکاملی
 فاضل عالم و صالح و شاعر ادیب و معاصر شیخ حر عاملی بود که فی الاصل الشیخ علی بن ابی حمزه
 بن محمد بن الحسن بن زین الدین الشهید الثانی فرزند اجنه شیخ زین الدین سبط
 شهید ثانی علیه الرحمه بود و علم شیخ علی مذکور شیخ علی صاحب درمثور بود و در کتاب امل
 آورده که شیخ علی مزبور فاضل و عالم و شاعر و ادیب بود و قرات علوم پیش عم خود فرموده و از دیگر

شایخ هم استفاده فرموده و آنجا که کتاب مذکور آورده که شیخ علی مزبور الحال در همدان مطلق
 است الشیخ حسن بن زین الدین بن محمد بن الحسن بن شهید الثاني العاطلی
 اجمعی برادری شیخ علی سابق الذکر است شیخ حرعاطی اورا از جمله معاصرین خود نموده و گفته که
 شیخ حسن مذکور عالم دفاصل و صالح و معاصر است الحال در بلد همدان توطن دارد و قرات
 علوم پیش عمر خود و دیگران از شایخ و اساتذ خود فرموده السید ابو الحسن بن علوان
 الحسینی العاطلی اشامی صاحب اهل امل آورده که سید ابو الحسن مذکور فاضل صالح
 و جلیل القدر و از معاصرین است درین زمان در بلبل سکونت دارد و اتقی مولانا سید
 عبدالعظیم بن السید عباس الاسترآبادی عالم دفاصل و محدث و فقیه بود در
 لوه الجرجین آورده که سید عبدالعظیم بن سید عباس استرآبادی از علمای اخباریین
 بود از تصانیف اوست رساله در وجوب عینی نماز جمعه و علامه سید هاشم بن سید سلیمان بن السید
 اسمعیل بن سید عبد الجواد الکنتکاتی القوی الحسینی که احوالش انشاء الله مذکور خواهد شد از سید
 عبدالعظیم مذکور روایت دارد الشیخ محمد بن علی بن احمد بن موسی العاطلی البناسی
 از معاصرین شیخ حرعاطی بود چنانچه در امل امل اورا به فاضل صالح ستوده و گفته که شیخ محمد
 مذکور الحال در بلد همدان توطن دارد مولانا محمد موسی بن شاه قاسم السنبوار
 از ساکنین مشهد مقدس روضه رقیه رضویه علی راقده بها الاف النجیه بود چنانچه در امل
 امل آورده که مولانا محمد موسی بن شاه قاسم السنبواری ساکن مشهد فاضل عالم محقق
 متکلم فقیه محدث عابد معاصر است از تصانیف اوست تفسیر قرآن مجید و حواشی بر شیخ
 لمعه و غیر آن از کتب در سائل مولانا قطب الدین محمد بن علی اشراف الدینی
 اللاهی صاحب امل امل آورده که مولانا قطب الدین محمد بن علی شریف دینی لاهی فاضل
 جلیل القدر صاحب تصانیف کثیره است از انجمله رساله در عالم التالی و غیر انها و از جمله
 معاصرین است مولانا میرزا محمد رفیع الواعظی القزوینی از مشایخ فضلاء کالمین و بکفا

و اعظمین و علمای عالمین بود که انبش ابواب الجنان بر حال فضل و علم و جلال قدر و شهرت او
 دارد الحق که کتابی فارسی در بیان پند و نصحیح باین فصاحت و بلاغت و خوبی عبارات و لطفت
 استعارات بمعرض تالیف نرسیده از مجلد اول آن کتاب بظاهر مشهود که کتاب مذکور در مثل بر پشت
 بالست آما مجلد اول که یکی از ابواب هشتگانه است درین دیار بسیار شهرت دارد و در زمان
 شاه عباس ثانی صفوی تصنیف شده و مجلد ثالث هم بنظر توفیق رسیده اما کیاب است و
 از حال دیگر مجلدات اطلاعی ندارد ایاقالب تالیف و تصنیف درآمده یا نامانده با کلمه
 میرزا موصوف و اعطی عامل و شاعر کامل بود و در شعر و اعطی تخلص داشت میرزا محمد طاهر
 نصر آبادی در تذکره اشعار که آنرا در زمان شاه سلیمان صفوی در سنه یکهزار و شصت و سه هجری
 تصنیف کرده بتقریب ذکر علما و فضلا و شعرا آورده که در اعطی قزوینی هم شعر بخش میرزا رفیع است
 نواده ملافتح است و اعطی قزوینی است لغتوں کمالات آراسته و اصلاح و بر سیرگاری پیراسته
 چمن طبعش را انقباب کل خود رو و گلزار خاطرش را ماه تمام گل شبنم لطافت و ملاحت
 طبع او را تالیف مسمی به ابواب الجنان گواه عادلست که چهار عدولش بحکم علی صاحبان
 الصفات گذشته و سبیل فصاحتش باذعان اهل عرفان معنون گردیده حقا که هر بابش در پشت
 بر سر مطالعه کنندگان گشاید و هر فقره اش از راه نظریه بنیاده حقیق تحقیق نماید و صاحب تذکره
 مذکور گوید که طبع اول آن کتاب فصاحت آیات بنظر من رسیده انیکس را از کتب احادیث
 و اخلاق مستغنی میباشد و چرا که من مطالعه کتب تواریخ و اخلاق و امثال آن بسیار نموده ام
 بحسب لفظ و معنی هیچکدام از نقد رفیع سران نیست حیرانم که در مجلدات دیگر چه خواهد گفت که اگر
 نباشد امید که صحبت و عاقبت توفیق اتمام آن یابد و علی قلیخان داله در تذکره خود که سکه
 بر ریاض اشعار است آورده که مرزا محمد رفیع و اعطی قزوینی از فضلا و عصر علمای دهر است
 لای ابدار مواعط و نصحیح او آونیزه گوش خاص و عام بوده فن شعر و انشا بآئینی که باید میباید
 دیگر کمالات ساخته بود کتاب ابواب الجنان را که مشتمل بر ترجمه احادیث اهل بیت علیهم السلام است

در نهایت کیفیت و رنگینی تسوید نموده در او اکل جلوس خاقان الملک قباب یعنی سلطان حسین صفوی داعی حق را بسبب اجابت گفت و در تذکره تاج الانکار مسطور است که صاحب فکر بلند و طبع متین مرزا محمد رفیع و عطا از اکابر قزوین که نواده ملافتح القند و عطف قزوینی است بوساده تعلیم و تربیت شائقین جاداشت و بوعط و پند خلافت نظری گماشت و در نظم و پرواز از هموایان میرزا صائب و طاهر و حمید بود و طریق سخن بتلاش تازه و معانی دانشین بخوش اسلوبی می نمود و شنوی سرکه شاه عباس یاسلم خان اوزبک بس رنگین و نیکو گفته و لای آید افساین را برشته فصاحت و بلاغت سفته در او اخراته حادی عشر لبها هستی چسبید

الشیخ سلیمان بن علی بن سلیمان بن راشد بن ابی طیبیه البحرانی الاصبعی صلا
الشاخوری مسکن شیخ حر عاملی او را از جمله معاصرین خود آورده و به علامه و فاضل و فقیه
ستوده و شیخ یوسف بحرانی در لؤلؤة البحرین گفته که شیخ سلیمان مزبور فقیه نیه و مجتهد صرف
بوده و از تصانیف او رساله ایست در تحریم نماز جمعه در زمان غیبت امام علیه السلام و شیخ
احمد بن محمد بن یوسف بحرانی معانی خلی در نقص و جواب رساله مذکوره رساله خوب موافق حق
و صواب تصنیف کرده دیگر از تصانیف اوست رساله در تحلییل متن و فقه که در آن کلام
بعضی از علمای عجم را که قائل بخبریم بوده اند رد کرده است دیگر رساله در علم کلام مشتمل بر تحقیق اصول
دین و رساله در تائیس باهی با است. دی از شیخ احمد بن شیخ محمد بن علی سقانی مبنی و هم
از استاد خود شیخ علی بن سلیمان بن حسن قدما بحرانی که حاشی گزشت روایت دارد و شیخ سلیمان
بن عبدالمقد بحرانی شاگرد او بود و از روایت دارد و شیخ سلیمان بن علی مذکور در رساله کیهزار
و یکصد و یک هجری وفات یافت و سید عبد الرؤف جد فی بحرانی که خصوصیت با او داشت
قصیده در مرثیه او گفته و از انظار این شعر متضمن تاسیح وفات اوست شعر

صاحب الغلاب بفان فی جب علی	موت الفقیه فاتی دمعدی آخر
----------------------------	---------------------------

پس لفظ غاق یعنی معجمه که معنی صدای زرافه است آمده این تاریخ یا شیده ایضا شیخ یوسف

در لوله البحرین آورده کشف سلیمان بن علی مذکور از شیخین جلیسین شیخ جعفر بن کمال الدین بجا
 و شیخ صالح بن عبد الکرم بجزای روایت داشت شیخ احمد بن الشیخ محمد بن یوسف
 المقابلی الحظی صاحب کتاب در لوله البحرین آورده که اصل وطن او خطه بود و نشاء و بسکن
 قریه سقا با از قریه بحرین است که دور از تحصیل علم نموده و از جمعی از بزرگان علم و ادب
 حدیث داشته از جمله ایشان پدرش فقیه شیخ محمد بن یوسف و مولانا محمد باقر مجلسی و سید
 محمد موسی استرآبادی صاحب کتاب الرحبه اند و پدرش محمد بن یوسف مذکور از شیخ علی
 بن سلیمان قدس بحرانی روایت داشت و آیه در علوم عقلیه و فکلیه و ریاضیه و طبیعی
 و هندسه و حساب و عربیه بود لکن چیزهای اضعافات او نقل نگذرد و شیخ از او پرسید
 بن یوسف مذکور علامه فحماه و عابیز از هر دو متقی و کریم النفس صاحب تصانیف بود و شیخ
 بحرانی آورده که تصنیفات او که بنظر من رسیده است بر علوم منزهات و در علوم اعتقائیه و اخلاقیه
 و فروع و اصول و وقت الطر و حدیث خاطر با و صفت مزید بلاغت و فصاحت و ترجمه و تفسیر
 و تحریر گواهی میدهد و نزد من آنست که او از جمیع علمای بلاد بحرین ابعاصرین و تانخرین
 خود بلکه از غیر ایشان هم افضل بود و یکی از ملازمه اش در ساله خود ذکر نموده که در این شهر
 مذکور بسوی مصغان رفت مولی فاضل محمد باقر خراسانی مصنف کفایه و ذخیره و دیگر
 دو روز برای مذاکره و استفاده از وظوایات او می نمود و ملا محمد باقر مجلسی هم در آنجا
 روایت داد و در جمله مع فتای او و اجازه نوشت که از عجایب انانیت است و یکی از بزرگان
 تفضلات ربانی و نعمات بالغه سبحانی بر من آنست که مرا با مولای او سلف فاضل که از مردم
 جامع تقی زکے جامع فنون فضائل و کمالات و صاحب گوی سبقت در سبقت است
 و الاخلاق الرضیه و الاعراق البهیه علم تحقیق و کوه تدقیق عالم خیر فائق البهیه و
 کثافت دقائق معانی شیخ احمد بحرانی اتفاق صحبت افتاد پس او را در علم و فضل و ریاضیه
 و بی پایان و دانای ماهر عظیم ایشان یافتم الی آخر الاجازه و ایضا در لوله البحرین آورده که از

شیخ احمد مذکور است کتاب ریاض الدلائل حیاض المسائل در فقه کلازا بجمعه باره از سائل طاهر
 دیده ام و بس در ساله دیگر در جواب مینی نماز جمعه است که در آن بر رساله شیخ سلیمان بن علی
 شافوری بحرانی که ذکر او گذشته در کرده است دیگر رساله در مسئله استقلال پدر بولایت مکر بالغ
 رخصیده در ساله در منطق موسوم بالمشکوۃ البصیطة در ساله موسوم بالرموز الخفیة فی المسائل المنطقیه
 و رساله مصنفه در مسئله باده شیخ احمد مذکور و برادرانش شیخ یوسف شیخ حسین هم در سنه
 یک هزار و یکصد و دهم هجری در حیات پدر خود بسبب طاعون در عراق وفات یافتند و در جوار
 مزار فائض الانوار حضرت کاظمین علیهما السلام مدفون شدند و بعد از آن پدر ایشان سال
 یک هزار و یکصد و دهم هجری در قریه متا که سکین او بود وفات یافت شیخ سلیمان بن عبد الله
 بحرانی از شیخ احمد مذکور دیت داشت شیخ محمد بن جعفر بن مسعود البحرانی الما حوزة مسکون
 قریه ماحوز بغیم حارمله و ناسرجمه در آخر قریه ایست از قریای بحرین در آن شکل بر سه قریه است
 قریه دمنج بغیم دال حمله و سکون و او در فتح نون قبل از جیم و قریه لسان الفتح با دمای دو نقطه
 بالا بعد از لام و قریه عریفه بغیم عین سحر و فتح لاه حمله و سکون یار دو نقطه یا عین قبل از فاء و ک
 لود و آدره که اصل وطن شیخ محمد بن جعفر مذکور قریه دمنج بود که یکی از قریهای ماحوز است
 او از آنجا بسوی قریه بلاد که قدیم از قریهای بحرین است آمده ساکن شد و او فقیه مجتهد فقی
 و دقیق النظر از اعیان علمای بلاد مذکور بود و امامت نماز جمعه و جماعت در آنجا داشت و از تقاضای
 او رساله سیمه بالعوفیه در ساله در نماز است که آنرا در شیراز بحسب سید بزرگ میرزا محمد مصطفی بن
 بن میرزا محمد مهدی تسابیه تصنیف کرده بر دوه صفحہ فی حکم الصلوة الیوسر موسوم ساخته بود و
 میرزا محمد مهدی مذکور در شیراز بعد از شیخ صالح بن عبد الکرم بحرانی شیخ الاسلام بود و دیگر از تصانیف
 شیخ محمد بن جعفر مذکور رساله مشتمل بر کلی مسائل منطق است شیخ عبد الله بن صالح سماجی
 بحرانی گفته است که من در اوایل عمر خود در قریه ماحوز با استاد خود شیخ سلیمان بن عبد الله بحرانی
 دو مرتبه در عقب شیخ محمد مذکور نماز گذارده ام و شیخ سلیمان بن عبد الله و اما شیخ محمد مذکور بود و

در آن زمان میان هر دو ایشان در مسئله نفیة بحث واقع شد و آن ایامکه نهادن پیشانی جزو
 سجود است یا نه پس اگر کسی در سجده باشد و در آن حال آیه سجده واجب را پیش او بخواند پس
 او را استمطر بر همان سجده کافی است یا باید که سر برداشته باز پیشانی بسجده نهد پس درین مسئله
 شیخ محمد بن ماجه دعوی اجماع نمود بر اینکه نهادن پیشانی جزو هر سجده نیست و چنان شخص را
 استمطر بر سجده اولی کافیست و استاد شیخ سلیمان بن عبداللہ درین مسئله مخالفت او نمود
 و گفت که بلکه بر او واجب میشود که سر بردارد و باز بسجده نهد پس سناز عتی عظیم میان ایشان
 و لزوم باین رسید که شیخ سلیمان گفت لکن دینکم دلی وین و مرا و شیخ سلیمان از قرات این آیه
 آن بود که آنچه تو گفتی که اعتقاد تست بحجت اگر تو بجهت هستی ترا تقلید قول من جائز نیست و آنچه
 من گفتم اعتقاد من است زیرا که من هم بجهت هستم و مرا تقلید سخن تو جائز نیست پس شیخ محمد
 بن ماجه بحدیث شنیدن این آیه از کلام وحشت آمیز و نفرت انگیز با او شکم شد زیرا که او گفت
 بسوی اصل شان و نزول آیه مذکوره شد که این آیه مشتق بر کلام حضرت نبوی بجا طبرستان
 است شیخ سلیمان گفت کلام من از راه حجت بود و از راه طعن و تشنیع بر تو نیست و زیاده
 ازین اوزا ممکن نشد که رو بر شیخ مذکور نماید زیرا که شیخ محمد در آن زمان مشارالیه بود و شیخ
 سلیمان تا آنوقت اشتها نداشت پس هر دو از یک دیگر جدا شدند و مجلس منعفی شد و هر یک
 از ایشان خشمناک بر دیگری بود و مدتی خلیل قریب چهل روز برین حال بودند و استادان
 شیخ سلیمان رساله در نیمه تکمیل متغیر بود و بر او تصنیف کرد و شیخ محمد مذکور را مرض عظیم عارض شد و شیخ
 سلیمان اعیادت او حاضر شد پس شیخ محمد در همان مرض که عمرش قریب هفتاد سال بود و حدود
 سنه یک هزار و یکصد و پنج هجری وفات یافت و آن سال سال جلوس بادشاه زمان سلطان حسین
 بن شاه سلیمان صفوی بود و قبر شیخ مذکور در مقبره شهید واقعست و قبّه بالای آن بنا کرده اند و در
 بلاد بعد از او بسوی سید هاشم توبلی سمرانی منتفی شد و مولف گوید که آنچه صاحب تذکره العلما
 از بعضی تواریخ نقل کرده که سال جلوس سلطان حسین بن شاه سلیمان صفوی یک هزار و یکصد و پنج

بود چنانکه در احوال سید زاریع قزوینی و خط گذشت مخالف است که شیخ یوسف بحرانی
در نیتقام تحریر فرموده و الله اعلم و شیخ یوسف میفرماید که رساله شیخ سلیمان بن عبدالقادر بحرانی
که مشتمل بر رد شیخ محمد مذکور در مسئله مذکوره نزد من بود و در بعضی حوادث از دست من رفت
و چون شیخ محمد مذکور وفات یافت شیخ سلیمان قصیده خوب در مرثیه او نظم کرد و در آن قصیده
محج بسیارے و حق او گفت و شیخ محمد مذکور از مولانا محمد باقر مجلسی علیه الرحمۃ روایت حادث

داشت شیخ سلیمان مذکور از روایت دارد السید ہاشم المعروف بالعلامة ابن
السید سلیمان بن السید اسمعیل بن السید عبدالجواد الکنتکافی التوہلی البحرانی

منسوبت بسوی کنکان بلخ کاف دو نقطه بالا قبل از کاف دیگر که نام قریہ از قریہ ہائے
توہلی است و ان بتای دو نقطه بالا و سکون و او قبل از با موصوہ و لام قبل از با و یکی از
اعمال بحرین است کمانی بعضی الکتب در لؤلؤ آورده کہ سید ہاشم مذکور معروف بالعلامة است
فاضل محدث جامع و متنبی احادیث بود یکدیگر سولے مولانا محمد باقر مجلسی علیہ الرحمۃ مجلس
گوی سبقت بروے نر بوده و کتاب ہائے چند تصنیف کرد کہ گواہی بر شدت تتبع و کثرت
اطلاع او دارد و بقیاد کتاب مذکور سطوح است کہ ریاست قریہ بلاد بعد از شیخ محمد بن ماجہ بحرانی
بسوی سید ہاشم مذکور منتہی شد و او در آنجا متولی امور قضا در ریاست بود و آنرا آج من جمہو بجا آورد
و آن غافلان و حاکمان را دفع کرد و بآلغہ بسیار ترویج امر معروف و نہی عن المنکر فرمود و
در امور دین از لاسبت بگویان اندیشہ نیکو و از جملہ القیاس متورعین بود و شدت بر ملوک
و سلاطین و شدت و فاش در سنہ ہزار و یکصد و ہفت ہجری در قریہ نعیم بن ابیہ شیخ عبدہ
بن شیخ حسین بن علی بن کنار نعیمی بحسنے واقع شد زیرا کہ او دختر شیخ علی بن شیخ عبدالقادر
در عقد کلاخ خود داشت پس نعش ادا بسوی قریہ توہلی نقل کردند و در مقبرہ مشہورہ آنجا دفن
کردند و قبرش نزاری معروف است و ریاست بلاد بعد از بسوی شیخ سلیمان بن عبدالقادر بحرانی
منتہی شد و بعضی از علما ذکر فرمودہ اند کہ وفات سید مذکور بعد از وفات محمد بن ماجہ ذکر شد گذشت

سید ہاشم
بحرانی
دلف غایب

بچار سال واقع شد بنابرین تاریخ وفات سید مذکور سنه یک هزار و یکصد و نه هجری بوده است
 از تصانیف او است کتاب الیهامان فی تفسیر القرآن شش مجلد دوران احادیثی که در تفسیر
 آیات قرآن وارد شده است از کتب قدیمه غریبه جمیع کرده و دیگر کتاب الهماد و ضیاء الانوار هم در تفسیر قرآن
 دو مجلد و کتاب غایه المرام فی تعیین الامام و کتاب عالم الزلفی و النشاة الاخریک مجلد یک و کتاب فیہ بحار
 فی النسخ علی الامامة المدة دو مجلد و کتاب الدار النعید فی فضائل الحسین الشہید یک مجلد
 و کتاب تفسیر الامامة الاثنی عشری علی الانبیاء علیهم السلام سوی بنیاد و کتاب وفات النبی و کتاب
 وفات الزهراء و کتاب سلاسل الحدید که منتخب از شرح بیج البلاغه ابن ابی الحدید است در
 بیان فضائل سید المومنین و باقی امه معصومین است و کتاب الاحتجاج و کتاب نبیة الاله
 فی اتمیم به الاعمال و کتاب ترتیب التہذیب در دو مجلد و در آن جمیع احادیثی را که در تہذیب
 الاحکام شیخ زہ مندرج بوده است در باب مناسب بترتیب لائق مندرج ساخته بعضی حاشیه
 از راه حداد و تحسیر ب التہذیب می گفتند و کتاب تنبیہات الادیب فی رجال التہذیب
 که در آن بر اغلاط بسیار که از شیخ طوسی زہ در اسانید تہذیب الاحکام واقع شده بود تنبیہ
 نموده است و دیگر کتاب الرجال و العلماء در ذکر کسانی که بسبب حق بر جمیع کرده اند و کتاب
 حلیۃ الابرار و کتاب حلیۃ النظر و فضائل امه اثنی عشر و کتاب البہجة المرضیہ فی اثبات
 الولايات والوصیۃ و کتاب مناقب اشیعہ و کتاب الیتمہ و کتاب نسب عمر و کتاب تلخیص
 روایاتی کہ در سن لا یخفرو الفقیہ مذکور اند و کتاب مولد حضرت قائم صاحب الزمان علیہ السلام
 و کتاب نزہۃ الابرار و منار الافکار در ذکر خلق جنت و نار و کتاب الحجۃ و ذکر حیرتی کہ در حق
 حجت و امام نازل شده و کتاب بصرۃ الولی در ذکر کسانی کہ حضرت امام محمدی صلوات اللہ
 علیہ را دیده اند و کتاب عمدة النظر و احوال امه اثنی عشر علیہم السلام و کتاب معجزات النبی
 صلی اللہ علیہ وآلہ و سید ہاشم مذکور از جمعی از علماء روایت احادیث داشت از جمله ایشان
 شیخ فخر الدین بن طریح حنفی معنف مجمع البحرین و غیرہ و سید عبد العظیم بن سید عباس استرآبادی

معنی رساله در وجوب عینی نماز جمعه است که از علمای اخبارین بود انتی محصله و صاحب
 تذکره العلما آورده که دیگر از تصانیف سید ما شتم مذکور کتاب روضه المعارفین است که اگر
 شیخ یوسف بحرانی در احوال شیخ محمد بن یعقوب کلینی رحمه الله تعالی فکر نموده است و
 شاید که درین مقام بسبب سهو کتاب مذکور را نام نبرده و الله اعلم ملا فحج الله و ستر
 از افاضل عصر خود بود و آثار انکار ام سطور است که ملا فحج الله شتر شری تازه دماغ نشارة
 زودرسی و انجمن افروز سخن عربی و پارسی است سید علی معصوم در سلافة العصر احوال ملا را
 بطحراق مینویسد و میرزا صاحب مکر را در مقاطع یاد میکند از انجمله است ۵
 همین رخاک فحج کامران نشد صاحب که فیض هم ظهوری ازین جناب سرید
 از وطن مالوت بسیر ممالک و کن خراسید و در خدمت سلطان عبدالعزیز قطب شاه و
 حیدرآباد منزلت و ثروت تمام بهمرسانید از اشعار عربی او است ۵

لا عزوان لم تقصم الايام بي الدهر ابن عطاء و لقا الراء
 و بذاجری طبع الزمان اهلہ دفن الکلام و اهلہ احياء

اشاره است بر اصل بن عطار غریبه که اشع بود یعنی حرف را را نطق است و است
 و نوعی سخن ادا می نمود که حرف را در کلام او نمی آمد و عیب ششم بر اسماعان نکات
 نمی شد تا مجدیکه ضرب اشل شد و شعرا در اشعار خود استعمال کردند ابی محمد خازن گویند
 در مع صاحب بن عباد وزیر

شعر

تجنب لا يوم العطاء كما تجنب ابن عطاء شغته الراء

در تذکره نتائج الافکار مطور است که ملا مذکور در او خرافه سخاو و عشر حیل سفر
 عقبی گشت

بخش دوم

در ذکر فضلاء و مستعدین مائتاتانی عشر

ایشان محمد بن الحسن بن علی بن محمد الحر العالمی المشغری بقسم حارمله و تشدی
 رادمله منسوب است بسوی مشغره بفتح سیم و فتح شین سجد و سکون غین سجد قبل از رادمله
 و با و اخر آن که نام قریه از جبل عامل است از اعظم محدثین و محمد بن ثلثه متاخرین است
 و معاصر اخوند ملا محمد باقر مجلسی بود و از او اجازه روایت دارد و اخوند مذکور نیز از او اجازه
 روایت داشته چنانچه در بعضی تصانیف خود آورده که مولانا محمد باقر مجلسی خدایش بسبب است
 دارد و آخر کس است که مرا اجازه داد و من هم او را اجازه داده ام صاحب سلافة العصر که
 ابتدای تصنیف آن کس که یکنوار و شهادت و یک سجد است حج بسیار در حق او نوشته گفته
 که او درین زمان در محکم بقیم است و در لؤلؤة البحرین سطور است که شیخ حر عالم فاضل و
 محدث و اخباری بود تاریخ ولادت خود را کتاب اهل ذکر نموده است که شب جمعه ششم ماه
 سال یک هزار و سی و سه هجری بود و ولادتش در قریه مشغره واقع شد و او در قریه مذکوره بحدت
 پدر خود دهم بحدت عم خود شیخ محمد حر و بحدت جد مادری خود شیخ عبد السلام بن محمد الحر و بحدت
 خال پدر خود شیخ علی بن محمود و غیر ایشان قرات علوم نموده بود و دهم در قریه جمع بحدت عم
 خود و بحدت شیخ زین الدین بن شیخ محمد بن شیخ حسن بن شهید ثانی و بحدت شیخ حسین
 ظهیری و غیر ایشان خوند و مدت چهل سال در آن بلاد یعنی عرب اقامت نمود و در غرض
 آن مدت ده مرتبه اواسع حج نمود و بعد از آن بسوی عراق سفر کرد و بخت و کرم بلا و نهد او بکوه
 سن رائی که سید و بشیرت زیارت شایسته حضرت ائمه علیهم السلام مشرف شد پس بسوی
 عجم رفت و بشیرت مقدس طوس که سیده زیارت حضرت امام رضا علیه السلام را بجا آورد و دست
 مجادلت او در انجامی اقدس تا وقت تالیف کتاب اهل است و چهار سال بوده است او درین

درت هم دوم مرتبه کج رفت و دوم مرتبه بزیارات عتبات عالیات ابره عراق رفت مؤلف گوید
 که اجازه که شیخ مذکور بر اے اخوند ملا محمد باقر مجلسی علیه الرحمہ نوشته بنظر فقیر رسیدہ تاریخ
 کتابش اول جمادی الثانیہ سنہ خمس و ثمانین بعد الالف است و در شنای آن بتقریب ذکر
 طرق و شلخ خود آوردہ فمن ذلک ما خبرنے به شیخ الجلیل الثقلہ الورع ابو عبد اللہ الحسین
 بن یونس بن ظہیر الدین العالمی و ہوا اول سن اجازتے کتابتہ و مشافہتہ سنہ احدی و خمسين
 و الف عن الشيخ الفاضل نجيب الدين علي بن محمد بن مكي العالمی عن الشيخ الكامل الادحر
 بہار الدین محمد بن حسین بن عبد الصمد العالمی عن ابيه عن الشهيد الثاني انتہی کلامہ و
 صاحب تذکرۃ العلما بعد نقل بعضی از مضامین سطورہ آوردہ کہ در او آخر کتاب وسائل الشیعہ
 در جملہ ذکر رجال راویان و علما سے حدیث بتقریب ذکر خود سال ولادت خود را مطابق
 آنچه گذشت مذکور ساختہ بسیاری از تعانیف خود را نام بردہ و گفتہ کہ این کتاب را کسی
 بتفصیل وسائل الشیعہ الی تحصیل سائل الشریعہ است در مدت ہجده سال تالیف کردہ ام
 و قریب دو ثلث آنرا در قریہ مشغورہ کہ از قرآے جبل عامل است تالیف آوردہ ام و باقی را
 در شہر مقدس حضرت امام رضا علیہ السلام با تمام رسانیدم انتہی محصل کلامہ و از تاریخ
 ولادتش و مدت اقامتش در عرب و مجاورتش در شہر مقدس کہ در کتاب اہل آمل ذکر نمودہ
 است چنانکہ گذشت ظاہر میشود کہ آن کتاب را در سنہ یکہزار و نود و ہفت ہجری یا بعد از آن
 تصنیف کردہ است و اللہ اعلم و در لؤلؤة البحرین سطور است کہ فاضل ابو الحسن شریف بن
 محمد ظاہر عالمی و شیخ محمود بن عبد السلام بحرانی از شیخ حر مذکور روایت داشتند و از فاضل
 تلامذہ شیخ مذکور شیخ مہذب الدین احمد بن رضا معنف کتاب فائق المقال فی الحدیث
 و الرجال است از تعانیف شیخ خبر و صوفت کتابش آنرا بخند کتاب جاہر السنہ در ذکر احادیث کتب
 کہ اولین ایہیات او است واحدی قبل ازہو جمع آن پر دوختہ و کتاب صحیفہ ثانیہ از دعاہ
 حضرت سیدنا محمد بن علیہ السلام سوائے دعاہائے کہ در صحیفہ کاملہ متداولہ مجتمع است

مؤلف گوید کہ کتاب صحیفہ ثانیہ کہ بخط مصنف آن شیخ حر عاملی علیہ الرحمہ در کتب خانہ بعض
اعلام بقاہ اللہ الے یوم القیام موجود است بنظر فقیر در آمدہ شیخ مذکور در دیباچہ کتاب مذکور
اسما و کتب را تفسیر عبارت خود فرمودہ و بر نظر آن نسخه بخط خود نوشتہ الصحیفہ ثانیہ من
ادعیہ مولانا زین العابدین علی بن الحسین بن علی بن ابیطالب علیہم السلام تالیف العبد محمد
بن الحسن المحسن العالی عالمہ اللہ بلطفہ و فضلہ و ایضاً بر حاشیہ ہمین عبارت مرقوم است
ما کہما کا تہما مولفنا و در خاتمہ کتاب مزبور میفرماید یقول العبد محمد بن الحسن بن علی بن محمد
العالی عفی اللہ عنہ ہذا وصل الے من ادعیہ مولانا زین العابدین علی بن الحسین
علیہ السلام مما خرج عن الصحیفۃ الکاملۃ والحمد للہ وحده و صلی اللہ علی محمد والہ و عترتہ
من جمہاتی فی شہر رمضان سنہ ثلث و خمین بعد الالف حامداً معلیاً مسلماً مستغفراً
عن دعاہا ان لیسر کنے فی صالح دعاہ و قد کتبت ہذہ النسخۃ ایضاً بیدی تمنا و تبرکاً
فی شہر جمادی الاول سنہ ست و سبعین بعد الالف بمریتہ استرا با و حر سہار ب العباد و درین
نسخہ بر حاشیہ شروع ہر دعا اسناد و روایت خود بجا الے کتب منقول عنہ باین عنوان نوشتہ
کہ ہذا الدعاء مروی فی عدہ کتب ہنما کتاب مجمع الدعوات الی غیر ذلک من الکتب المتی نقل شیخ
المزبور عنہا دیگر از تصانیف اوست کتاب تفصیل و سائل الشیعہ فی تحصیل سائل الشیعہ
شش مجلد شیخ موصوف زکریا تصانیف خود آورہ کہ اگر حسب حاجت الے در اصل حملت ہر دویم یا یکیش کتاب
و سائل الشیعہ دارم انشاء اللہ تعالیٰ و آنرا بترجیر و سائل الشیعہ و تجبرہ سائل الشیعہ ہر دویم
خواہم ساخت و آن شیخ مشتعل باشد بر آنچہ کہ استفاد از احادیث باشد و بر فوائد متفرقہ کہ
در کتب استدلالیہ انداز ضبط اقوال و فقہ اولہ و غیر ذلک من المطالب المہمہ مؤلف گوید
کہ شاید نوبت تصنیف شیخ کتاب مذکور نرسیدہ کہ اجل آنجناب در رسیدہ رحمہ اللہ تع
و از جملہ تصانیف شیخ موصوف است کتاب ہدایۃ الامت الے احکام الامم کہ سہ مجلد
و آن متعینی از سائل الشیعہ اخذ است و گارث از اواب فقہ تأخر است و کتاب

و سائل اشیه شش بر عنوان البواب و عدد احادیث هر باب و مضمون احادیث مندرج آن
 که یک مجلد است و کتاب الفوائد لطو سیه که یک مجلد از ان بقالب تالیف رسیده و آن
 شش بر صد فائده در سائل متفرقه است و کتاب اثبات الهداة بالنصوص و المعجزات در دو مجلد
 که شش هزار حدیث از کتب خاصه و عامه است و کتاب امل آمل فی علماء جبل عامل که در آن سکن
 علمای متاخرین هم مذکور است و رساله در فکر و حجت که آنرا رساله الایقاعات من الجمعۃ بالبرهان
 علی الرجعة نامیده است و رساله در در ذوق صوفیه و آن معروف بر رساله شنی عشریه است که
 که در آن قریب یک هزار حدیث در رد صوفیاء آورده و رساله در سلسله خلق کافر و انچه مناسب با
 دارد و رساله در سلسله نام بردن حضرت امام محمد مهدی صاحب الزمان عجل الله فرجه که آنرا رساله
 کشف التعمیه فی حکم التسمیه موسوم ساخته است و رساله در بحث نماز جمعه و رساله در تحقیق اجماع
 موسوم بر رساله نوبته الاسماع فی حکم الاجماع و رساله در اثبات لوا تر قرآن مجید و رساله در ذکر آراء
 رجال و رساله در احوال صحابه و رساله در بیان منزله بودن انبیاء و ائمه معصومین از سهو و نسیان
 و رساله در واجبات و محرمات مخصوصه از اهل فقه تا آخر آن و در آن مجموع واجبات یک هزار و
 بالنقد و سی و پنج است و مجموع محرمات یک هزار و چهار صد و چهل و شصت است موسوم به بایه الهدایه
 و کتاب فصول الهممنی اصول الائمة که شش بر قواعد و کلیات مخصوصه در اصول دین و دوا
 فقه و فروع فقه و در طب و کتاب العربیه و العلویه و اللغة المردیه و از تصانیف او است
 اجازات متعدده برای معاصرین خود که مطبوع و مختصر اند و دیوان اشعار است که قریب بیست
 بیت است اکثرش در مدح سید المرسلین و ائمه معصومین است و در آن منظومه است در تاریخ
 نبی و ائمه و ایضاً از تصانیف او است کتاب فوائد قدسیه و دیگر رسائل متعدده طویل که
 قریب به ده رساله باشند که ذاتی الاصل سن تعداد الکتب و ائمه اعلم و از او است زجریه و دیگر
 العالم الربانی اخوند محمد باقر بن محمد تقی المجلسی الاصفهانی معروف باخوند مجلسی است
 چنانکه لقب جیش بود که معنی ترجمه و الیه العلامة بالجله آن باقر علوم دین ائمه معصومین صلوات الله

چه آنکه آن مرحوم بر حاشیه کتاب بحار الانوار در مقام تذکره تسبیح آن کتاب گفته که از غرائب اتفاقات
 آنکه عدد جامع کتاب بحار الانوار تاریخ ولادت من مؤلف است در لکوة العجین سبط بیست که وفات
 اخوند سال یکینار و یکصد و یازده هجری اتفاق افتاد تاریخ فوتش غم و خزن است و ولایت علی مجلسی
 در رساله خود بعد از ذکر اوصاف و القاب و مناقح آنجناب گفته که ولادتش در یکینار و هفت هجریست
 لکن گفته که وفاتش در سال یکینار و یکصد و ده هجریست و احمد بن محمد حسینی لایبنجانی که از تلامذه اخوند
 مجلسی است در ذیل فهرس ابواب کتاب نظم لالی که تشکیر قرائه ای اخوند مجلسی است گفته که وفات او
 در بیست و هفتم ماه رمضان سال هجریست چنانچه تاریخی که برای فوت آن مرحوم بطریق تعقیب گفته اند ششصد و
 ماه رمضان چوبست و فقیهش کم شد تاریخ وفات عالم عالم شد
 و در کلام مولانا از بهری که تشکیر تاریخ وفات اوست یافته شد که آن مرحوم در دو صد و شصت و شش ماه رمضان
 سنه مذکوره از دنیا رفت و آن ابن ابی است که در ان اشعار ذکر شده است

مرقد او بحار انوار است	که زمین ابحاث داده نشان
روضه اش سید حیات قلوب	ز جلال العیون بزمین تو عیان
اعتقادات اوست زاد و معاد	تو بحق یقین یقین میدان
آیت رحمت آله بود	رفت و مردم شد نذر سرگردان
گویند که عالم غیب	داده بودش بشارت از یزدان
که درین ماه میروی بهشت	ز دونه با وداع پر جوان
زان سبب گشت ختم تفسیرش	آیه کل من علیها فان
چون شب قدر آن عظیم القدر	شد زمان عشر آخر رمضان
از بهری گفت سال تخریش	با سر علم شد روان بجهان

و صاحب تذکره گفته که از بعض اشعار از بهری مستفاد میشود که اخوند مرحوم تفسیری تا شرح آیه
 کل من علیها فان تبالیغ آورده که وفاتش در رسید لکن الی الآن که لامی تفسیر منسوب با

یافته شد و هم در نه من تصانیف او مذکور نیست و نیز در کلام احدی از علما نسبت تصنیف
 تفسیر بسوی او بنظر نرسیده شاید که در آن سال تفسیر سوره حمل را در ماه رمضان بسبیل غوطه
 و بیان فرموده و آن آیه مذکوره کتبت بیان آن رسیده و العلم عند الله اخوند مرجم از جمیع کثیر از
 علمای اعلام اجازه روایت احادیث میداشت از آنجمله از والد خود و از پسر عمه و از خود شیخ
 عبداللہ بن جابر عالمی و فاضل جلیل سید شرف الدین علی بن حجة الله حسینی شولستانی مجاور
 نجف اشرف نمیند مرزا محمد استرآبادی و غیر هم روایت دارد و کما لیتغاد من شرح الاربعین لمطالع
 و از رساله ملا میر علی دلوله البجین ظاهر میشود که از اساتذہ او ملا حسن علی بن ملا عبداللہ شولستانی
 و سید الکمل امیر رفیع الدین نایینی و سید محمد موسی استرآبادی و ملا محسن کاشانی و شیخ علی بن شیخ محمد
 بن شیخ حسن بن شهید ثانی و سید شهید سجاد الحرام امیر محمد بن دوست محمد استرآبادی نمیند سید
 نور الدین عالمی و غیر ایشان هم بودند و از بعض اجازات متاخرین علما ظاهر میشود که اخوند مرجم
 از ملا محمد شریف رویدشتی هم روایت داشته و نیز از سید مرزا ابن شرف الدین علی خراسانی در
 غره جمادی الاخری سنه یک هزار و شصت و چهار اجازه یافته و نیز در اول جمادی الاخری سنه یک هزار
 و شصت و پنج از شیخ حر عالمی اجازه براسه خود گرفته و شیخ موصوف هم گوشه باجمله جمیع کثیر از فضلا
 و مجتہدین که بعد از اخوند مرجم هم رسیده اند از روایت دارند از جمله ایشان دامادش میر محمد صالح
 حاتون آبادی و دختر زاده اش میر محمد حسین بن میر محمد صالح موصوف که جامع فهرس تصانیف
 اخوند است و ملا رفیع مشہدی و ملا ابو الحسن شریف عالمی و شیخ محمد بن یوسف نعیمی و شیخ سلیمان
 بن عبداللہ بخرانی و غیر ایشان اند و از رساله ملا میر علی دریافت میشود که اخوند را چهار پسر سجد
 رسیدند یکی مرزا محمد صادق که والدہ اش خواہر سید جلیل مرزا علار الدین گکستانہ شایخ نجیہ
 بود و دیگر فاضل مرزا محمد رضا مشہور باقانی که والدہ اش خواہر ابوطالب خان ہنادندی بود
 و اخوند مرجم را کیزی بود که دو پسر از و بہر سید ندکی ملا محمد جعفر و دیگر میر ملا عبداللہ و دختران
 اخوند مرجم کہ از خواہر سید علار الدین گکستانہ بہر سید ندکی خواہر میر محمد علی گکستانہ آبادی

این کتاب نمودن باعث تغییر بسیاری از شیخ متفرقه این کتاب میگردد و انقضی در ساله دار شسته با خبر
تصانیف اخوند مرحوم که نوشته سید محمد حسین بن محمد صالح تاتوی از ابائی و نثر زاده اخوند مرحوم است
در آن مفاد آیات هر کتاب و رساله مفصلاً مرقوم است دیگر از تصانیف آن مرحوم است کتاب
مرآة العقول فی شرح اخبار آل الرسول شرح کافی کلینی که قدری از آن نام تمام مانده کتاب بلا و الانبیاء
در شرح تهذیب الاخبار شیخ الطائفة ابو جعفر طوسی است و آن نیز نام تمام است و کتاب الصوم نوشته
و کتاب شرح چهل حدیث و کتاب فوائد طریقه که شرحی مجیده است و تادعای چهارم نوشته و کتاب
و حیزه در علم رجال و رساله اعتقادیه که در یک شب نوشته معروف به لیلیه است و رساله در وزن
و مفاد پر شرعی و رساله تنکیات نماز و رساله موسوم به سائل بنده و جواب مسائل متفرقه که برادر
او ملا عبد الله از بنده فرستاده از سوال نموده بود و کتاب عین الحیات در ترجمه احادیث معتبره
که حضرت رسول با بوز گرفته منکوة الانوار که مختصر است از کتاب مذکور در خواص سواد اعمیه کتاب
حلیه یقین کتاب حیات القلوب در سه جلد جلد اول در تاریخ پیغمبران سلف و بادشاهان که بهر
ایشان بود و جلد دوم در تاریخ و حالات پیغمبران ماصلوات الله علیه جلد سوم شمل بر دلائل نبوت
و امامت و این جلد ملا محمد رضی بن ملا نصیر محلی که یکی از بنی اخوان اخوند مرحوم بود بعد از وفات
تصنیف درآورده موسوم به حقیقین ساخته در از تصانیف اخوند مرحوم است کتاب تحفه الزائر
کتاب جلاء العیون کتاب مقیاس المصابیح کتاب ربیع الاسابیح کتاب زاد المعاد رساله حد و
رساله در اوقات نوافل شبانه روزی و رساله رجسته رساله در ترجمه نامه که حضرت امیر علیه السلام
با ملک اشتر قلی فرموده و رساله اختیارات و رساله ذکر بهشت و دوزخ معروف بطریق البسته کتاب
جنان و مثل بنفیل و تکفین اموات و کیفیت دفن و نماز ایشان رساله که در اعمال حج و عمره
رساله صغیره حج و رساله مفاتیح الغیب شمل بر ذکر انواع استخاره های ماثوره رساله در بخت مال
نواصب رساله زکوة رساله کفارات رساله نماز شب رساله آداب تیراندازی و رساله از زبان
و رساله در تحقیق معنی آیه کرم و السابقون السابقون اوله کتاب المقرئ فی جنت النجیم

و ساله فرق میان صفات، اَللّٰهُ و صفات فعلی باوقالی و رساله تعقیب مختصر خاندای شانه روزی
 و رساله تحقیق مخفی بر دو ساله تفسیر و توضیح در افعال بندگان و رساله نکاح و کتاب فزعه الغری
 مشتمل بر پنج باب و امور غریبه که از مردم منور حضرت امیر علیه السلام ظهور رسیده رساله و ترجمه توحید
 مفصل شش باب و شش طولانی و رساله و ترجمه توحید حضرت امام رضا و رساله ترجمه زیارت جامع
 و رساله و ترجمه دعای کیل و رساله و ترجمه دعای روزیابله و رساله و ترجمه دعای سات
 و رساله ترجمه دعای پشون صغیر و رساله و ترجمه روایت عبدالعبد بن جندب و رساله و ترجمه زودا
 رجا بن ابی ضحاک در اعمال و اداییکه از حضرت امام رضا منقول است و رساله ترجمه قصیده
 و جبل خراسانی در مدح حضرت امام رضا و رساله و ترجمه حدیث سنه اشیا مشتمل بر ذکر اشیا رشته که
 در آن بندگان را در عملی نیست و رساله مشتمل بر اشتیاق زیارت نجف اشرف و کربلای معلی
 که در وقت مراجعت ازان دو مکان اقدس انشا کرده بود و رساله صواعق البوسه مشتمل بر بیست
 خبری که فتن از بودان رساله مثل بر جواب سوالهای متفرقه که مردم از سوال نموده بودند و کتاب
 حق یقین که آخر تصانیف آن مرحوم است جامع ادراک گوید که کتاب تذکره الائمة که مشتمل بر
 دلائل نبوت و معجزات و امامت ائمه معصومین از روی کتب یهود و نصاری و مجوس بنود
 و سایر مثل متفرقه و تواریخ و احادیث عامه و احوال زمان خلفای اموی و عباسیه است و صاحب
 رساله فهرست آنرا ذکر نموده مادر شمه از اجازه ملاحید رعلی مجلسی بنظر رسیده و حق این است که
 مالمب مندرج کتاب مذکور کمتر مطابقت بکلام آن مرحوم دارد چنانچه صاحب تذکره آورده و چنین
 مال اختیار است که یا که نسوب بآن مرحوم است و آن سوای رساله اختیارات مذکوره است
 و در بعضی نسخ فهرست شرح باب عادی عشریم مسطور است و دیگر از مولفان اخوند رساله بحیث
 شمه است که در آن فهرست مذکور نیست لکن صاحب تذکره هم نوشته و گفته که در نسبت آن بسو
 آن مرحوم حکم پس از نظرین آن را جای کلام نیست دیگر رساله ترجمه الصلوة فارسی که مشهور است
 و رساله اذان و عربی و این هر دو را در اجازه خود ملاحید رعلی ذکر نموده مولانا الحاج

ابوتراب الاصفهانی شیخ طهرتین در ساله سوانح عمری خود بقرب ذکر کسانی که در
 سفرین خود باصفهان ملاقات ایشان نموده‌ی گوید دیگر مولانای مفقود حاجی ابوتراب است
 دی از صلهای دهر و از صاحبان مولانا محمد باقر مجلسی بود با فادیه و حدیث مشغول و اقوالش در
 شریعات معتدلیه و روزگاری با سانش داشت در سال فوت مولانا محمد باقر در گذشت مولانا
 ابوطالب بن ابوتراب الاصفهانی فرزند ارجمند حاج ابوتراب سابق الاقاب است شیخ
 علی خزین در ذیل حال پدرش ابوتراب گفته که پسرش حاجی ابوطالب نیز از محدثین بود و بعد از
 پدر چند سال در گذشت مولانا المیرزا علاء الدین محمد حسینی معروف بگلستانه
 از مشایخ محدثین و فضلا کاملین بود شرح کتاب منطاب نوح البلاغه موسوم به حدائق الحقائق
 در بست مجلد که از علم تصانیف شریفه اوست شاید عدل بر جامعیت و املیت آن حاوی علم
 و فضل است در آن کتاب بطرز ابن ابی الحدید مغزلی بیضا منوجه گردیده و مطاعن خلفا و اوجه
 آنرا ذکر کرده بر آنها رساخته اوجه پیچیده و سدید و مخریبر فرموده و دیگر از تصانیف اوست
 کتاب منجیقین فارسی در ترجمه و صیحت حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و آله و در آن ذکر
 کبار را مبسط تمام آورده و ملاحظه علی مجلسی اجازه خود آورده و انحراف المقدس العلامه السید
 السند المیرزا علاء الدین محمد حسینی گلستانه شارح نوح البلاغه و ظنی مانده که بشرح
 کتاب مثله کانت ساخته جد که لکن کوفه احلیله للعلامه المجلسی رحمه الله تعالی
 ازین عبارت واضح گشت که مخایر میرزا بقدر تکلیف اخوند ملا محمد باقر مجلسی بود و شیخ علی خزین در
 رساله سوانح خود آورده عمده السادات میرزا علاء الدین محمد معروف بگلستانه است از افاضل
 انصاف بود و با دالم مرحوم اختصاص تمام داشت بعبادت و افتاده بهیروی برادر کتب متداوله
 شریعیه تعلیقات دارد و روزگاری با سودگی و عزت داشت اولادش بمناسب دیوانی
 آورده شدند و ایشان را آن عزت و احترام نماند و فات میرزا بنا بر آنچه اند ساله مذکور
 استفاد می نمود و در حد و دهنه هزار و صد و ده هجری واقع شد و الله اعلم مولانا السید

میرزا علاء الدین
 گلستانه

العبد الوسوی البحر اتری القسری از اعلام محدثین وزید و متها و قضاوی متاخرین
 بود و تعلیم احوال آن سلامه بیال بنابر آنچه سید عبداللطیف خان شوشتری که از احفاد سید
 موصوف است در کتاب تحفة العالم مبیط تمام نوشته ثبت این مجموعه می نماید نسب شریف
 و شجره و ذریه و نفع سید موصوف برین وجوه است السید نعمت الله بن عبدالله بن محمد بن حسین
 ابن اسحاق بن محمد بن محمود بن غیاث الدین بن مجاهد الدین بن خوالد الدین بن
 سعد الدین بن عیسی بن موسی بن عبدالله بن کلامام ابی الحسن موسی الکاظم
 علیه و علی باباه السلام و بنی چنین را که قلیل الوسائط باشند انشاء الله عالی گویند اجداد
 کرام آن والا جناب از صدرا سلام همه امامی مذهب و در تشیع فرزانه و هر یک در عرصه خود تعلیم
 زید و تقوی یگانه و مقتدای خلق از اولوالالباب آن زمانه بودند و الی الان بنی اعیان آن جناب
 و زبائر و روزگاری بعزت و احتشام دارند اعراب آن نواح که هر دو طرف دو دجله و فرات
 سیاه خیمه دارند از بنی خزعل که همه امامی مذهب و مشفق و بنی لام که خفی مذهب و محکوم حکم احدی از سلاطین
 عظمیای دم خیمه و بادالی بغداد اشائی دارند و سادات جزائر رایبر و مریدی طبع و منقاد اند
 ولادت با سعادت ان عالم تحریر در قریه حبشه جزائر من اعمال بصیرت شسته انیسین بعد از ان
 اخلاق افتاد از ایام رضاع تا رشد و برتری و امارات اقتدا و سروری از ناصیه بپاوشش
 پیدا بود و بعد از آنکه چهار سال از عمر او گذشت حسب الاشارة والد بزرگوارش شد و مع تعلیم
 نمود و در عرض یکسال که پیش از آن نموده سواد خوانی و خطی بهرساند و بخوندن صرف و نحو
 مشغول شد و ثنونی غرض از تعلیم علوم دست داد که بآن صغیر من نجوی که شیوه اطفال است هرگز
 این نام خود را تفاوت نگردید و ادقات شبانه روزی را بباحثه و مذاکره صرف نمودی تا بن
 بنسب سائلک منتهیات را طی نموده قوتی در مطالعه بهرساند و در آن سن از جزائر بطلب علم کتب
 مختصاتی روانه دار العلم شیراز گردید و در آن بلدة فاخره که دار الفضل است از خدمات شاه ابوالک
 در برابر هم خلف مونا ناصبه را می شنود شیخ جعفر خلف شیخ کمال بحرانی و شیخ صالح بن عبدالکریم

و سید اعلیٰ سید اشم و شیخ عبدعلی حوزی راوی که بر یک انا نهان آورده روزگار و از غایت اشتها ربی نیاز
 انا خطا است مدت نه سال استفاد و خود به درجه کمال رسید و اجازه بخط شریف بر یک
 حاصل نموده و هیت فضیلتش بلند آوازه گردید پس از آنجا عود و بجز آن نموده صبیح علی مقدارش را که
 تا مراد بود در سلک از دو اوج کشید و یک سال در آنجا ماند و روانه افغانستان گردید و در آن مکان
 بهار اعصار و خرمی روزگار بود و آنقدر از مجتهدین و افاضل و مستعدان و رآن مصر اعظم مجتمع بودند
 که اگر احصای آنها را در بطول انجامد و در مجالس مناظرات و محافل عظیمه شصت نفر مجتهد جامع
 الشرائط افتاده و فرما بود که بر یک علامه دوران و نادره زمان بودند و در بهر سید یکیش
 انکاش شود و اعوام می باید تقضی گردانند از آن کم عدم بوجود آید و آن برگزیده و ذوانبلا مدت
 هشت سال در آن بلده مینوشتال و در خدمت فیلسوف اعظم رئیس العلماء آقا حسین خوساری
 و خاتم المجتهدین مولانا محمد باقر خراسانی و عارف ربانی مولانا محمد حسن کاشانی و شیخ المحدثین
 مولانا محمد تقی مجلے و سید مرزای نیرازی رحمهم الله تلمذ نموده و هوکلاء فضلهم و شرفهم
 اجل من ان یذکروا عظم من ان یسطررتیه مخرج بر یک ازین اساتذم کالتوحفه الظالم
 و الناصر علی العلم بر عالم و عالمیان سلم البرهان و بی نیاز از توصیف و بیان است و سید بزرگوار
 سرآمد آن علمای اعلام و افضل آن ادوکیای عالم مقام گردیده در تالیف بایا و انوار آخوند مجلسی
 مددگار و اکثری از مجلدات آن کتاب تصحیح کرده و آن بزرگوار است و گنجینه قبول آنها مقبول
 و سلم میداشتند با بجله یا فی فضل و در تبه کمال آن مرجع انام از آن بر ترست که زبان شیل سلم
 از علو آن حکایت توان نمود و اکثری از کتب مطبوله را مانند قاموس اللغه و کتب بیه حث و تفسیر
 بیضاوی و غیره را در بیدایت تححیل و بخط خود کتابت فرموده و بقدر چهار پنجم از بطله کتب علی که در
 کتبخانه جمع داشتند کتابت نموده که مواشی و تعلیقات بخط مبارک ایشان نداشته باشد یا صحیح
 او نرسیده باشد و بخوبی نگه داشته باشد تا آنکه در هفتم از علمای اعلام تکمیل نموده هر یک اجازه
 عاتق با و دادند و عود و بجز آن نموده و آنجن آرای بزم افادت و ارشاد بودند و در کتب بزرگوار

و بناد و چشمت پاشان علی باغا مسلم بصره که از جانب سلطان محمد عثمانکو وزیر بغداد فرمان
فرما بود و او از در عصیان برآمد و بنی و وزیر سلطان محمد سه داری را با لشکر بیکران بدفع او
فرستاد و پاشا خود تاب مقاومت نیاورد و از بصره فرار و به سمت هندوستان آواره گردید
افواج رومی بخو که عادت ایشانست تیغ عاجز گشتی را نیز و بارها و وزیر دستان از دست
و او نیز در آمده از جزایر تا حوالی بصره را بنا نهاد و خلقی انبوه را نیز گردید مردم جزا آنکه از انا حوالی
پاشا بودند و آن اشوب نیز خلائی وطن نمود و هر کس بطرفی فرار نمود از شکله بد نفعه اسد نیز
و آن سال از جزایر بخوبی که از قدیم مغرب ریاست والی عربستان است آمده و حکومت خویره
و آن نواح از قبل ظو شاه سلیمان شان شاه اسماعیل صفوی الی الآن بسادات مشغول و مختص
دار و دایان سلسله علییه از بدایت حال تا این زمان همه امامی مذنب و دافطار جهان بیجا است
قدرو علو شان معروف و بنیاد ذاتی و شجاعت فطری و حسن اخلاق بن الانام موصوف اند و ترجیح
دین مبین و احترام علمای اعلام دقیقه فرود گذارست نمی نمایند و پیشه در مجالس سلاطین بین و
صد نشین و در کمال عزت و ابرام بوده اند و در آن حصر والی بود و سید علی بن ولی خلف داد
در خدمت سید ادا ولی تمام بود و استقبال و لوازم دریافت و هما داری و شرط پرستاری بدین
بقدم رسانیده و باقامت خویره و تکلیف نموده و هم در آن وقت و انقضای شوشتر با التماس
مختص بمکلف آمدن بآن شهر بهشت اساس رسید و بکم استقامت و در وقت بخش ساحت شوشتر گردید
و آن اوان حکومت شوشتر انباده و بلوک شنج علیخان بن آشتوخان که از علایان خاصه شوشتر
سلاطین صفویه بود و خلق داشت خان و اعیان اما خرم دارکان رعایا و بریایان و متری شهر
استقبال و مقدم او را با کرام و اعزاز خلقی نمودند و با التماس ماندن و توطن را از خدش انداخت
گردند آنحضرت نیز استول آنرا قبول و توطن اختیار نمود و از آن رفد بازو شوشتر بدین اجداد و الا بنا
گردیدگی مردم بلد و بلوک ناشیه اطاعت آن بزرگوار را بردوش و خلفه ارادت او را بر کوشش
کشیدند و در سه و خانقاه خوبی که لایق آن سید عالم بود و بدینسانند و این نگاه باد شاه و لایق است

شاه سلیمان صفوی شغل جلیل شیخ الاسلامی و تقاضات و تدبیر و نیابت صدارت و امامت جمعه
 و جماعت و تولیت مسجد جامع و امر معروف و نهی از منکر و سایر مناصب عیبه بلد و بلوک و سایر
 بلاد قریبه بخندش مرجع شدند و همه آن اشغال خطره و برنج ستوده تقدیم کرد و اقارب ذوی الاکرام
 بتدریج از جزایر باذیو ستند و آنحضرت با همه طریق و امانه و مواسات بهیچ آرد و بالحد سید علی بابا
 مردم را بهر بنای مساجد و مدارس تحریر نمود و در هر محله مسجدی برپا شد بخو که سبق ذکر یافت
 و در هر مسجد یکی از اعظم طایفه امامت معین نمود و بوجود ذی جو دان بزرگوار نجاسن شیع غرا
 در آنجا و بار رونق یافت و تا آن زمان اکثر مردم آن شهر جمال بی معرفت و در فرائض و
 سنن و قواعد شیع شریف فرو گذاشت بسیاری میشد حتی و حیح را بنفس نفیس بر مردم تعلیم فرمود
 و با حق حقوق آن سید و الانبار بر مردم آن بلاد از هدایت و ارشاد خارج از حوصله احصای آثار
 و از اعظم تلامذه او بودند مولانا محمد بن علی النجار و مولانا محمد باقر بن محمد حسین سید محمد شایسته
 و حاجی عبدالحسین کرکری و قاضی نعمت الله بن قاضی معصوم و هر یک از برکات انعام فی سیه
 آنحضرت باعلی درجه و تبحر و فضیلت سیدند و الی الان تمامی فضلاء و نورستان و آن نواح نسبت
 تمیز را بیک واسطه یا دوسه واسطه با آنجناب میرسانند از افاده و ارشاد مردم و تالیف و تصنیف
 دینی یا سود و موهو اعظ و ارشادات مؤثره گشتگان تبه ضلالت را بجاهد و مستقیم دلیل و رهنما
 بود مصنفات بسیاری از او در صفحه روزگار بیاورگارست و الی الان مصنفات او مقبول علمای
 عرب و عجم از هر دیار و فتادای او معمول به فضلاء فضائل شمارست و سخن کلام وحی نظامش
 باعلی درجه متانت است و از آثار افلام او دست شرح که تندیب الاحکام مشتمل بر دو دوازده مجلد و
 بعد از آن تصنیفات و اختصارات در آن نموده شرح صغیر را که روحی تمام دارد و در شش
 مجلد اقتضای نمود شرح استبصار سه مجلد شرح غوالی الثانی و دو مجلد انوار النعمانیه و نوادر الاخبار هر یک
 دو مجلد ریاض الابرار سه مجلد زهر الزنج و دو مجلد قصص الانبیاء شرح توحید صدوق شرح انجلیج
 موسوم به قاطع اللجاج شرح عیون الاخبار شرح روضه کافی شرح صحیفه کبیر و صغیر شرح تندیب النخو

شرح غوالی الثانی
 شرح ریاض الابرار
 شرح انجلیج
 شرح توحید صدوق
 شرح تندیب النخو
 شرح صحیفه کبیر و صغیر
 شرح روضه کافی
 شرح عیون الاخبار
 شرح قاطع اللجاج
 شرح موسوم به قاطع اللجاج

شرح منشی البیاض حاشیه مدون بر شرح جامی رساله منشی المطلب بر آیه المؤمنین منبع الحیات مسکن النین
فی جواز القرار من الطامون مقامات النجاة حواشی کلام الله که مولانا محمد در سه مجلد تدوین نمود و حواشی
بر پنج البلاغه و حواشی بر شرح ابن ابی الحدید و بر اکثری از کتب حدیث و فقه و عربیت حواشی
تعلیقات شایسته دارد که هر یک کارنامه و احصای آنها باعث الطناب است تا ورسنه یکمتر ارد
یکصد و دوازده که مشوق طواف مشهد مطهر رضوی علیه الرحمة و الثناء و را گریبان گیر شده روانه
گردید بعد از حصول آن سعادت عظمی در مراجعت بمنزل جابدر من اعمال فیلی ازین سر
عایت بریاض رضوان شتافت اللهم اسکنه فی ظلمه بس الجنان و افض علیه شایب
الرحمة و الغفران لرسالت فیلی که مشهورست بزرگ و بقرب یکصد هزار خانه دار کمالش است
همه امامی مذہب و شیمی فطری انداختار آن دیار بارگاہی عالی بر مرقدا و ساخته و موقوفات
بسیاری وقف آن سرکار و قراء و خدمه معین نمودند و الی الآن آن عالی بارگاه مطاف مروج
آن دیار است از و چهار پسر خلف شد سید نورالدین و سید حبیب الله و سید محمد شفیع و سید جمال الله
سید حبیب الله در صغر سن تمیز نارسیده وفات نمود و از سید محمد شفیع اولاد ذکر و خلف نشد و سید
جمال الدین از و یک پسر خلف شد سید محمد الدین بن بند و ستان افتاد و از و خبری نشد مولانا السید
صالح بن عطاء العبدین سید محمد بن حسین البحر ازمیری مولف تحفة العالم و من احوال سید
نعمه الله بن ازمیری سابق الذکر که تقرب ذکر کسانیکه در عهد او از مولف اصلیش جز از این شوشتر آمده
با و پیوسته آورده سید فضل سید صالح بن سید عطاء الله که عموزاده حقیقی سید عالمقام بود و در
شوشتر گردید و در آنجا سکنی گردید از اتقایی روزگار و از علوم متداوله خالی از بر بطون و بعد از چند
در گذشت و از و یک پسر خلف شد سید اسمعیل از و بوجود آمد سید فضل عالمشان سید زین الدین
علیه الرحمه که احوالش خواهد آمد مولانا شاه محمد بن محمد البیاض از می از اکابر علماء و اخبار فضل
و شایخ نبلا شیعه امامیه است کتاب روضه العارفین شرح صحیفه سید الساجدین امام الزمان
علیه السلام که این معنیفات فائده انجمن است شاید بر فضل و جامعیت او دست مولانا محمد مؤمن

بسیاری

جزائری که از نمانده جناب موصوف است در کتاب طیف الخیال بتقریب ذکر مشایخ خود آورده
واخذت کثیرا من الاعادین والتغایر واصناف علوم الحکمة من الطبیعی والالهی والیهی والربانی
والجسطی الموسیقی والاکرات والمتوسطات وماد الايام من الفنون اشکالات مده مدیده وین
عبدیه عن البحر المواج والسراج الواجه انموزج الحکام المهندسين وخاتمة الفضلاء المتبحرين بعلم
الملاطمة مواجده بیت الفضل التلا لاسراجہ غیث الکرم الذی یفید و یفیض ولجة الفیض الذی
لا ینضب ولا ینفص المتقن فی جمیع الفنون والمفتخر به الابار والبنون السابق من کل ضل قبله
والفاق علی کل معاصر ومن بعده رئیس اهل الفضل وصاحب المنطق الفضل والکلام الخوض من بعد
والنزل علامته طارصیت فضله فی الافاق والنقد الاجماع علی انه المجتهد علی الاطلاق محدث علم عن
البحر والتعدیل روایة ومفسر صفی عن النقص والترتیب توجیهاته مطنب کلامه غیر مل وموجز اختصاره
غیر مغل منشئ یسحر العقول بنفحات قلعه الشمار وشیخ الصدور ضمات کلمه الفاتحة نسام الاسرار شاعر است
انظم لامه و احتمال علی مناضله اتباعه فام من قرن الاول فیما یحظ الاوفی والمور والعذب الاحلی الاصفی
علامته له من التصانیف ما یدل علی کمال فضله وسوقه یدی العلم الی محله وایکار افکار نفوق علی عرائس النما
ونفائس معانی انهی من قلایه فی جید النوانی وحل مشکلات ضحت العقول منقوله جائیه من یدیا
ونشر الیفات است الرغبات مستوفقه المطایا توی الیسا وحاکمات میط تنقلها عقال عقول الاقران
ومواخذات ینبسط عنده شرمادان اذ بان الاعیان وتوجیهات اغلاط خلص بها عن صفة الزنج
انما ورفع اغلاطات وقف ون الوقوف علی معانی اقوام اعواما فواتا واکل باعقا واکل فی
الحقیقه لا بالمجاز وبقاق الغایات فی ضمائر اسبق عند التناضل للاحرار سه یاسن یری الیه یحیی نبیه
و دیگر اکل تفصیل و اهل لقد وجدت مجال القول واسعة وان وجدت لسانا قاطلا فقل
سل عنه انطق النظر الیه تجد ملا السامع والا فواه والمقل حلوا الفکاهه مرا بجد قد مر جبت
بدقه الطبع من رقة الغزل اعنی اسنادا ومن یستنادا عمدة المحدثین وزبدة المحققین فخر الشکلیین
والحکام التالیین نفع الاسلام قدوة الانام کثر الافادة وکثرة الوفادة معدن المعارف والمولی العار

العلامة الاوحد مولانا شاه محمد بن محمد اصطبلانی اصلًا و مولانا شیرازی منزلاً و موطناً لانزال علمه تأیید
 و علمه سامیا و صدوره مبطل اشعة الانوار فی انوار اللیل و اطراف النهار و من المد علی الموسمین
 یا علار سدة المینفة و منغ طلاب العلم بطول مدته الشریفه و اجره فی بحر التائید فلک وجوده و اطلع به
 من افق التائید منه وجوده ادام التامع محمد و اجماع و العاشره بر الکائنات و عرفت الاشخاص
 بسامتا و انشقت الاراضی عن بنائنا و تعاقبت الانوار و الساعات و دامت الارض و السموات
 و ایم الله انه لم یزل مع علو رتبة و سمو قدره و منزلته فی منایة التوامع و خفض الجناح و کسر النفس و
 لین الجانب و بذل الجهد فی البصال النفع و دفع الضر عن الاقارب و الاجانب اذا جمیع مع التمدین
 عد نفسه کواحد منهم و لم یمل نفسه العلیه ابداً الی التیزیشی ما عنهم قد تمیز به هذه الصفه عن ابنا جنسه و خصله
 بهذه الخصلة تزکیة لنفسه حتی اتی رأیته مراراً ایام ملائمته قد صفف النعال و سبق الی وضعها التلاذنه
 مع انه شیخ کبیر جاوید التبعین و کان یستعین به الناس و لا یستعین فطوبی لمن حبیل حسن خلقه و نبیل عظم خلقه
 سهیل القاء اذا صلحت باره، طلق الیدین مودب الخدام و اذا رايت صدیقه و یقیقه لم یتمایز و الارحام
 و تذکره شیخ علی حزین سطورست استاد العلماء و اسوة العرفا مولانا شاه محمد شیرازی تخلق باخلاق حمیده
 نبوی و متأوب بآداب مرضیه و مقضوی و از بدلت تمیز تا نهایت زندگی که از عمر طبیعی در گذشته بود
 روزگار خود را صرف خدمت دینیہ و نشر معارف یقینیة و ادای تحیل شوبات نموده با دراک صحبت
 بسیاری از علماء و عرفا و انقیافا بزرگ دیده بود و از ماثر قلم فیض شیم ان فضل محقق رسائل شریفه و شرح
 صحیفه و تحقیقات لطیفه بر صفر روزگار بیا دگارست در فم حروف و شیراز قدری از احادیث
 در خصوص اسمی ایشان قرائة تحقیق نموده و کتاب حکمت العین را با حوثی در خدمتش گذرانیده
 و حاضر بود که آن نفاوة سعادت نندان بجهان جاودان از حال فرموده طوبی له محمد حسن علی
 گاهی طبع مستقیمش با نشاء و شعرا و ابیات نغز و رباعیات آشنا بذاق عرفا از نتائج افکار آن نحر سخن
 پرداز در میان آن عارف معارف عارفست و نیز در سوانح عمری نوشته که مولانا ی
 اعظم استاد العلماء از نوادر روزگار بود شیخی عظیم و حظی قوی و عمری طویل داشت و دراک صحبت

بسیاری از علما و اکابر فاضله و کثر مالک عالم ادیده بودند و تحصیل مراتب عالی و تکمیل نفس و تقاضا
 کشیده بشایخ و اولیا اخلاسی عظیم داشت و بنایت ستوده اخلاق و کریم الدنات بود و قریب
 بیست و سی سال عرفان و سیرت و طریقه علم و حق طلبی و خیرخواهی عباد خود و چند رساله رحمت و حکم نوشت
 از مضامین دست تا آنکه بعد از چند روز در وقتیکه آن بلده رحلت کرد و مولانا میرزا فضل الله بعد از
 بالافندی از سایرین فن رجال فضلاء کمالین و علمای محققین بود شیخ ابوعلی در حاشیه کتاب بنی الخصال
 آورده که مولانا میرزا عبدالله رحمه الله تعالی از فضلاء کمالین و عارفان رفیع جلال و ائمه اهل زمانه است
 از تصانیع و دست کتابخانه اهل طایفه احوال اعلی که تا آن زمان غیبت صغری تا زمان که در آن است
 و مائة و تسعة عشر روحا و احوال اعلی آورده و در بعضی از نسخه ها نوشته است که علی دینیه مولانا استاد ذی القیات
 علیه افضل التسلیمات و غیر ذلک ماذکره بنفسه فی ریاض العلماء شیخ ابراهیم بن عبید الله
 الزاهدی البیلامی شیخ علی بن زین در تذکره خود آورده و الفاضل المحقق الهامی شیخ ابراهیم بن شیخ
 عبید الله الزاهدی البیلامی عمه یا مقدمه این خاکسار است مظهر شوارق انوار و مؤید بیتاب است
 که دگر و از نواد بر روزگار بود جامع علوم دینی و معارف بقیه و حادی کمالات صوفیه و سیرت
 تمیزه و الدبزرگوار خوب است تامل بلده لا جان و مرجع انظار کمالان بصیرت فضائل و مناقبش
 با مالی و ادائی اطراف و اکناف رسیده و نوبها فیض سیردی و کل خلق عظیم محمدی از ریاض
 طبع قیاض و میده فحشاء حقیه نفسانیه را با محاسن ظاهریه و بیچ داشت سن تحریر و تفتیش و تدریس
 و در شعر و انشاء و لغت و ادبیات و بیچ خلوط بنایت خوش و دلکش می نگاشت از جمله مضامین
 شریفه اش حاشیه السیست سسی بر اربعه اقسام بر کتاب مختلف علامه علی علیه الرحمة و حاشیه دیگر
 موسوم بکاشف الغواشی بر کلمات که تا سوره مبارکه احقاف رسیده و در رساله دیگر و بیچ
 کتابه بقلیدس و قصاید و در مدح آل عبا و مرثیاتی که در تقریرت سید الشهداء و اشعار
 ستوده از ناظر طبع و قواد ایشان بر صغیر روزگار باقی است در سال که هزار و یکصد و نوزده و بیچ
 بهایم بقا و تحال فرموده و لا اله الا الله و فین شد چون این واقع باصفهان رسیده و بیچ و بیچ

<p> بیل دل خون گشته زنفار فروخت هوش از سر این ساعه شرار فروخت بگسسته دشت بازه گفتار فروخت بام و در گنجینه اسرار فروخت بر صفحه این آتینه زنگار فروخت برگ و بر این باغ یکبار فروخت در پیرین طاقت ماخار فروخت زین طرفه خزان که بگلزار فروخت </p>	<p> زین دافه رنگ از رخ گلزار فروخت پیمانه سحر شاد کشیدی تو و ما را پویندگی نفس از لب اعجاز تر نم چون گنج تمت تا بدل خاک دفین شد در ماتم تو ناصیه صبح کبودست بی باد بهار نفست گشت خزان دل تا گلشن جان پر در عمر تو خزان شد بال و پر مرغان چمن گشت شکسته </p>
--	--

و نیز مرثیه دیگر گفته یک بیت از آن در اینجا ثبت میشود

امروز که از طمخ صبح کبودست در ماتم علامه اسباب شهو است

مولانا صدرالدین علی بن نظام الدین احمد حسنی حسینی المعروف بسید علیمان المکنی
از شایه ارباب و بلنای عصر و معارف فضلا و علمای دهر بود و در اثنا نظم و شعر کمال تبحر داشت
در علم حدیث و روایت شاکر شیخ جعفر بن کمال الدین بحرانی ست نسب شریفش بروحیه است که
خودش در رساله که در توضیح پنج حدیث از احادیث سلسله اسناد آنها بواسطه آبای او بحضرت رسول
صلی الله علیه و آله می رسد نوشته باین ترتیب که سید علی صدر الدین بن احمد نظام الدین ابن
محمد معصوم بن احمد نظام الدین بن ابراهیم بن سلام الدین معن بن محمد صدر الحقیقه بن منصور
غیاث الدین بن محمد صدر الدین بن ابراهیم شرف المله بن محمد صدر الدین بن اسحاق
عزالدین بن علی ضیاء الدین بن عیاشه زین الدین بن امیر نجیب الدین بن امیر خطیر الدین
احسن بن جمال الدین بن الحسین الغزنوی بن علی بن زید الاعظم بن علی بن محمد بن علی بن جعفر
بن احمد السکینی بن جعفر بن محمد بن زید الشید بن الامام علی بن الحسین بن علی بن ابی طالب

جانب احمد نکر ارتفاع یافت مید علی البحر است اورنگ آباد امور ساخت سید مدنی برین خدمت قیام داشت پس از آن حکومت ماهور و غیره از توابع صوبه برار تقویض یافت آثر از حکومت ماهور استغفا نمود و التماس دیوانی بر ماهپور کرد و در بر پذیرائی یافت سید در بر ماهپور رفته بدیوانی پرداخت و بعد در زمانی از خلد مکان رخصت حرمین شهر یمن گرفت و با اهل و عیال باماکن فیض موطن رفت و از آنجا زیارت عبات عالیات شناسید و پیشه مقدس سید و بصفا بان آمد و سلطان حسین صفوی را ملازمت نمود و التماسی که مطرح نظریه و دریافت ناگزیر رخت بوطن اصلی یعنی شیراز کشید و در مدتی منصوریه پای اقامت انشرو و عمر فاو ده طلبه بپایان رسانید و شیخ علی حزین در تذکره خود آورده السید الکبیر الفاضل الخیر و صد الدین السید علی خان بنسب نظام الدین احمد الحسینی خلف سلسله علیه غوث الحکام امیر غیاث الدین منصور شیرازی قدس الله روحه الغریز است که ملقب شده با استاد البشر و هوس شمس اظهر و احوال افاضل اعلام این سلسله علیه چون سید الحکام امیر صد الدین محمد و تنگی شیرازی و سید مبارکشاه و میر صیل الدین و میر جمال الدین محدث و غیره هر چه بر باب بصائر مسنون نیست موطن اصلی ایشان مدینه طیبه و از آنجا بطول علم شیراز آید سکنی اختیار نمود و صاحب ضیاع و عقار گردیده با حشام و اغزاز و در گاری و داز بسر برده اند تا آنکه به نظام الدین احمد باز ساکن جازگر ویده و ولادت با سعادت سید علی خان فنونهای ایشان در آن مکان بابرکت و اعزاز اتفاق افتاده در خدمت والد میر و در خود بحیثیت آباد و کن احتمال نمود و چندی در آن مقام با جلال و اکرام گذرانیده الحاق لفظ خان با اسم سامی ایشان بعد از و صلت با ملوک قطیبه و کن و منصب صدارت و امارت و ریاست بعد از چندی با همبختل و احترام کرامت تمام از مکث در آن مقام بخاطر سید علیمان مرحوم راه یافته شوق عود و بجزین طبعین غالب شد چنانکه این حالت از بسیاری اشعار آن سید بر گوشتکار است قطع علائق از آن دیار نموده بکلمه مکرره انتقال فرمود و در ظرف احوال

هر سالی دست بزدل اینارانا مال بسیار عاری گشته بغیر میت زیارت عتبة علیه غر و تیه و مشاید مقدس
 عراق و اشتیاق یونان مالوفه اجداد با کاروان حاج ایران نجف اشرف آمده شرف و درک
 آن سعادت یافت پس ارغای عثمان بصوب دار السلطنة اصفهان فرموده اشرف و
 اعیان و اکابر و سلطان مقدم او را با کرام داعی از تلقی نمودند را قمر حروف در آن بلده فاخره
 با آن ساله عزت طاهره محبتنای مستوفی داشته عمده محبت و وفاق در میان استحکام تمام
 یافته بود و آخر بشیر از رفته بعد از فرصتی اندک داعی حق را بلیک اجابت نموده در جوار مرتبه جلالت
 خود امیر صدر الدین محمد و امیر غیاث الدین منصور بسرور و روح الله اسرار احسن ارام گاه یافت
 و فقر در مرثیه آن او حد زمان قطعه عربی که متضمن تاریخ بود و انشا خود از ضعف و اندر اس حواس
 بخاطر نموده و تعیین تاریخ می تواند نمود یا بحکم سید عالم بقدر و علوم عربیت امام اعلام و در بکالت
 لظفا و نشر آینه بنی المرام و اقصی المقام اعوام ارتقا نموده اعوام و دهور انقضا یافته که در
 عرب شاعری چون او بعرضه ظهور نیامده بود و در انواع دیگر علوم نیز وسیع الباع و بدقت
 طبع وجودت ذهن فرید و هقلع می نمود چنانکه این مراتب از آثار اعلام آن امام تمام شد
 کتاب بدیعیه و سلفه و شرح صحیفه کامله که در موقع خود بی نظیر است و دیوان اشعار بلاغت
 او کالناد علی العلم والنور فی الظلم روشن هوید است انواع راقعه و استعارات فائده و اشعار
 دیوان رفیع بنیان او که بحری است ابالب از لالی ابدار و در جی است مملو بواقیت گران قدر
 مندرج است و المحی کلاش در فصاحت و بلاغت و عذوبت سلاست پذیر و طبع و غایت
 قصوی رسیده سوا و ندادش غیل افعال بر پیر و مقال اکثر بغای عرب کشیده و چون نظم نایب
 التفات نفروده درین ارتجال و ضیق مجال چند میت از اشعار آن گرامی مقدار که در نسخه
 خاطر فائز بود و کفای نماید در قصیده بایه در بحر سرور و ادلیا علیه التحیه و الشان فرموده قصیده

لنأسن شانك لعجب العجاب

و ناداك الذين شقوا فخابوا

امير المؤمنين قد نك نفسه

نوك الكلاولى سعد افغان

ولو عذروا عن ما أنت بضحووا	لو جهك ساجدين ولم يجابوا
يمان الله لو كشف الغطاء	ووجد الله لورفع الحجاب
خفيت على العيون وانت شمس	سمعت عن ان يجلتها بحجاب
وليد على الصباح اذا تجلى	ولم يصيرة اعمى العين عاب
السر هادء الا باثرا صب	محمد النبي المستطاب
فكان لكل من هم من ران	اليك وانت علت انتساب
فالو انت لم يمت سابقا	ولو لا انت لم يخلق تراب
وفيك وفي ولا تلك يوم حشر	يعاقب من يعاقب ويناب
بفضلك فضحت تورث بوسم	وانجيل بن مرير والكتاب
فيا عجبنا من ناوان قد ما	ومن قوم له عوقم اجابوا
ازاعوا عن صراط الحق عملا	فضلا واعنك ام خفي لصواب
ام اذ تابوا بنا لا ريب في	وهل في الحق اذ صدع ارنبا
وهل اسواك بعد نمدار	نصيب في الخلافة وانصاب
المرجعات مولاة فذالت	على دعم هناك لك الرقاب
فاه بطاع نبيها هاشمي	وان اضحى له الحساب للباب
من يدير من مرة او عدا	وهو سياتان خضر واغابوا
ابن محمد ذلك حقل عز شقاء	فبالاشقيين ما حل لعقاب
فكرو سفهت عليه محلوم قوم	فكنت لبدل تنجحه الكلاب

وور مقابل تيمده مشبه خاتم المجتدين شيخ بهار الدين محمد والد الشيخ
 حسين بن عبد الصمد عالمي قدس الله روحه

كوكبا الصبح قد بدا يحكيك فامر ج الكاس يار شامن فيك

الى آخره از جمله مصنفات اوست كتاب سلافة النعم في محاسن احيان الفقير الى الله تعالى
 شعراى عرب وادبای عصر خود که در مائة عادى عشره پياده اند و شروع تصنيف آن
 سال هزار و هشتاد و یک هجری است و کتاب رياض السالكين شرح محيية حضرت پير
 الساجدين عليه السلام که در ابتدای زمان سلطان حسين صفوی مرتب در سال هزار و یکصد
 شش هجری تصنيف فرموده و کتاب انوار الربيعة في النور البدیع و شرح بدیعية که خود نظم
 کرده و کتاب حدائق ندييه شرح فوائد صديقه و کتاب ساوة الغرب در غرائب بحار و عجائب
 جزائر و رساله الکلم الطيب و النيفت النصيب مثل براديه مختصروا حراز منجبه و کتاب الذرجاء
 الرفيعة و ديوان اشعار و رساله در توضیح احاديث خمسة سلسلة بالابتنایخ ختامش سبت و نیم
 ربع الاول من شع و مائة و الف ست الشيخ محمد بن عباد البحر اترمي صاحب امل و ادر
 بعباده فاضل ستوده و در زمره معاصرین خود نموده مولانا محمد صادق الکرپاسی
 الاصفهانی الهدای فی صاحب شه و العقیان او را با فاضل کامل و عابد ناپذ و رع صالح
 ستوده و گفته که اخوند ملا محمد تقی مجلسی مرحوم در سنه ثمان و شین بعد الالف اجازه بنام ملا
 موصوف بطلمه محيية بحار و ديخريه فرموده و آنجا ميتر يا مبلغ اللوي بجليل و الفاضل النبيل
 جامع المعقول و المنقول حاوی الفروع و الاصول و مائة و الف احكام و اذق ادم الله
 نائيلاته بقلبي عليه في مجالس واجزت ان يردني مني زبور ال محمد و انجيل
 اهل البيت عليهم السلام باسانيدى المتواترة انى السيل الاجل و الشيخ الطائفة
 اعلامنا و له عن خليفة الرحمان في المائى التي ظهرت حقيقتها باسناد
 الصحيحة في الافاق بعد اصادت مجوزة الى اخوة مولانا شيخ محمد الدين احمد
 بن رضا فاضلى خيرة عالمي نوري ايمام بال و ارباب کمال و تميز در جنبان شيخ خرم
 عليه الرحمه بود و بتأثيره العظمى مسطور است که از فاضل ملا مائة شيخ مائة و شش
 الدين احمد بن رضا مصنف كتاب فائق المقال في الحديث و الرجال و ديكر كتب سائل

وی در سال یک هزار و هشتاد و پنج هجری که تاریخ ختم کتاب فائق المقال است وارد بلده حیدرآباد
 شده بود و در آن کتاب تقریب ذکر حافظه بعض محدثین اشاره بعض احوال خود نمود چنانکه
 گفته است که من تا این زمان دو از ده هزار حدیث بغیر سلسله اسانیدش در حفظ خود دارم
 و یک هزار و دو صد حدیثی مع سلسله سندهای آن یاد دارم و بسبب ابتلای خود به صحبت ملوک
 و کوشش برای عیال و از کتاب سفرهای بیهوده و تواتر اراض و مصائب و آلام عدیده
 از تحصیل کمال زیاده ازین قاصر ماندم و اگر در بلاد عرب باقی می بودم شخصی کامل میشدم
 لکن قضا و قدر مرا در زمین هند انداخته است انتهى کلامه رحمه الله و دیگر از تصانیف او است
 کتاب منج القوم در ساله در فقرات و غیر ذلک من الرسائل مولانا محمد مؤمن بن
 الحاج محمد قاسم البخارتری جبرئیل و محمد الشیرازی مسکن و مولد افانسل
 ادیب و محقق لیبیب بود در کتاب امل آل مطورست محمد مؤمن بن الحاج محمد قاسم
 البخارتری اصلا و محدثا الشیرازی منشأ و مولد لاکان ادیب منشأ محققا مدققا
 فاضلا کاملا له خزانه الخیال فی کلام محمد مؤمن موصوف در کتاب طیف الخیال
 بتقریب ذکر اساتذہ خود آورده که بسیاری از علم صرف و نحو و معانی و بیان و بدیع و فقه
 و تفسیر و حدیث را از سید محمد مولانا سید قاسم بن سید میرزا حسن حسینی اخذ نمودم و نسبت و فرزند
 فقه و اصول آنرا از امیر بن العابدین حاتری انصاری و از استاد علم و ملاذ آنم ملاذ اصل اساتذ
 و الفرع العالی النامی شیخ علی بن محمد النامی از عالم ربانی شیخ صالح بن عبد الکریم البخارنی و
 بسیاری از کلام و حکمت طبعی و الهی و قدری از تفسیر و دیگر عقلیات را از مولانا سید الزمان
 محمد اسماعیل فسوی و از علامه احمد مولانا شاه محمد اصطهباناتی صلا و مولد الشیرازی متر لا موطنا
 و بسیاری از فنون ریاضیه و فن رمل و فرائض را از مولانا الطفا و اکثر اصول فقه و حکمت از امیر
 شرف الدین علی معروف بدست غیب و امیر نصیر الدین محمد البیضاوی الشیرازی و مولانا
 محمد صالح الحنفی و مولانا محمد حسین المازندرانی مولد او الشیرازی مسکن و فن طب علم

وعلی را از حکیم حادق و لغراط عصر حکیم محمدادی اخذ نمودم از جمله مصنفات او سینه ثانی از
 الخویفه فی شرح الصحیبه البهائیه و آن ششمی است مبسوط که قبل بلوغ حد تکلیف تحریر فرموده و
 کتاب در منشور مثل بر جواشی مدونه است بر شرح مزبور و کتاب بیان الاداب در شرح
 رساله آداب التعلیم و کتاب مصباح المبتدین از ترکیب رساله نمودن طایفه از نخستین
 مشکوة العقول شرح لغزبه الاصول فرة العین و سبکة اللجین مثل بر توجیه آیات مشکوة و احادیث
 غریبه و اسوله و اجوبه علیه و حل آیات و عبارات و ذکر مغالطات منوره و منظومه و الغار
 و معنیات و فوائد متفرقه تاریخ انامش سده یکزار و یکصد و یک هجری است کتاب فی سبکة التقریر
 بر و تیره فرة العین مینة الفوائد بر طریق کتاب سابق تحفة الاخوان فی تحقیق الادب ان تعلیقاً
 متفرقه بر اکثر کتب در سیه متداوله تحفة الغریب و نخبة الطبیب در شرح قانونچه تحفة الاحیاء
 بر و تیره لکنول تمیمة الفوائد من الملباد و در لطائف اشعار و نوادر عشاق رساله موسوم به حیات
 عدن مثل بر مسائل از فنون ثمانیه کتاب شرق السعیدین در تاویل آیات مشکوة و احادیث معتضله
 و آن کتابیست مبسوط و کتاب مجمع البحرین بر و تیره کتاب سابق دیوان شعر عربی موسوم
 بنثر الفوائد و بحر الباعث و ثمره الحیوة و ذخیره الممات مثل بر شرح جبل حدیث و از عمده مصنفات
 او است کتاب مجالس الاخبار و مجالس الاخیار مثل بر هفت مجلد جلد اول مسمی به معارج القدس
 در تواریخ انبیاء و بیان عصمت شان و تاویل آیات ظاهره در باب خلاف انبیین و جلد ثانی
 موسوم به تحفة الابرار فی مناقب الائمة الاطهار و جلد ثالث در احوال ملوک و غیر هم است
 به بحر المعارف و جلد رابع در ذکر بعض اولیاء و علما و شعرا مسمی بر تیج الابرار و جلد خامس در
 احوال خود مؤلف و سوانح عمری و نوادر او موسوم به زهره الحیة الدنیا و جلد سادس مسمی به
 سه صد حدیث موسوم بر روح الجنان جلد سابع در خواند متفرقه اکثر علوم و فنون مسمی لطائف النظر
 و کتاب جنات الفردوس در اصطلاحات علوم و تعریفات و کتاب طرب المجالس و لطائف
 و مداعبات و کتاب زینة المجالس بر طریق کتاب سابق کتاب باودة السیاسة و آن کتابیست

مبسوط و تاویل بعض آیات و احادیث و عبارات مشککه و قصص لطیفه و اشعار شریفه
 کتاب مدینه العلم مثل کتاب سابق در اسلوب و نظم و کتاب طیف الخیال فی مناظره العلم
 و المال و کتاب تعبیر طیف الخیال فی تخریر مناظره العلم و المال مثل بر شح مبسوط کتاب
 طیف الخیال مؤلف گوید که صاحب تذکره العلماء احتمال اتحاد محمد مومن موصوف با سید
 محمود من استرآبادی صاحب کتاب الرجعة تلمیذ سید نورالدین عاملی در تذکره خود نوشته لهذا
 احوال مصنفات محمد مومن موصوف در ذیل سید محمد مومن مؤلف کتاب الرجعة آورده
 و این قطعاً فاسد و غیر صحیح است و خود صاحب تذکره هم اشعار باین مطلب کرده و اما بزرگوار
 و ابن تردود و غیر محلست مولانا میرزا حسن بن عبدالرزاق اللاهی از افاضل عصر
 و علمای عهد خود بود علی حزین و سوانح عمری خود بتقریب ذکر کسانی که در اثنای سفر گیلان
 و اصفهان با ایشان ملاقات نموده آورده و از افاضل و اعلام که در آن سفر ملاقات
 شده فاضل محقق میرزا حسن خلف مرحوم مولانا عبدالرزاق اللاهی است در دارالمومنین قم که
 مولفش بود و درین کولت و ادوات خیریات سعادت خدمت ایشان یافته ام و علم و تقوی
 ایجابی بود مصنفات شریفه دارد چون شیخ یقین در عقائد و مینی و جمال الصالحین و در اعمال و رساله
 فقیه و غیر آن انتهى دیگر از مصنفاتش رساله ایست موسوم به هدیه السافر در احکام سفر و رساله
 فارسی در بیان اصول دین است معروف به اصول خمس اقا محمد باقر بن محمد صالح
 المازندرانی در اجازه ملا حیدر علی مسطور است فاضل علامه اقا محمد باقر بن محمد
 صالح مازندرانی صاحب تصانیف کثیره است مثل شیخ قواعد که کنایست مبسوط و
 شرح فروع کافی و ترجمه عالم الاصول و حاشیه بر تفسیر فیضادی و شرح شافیه فارسی و کتاب
 انوار البلاغه در علم معانی و بیان و غیر ذلک که رساله فی الرضا تعزید علی الف بیت
 کما فی سلافة العصر علی حزین گوید که بسیاری از کتاب تهذیب الاحکام شیخ طوسی علیه السلام
 در مدرس محدث الزمانی آقا باقری خلف مولانا محمد صالح مازندرانی استقاوه نمودم

محمد سعید بن ملا صالح از درانی در تذکره جلای حنین مسطور است که ملا محمد سعید بن
 خلف فاضل محقق مولانا محمد صالح مازندرانی و صبیح زاده قدوة الفقهاء و المحدثین مولانا
 محمد تقی مجلسی اصفهانی است. کتاب علوم و کمالات نموده و ربایات حال شعر و شاعری
 زحمت نمود طبع رسا و سلیقه سخن اشتاد داشت. اشعار خوب و دمیات مرغوب از ان مغفور
 بیادگار است. در تذکره نتایج الافکار مسطور است که رنگ بخش گلستان نکته دانی ملا محمد سعید
 اشرف پسر ملا محمد صالح مازندرانی فاضل عالی مقام و شاعری خوش کلام بود و مجلس احوال اشراکی
 ملای موصوف و آقا محمد عالمگیر بادشاه بهند آمده بلا زمت شایسی رسید و تبلیغ به النساء بگم
 مانو گشته مدتی بغزافهای گذرانید آخر حب وطن مستولی گشت و قصیده صبح زیبای انسانشناسی بر
 و خواست زحمت تبلیغ آورد و در آنجا بگوید **س** یکبار از وطن نتوان برگرفت دل
 و در خیمه گر بفرزندان اعتبار پیش تو قربت بعد وفاست **ن** گون خدمت حضور نباشد مرا شاعر
 نسبت چو باطن است چو دلی چه صفیان **د** ز من نیست تن چه بکابل چه قندار **د** رسنه
 لثت دشمنان و آلف با صفیان عود نمود و کثرت دیگر قاندر و زگار زمام اختیارش جانب بند
 کشید و در عظیم آباد پیشه بند است شایزاده عظیم **ا** نشان خلف شاه عالم بهادر شاه که در آن ان
 بابت حکومت آنجانی افرایش عز امتیاز انداخته مورد و مرادم نمایان گردید شایزاده خلی طرف
 مراجعات او نگاه می داشت و بنا بر کبرن و در مجلس خود حکم نشستن کرده بود و ملا و پایان عمر قصد
 زیارت الله کرد و خواست از راه بنگاله و رجا زنده عازم منزل مقصود شود. فاما بالبداهة مویگیر
 که از قولان عظیم آباد است رسیده در دست مشرومانه و آلف بر دست حق چوسته از کلام اوست
 اشرف تو کیت نکته دانی دانی **ا** سرار رموز با و دانی دانی **ا** هر چنچه که مانند داری و در خط
 در شیوه تصویر بانی مانی مولانا الشیخ سلیمان بن عبد الصمد بن علی بن حسن بن
 احمد بن یوسف بن مایا البحرانی الماحوزی المعروف بالمحقق البحرانی
 و اولاده البحرین مسطور است که مولود مسکن شیخ سلیمان فریه در نج بود که از قزاقی **ا** شایسته

لکن او در قریه با قدیم از بحرین ساکن شد و با نجات یافت سیاست بلاد بحرین در زبان او
 بسوی او منتفی شد و شیخ مذکور را دیده ام و در وقتیکه معمره ساکنی یا کتبه بودم و ایضا شیخ یوسف
 آورده که بنجل شیخ سلیمان مذکور یافته ام نوشته بود که ولادت من در شب پانزدهم رمضان
 سنه یکزار و هفتاد و هجری واقع شد و قرآن مجید را در عمر هفت سالگی حفظ کرده ام و چون ده ساله
 شدم شیخ و تحصیل علوم نمودم و پیوسته مشغول تحصیل و کسب کمال بوده ام تا وقت تحریر
 این کلام که سنه یکزار و نو و دویست و هجری است انتهى و ایضا آورده که تلخیص شیخ عبداللہ بن
 صالح بخرانی گفته است که شیخ مذکور در حفظ علوم و دقت نظر و سرعت جواب در مناظر
 و طلافت لسان اعجوبه زمان بود گاهی مثل ادعای رانندیم و فقه و شایط و نقل احادیث
 و پیشوای عصر و یکتای دهر خود بود و جمیع علمای زمامی از عان علم او نمودند و سایر حکما و علمای
 اقرار بفضل او دارند جامع جمیع علوم و علامه جمیع فنون و حسن التقریر و عجیب التحریر و خطیب
 و شاعر با برضیح الکلام بود و باینکه نهایت انصاف را کلامی فرموده و اعظم علوم او علم حدیث
 و رجال و تواریخ بود شیخ عبداللہ مذکور گوید من تحصیل علم حدیث از نمودم و نسبت تلخیص
 بنده است او دایم مرا تربیت نمود و مقرب خود گردانید و بخدمت خود جدا داد و از جمله اقران
 من مرا اختصاص بخود بخشید و فائش در محبت ما در جب سنه یکزار و یکصد و بیست و هجری
 در مسکن او که قریه بلاد قدیم از بحرین بود واقع شد و حالیکه عرش قریب به پنجاه سال بود و او را
 از آنجا بسوی قریه و پنج باجم عبدالنون که از قریه های محوز باکار المعامه و الزار المعینه از بحرین
 نقل کردند زیرا که او از اهل آنجا بود و در مرقه شیخ بن یثیم بن المصلی که جد شیخ یثیم بخرانی بود مشهور است
 دفن کردند و باز شیخ یوسف بخرانی میفرماید که باعتبار فاصله میان تاریخ ولادت شیخ سلیمان
 و تاریخ وفاتش که مذکور شد ظاهر میشود که مدت عمرش چهل و چهار سال زده ماه تقریباً بود پس
 تلخیصش که مدت عمرش قریب پنجاه سال گفته است مشهور کرده است و بر تاریخ ولادتش مطلعینند
 و شیخ سلیمان مذکور شاعر خوب بود و اشعار بسیار متفرق در پشت کتابها و مجموعها در کتاب خود

از ابرار یا ض نوشته است و مرثیای خوب در مصائب حضرت امام حسین علیه السلام گفته
و من در صغری خود بسیاری از آنرا جمع کرده بودم لکن مدقت خراب شدن بحرین بآدم
خارج مناع شد و جمعی از فضلا داخل تلامذه شیخ مذکور بوده اند که مشهورترین ایشان والین
شیخ احمد و شیخ عبدالمدین حاج صاحب بحرانی استادین شیخ حسین باحوزی و شیخ اوحد امجد او شیخ
احمد بن شیخ عبدالمد بلاوی بودند که احوال ایشان خواهد آمد انشاء الله تعالی و ایضا شیخ
یوسف بحرانی آورده که شیخ سلیمان مذکور چندین تصانیف دارد لکن بسیاری از آنها رساله
که بعضی از آن نام تمام مانده و بعضی با تمام رسیده و از آن جمله کتاب چهل حدیث و امامت از رویای
عامه است که از بهترین تصانیف اوست و آنرا بنام سلطان حسین صفوی تصنیف کرده بود
دیگر کتاب از ابرار یا ض که بنده الکل و سه مجلد است و کتاب فوائد نجفیه که بسیاری از آن
مشتمل بر مسائل محققه و سابقه نموده است و متفقه اوست و کتاب عشره کامله تضمن ده مسئله از
اصول فقه که دلالت بر تصائب است از طریق جتهدین دارد لکن از چندین فوائد متفرقه
متاخره و مفهومی میشود که بعد از آن علی بطریق اخبارین بهرسانید. دیگر کتاب الشفا در حکمت نقلیه
در رساله در نماز و رساله در مناسک مختصره و رساله در حکام آب چاه سخی فخره العینی طهارة البیور
در رساله ثانیه در مناسک مختصره و رساله ثالثه در مسائل خلافیه و مناسک حج و رساله قائمه الدلیل فی
نصرة الحسن بن عقیل در عدم نجاست آب قلیل در رساله در وجوب عینی نماز جمعه و آنرا از انانیه نقض
بر رساله بعض فضلا که نماز مذکور را در زمان غیبت جائز نمیدانستند تصنیف کرده و کتاب المعراج در
شرح فهرست شیخ طوسی لکن نام تمام مانده و تا باب اثنای تصنیف شده و رساله البیضاء و احوال حاکم
بطریق رساله و حیزه مولانا مجلسی است رساله در علم منطق و شرح آن در رساله در تحریم غوطه زدن بچاه عمده
نقض عموم و در ستاره بر نباست بول است و غیره و رساله در وجوب طهارت لغیر باخچه نما غسل
جناب یعنی از برای نماز واجب اثنال آن واجب میشود و رساله در فضیلت سبحات اربعه بر حمد در رکعت سوم چهارم
در رساله در شیخ خلیفه استقادر رساله در تعریف الیه فارسیه مثل بر ذکر چهار مسئله که در دربر مخالفین است و رساله

و تحقیق که نهادن چنانی جز وی از خودست و آنرا در معارضه شیخ محمد بن ماجه در تصنیف کرده
 و رساله در مسئله طلاق غائب و رساله در بیان آنکه نیت مومن بهتر از عمل اوست و رساله
 و سبب تساهل علماء و تحریر اول و دوم ترجمه و رساله صوب الله و رساله به آنکه تا تمام ماند و رساله
 در مسئله استقلال پدر و ولایت و نکاح و خست بر الله رسیده و رساله ثانیه در مسئله براسنی طلاق
 و رساله در حجاز تقلید و رساله ذخیره الحث و ذکر فساد و سبب عمر و رساله نکت البدیعه و ذکر فرق
 شیعیه و رساله در اعراب بیا که الله احسن الخالقین و رساله در اسرار صلوة و رساله در تمارا
 و رساله در فرقه و رساله در احکام صوم و کتاب شرح باب عادی عشر که تا تمام است و رساله در وجوه
 عمل جمعه و رساله در مسئله جاهد و بالوجه و رساله در علم خود رساله مقدمه واجب رساله در معیبات
 و انقارسی بحال الاعجاز و رساله در بیان مسائل آنچه تاخیرش از اول اوقات منجست و آن
 رساله خوب و سیمی بنامه اثبات است و رساله التنبیه و ذکر برگردیدن آفتاب از برای حضرت امیر
 و رساله در مسئله وقوع حد و اثباتی عمل و رساله در تحریر شمیه حضرت امام زمان علیه السلام
 و رساله در مسئله تعلیم نجوم موسوم به بکتوم و رساله در کفر اهل کتاب و نه باب که تا تمام است و
 کتاب هدایة القاصدین الی عقائد الدین و رساله سیمی بضم النصار و کتاب شرح فلاح الفلاح
 و کتاب شرح اثنا عشر شیخ بهائی علیه الرضه تا تمام و رساله سیمی ایضا و البدیه فی الترجمة المیشیه که در آن
 بعض احوال شیخ فخر بخرانی ذکر نموده است پس عدد و فعا بنفع مذکوره به پنجاه و هشت میرسد
 و ایضا شیخ یوسف آورده که بسیاری از مسائل مذکوره تا تمام است و بعضی اذان از مسو و بیست
 فرسیده و شیخ سلیمان مذکور از استاد خود فقیه غمیه شیخ سلیمان بن علی بن راشد بخرانی شاخوری
 و هم از شیخ احمد بن محمد بن یوسف خطی و مولانا علامه محمد باقر خلیفه و شیخ محمد بن ماجه من مسو و آخر
 و سید ابی بن سلیمان تونی و شیخ صاع بن عبد الکرم بخرانی روایت داشت مولانا الشیخ
 علی بن صالح حسن بن یوسف البلادی البحرانی از معاصرین شیخ سلیمان سابق الذکر
 در بلو و از بحرین مسطور است که شیخ علی بن علی بن علی بود و نه و صد و نه در عربیه و مخطوطات معاصرت

در کتابی از شیخ سلیمان
 بن یوسف

بسیار داشت و مدرس و امام نازجو و جماعت بود و در شیخ محسن ماحدین مسعود بحرانی روایت حادق
داشت و معاصر شیخ سلیمان مذکور بود و معارضه با او در دعوی قتل داشت چنانکه عادت علماء
معاصرین یکدیگر است در اعصار کن شهرت میان عرب و عجم شیخ سلیمان را بود پس شیخ حسن الد
شیخ علی مذکور در همچنین جدش شیخ یوسف قاضی حلیل القدر بود در اهل اهل مسطور
که شیخ حسن بن یوسف بحرانی قاضی قاضی و شاعر ادیب از معاصرینست و در لؤلؤة البحرین
مذکور است که قبر شیخ یوسف ج شیخ علی مسطور در قریه بلاد بمبوقه مشرف واقع است و له حکایه
حکایه فائده فی سقوط داس المنار علی قبرة طاب فراه شیخ داود بن حسن البحرین
البحرانی منسوب است بسوی قریه جزیره بحیر قیل از زای محبه و سکون با قبل از زای محله از قریه های
بحرین که جزیره فصاح مشهور است و در لؤلؤة مسطور است که شیخ داود مذکور کتاب اختیار الکشی
که از تالیفات شیخ طوسی در علم رجال است بر تریب حروف تبی مرتب ساخته و استاد من شیخ
عبدالله بن صالح بحرانی گفته که شیخ داود صالح و ادیب صحیح الاعتقاد بود و خلوص در محبت
الطبیعت علیه السلام داشت و کتاب اختیار الکشی و رجال نجاشی را بر حروف تبی و هم کتابها را
در مرتب نموده و از تصانیفش تسالیه در مسائل دین و رساله در تحریر معنی است لکن و لائل مندرج
حکم نیست و باجمعه شیخ مذکور نیکوکار و صالح بود مگر آنکه قوت استدلال و تصرف در ترجیح اقوال نیست
و او کتابهای بسیار بدست خود نوشته و در رساله که در قریه جزیره بنا کرده بود وقت نبود و سایر
کتابهای موقوفه اش بخط او و بخط غیر او قریب چها صد کتاب بود و او را سه پسر قاضی از خیار بودند
یکی شیخ علی که اکبر ایشان بود و دوم شیخ حسن سوم شیخ صالح اسم الله تعالی و شیخ عبدالله مذکور
میفرماید که شیخ علی بن شیخ داود مذکور پسر بی دار که معاصر من است و شیخ داود در علم و فضل خصوصاً
در عربیت از پدر خود و برود علم خود افضل است و ثقة و سادان و صالح است و قبر شیخ داود بن
حسن و همچنین قبر پسرش شیخ علی در حجره شمالیه از دو گاه بنی صالح در قریه جزیره واقع است و شیخ
یوسف بحرانی گوید که شیخ داود بن شیخ علی که استاد من ذکرش نموده است هم با من معاصر بود

در وصف فقه و عدالت و نیک نفسی و حسن اخلاق متعنت بود اتقی کلام شیخ احمد بن صالح بن
 حاجی بن علی بن عبد اکسین بن شنبه البحرانی الدرفی در توفیة البحرین مسطرت
 که نسبت شیخ احمد کوزنبیض اجدادین متصل میشود شیخ احمد مالم صالح زاد بود و بسیار وفات
 شیخ جعفر بن کمال الدین بحرانی که در بلاد دکن و جبر آباد و مرجع ضایق بود شیخ احمد مذکور
 در آن بلاد قائم مقام و شد تا آنکه عالمگیر و رنگ نسب با شاه ایران بلا فتح یافت پس امر نمود
 هرگز ده را با مقدم و رئیس ایشان از آن بلاد بیرون کنند پس شیخ احمد مقدم و رئیس زده علمای
 آنجا بود و با شاه مذکور هزار و پیه برای او فرستاد پس شیخ مذکور کج بیت آمد رفت بعد از آن
 بسوی ولایت عجم مراجعت فرمود و در بلاد بهرام که از توابع شیراز است توطن اختیار نمود
 و او در نزد ویر و تقوی و امیر معروف و بنی از منکر در به غایت رسیده بود و امامت
 نماز جمعه و جماعت داشت و متصف بسجاوت و کرم بود و مال خود بر همانان ایثار میکرد
 و خانه او غالباً از جماعت غریبا و مساکین مسافرین خصوصاً از اهل بحرین خالی نمی ماند و بوقت
 ذکر شد اندک آخرت غش و بیوشی لاحق حال او میشد شیخ کوسف بحرانی میفرماید که مکاتبات او
 بسوی پدرم در بحرین بجهت بعض مطالبی که در آنجا داشت میرسد از تصانیف اوست کتاب
 الطب الاحمدی که نزد من موجود است و همه اش در علم طب بطریق روایت است دیگر
 رساله در استخاره هست و فائش در ماه صفر سنه یک هزار و یکصد و بیست و چهار هجری
 واقع شد سال و الا دلتش چنانکه بخط او نوشته دیده ام سنه هزار و هفتاد و پنج هجریست حساب
 تذکرة العلماء بعد نقل این عبارت شیخ یوسف آورده که انچه شیخ یوسف آورده که شیخ احمد مذکور در حیدر آباد
 قائم مقام شیخ جعفر بن کمال الدین بعد از وفاتش بود خالی از غرائب نیست زیرا که احوال شیخ جعفر بن کمال
 مرقوم شد که وفاتش در سنه هزار و هشتاد و دو هجری اتفاق افتاد پس بنا بر تاریخ ولادت شیخ احمد
 بن صالح که در اینجا مذکور شد ظاهر میشود که او در وقت شیخ جعفر مذکور هفت ساله تخمیناً بوده باشد
 پس بنا بر اینگونه و آنوقت در سائر امور مرجع آن ملا شده باشد مگر آنکه مراد آن باشد که بعد از آن

شیخ جعفر بن کمال الدین اباصالح چند سال شیخ احمد بن صالح در زمان مرگیت خود قائم مقام او گردید و الله یغفر ذنوبه و از بعضی تواریخ ظاهر میشود که فتح یافتن عالمگیر در حیدرآباد و در سنه یک هزار و نود و هشت هجری بود پس اینجا بنا بر تاریخ ولادت شیخ احمد بن صالح مذکور ظاهر میشود که شیخ احمد در آن زمان بخت دس ساله بود و الله العالی بحقیقه الحال جمال المحققین مولانا آقا جمال الدین بن آقا حسین بن جمال الدین محمد انخوساری از محققین زمانه و مدققین یگانه بود فضایل جمال و کمال علمش برالسنه جمهور و در کتب رجالیه مسطور است بالجمله جناب او مرجع علماء و فضلا و لمجاد و ملاذ خاص و عام بود کلیل علوم و فنون از حضرت والد ماجد خود علامه آقا حسین خونساری و از اخوند ملا محمد تقی مجلسی رضوان الله علیهما فرموده و باقصای مراتب اجتهاد و اعلاای مدارج صلاح و سداد فائز شد بهواره پدری افاده شتغال داشت از مصنفات شریفه اوست حاشیه شرح اعمه که بهترین حواشی است نظیر ندارد و حاشیه بر کتاب خفری و تعلیقات و حواشی بر کتاب شرائع الاسلام و حاشیه شرح مختصر الاصول عضدی که صاحب وضو بهیه در وصفش آورده و له حاشیه شرح مختصر الاصول للعضدی مشتمل بر تحقیقات له یسبق الیهما احدی مذهب منقح تحقیق ان یکتب بالنیو علی صفحات و جنات الحق بازانته و هذا الشیخ معروف بالتحقیق و تنقیح المطالب الصواب فی المسائل و قلة الخطا و الزلل کثیر لا اشتغال بالتصنیف و التالیف و الله و یسئل و الله و انما ذلک و انما جناب جماعتی از علمای مجتهدین و فضلاء کاملین انداز انجمله آقا محمد اکل اصفهانی و الله آقا باقر بهبهانی و هم از انجناب روایت داشته و از انجمله فاضل کامل ملا محمد بن فرج معروف بلارنج مشهدی و از انجناب روایت داشته که ذاقیل و دیگر از علما اند که ذکر آنها در اینجا موجب تطویل است و در کلام کلی از شعرائی مجتمعات بفتح تاریخ و فاشس چنین یافته شد قطعه تاریخی

مروان از حکمت العین از نظر شدنا پدید	شد شقایب از جمهور آقا جمال
از قواعده گشت منقلع الفلاح اهل فضل	شد جمال اصاصین محقق زشم اهل جمال

و در یک سده ششنگ پیش از علم بلبلانی که در فرائد رجالیه میفرماید محمد بن الحسن البیروانی البیروانی
 بلا بیزان از تصانیف او دست کتب و رسائل بسیار آقا محمد شریع شریع بر بحث قضا و صلوة
 جماعت تقریباً ده هزار بیت است و از دست حاشی منقره بر سالک در ساله عمل بیت صلوة
 او در ساله در بیان سهو و شک و رساله در جرة عبریه و رساله در جوه و رساله در صید و ذباحه
 و رساله در بیان اینکه ما را با نفس برانکه دارد بانه و رساله در ذکوة و اجوبه سائل عن عبارات بلکه
 از قواعد آن بلکه است کل من علیها طهارة و احبة بین کبيرة و سفيرة بنوی الوجب
 و از آن بلکه لو اشتري عبداً بجاهد و از آن بلکه لو كان اللزيم من طهارة بین فی ثوبین در ساله
 و جواب و رساله در جیش اسامه و رساله در بیان عصمت از سورمه بل انی در ساله در حل حدیث
 شهو، سنة اشياء ليس للعباد فیها امر و رساله در حل حدیث من اعصى و رساله در بیان
 فارسی و رساله در جوت و امامت فارسی و رساله در احباط و کفر و رساله در بیان اختلاف
 در نظری و ضروری و رساله در کائنات چو که از ابرای شاه عباس نوشته بود و رساله در
 صبدن کلام الله حاشیه سالم الاصول فارسی و عربی و حاشیه شرح مختصر حاشیه مطالع حاشیه
 بر حاشیه قدیم حاشیه بر خفای حاشیه دیگر بر خفای حاشیه وراثت واجب حاشیه مکنه العین حاشیه
 شبهة الاسلام مستند در اختیار رساله انونج العلوم و رساله در چند سه هفته شکل رساله در ساله
 الهادی حیدر علی بن ملا میرزا الشیه و انی بسیر شد ملا میرزای سابق الذکر است انفا فاضل
 زنانه و محققین بگفته بود ملا حیدر علی بگفته در اجازه خود آورده که فاضل مقدس حیدر علی بن
 ملا میرزا محمد بن الحسن البیروانی از تصانیف او است کتاب المجالس امامت دیگر رسائل متعدده
 هم دارد آقا فضلی الدین محمد بن العلامة آقا حسین الخونساری عالم النبی فاضل بلکه
 بود از تصانیف او است حاشیه بر حاشیه نفیریه بر البیاض من تخریج علی حزن در رساله و نایحی خود بلکه
 فاضل و کمال علای آقا جمال خلف ارشد آقا حسین آورده که دیگر فاضل علی شان آقا فضلی الدین
 میرزا آقا حسین خونساری از او کیا بگفته بود طبعی بقایت دقیق و فکری عالی داشت و در خدمت

بسیاری از فضلا سفید شدند و در جوانی در گذشت و رضی الله عنه مولانا محمد سیح الکاشانی
 سر دفتر فاضل اعلام و ادیبی ذوی الاحرام بود و فاضل امین شیخ علی حزین در تذکره خود بنویسند
 ذکر علمای اعلام آورده المولی کا دیب الفصیح محمد سیح رحمه الله از اهالی کاشان و ایلانده
 علمای آقا حسین خوشنویسی و بصایرت ایشان نیز ممتاز بود و معلوم شد اوله عمارس و فارسی
 مضار را شمار و در انشا مهارت داشت بار انگلی و شابنگی محفل آرای سخن فاضل و مصاحب
 دانشوران کمال و صاحب در شعر تخلص ایشان ست فقیر در مجلس و الد علامه طایب شاده
 ادراک صحبت آن صاحب کمال بسیار نمودن و تنج قصیده لامی بطرف فرموده ایات خوبه آن
 قصیده دارد و شعر فارسی بسیار گفته اشعار عالی رتبه در آن میان از طبع تقشیر بر صغیر و زنگار

نظم و شعر و تنقید

بیادگار است انتی بقدر الحاجه مولانا السید قوام الدین محمد الشیخی الحسینی القزوینی
 از فاضل فقهی کالین و اکابر علمای مفسرین و محدثین است شیخ علی حزین در تذکره خود در ذیل
 اعلام از علمای کرام مرقوم ساخته السید الجلیل قوام الدین محمد الشیخی الحسینی القزوینی
 علیه الرحمه احوال سلسله سادات سیفی حسینی قزوینی و اصحاب کمائی که در آن خانواده بوده اند
 بر و افتخار میرسنو رسوخا ابد بود و با بجمه میرزا قوام الدین سلالة آن خاندان و از شاخه فاضل زبان
 بود در علوم عربیت فیل العصور و در نقد و حدیث جلیل القدر و منشرح الصدقین با جناس فضا و
 نقاده انتقایی کامل بود پوسته لمجای عربا و ضعفا هر دیار و کف و دیار و انوش رنگ ابرمار
 قائم و صاف کمالش بجزر انکسار اعتراف دارد فقیر چندی در اصفهان و باری در قزوین فیض
 صحبتش ندیده شعر عربی و فارسی بنایت سنجیده میگفت من کتاب اهد و شقیه را که در نغمه مشهور
 و المال بلاغت منظوم نموده و در نظم تواریخ مهارت عجیبی داشت انتی بقدر الحاجه مولانا
 میرزا باقر الاصفهانی از ادیبای عصر خود بود و در تذکره علی حزین مسطور است که و المنا
 و المغاخر المیزابا قوطاب صفا بقاضی زاده عباس آبا معروف بنضائل ظاهری
 و باطنی موصوف مولد مولفش اصفهان از اعیان زمان بود و اسناد نقاده منقول از حضرت

جمیع الزمان و الانا محمد باقر خراسانی علیه السلام و نقول ازیه انکما میر قوام قدس سره اند
 نموده و مصاحبتی در مینه بادالد علامه محمد علی و خطونمی تمام بحال. انقربین مقاله داشت
 سابقه اش باد قاتق صنعت شعر اکثر فاضل بیشتر و نگارش برادرشکر ریزی قسمتی اوئی داد و فرمود
 در عشر سبعین از مراحل زندگانی ابجهان قانی را پدر و دهنوده بحکام تر قدس از محال نمود
 فصل گل و موسم بهار است + گلزار بزرگ و بلوی یار است + بی تو شب ماه نیرو و روان + چون چشم سفید گشته است
 مولانا الشیخ خلیل الله الطالقانی از فاضل و کمالاتی عصر خود بود و در تذکره علی حزین مسطور است
 الفاضل العارف مظهر العواطف الشیخ خلیل الله الطالقانی از فاضل اصحاب
 ابقان و مستغرق بحر عرفان زلال چشمه القس + قاتق و از شفیض ملائق اوج اطلاق رسیده بود
 چهل سال کنایش در یک نمرقه و شبار و زری یک دو لقمه جایش اکتفا نموده کیفیت ریاضات
 و سلوک زندگانی آن زنده جاد و ادنی انصاع مقامی عظیم سنجیده علوم ظاهر و باطن را جامع و نورشود
 از سیاهی اولایع بود و گوشه خلوت در اصفهان انشیا و آخر از انجا بلا اعلی انتقال و خطو از زیبا
 می نوشت و مجلدات بسیار کتب نافعه بفلم مبارک خود کتابت فرموده و وقف بطلبه خود
 و بقدم مصادقت و داد که با والد علامه اعلی الله مقامه داشت در باب ایات صبا قبول
 تربیت این بی سواد استعداد فرمود چنانکه بسیاری از مقدمات علمیه را تلقین از آن مارت
 ربانی یافته و پرتو انغات او بر مشاعر این قاصر تافته کاهی با نشای اشعار زبان قنالس
 ترجمان حالش می انشی بقدر حاجه الفاضل الادیب الفصیح محمد مسیح بن اسمعیل
 المعروف بلامیحا القسائی از اکابر ادباء و فضلاء اعلام و افاخم علماء اجالائی دوی
 الاحترام و از اعظم تلامذة قدوة الانام آقا حسین خونساری بود چنانچه شیخ سنی نرین تذکره
 خود بقرب ذکر علمای اعلام آورده المولی که اجل الفاضل که اکمل مسیح الا نام اعلی الله
 مقامه امم شریفش محمد مسیح بن اسمعیل قسائی است که اگر میراث شیراز و رزق است
 بوا منازست و تخلص حضرت علامی و اشعار عربی مسیح و در فارسی منی است علامه و نگار

و نادره او دار و در جمیع علوم سرآمد علمای اعلام و احدی از کیمای افاضل عالی مقام بود و ایضا
 شیخ علی حنین بعد مدتی بسیار بگوید که با آنکه بسبب کبر سن آثار شکستگی و هرم از پیکر انور و شگفتا
 بود و منت حواس بر به کمال اسلام افتور و کلالی بآن روح جسم را نداشت شکستگی و بلغم شک
 نو بهار و وضه رضوان و سرریخته حقایق تصویرش رنگ کلفت خمیر پوشندگان مینو بود و
 رسائل نفیسه و حواشی شریفه از آفرین و قناد و طبع نقاشی بر صخره و زنگار و یادگار و خطب و
 منشآت بدیعش کل الجواهر بصائر نصهای بلاغیت شعارست اشعار عربی آن مسج کسا و افکن کالاس
 با ناله و بریل و حری و درونی فکین شعر منتهی و معترتی و در انشای شعر فارسی شکر شکنا از اصلاهی حسان
 و نوال داده و از نوای کاک طوبی مثال بسوای قدسی سر و شان در گنجینه سخنی کشاده و تا آنکه در
 مراحل عشر تسعین جهان بی بقا را وداع نمود و وداع حرمان بر دل خرد پرتو مان ابرایع گذشت
 و ایضا گفته که از نقاش منشآت فارسی و دیباچه ایست که بر ترجمه کتاب مصائب النواصب
 و بر ساله شریفه خود که در باب ضرر و اتمام است قلمی فرموده و دیگر کتابیست که در مجموعه مذکور
 مندرج است و اشعار عربی و فارسی ایشان با سیمیا است کیناز و کسری که خواهد بود و شیخ علی حنین
 بعد ازین قدری از اشعار و بعض قصاید شریفه از جناب نقل نموده و ایضا آورده که از خطب
 بیغه علانی بسجاده خطبه ایست که در جلوس سلیمان و نیاه سلطان حسین صفوی انشا فرموده و در
 کجاج و غیر ذلک از جمله منشآت عربی و اسلام است که از جانب سلاطین و دربار نشانی که
 و دالی من نوشته و آنچه خود بر تپس الملک اقا حسین مرحوم و ابو الدیر و این فاکسار و بلا علی حنین
 نقل ده و بجا کینوس الزمان میرزا اثرش حکیم بود و در اعظم میرزا مهدی و بجهت یک و وزیر و غیر هم نگاشته
 قانون کتابت بلاغت و یادگار گذاشته و ایضا شیخ علی حنین و رسوای عمری خود و غیر و ذکر
 علمای شیراز آورده و دیگر از افاضل آن شهر مولانا محقق جامع الحقول و المنقول اخوند سیاح
 فیسوی علیه الرحمه بود و بتدریس اشتغال داشت وی از اعظم ملائمه مرحوم اقا حسین حنین است
 و قدوة مقتدای عهد و بحدت ذرین و حسن سلیقه و تجرد و جمیع علوم اشتهار داشت و منصب

شیخ الاسلامی فارس بخودش مرجوع و بدرکشی مجمع طلبه آفاق مدنی در خدمت ایشان بزرگوار و مجتهد
 پر دخت و طبعیات شفا و آبیات شریح اشارات و حواشی قدیمه و جدیده و غیر آن از دستقاد
 نمودم تا آنکه میلده نهارفته بر محنت این روزهای پر پیوسته و انحنای از نظاریر فضلا بود و فکری رسا طبع
 مستقیم و شگفته داشت و شعر عربی و فارسی و معنی و منقشات عربی و فارسی نهایت قدرت
 یافته بود و قصائد عربی و درج امیر المومنین علیه السلام دارد و بنایت بلخ گفته و در فارسی شعر
 شوق دارد و معنی تخلص ایشان است انتمی بقدر الحاجة مولف گوید که جمله قصائد بلاغت آتال
 که در مرجع جناب باب بیست و نهم علم علیه السلام نظم فرموده این قصیده بدین نظر رسیده و در
 سخنوری قصب السبق از اقران خود رسیده چون مثل بر طائف اشارات و بدایع نکات بود

در اینجا ثبت نمود و قصیده

ما اذ نحت مذابكت للبين جبراني	یا صاحبی بانلانی آجیرانی
جلدی حصیر زفیری فید سلسلته	من المجون شجون النجون سجانی
لله طیف شدات منه سحیرانی	تکاتر الله هه عن ذکراه الهانی
مالی وللنوم بعدا ما ابتلیت به	وهل یزود الکرئی بالنکر اجفانی
عینی کعبین وشاهابا الهوی فترج	فدام نهانته غسلا لتهنانی
یا حادی الوردک بلغت المنی جمعا	اذا تلالا نیت من چی بعفانی
عج بالحردار قریبا من محبة هم	وحد شهم بادرانی و انجانی
بما انشده لا خاب مسعا کا	غافل غملا لیرجی بین غزلان
الی الا نین علی عطفیک صبانے	ورق تکر را سجا علی البان
مهلا قد تک حیاتی مت عطشان	الی مظلک ظل للعطاشانی
من طول اارقت عینای لی خصل	مقاؤا لکی باتت فیه حصانی
شف الجوی حمة حنت بها کیدی	مال الذموع رماها والندی ذاب

شبت ضلوعى بطيف منك يومئذها
 فالهجر واصلة والوصل ماجرته
 كان منية وصل دستها خلدت
 لا ذنب الى بيد اتي غير ذى فثيل
 ولا بدى معشر معجند التحقوا
 احكى كراما جدا دفر وجلد
 شرا لا توف ترى طيقان دهرهم
 دهمها جبتها غير سباسبها
 والشمس طفل تصفر من وجل
 ولى من الصبا سدا و فر اعله
 قرب ارقط زهلول لقيت بها
 صايمنهني بيض ولا سمر
 كلام الدهر اراهلوه من جلد
 فضله ومجدي واتقاني ومعرفتي
 لو قلب الله واداني لصادنها
 دنياي قد شكلتني باكية
 واسوء بسط يد غلت الى عنق
 وقوت الفى كالنون من نصيب
 فيها ارتقاني سحبا غير ساطرة
 من لي يعاصف شمالا بيلتف
 لا واية من الرحمن طلاء وده

مثل الهلال ذك من شارق فان
 البين يذكرنى والحب ينسانى
 موودة شملتها حزن احزانى
 ولا يمنع منى كسلات
 عما فترب بهيان بن بيتان
 من العللا ليه انبها التماكان
 محراب حاجات عدنان وخطا
 كان جنح دجاها صف غربان
 تحكى حشاشة صب يوم هجران
 تذودها عن حساني هن ثعبان
 حسبته شمة فى كف نسوان
 لكن دهمك بالارزاع اذ رانى
 هل يشكك عجزه عال من الدلانى
 بانوا باجمعهم اسباب حرمان
 ايات لقمان فى اشعار سمحان
 تقومها الدمع والعينان عينان
 حتى بدى المزن بالامطار باروانى
 فكاد ينقلب الايران نيرانى
 الى مارضى بارض ليس ترعانى
 الى الغرى فيلقينى وينسانى
 على البرية من جبن وانسان

على المرتضى المحاوى مدائح
 ساستعين بشمال ولا تداء
 تنزه الرب عن مثل يخبرنا
 كان رحمته في طي سطوته
 عمر الوحر كرمنا فاق الذرى شمما
 فالدين منتظم والشم ملتم
 كالبرق في بسم والنار في ضرر
 فقاده وهي في غميد تجلله
 قد اقتدى برسول الله في ظلم
 نفسا لهم كيف ضلوا بعد ما ظهرت
 فهل اريد سواه حيث قيل لهم
 هل ردت الشمس يومئذ بن حنمة
 هل جاد يوما ابوبكر بخاتم
 وهل تظن نعالوا اندع انفسنا
 وهل يشم الهك من بضع حنمة
 هل خض بالطل والمنديل واحد
 اه حثما طال عمر بين اظهروهم
 ام خير كان وافي قبله بطلا
 اشالها لجمع الجند قنطرة
 ام ديثما انهزم الاصحاب في احد
 من عصبة الشرك صفت حوافرة

اسفار تورد بل ايات قران
 من ترب ساحة طوبى لا جفان
 يائه ورسول الله سيان
 اد امر وجرة في اساد خفان
 روى الثرى عنان من نحر فرسان
 والكفر من هدام من سيفه القان
 والماء في سحيم من نهر افان
 اى الوعيد حواها لجله فزان
 والناس طرا علكون عند اوثان
 لهم يوارق ايات وبرهان
 هذا على فن والآه والا
 ام هل هوى كوكب في بيت عثمان
 مناجيا بين تحريم واسر كان
 في غيره نزلت عن ذاك حاشا
 او هل يشم الشذى من شقص عفا
 ام استحيوا ابتفاح ورمات
 سواه صبيغ منه التهنيت بالقان
 سل المصاريع من مرصوص نيا
 يجيزها الكل من رجل وركبان
 وظل خير الوردى فرم ابلا ثان
 ذات الخالب من دياش عقبان

سواء حاشى رسول الله بطعنهم
 بالسيف والرمح ولا تضاع اضرم
 حتى تبدوا مثل النمرود ونحوه
 والقوم بشرهم ايليس من كذب
 فارتاح افسهم سرًا وما انتجوا
 وهل تصدق للجوى سواء فى
 هل فى فراش رسول الله باثفى
 لولا لم يعيدوا كفو الفاطمة
 لولا كان رسول الله ذا عقم
 لولا لم يرك سفك الدين ذاعيد
 لولا ما خلت ارض ولا قلات
 لولا ما عبد الرحمن فى ملاء
 ما كان ربا ولكن ليس من يش
 هو الذى كان بيت الله مولا
 هو الذى من رسول الله كان له
 هو الذى صار عرش الرضا شفي
 انما مسمحت ظهوره مسمحت
 يراضعا قد ميه حيتا وضعت
 عمت شايبيه الا فاق ان شحوا
 تفيض راحته للناس مجسلا
 ربح الا كفت اذا قاضت انا مله

بصهرى بجاني لداغ ثبات
 عن الرسول باخلاص وايقان
 شبه الخنادس اذ فنى بنيران
 بقتل احمد مصرع عاميدان
 اسرارهم خروف ايصار واذان
 وقد مضى قبل لفس الحكم يومان
 سواء اذ حث من فضل بنيران
 لولا لم يفهم الاسرار فرقان
 لولا ما انتقدت سكون ايمان
 لولا لا تخدمت الا كانه الوان
 لولا لم يفهم باذوان الشان
 لولا ما كان شرفه وبنوهم
 اذ ليس يشعلان من ثبات
 نظمه البيت من ارجح من اوثان
 مقامه من موسى بن عمران
 اذ صار قريبا ابنه الاكرامان
 اذ الى شرفه وبنوهم
 اذ له عليه عز من شان
 سقته فزهم الطوبى كسوان
 عقدا الا لاني بلا مثل كيسان
 لولا لم يقل حسب ثنى يوم طوفان

<p>تراه ترخ حبوا نحو... يدا ان كالتبريد من ايش و بنيان يور... تخفيف... ان... ان لا يساعد غير الوعد... ان... لا مرقه الشروع بتبعا باعلان لكل من كان في اعقاب عدنان بخ لذك وكان الاول الثاني على الرسول باحكام و اتقان بلغت رسالاته و نبيا في نصيب الاله و لا من يدق رحمان بين اليهود بخفي و خة لان عموها امه من نادر عثمان اهل الخلافة بين الانس و الجان فبعد ان مدنت عن كل ميثان...</p>	<p>لو ظل تحت لواء في الوفا علم ما تستقر الراس تحت صار مد لولا الوصية فالنجان اذ... فيا عجا من نيا و عماد فيها من كان نص سول الله عينه بين الجاهل هير في بيداء قد ملئت وقال صعب رسول الله قاطبة من بها شدد الرحمن امرته فقال بلغ الا فادراك ما تقدست له اناس ليس... حتى اذا جدت الاجداث بثلثهم من بعد ذلك بن همد قام مدعا من امه جعلت ممن بد حملت لا اخوك الله سن الدهران له</p>
--	--

الشيخ محمد جعفر بن عبد الله الكرعي الاصفهاني شيخ عبد النبي قزويني و در مكرمه
 اهل الآل آورده كه شيخ محمد جعفر مذكور داماد اقا حسين نوساري است و در اسفهان
 ادلايه قضايام داشت و بعد از ان منصب شيخ الاسلامي باو تفويض يافت و صاحب مكرمه
 انچه در مخرج آورده مجلي از ان اينست كه ذي فاشني بود محيط باطراف فضل و كمال و محوري
 فائق و قهريري لائق و اساطير تام با انواع علوم و تخنيقات و درقيقات شريفة داشت و از هر علم
 حظ وافز هم عاين يافته و معاصر مثل نظير خود داشته و است لما الان في محكم است و منه قضا...

برضایابی رضا اختیار فرمود و موافق قول خدا و رسول خدا و ائمه بدی حکم میفرمود و با بطله مبالغه
 بسیار در ابطال باطل و در یافتن حق می نمود و چون بسفر حج رفت در مسجد جامع تشریف برد
 و در جلوس اعظم فرمود که ایها الناس انی که بر کسی کرده ام بعد از آنکه قطع و یقین داشتم که همین
 حکم خدا و برگزینان حق نگردیده ام اما کسی که حق او یا مال او ضایع شده باشد بیب آنکه وقت نگوید
 کرده ام یا نه بن ثابت نشد و در واقع حق او بود پس او را بخشید و غنوکند از تصانیف او است
 حاشیه بر شرح لمعه نا کتاب التجارة و حاشیه بر کتاب الاقرار شمع لمعه و دیگر جواری متفرقه شرح
 لمعه و دیگر رساله فارسی در حکمت طبیعی و الهی و در اثناهی عشر حج سفر آخرت را اختیار فرمود
 و بعد از آن پیشه یزد و من بخیر من بیته مهاجرا الی الله فرید که الموت فدا جود
 الی الله گردید و استاد مایرزا قوام الدین محمد فروغی در وقایع مشیه گفته در آن تاریخ وفات آن مرحوم
 ذکر کرده است انتهى کلامه لمخصا الامیر ذوالفقار احمد الی از فاضل زمان و اکابر تلامذه علای
 اقا حسین خوشناری بود و از آقای موصوفت در سبزه ربع و شین بعد الالف اجازت روایت یافته
 در نزد ورافیقان فی تراجم الاعیان مرقوم است الامیر ذوالفقار احمد الی کان فاضلا
 عالما عابدا زاهدا ذکبا للعبا لودعیا جامعاً للعقول والمنقول حاویاً للفروع و الاصول
 و علای اقا حسین و وصوفت و راجانه خود که بنام امیر مذکور فلکی فرموده باین الفاظ او راستوده
 انی بعد ما تشرفت بر همة من الزمان بسجدة السيد النجيب لعالم الفاضل الكامل
 المتوکل الرکب الالهي المودعی خلاصة الفضل و زبدة الذکيا ذی الفطنة النفاذ
 و الفطنة انوقادة جامع المعقول والمنقول حاوی الفروع و الاصول شمس مصاب
 الاغضال غرة سیماء الکمال سنی سیف الوحي لکوار علیه صلوات الله الملك المجبار
 الامیر ذوالفقار خلا الله من کل شیء و شاد و حلاه بكل ذین و فخار و احله محل
 الابرار و اوصله مقام الاخيار و طال التردد انی و اکثر الاختلاف علی و اخذ
 منی طر فاصالحا من العلوم الشرعية و قرأ عنی شطرا من المعارف الا د بیتی

والعقلية اخلايقان وتحقيق وقراءة تقيق وتدقيق التمهيد حتى ان اجيز له اجازة
 رهايته من الاثار الماثورة عن ائمتنا المصومين المأخوذة عن سيد الانبياء
 والمرسلين صلوات الله عليهم اجمعين المنتهية جدير نيل الامم المنتهية
 الى جناب رب العالمين تعالى شأنه وخطره بهانه وقد است است اسماؤه ونوات
 الاوه فاجزت له الى اخر الاجازة مولانا ميرزا عليخان الكلبايكاني در تذكرة
 علي حزين مسطور است جامع الفضائل الميرزا عليخان عليه الرحمة والنعمة ان اذ اعظم بلذ كلبايكاني
 دارستفيدان رئيس العلم افان حسين خونساري بود بفضل صوري ومعنوي اراسته ذين
 دقيقش كشاف غوامض حقائق وسليقة مستقيمة اش در حزين باشفاق واسقلال فائق ليقا
 شريفه وفوائد ارجمند دارد و در شعر و انشا افاضت مآب و بغایت دقيقه و نکته ياب
 بود چنگا ميکه ازا صنفان عزم كلبايكان داشت بمنزل والده عالمة اعلى البند مقامه آه در روز
 چند مقام نموده و داع فرمود در ان ايام بغير اسعادت حضور ايشان حاصل آمد و چند سال
 ديگر بر بصفاي خاطر و در كلبايكان زندگاني نمود و در همان بده بخت باو دان انتقال فرمود
 انهي مولانا طهير بن ملا مراد تفرشي شيخ علي حزين در تذكرة خود آورده المولى الهام
 طهير الانام فاضل عالم قام و ملك الكلام بود خلف فاضل مرحوم ملا مراد تفرشي است كه از شيا مير
 علما و صاحب جوشي متدولة است بر كتب احاديث و اصول و فروع و غير ذلك ندام
 تميزه كاد حدت فهم و متقاسم طبع و جامعيت فنون علميه خصوصاً علم حساب و هيت هند
 موصوف و مين الاناضل بمنح معرفت طبعش محكم ناقص و كامل و نقاد و راجع و كامد و در قبول
 مسلم بداشتند و چون لطافت طبع و علوم است و فضائل نفسانيه اش پايه كمال داشت بعاشر
 ابنای عمده راضى نشده از وسايل دينوى متعرض بافاده علوم هم چند ان التفات نكرده
 گوشه منزلى خود و محول پسندیده نميداشت ببايرين بين الجمهور ان تعرب داشتاريك فزوليه
 آن از منزلت بوسيله خود نمائى و سعى و تلاش در حصول جاه و سمت معاش داشتند و اشتغال

حاصل گشت و بائس و الفت دیرینه که با والد مرحوم این خاکسار داشت چون بمنزل ایشان رسید
ایام و لیالی بصحبت گذرانیدی و فقیر از سفیدان محاسن عالی بودی در شعر و انشا و سخن سخنیکانه
و بظنرت بلند از نوادر زمانه بودی ملا عبدالعزیز الاریز و سیلی از تلامذه استاد العلماء اقا حسین
خونساری است و از انجمناب اجازه روایت داشته موصوف تذکره العلماء در ترجمه اقا حسین است
بقریب ذکر تلامذه انجمناب آورده که دیگر از تلامذه اقا حسین موصوف قاضی کامل ملا عبدالعزیز
الاریزی است بآئین احادیث و کلام بطرف او برای تلامذ کور بر بعض نسخ شرح لمعه مکتوب یافته
اقا ریشودانی و ملا فی موصوف و ملا محمد باقر و اری و اخوند ملا محمد باقر مجلسی علیه الرحمه
نمذ داشته چنانچه صاحب تذکره در ترجمه ملا محمد باقر بهر داری بتقریب تلامذه او نوشته که دیگر از
تلامذه فی قاضی کامل و روح المعانی ملا عبدالعزیز الاریزی است که کتاب شرح لمعه را تمام بر و قرات نموده
و اجازه روایت داشته و در نسخه پنجم از تلامذه باقر مجلسی از برای ملا عبدالعزیز کور به پشت نموده
است که مکتوب شده است و تلامذه گیلانی مشهور براب در سوان مری شیخ علی مزین
مستور است که اخوند ملا محمد گیلانی مشهور براب از مجتهدین عصر و صاحب درج و زهد تمام بود
و مدتاد در اصفهان متوطن شده با فاده مشغول بود و در و دگاری میاد داشت با والد مرحوم
ایشان از الفت و صداقت خالص بود که رفیق خدمت ایشان رسیده و تحقیق مسائل نموده
در کبرین رحلت نموده و در آن بلده مدفون شد اتنی اخوند ملا محمد موصوف از تلامذه ملا محمد باقر
بزر داری و اقا حسین خونساری است و از ملا باقر مذکور روایت حدیث دارد مولانا
قارنما الاصفهانی غلف ارشد اخوند ملا محمد سابق الذکر است و در تذکره علی خیزین
مستور است که آثار مناخلف مجتهد الزمان مولانا محمد گیلانی علیه الرحمه مشهور براب چون
والد مرحومش از توابع لایحان باصفهان آمد و متوطن گردید و تولد ایشان در اصفهان شد
در خدمت والد خود تحصیل علوم عربیه نمود و زینت تمام انشا و شعر داشت و ابیات محبوب
این استلاح و سی سال گذشته باشد که رحلت نمود مولانا محمد شفیق بن فرح البجیلانی

از مشایخ علما و اکابر فضلا و برادر ملا محمد رفیع بن فرج جیلانیست که ذکر آنجناب هم ان شاء الله خواهد آمد
 ملا حیدر علی مجلسی در رساله نسب خود آورده که دختر ملا صالح مازندرانی که زوجه فاضل امیر کبیر است
 بزرگ طباطبائی بود چهارپسره و دو دختر داشت یک دختر در جبالکاخ فاضل عظیم الدوله است
 ملا محمد رفیع جیلانی مجاور مشهد مقدس بود و دیگری زوجه برادرش ملا محمد شفیع استی و در مشهد و القبا
 مذکور است که مولی محمد شفیع جیلانی امام وقت خود در فقه و حدیث بود و از ملا باقر تبریزی
 اجازه روایت صحیفه مجادیه دارد که تا پنج کتابش در ماه محرم شمس و ثمانین بعد الالف است
 و بعض عبارات اجازه مذکور اینست و بعد فان الولد الاشرار الذی الذکی الدین مولانا
 محمد شفیع و فقه الله تعالی لتحصیل ما بقرب الیه و الله لتکلیل ما یزلف له ید استیفاء
 روایت الصحیفه الکامله الشریفة الفاضله السجادیة علی منتهی الصلوة و السلام فاجز
 له بعد الاستخارة من الله سبحانه ان یروی عنی بطریق المتکثرة الی داوی الصحیفه
 الشریفة الخ و ملا محمد باقر بن محمد باقر الزاری بن ابی نعیم در اجازه خود که حجر العلوم داده و تاریخ
 کتابش سه خمر و تسعین و مائة بعد الالف است بفرمایند قال شیخنا الفقیه الجلیل الامیر
 ابراهیم القاضی اقول و امری عن جماعة من مسیحی الذین صادقتهم و فرات
 علیهم مولفانهم منهم الفاضل العلامة الجلیل مولی محمد شفیع الجلیل و هو قد
 اذن لی فی الروایة عن شیخنا الاجل المحقق المولی محمد الشهید بسراپ کان
 شیخنا صهره و قد صادفت شیخه المذکور فی اواخر عمره و لکن لم یتفق لی الا اجازه
 منه الخ بالجملة مولانا شفیع جیلانی از فضلا ی عصر خود صاحب تصانیف عالیه و کیف النقه است
 و از سید سید امیراجد بن امیر جمال الدین محمد حسینی الشکلی اجازه داشته و تاریخ عمریان سنه
 سبع و ثمانین بعد الالف است در اجازه مذکوره فرموده قد سالتی المولی الحیدر السدید
 المحدث بمزایا التامید و التسدید المتخلی بحامدا الشیخ و الخلاق المحرمی بحاسن البیان
 و الطریق المطهر فی ارمیه الفضائل و الاکاداب المبرزی فی ضرب الکمال علی الامثال

و الاضراب الساعی فیما یوجب النعمه الدائم فی المحل الاعلی الرفیع المولی الاعز
 الاکرم محمد شفیع رفقه الله تعالى لسواک مناصح السداد و اعانه علی اقتناء
 ذخائر الاجر لیوم المعاد ان اجیز له من ایتها فاجبت مسئوله و اجزت له
 ان یرویها عنی بطرقه الثقی الی الامام علیه السلام و هی مشبعة الفنون و
 الضرب متکثره الاقسام و الشعوب الحی مولانا الحاج محمد باجیلانی
 الراصف فی بیان کمالات رفیع و صاحب مقامات منیعہ بود تحصیل علوم و اکتساب
 فنون از مولانا محمد باقر خراسانی فرموده عالمی بنیر و فاعلی تحریر بود و در شعر نظم طبع لطیف داشته
 معاصر خود ملا محمد باقر مجلسی بود شیخ علی حزین در تذکره خود آورده که از جمله فاضل که در صفت
 بلاغات ایشان رسیده ام جامع کمالات حاجی محمد گیلانی است که از شاہ میر طلبہ و بنیات
 پسندیده خصال بود در رمضان توطن اختیار کرد و در خدمت مجتہد مرحوم مولانا محمد باقر
 خراسانی که از عالم علم بود تحصیل نمود و در شعر سلیقہ مستقیم داشت مولانا شیخ الدین
 محمد الشیرازی از فضیلتی عصر خود بود و از علامہ مجلسی صاحب بحار اجازت روایت داشته
 علامہ و صیوف در جاذبه مذکورہ در وصفش میفرماید اما بعد پس ہر گاہ کہ بود مولای بزرگ
 در منزل کامل از این صاحب پیشتر بر توفیق ذکی جامع فنون علم و صنوف کمالات حادی تصبات
 بلیغ در مضامین اداست زندہ کنندہ مدارس علم با نقاس سیحیہ خود و آبیاری دہندہ با نغمہا
 نفسان بوجہ بجا افکار خود و فائق بر تمام بلغا از روی نظم و نثر و نحو صبح حرکت تا سالہا بعد از
 اسی مولانا سید الدین محمد الشیرازی بلغه الله غایۃ الامال و الامالہ
 و بدستیکہ صرف نمودی مدتی از عمر شریف خود را در تحصیل علوم عقلیہ و ادبیہ کہ بوجود آنہا
 مزین میشود انسان درین زمان مفاخرت بجوید بین الاقران پس ہر گاہ در رسید بنیات بلند
 از مناقب و فضائل خود و دانست بدستیکہ برای علم در باہستند کہ بغیر اہل علم داخل در با
 نتوان شدن و برای حق مصاحبانی کہ اخذ کردہ نشود مگر ازیشان پس اقبال فرمودہ ہما

اذعان و یقین برای شیخ امار حضرت سید المرسلین و تصحیح اخبار اسم طاهرین صلوات الله علیه
 اجمین مبدول داشت و آن جبه و جبه خود را و صرف کرد و این محنت و کد خود را پس وقتاً
 مشرف شدم بصحبت او تازه و جدید بعد از آنکه میان من و او اخوت قدیم بود و اندام مقدس
 او نمودم در فنون عقلیه و علوم نقلیه یافتیم او را به پایان از علم که ساحل آن ناپیدا بود
 و دیدم او را جبرابر و فاضل که کسی از و سابق تر نباشد و بکلیت ترجمه آنچه که در وصف مولانا
 سید الدین حضرت استادش فرموده و ایضا در آن اجازه میفرماید فثانیه ذیبه فضایل او
 ان یناسی بسلفنا الضاحین و ینتظر فی سلك دواة ائمة الحق و الدین سلاماً
 علیهم اجمعین امونی بان اجیز له ما صحت لی و اوبته و اجازته فامثلت امره
 لانی كنت اعداه علی فرضاً لا تغلاً و ان لم اکن اجدانی لذلك انما ناسخه الله
 تعالی و اجزت و ابحث الی اخر ما قال رضوان الله تعالی علیهما جبه الی بن محمد
 بن عبد الحسین بن احمد بن زین العابدین العالی العلوی النجلی بن احمد بن
 زین العابدین که داماد و تمیز میرافردا داماد علیه الرحمه بن محمد بن محمد الدین مذکور است
 شذ در العقیان در وصف و مع او میفرماید السید السند المحقق المدقق الحسیب
 النسیب ذی الحسب الباهر و النسب الفاخر صدام الدین محمد بن عبد الحسین بن
 السید احمد بن زین العابدین العالی العلوی النجلی کان عالماً باضداد ابته
 خطه علی کتب عایدۀ ککشف الحقائق و غیره تا شرح کتابت الاول من شهر
 جمادی الثانی سنۀ ثلاث و مائة بعد الالف محمد بن عبد الفتاح التتائسین
 المشهور بسراپ ازافاضل زمان خود بود تحصیل و استفادۀ علوم را از ائمه و فرمود
 تمیز و شاگرد مولانا محمد باقر سبزواری بود و علی ما نقله صاحب شذ و العقیان بنی بر
 مولانا محمد صادق از وی روایت داشته چنانچه بحواله علوم پدید می طابا سنی
 در اجازه سید محمد راز بن سید علی الموسوی بمقرب ذکر شاخ خود آورده که از حیل ایشان

الشيخ الجليل والعالم النزيل الا واحد الا بحمد المسد فلا سعدا لمعرفت بالكمال
 ولا فضال والموصوف بالادب والاجلال مولانا الفاخرا ناصر بن الحاج عتبة
 المتوفى الجليل في قواعده ابو محمد عبد الله بن محمد بن حسين بن محمد الشوبكي الخطي كان
 في حدود العشر الخامسة من المائتين الثانية من الالف الثاني انتهى الابرار محمد صالح
 بن عبد الواسع الحسيني الخاقون آبادي اذ كابر فضلا واعلم كمالا بولد تميزه واما واثق
 ملا محمد باقر مجلسي ست دي دراصفان شيخ الاسلام بود وسطا امير محمد بن امير عبد الباقي در بابل
 خود که برای بحر العلوم طباطبائي نوشته مي فرمايد وزير خرواد و بن والده بن طاب تراهد و والده خود
 فاضل کامل علامه و محقق مدقق فنامه نخبه فقها و متكلمين زبدة فضلا و مجتهدين و اكمل علمای
 ربانين شيخ الاسلام و المسلمين الواصل بر مرتبه ربانين امير محمد صلح الحسيني شريف الدين سنان
 المومنين و متد بالباقيات الصالحات يوم الدين و اذ از جمله ماوري من اخوند ملا محمد باقر
 رحمه الله و ايت داشته طبیب صدرتعالی و صاحب تولد و آورده که افضل ابن مان و اوين اصحاب
 ايمان عالم علامه و محقق فنامه سيد اجل فضل امير محمد صالح حسینی از اخوند مجلسي و ايت ارد از فضيلان
 او کتب عديده و صحف عديده است و انچه کتاب در مینه النجف در اعمال سال فایني که کماله مود و نا
 حیدر علی جازنده از کلامه ميرز و صوف ملا ابو الحسن شيخ رفيع الشان باطني که از و روایت کرده و در اصبا
 شيخ احمد بن اسماعيل خراساني که از کلامه ملا ابو الحسن کويست الماصان و عوف با و اسطر است و خود
 روایت داشته که ابو الحسن نو کلام شيخ بود و الخیر از الملوثة في شئ من ررسان حان و خود را با
 تصنيف آن من کثیر و کچند و چاه و چهار مجری است نهين آورده و سيد فضل ميرزا صالح شيخ الاسلام که از
 حاوی علوم شرعية بود و روزگاری بفرست شده و قبل ساعت نه بخوابيد و نه بیدار و نه بکلام و نه بکلام
 ميرزا يوسف فضل است بود و در قریب حال تحریر کرده شد و متنی لغت در از اسامه صفهان است و طاعت فانه
 که از متنی بریده و قدما و سلطانه و دبا انگري و نور و ست ظارت و قدح بلاد ايران از نمود
 و در او انکه من کثیر و کچند و چاه و چهار مجری است نهين آورده و سيد فضل ميرزا صالح شيخ الاسلام که از

دارالسلطنه اصفهان را محامره صعب نمودند تا آنکه با کولات در آن شهر تالیف گشت و خلق
 بسیار از سختی پاک شد و باو شاد و پسر خود طهاسب ثانی را با چندین مهربان بسوی قزوین فرستاد
 پس از آنکه آن دو اهل سنس و تلشیر و ماته و الف داخل شهر شده خطبه سیکندریه را بخواند و در سلسله
 مذکور را بمحسوس کرد و بدینسان به دو سال او را گشتند امیر محمد حسین بن الامیر
 محمد صالح الخاقون آبادی فرزند ارجمند شیخ الاسلام امیر محمد صالح خاقون آبادی سابق الذکر
 ست و از مشایخ خود و اجازات یافته و اعظم شایخ انتخاب جدا درسی او حجاب اخوندی را بخواند
 مجلسی علیه الرحمه صاحب بحار الانوار چنانچه فرزند ارجمند او امیر عبدالباقی حسینی در اجازة
 خود که در سه ثلث و سبعین بعد المائت و الالف برای بحر العلوم آقا سید مهدی طباطبائی نوشته
 در مقام ذکر انتخاب میفرماید که جناب والد من و مولای من و بند من و شیخ من و استاد من و
 مستند من و معلم عقلیه و تعلیه و دلیل من بطرف سالک دین مبین بلکه ذریعه من بجناب
 منهاج حق و یقین نجی الامام اعظم و مولانا المعظم سید سید اتم و فقیه فیه که ممرج فضیلتی زمان
 و به علمای اسیان مجمع بحر حق و منقول منشی علوم از فروع و اصول فخر الکلیین و التالیین
 زینت فقهاء محدثین خاتم مجتهدین شیخ الاسلام و ملاذ السلمین الامیر محمد حسین مشرف المدین مع اجداده
 المعظمین ابی شیب و جد خود و من قبل الامام سان الشیعه و مروج الشریعه غواص بحار انوار حقائق و مشکوٰۃ
 اسرار و قانوق مفسرین خادما انبیا امه طاهرین افضل فقهاء خاتم مجتهدین آیت الله
 العظمی شیخ الاسلام و ملاذ السلمین مولانا محمد باقر الباقی قدس سره و نه القدسی روایت ارد
 و ملا سید علی مجاهد و من قبل الامام سان الشیعه و مروج الشریعه غواص بحار انوار حقائق و مشکوٰۃ
 مولانا محمد باقر الباقی مستند و صاحب تصانیف بوده و بواسطه پدر خود و اجازة سائر روایات
 و تصانیف و انما ذکر روایت و از تالیف امیر محمد حسین مذکور فهرست کتب حنفیه اخوندی را بخواند
 مجلسی علیه الرحمه است و نقل کرده اند که امیر محمد حسین نیز در زمان خود شیخ الاسلام و در اصفهان بود
 و بعد مت آخوند مجلسی که جدا درسی او بود و تربیت یافته و بعد مت پدر خود تحصیل علم تمام کرده بود

و در مرآة الاحوال جهان نامسطور است که آن عالی جناب در علوم معقول و منقول فضائل باب
 و در اکثر فنون علمیه خاصه در فقه و حدیث مرجع اول و الالباب بود و در غیر خواجی عباد و انجاء مطالب
 کافه مومنین و می خائف بنیفرمود در دار السلطنه اصفهان بر حمت ایزدی پیوست و در تذکره
 ریاض الشعرا تالیف علی قلی خان و اله مسطور است که میر محمد حسین خلف فاضل مرحوم میر محمد صالح
 شیخ الاسلام اصفهان و دختر زاده مرحمت پناه محمد باقر مجلسی علیه الرحمه است اصل میرزا و فرزند خان و خان
 که و در سکنه اصفهان واقع شده و آن فاضل معقول تحصیل علوم از خدمت والد و جد مرحوم و فاضل
 کامل آقا جمال بن آقا حسین خوساری و سایر فضلاء عصر نموده درین ثواب بر تبه عالی فضیلت
 رسیده با فاد و فخر علوم اوقات مصروف میداشت با تشاد شرم ربوط بود و خط یکومی نوشت
 در سنه یک هزار و یکصد و پنجاه و یک هجری در اصفهان بخوار حمت الهی پیوست و نفس او را شهید
 مقدس نقل کرده و در جوار حضرت امام رضا علیه السلام مدفون ساختند بهیاء والدین محمد بن
 آج الدین حسن الاصفهانی از شایر محدثین و واعظ محققین لقب بفاضل بندی است از جمله
 اصفهان بیاد و هندوستان آمد و در قیافه داشت لهذا منسوب بسببه شد و ولادت با سعادت
 آنجناب در سنه ثمانین و سنین بعد الاغت است از جمله تصانیف مشهوره اش در فقه کتاب کشف اللام
 و شرح قواعد الاحکام است و همچنین کتاب مناجات النبویه فی شرح الزوضه البیهیتمیل بر شیخ و عاشق
 کتاب لغت است که شهادت بر فضل و کمال و تبحر علوم او دارد و تا پنج ختم تصنیف کتاب کشف اللام
 سنه یک هزار و یکصد و پنج هجری است کذا فی قبل و در اواخر کتاب مذکور فرموده که من در وقتیکه از
 تحصیل سایر علوم معقولات فارغ شدم عمر من بسیزده سال تمام رسیده بود و پیش از اتمام بازده سالگی
 شروع تصنیف نمودم و کتاب مینه الخریص علی فهم شرح التلخیص را در زمانی تصنیف کردم که
 نوزده سال تمام از عمر من نگذشته بود و قبل از آن چندین کتب دیگر از منون و شش و حواشی
 که زیاده از ده کتاب باشد تصنیف کردم از جمله کتاب تحف در علم بلاغت و تواتر آن و کتاب
 زبد در اصول دین و کتاب الخرد الجاریه در اصول شریعت و فروع آن و کتاب کاشف و شرح

محمد باقر

عطاء نسفیست و در عمرده سالگی شیخ مختصر و شرح مطول را که بر کتاب تلخیص سعد الدین تفتازانی
 مردم درس میگفتیم از منی محصل کلامه و در رساله ملا حیدر علی مجلسی بتقریب ذکر جمعی که نسبت بمصابت
 و دامادی بنامه ان اخوند مجلسی علیه الرحمه داشتند گفته است که از جمله منسوبین بمصابت این فاضل
 بود مولانا علامه بهاء الدین ثمد که مشهور بفاضل هندی است رحمه الله و از تصانیف او کتابهاست
 از انجمله شرح او بر کتاب قواعد مشهور است و شیخ محمد علی حزین در سوانح عمری خود بتقریب ذکر جمعی
 از علمای اصفهان که بصحبت ایشان رسیده بود گفته است که دیگر عمده المجتهدین مولانا بهاء الدین محمد
 اصفهانی است که مدتها بود که با فاضله علوم دینی مشغول و در شریعت مرجع اهل زمان خود بود
 و اخلاق بغایت ستوده داشت و چون در صغر سن با والد خود بنده افتاده بود و بفاضل هندی
 مشهور بود و قبل از حادثه اصفهان یعنی تسلط افغانه که در اوایل سنه یک هزار و یکصد و سی و پنج هجری
 واقع شد وفات یافت شیخ محمد بن یوسف بن علی بن کنبا الضمیری النعمی صلا
 البلادی منشأ و مسکن البحرانی در قوتة البحرین مسطور است که شیخ محمد بن کورنقیه و عابد صالح
 بود و پیوسته بر کتاب مصباح شیخ طوسی که مشتمل بر آداب نماز شب و ادعیه آنست عمل می نمود
 و از تصانیف او است دیوان شعرهای خوب مشتمل بر مرثیه ها و مصائب حضرت البیت علیهم السلام
 و کتاب مقتل حضرت امیر المؤمنین علیه السلام و در بعض نسخ بجای کتب مزبور کتاب مقتل امام حسین
 علیه السلام است و شعر اولی و نفیس بوده است و فاش در بلده قطیف در ماه ذیقعد ۳۸۰
 هجری واقع شد بیکت آنکه او را بلده قطیف قیام داشت و از آنجا بسبب بنیق معیشت بسوی
 بحرین رخت در حالیکه بحرین در قبضه تصرف خوارج درآمده بود اتفاقاً فتنه و فساد و در میان
 فرقه خوارج و لشکر عجم واقع شد پس جماعت عجم کشته شدند و شیخ محمد بن یوسف بحرانی نزد کوهی اجتمع
 بسیار مجروح شد و او را بسوی قطیف بردند بعد از ایام قلیل بر حمت الهی پیوست و در مقبره
 خاکه مدفون شد و او از مولانا محمد باقر مجلسی علیه الرحمه بلا واسطه اجازه روایت حاجت داشت
 و هم از سید محدث سید نعمت الدین سید عبدالله شوشتری و شیخ محمد بن مابین مسعود بحرانی و شیخ

سليمان بن عبد الله بخرانی رحمه روایت داشت و شیخ عبد الله بن صالح بخرانی شیخ محمد بن یوسف
 مذکور روایت دارد مولانا محمد فاضل بن محمد مهدی المشهدی فاضل کامل و عالم عامل
 از تلامذه شیخ حرعالمی و اخوند محمد باقر مجلسی علیهما الرحمة بود و از هر دو بزرگوار اجازه مبسوط یافته
 از تصانیف اوست شرح ارجوز شیخ حرعالمی و غیره چنانچه در اصل ذکرش آورده که مولا
 محمد فاضل بن محمد مهدی المشهدی فاضل کاسعه صالح شاعر معاصر شرح ارجوز فی التی
 نظمها فی اللواریث مؤلف گوید شیخ حرعالمی در مشهد مقدس بنام ملا محمد فاضل مذکور اجازه
 نوشته که تاریخ کتابش او طبعان سنه خمس و ثمانین بعد الالف است و اجازه مذکور
 چون مبسوط است نقل بعض عبارتش اکتفای نماید بعد فان العلم اشرف الخصال
 و اکمل الکمال و احسن الجلال و اجمل الجمال و لا یریب ان اشرف العلوم کلها علم
 الدین الذی به هداية المشیة شداین و وضع المعانی دین و منه یعرف الاحکام
 الشرعیة و هو الوسيلة الی حصول السعادة الدنیویة و السعادة الاخریة اعنی
 ما یجب العمل به و الرجوع الیه بن کتاب و السنة و ما یتوقفان علیه و قد صرف
 الی ذلک انظاره الدقیقة و وجه الیه افکاره العمیقة و بذل فیه جملة وجدته
 و استقرغ و کدته و کدته المولی تجلیل النبیل الفاضل المحقق المدقق مولانا
 محمد فاضل ولد الصالح الثقی مولانا محمد مهدی المشهدی و فقه الله تعالى
 لمراضیه و جعل مستقبله خیرا من ماضیه و قد قرأ عندی ما یتسر فرائده
 و هو کتاب من لا یحضره الفقیه من اوله الی آخره و کتاب الاستبصار ایضا بتمامه
 و کتاب حوالا کافی کله و اکثر کتاب التهذیب و غیر ذلک الخ الاجازة و مولانا
 محمد باقر مجلسی علیه الرحمة و ذریل اجازه خود میفرماید انی لما فرغت بتقبیل عتبة مولای
 و مولی المومنین و سیدی و سید المسلمین و نبیة سید المرسلین و تقی عین
 اشرف الوصیین و خازن علم الاولین و الآخرین و مختلفه ملائكة السموات

والأرضين ثامن الأئمة الطاهرين علي بن موسى الرضا المرتضى صلوات الله عليه
وعلى آباءه الطاهرين وذريته الأئمة كان من بركات تلك البقعة المباركة تفرغ
بصحبة المولى الأولي الفاضل الباذل البارع الكامل التقى الزكي جامع فنون
الفضائل والكمالات حاز نقصات السبق في مضامير السعادات اختار لكل خلا
احمد ها ومن الشئون اسعد ها ومن السبل اقصد ها ومن الاطوار ايسر ها وجل
الشاخ العظام وسليل الافاضل الكرام اعنى الحبر العالم العامل الشيخ محمد فاضل
زاد الله في فضل واکرامه واسبق عليه من جلائل انعامه فوجده قد قضى وطرة
من العلوم العقلية وامعن نظره فيها واستولى حظه منها ثم اعرض عنها صفحا
وطوى عنها كشحا واقبل بشراشه نحو علوم ائمة الدين سلام الله عليهم اجمعين
وبصفح اخبارهم وبيد بر في آثارهم غير متيال بلومة اللامئين ولا خائف من عدل
العادلين فقصر عليها مصته وبيض في هالته فكان من كرام اخلاقه وطيب عواقبه
انه دام نبذه بعد ان عقدت افادته المجالس وقضيت لافاضته المحافل انا في
بحسن ظنه وان لم اكن لذلك اهلا للحق واليقين طالبا وفي علوم مواليه عليهم
السلام راغبا فقرأتلى شطرا وافيا من كتاب الكافي والتهذيب من مؤلفات
الشيخين الجليلين الثقاتين الناضلين الكاملين ثقة الاسلام محمد بن يعقوب الكلي
وشيخ الطائفة المحقة محمد بن الحسن الطوسي قدس الله روحهما وكتابا كالا نوار
من مؤلفاتي وغيرهما من كتب الاخبار الماثورة عن الأئمة الأبرار صلوات الله
عليهم على غاية التحصيص والتفصيص وفادضني في كثير من المسائل الشرعية في مجالس عديدة
بنظره الدقيق وفكره الاينق فلم يكن في كل ذلك افادته لي قاصرة عن استفادته
عنى بل كان يستغنى في ذيه فضله ان اجيز له روحا ية ما جازت لي وايتة واجازته
وان كان قد ادرك اكثر مشايخي واستفاد من بركات انفسهم كوالدي العلامة

قدس الله روحه من برعة تلاميذه وفحولهم ومن قرء ما صحابه واصولهم فاستخرج
 الله تعالى واجزت له الى اخوانه اجازة مولانا محمد ابراهيم اليوناني از تلامذة اخوند
 ملا محمد باقر عليه الرحمة بود ومؤلف شذوذ العقيان آورده كه مولانا محمد ابراهيم اليوناني فاضل و
 عالم وفقه ومحدث بود واز مولانا محمد باقر مجلسي عليه الرحمة اجازة روايت دارد ومولف
 شذوذ را از اجازة نه كوره اين عبارت نقل فرموده كه ولات بر فضل وكمال محمد ابراهيم موصوف
 دارد وآن اين است ثمران المولى الاجل النقى الفاضل الكامل اللوذعى صاحب
 الفكر والحديث المجتهد في تحصيل مابه كمال النفس الاثر الحليد المولى مولى ناهج ابراهيم
 اليوناني من اجهد نفسه في تحصيل مابه النجاة من المعارف الدينية والعلوم اليقينية
 فخرج منها بخط وافرو نصيب متكاثرو سمع منى الاحاديث النبوية والاثران انصطفوية
 فيه الكفاية والنفس من داعيه وقت العزم على المفارقة والحق بقسطه اذ اصابه
 انسه اجازة ما صح لى روايته من الكتب المشهورة بين اصحابنا ورضه ان الله تعالى
 عليهم اجمعين كما ياتي عليه النبوة الكافي والتهذيب والاستبصار من كل مختصة
 فاجزت له مرارة ايتها ابدى الواصلة الى ولفيها فاير والتمس اذ اليه وفقه الله تعالى
 لراضيه الكتب الاربعة بل ما صح له ان من مقروا في ومجاذ في الخ الاربعة
 محمد اشرف الحسيني از تلامذة مولانا محمد باقر مجلسي عليه الرحمة بود واز واجازة
 مبسوطه يافته چنانچه در وصف ابراهيم موصوف اين عبارت اجازة اخوند فرموده كه
 اما بعد المكان السيد الكاوية الموفق المسند العالي الفاضل الكامل الحبيب للشيخ
 الحبيب للسبب الاديب الاديب الجامع بين شرف العلم والسيادة الفاخرة احتو
 لكرامه الخصال المنتهية في الدنيا والاخرة المنتمى الى ابناء العلم من حملة العلم وسد
 الدين والائمة المقدسين صاواة الله عليهم اجمعين نعمة سماء الشرف والسيادة
 ونعم سماء الخير والسعادة الاخر الايمانى واخيه الى الرضا شرف السلف الاخير محمد اشرف

اسبغ الله فضاله ووفّر العلماء امثال الخ كذا في شذور العقيان الامير محمد الاصمغاني
 صاحبين فضاي متورعين واز تلامذه مولانا محمد باقر مجلسي عليه الرحمه بود واز انجناب اجازه
 يافته صاحب شذور العقيان بعض اجازه در انقل فرموده وآن اينست اني بعد ما تشرفت
 برهه من الزمان بصحبة السيد النجيب لحبيب العالم العامل الفاضل الكامل
 السعيد الرشيد التقى المتوقد الزكي الاملي شمس سماء الكمال وغرة سيماء الفضل
 والا فضل الموفق في عنفوان شبابه لاقتناء المعالي الواصل كذا يامه بسهر
 الليالي الغواص في بحار الانوار الخاض في لبحر الافكار الاخ في الله امير محمد الاصمغاني
 بلغه الله ادين على المدايح الكمال والا ماني وجريبي بينه كثير من المسائل الشريفة
 فافضته في جزو غدير من الاخبار النبوية فاستجاذ في دهر تائيد وكان لذلك
 اهلا فاستحرت الله تعالى واجزت له دفع الله قدرة ان بروي عنه كما صاح لي ترائيت
 واجازت لي اخرا لا جازة وقاريج كتابت اجازه مذ كور ملح شهر رمضان المبارك سنة
 اثنتين وثمانين بعد الالف بود كما في الشذور ورواه العالم ببحايق الامور ابو الشرف
 الاصمغاني از فضلاي زمان بود روايت حديث مولانا محمد باقر مجلسي عليه الرحمه و صاحب اهل
 اورده كه ابو الشرف انصاف في عالم وفاضل ست واز مولانا محمد باقر مجلسي روايت حديث
 در دانتى كلامه الشيخ محمد الارويسلي مؤلف شذور آورده كه في انكبار صاحبين واديبا ي متورعين بود
 مولانا عبدالحى طباطبائي برما شيه كتاب اهل الاصل آورده كه انجا كه ذكر ايشان در نيقام
 در ذيل اسامى محمدين بايد نمود شيخ محمد اربلي لميز محقق عباسي است از تصديف اوست كتاب
 كبير ودر علم رجال موسوم بجامع الزوائد في الاشباهات لكن كتاب مذكور غير معروف است
 و محقق مجلسي در اجازه اش مي فرمايد سمع من المولى الفاضل الكامل الصالح الفالح النقيب
 النقي المتوقد الزكي الاملي مولانا صاحب محمد الارويسلي و قد الله تعالى للعرض على
 اعلمه ارج الكمال في العلم والعل وانه عن الخطا واخلط كثيرا من العلوم البديعة

والمعارف اليقينية لا سيما كتب الاخبار والحقائق قال مولانا عبد الله طباطبائي سيدي بايگده هرگاه
مطلع شد بر کتاب شيخ محمد زکوری جامع الرواة و یافتم در آن احوال جماعتی از علمای
معاصرین و فضلاء قریب العصر شيخ مذکور را پس بر حاشیه این کتاب یعنی ایل ال درج ساختم
تشیید البقاء اساسیهم و لکنی استفیدا بدعاء من دبیاید عولهم عند ذکرهم
انتهی کلامه مولانا محمد حسین بن یحیی النوری از تلامذة خانم الخدین اخوند ملا محمد قز
مجلسی علیه الرحمة بود از موقوفات او رساله ایست در صلوة مسر و دیگر مختص ربع آخر از مجلد
کتاب مسجد هم بجا را الانوار که مشتمل بر بقیه احکام صلوة است و نسخه مزبوره که بخط مولفش ملا محمد حسین
مزبور بود و بنظر مؤلف رسیده تقریباً چهارده هزار بیت بوده باشد در آن مجلد بسیاری از افادات
و تحقیقات خود درج فرموده که ولایت بر فضل و کمال او دارد و خصوصاً در شرح دعای سیاحت
که داخل مجلد مذکور نموده و دیگر افادات خود بر حواشی همان کتاب درج ساخته و در اول
آن نسخه فهرست ابواب کتاب مزبور را که مشتمل بر چهل و دو باب ساخته بخط خود نوشته
و در آخر آن عبارت میفرماید اقول هذه الايواب المذمومة في الفهرست اخوجنا
منها نصفها اعني واحدا وعشرين التي رقنا عليها علامة محمودة دعاء السماء
في باب التاسع عشر وادرجناها في كتابنا الاثنته ابواب فاننا ادرجناها في رساله
عليها الفناها في صلوة المسافر و قد غيرنا ترتيب بعض الابواب لا يرد عانا اليه
و در آخر مجلد مذکور میفرماید قوماً اردنا استخراجها من ابواب المجلد الآخر كتاب الصلاة
من بحار الانوار للحقق العلامة مولانا و استاد نا محمد باقر علم الدين المجلسي رضى الله
تعالى عن مجلسه في اعلی علیین فی ليلة السادس عشر من شهر رمضان
لبداك سنة سبع وعشرين ومائة بعد الاف لعمريه على ما جبرها و الله الا
لوف الشفاء والتحية على يد المفسك بالمصطفين ابن يحيى النوري محمد حسين
حامداً مصلياً سلاماته اي كذا كذا الحاج محمد تقی الطوسي از تلامذة آقا باقر

خونساری بود از تصانیف او سه مجلدی بر کتابت اهل الاحکام و ترجمه ادویه ایام اسبوع چنانچه
شیخ عبد الفتی قزوینی در تذکره اهل اهل آورده که حاجی محمد الطبعی من تلامذته العلامة
جمال الدین محمد الخونساری و کان من اهل الفضل العلم و دایت منه حواشی علی کتاب
المنازک و قد ترجمه ادویه کلاما سبع و کتب فی الحاشیه ما یرفع بهام ما به
من عبارات الادبیه و قاضی احسن فیہ انتهى کلامه السید احمد الطباطبائی
الاصفهانیه و احد کتبه فی اهل آورده که سید احمد مذکور فاضل مکرم و عالم بمجله فقیه
معظم بود و به اهل علم اقرار و اذعان بغضل او داشتند و سید احمد موصوف منابت مشهور و
معروف بود چنانچه از بعض ثقات سبع رسیده ملا ابو الحسن شریف بن محمد طاهر بن
عبد الحمید النباطی العالمی المجاور بالنجف الاشراف حیث و مدیتا منسوب است
بسوی زبانه که از توابع بلده جبل عامل باشد کافیل و در ثلوثه البحرین مطبوسست که ملا ابو الحسن
مذکور فاضل متقی و متقی و شافعی و صاحب بود و مجاهد بنجف اشرف درجات خود بود و بعد از
مات بم در انجمن اقدارین مدفن یافت و از ملا محمد باقر مجلسی و شیخ حر عاملی و غیر ایشان روایت
است که در انجمن سید محمد بن علی بن حیدر عالمی از ملا ابو الحسن مذکور روایت دارد و ایضا
شیخ یوسف میفرماید که در میان در سال کیمزار و یکصد و بیست و پنج هجری زیارت بنجف اشرف
مشرف شد بملاقات ملائی مذکور رسید و میان پدرم و میان او بحث در مساکل جاری شد پدر
مرا در شرف و جبهی از و نا بصحبت او بودند و پدرش در بیست سال وفات یافت و قبرش رجاء
حضرت کاظمیه علیه السلام است از تصانیف ملا ابو الحسن مذکور است کتاب فوائد الغریبه و مقصد
ثانی از کتاب مذکور که متعلق باصول فقهیه منزه من است و آن کتاب نیکو متضمن اصول
و قوانین استفاده از احادیث و مثل براباث رائقه و تحقیقات فائده است که بر علوشان عظم
مستفاد و منقول و در دستگاه عظیم او در رسائل فروع و اصول شاد است و دارد و تا پنج فرائع او
از تصنیف مجلد اصول چنانکه در آخر آن ذکر نموده است که کیمزار و یکصد و دوازده هجری است

و دیگر از تصانیف او رساله در مسئله رضاع است که در آن قول بتزئیل را اختیار کرده است
 و دیگر شرح بر کتاب کفایه ملا محمد باقر خراسانی است که از کتاب التجراره شروع فرموده و پاره
 از آن را دیده ام و گمان دارم که زیاده از آن تصنیف شرح مذکوره پراخته و دیگر شرح بر کتاب
 مفاتیح الماعین کاشانی است که از کتاب شریعت الشیعیه و دلائل الشریعت موسوم ساخته است
 و پاره از آن را که مشتمل بر شرح باب اول است دیده ام و تاریخ فراخ از تصنیف شرح بابی که
 در آخرش نوشته است اوایل سده یکمزار و یکصد و بیست و نه هجری است و آن کتاب به فضل
 و تحقیق او داده و بر بودنش بیدار عادت است که مصون از لغزش و خطاست گواهی میدهد و انقی
 و ایضا شیخ یوسف در رساله مذکوره آورده که شیخ احمد بن اسماعیل جزائری در رساله خود گفته است
 که من بطریق قرأت و سماعت و اجازه از استاد خود خاتم العلماء اما صمیم شیخ اجل عظیم
 شیخ ابوالحسن بن محمد طاهر مذکور روایت دارم و او از جمعی از علمای عظام و فتنای اعلام بطریق
 اجازه روایت داشت از جمله ایشان مولانا محمد باقر مجلسی علیه الرحمه و شیخ عظیم شیخ عبدالواحد
 بن محمد بوراتی تمیذ شیخ فخرالدین طریح نجفی ره و شیخ اجل اکمل شیخ صفی الدین پسر شیخ فخرالدین طریح
 نجفی و شیخ اجل فضل شیخ احمد بن محمد بن یوسف بحرانی و سید اجل افضل اکمل میر محمد صالح بن
 عبدالواسع حسینی بودند اند که هر یک بواسطه اساتذہ خود از علمای سلف روایت داشتند
 انتی کلام القاضی محمد الدین الدیرقوی دی از افاضل زمان و فاضل عصره و او آن خود بود
 شیخ طحطاوی در تذکره خود نوشته القاضی الفاضل محمد ابوالزید دققی در قول بلده ایست از
 توابع شوشتر قاضی محمد الدین قاضی آنجا بود و از بدایت تحصیل مطالب علمیه را نزد علمای حوزه
 شوشتر طی نموده و حقه وحدیث را از سید نعمت الله جزائری علیه الرحمه استقاده فرموده و به مرتبه
 کمال رسید و کمر با صفهان آمده و در محبت علما و ارباب هنر بسر برده و در جبهه بلند یافت بسی نکو خصال
 و ستوده خصال لطیف الطبع بود و راندا بنایت مایه و در شعر نیز سلیقه درست داشت اگر چه کم
 لکن آنچه میگفت غالی از لطیف نبود و نهایتاً این فقیر ایس مجلس در بعض اسفار یافت نموده

چند سال قبل از تحریر و فاش مسوح شد اسکنه الله فی جواد کلامه الصّٰه یقین و ز قول ال
 مهله مسوره و زای بجمه ساکنه دفای مضموم و دوا و لام ساکن کذا سمعت من بعض الافاضل
 و در تحفه العالم مسطور است لفظ و ز قول فارسی است بمعنی قلعه یا قلعه و ز قلعه را و قول باطلار
 نامند و چون در آن شهر گشت و زرع باطلار بسیار و اکل باطلار نیز در آن دیار زیاد و از سائر بلاد
 است باین اسم موسوم گردید مولانا کمال الدین حسین الفسائی از کلامای عصر خود بود
 شیخ علی حزین و زنگنه خود نوشته که الفاضل الکمال الدین حسین الفسائی از افاضل شاگردان
 حضرت علامی سیح الانام فسائی بود و توفیق استفاده از بسیاری علمای اعلام دریافته بساعت
 الطاف الهی و کمال استفاده ذاتی براتی مجدد و علا و اعلی رتبه علم و تقوی صاعده گشته کاشف
 مضللات ادا و اکل و حلال خواص مسائل بود و در علوم معقول متبحر کامل و در معقولات فطری
 و انی حاصل نموده تا پایان عمر سعادت فرجام بافاضه فاضل و تحفه یقین و ز قول
 عالیله ایلهای فرموده و از اثر قلم مشکین رقم و کتاب شوا به است بر مطول که در مقام خود مثل آن
 ندین نیافته و حاشیه که بر معالم اصول تحریر فرموده و رساله شریفه دیگر و در حل شبهات کاتب قزوینی
 نوشته رقم حروف کتاب معنی اللیب ابانفسیه صغیر عروه الاسلام شیخ ابو علی طبرسی علیه الرحمه
 و بعضی مقاصد دیگر در حضور بابر النوریش قرائت استفاده نموده تا آنکه بهنگام محاصره اصفهان
 در سال هزار و یکصد و سی و چهار بدر القراءه و جوار رحمت آفریدگار مقام اختیار فرمود و چون
 از بدایت تحصیل پرورش یافته حجر تربیت علامی علیه الرحمه بود بغایت خوش تقریر و نیکو کلام
 و در شعر و انشا انگشت نمادید بیضای نمود قصیده خاقانی را که حدیث نیست
 دل من بر تعلیم است و من طفل زبان دانش خوش لیامان فرموده و بصیقل اندیشه زنگ اندامای
 سخن بمان زوده ملا محمد رفیع المشهدی مخلص با قول انشا عوان مقبول و ملاحظه فاضل
 رسول و سر آمد ناظم آن قول بود کتاب حمیدری از مصنفات او یادگار و مشهور بر دیار و همسایه
 مشهور اندر مسافران من الاثمه الاطهار در بعض تذکره با مسطور است که میر رفیع خان باذل مخلص

ملا رفیع باذل
 صاحب حمیدری

از سلسله مرزا جعفر مشهدی در زمان عالمگیر بادشاه با خال خود محمد طاهر مشهدی معروف بوزیر خان
از مشهد مقدس وارد هندوستان گردید مدتی بدیوانی شاهزاده محمد معز الدین پسرزاده آن
بادشاه مغفور اشتغال داشت در اواخر قلعہ داری گوالیار را مور بود چندی بجز است
آن قلعه آسمان بیکر قیام می نمود بعد از فوت عالمگیر بادشاه از آن منصب معزول گردید
در دار الخلافه شایمان آباد عزلت نزد اگزید در شهر سنده هزار و یکصد دینار و سه دینار
بقا ازین دار فانی بساحت جاودانی کشید **جامهر علی** تجنیش واد پنهان ریخت فوت او یافته شد
از آثار طبع سخن برداشتن پنجم بر صغیر روزگار مانده کتاب حله جدری سده که بسبب فرط شهرت
وزعت طبائع رقم نسخ بر شاہنامہ حکیم فردوسی کشیده بر چند کتب لفظ در جنب شاہنامہ حکیم چراغ
پیش آفتاب دارد اما نظر بر تبه جنوی که شغل است بر خرواات معجزات اسد اللہ الغالب علیہ السلام
و مفاد بسیاری از احادیث بوی و در آن مندرج است صدر هزار شاہنامہ بیای یک بیتش نمید
مولانا محمد باوی از افاضل عصر خود بود در تذکرہ شیخ علی حزین مطورست الادیب لناد
باب المبادی الموصی محمد باوی از مشهد مقدس رضوی در اصفهان مقام اختیار نمود و روزگار
در آن بلد بصفای وقت بصاحب اصداقا و افادہ معارف سپری ساخت الحق
از جمله اعظم ارباب عائم بود و خصال حمیدہ اش کمال بقایات خوش صحبت و شیرین مقال
و بار اقم این مقال لسانش و اتصال داشت در سال هزار و یکصد و سی و چهار ازین دار
بیقرار بعالم ایزد ایزد پیوست اگر چه طبع با نثاد شعر گاه گاه می گماشت اما از بدایت حال
باین شیوہ میل و زعجت نموده و هر ضغیی که در سخن سرائی داشت تدارک آن بسخن
پرسی و التذاذ از آن فرموده **مولانا حبیب اللہ** در تذکرہ علی حزین مطورست العارف
باسد المولی حبیب اللہ طاب ثراه ساکن عباس آباد اصفهان و در عقایات مشهور است
بود نتایج افکار حکما را با معارف اصحاب شهود تطبیق نموده و بمشرب مساک صوفیائیس
و عادت گرفته بود دشورش و مانعش را مرضی سوداوی علاوہ شد چندی از معاشرست

و تدریس باز ماند و بعلت حاجت مفیده باز بحال خود آمد و باز با فادۀ مشغول شد با فقیران سرانجام داشت
 و در همان بلده بجزار رحمت الهی رسید مولانا میرزا ابوالحسن الهدائی در تذکره علی حزین سلطان
 المولید بالقبض التوبانی المیزانها شمس الهدائی علیه الرحمة فاضل همدان و از فضایل
 شیرین زبان فکرتش صحیح و حدقش صریح و در علوم عقلی و نقلی بارع و حدت شعورش سیف قاطع
 و در هر فنی نکته طراز و در سرعت فهم و اختصار ممتاز مولدش همدان و سالاد در اصفهان یکصد و هفتاد و
 تحصیل علوم نموده بذروه کمال ارتقا یافت و در علم طب بفرایند زنان شد محبتی خالص و داد
 با فرایند باین ذروه ناقص داشت بعد از تکمیل و فراغت از تحصیل همدان فته با فادۀ مشغول بود تا
 در سائنه قتل عام که لشکر و مریان برز و بوم استیلا یافتند و آخر عام هزار و یکصد و سی و شش
 بسعادت شهادت فائز گشت مولانا صده الدین الجیلانی الرشتی و تذکره علی حزین
 بر قوم ست الموصی صده الدین الجیلانی در بلده رشت است که شش گاه سلاطین اسحاق گیلانی و
 سالاد در مدارس دار السلطنت اصفهان با کتساب علوم مشغول و ادبی فروع و اصول گشته معاودت
 گیلان نموده سودای عالی بغایت تکمیل و رفرا جش بود و را قلم معروف در سنی و فلسف و مائت
 بعد از آنکه که گیلان رفته عزم خراسان داشت نوبت دیگر در بلده رشت با مولانا ملاقات
 نمود و عمرش به هشتاد و سید شیخ الاسلامی آن بلده بوی تعلق داشت و در خلال فراغ از مشاغل نظام
 نظم بیت میگذاشت اشعار خود را از دین خاکسار آورده بخواه و در اصلاح آن میکوشید و بیکس
 دوست مولانا السید مرتضی العالمی و تذکره شیخ علی حزین مطور است السید العالم
 العاصم زین العابدین فیاض السید مرتضی العالمی از احفاد مجاد سید الفقار و المحدثین سید محمد
 مشهور است که صاحب کتاب است که شرح شده است و آن فاضل عالم مقام صبیحۀ اوده شیدان
 و زنده عبادانی است شیخ زین الدین علی العالمی است قدس قدر و صاحب بجمه مولد سید مرتضی
 و پدرش دار السلطنت اصفهان و کتساب علوم و دینی و اقنار معارف یقینیه در آن بلده
 فیض توانا نموده از فاضل زمان بود و بعلوم عمیت و فقه و حدیث که میراث ایشان است

ماهر و طبعش با تئو و شعر قادر و علم تخلص آن نقادۀ اکابرست پیوسته رقم مودت اشتیاق
 این سرپا و قاف را بر لوح خاطر عرفان و خاتمه نگاشتی و برگزیده از پر کشش و نوازش
 این خاک را نکشیدی و دوستی از تسلیه این خاطر با تر باز نداشتی تا آنکه لای سفر عالم بقایا رفت
 و حسرت بی پایان و داغ درمان بر دل در دهن گذاشت و لانا ای پدر قاسم... هم
 البر و جبردی در تذکره علی حزمین مسطور است السید الامعی سید قاسم الله...
 از سادات عالیه رجاءت بر و جبر دست که بلده ایست و کاشا قریب بنهادند و غیره
 بلده خرم آباد لرستان بود که آن سید سعادت منش از شهر خود که مسافت میست و گشت
 بخرم آباد رسیده و صحبت او مسرت تمام حاصل شد و با آنکه بست و دو سال از عمر او
 گذشته بود از موطن خود کجا سفر نکرده و او را از افاضل دریافت تحصیل نزد فضائل آباء حاج
 عبدالغفور بر و جبردی نموده و حال آنکه او فقیر را دیده و بر تبه او واقف گردیده بعد از کوی
 قاف بر استاد یافت ذلك فضل الله يؤتیه من يشاء بی تکلف جوانی بود از نوادر جهان
 آن لیاقت و استعداد و استقامت سلیقه وجودت فیه و سرعت فهم و حدت شعور
 و اختصار بعلوم متداوله که دیده بود و کثرت اتفاق افتد به چهار ماه پیوسته حاضر و معاش بود
 بشعر و معانی آنرا که با نیک تامل گفتی و پسندیده میگفتی باز بوطن خود عود نمود و از دو
 سال قبل از وقت تخریر شنیده شد که بجهت جادوان انتقال نمود اتقی کلامه مراد از وقت
 تخریر او آخر سال هزار و یکصد و شصت و پنج هجری است چنانچه در اول تذکره اشاره بان نموده
 پس بنا برین وفات مولانا سید قاسم در حدود سنه هزار و یکصد و پنجاه و سه هجری بوده باشد
 والله یعلم القاضی نظام الدین الخونساری در تذکره شیخ علی حزمین مسطور است
 العالم المخری القاضی نظام الدین الخونساری و راضیان تحصیل علوم نموده بموطن
 خود باز گشت و الی لرستان فیله از کمالات او اطلاع یافته بنا بر التماس و اشتیاق بخرم آباد
 که دارالامارت آن ملک است توجه نموده شغل قضاء و امورات آن دیار بخدمتش بیجوش

به فضیلت وجودت طبیعت انصاف داشت و در حسن صوت و مهارت بموسیقی و حسن
 از نواد و رعمد بود چون را قم این رقوم دارد آن مرز و بوم گردید از حوادث و تقلبات و زنگ
 بنایت افسرده دل و شوریده دماغ قاضی فرخنده خصال بدل اسامی میان بر بست و در ضمنی
 بقصو نگشته هر روز حاضر شدی و اصول کافی و حاشیه قدیمه را شده و مع بغزات نمود و تا پایان
 ابام اقامت فقیر آن مذاکره در میان بود احوال از حیات و ممات و اطلاع نیست فکرش
 به شعر آشنا و در می رسامیرزا ابوالعالی بن میرزا ابوجعفر محمدالمشهدی مرزا موصوف
 اباعن جد از اعیان و اما بعد آسمان مقدس رتوسای خدام عالی مقام عتبه علیه رضویه علی
 صاحبها السلام و التیمیه بود و او قاتش بادای و طائف و طاعات معروف و بشراف ذات
 معروف و تجریش در ربوبی و فارسی سلم شیخ علی حنین گفته که در مدت سه سال که شرف مجاورت
 آن آستان ملائیک پاسبان این فقیر را مزوق شد آن سید و الا قدر از معاشران در مصداقت
 و موافقت تصور نمداشت سید عالم عابد فرشته خصال بود شنیده شد که در هر صل قدس بجوار
 رحمت پیوست طوبی که و حسن مآب **مولانا شمس الدین محمد گیلانی** در تذکره
 علی بن مرزومست خلف از بنده مجتهد الزمان مولانا محمد سعید گیلانی بحدت شعورانی بود
 جامع فضائل نفسانی و مورد فیوضات ربانی مولد شش صغیران و با این قدر و ان مستعد
 الفقه خاص و صداتی با اخلاص داشت و الحق نادره زمان بود اگر روزگار احوال میکرد
 سرآمد را باب فضل و کمال میشد لکن در غنغوان شباب بدار الوصال از تنحال نمود و این غزل
 فقیر که مطلعش نیست مناسب مقال **یکایک** از نظم نور پیکران رفتند به ستاره های
 شب فر دزم از جهان رفتند و در شعر و انشا رتبه عالی یافته اصول فقهیه منشیانه و اشعار لطیفه
 عارفانه دارد **مولانا محمد نصیر الکلیا پکانی** عالم عامل و فاضل کامل متورع و صاحب و انما لانه
 ملا محمد باقر مجلسی بوده چنانچه مولانا محمد باقر بن محمد باقر جزایری در اجازه که برای بحر العلوم در
 سیه خمس و تسعین و مائه و الف قلمی فرموده نقل آورده که قال شیخنا الفقیه الجلیل الامیر ذی

ابراهیم القاضی قول و اسرودی عن جماعة من مشیختی الذین صادقه صمد و فترات
 علیهم مولفانهم من علم الفاضل المرحوم الحاج محمد نصیر الکلبا بکافی و هو
 الذی تعلت منه فی اول سنی الی ان قرأت علیه نفسیر البیضاوی و کتاب
 الاستبصار و شیئا من المدارک و هو من تلامذة العلامة المجلسی و الفاضل
 السعید الحاج ابی تراب انقضى موضع الحاجة منه مولانا محمد اویسی بن مر ^{نصف}
 الکاشانی قاضی لاثانی و بیاد زاده ملا محسن کاشانی است و هم بخد مت شریف او
 کتاب علوم و فنون فرموده از تصانیف شریفیه است شرح کتاب مفتاح النور
 ملا محسن کاشانی مذکور و آن کتابی است مبسوط مثل بر تفاسیل ادله و احکام فقهیه است
 و ازین شرح ظاهر میشود که در زمان حیات ملا محسن مذکور بتصنیف آن پرداخته
 ملا محمد بن محسن الکاشانی الملقب بعلم الهدی فرزند ارجمند ملا محسن کاشانی
 تحصیل و استفاده علوم پیش و الدماجد خود نموده از تصانیف شریفیه است کتاب
 نصف الايضاح که در آن کتاب ایضاح الاشتباه علامه حلی علیه الرحمه را که شش مجلد
 اسرار جال است بترتیب خوب مرتب ساخته و از کتاب مذکور ظاهر میشود که در زمان
 حیات پدر خود تصنیف فرموده و کتاب مزبور در قریب این زمان فرست شرح خطوی
 بقالب طبع ریخته شد ملا عبد الغنی بن ابوطالب الکشمیری از افغانی امجاد و صاحب
 طبع و قاده و ذوق نقد و اصحاب صلاح و سداد بوده و از ارشد تلامذة فاضل ما نند راست
 شارح کافی کلینی است از تصانیف مولانا عبد الغنی مذکور که درین دیار مشهور است کتاب
 جامع رضوی ترجمه فارسی شده اربع الاسلام است ملا مراد الکشمیری از تلامذة شیخ حر عاملی
 بوده از تصانیف است حاشیه بر من لا یخضره الفقیه و شرح کتاب بایة الهدایة بنوم
 بدلیل ساطع که باشارت شیخ حر عاملی مصنف بایة تحریر نموده و آن شرحیست مبسوط
 و شرحی دیگر مختصر از آن نموده موسوم به نور الساطع الشیخ مصطفی بن عبد الواحد

بن بسیار الحوزی از تلامذہ شیخ حرعالی بود چنانچه در امل لال گفته که شیخ صالح شیخ مصطفی
 مذکور تمام کتاب وسایق الشیعه پیش من خوانده و دیگر کتب حدیث قرأت نموده بعد چندی از بلاد
 خود سفر نموده مجاور روضه رضویه علیہ آلاف الصلوٰۃ والتحیۃ گشت - مولانا میرزا
 محمدی النسابة الشیرازی مولف شذو العقیان پس از وصف و گفته که و
 شیخ الاسلام شیراز بود در فتنه افغانه بدرجه شهادت رسید و شیخ علی حزین در تذکره
 خود بتقریب آن فضل و اعیان بلده شیراز که در استیلای افغانه بدرجه شهادت رسیدند
 آورده که دیگر سید السادات و الافاضل میرزا مهدی نسابة بود و منصب شیخ الاسلام
 بایشان مرجوع و بنایت جلیل القدر و سلسلہ ایشان برآن بلده بجلالت حسب و نسب مشہور و بفر
 محبت و الفتی نام داشت مولانا محمد علی بن محمد امین السکاکی الشیرازی
 فاضل حقایق و معارف آگاه و از تلامذہ حضرت اخوند ملا شاه محمد شیرازی شایح صحیفه
 و اخوند ملا سحانی قسوی بوده شیخ علی حزین در تذکره خود گفته الفاضل اکاد و حداد
 محمد علی السکاکی الشیرازی علیہ الرحمۃ عادی بسیاری از فنون علمیه و متعلی باوصاف
 شریفه و اخلاق فاضله بود در او اخلاص و ریس دارالعلم شیراز بدینش موکول و مشربی صاف
 و وارستگی عجیب داشت و از شاگردان نمایان حضرت علامی سید الانام علیہ الرحمۃ
 و الرضوان و ادراک محبت بسیاری علمای موصدان نمود بصیقل هدایت و فیض سلطنت
 و نگار گفت از آئینه تفسیر هر تنویرش دم جان بخشیمانی پیدا و تا این نیازمند در گاه الهی شیراز
 بود و بیست و سه سال سحرگاه بفیض بخشی منزل فقیر آمدی و تا ارتفاع نار بصاحب گذرانید
 سه در فرقت او پیرس احوال دلم و تا آنکه از کمال سعادت که شامل حال فرخنده مال آن
 صاحب دل بمنجا قبال بود در استیلای افغان و آشوب شیراز سال هزار و یکصد و سی و پنج
 بدست اشرا فرام بدسگال و در مراحل تنین شربت شهادت چشیده در غار خویش مدفون دید
 اسکنه الله فی جواد و تخلص آن بلوغ الکلام تکلیف و خلف محمد امین سکاکی شیرازی است شاعر

در هزار و سی و سه سال از توفیق و فیض و رخصت و در این شهر شیراز

شفیقه دارد و نسبت شیخ علی حزین در سوانح عمری خود بتقریب ذکر فضایل بلده شیراز آورده که
 دیگر از افاضل و معارف آن شهر جامع الفضائل مولانا محمد علی مشهور بسکاکي بود و موصوفی
 داشتند مدرس مدارس شیراز که در اکثر فنون و علوم مهارت داشت از تلامذه ملا شاه محمد
 و اخوند ملا سیمای فسوی و دیگران بود نسبت ارادت بسایه شاخ درست کرده در لبا
 ایشان می زیست بنایت عالی فطرت و صفاتی طوبیت و محبت اخلاق بود قبول عظیم در باب
 داشت پوسته دوستی و مصاحبت با فقیری نمود تا آنکه در استیلاي افغانه بشیر از در شهر آباد
 یافت شعر بنایت نیکو گفتی مولانا لطف الله شیرازی تکیه خدا حسن کاشانی ست
 شیخ علی حزین در سوانح عمری خود بتقریب ذکر اعیان و انجمن دارالعلم شیراز آورده که دیگر از شایسته
 فضلاء آن بلده مولانا لطف الله شیرازی علیه الرحمه بودی از فحول علماء و تلمیذ فاضل جابر
 مولانا محمد حسن کاشانی رحمه الله بود و بخدمت ایشان رفته مدتی باستفاده حدیث و معارف
 دیگر گذشت و بعد از گذراندن کتاب دانی که از مصنفات ملا حسن مرحوم است اجازتی
 مفصله بجهت فقیر مرقوم فرموده بود تا آنکه در سن کمالت در گذشت میرزا احمد علی لهند
 اصلاً الحاکماری موطناً و مد فنان شیخ عبدالبنی فزونی نکله الی آل آورده که میرزا احمد علی کور
 عالم مقدس و صالح و پیرمکار بود و در مجاهدت سید و مولای من حضرت ابا عبد الله حسین
 علیه الصلوٰة والسلام اختیار فرموده و زیاده از پنجاه سال در مجاورت آنحضرت بوده
 رحمه الله تعالی و نیز در آن کنات مذکور است که میرزا احمد علی مذکور منامات صالحه و عیب
 بسیار دیده بود که یکی را از آن ذکر میکنم آن آنیکه از بعضی وستان شنیدم که میرزا موصوفه گفت
 که در زانوی من عیبی و عیبتی پیدا شد که اطباء از مداوات آن عاجز شدند و او صحت بایوس گشتند
 آنحوال امر را طیبی که اکمل اطباء بودند رجوع کردم و بهم از معالجه اعتراف بجهت کرد بعد از آن
 بطیب نصرانی رجوع کردم بعد ملاحظه گفت که سواي هیچ علاج تو دیگری نخواهد کرد و گفت که
 نزد یک ست که زخم تو مرایت خواهد کرد و بعد یک دور در خواهی مرد جوان آفتاب عرب کرد

و شب تاریک شد. در خواب بیدم سید و مولای خود حضرت امام الحسن و الانس علی بن موسی الرضا
 علیه السلام و انشا که پیش من تشریف آوردند و از روی مبارک آنحضرت نوری ساطع بود و مرا
 مذاکره که یا احمد یا گفتیم که ای آقای من بیدانی که در چه مرض گرفتارم باز فرمود که بیا پس
 برخاستم چون نزدیک آنحضرت رسیدم بدست مبارک خود را نوبی مرا مسح فرمود پیش من کردیم
 که ای مولای من میخواهم که بزیارت تو حاضر شوم آنحضرت فرمود که چنین خواهد شد ان شاء الله
 تعالی چون از خواب بیدار شدم هیچ اثری از مرض در را نوبی خود ندیدم و این امر را انشا
 نمیکردم اما چون مردمان مراد فوج صحیح دیدند خبر مشهور شد تا آنکه پادشاه هند خواست طلب نمود
 و خلیفه برای من معین فرمود و هر سال دطائف مرا میفرستاد و من مجاور رضای قدس کربلا ^{علیه}
 سلم بودم آقا رضی الدین القزوینی فی کل کامل و عالم عامل از جمله حکمایین بود و از تلامذه
 مولانا محمد غلیل بن غازی القزوینی شایع کافی بود و از تصانیف او دست حاشیه بر حاشیه خیره
 بر البیات شرح تجرید فوئحی مولانا بهاء الدین محمد بن محمد باقر حسینی الخنزاری التائمی
 از فضلاء کاملین و علمای محققین بود و از جمله معاصرين امیر محمد باقر بن خلیفه سلطان بود و از
 تصانیف او دست کتاب حدائق المعارف فی طرائق المعارف فیما يتعلق بالاثبات الصانع
 جل جلاله که آنرا برای امیر محمد باقر مذکور نوشته بود و دیگر از تصانیف او دست کتاب ان
 الایمان من اخطار الازمان و کتاب حثیث الفلج فی شیح حدیث القریه میرزا ابراهیم
 بن خلیفه سلطان از ادکیای زمان و فضلاء عصر و او ان خود بود و صاحب کلمه
 اهل احوالش بدین عنوان آورده که میرزا ابراهیم مذکور فی کل و محقق و عالم دقیق
 و باهر متقن و متبحر و متبحر کتب و دفاتر بود و زمان نظیرش ندیده و گوش و دهر و او ان حدیث
 شنیده از جمله تصانیف او دست حاشیه مدونه بر شیح لعه و مشقیه و دیده ام من از جمله
 آن کتاب الطهارت و از تصانیف او دست حواشی بر کتاب مدارک الاحکام که ظاهر است
 از ان هر دو کتاب دست نظر و تنج او و قوت فکر و دقت نظر و حسن سلیقه و صفای فکر

او و نقد اسم که جوهر گران بهایش آن حواشی میجو خدق مینماید و بواقیت بیش قیمت سپیند
 و گرفته نمیشوند بمقابله آنها میرزا موصوف با وجودیکه در سن سه سالگی اعمی شده بود اما با وجود
 عدم بصیرت تمامی اصحاب نظر در باب بصرفاتی گشته بود و قصب السبق از امثال و اقربان می بود
 و ایضا صاحب کلمه آورده که حکایت کرد بن کسیکه امور ساخت مرآت الیف این کتاب
 او ام الله طلبه بدستیکه شخصی از فضلالی معاصرین میرزا موصوف بر حواشی و الد ماجدش
 ظیفه سلطان که بر شرح لعه اند بزعم خود اعتراضات بسیار داشت روزی میرزا موصوف
 بلاقات او رفته بود که شخص معترض تمامی اعتراضات را پیش کرد و گفت که شخصی اینقدر
 اعتراضات بر حواشی و الد ماجد شماست میرزاها ناوقت فرمود که بخوانید عبارت حواشی را
 که بر آنها اعتراض دارد و گردیده شخص معترض عبارت حواشی را بنجی خواند که مخالف مطلب
 کتاب بود جناب میرزا با نفعی پی برده حواشی را از دیگر فتنه بنجی که موافق مطلوب مصنف
 متغیر بود پیش او خواند و اعتراضات و ایرادات آن معترض منقطع گردید پس شخص متغیر
 شده تعجب نمود و معترف بجدوم و رد و اعتراضات و ایرادات گردید ملا محمد جعفر
 الکشمیری دی از افاضل اعلام و مشایخ ذوی الاحترام دوازده تلامذه عالم ربانی
 مولانا میرزا محمد بن الحسن الشیرازی معروف بلامیرزا بود و از تلامذه ملا جعفر موصوف
 میرزا ابراهیم قاضی افغان بود و از ذوی روایت حدیث داشته و دیگر از تلامذه او است
 امیر عبدالباقی بن امیر محمد حسین بن محمد صالح حسینی خاتون آبادی دوازده روایت داشته
 و مولانا محمد یاقین محمد باقر نیراجری طینی در اجازه خود که برای بحر العلوم آقا سید مهدی طباطبائی
 در سنه بکار و یکصد و نود و پنج بحری نوشته میفرماید قال شیخنا الفقیه الجلیل میرزا ابراهیم
 القاضی قول و اسرودی عن جماعة من شیختی الذین صادقه هم و قرأت علیهم
 مؤلفاتهم منهم الفاضل الجلیل المولود جعفر الکشمیری رحمه الله و قد قرأت
 علیهم و هم من تلامذة العلامة لاجل لالوحه المولی میرزا محمد بن الحسن الشیرازی

صاحب التالیفات المفیقه والمحاشی الکبیره وسمافرات علیه کتاب
 الشافی للسید الاجل المرقضی علم الهدی قدس سره الشیخ الاجل محمد اکمل
 البهبهانی از مشایخ علمای آفاق و اساتذہ نقهای عراق بود و والد ماجد حضرت اکل اقامه بقر
 بهبانی ست علیه الرحمہ حال آن وحید الاعصار استغنی از اظهار است و آنجناب از مشایخ ناز خود
 که محقق شیرازی مشہور بلامیز و علامتہ الحقیقین اقا جمال خونساری و فاضل عظیم الشان شیخ جعفر کاظمی
 اصفهانی بودند وایت میفرمود پس رش اقا محمد باقر بهبانی طاب فرادہ در اجازہ خود کہ برای بجزایم
 اقا سید محمدی طباطبائی نوشته بتقریب ذکر مشایخ خود میفرماید و منهم الوالد الماجد العباس
 الفاضل الکامل الماهر المحقق المدق البادل بل الاعظم لافضل الاکمل استاد
 الاساتید والفضلاء شیخ المشایخ العظماء العلماء الفقهاء مولانا محمد اکمل
 نعم الله فی رحمته الواسعة والطافه البالغة بفرمودہ کہ ایشان روایت اشتند
 از مولانا سید محمد شیردانی و شیخ جعفر قاضی و از مولانا محمد شفیع الاسر آبادی و فرمود کہ بنا بر
 منقول من از محقق اقا جمال خونساری ہم روایت داشت از فاضل مجلسی علیه الرحمہ روایت
 دارد و بدیم من اجانہ آن جناب البقی این مشایخ و اسانید مشہورہ از ائمہ طاہرین صلوات
 علیہم جمیع انتہی موضع الحاجۃ مولانا محمد طاہر بن مقصود علی الاصفہانی موافقت
 آورده کہ فاضل کامل و عالم عال حاج محمد طاہر بن مقصود علی الاصفہانی فقیہ و محدث بود شیخ
 علی حزین در تذکرہ خود بتقریب ذکر فضلائیکہ در بلدہ اصفہان بودند آورده کہ نزد مولانا
 فاضل محمد طاہر اصفہانی کہ محدث و فقیہ زمان بود و کتاب استبصار شیخ طوسی علیه الرحمہ و شرح
 لمعہ و شفیعہ قرات کردیم انہی ملا محمد باقر نزاری جری بخنی رہہ در اجازہ خود کہ در سنہ خمسین
 و مائتہ و الف برای بجزایم طوطی تحریر فرمودہ بتقریب ذکر مشایخ خود میفرماید کہ از بلدہ
 ایشان فقیہ عالم و دین قوی فقیہ عدل عالم با فی الحاج محمد طاہر بن الحاج مقصود علی
 الاصفہانی علیه الرحمہ است اقا محمد صادق بن محمد بن عبد الفتاح التتکامی

صاحب شد و در آورده که آقا محمد صادق مذکور عالم فاضل و محدث فقیه بود و آقا سید حسین بن قاسم
موسوی در اجازه خود که برای بجزر العلوم طباطبائی نوشته میفرماید که مولای بهتر فاضل کامل و فقیه
نبیه عالم عامل محدث فقی علیل فائق آقا محمد صادق التکابنی ثم الامصانی رفع الله دجته
واجزل صوته روایت میکند از والد علام خوا علم و ادب و اتقی و افضل و اکمل که ذات
مقدس و کمال ثمرت مستغنی از تعریف و توصیف است مولانا عبد الفتاح التکابنی
مشو بسراب حشر الله مع النبی اله الاطیاب انتقی مولانا محمد صادق الارستانی
بالفتح و السکون و فتح الهمة و سکون المهلة الثانیة و فوقیة اخره فون الی اردستان بلد قریب اصفهان
و قیل کسر النزة والدال که ذاتی الاستخفاف شیخ علی خزین در سوانح عمری بتقریب ذکر اسانده خود
میگوید که بن بخدمت سلطان الحقیق بن افضل الحکام الراشخین المولی الاعظم البکر الاعظم ظهر مرارت
و تحایق مکل علوم سوابق و لواحق نمیی انکه ابو الفضال مولانا محمد صادق الارستانی علیه الرحمة
از متوطنین اصفهان و بتدریس زمره ادبیای افشلی می پرداخت رسید با استفاده مشغول
شدم و او از اساطین حکما بود و فرمایند که مثل او کسی از دانشمندان بر خیزد بمن عاطفی بپایان
داشت و در خدمتش کتب مشهور و غیر مشهور حکمت و نظریه و علمیه بسیار خواندم و حق آن فیلسوف
کامل زیاده از استادان دیگر است تا هنگام حلت استفاده من از خدمت ایشان منقطع نشده و
در سنه اربع و ثلثین بعد المائة و الالف در اصفهان بر حجت ایزدی پیوست میرزا ابراهیم
القاضی با صبهان در زمره شایخ اسلام و سلسله فقهای لازم الاحرام معدود و در سنه
و در اصفهان بعد از رفیع شیخ الاسلامی منصوب بود و از امیر محمد حسین بن محمد صالح الحنفی
و دیگر علماء روایت دارد و مولانا محمد باقر زار جری بخنی در اجازه خود که برای بجزر العلوم سید طباطبائی
در سنه خمس و ثمان و آتة و الف قلی فرموده بتقریب وصف شایخ خود میفرماید که از جمله ایشانت
شیخ من عالم فاضل فقیه علیل القدر عظیم المرتبت امیر ابراهیم قاضی اصفهان طاب رسته بحق
روایت او از جماعتی بزرگان که بمجلس ایشان سید سند علیل القدر و فاضل عالم کامل عظیم المرتبت

و حیدر العسکری علیه السلام ملاذ السلیکین امیر محمد حسین بن علامه ابی محمد صالح اصفهانی است
 ملا محمد رفیع بن فرح ابجیلانی المشهدی جیلان معرب گیلان بکسره کاف فائے
 که از بلا و شهوات عجم است اصل دطن لمای موصوف بود چون مجاورت مشهد مقدس رضوی
 اختیار فرمود منسوب بآن مقام شد و نسبت مصاهرت بنامند آن ملا محمد صالح مازندرانی
 داماد ملا محمد تقی مجلسی داشت چنانکه لاجید علی مجلسی علیه الرحمه در رساله نسب خود آورده
 که دختر ملا محمد صالح مازندرانی که زوجه فاضل امیر ابو المعالی بزرگ طباطبائی بود چهار پسر
 و دو دختر داشت یک دختر در جماله نکاح فاضل عظیم الترت ملا محمد رفیع ابجیلانی مجاور مشهد مقدس
 رضوی بود و دیگری زوجه برادرش محمد شفیع بود و نیز ملا حیدر علی در رساله اجازه خود بتقریب
 ذکر فضلالی خاندان خود گفته از جمله کسانی که نسبت مصاهرت باین خاندان دارند فاضل
 علامه مولی محمد رفیع جیلانی است که مجاورت مشهد مقدس رضوی داشت و صاحب
 چندین تصنیفات بود و ابیضا در آن رساله گفته که ملا می مذکور از استاد خود مولانا محمد باقر
 مجلسی و آقا جمال الدین محمد بن آقا حسین خونساری و شیخ جعفر قاضی تلمیذ آقا حسین مذکور از فاضل
 داشت مؤلف گوید که ملا رفیع مذکور تا زمان انزمام آقا غنی از اصفهان و جلوس شاه
 طهماسب ثانی بن سلطان حسین صفوی بختگاه پدرش که در سنه بکزار و یکصد و هجده و دو
 هجری اتفاق افتاد در حیات بود چنانکه شیخ علی حزین در رساله خود بتقریب ذکر اقامت خود
 بشهد مقدس نزول شاه طهماسب ثانی مذکور در آنجای اقدس در وقتیکه او با لشکر خویش بکسرت
 اخراج و اسبصال آقا غنی متوجه خراسان و اصفهان شده بود و گفته است که از اقیان
 و اعلام زمانه و از مشایخ فضلا در آن بلد یعنی مشهد مقدس جمعی حضور مولانا محمد رفیع گیلانی
 بود و شیخ یوسف بحرانی در تلوه البحرین بتقریب ذکر طرق و ساینده خود میفرماید که ملا محمد
 انچه بر اجازه روایت آن داده است فاضل اخوند ملا محمد رفیع بن فرح که معروف بملای رفیع
 و مجاور مشهد مقدس رضوی بود و اصل او از جیلان بود و بیشتر مقدس مذکور نوطن اختیار کرد

و بهمان جای اقدس در گذشته مدفن یافت و او از استاد خود ملا محمد باقر مجلسی روایت داشت
 و این سلسله روایت من که در سابق گفته شد و در اقرب اسانید من است و هم بواسطه ملا فیض مذکور
 از علامه فاضل آقا جمال الدین پس آقا حسین خوشنویس روایت دارم و اجازه مرا که از ملا فیض
 مذکور حاصل شد بپیل مراسله بود پس چون بسوی عجم رفتم باز زیارت شهید مقدس حضرت
 امام رضا علیه السلام مشرف شدم خدمت ملای مذکور رسیدم و مشرف خدمت شدم و او در
 مدرسه آن شهر در سلسله تفسیر بضاوی میفرمود و در مسجد جامع بعد نماز عصر درس تفسیر جامع الجوامع
 میگفت و سن شریفش در آن زمان قریب بعد سال رسیده بود مولانا محمد تقی المشهد
 المشهور بپانچاری از فضلا عصر خود بود و محاصر ملا رفیع گیلانی مشهدی سابق الذکر شیخ عبدالنبی
 قزوینی در کنگره اهل آمل آورده که مولی میر محمد تقی مشهدی معروف بپانچاری فاضل منظم و عالمی مختم
 و صاحب قوت و فکر بود و معرفت علوم باجمعه کمالش در علم و فضل ظاهر بود و او هم ست چنانچه
 از بعضی ثقات علماء و فضلا شنیده ام که در میان او و میان فاضل منظم مولانا محمد رفیع جیلانی
 در مشهد مقدس در سلسله تحفیر صلوة جمعه مباحثات و مشاجرات واقع شده و رسائل مینویسند و در آن
 باب تصنیف فرمودند چنانچه در بعضی کتبخانه ها آن رسائل یافته میشود و رسائل مولانا میر محمد تقی
 مذکور در اهل بزم و کمال وی اند و من از رسائل مذکور استفاده کردم باجمعه میر موصوف باوصف
 علم او در کمال نه و تقوی بود و رضی الله عنه و ادضاه السید محمد بن علی بن حسین
 الموسوی المعروف بالسید محمد حیدر العالی المکی منسوب بسوی جبل عامل که معتقد
 محقق بحرانی در اجازه خود گفته که ولدش جبل عامل و موطنش که معتقد بود وی عالم کامل و فاضل
 محقق مدق و حسن التبیان و حیدر التقریر و التقریر بود و انقصایف دوست کتابی در احکام آیات
 قرآنی که آرا دیده ام بر وسعت دستگاه و دغور اطلاع او بر مذاهب عامه و خاصه تحقیق اقوال
 ایشان گوهری میدهد و آن کتاب اسلوب غیبی دارد و در آن جمیع علوم تکلم نموده است و مشتمل
 بر اجاث شافیه باطلای عامه است و آنرا برای سلطان حسین صفوی تصنیف کرده بود و دیگر رسائل

در محاکمه مین افندی و القدر است که در علوم مقام او در بلاغت و فصاحت و حسن عبارت شکست
 بنحیکه سیدان سخن در آن باب بر دیگران تنگ دارد و شیخ عبدالعبد بن صالح در وصف او گفته
 که وی محقق به حق در علوم خصوصاً در علم عربیت و کلام و نجوم و فلکیات و غیر اینها بود از جمله
 نصایف او کتابی در بحث امامت از روایات عامه است و حاشیه بر شرح مدارک آن ساله
 در تفسیر آیه کریمه جعلی علی خلائک الا دض انی حفظ علی و شیخ یوسف بحرانی آورده که
 والدین در سنه یک هزار و یکصد و پانزده در سفر که مظله با ملاقات نموده وصف فضل و عمل او
 بیان میفرموده هم گفته که وی از فاضل ابو الحسن شریف عالمی روایت احادیث دارد و شیخ
 عبدالعبد بن صالح بحرانی از روایت دارد و میر محمد تقی بن معزالدین محمد الرضوی
 المشهور بالشای صاحب تکرر امل آل در مدح و ثنائین میفرماید آنچه حاصل بعض فقراتش اینست
 که میر نکو راز اعظم سالکان و اکابر عارفان و فاضل متالمان بود و در بدو امر خود قصب و یا خنثا
 کشیده و مرتبه علیار سیده و اجنبه صافی عرفان و یقین سیراب گشته و نیز گفته که آن مرحوم را
 دیده ام و بغض صحبتش رسیده ام و بسیاری از حکایات توابع و فروتنی و حسن خلق و کرامات
 آن مرحوم را ذکر فرموده و گفته که با وجود آنکه نزد سلاطین موقر و محترم بود و خود را کمتر از آحاد
 الناس بشمرده و هیچ وجهی بر مردم نمی دیده و از جمله کراماتش آنکه و بتکلیف رفت چند فلوس همراه داشت
 و چون برگشت به جل کس همراه او بودند که لفقه طعام و زاد و اطعمه همه ایشان بر زنده آن مرحوم بودند
 عادتش بود که مردم را ضیافت میکرد و اطعمه نفیس همانان بخورانید و خودش پاره نان خشک
 بخورد و با جل صاحب تکرر بسیاری از فضائل و کرامات آن مرحوم آورده بسبب سقم و اغلاط نسخه
 منقول حقه ترجمه آن نوشتم و از کتاب مذکور ظاهر میشود که امیر محمد تقی جلور را پسری بود طفل
 کامل سنی بامیر محمد مدی که مال او هم در کتاب مذکور رسطورست و ایضا آورده که از
 جمله فضائلش آنکه گاهی بر طبق مذاق صوفیه و مصطلحات و مرغرفات ایشان سخن کرد و
 و کلام بفرموده و مدام بر سجده و سنن نبویه مواظبت داشت و ذات او در شهید مقدس

ليلة الاحمى سنة خمس مائة بعد الالف اتفاق افتاد و قبرش در آنجا در خطره معروفه بقلنگاه واقع است
 رحمه الله تعالى السيد احمد بن امير محمد ابراهيم الحسيني القزويني صاحب كماله آورده كه سيد
 مذکور سیدی طویل و نبیل بود خطی از همه علوم داشت اما حصه او در علوم ادبیه بیشتر و نصیب او در بن
 اکثر بود و کتاب و ضاف را بیشتر میدید و تحقیقات میفرمود انقی محصله الشیخ احمد بن اسماعیل
 البحرانی المجاور بالتحف الاشرف حیا و مقیاسوی جزایر منسوب است که نام همرا
 متصله است که بر شرط و جله واقع اندکافی لا تخاف در لؤلؤة البحرین بطور است که شیخ موصوف
 فاضل محقق و مدقق بود و مجاورت بخف اشرف تا مدت حیات خود داشت و بعد از وفات هم
 در آن جوار فاضل الانوار مدفن یافت از تصانیف او چندین کتابهاست از انجمله کتاب آیات
 الاحکام که کتابی نفیس است التزام احادیث او آن مرغی داشته و دیگر کتابش تهذیب الاحکام
 که فیله از اول آن بمعرض تصنیف درآمد و دیگر سال در سلسله تصانیف او در ده و شانزده سال در
 وجود او درآمد و تفصیل بعض احکام آن و دیگر رسائل هم دارد صاحب کماله بعد وصف شنای شیخ محبوب
 آورده که این مشایخ خود مدح و ثنایش رفقه و دیگر علوم شنیده ام و در بخف شریف نه که هزار و چهل نه
 هجری ملاقات او فائز شدم و در همان سال یا بعد از آن بدنی طویل عقلت نمود و با بکله شیخ احمد باور
 ارجی از علمار و ایت داشت و ایشان ادراجه از ده که برای یسیر خود فاضل مجید شیخ محمد نوشته ذکر نمود و
 انانکه گفته که بطریق سماعت و قرائت از استاد خود شیخ ابل فاضل اکمل شیخ حسین که عالم عامل شیخ سید
 خاص نخعی روایت دارم و او بواسطه پدر خود از شیخ محمد بن شیخ جابر روایت داشت عن والده عن
 الشیخ الکبیر اکا علم الشیخ عبد الله بن سید الجزائری عن السید الا فضل العالم الا کل
 السید محمد بن السید علی العالم عن والده عن الشهدا الثاني رحمه الله و ایضا گفته
 که بطریق قرائت و سماعت و اجازة از اسناد خود اجل اعظم شیخ ابو الحسن بن محمد
 بن عبد الحمید شریعت عالمی روایت دارم و او از ملا محمد باقر مجلسی علیه الرحمة
 و شیخ عبد الواحد بن محمد البورانی از شیخ اجل شیخ حسام الدین بن شیخ درویش ط

از شیخ ببادالدین عالمی علیه الرحمہ روایت داشت و ایضا بطریق قرائت و سماعت
 از سید اہل بصرہ محمد صالح بن عبد الواسع حسینی و ہم بطریق اجازہ از ملا محمد قاسم بن محمد صادق
 استرآبادی روایت دارم و بہر دو ایشان از ملا محمد باقر مجلسی روایت داشتند و سید عبد
 بن سید علوی بحرانی کہ ذکر او انشاء اللہ تعالیٰ خواہد آمد از شیخ احمد مذکور روایت دارد از شیخ
 محمد بن احمد بن اسمعیل البحر اترمی از فضلائی زمان و معاصرین شیخ یوسف بحرانی
 بود چنانچہ از لؤلؤۃ البحرین استفادہ میگرد و شیخ محمد مذکور از والد ماجد خود شیخ احمد بن
 الذکر اجازہ روایت دارد از شیخ احمد بن شیخ عبد اللہ البلاء دی شیخ یوسف بحرانی
 در لؤلؤۃ بتقریب ذکر نمائندہ شیخ سلیمان بن عبد اللہ معروف بمحقق بحرانی آورده کہ از جلد
 نمائندہ شیخ سلیمان مذکور شیخ واحد امجد اقامہ شیخ احمد بن شیخ عبد اللہ بلا دی بودند و شیخ احمد بن
 عبد اللہ با وجود فضل و منزلتی کہ داشت در غایت انصاف و حسن اوصاف و فروتنی
 و پرہیزگاری و تقوی و مسکنت بود و احدی را در زمرہ علما مثل او باین صفات ندیدہ ام
 و فاش در چہارم ماہ رمضان سنہ یکہزار و یکصد و سی و ہفت ہجری واقع شد من مجلس
 درس او حاضر شدہ ام و مقابلہ شیخ لعلہ بخدمتش نمودہ ام و شیخ عبد اللہ بن شیخ علی
 بلا دی کہ ذکرش انشاء اللہ می آید ہم از نمائندہ شیخ سلیمان مذکور بود و بسوی ہمین جماعت
 نمائندہ اس ریاست بلا بکبر بن بعد از و بلکہ در زمان او متنی شد و مشہورترین آنہا بیدم
 و محدث شیخ عبد اللہ بن صالح بحرانی بودند اتقی تقلا من کلام الامام شیخ یوسف البحرانی
 از شیخ عبد اللہ بن احمد البلاء دی البحرانی منسوب است بسوی بلا کہ فرمودہ است
 بحرین ست از جلد اساتذہ شیخ یوسف بحرانی و نمائندہ شیخ سلیمان بن عبد اللہ بود چنانکہ
 شیخ یوسف در اجازہ خود آورده و گفتہ کہ شیخ عبد اللہ مذکور عالم فاضل بود و در سائر
 علوم خصوصاً در علم حکمت و مقولات انصاف او ست رسالہ در علم کلام در رسالہ
 دیگر ہم در علم کلام کہ آنرا از برای شیخ احمد بن شیخ الاسلام نوشته بود و در رسالہ در مسئلہ نفی جزئ

لایخیزی در ساله در علم نحو و شرح رساله استادش شیخ سلیمان در علم منطق که ناقص مانده
 در ساله در واجب شدن جهاد با دشمن دین با نصیبت امام در ساله در عدم ثبوت دعوی
 بر میت یک شاهد و یحیی و پدر شیخ یوسف بحرانی رد آن رساله کرده و بخلات آن قائل گردید
 که تصریح بی اجازت و وفات شیخ عبدالحسن مذکور در جمله شیراز در سال جلوس طاعنی با سنی
 نادر شاه واقع شد و این واقعه در سال هزار و یکصد و چهل و هشت هجری اتفاق افتاد
 و شیخ یوسف بحرانی آورده که من در آن ایام در شیراز امامت نماز جمعه و جماعت آنجا داشتم لکن
 چون شیخ عبدالحسن مذکور برای اصلاح مقدمات بلاد بحرین که بسبب استیلاهای اعراب
 مورد فساد و خراب بود و او را شیراز شدند او را در نماز مقدم داشتم زیرا که او شیخ و استاد
 بود پس بعد از چند روز در آنجا وفات یافت و در قبه منوره سید احمد بن حضرت امام
 موسی کاظم علیه السلام که مشهور بشاه چرخ است مدفون شد گویا بمصداق حدیث تربت که
 مشهورست اتفاق آمدن او در آن بلده شده بود یعنی خیمه طینت هر کسی از هر موضعی که
 می باشد بهمان زمین مدفون میشود و شیخ مذکور از جماعتی از علمای روایت داشت از جمله
 ایشان استادش که شاگردی او بنج مدت او اشتها یافته است شیخ سلیمان بن عبدالمجید
 بحرانیست و دیگر شیخ علی بن حسن بن یوسف بلادی بحرانیست و دیگر از جمله اساتذ که
 شیخ محمود بن عبد السلام معنی بود منسوب بسوی قریه عالی من بفتح سیم و سکون عین و کسر
 فون از قریبای بحرین که عالم صالح بود و در قریه مذکوره امامت نماز جماعت داشت
 و قریب صد سال زندگانی یافت و از سید باشم توبلی بحرانی و شیخ حر عاملی روایت داشت
 و جمعی از علمای مثل شیخ عبدالحسن مذکور و پدر شیخ عبدالحسن بن صالح بن میر ابی انان از وزوای
 داشتند میرزا محمد باقر بن حسن بن خلیفه سلطان آیینی در زمان سلطان شاه حسین
 بعد از صدارت منسوب بود از مصنفات او است رساله در تکیات صلوة و تعقیقات
 بر شرح لمعه و شیخ عبدالباقی قزوینی که معاصر بحر العلوم طرابلسی بود و از علمای آن زمان

آورده که میرزا محمد باقر مذکور فاضل و فائق و بارع در فقه بود در زمان شاه حسین عمده
 صدارت داشته از تصانیف اوست تعلیقات بر شرح لمعه و میرزا محمد باقر مذکور
 تا اواخر دولت نادر شاه بادشاه بقید حیات زندگانی کرد و عمر سببی طول یافته
 بود لکن من بخدمتش نرسیدم انتهی کلامه السید نورالدین بن السید
 نعمت الله الخجراتری الشوشتری از افاضل امجاد و اکبر اولاد سید نعمت الله خجراتری
 است صاحب تحفة العالم احوالشن بین خوال آورده السید الادیب الفاضل اللیب
 العارف الادیب جامع الفضائل محیی العالم ابو عبد الله السید نورالدین
 بن السید نعمت الله طاب ثراه بعد از فوت والد بزرگوارش بمقادیر الدار الحریقه می
 بابائیه الغد شعله افروز بزم افاضت و محل آرای انجمن افادت بود تولد بابرکت و در آن
 بزرگوار در شوشتر سنه کمینار و هشتاد و هشت اتفاق شد بعد از چهار سالگی با شاره
 والد بزرگوارش شروع تعلیم و تعلم نمود و از فرط محبت و اشتقاقیکه پدر بر او داشت
 خود بتعلیم او پرداخت و در صغیر سن قبل از تکلیف بشوق طواف مرقد امام مفضل الطاعه
 علی بن موسی الرضا علیه السلام ره پیمای خراسان گردید و در آن مکان بهشت نشان بهشت
 علامه زمان شیخ اجل و محدث شیخ محمد حرر رحمه الله که انوار فضاکی و مناقب او مانند آفتاب جاگیر
 بر ساحت آفاق تابیده و از بیان مستغنی است رسیده شیخ از صفای باطن در ناحیه آن بزرگوار
 آثار رشد و برتری دیده اجازه عامه بخط مبارک با و داد و از آنجا بطن بازگشت و در نزد
 والد علامه تلمذ نمود و در زمانی سیر خجراتی استغرافی بعلم پدید آمد که کمتر کسی را از محصلین متبر
 آمد و باشد پس و آنه اصفا در آن یونان که در آن پرور از فضلی فضائل گسترده و کما و مودیان الشو
 بکلیات و مذاهب مختلفه فیضیاب و دیده و در و مقرب بادشاه مدلت گسترش سلطان
 صفوی گردید و آن بادشاه نجسته اخلاق در توقیر و احترام او باقصی الغایه کوشید و بحق
 یکی از خاصان حمید سلاطین صفویه جوان مروی و مروت و تربیت علما و فضلا و مشایخ

و زاهد بود مقرون بکمال دلجوئی و سخاوتی و رعایت ادب و این شیوه را بر طاعت
 نهاده اند کسی را از سلف و خلف با نداد عوی هر سه می نیست مجلا بعد از کمال حد
 اجازه از هر یک از علمای اعلام بازگشت بشوشتن نموده و بنحویکه سبق ذکر یافت و آمد
 ماحد بزرگوارش بلا اعلیٰ بال کشاکش دید آن برگزیده ملک اعلام برین انام و مقتضای کرام
 و در فصاحت و بلاغت یگانه روزگار بود و در بیان و شرح و تفسیر و در بیان و تفسیر
 نمودی چنانکه دور و بادشاه قمار نادشاه بشوشتن چنانکه از آن تهنیت بان آن بوم در
 راه یافت مناظرات و مکالماتیکه در تباحث الموار و غصب سلطنت از صفویه و خط
 و پیداوان جبار و بر و بدون پاس آداب سلطنت با و نموده از غراب روزگار
 و بالقوه احدی نبود و تا حال ان مقالات برالسنه خلافت دایره و سائر اند و بان
 در عهد آن عالیجناب رعایا و وزیر و ستان از ظلم و قویا و حکام در عهد امن و امان بودند
 حسن بلاغت و نیکوئی تقریرش رونق شکن بازار بلغای شیرین مقال و صفای تحریر
 مصنفاتش کساد گلن کالای فضلی ماضی و استقبال است رساله فراق مشن و نکات
 عربیت و بلاغت و منثات و خطب لیغه جمعات و مناکحات او هر یک کارنامه است
 که رسم بلاغت را در صفح روزگار یادگار گذاشته است اشعار عربی آن فصیح عمد بغایت نیکو
 و سنجیده و سواد و ناظم الاحزانش نیل انفعال بر جهره بلغای عرب کشیده زیباست
 خط نسخست خوشنویسان عالم را بنخته بسته و رعنائی شکسته اش صفای بنفشه زار
 بنا گوش و لبران را در هم شکسته علف طهرت و صفای طوبیت و سخاوت را از اجداد
 کرام میراث داشت و حدیث المهرج زخارف و نیوی که ادنی تمیذ او را باندک
 مسامحتی میر آمدی هست نمی گماشت مناصب شرعی که بخدمت و الد بزرگوارش
 مرجع بودند همه با و مغفوض شدند و باین شایسته بتقدیم رسانید روزگاری صرف
 علوم و دینی و معارف یقینیه نمود و در عهد ناد و شاه که ابی ای افسردگی و دور و اعصار

و از روزگار سه خوش ذلال را کشیدند غلت و در خراج آن بزرگوار استیلا یافته از معاشر
 مردم دامن کشید و باز در باقیه عمر گذرانید از اثر قلم فیض ششم اوست شرح قسم طهارت
 باطن نخبه و ترجمه آن اخلاق سلطانی و رساله طهوریه که هر دو را حسب الامر شاه سلطان حسین
 در سلک تحریر کشید رساله شکایات نماز ترجمه حدیث و صحبت به شام ترجمه قصص الانبیاء
 فروق اللغات و غیره از خواشی و تعلیقات مدونه که هر یک بموقع خود بی نظیر اند و از ده
 که در آن اقتباس آیه نور را فرموده حسن بلاغت و کمال فصاحت او گواه و دلائل برالسنه
 و افواه است بالجمله بعد از انقطاع از مردم مانند مصلی در سنه ثمان و خمین بعد المائت
 و الالف داعی حق را بیک جا بخت نمود و حسب الوصیت در جوار مسجد جامع اراک
 یافت نعمه الله بفقیرانه بارگاه او در آنجا معروف است قاضی محمد الدین دزفوری که
 فاضل خیر و شاعر بی نظیر بود و در باطنی در تاریخ گفته در فوت مغرب خدا و غیره
 شیخ الاسلام فخر سادات و صد و بیست و نه سال تاریخ آید به حکم و مسجد مدینه
 و درین باب سب و تهمینه است که بنایت مانوس خوش آینه اتفاق افتاده اند
 از واقعه سید فردوس مقام بر اهل بقاع ارض شد مآتم عام
 روداد چو فوت بجزای بخش شد با آل عبا رفیق شیخ الاسلام
 و از و هشت پسر خلف شد سید عبداللہ الشیرازی سید محمد حسین سید محمد سید محمد
 سید مرتضی سید طالب سید رضی و از و ده اما می که در آن اقتباس آیه نور را فرموده حسن
 بلاغت و کمال فصاحت او گواه و دلائل برالسنه و افواه است از اطباء خزانة مردم
 و درین رساله ثبت نمودم اللهم صل علی خاتم الانبیاء و شافع یوم العرض اللهم
 فصل لامته احکام النداب و الفرض و اشرق بنور نبوته اقطار الافاق
 ذات الطول و العرض محمد المصطفی الذی اجتبا به رسالته الله نور السموات
 و الارض اللهم صل علی وصیه و عین سرور و وارث علومه

وشاق طوره قناصره في غيبته وحضوه على المرضى الذي نوره مثل نور
 اللهم صل على فلقة الاصباح الباكية في كل صباح وروح العابد انا الليل
 واطراف الصباح قاطلة الزهراء التي مثلها العليا كمشكاة فيها مصباح
 اللهم صل على ريجانتي الرسول البدرى الشهيدين بايدي كل فاجر
 قهرى الذى بنورهما يمتد الى البرى والبحرى الحسن والحسين اذ هما المصباح
 في زجاجة الزجاجه كما هما كوكب درى اللهم صل على ذى النجاة الميمونه
 التى هى بلامامة مقررته وبالعز والكرامة مشحونه على بن الحسين بن العابد بن
 الذى نوره يوقد من شجرة مبادكة زيتونه اللهم صل على المظهرين للملة
 النبويه والمعلمين للسنة الرضية والمرشدين الى الاخلاق المرضية
 محمد الباقر وجعفر الصادق الهاديين الى طريقه سوية لا شرقية ولا غربية
 اللهم صل على السيد السند البهى والامام الزكى الرضى والبلد الكامل
 الوضى موسى الكاظم الذى هو من زيتونه بنو الله بكاد زيتها ينفى الهم
 صل على سيد الابراذضا من لمن نازح جنات تجر من تحتها الالهة
 المصومين بيد الفاجر الغدار على بن موسى الذى نوره على علمه وكل كرم
 منسسه زاد اللهم صل على الائمة الصدة والذين هم سماء الامامة بدو
 ولشيعتهم قوة اعين وسر محمد التقي وعلى النقى والحسن العسكر الذين هم
 نور على نور اللهم صل على من يعجز عن نفعه قلم الانشاء ويظهر الله فى
 ارضه متى شاء وهو الحجة على من خلق الله وانشا الامام المهدي الذى
 يمدى الله لنوره من يشاء اللهم اهد عبدك نوراندين صراطك
 المستقيم واعذه من شر الشيطان الرجيم وبصره الامثال ليستقيم
 فانك قلت ويضرب الله الامثال للناس والله بكل شئ عليم

مولانا شیخ علی بن جعفر بن شیخ زین الدین الملقب باثم المحدث بن
 سلیمان التیمی البحرانی شیخ یوسف بن زین الدین ابدالی پدر مالی مقداد و شیخ جعفر
 بحرانی آورده گفته که شیخ علی بن جعفر زاده بود پدرش کار و متنی بود و در امر معروف و نهی
 عن المنکر بسیار شدت و صلاحیت داشت و در راه خدا از ملامت هیچکس اندیشه نداشت
 و سائله با احدی از امر و اکابر نیکو دوستی و در بحرین نوی امور ریاست مانند مگر آنکه انصاف را
 بلا سبب مذکور رسد بردند و بعد از سلیمان انصاف شاه سلیمان صفوی ابن شاه عباس
 ثانی سعادت او نوشتند با امری که او ازان بری بود پس با شاه کسی را فرستاد تا او را مقید
 کرده از بحرین بیرون آورد و آنکه در شهر گازران رسید ناگاه شخصی حقیقت حال را با پادشاه
 عرض کرد که شیخ مذکور را اینجا مقید ساخته نمی پس پادشاه بزودی کسی را فرستاد و امر نمود
 که او را خلاص کند و متعرض او نشوند پس شیخ در شهر گازران رمل قاست انداخت و در آنجا
 مدتی مدید توطن گزید و بعد از آن گاه گاهی بسوی بحرین میرفت پس بسوی عجم مراجعت
 می نمود و ایضا شیخ یوسف بحرانی علیه الرحمه در توتوه آورده که وفات شیخ علی فروردین
 در سال یک هزار و یکصد و سی و یک هجری در گازران واقع شد و پنهان سال فایده مردم
 بود شیخ احمد بن ابراهیم بن الحاج احمد بن صالح بن احمد بن عصفور
 بن احمد بن عبد الحسین الدرازی البحرانی والد شیخ یوسف
 صاحب الحدائق الناضرة منسوب است بسوی قریه و در آنکه بالی رای
 مطین و زار جمعه بعد از الف که نام کی از فرای بحرین است شیخ یوسف بحرانی آورده که
 پدرم شیخ احمد مذکور بمشهد خلیل و قتیبه خلیل بود و در اول حال تحصیل خود بمحکمات شخصی
 خلیل سی شیخ احمد مغربی بجا نه خود درس میگرفت چون قوت قویه در نحو و صرف
 بهرسانید بسوی شیخ محمد بن یوسف مغربی رجوع کرده اکثر علوم عربیت و ریاضی و حساب
 و غیر آن را بنحیست ادقرات نمود و بعد از وفاتش بمحکمات استاد خود شیخ

والد شیخ یوسف

سلیمان بن عبد الله بخرانی که ذکرش گذشت باقی علوم حکمت و فقه و حدیث در رجال را
 تحصیل نمود و در قوت بحث و کلام بسیار تبحر پیدا کرد و از بحث کردن طول نمیشد و کتبش همی آمد
 و غضب و انقباض چنانکه عادت بعضی از علماست که قوت کلام بحث ندارند از او
 ظاهر نمیشد روزی خطبه کتاب کافی را بر دم درس میگفت و در طلقه درس او جمعی
 از فضلا بودند از جمله ایشان شیخ علی بن عبد الصمد صبی بود و شیخ علی مذکور فاضل و دقیق
 النظر بود پس بحث در اشائی درس واقع شد و از اول صبح تا وقت ظهر سباحه شبان
 هر دو ایشان ستمر ماند و ایشان رجال بحث از علی بسوی علی از علی بسوی مسئله و گویا متعلق میشدند
 و بوقت نماز ظهر مجلس منتفی شد پس بعد از نماز عصر چون بیعت درس نشست شیخ علی باز
 بسوی بحث رجوع نموده و کلام ناغروب آفتاب ستمر ماند و شیخ احمد بن ابراهیم مذکور مسئله
 تدوین بسوی داشت که چپکس از علمای عصر گوی سبقت از او برده از تصانیف او رساله
 در بیان قول بجات اموات بعد الموت و رساله در ذکر جوهر و عرض و رساله در بیان
 جزو لا یتجزی رساله در اوزان رساله اثباتیه در مسئله اقرار رساله در شرح رساله محمدیه
 که تصنیف استادش شیخ سلیمان بن عبد الله بخرانی بود و رساله در بیان ثبوت ولایت
 پدر است برای نکاح و نتر با الله بکره رشیده رساله در مسئله عدم طلقه و طلاقین تجلل محاکم در آن
 بخلاف قول مذکور قائل بعدم هم شده رساله در فقره رساله در مسئله تعقیب رساله در شرح عبارت شرح لمعه و در بحث
 زوال رساله در مسئله موت زوج باز و قبل از دخول در بیان آنکه در بنصورت مکرر کامل واجب میشود یا نه
 و رساله در مسئله ثبوت دعوی بر میت یکشاه و بین و رساله در صلح و رساله در تحقیق غساله نجاست رساله
 در عدل نمودن از سوره بسوی سوره و دیگر در نماز رساله در جواب مسائل شیخ ناظمی بخرانی در تحقیق
 طلاق و رساله عطاریه در جواب مسائل شیخ علی بن الخطیبه مدحه خصی بخرانی متعلق بطارحه از مسائل
 تجارت و رساله در اجوبه سوالهای سید محیی بن سید حسین الاحسانی و رساله در مسئله چیزی تنگی که بعد از مال
 حین نجاست حکم شش اردیانه و درین مسئله بر ملاحسین کاشانی رو کرده است و رساله در اجوبه مسائل

شیخ عبدالامام حسانی و رساله در بیان داخل بودن گردن در حکم سر هنگام غسل که شیخ
 عبدالعبدین صالح و برین مسئله رساله شش بر داخل نبودن آن نوشته بود شیخ یوسف
 گوید که من در کتاب حدائق اشاره بسوی این بحث نمودم و ذات شیخ احمد کور
 در بلده قطیف که از بلاد بحرین است بست و دو ماه صفر سنه یک هزار و یکصد و سی و یک
 هجری قمری شد و در ایامیکه فرقه خوارج بحرین را گرفتند و جمعی از اعیان آنها بسوی بحرین بلده
 قطیف رفتند و شیخ احمد مذکور در مفرقه قطیف که بمجا که معروف است مدفون شد مدت
 عمرش قریب چهل و هفت سال بود و ایضا شیخ یوسف آورده که از تلامذه آنجناب
 فاضل و روح تقی زاهد عابد سید عبدالعبدین سید علوی بحرانی است که احوالش انشاء الله تعالی
 خواهد آمد الحاج محمد تقی المشهدی المشهور بپوست چلاب از فاضل تلامذه
 فاضل علامه ملا محمد رفیع گیلانی مشهدی است جامع علوم و فقیه و عاوی فنون بود و در کمال الاعمال
 آورده که حاجی محمد تقی المشهدی فاضلی صاحب قوه و اناة بود و از هر علم خطی کامل داشت
 و من هم در خدمتش و در مدرسه او نشسته ام و او از تلامذه فاضل علامه مولانا محمد رفیع
 گیلانی و پیش استاد مذکور بنیایت در حجه معتمد علیه بود حتی اینکه مسومع شد که مردم را
 بروجع و امرار قتا و غیره بجانب او میفرمود و بر مسائل و ششخطه او بغیر ملاحظه نظر نمی
 مهر خود ثبت می نمود مولانا السید صدر الدین بن السید الثوئی از فضلاء
 زمان و علمای عصر و او ان خود بود و از جمله شاخ آقا باقر بهبانی علیه الرحمه بود و آقا
 باقر موصوف صبیح جناب سید مذکور را بعد خود داشت از مصنفات شریفه دست
 جاشیه بر کتاب دافیه الاصول الشیخ ابوطالب بن عبدالعبدین ^{علیه} عطا رحمه
 البجیلانی شیخ فرزند راز احفاد شیخ تاج الدین ابراهیم معروف بشیخ زاهد گیلانی است که مرشد
 شیخ صفی الدین اردبیلی بعد سلاطین صغویه بود و بالجمعه شیخ مذکور صاحب علم و فضل بود
 و والد باجد شیخ محمد علی تخلص بحرین بود چنانکه در سوانح عمری خود آورده و گفته که والد

لا
 ما یستخرج
 کتب و تصانیف
 انجلیان
 عارفان و دیگر
 یقائن

مروم یعنی شیخ ابو طالب مذکور درین بستان سالگی بعد از تحصیل بسیاری از مطالب علمیه
 نزد مولانای فاضل ملاحسن شیخ الاسلام گیلانی بشوق ادراک محبت فضلای عراق
 باصفهان آمده و در مدرسه استاد العلما آقا حسین خونساری با ستاده مشغول شدند و فو
 ریاضیه و در خدمت الملبیوس الوماسی علامه مولانا محمد رفیع که بر فیعیای یزدی شهرت
 تکمیل نموده چنان استغفرانی و در مطالعه و مباحثه یافتند که محصلین اکثر میر آمده باشند و او نیز
 عمر بر بهان منہاج بود و جامعی کثیر از احباب تحصیل برکت تربیت ایشان براتب عالی رسیده
 و در کتابخانه ایشان که زیاده از پنجاه جلد بود هیچ کتابی علی نظر در نیامه که از اول تا آخر تصحیح
 ایشان در نیامده باشد و اکثر بخش خط ایشان بود و قریب هفتاد جلد را که از انجمله تفسیر و
 وقاموس اللغه و شرح لعه و تمام تہذیب حدیث و امثال و لک بود که خود بیکم کتابت
 نموده بود و میفرمود که من بیک روز شمار و زنی یکم از بیت و زیاده نوشته ام خطی تعبیرت را
 و واضح داشتند از ایشان شنیده ام که میفرمودند والدین در حیات بودند که باصفهان آمد
 و باین سبب که سواد او وطن اختیار کند زیاده بر قدر مصارف ضروری بجهت من غیر ستاد
 و از اہم در عرض سال چندین دفعه میرسانیدند و آنقدر که میخواستم برای ایتاخ کتاب مقدور
 بود و بسیاری را خود میخواندم بعد از چند یکی که والد رحلت نمود اندیشہ ما و دت بلا بجان از خاطر
 محو شد بالجمله در اصفهان مکانی خریدہ بر عمارتش انزو دند و عازم سفر حجاز شدہ از لای شام
 بطواف بیت الحرام مشرف شدہ میگرداد باز گشتند و چندی در شام بستر کہ عراق بسر برده
 باز باصفهان مراجعت نمودند و از اہالی آنجا حاجی عنایت احمد اصفہانی کہ از اقلیای
 کبار و ثقہ بود و ایشان خوانست پیدا آمد و مدعیہ خود را با ایشان ترویج نمود و او را از قصر
 در چهار پلہ بود مولود نخستین این ذرہ بمقیعہ ارست و سه برادر دیگر یکی در کوک و دیگری
 عقوان شباب و رگزشتہ جملا اگر در محاسن صفات و اخلاق کاملہ و علو ہمت و فطرت و
 قوت ایمان و کمال فضل و دانش آن علامہ بخر بر خوض رود سخن بدرازی کشد بسیار باشد

که حل بر بباله و حسن اخلاق این خاکسار کند و هیچ فن از فنون علوم نبود که مهارتش بکمال
 نباشد و باین کمال هرگز مبادات بعلم چنانکه رسم علماست نداشتی و بادی کسی از اهل تحصیل
 و فرومایگان مصاحبان سلوک کردی تا آنکه طول صحبت بباحثه و افاده گذرانیدی و از جدل
 بغایت محترز بودی و این شیوه را کرده داشتی هیچیک از افاضل را بحسن تقریر و گفتگو
 بلع ایشان ندیده ام و ایضا شیخ علی حنین بعد ذکر محامد پدر خود میگوید که عبادت و عیش
 بشابه بود که در عرض بست و پنج سال که با ایشان بسر برده ام هر فعلیکه در شریع مکرده باشد
 از ایشان ندیده ام و بعد نیم شب در هیچ حال چه در صحبت و چه در مرض او را بر بنسب رست
 نیافته ام شش هفت سال پیش از فوت عزلت و خلوت بر فرازش غالب آمد ترک
 مباحثه و معاشرت نمود و اصل پیرامون نظام امور معاش اهل خانه نیکو دید و این فقیر را
 در آن باب مختار ساخته بود و گاهی بمطالعه مشغول شدی و بسا اوقات گریان بودی
 و اکثر لیالی را بعبادت اجبای نمود و سخن با کسی نایده و ضرورت گفتنی سخن گفتن کسی اہم خوش نداشتی
 تا آنکه در سال هزار و یکصد و بیست و هفت در سن شصت و نه سالگی امراض شدت کرد
 و ضعف مستولی شد چنانکه چاشمش گاه آن رحلت کرد و مرا طلبیده سفارش باز ماندگان و
 نیکوکاری با ایشان نمود پس فرمود که چنانکه مرا خوشنود داشتی خدا از تو خوشنود باد و میت
 من توانست که بر چند اوضاع دنیا را بروی مرام نبینی و زمانه ناسازگار افتد باید که بذلت
 رضا نهی و سببیت و بنا به روی اختیار کنی چه عمر خلیل قابل آن نیست و در اصفهان اگر
 توانی زیاده توقف کن شاید از کسی باقیاندا این سخن را فقیر دریافت تا بعد از چند سال
 که فتنه و خرابی اصفهان پدید آمد پس فرمود که در لیالی و ایام مبتکر که هر چه دست دهد و میگردی مارا
 فراموش کن و بعد از ساعتی چند بعالم بقادر تمام فرمودند مدفن ایشان در مقابر مشهور
 بزاز بار کن الدین و در جنب تربت عارف ربانی مولانا دانشمند گیلانی است افاض
 الله تعالی علیه شایسته الرحمة والغفران واسکنه فی فردیس الجنات

شیخ عبد الله بن الحاج صالح بن جمعة بن علی بن احمد بن ناصر
بن محمد بن عبد الله التماچي الاصمعي البحرانی مسوب بسوی قریه ساجسین
مطه قبل ازیم والف قبل ازادای و دو لقطه پابین قبل ازجیم که قریه از قریه های جزیره صغیره
در پهلوی جزیره بحرین از طرف شرقی است قاله صاحب تذکره العلماء شیخ یوسف
بحرانی در لوله آورده که اصل وطن شیخ عبد الله موصوف قریه ماتچ بود پس از اتمام
خود بسوی قریه امع بیای موحده بین الصاد والعین الملتین آمد ساکن شد و شیخ مذکور
صالح و عابد و پرهنر گارد و جواد و سخنی و کریم بود و شدت در راه بر حروف و نثری از سنگ داشت
چندین مصنفات داشت که آنرا در اجازه خود که از برای شیخ ناصر علی بحرانی نوشته
ذکر فرموده تاریخ فراخ اوزار اجازه مذکور در جمله بیها ن بست و سوم ما و صفر سنه
یکه از دیکصد و بست و شست هجری بود از جمله کتاب بواب الزیجر فی احکام التلخیص
در ان احادیث کتب اربعه را تبویب و ترتیب فرموده از جمله اش مجله ادب تل برکتنا
الطهارت و بعضی مجله ثانی مشتمل بر کتاب الصلوة بمالک تصنیف رسیده دیگر کتاب
مسائل محمدیه در ضروریات مسائل دینی است و کتاب صحیفه علویه و مخففه مرقصیه بر کتاب
مسائل دیبا و حریر و رساله عیون المسائل الخلافیه در ضروریات مسائل طهارت و صلوة
که آنرا از برای سید عبد الله بن سید علوی بحرانی تصنیف کرده بود و رساله علویه در ته
مسئله کلامیه که در جواب شیخ علی بن سلیمان بن علی شاخوری نوشته بود و رساله مسائل الجلال
در جداول مسائل و رساله که لایزال بود خود در بند رنگ نوشته بود و رساله در حقیقت زوج
و غسل و اذن زن متوفاة خود و نماز که در آن بر جنازه اش رساله در اثبات سوره حمده
در نماز و در رساله در مسائل مضرات و علم غشتمل بر نمود مسئله و رساله در تفضیل هنر
پیشرفت مشک از چاه عرس رساله بیبانیه در احکام اموات مشتمل بر بیست و دو مسئله
رساله دیگر منتخب از ان بغاری و رساله در مسئله حوائز نماز نافله در بیان نماز و فی صبح و طلوع

افتاب و مستر افضلیت نماز نافله یومیه او اوقضا بر تعقیب نماز و رساله در اثبات لذت عقلیه
 عقلا و عدم ثبوت آن شرعا و رساله در مسئله از مسائل حیض و رساله موسومه بحقیقه التبعید
 در وجوب نشد و رساله در مسئله ضمان چیزی که با تم ملوک شخصی ز مال کسی در شب خورد
 باشند در روز و رساله موسومه بکفایه در علم و دلیل که تا تمام مقرر در رساله در مسئله اجبار زوج بهجت
 نفقه دادن زوجه و لباس دادن او و رساله منظومه موسومه بتخته الرجال و زبدة المقال در علم
 رجال و رساله لمحة الصافیة و تحفة الوافیة و کتاب ارتباده من النبیه و شرح اسانید
 من لایحضره الفقیه و کتاب من یحضره النبیه و شرح کتاب من لایحضره الفقیه لکن این
 هر دو کتاب تا تمام مانده و رساله سلیمانیه در مسئله لاضرر و لاضرر و رساله در بودن میزدن و دخل
 کفن واجب و رساله در شرح حدیث شکل از اصول کافی در اسله اسله رساله منظومه ثنائیه
 شیخ با والدین عالی علیه الرحمة و نماز و رساله در مسئله تصرف کردن شخصی در چیزی که در ملک او
 باشد و مدعی شدن شخصی دیگر ملک آن و رساله در تحقیق گری که نماز جمعه بر ایشان واجب میشود
 و این رساله را از راه در سلیمان بن لا اخیل قزوینی در خراسان تصنیف فرمود و رساله در
 تحقیق مقدم هر که مسج آن در انشای وضو واجب است و رساله در ادقائیکه بیج در آن جایز است
 و کتاب مصائب انشا بومناقب السعدا که پنج مجلد است و رساله در مسئله اکل چیزی که بحرام
 فتلط شده باشد در حالیکه مصوم نباشد و رساله توحید در جواب مسائل شیخ فوج بن اشل
 که متعلق با اصول فقه است و کتاب ریاض الجنان اشحن باللؤلؤ والمرجان که بمنزل الکفول
 و کتاب خطبها و انشای جمعه و عید او کتاب معنیة المارمین بجواب مسائل شیخ یسین آورده که
 شیخ عبدالمصطفی اخباری صرف بود و وطن بسیار بر مجتهدین می نمود و پدرم بعکس او بود و مجتهد
 صرف بود و وطن بسیار بر اخباریین داشت و در دو رساله خود تقریرین بر شیخ مذکور نموده است
 اوصی نزد من آنست که درین باب اختلاف را مسدود کنند که موجب مفاسد است و فائ
 شیخ عبدالمصطفی صرف و قرقریه بهمان نیم جادای الثانیة سنه کهنزار و یکصد و سی و پنج هجری

شیخ ابوالفتح بن مصطفی است و در شیخ فوج بن اشل

واقع شد زیرا که چون فرقه خوارج بکشت گرفتن بیلاذبح برین آمدند و اهل بحرین
 ایشان محاربه نمودند و ایشان برگشتند شیخ مذکور را بحرین بکشت سعی در مقدمه آن بلاد
 بسوی اصفهان سفر کرد و در آنجا شیخ الاسلام ماند هرچن بسبب دبار دولت بادشاه اسلامی
 در آن مقدمه ظهور نرسید شیخ عبدالله از اصفهان مراجعت نموده بقریه بهبهان وطن گشت
 آنکه در آنجا وفات یافت شیخ مذکور از چندین علمای حدیث روایت داشت از جمله
 ایشان شیخ سلیمان بن عبدالله بحرانی و سید محمد بن علی بن حیدر عالمی و شیخ محمد بن یوسف
 ابن علی نسبی بلادی بوده اند مولانا التیسه عبدالعزیز بن السید العلوی البحرانی
 شیخ یوسف آورده که سید عبدالله مذکور فاضل در معارف و فقه و زاهد و با بود و در عصرش نظیر او نبود
 در تقوی و دور عیله بهبهان وطن گرفت بعد از نیکو فتنه و آماج بکشت گرفتن بیلاذبح برین آمدند و
 در بلده بهبهان امام جمعه و جماعت بود و هم در آنجا انتقال فرمود روایت حدیث از شیخ
 احمد و الد شیخ یوسف بحرانی صاحب المذاقی داشته و در تلوئه آورده که من بواسطه سید
 عبدالله مذکور از پدر خود روایت میکنم زیرا که والد من در حیات خود اجازه نداده بکشت
 عدم وصول من بمرجه اجازه چه آنکه در وقت وفات والد خود در کتب قطعی میگرفت
 آقا ابراهیم المشهدی صاحب کلمه اهل آمل آورده آقا ابراهیم مشهدی
 بجمعه شیخ الاسلامی از مشهد مقدس اقامت داشته و از مشاییر علمای کرام در زمان بابو
 کتابی در حکمت و کلام نوشته که تقریباً چهل هزار بیت بوده باشد و بخدمت شریفش و در مجلس
 درسش حاضر شده ام و از شدت احتضار و قوت حافظه اش این بود که میفرمود که در کتاب
 کتاب فوائد مراجعت هیچ کتابی نکرده ام و این همان کتاب است که مذکور شد و میگفت که
 همه را موافق حفظ و یاد خود نوشته ام و وفات او در سنه کبیر از و یکصد و چهل و هشت هجری
 واقع شد و ایضا صاحب کلمه آورده که من از کتاب فوائد از بحث امامت بعضی احادیث
 نقل کرده ام انشی محصل کلامه مؤلف گوید از تصانیف شریفه و تالیفات منیغه و آنچه

بنظر فقیر رسیده رساله البیت و تکریم صلوة جمعه که در بهمان آستان مقدس تصنیف نموده
 رساله مزبوره بخط سید عبدالصمد بن شریف عبدالباقی کشمیر لیسبت که از ملازمه ملا
 موصوف بوده تاریخ اتمام رساله سنه عشرین و آتیه بعد الالف بود میر محمد ابراهیم
 بن محمد معصوم الحسینی از ملازمه آقا جمال خونساری علیه الرحمه بود صاحب کمال الی مدح
 بسیار در وصف او فرموده و گفته که دریای ذخایر بود و هیچ علمی از علوم نیست که
 با عمیق آن نرسیده و هیچ فنی را نگذاشته مگر آنکه از تلخ و شیرین آن چشیده و در کتبخانه او هزار
 و پانصد جلد از انواع علوم بود و در هر یک خط آن مرحوم بود و در تصحیح و مقابله و تفسیر و دفع
 ایراد و غیر آن با در تدریس او بود و با جمله در اکثر کتب از خود یا نقلاً عن غیره حواشی بخط خود
 نوشته و هفتاد مجلد از تالیف خود یادگیری بدست شریف خود نوشته و در شریف و تفسیر
 بشنا و یال بود که همه آن را در تحصیل و استفاده و افاده علوم صرف فرمود و نکته
 از آن غفلت نورزیده صاحب تالیف حسن و تصانیف تحسن است از انجمله حاشیه بر کتاب
 تفسیر آیات الاحکام علامه مقدس اردبیلی علیه الرحمه و حاشیه مزبوره بسیار مبسوط است
 و پاره از آن حاشیه را بر استاد خود آقا جمال خونساری رحمه الله عرض کرده بود و آن
 مرحوم بسیار تحسین آن حاشیه فرمود و بر پشت کتاب عبارتی در مدح مولف و تالیف نوشته
 و دیگر از تصانیف اوست رساله در بحث بداد و تحقیق علم اتمی و غیر جماد از اشارات
 در سببی از انجمله قصیده ایست که آنرا بمقابله قصیده الفوز و الامان فی مدح صاحب العصر
 و الزمان علیه السلام که از تصانیف شیخ بابا و الدین علی علیه الرحمه است تصنیف فرمود
 و از تصانیف او مجموعهای کثیره اند که آن را از اماکن متعدده و مظان متباعده جمع
 فرموده و اکثر آن جای بسی شغل بر مسائل از نوادر علوم اند و اشارت خواننده و دیگر منقرعات
 آن مرحوم با وصف این جامعیت مواضع و متعبد و کرم الاخلاق بود و صاحب جاه و
 منزلت عظیم و اولاد بسیار داشت و عمر طویل یافت و همیشه خوشحال و در توسعه عائله گذرانید

صاحب تلمذ آورده که من پاره کتاب ذخیره العاد و شرح ارشاد بخدمت او درس
 گرفته ام و کتاب المتقی بمقابلہ در خدمت او گذرانیده ام و قات میر محمد ابراهیم مذکور در
 کینزار و یکصد و چهل و نه چیری اتفاق افتاد و طبیب الله ثراه و جعل الجنة شواهد استحقاق
 کلامه السید عبدالعزیز بن السید نور الدین بن السید نعمت الله الجبر از حرم
 از ناقل اعلام و علمای ذوی الاحترام بود در رتبه العالم مطهر است السید الکبیر
 المحقق النحوی مقتدی الا نام المجتهد الهمام علامه المشارقی محیی الحکمة
 السید عبداللہ بن السید خود الدین رحمہ اللہ شہ از غنائل و مناقب ان باریا
 بیکران فضیلت و اورین محقق گنجانی بن از مقلد آب در بار انبیا ال پیودن سید
 و اگر خواهم که ذره از آفتاب کرمیت و فضیلت و جلالیت و مالات و کمالیت و جلال
 و فضیلت او قات و طوره عاشق و حسن اخلاق و این ضمیمه حدیث را شرح در بیستمین باب و فصل
 دهم از آن تذکره کارم او معترف بقصور و در رسیدن باترین پایه اندازت حاجت
 تا سازند و اینغ محمودانند تلمذ شوارق انوار و توحید بنایید است که دگر از نواد در روزگار
 شهور و احوام و فلک اینزادان نیز چنین باید تا مثل او فاسد نباشد و بر سر وجود آید و لذت
 با سعادت از بهترین شعبان سید کینزار و یکصد و چهارده در شوش اتفاق افتاد و چنانچه
 او سید نعمت الله که در ایام رضایت انصاریه او قفس و کلاه قوم نموده بود بعضی کتب نفیسه را
 از هر علم که ساخته و منشی او بود و نما و نجشید و در تربیت او تا ایام حیات کوشید و بنور
 و رسن صبا بود که آن بزرگوار این بیان را بدرد و نمود و الله اعلم اس از غریب الطاف
 پدرا نه در سن سه چهار سالگی خود بتعلیم او پرداخت و در اندک زمانی بخواندن عربی علوم
 متداوله مشغول نمود و ذوقی چنان در تحصیل بهرساند که هیچ لذتی از تملذات نژاد
 بهتر از علم نبود و در سن پانزده شانزده سالگی جامع علوم دینی و معارف یقینی و معانی کلام
 صوری و سنوید گردید و صحبت فضائلش با وجود پدربزرگوار با مانی و ادانی اطراف

و اکثافت عالم رسید پس از شوش تبریز همدان و سایر بلاد ایران و خراسان و آذربایجان
و ممالک فارس و بعض بلاد روم سیاحت و از خدمت بسیاری از علمای نامدار و حکما
و دانشوران استفاده ریا نصیات و حکایات تکمیل نموده و بشوشن بازگشت بنحویکه رقم زد خانه
و قانع نگار شد و والد بزرگوارش ازین سرای عاریت رخت بر بست مناصب شرعیه کماکان
از پیشگاه خسر و نامداران و شاه با و مرجوع بودند و بهار فیض سرمدی و گل خلق عظیم محمدی
از گلستان طبع قیاضش و میده و فضائل حقیقه نقسانیه را که پیشتر خواست با محاسن شرع
اقدس جمعا داشت چنانکه این مراتب از آثار اقام ان امام همام در تحفه السنیة من مصنفات
آن بزرگوار که بحری است متواج از لالی آبدار و دوحیت مطلوب و اهرنای هواری بر یکنان جویدا
و بی نیاز از اظهار است در شوشن و آن نواح علم نجوم و استخراج قیادیم و ریاضیات رواج یافته
و رونق بخشیده و دست مصنفات عالیله که در سلک تالیف کشیده به تخریر و احاطه انجمن علوم
گواه و فتاوی و سجلات لیغیه اش ثبت سفان و کتب و دایره بر السنه و اقواء است تا این زمان
کسی بر مولفات او تمی و خطائی ندیده و بر اکثری از انما علمای عالیه در بخط خود تحسین و آفرین
نوشته اند میرزا قوام الدین سیفی قزوینی که احوال سلسله سادات حسنی قزوین بر او اتفاقا
بسیر ستور نیست و سید عالی شان سلاله آن خاندان و از مشاییر فضلائی زمان بود بعد
از آنکه شرح مفاتیح آن علامه تخریر و در قزوین با و رسید مرسله متضمن شائش و لغوت
و این قطعه عربی که از منظومات آن دالاتبار است نوشته با و فرستاد

بجسبك ذخر التبتل الملو سوي	بیان مقایم الشرائع كآفیا
ففيه تمام الكشف عن مشكلاته	بطر انیق جاء للغة شافیا
واشرق نور الدین منه بنعمه	عن الله ابدی كل ما كان خافیا

بنام شمری و حسن نقطه و معنوی و درین قطعه تمام است و ای که سید عالیشان در شعر
عربی معیدیل و در نظم لعه و مشقیه و ادخن بنی راداده مکر را در قزوین آن سید مرتضوی

نشان و محول فضلاى عالیشان اذ اقطار جهان مسائل مشکله و نکات غامضه را که موضع
 خلاف فقها و مدح اقدامند از و سوال نموده اند و آن علامه مخیر بر همه راجعات شافی
 با دلائل عقلی و نقلی و رسائل مدونه بالغین سابقی ارشاد نموده و زنگ کلفت و تشکیک
 از آئینه خاطر آنها زدوده است و این مراتب از آثار علم فیض شمیم آن والا جناب در
 رساله جلیله اولی و آن کتابیست مشتمل بر جواب هفتاد مسئله و جلیله ثانیه مشتمل بر جواب
 سی مسئله از مسائل دقیقه مشکله مختلف فیه از فنون متفرقه که سید فاضل عالیجناب سرسید علی
 بنهادی که نهایت اشتیاق بی نیاز از توصیف است در آنها استشکال و از حل آنها
 سوال نموده است و رسائل علویه و در جواب مسائل شیخ اجل علامه شیخ علی مشهور حوزای
 و رساله احمدیه در جواب مسائل مولی احمد بن مولی مطلب مدالی عربستان کاشش
 فی وسط التبار برار باب اولی الالبصار ظاهر و باهرست بالجمله سید والا انشاء
 در علوم مقبول و منقول و سیمع الباع و بجامعیت فریده اصفاغ بود شگفته طبعی و نیکوئی
 تقریرش رشک خنده نوبهار و وضه رضوان و بغایت دلپذیر و در شعر فارسی و لغزو و معما
 بی نظیر بود و الحق حد فصاحت تقریر و شیرینی گفتار و سلاست و عذوبت کلامش
 بذروه علیا و درجه نقوی رسیده و خامه حقائق نقوی پیش خط بطلان بر صفحه مقال کثر
 بنما کشیده علامه و نگارنده ادوار و برگزیده حضرت که دگار بود بارگاه علم و دانش ادا نان
 عالی ترست که شاهباز خیال با ولین پایه او پر واز نماید و کیت قلم ره نورد و رسید آن او
 و طی این بودی از ان سرگشته ترست که مرحله پیاید و بر خیزد و بان روشن ست که مصر
 جهان تاب فارغ از مدح و ثناء صبح تجلی بی نیاز از وصف سناست به وقت طبع وجودت و بین
 و قوت مانده آبی بود آذادگی و استثنائی داشت که دنیا را در نظر همتش قد رکفت غایب بود و بر
 رفاق حقیقه مرزوق نموده بود و به بدل و اینار و اتفاق آن مقرون کمال فردوسی حسن اخلاق
 با اقارب و عشار و ارباب استخاق طریق مواخاة و مواساة می بود و ذوقی و انی و شریحی

و نبات و درویش مسلک بود بآن علوم شبه و جلالت شان که حکام و اعظم جلیل القدر
 نهایتاً دلبسته و راضی میباشند و بآنها سلوک بزرگان بیل می آمد با دینی کسی از طلب و اهل
 تحصیل و درویشان حتی با فقرای روزی و روزگرو فرمایندگان طلبه صاحبان سلوک که دی
 بایست بعلوم و فضل چنانکه رسم علم است مداشتی و از جمل بنایست محتر و این شیوه
 کرده داشتند و روز سوم بعد از فوت والد بزرگوارش با التماس مردم از خواص و عوام
 که بر در مدرسه و دفتر از دحام آورده بودند و استاد معای امامت جمعه و جماعت را
 داشتند بخودن خطبه و ادای نماز جمعه بامامت اندام و بجهت گذاردن نماز عصر
 کهین برادر سید مرتضی را که ذکر احوال او خواهد آمد گرفته و بحجرات امامت برد
 و خود بامردم باو افتاد نمود و فرمود که قابلیت سید مرتضی از برای امامت جمعه و
 جماعت بیشتر از من است و خود اکثر اوقات خمس را در مسجد کجی مقرر نماز میگزارد و در محراب
 شورای مغان که از فضلاء نام آورده و حکام و عمال و که خدا بان و پیش سفیدان
 هر دیار از اطراف و اکناف ایان بجهت تصدیق سلطنت نادر شاه مجتمع و سفرای روس
 و روم و غیره که بآلتاس صلح آمده حاضر بودند و آن جمعی بود مصیب که نادر شاه بکده و کس را
 از مشایخ پیریهان بقتل آورده و چند کس از چشم کند و آنقدر از آلات سیاست جلوه کردند
 که مرغ خون آشام از بهیبت آن در زیر بال نسر طایر پنهان گردید و سپهر برین از بهیبت
 حکم بر خویشین و زوید از بیم سطوتش مجلسی از حواس پریشان تبار از اوراق خزان و دماغ
 پراکنده و ترازگمای رستانی و همه را صورت از هیولی منقصل بود در آن حالت بعد از تقریر
 سلطنت انان بادشاه قماربان سید عالمقدار اشاره رفت که خطبه در بهیبت جلوس
 خواند خطبه که بخوف و هراس که در آن مجلس گردون ماس را نشان نمود و بخواندن آن
 رنگ تشویش از خاطر کنعان زد و در بهیبت معرکه فحشای جهان و ناسخ کلام پلنای شیرین با
 ثبت و قافلهای اعلام و سه لوح سینه تیر خاص و عام است در سفر حجاز که بطواف حرمین

مساوت اند و زبود و در حلقه و نجف اشرف و بکرم نام و در شاه علمای عامه اندا سلطان و بنجارا
 و بندها و بجهت تنقیح مذہب متبع شده بودند با هر یک از سران مذہب اربعه مناظرات
 شائسته وار و در استیلاي آزادخان اقتان باصفان که با دعای سلطنت برخاسته بود و
 بالاخره از بادشاه نیکو سیرت محمد کریم خان زند مقهور گردید مردم آن بلده متفرق شدند
 یکی از اعظم علمای نصاری که او را کشیش گفتندی داخل در زمره اسرای افغانه بود و بجهت
 از خوشیانش او در بصره بودند بعد از آنکه سید عالم مقام اطلاع بحال او به رساند او را خریداری و
 در خانه بعزت نگهداری کرد و از او انجیل بیاموخت و بشروحات آن پی برد و بهم در آن
 اوقات یکی از علمای یهود را از اصفهان و یکی از موبدان مجوس را از یزد بشو شر طلب آشت
 قوریت را با شش وج بسیاری و کتب مجوسی را از نظر گذرانید و این هر سه را از مدتی نزد
 خود نگاهداشت و آنچه داشتند از آنها فرا گرفت و آنقدر علوم متفرقه و فنون مشتته و هنر
 مختلفه در اندک زمانی اخذ نمود که حد آنها را ندانند و بس و کثر کسی را از اظہار متبرآمده باشد
 همیشه میفرمود که اگر بادشاه متفق بود که مثل مصارف بستن پنج میشد و صدی می بستم که بزرگداشت
 اقبال سلف راجع آید و از کنگه داند اس محفوظ ماند و لائق ذخیره خزینة سلاطین قدر شناس
 باشد و طریقه انحضرت در ساکن فرو عیبه علییه که محل اختلاف قضااست و بسیاری از اصولیین
 و اخباریین بسبب اختلاف آراء و عدم محسنت در مثل این مواقع تفرقه اند و قوسط بودیانه
 نمهندین و اخباریین و نمیفرمود که این طریقه با احتیاط اقرب و بعصواب انبست و دین
 جزو زمان که او ضاع روزگار غلب و پریشان و چرخ سنگر بکام سنگیشان میگردد و
 و اکثر فرمان دبان هر دیار وجهت از تربیت افاضل سطوف و ترقی اراذل و اوباش
 مصروف و بی پشت فطرت و سفله نهادند و این سبب متاع علم و فضل در جهان
 کاسد افتاده و دیگر مثل این اقبال نامدار بر صحنه ظهور آمدن دشوار و امر بیست محال است
 در بعض بلاد فرنگ مانند انگلستان و دیگر اماکن که در قوانین سلطنت و مملکت داری گرده

یونانیان را بر داشتند و به نیروی القات سلاطین سده گشتند و دانشمندان
مرد و باطنی در به عزت و اعتبار آمد آنگاه را نقل و دانشمندان در آن کشور بر مرصه وجود
آمده اند که احصای آنها عیسرست بر طابع قاطبه مردم آمد با حتی عوام و مردم با زانو
حکمت و دانش هر رسم و طبع و احوال درین اوان انگلستان رونق نمکین با نارا شرافیان و
یونانیان در هر یک از فر دایه گان آن مملکت ناخ فضائل فیثاغورس و افلاطون است وجود
و وجود و حسن تدابیر آن دانشمندان با فرنگ ساس سلطنت و مملکت داری آنها بیشتر
و مقظم و با اکثر ممالک بیده مانند هند و ستان و غیره تسلط یافته اقتداری نام دارند درین محاله
گنجایش ذکر آنها مفصل نیست اگر زمانه فرصت دهد در آخرین و ویژه شمه از ادعای و اطوار و
طریقه سلطنت و معاش مردم آن دیار رقم زده خامه بدایع نگار گرد و ناظران را موجب شگفت
عظیم خواهد شد القصه از شحات سحاب خامه آن سید والا قدر است رساله مدینه النوحا شیه
اربعین حدیث حسب الامر والد بزرگوارش در رساله و تحقیق قبله حویزه و شوشتر حسب الاستعا
والی حویزه سید علیمان بن مولی مطلب و دالی شوشتر تحفه النوریه باسم والدش و آن ده
مسئله است در ده علم شرح منجمه اسطرلاب بالناس شیخ ابراهیم بن عبد الله بحرانی که بنده منش
استفاده می نمود و بالاخره از برکت انفاس آن بزرگوار بیدارج علیا ارتقا و در حویزه قتل
و اقامت جمیع و جماعت و مد ریس اعتلا نمود و در خالو دایع فی شرح نتائج الشرائع جلد
اولی جلد ثانی رساله احمدیه رساله و تحقیق ضوابط استخراج طلسم سلطانی تحفه السنیه فی
شرح الغنیه المحسنیه و سیاق آن مخالف سیاق شرح سید نوالدین است مائیه مدونه بر فدا
و انی و دیگر حواشی غیر مدونه بر بطول خاصه بر فن برنج و مدارک و مساک و کتب حدیث
و رجال و متنی البیسیب و غیره مخفی نماید که مناعت شعری سا که نسبت بصنائع علیه مقامات
علیه به پستی پایه مخاطبت بآن عالیناب نسبت دادن اگر چه تراختانی چاد پانی است
و لیکن چون گاه گاهی زبان فیض ترجمانش با نشاد آن جاری گردید و اگر بنا سبب مقام

بزرگش بر دوازدهاکی نیست اگر چه کم گفتی اما بنات و اسلوبی که بایستی گفتی دیوان او نمینا
پانصد و شش بیت است از سخنان دل آویزش فیض سحر گاه است هویدا و از ملک طوبی
مثالش دم جان بخش سیمائی پیدا در نظم عربی ملک در ریلکش ز گمز دای خاطر بدیع و سحر
و زلال طبعش رشک افزای سحرش و سحری در طبع و خط عربی بغارسی که اعظم صنایع
شکر شکنان شیراز اسلامی احسان و نوال داده و در بدیه گوئی بسوای قدسی سر و نشان
در گنجینه معانی کشاده غیر مخلص دست یکی از غزلیات سحر طرازش که با عارف شیراز و سارگشته

سفرهای آرایه

یاجیرة بنید لہ رقبوا الجوارا	صبر علی جفا کہ ضیعتہ الذماری
افروخت صبح پیری شهبای صلی گنبد	دام علی لیا لی بتناع العذاری
پیرخان سحرگر که کوی ماگز رک و	دستی زباده افشاند بیدار کرد مارا
کی بیدلان شعوری وی فایان حضور	فاح الضیاء انقلد لو نکسر النجارا

بسیب اندراس و اثر جارجواس حافظه با تمام عزال مساعدت نکرده و با نچه در نظم ظاهر بود
اقتصاد رفت روزی و یکی از مجالس مناومت و کس انتظامه آن و الاجتباب و لان ما به
علی الصراف و مولانا محمد دای که مگر که هر یک در عینه بنویسی هم آورده خانقانی و التوحید
در رشک سعدی شیراز در شیرین زبانی بودند و در باجی نوشته بخودش دادند و بنویسند
ناظمان سخن است اسد های مخلص نمودند و در نظم هر یک مدیه جوابی نوشته بآنها دادند

علی مرآت سوال

ای صبر ز دشمنی بخش جان	من ذوق بقدر و تو نورشید زمان
خواهم ز عنایت که تا بد بر من	نوری که تخلص جان باشد از انان

جواب

ای صبر ز فتود افکار و خیال	گنجینه دل ز دانش مال مال
----------------------------	--------------------------

چچ بتوشد کمال چون نگه بزر اکیر می حاجت نباشد بسؤال

مولانا محمد اوی کا نگر قطع

برد گشت ای خسرو باب سخن قسوت شده چون ناصیه فراسن
از کرمیت تو سفته آمد ارم سازی بتخلص نومشور ز من

جواب

ای تیر فلک تراست پوسته کیش برجیس کمان نداده است پیش
آوازده ترا زهر گوش بلند قواس بود خلعت سکیم و میش

مجلسید عالیجناب بعد از صرف عمره نشر علوم و حق جلله و خیرخواهی عباد و در او اخر عزت گردید
وجهیست از معاشرت خلق بر تافت تا در سنه ثلثه و سبعین و مائه بعد الف ازین
جهان فانی بروضه رضوان شتافت و داغ حرمان بردل خرد پروردگار گذاشت
و در جوار والد بزرگوارش خوابگاه یافت حشره الله فی جواره مع الصدیقین
از نتائج افکار موالا قواس است رباعی در تاریخ وفات تاریخ

از احمداوند جاندار قدیم علامه دهر سید غلام مستقیم
در بانع نیم جای اوست قواس تاریخ وفاتش طلب از بانع نعیم

دوازده پسر خلف شد سید ابوالحسن سید جواد سید عبدالهادی سید بهاد الدین
سید عبدالرحیم سید علی اکبر سید عبدالمهدی سید ابوتراب سید محمد امین سید عبدالسلام
السید نعمه الله المعروف بسید اخانی سبط السید نعمه الله بنجر آتری
علیمی باهر و فیلسوفی شاهر بود در رتبه العالم سطور است السید العالم السید نعمه الله بن
السید نور الدین الشهیر بسید اخانی سید عالم بقدر و در فنون هندسی و ریاضی منشرح صدر
بشعر و شاعری رضیتی تمام داشت دیوانی تخمینا سه چهار هزار بیت از وی یادگار است
اشعار برجسته دار سید تخلص است در جوانیها از شوهر برآمده در عراق و خراسان تکمیل

علوم ریاضیه پرداخت و از آنجا بندگان افتاده از بادشاه محمد شاه عزت و احتشام یافت
در بسین پنج جدید محمدشاهی سرآمد مصدقان دقیقه باب واحدی اخترشناسان بطیوس
انتساب بود و در پیشاور در سنه یک هزار و یکصد و پنجاه و یک بمآقصب در گذشت رحمت
السید حسین بن السید نورالدین برادر سید نعمه آمد سابق الذکر است
در تحفه العالم مسطور است السید الاولی الاجل الفاضل الادیب الاکمل السید حسین بن
السید نورالدین سیدی عالیشان و رفون ادیب و ستگای عالی داشت کسب فضائل از والد بزرگوار
خود نموده و در هدایت حال بنده افتاد چندی چار و ناچار بتکلیف محمد شاه و در شاهجهان آباد دینی
اقامت نمود و اضلاع این کشور منافر طبع آن عالی جایگاهت چنانست حال هر کسی که او را
فی الجمله تمیزی باشد با اختیار خود در رضا با ندرن نشید به بالجه از شاهجهان آباد به بنگاله و از آنجا
بر جهاز سوار شده عود ب وطن نمود و از استیای روزگار و بنایت عالی هست بود بدست بدل
و ایشانکه بر سلسله و قبیل نموده از اموال بسیار عاری گشته مجاور ارض اقدس نجف اشرف گردید
و در آن مکان بابرکت و انوار بمطالع و تحقیق مطالب علمی و عبادات و ریاضات کام روا
بود و در بهانه نمودن شد طوبی له و حسن مآب در اکثری از کتب علمی تعلیقات ثانیست
دارد و از ویک پسر یارگار نام سید محمد علی السید محمد بن السید نورالدین الشوشتری
البحرانی در تحفه العالم مسطور است السید الاوحد الامجد السید محمد بن السید نورالدین بطیوس
متداوله مربوط و در انشای فارسی بنایت ماهر و جذبه قوی داشت بسی وارسته و آنا و ده
مراج بود در شوشتر گذشت و در جوار والد بزرگوارش آرمید اعلی الله مقامه و از و
هفت پسر بوجود آمد سید احمد سید علی سید حسن سید معصوم سید طیب سید زکی سید کاظم
السید مرتضی بن السید نورالدین در تحفه العالم مسطور است السید الفاضل المحقق
اکمال اسوة العرفا السید مرتضی بن السید نورالدین وی از اعظم فضلائ این خاندان
و در تقوی و ورع از اولیای زمان متخلق باخلاق حمیده مصطفوی و مناقب بااداب و فضیله

مرقضوی بود استفاده علوم معقول و منقول از پدر و برادر نموده بدرجه کمال رسید
 کیفیت ریاضات و سلوکی آن زنده جاوید اشیاع مقامی عظیم بنحواهد در مدت العمر که
 قریب هفتاد رسید بیک خرقه و لب نانی که رازق عباد داده بود و گذرانید و درین نظر
 مدت باز در دوازده مدرسه که داشت بیرون نگذاشت باز داد عزلت بسر برد و پنجو یک
 سبق ذکر یافت با ماست جمعه و جماعات و هدایت و ارشاد و تدریس عمری سپری
 نمود و حواشی تعلیقات مدونه بسیاری در هر فن دارد بنایت عالی فطرت و صفات
 طوئیت و حجبته اخلاق بود آنچه از او صاف کبرای اولیاد در کتب و صفات نوشته اند
 و از آنجا در جهان نشانی نیست و رو بود اعظم و ارکان را بنحواهد مدادی و با نظر آفرین
 نمودی خطب بلینة اعیان و جمالتش آیات بلاغت را دستور و در خواندن خطبه و قرات کلام الله
 رشک برانیدن او و آیات زیور بود باینکه بسبب کبر سن آثار هر مری و شکسته در پیکر
 انورش ظاهر بود اما قوت جواس او بدرجه کمال اصلا فتوری و کلامی آن نور دیده و باب
 فضل و کمال راه نیافته بود چهار پنجهاله بودم که والد میر و ساعی سعد بحیث تعلیم معین نمود
 در آن روز مرا با خود گرفته بخدمت آن بزرگوار شتافت و استاد عای تعلیم مرا کرد و اولا
 بناب بعد از جمله این کلمات را سه مرتبه تلقین بحدیبی سهل و دستر که تقصیر و فاسخه
 خوانده نوازش نمود و در نیکوئی تغیر و شکفته طبعی او و کبر پرانید و ام در سن کمولت
 بلا اعلی انتقال و در بارگاه سپید نور الدین مدفون شد اللهم ارحمهما و احشهما مع
 اولیائک و از ویادگار ماند سید ابراهیم سید اسمعیل سید برج سید نور الدین سید تقی
 سید حبیب الله سید طالب بن السید نور الدین نور الله مرقد هما فرزند
 از چند سید و صوفیه در ریخته العالم آورده و السید الکبیر مظهر العوارف و المفاخر و المناقب السید
 طالب بن السید نور الدین و الدار اتم اتم و معلوم متداوله عالم بود دینی عالی و جودی کمال
 و داشت گنج شایگان دولت پیشادایان و ادب بزرگان تمش قدس سر می نمود و بر حجه دسترس

او بود حق قوت شبانروزی خود و عیال را از این آثار مستحقین محضه قصور نمی نمود و خصال حمید و شکر
کمال و بنایت خوش صحبت و شیرین خال بود و همواره بطریقه امر و طرز اعظم و وز گانگه زانید
در یابی مصلوم و حمایت ضعیفان از ظلم و اتو یابی اختیار بود و دیگر از ابقای باطل و تکمیل ظالم
نمی نمود و باعمال و کارکنان دیوانی به رشتی و بختی سلوک کردی در عرض پانزده شانزده سال
که خدمت او بود و ام هرگز ندیده ام که ناز و تجدد و شب بیداری از وفوت نبرد و با بعد از
نیمشب در بستر استراحت باشد اعم از صحت و مرض و همیشه در ناز و گریه بان بود و حق است
که مراتب حق شناسی و مجاهدات او را مقامی دیگرست و در آخر شب نهم محرم الحرام سنه تسعین
بعد المائة و الالف ازین دایره قرار بیا لم انوار پوست و در جوار والد بزرگوارش آرمید
اسکنه الله فی جواره و حشره مع اجلاده مولانا قواس قطعه بنایت بنجیده و در تاریخ
دار که در بیت آن یادگارست تاریخ

از دوحصر خانه قواس نزد سال فوتش از وقایع آشکار
بانمی و عزت و اولاد او جای او جواز پشت کردگار

و از و خلف شد سید محمد شفیع سید محمد جعفر سید صادق سید نورالدین سید عبداللطیف
السید رضی بن السید نورالدین الموسوی الجبازی
الشوشتری از افاضل عصر و اعظم دهر خود بود در تحفة العالم مطبوعه السید
العارف البیہقی النوب الباهر الخضر السید رضی بن السید نورالدین دی از افاضل
اصحاب عرفان و از اسلام زمان بود کتب مفصّل در خدمت والد و برادر نمود و بدرجه
کمال رسید علوم ظاهر و باطن را جامع و وارنگی عجیب از بیانی او لایع بود و حاشی و بیانی
در اکثری از کتب علمی از دیده ام و انشاء شرفارسی با سقاقت سلیقه و وجودت ذہن
و شور و شوق و نمک کلام از جمله یکم تا ازان و دیگر نیکوئی و تقریر و فصاحت و تحریر محسوس و بیانی
زمان بود و در جوانی او و سید حسین برادرش بنده افتاده بعد از و انگلی و در چند

بشاهجهان آباد بکلیف بوالمنصور خان که از اعظم قمرالباشیه خراسان و بوزارت اعظم
 مفتخر بود اقامت نمود بالآخره عازم وطن شد و در آن روز راه کابل و قندهار مسدود بود
 و در حیدرآباد دکن شد که از آنجا روانه شود نظام الملک اسفندیه که از اعظم هندستان
 و فرمان فرمای دکن بود مقدم او را گرامی داشته و در انجا کباب داشت با آنکه بسی شتاق
 نمود بوطن بود و میسر نشد و در انجا سکنی نمود اما هر قدر که از نظام الملک تکلیف خدمتی
 و منصبی باورفت مقبول نیفتاد حتی بخدمات و مناصب شریعه مانند صدارت و امثال
 آن سرفرو دنیا و در وقت درند او هر چند زمانه ناسادگار اقبال بدلت و تبصیر و نیکی را
 که درین تنها و پانزده سال قبل از وفات غلوت براجش غالب آمده و بالمره از غلوت
 انقطاع فزید و در صومعه که داشت دفنی در پوشیده بپادشاه و حق طلبی بقیه عمر گذراند
 و درین ظرف مدت پانزده صومعه بیرون نگذاشت و اصلا پیرامون انتظام معاش ایشان
 هم نگریید و در آن باب فرزند اکبر خود سید ابوالقاسم را مختار کرد و بود تا اینکه جنازه
 او را از صومعه برآوردند و مدفون ساختند و خداوند تعالی این مصیبت و رشب
 بست و چهارم جمادی الاولی سنه اربع و تسعین و آنکه بعد الالف اتفاق افتاد و بوال
 برجسته و منکبات لیثش در آن دیار برالسنه و افواه جاری و اقدس تخلص آن برگزیده بود
 از دو و پسر خلف شد سید ابوالقاسم و سید زین العابدین و غلام علی آزاد بلگرامی که معاصر
 میررضی مذکور است و در تذکره مآثر الکرام بیگوید که اقدس تخلص میررضی خوشتری است و ولد
 سید نورالدین شیخ الاسلام بده خوشتر بود و منصب شیخ الاسلامی آمد یار از قدیم الایام بآباد
 اجداد او تعلق دارد و ولادت میررضی در خوشتر سنه ثمان و عشرین و آنکه و الحاق واقع شد
 از آغاز شور و امن کسب فضاکی برزد و علوم عقلیه و نقلیه در خوشتر از خدمت والد خود
 و بعضی فضایل آن و یا راخته نموده و بعد از آن شب زباحت جولان داد و هفتاد و هشتاد
 و قم و کاشان و سائر بلاد عراق و عجم را تا شاکر و درین اماکن نیز تحصیل علوم پرورخت

و ايضا عراقی عرب را بر سر نو و دوشانی سادت در عتبات عالیات مالید نگاه نظامی عزم
 بجنگاشت هند و شان بر بست و در سینه و اربابین و ماته و الف از بند بر بصره به بند رسوشت
 رسید و ایامی درین شهر توقف نموده از راه دریای سرخ بدیار بنگاله کشید و در سایه
 عاطفت نواب شجاع الدوله ناظم بنگاله بصیغه مصاحبت مدتی بسر برد و بعد انتقال نواب
 مذکور رفاقت نواب مرشد قلیخان صوهدار او را در پیسه برگزید و چون مرشد قلیخان بدکن آمده بنگاله
 مراجعت نمود و بعد چندی از مرشد قلیخان جدا شده در خلال مرخصی نواب آصفجاه
 خدیو کشور دکن مدتی روزگار گذرانید چون مسلک او و ارنگی و استقامت آخر الامر
 دست از مصاحبت آصفجاه برداشته در حیدرآباد دکن گوشه اتز و گرفت و بایک
 از سادات نقشبندی که اندک متوطن حیدرآباد اند وصلت نموده بتاهل پرداخت فقیر را
 اول در لشکر نواب آصفجاه سه ستین و ماته و الف بامیرالافتابهای سنونی دست داف
 بعد از آن در سه خمس و ستین و ماته و الف و در دفتر حیدرآباد و در رت بست و وید
 و وادید و کمر بعل آمد امر وزیر بی نظیر زمانست و در ملاقات سان و صنوف ضیاع
 ممتاز افران اتقی کلامه مولانا السید زین الدین بن السید اسماعیل بن السید
 صالح بن عطاء الدین الحزازی و در تحقیق العالم مسافر است بدین حال عالیشان السید
 زین الدین علیه الرحمه وی عالمی تخریر و فاضلی بی نظیر است و کسب علوم از خدمت سید
 عبدالدنوده بود و در اکثر علوم افادست پناه خاصه در نحو که سید یعقوب و دران فن از
 بکه تا زمان و بغایت با دسگاه بود بر کتب هند اوله مانند منی الایب و الملول و استقصاء شرح
 المع و مشقیه و شرح نخبه در طی مباحثات حاشی منیده و متفرقه در مسلک تخریر کشیده و در عا
 و فارس بغنیص صحبت بسیاری از فضلاء نامدار رسیده و خانج را بنایت نیکو و با سلو بی که است
 نوشتی حقیق و بدایت تخیل بعض البات را در خدمت آن بزرگوار خوانده و قایم بنی عالم
 خدمات را از خدمتش استفاده نموده اند و در حجت و کت الفاسش مدد جانت

علیار سیده اندرسن کبوت که عزا و یکصد و کسری رسید و تمام آن عمر گرانایه صرف نشر علم گردید
 ازین در فناء ابرقائستافت و در جوار مرقد سید نور الدین خلف سید نعمت الله جزیری
 آرامگاه یافت حشره الله مع الصالحین از دو چار پیر متولد شد سید صالح و سید یعقوب
 و سید اسمعیل و سید محمد علی سید یعقوب در حقان شباب بی او داد و عقاب در گذشتند
 باقی هر سه بزرگواران تاجین تحریر رساله در قید حیات بزبور علم و فضل آراسته و بجلیه زبده
 تقوی پیرانته اند میرزا ابراهیم ابن میرزا نعمات الدین محمد الاصفهانی الحو
 قاضی اصبهان ثم قاضی العسکر النادری صاحب کلمه امل آمل آورد که میرزا
 ابراهیم مذکور را عجمیه دوران و ناده زنان و فاضل یکناد و عجمیه بلکه در سائر ازمان بود و در
 فقه و اصول با هر دو رجحت حاذق بود و نهایت دقیق النظر و جید الفهم و عمیق التفکر بود و اولاً
 در بلده اصفهان قاضی بود و ثانیاً بقضای لشکر نادری اقامت داشت و من بقاء فی شهرت
 شده ادم بنایت علو الکلام و خوش اخلاق و نیک اعتقاد بود و از تصانیف او سست
 رساله در تحریم غنا که در آن بر رساله فاضل منظم سید ماحد کاشی رد فرموده و رساله در بیان
 آنکه در ابراهیم و دنیا نیر سکه دار آیتله یا تمیمی غاصب آنرا مواخذه مثل میشو و یا تمت و نیز
 آورده که میرزا ابراهیم مذکور قبیل ظالمی بدار البقار حلت فرمود و صاحب کلمه اگر چه سینه
 و فائش نوشته بود لکن چون نسخه منقول عنه بنایت سقیم بود و بخوبی واضح نمیشو لهذا ترک
 آن مناسب نمود محمد امین بن محمد سعید الاشراف بن ملا صلاح المازندرانی
 در اجازه ملا حیدر علی سطور است که مولی محمد امین مذکور و فاضل محقق بود و از تصانیف
 او ست شرحی مبسوط بر قسم کلام از تهذیب ملا سعد الدین قناتزانی و رساله دیگر فارسی
 در بحث امامت محمد علی بن محمد سعید الاشراف برادر محمد امین سابق الذکر است
 غلام علی آزاد در مآثر الکرام بعد ذکر احوال پدرش محمد سعید آورده که میرزا محمد علی دانا
 تخلص سپهر ملا محمد سعید مردی فاضل و شاعر بود و در مرشد آباد فوت کرد و اشهد سعید

آقا محمدی بن آقا هادی بن ملا صالح المازندرانی ملا حیدر علی مجتبی رو
 بعد ذکر آقا هادی پدر آقا محمدی میفرماید که پسر آقا هادی قاضی آقا محمد محمدی شیب
 و مصنف مائیه شرح مختصر الاصول عضدی است و نقل کرد و اندک که آقا محمد
 مذکور در زمان خروج شاه طهماسب ثانی ابن سلطان حسین مغوی بدست افغانه
 قندهار که تسلط بر اصفهان یافته بودند شهید شدند قاله صاحب تذکره العلماء از تلامذو
 آقا محمدی مذکور شیخ محمد بن حاج شیخ محمد زمان قاسانی است کافی لشکر و السید
 بشیر الجیلانی الرشتی عالمی نبیر و فاضل تخریر بود صاحب تکیه فی ال آورده که
 سید بشیر مذکور از فضلاء زمان و علمای عصر بود ماهر در فنون حکمت و محقق و اصول
 فقه و حادق و در فقه و دیگر فنون بود و ایضا گفته که بعضی افادات و درایات او بن سید
 وی مطبول یافته و سن شریفش قریب به نود و سال رسیده بود که رحمت حق چوست و ابو ط
 صاحب منقح المقال او را بر مائیه کتاب خود ذکر فرموده و گفته السید بشیر الجیلانی
 کان من السالکة الاذکیاء الخادیه میرزا بدر المدعو بآقا میرزا صاحب تکیه فی ال آورده
 که میرزا بدر اسر و بآقا میرزا عالم و فاضل و استاد من بود و خوانده ام پیش او باده حکام
 از شرح عضدی و متعلقات او و کتاب العقل و التوحید از کتاب اصول کافی کلین
 قدس الله روحه و تودر صریحه السید ابراهیم بن محمد التمی ثم البنضی ثانیاً ثم
 الهندی ثالثاً صاحب تکیه فی ال آورده که سید ابراهیم مذکور فاضل محقق و عالم
 مدقن صاحب فطانت عالییه و درایت نامیه و متقی و جامع و کامل و حادق و در حکمت کلام
 و حدیث و اصول تفسیر و فقه بود و بخدمت وی در مجلس حاضر شده ام از تصانیف دست
 شرح کتاب معانی لائحین کاشانی و شرح کتاب دانی و اینها از رسائل مفروده السید
 محمد ابراهیم القزوینی شیخ طهریزین در سوانح عمری خود بنویسند و ذکر کسانیکه انشای سفر
 خود بنده مت ایشان رسیده گفته دیگر از فاضل سید العلماء میر محمد ابراهیم قزوینی است جات

مستوفی منقول و از انقباض بود و در السلطنت قزوین ایشان را دیده ام و صاحب شد و در
 بعد از آن گفت که وفاتش سه بضع و خمین و آنکه بعد از الف اتفاق افتاد احجاج سبیل
 الاستغفار فی الخاتون آبادی صاحب تکلمه آورده که وی از اعظم علماء اکابر فضلا
 بود اگر چه در زمان او بودم اما بخدمت او مشرف نشده ام لکن مشایخ و علماء را شنیده ام
 که مدح و ثنای او بسیار میکردند و تحقیق و تدقیق او را می ستودند حتی که شنیده که فن سستی
 که اصعب فنون است میدانست و درس موسیقی شفا میفرمود و دهمت و اهتمام او در
 تحصیل چنان بود که شرح مطالع نام با متعلقات آن در عرض مدت هفتده سال خواند
 و با اینهمه کمال زهد و تقوی داشت و لباس او درشت و غذای او فقیرانه بود و مالها
 بسیار داشت همه را بپدر خود عطا فرمود و شش طکر که در ایام ولیایی مبارکه در پیرای
 علماء زیاد و فقر را از مضایقاتی خیر و بکند و باغذیه لذیذه و طعمه نفیسه اطعام نایده آورده
 که سلطان اشرف قلی باوی روزی بزبارتش آمد و آن مرحوم تبطیم شاه برخواست و سلطان
 مذکور فروز از خوشبخت السید احمد بن امیر محمد حسین عینی السکاکه
 صاحب تکلمه امل آورده که سید احمد مذکور شهابی ساطع و سینی قاطع و نوری باهر و قمری ظہیر
 و دریائی داغر و درجیع علوم باهر و فائق بود و در منقولات و منقولات دستگاه و افزون
 در او اهل شباب بلاقات او مشرف شده ام و از او استفاده کرده ام و تاریخ وفات
 او را یاد ندارم انتی منحصرا مولانا احمد الطالقانی القزوینی صاحب تکلمه امل آورده
 آورده که مولانا احمد مذکور از اهل طالقان بود و در قزوین نشو و نما یافته و تحصیل علوم
 و تکمیل علوم فنون در همان جده فرمود اسم او در اهل عبداله ام بود و علمای بیستم او مکلف شدند
 و احمد نامش گذاشتند پس همین اسم اشتهار یافت بالجمله مولانا مردی فاضل بود و من
 او را ندیده ام اگر چه در زمان او بودم اما مصنفات او را در علوم مختلفه دیده ام من علم
 آنست شرح کتاب الطهاره از کتاب بدایه الدایه شیخ حر عاملی علیه الرحمه اگر چه با خدا و شیخ

دروس علامه خوشنویس بود چنانچه به تبقیه بر من ظاهر شد اما خود نظر در آن مبالغه شهادت
 بفضل و کمال او دارد و از مصنفات او فوائد متفرقه است بر حاشیه عدة الاصول ^{خلیل}
 قزوینی و حاشیه دار بر حاشیه حاج علی اصغر که بر حاشیه عدة الاصول ملا خلیل مذکور است و دیگر
 حواشی دارد بر غیر این دو کتاب و از حواشی او حدیث فہم و دقت ذہن و قوت طبع او
 اشکار است انتہی لخصا السید احمد الاصبہانی الخاتون آبادی المجاور لشہد الرضا
 علیہ السلام صاحب مکملہ اہل اہل آورده کہ سید احمد مذکور از مجاورین مشہد حضرت امام
 رضا علیہ السلام بود و فاضل خلیل و عالمی نبیل بود بملاقات او شرف یافته ام و در مجلس درس او
 حاضر شدہ مجاورت او را صلیح و مسانئوہ ام و در بلد یکہ او مجاور مولای خود بود و او دجاء
 در علم فضل و متعلقات بنایت صلاح و تقوی بود و با وجود و تجرد در فقہ و در سوغ مکتب اجنب او
 احتیاط و راقدا داشت و عمل بنایت احتیاط میفرمود از تصانیف شریفہ او رسالہ
 دیدہ ام کہ تالیف میکرد و در جواب اعتراضات بعض مخالفین کہ از ہند فرستادہ بود
 و اعتراضات مذکورہ بر کتاب حق البتین اخوند ملا محمد باقر مجلسی علیہ الرحمۃ بود پس جواب
 آن را مصباح پنج خوب و اسلوب مرغوب نوشتہ و بنایت جودت علمی فرمودہ و وفات
 سید احمد موصوف در مشہد مقدس حضرت امام رضا علیہ آلاء التبیۃ و الثناء و ستہ کنیز
 و یکصد و شصت و یک ہجری اتفاق افتاد محمد بن سعید بن السید سراج الدین قاسم
 بن الامیر محمد الطباطبائی الحسینی آیینی القمیبائی مولانا عبدالمعلی طباطبائی
 بر حاشیہ کتاب اہل اہل از جامع الروات نقل کردہ کہ محمد بن سعید مذکور طویل القدر و رفیع
 المیزان و عالم و فاضل و کامل و راجح و متدین صاحب تالیفات است از ہنر کتاب
 منافع الاحکام در شرح کتاب آیات الاحکام ملا احمد ارجلی طاب ثراہ و رسالہ است
 در اجای موات و حاشیہ بر حاشیہ فاضل زکی مولانا عبدالمعز دیوبندی مرتبہ انطق و لاؤ
 محمد بن سعید مذکور در سنہ اثنتی و تسعین بعد الالف است و رحمہ اللہ الامیر اسماعیل

انما تون آبادی صاحب تکلمه میفرماید که امیر اسماعیل مذکور از علمای مشهورین بفضل و تحقیق بود
 والحق که او در دریای انکار تنقید کرده است اما انکار او نفع ندارد از تصانیف اوست
 شرحی مبسوط و ضخیم بر اصول کافی دیگر حواشی مدونه بر شرح البیات اشارات و متعلقات
 او در سائل متعدد در حکمت و غیر آن میرزا محمد باقر شیرازی از جمله باهرین و اعلام در فن
 حکمت و کلام از معاصرین شیخ عبدالبنی قزوینی صاحب تکلمه امل آمل بود چنانچه در کتاب
 تکلمه مسطور است که میرزا محمد باقر شیرازی در ایام جوانی بدرجه عالی فائز گشته صاحب من
 ثاقب و فهم نافست و با وجود حدیث سن کمال حسن تقریر شنول درس کتب مبسوطه و اسفار
 کبیره می باشد حسن تقریرش بجایست که محصلین و طلبه علوم از حسن تقاریر و بدایع بیانات او
 منبهر میشوند با جمله میرزای موصوف مهارت وافر و بهره باهر در حکمت و کلام و عربیت داشته
 و صحبت های مرغوب و سخنانی دلچسپ و مطلوب میداشت انتهی محصل کلامه مولا آنا
 محمد تقی الدامغانی از فضلاء کالمین و معاصر شیخ عبدالبنی قزوینی بود چنانچه صاحب
 تکلمه امل امل بد ذکر و وصف او گفته که دیده بودم او را در آشنای سفر اول که بطرف
 مشهد مقدس امام رضا علیه السلام نموده ام و در عجب آوردم مراحل فضل و کمال و قوت
 علمی وی مولا اسماعیل المازندرانی صاحب تکلمه امل آمل آورده که مولا اسماعیل المازندرانی
 که از ساکنین خاجو تست و آن محله ایست از محلات اصفهان وی از علمای فاضلین صاحب
 تحقیق و فنیق در علوم و از فرسان کلام و فحول اهل علم بود با جمله صاحب تکلمه بسیاری اندک
 و مناقب او ذکر فرموده و گفته که بعضی ثقات شنیده ام که کتاب شفا را بتامه سی بار ملاحظه فرموده
 یا بخواندن یا بتدریس یا بطلاله و شنیده ام که بای چند ورق از کتاب شفا افتاده بود آنرا
 بیا خود نوشت چون کتاب صحیح مقابل کرد و در یک حرف یاد و حرف تفاوت بود
 بویکتب معروفه و متداوله فن حکمت و کلام و اصول پیش او بنایت آسان بود و از تشریح او
 نایکه مردمان او را مخاطب بخطاب ان هذا الشیء عجیب و ان هذا الشیء یجاد ساختند

و آن مرحوم باین نوع عمل و در حکمت معرفت تام داشت و رفقه و تفسیر و حدیث و در تمام این علوم صاحب تحقیق بود و بجلوه آیتی عظیم از آیات الهی و حجتی بالنسبه از حجج جناب باری تعالی نشانه بود و باین همه اشتغال بعبادت بسیار داشت و زاهد و گوشه گیر و عزلت گزین بود و از مردمانیکه برای دنیا تحصیل علم میکردند حسد و بغض داشت و مواظبت بسبب نبویه و اخلاص تام بحضرات ائمه علیهم السلام داشت و صاحب شدت عظیم در تسبیح عقاید حقّه بود و در اجرای امور دین بهمت عظیم داشت شنیده ام که مردی نزد علما آن زمان حاضر بود و در آشنای سخن آن مرد بیدین سخن گفت که ولایت بر انکار معاد جسمانی داشت و پادشاه با او میله داشت پس شخصی از اهل مجلس گفت که ما نزد مولانا اسماعیل کسری را میفرستیم هر چه او بفرماید حق است و همان امر را عقاید باید داشت پس فرستاده بخد مت مولانا آمد و ماجرا بعرض رسانید مولانا فرمود که آن مرد و پادشاه که خوردند بیداری را امر صادر را با و فصل بیان فرمود و از تصانیف مولانا اسماعیل کتب بسیار اند و چه اشی بسیار بر کتب علوم می شمار و آنچه بر من رسیده است و پیش من موجود است رساله ایست در ردیه علامه خوئساری در بحث زمان موهوم و فاش در سنه سبع و سبعین بعد المائنه و الا اتفاق افتاد السید ابراهیم القاسمی بکسر التثنيه آخره نون الی قاتن بلده عبدطیس بفتح الطاء المملوّه مدینه بنیسا بور و اصبهان و کرمان شیخ عبدالنبی قزوینی در کلمه اعلی آورده که سید ابراهیم قاسمی بعهده شیخ الاسلامی در بلده قاتن اقامت داشته وی عالمی عامل بود و در بلده مذکوره او را دیده ام و عالمی باصلاح یافتم رحمه الله تعالی آقا محمد باقر الهدای از قضای عصر خود بود و صاحب کلمه آورده که آقا محمد باقر همدانی عالمی فقیه و شیخ الاسلام همدانی بود بزیارتش مشرف شده ام وی از اکابر صلحا بود السید محمد باقر بن محمد ابراهیم الهدای فی فرزند ارجمند سید محمد ابراهیم همدانی سابق الذکر است صاحب ذهن دقیق و فکر عمیق بود و سحت فکر در علوم حقیقه و معارف الهیه بکدی داشته که فوق آن نیست

کتاب فی التکملة وایضا در آن کتاب مسطور است که قبل از تالیف این کتاب بنی کتاب تکمله
 بدست بست و پنج سال او را دیده بودم دام ظلّه الوریف علی الوضیع و الشریف
 انتهى کلامه الحاج محمد باقر الرشتی از صاحبین و محدثین بود صاحب تکمله آورده
 که الحاج محمد باقر الرشتی کان محدثا صالحا لانه کان اخباریا انتهى آقا محمد باقر الرشتی
 از مجاورین نجف اشرف بود صاحب تکمله اهل آمل بسیاری از مدح و مناقب آورده
 مجلسی این است که گفته آقای مذکور بحر ذخائر علوم و دقایق النظر و عمیق الفکر و ماوی انواع
 معارف بود در سه او دار الشفای یاران بهالت بود و کلمات او اشارات بطریقه نبات
 از ضلالت باطله به درخ اوصاف بسیار میفرماید که آقای موصوف تحصیل علوم و اکتساب فنون
 و رسال بکبر و یکصد و پنجاه هجری در بلده اصفهان فرموده و نزد حافظ علمای آن زمان نمود
 می نمود تا آن که فضل او در عراق عرب مشهور شد بنده که ریشه لغای او شرف
 شدم و نیز گفت که آن هودا مظلّم من قتلان هاد السلاّم فی مجادیر من بفخر به
 سكان البيت الحرام نسأل الله الیكون فی حضرته و الشرف بمشهداته و خطبته
 انتهى مولانا اسمیل التبریزی صاحب تکمله اهل آمل آورده که مولانا اسمیل تبریزی از مجتهدین
 علمای بلده تبریز و شیخ الاسلام آنجا بود و در علم و فضل هر چند متوسط بود اما در اجرای امور
 دین و امر معروف و نهی عن المنکر نهایت اهتمام داشت و نقل است که مولانا مرد
 حکم کرد و ادای زکوّه و حج و آن مرد مالدار بود چون مؤثر بنفقتاد بنجد ام خود امر کرد و او باز نرفت
 و چنان کردند و از عجایب حکایات مولانای موصوف آنکه در تبریز تو گویی بسیار مالدار
 بود و بنده تخیل مال خود را بنخور و دزدی داشت بعد از فوت او مولانا بان زن نکاح کرد
 و جمیع اموال را برضا و اجازت زوجه بنقر او مساکین داد و در مدینه اصراف نمود شنیده ام
 که آن مال ده هزار تومان بود و انتهی مطلقه میرزا محمد جعفر بن سید علی التخفاف
 صاحب تکمله آورده که میرزا محمد جعفر مذکور فاضل عظیم القدرت و عالمی طویل الرتب بود و محقق

از فرقدین بالا و مرتبه بنایت معلاد داشت اگر میدید محقق دوانی و فیکه آن مرحوم در حاشیه قدیمه شرح تخریر میگفت چنان دشت و حیرت او را حاضر میشد گفت صورتش نمیشد که است شیخ ابوسلیمان که تحقیقاتش را به بند و گجاست ابو نصر تا در قیافتش بشنود صاحب کلمه همچنین کلمات بسیار در مدح و بهائنه و وصف وی آورده و نیز گفته که درس حاشیه قدیمه همچنان فرمود که اتفاق اهل علم است هر آنکه گاهی بچند رسی اتفاق نشد با بطله صاحب کلمه بعد مدح بسیار و ذکر کرامات و مقامات آن علامه روزگار فرموده من شاهد فلجیح الیه

الشیخ علی بن عبد الله بن عبد الصمد بن محمد بن علی بن یوسف بن سید الاصبی البحرانی مشوب بسوی قریه اصبع که از قریای بحرین است جدش شیخ محمد بن علی بن یوسف عالم طلیل و از تلامذه سید باقر بن بطله شیخ علی مذکور از اکابر حاضرین مجلس درس شیخ احمد بن ابراهیم و اندیش شیخ یوسف بحرانی بود چنانکه حال مباحثه اش بحدت او در ضمن احوالش مذکور شد و در لوله مطبوعه است که شیخ علی مذکور فاضل دقیق النظر خصوصاً در علوم ادبیه و عقلیه بود و بحدت شیخ از زبان بن عبد الله بحرانی قرات کتاب استبعاد نمود چندی کثیر از فضلاء مجلس درس و از ایشان شیخ از جمله مصنفات او کتاب ترتیب فهرست شیخ طوسی است و دیگر شرح و تفسیر از شیخ علی بن عبد الله بن محمد صاحب است که فاضل فقیه و اعجوبه روزگار در علم ادب بود و دیگر مشغول قرات بر قبور بود مثل شاگرد خود شیخ علی مزبور که هر دو ایشان مثل قرات بر قبور داشتند و شیخ علی مجد حاجی از تلامذه شیخ محمد بن یوسف مغربی بود و علوم ادبیه و عربیه و عقلیه و حسابیه را بحدت او خوانده و انصاف کتاب شرح لعمره را بحدت شیخ محمد بن احمد بن ناصر بحرانی قرات نموده بود و شیخ محمد فقیه و اصولی بحدت و دقیق النظر و طریقه و لطیف و متواضع و صاحب تصانیف بود و نیز شیخ یوسف بحرانی آورده که پدرم میگفت و فیکه استاد شیخ سلیمان در عجم بود بحدت شیخ محمد بن احمد مذکور و طلب درس نمود و من

از راه قواضی که با استاد من داشت اجابت فرمود و سن شریف او قریب بهشتاد و سال
 بود و در نماز جماعت شیخ حجری اقتدا میکرد و حال آنکه خود افضل از او بود لکن از راه انهم
 نفس و تواضع در اختیار امانت تو رع میکرد و انشی کلاس شیخ حسین بن محمد بن
 جعفر الماحوزی البحرانی منسوب است بسوی ماحوزیم و حای مطه و زای هجده در آخر
 که از قریبای بحرین است و شکل ست بر سه قریه از جمله آن قریه دُوج بضم دال مطه و سکون
 و او دفعه نون قبل ازیم که سکن شیخ حسین مزبور بود و از اعظم اساتذہ شیخ یوسف بحرانی
 و تلامذہ شیخ سلیمان بن عبدالعزیز البحرانی بود صاحب منشی القال فی معرفۃ الرجال بقریب ذکر شیخ
 یوسف آورده که استادش عالم علامه شیخ حسین ماحوزی عالم عامل و فاضل کامل مجتهد
 صرف بود و مولانا آقا محمد باقر بهائی رحمه الله فرموده است که اطمین بسیار بر اخبار من
 میکرد و میگفت اخباریان جمعی اند که میگویند آنچه خود نمیکند بقیلہ و ن من حیث لا
 یستخرجون انتہی و صاحب قزوین میگوید که از جمله اساتید من بسوی روایات و معنیات
 علمای اجماع آنست که مرا از راه قرأت و سماع و اجازه خبر داده است استاد من
 فاضل کامل جامع علوم منقول و منقول و مستنبط فروع از اصول جامع مراتب علم و عمل فاضل
 باکمل مدارج بی غل شیخ اعلیٰ او حد اکثر شیخ حسین بن محمد بن جعفر بحرانی ماحوزی که نزد ما
 یافتند فی که عمرش قریب به نود و سال سیده بود و سواي آنکه ضعف و نقابت بخت که بر سن لاحق حال
 بود و عجب آنست که او با وجود غایت فضل و علم خود ملکه تصنیف داشت و چیزی از او بجا
 تصنیف نرسید و ایضا آورده که تلمذ و استفادہ من بخدمت شیخ مزبور در بلدہ قطیف بعد
 از وفات والده بعد از آنکه خراج بر بلاد بحرین استیلا یافته بودند اتفاق افتاد و شیخ مذکور
 از استاد خود علامه زمان و نادرۃ الاولاد شیخ سلیمان بن عبدالعزیز البحرانی که ذکرش گذشت
 روایت داشت و ملا حیدر علی مجلسی در اجازه خود آورده که استاد من میر عبدالباقی
 بن میر محمد حسین بن میر محمد صالح خاوند آبادی از شیخ حسین ماحوزی مذکور روایت کرده

شیخ مذکور از ملا محمد باقر مجلسی روایت داشت ذوالفضل الاشراف میر آصف
 القزوینی از فضلاء زمان و سلم الثبوت بین الامثال والاقتران بود شیخ عبدالباقی
 قزوینی در تکملة امل آمل آورده که میر آصف القزوینی از سادات علماء علمای سادات بود
 و این گفته که دیده ام من فضلاء علمای قزوین که آنکه زیارت میر آصف مذکور مستند
 شده بود و بسیار مبالغه در مدح و ثنای او میکردند و عظمت فضل و کمال او بسیار میگفتند
 اما من بخدمت او مشرف نگشتم ام و میر آصف مذکور تحصیل علوم در قزوین و اصفهان پیش از
 مشایرت آن زمان در او اواخر آیه عاشره و اهل مائت ثانی عشر فرمود تا آنکه استقامت
 و مهارت و افزای علوم کثیره حاصل ساخت و با وجع غصه و کمال رسید و بجهت تحصیل علوم
 از اصفهان به قزوین و قلیس و دیگر بلاد شریفیت داشت و در آنجا مدرس و تدریس
 مشغول بود و با وصف کمال فضل مقدس و پریرگار و زاهد و ورع بود و این صاحب تکلمه
 آورده که حکایت کرد من جمعی از ثقات که همراه میر آصف مذکور رحمه الله در محاصره
 محمودیه در اصفهان بودند و در ایامیکه اشتداد جوع و فطر در محاصره مذکوره پدید آمد میر
 آصف مذکور با جمعی از رفقاء اصحاب خود یک دو بطل و یک دو دُر از گوشت حمایزیده
 و بطنی خلیه بوض آن داده پس تقسیم فرمود علی السویه حصه هر یک را از رفقاء جمعی که هیچ
 کمی و زیادهای در آن نبود و اطلاع فرمود هر یک از انجاعت را بنفس نفیس خود و حصه خود را
 موخر گردانید از حصص دیگر احباب بلکه کمی حصه خود فرمود و مولف گوید که آنچه
 اصحاب تکلمه آورده که میر آصف مذکور در محاصره محمودیه هم شریک بود و این را در آخر
 ترجمه او میگوید که وفاتش قریب ازین واقعه اتفاق افتاد و جزاء الله خیر الجزاء و جعل
 من سلك الانبیاء و الصالحاء و الشهداء انتقی مفهوم میشود که کدام محاصره بود و زمان
 محاصره هم معلوم نمیشود علاوه برین سقم نسخه منقول عنه بجهتی است که اصل رابط عبارت مفهوم
 نمیشود و آنچه محصلش ظاهر بود ثبت نموده از جمله صفات امیر آصف قزوینی آنچه صاحب تکلمه

آورده است شرح خطبه بهامست که از حضرت امیر المومنین علیه السلام مأثور و کتاب
 نبج البلاغه و کافه کلینی مذکورست و خطبه مذکوره در باب صفات مومنست و
 در آن شرح بطرز بدیه و بیان سدید پرداخته مولانا عبدالعبد بن حسین بن
 احمد بن جعفر بن احمد بن جعفر البحرانی البر بوری از فضلا و مشایخ و کلاما بود
 از شیخ محمد مقالی بحرانی اجازه یافته و اجازه مذکوره بظهر شیخ شرح زبدة الاصل سنی غایه المامول
 نوشته بود و نسخه مزبور را ملا عبدالعبد الموصوف بدست خود نوشته صورت اجازه
 اینست بلفظ قرأه الشیخ الاجل الانبل الاواه الشیخ عبداللہ بن المرحوم الشیخ
 حسین البر بوری البحرانی مدنی بقاہ فاجزت له بعد الاستخارة ان یروی عن
 صاحبی رد ایته و جازنی اجازته من مولفات الشریفة و مصنفات لسنۃ
 الشیعة مشرطا علیہ الاحتیاط التام کما اشترطته علی مشایخی الکرام و علی
 الیهم فی ذلك طرق عدیدة منها ما رویته قرأه و سماعا و اجازة عن مشایخی
 الثلثة الشیخ الامجد الشیخ احمد بن عبداللہ و الاواه الشیخ عبداللہ بن علی و
 المبرأ من الرین الشیخ حسین بن محمد بن جعفر البحرانیون عن شیخهما العلامة
 شیخنا الشیخ سلیمان بن عبد اللہ البحرانی عن شیخه الشیخ سلیمان بن علی البحرانی
 عن شیخه الشیخ صالح بن عبدالکریم و الشیخ جعفر زکمال عن شیخهما الشیخ
 علی بن سلیمان عن شیخه الشیخ بهاؤ الدین عن ابیه عن شیخه الشیخ زین الدین صاحب
 المسالك و شرح اللمعة عن مشایخه المتصلة سلسلتهم الی الامام عن الرسول
 عن جبرئیل عن الله سبحانه و تعالی و کان ذلك فی اوقات عدیدة فی
 طریق الهند بعد الاقتصار من ضروریات ما یخرج سابع عشر شهر ذی القعدة
 الحرام سنۃ ۱۱۸۰ و کتب فقیر دبه و اسیر ذنبه تراب اقدام اخوانه المومنین
 خادمه و خدام العلماء و الاخباریین الاقل الجانی و القن الفانی محمد بن علی بن

عبد النبي شهابي الجرجاني والحمد لله وحده وصلى الله على من لا نبي بعده وآله اجمعين
مولانا ميرزا محمد تقی بن میرزا کاظم بن ملا غریز القندبن اخوند ملا محمد تقی المجلسی
ملا حیدر علی آورده الفاضل العالم الشریعی میرزا محمد تقی طاب ثراه صاحب الاطلاق
والسبایا المستحیة آورده که مولانا می مذکور صاحب تصنیفات و البیات بود از انجل
کتاب هجۃ الاولیاء در احوال صاحب العصر الزمان علیه السلام در فارس و بلاد
در سنه تسع و ثمانین و الف بوده و وفاتش در ماه شعبان سنه تسع و خمسين و مائه و الف
واقع شد و ایضا ملا می مذکور آورده که وانا سرمدی عنه وجادة عن جداه العلامة
من قبل الامام المولی محمد باقر المجلسی طاب ثراه و میرزا محمد تقی مذکور بعد از واسطه
ملا حیدر علی مجلسی بود میرزا محمد تقی الاصفهانی الشهابی المعروف بالماسی
صاحب تکریم ال اهل آورده که میرزا محمد تقی مذکور از فضلاء مقدمین و علمای بالیقین و
متقدمین و زاهد و پرنیزگار بود اکثر اوقات گریه میکرد بخوف خدا و دائم الحزن از عذاب خدا
بود و محزون و محتجب از عقاب خدا بود و در بلده اصفهان مدت اقامت جمعه و جماعت داشت
و فیض بسیار با اهل آن بلده میرسد میرزا مذکور در مقبره مولانا محمد تقی مجلسی علیه الرحمة در سنه
بضیع و خمسين و مائه بعد الف و فن شد مولانا سلطان محمد القاسمی صاحب تکریم ال
آورده که آنچه حاصل نیست که مولانا سلطان مذکور فقیهی زاهد و عابد بنایت زهد و کمال عبادت
بود و در امر دین و نصیح جا ملین شد و داشت و سخن و شجاع بود استحقاق مولانا اسمعیل الزهری
صاحب تکریم آورده که شنیده ام دی عالمی فاضل و صاحب تحقیق و تعمق بود و بعد از این عبارت
آورده که بسبب شتم و تنگی بخوبی طلب آن دانر سیدم اما ظاهر مفهوم میشود که مراد صاحب تکریم
اینست که ملا اسمعیل مذکور بسبب صحبت مردی صوفی مشرب مائل به نقوص گردید و الله
اعلم بحقیقة الحال مولانا السید محمد باقر بن السید اسمعیل الاصفهانی الخاتون
صاحب تکریم ال اهل آورده که میرزا محمد باقر فرزند میرزا اسمعیل سابق الذکر است فاضل منیع

و عالمی ریع و فیصل و کمال چو فضل کمال پدر خود مقتضای الولد است کاتبیه مطابق نبود
 بود و او را دوا مریزک حاصل بود که سببیک از علما را و غالب از زمان حاصل نشد اول
 تقریر و پذیر و تیسیر فی نظیر چنانچه صاحب کمال اهل آورده که شنیده ام از حبیب خود میرزا
 ابی تراب رحمه الله از مولانا اسماعیل باز در انی نقل میکرد که او میفرمود که از زمان رس
 حضرت ادریس بنی علیه السلام این زمان چکس خلق نشده که تقریر و بیان او از بجز خود
 بهتر و خوشتر باشد و او هم در دم قرب سلطان زمان چه آن مرحوم نزد سلطان حسین معنوی
 چنین قدر و منزلتی عظیم داشت که در حیطه بیان نگنجد و سلطان مرحوم او را معلم خود ساخته
 بود و اینست که او را در این میخواند و او را به حبش علای زمان مقرر کرده بود و حبش را
 حتی در زیر این عظم پیش او ناسخ بودند و امرای زمان نمیتوانستند که بحضور او بنشینند
 تا و فیکه او حکم بنشیند میفرمود و ابیضا شیخ عبد الباقی قزوینی صاحب کمال آورده که از استاد
 امیر محمد صالح حسینی طاب ثراه شنیدم که میفرمود ما شرح اشارات و دیگر حواشی را
 نزد میر محمد باقر میخواندیم انقی محصل کلامه آقا محمد تقی اهدانی صاحب کمال آورده
 که آقا محمد تقی اهدانی فاضله عجیب و علمای غریب از هر دو چشم نابینا بود و حال آنکه در
 پیش او قرأت کتب حکمت میکردند و او در آن باب کلامی هیچ خوب و اسلوب مزعوب
 میفرمود و توضیح امور عویصه و مشکله مینمود و دفع ایرادات وارده و ایراد اعتراضات
 نیز و صاحب کمال آورده که من بخندم شش شرف گشته ام این کلامه شیخ محمد تقی
 الکروری فی النسخه الدور فی التبع اوله والراء والقات الی و ورق بلد بجزرستان
 که اسفله الامتات صاحب کتاب کمال اهل الال آورده که شیخ مذکور را اهل علم
 فضلا و از افراد علما بود و جامع علوم عقلیه و نقلیه و صاحب تحقیق رائق و ذهن فائق و
 و طبع رسا بود و کلامه علم و فضل او در عراق عرب اشتها تمام یافته و علای اطراف
 و امسار از او اخذ علوم کردند و نجف اشرف متوطن گردید و بود و در آنجا با فادیه و

و تدریس اشغال داشت ایچله شیخ فرزند صاحب نظر دقیق و فکر عمیق بود و در تحصیل و افتاده
 و استفادہ سے و کوشش بلخ فرمود که بر اهل شهر خود بلکه تمام اهل عصر خود فائق
 و عالی گشت رحمه الله تعالی مؤلف گوید که شیخ موصوف از جمله اساتذہ مولانا
 بحر العلوم آناسید ممدی طباطبائی رحمه الله بود و کما یظهر من کتاب منتهی المقال میرزا
 محمد باقر بن میرزا علاء الدین گلستانہ از فضلاء زمانہ و علمای یگانه بود صاحب
 شذ و را آورده کہ السید المحسب ذی المناقب میوذا محمد باقر بن
 سید محقق امیرزا علاء الدین گلستانہ فاضل کامل و عالم عالم بود و ملا محمد باقر بن
 از و روایت دارد مولانا محمد سعید جوینو رومی از اذکیای فضلاء و از اکابر بزم
 و عباد بود و بر اکثر کتب مخالفین و موافقین آگاهی داشت و اسع التلم و صانہ الفکر
 بود از نتایج افکار او حواشی کثیره بر کتب فریقین بنظر مؤلف رسیده چنانکہ سبب تالیف
 علی بن حماد و س که فقیر بود اکثر جام حواشی نوشته از اسباب دریافت میشود و بر اکثر اوقات
 مشغول عبادت می بود و صاحب ذوق سلیطه و طبع ستقیم بود و چنانچه صاحب کتاب
 اقبال جانی که ذکر ما و شعبان و اعمال آن بیان فرموده مولانا بر پاشی آن مقام میفرماید
 الحمد لله الذی وفقنی لهذا الصیام الی تمام الشہر اکثر من ثلثین سنۃ فانی
 انکره فی الحضرة کالی السفر ابتغاء لمرضاة غافر البشر ما ذلک علی جانب فضلہ
 بغیر و وار جوان اصوم الشہرین الی منتهی عمری و قد جاوزت من سنی
 الی ما عذرا لله تعالی لعبادة فی تلك السنة و ذلک لسن العالی و قد صرت
 الان من نقائب الکلام و الاحزان کالسن البالی هذا سبب عوارض الایام
 و لکنی قد شفق الله بفضل و کرمه الی الان و هو اول مرحلة من مراحل
 السبعین بالحواس الظاهرة و الباطنة خصوصا الصع و البصر کالسن ذلک
 فضل الله یؤتی من یشاء فلا یخیفان شاء الله تعالی من لا یخیب لایه الا مال

ووفقی الله الحث علی ارتکاب احسن الاعمال بحجۃ جاه محمد وکلال صلوات الله
 علیه وعلیهם بالغدق واکتضال و ما توفیقی الا بالله وایضاً در مقام ذکر اعمال ما ورجب
 بر ماشیه میفرماید بحمد الله الذی وفقنی لهذا العمل مع سائر اعمال رجب الا قلیلاً لافان
 ما ترک منذ قرن و هو ثلثون سنة صوم تمام رجب و شعبان قاطبة فی
 السفر و الحضر و القبول من معیط المستول ما مول بحجۃ جاه الرسول و آل المقبول
 و در جایگه صاحب اقبال نوشته که عمر شصت سال رسید و بر ماشیه آن مقام نوشته
 که کان عمر السید ستین سنة حین تالیف الکتاب و عمری ایضاً حین
 اقبال بهذا الکتاب اعنی الاقبال یضاد بر کتاب قلام الجمان که از تصانیف بعض
 اکابر اہل سنت و جماعت است اکثر جراحوشی نوشته چنانچه صاحب کتاب قلابد جگه
 ذکر محمد بن اسحق مطبلین نور محمد سید بر ماشیه نوشته هو محمد بن اسحق بن بشاد المطبلی صاحب
 کتاب سیرۃ النبی و هو عندی موجودۃ بفضلہ و منہ و هو منہ سنة علی العبد
 الضعیف اقل العبد محمد المدعو بسعید اسعد حاله و نور باله و رفع و باله و جیل
 شفیعہ محمد و آلہ سلمه و ایضاً در کتاب مذکور جایگه صاحب کتاب در ذکر پیران
 این شعر جناب امیر علیه السلام نقل کرده شمر

فلو كنت بواباً على باب الجنة لقلت لهدان فخل بي لاه

محمد سید مذکور بر ماشیه این دو بیت نوشته ما سخری حین سماعی هذا البيت
 من کلام امیر المومنین علیه السلام و ان لم يدرك الظالم شأواً و الفسلیع هذان لیسان
 طوبی لهدان فیما قلت سید نا و لیس غیره بوابها و اما

بل انت امر بواب لیس له بغیر لخنک فخل بئزل مقام

محمین اکثر جراحوشی و اقادات او که بر کتب فریقین بظہر رسیده و دلالت بر علوم تربت
 و از اصحاب فضل و کمال بودن او دارد و الله اعلم الحق المدق الشیخ

مصنف الحقایق
الناظره

یوسف بن احمد بن ابراهیم الدرازی البحرانی صاحب الحقائق
از علمای متأخرین و کلامی محدثین و قضای مجربین و اعظم اصحاب دین مبین
در باب انصاف و اعتدال میان طریقه اصولیین و اخباریین بود کتاب الحقائق
الناظره فی احکام التفرقة الطائفة از تصانیفش در فقه امامیه معروف و شایع و عادل
بر مذاقت و جامعیت و خصوصاً در علم فقه و ضبط احادیث و دیگر فضائل اوست
وی از جمله مجاورین ارض مقدس کربلای معلی در حیات و بعد ممات گردید باجماع آن مجرم
تفصیل احوال خویش و در آخر کتاب لؤلؤة البحرین فی الاجابة لقرنی العین که معروف
باجازة کبیره است مذکور ساخته و اجازة مذکوره را برای دو برابر زاده خود یکی شیخ خلف بن
شیخ عبدعلی و دیگری شیخ حسین بن شیخ محمد نوشته و بتفصیل احوال شاخ و طرق روایت
و سلسله اجازة خود بطریق متدو از علمای معاصرین خود تاسد و فی ابن بابویه و کلمینه
و دیگر معاصرین ایشان رسانیده و احوال بیلا و در قیامت و سامی تصنیفاً اکثر ایشان را مندرج
ساخته و درین رساله اکثر از کتاب نقل شد باجماع اصحابش علی ما ذکر کردیم فی آخر
الاجازة المذکورة آنکه دلاوتش و رسته بکثر و یکصد و هفت و هشت و بیست و یک بار جزو
شیخ ابراهیم که او همی تاجرو کرم و جرم و یکصد و بیست و یک بار جزو و بیست و یک بار
بوی فرمود و خط او و خط والد او شیخ یوسف بنایت خوب بود و بعد از خدمت والد خود در کس
اشتغال داشت و کتاب فطر الله را شرح ابن ناظم و او ای کتاب قلبی میباش و خود در بود
که درین اثنا و الله ماجدش رحمت حق پیوست و قریب دو سال بعد فوت پدر خود در بود
خلف بود و بعد از آنکه خود شیخ حسین را حوزی یا کلبی و بسیاری از شرح قدیم بر قرائت نمود و باز
و دیگرین فقه و اجازات پنج یا شش سال بعد از خدمت شیخ احمد بن عبد الله بلادی تحصیل علوم نمود و بعد فوت
شیخ احمد هم خدمت شیخ عبد الله بن علی بلادی قرائت فرمود و در ضمن این مدت بسوی که مکتب فرمود
و در بیت اندک از علم و زیارت الهیست که احکام آورده و از طریقت به بلده خلیف نمود و بعد از آنکه خدمت شیخ حسین

ماجری سابق الذکر است کتاب تهذیب الاحکام مشغول شد تا آنکه در بلد و شیراز رسید و ما کم
 آنجا بود با کرام و اعز پیش آمد و مدتی در آنجا بنحو شالی بسر برد و مشغول افتاده و تدبیر و اقامت
 جمعه و جماعت بود و در آنجا چند رسائل تصنیف فرمود تا آنکه در املی بلد مذکور تفرقه
 و شیرازی افتاده اموال ایشانرا سارت نمود و سپس شیخ مذکور را از آنجا بیرون رفته در قصبه فسا
 توطن اختیار نمود و مشغول مطالعه شد و همانجا کتاب حدائق الناظر و کتاب ابغسال تصنیف
 فرمود و اتفاقاً در آن قصبه هم تفرقه پدید آمد و والی آن مقام کشته شد و اکثر کتب شیخ هم در آنجا بگارت
 رفت و مدتی بر بنینوالج و تا آنکه بفضل خداوند تعالی شانه بسوی عراق تشریف آورده و در
 کربلای معلی بفرم مجاورت دائمی اقامت در زید و به طالعته تدبیر و تصنیف اشتغال نمود
 و در آنجا شروع در اتمام کتاب حدائق فرمود و چندین مجلدات ازان بمنزل تصنیف
 رسب از آنجا کتاب الطهاره مشتمل بر دو مجلد است و کتاب الصلوة مشتمل بر دو مجلد و کتاب
 الزکوة و کتاب الصوم در یک مجلد و کتاب الحج در یک مجلد در اینجا بعد ذکر این مجلدات
 شیخ یوسف مذکور میفرماید که این کتاب من یعنی حدائق که اشتمال بر جمیع نصوص و احادیث
 مستندة بر سنی و جمیع اقوال دارد و کتابیست که مثل آن در کتب علمای تصنیف نشده است
 و هر قدر که ازان درین مقام اقدس یعنی کربلای معلی تصنیف کرد و اتمام التزام مذکور
 در آن نموده ام لکن آنچه در حجم تصنیف کرده ام مشتمل بر تفصیل احادیث باین شایسته
 اگر چه اجمالاً من تحقیق مسائل و ربط بدلائل است و خواستم که ناظران کتاب محتاج مطالعه
 بگیرند کتب احادیث و اسناد لال نباشند لهذا آن کتابی مبسوط و واضح مثل بحر فخر و بحر
 فائز شده است و نوبت تصنیف آن تا کتاب الحج رسیده است و اکنون یعنی وقت نظیر
 آن باز مذکور و تصنیف کتاب التجارة آن کتاب اشتغال دارم و متوجه ذکر کتاب مجاهد
 نشده ام زیرا که درین زمان احتیاج بآن کثرت موقوف گوید که مجلدات دیگر از حجاز
 و کلاخ و کبرخانه بعضی اعلام ابقا و امدالی بوم اقیام موجود است ظاهراً بعد تمام اجازه

موسوم به بلو لوة البحرین بقالب تصنیف درآمد و تاریخ اختتام کتاب لؤلؤه علی ما وجد بجله
 سال یکزار و یکصد و هشتاد و دو و هجری است و از تاریخ وفات او که مذکور خواهد شد ظاهر
 میشود که بعد اتمام نسخه لؤلؤه بدست چهار سال انتقال فرموده و هم از کلام شیخ مزبور
 ظاهر و ثابت است که او در آن اوان مشغول بتصنیف کتاب حدائق بوده و دست
 از اتمام آن برنداشته بلکه بعض دیگر از تصانیف خود را بجهت اشتغال بآن ناتمام گذاشته
 و صاحب تذکره العلماء آورده که سموع شد که قدری از ابواب آخر آن کتاب باقی مانده
 که او بر حمت الهی پیوست و بعد از بعضی از تلامذه اش با تمام آن پرداخته و العلم
 عند الله و دیگر از تصانیف شیخ یوسف مذکور است کتاب سلاسل المحدثین فی تعقید این
 ابی المحدث در دو مجلد و در آن کلام ابن ابی المحدث را که در شرح پنج البلاغه بطریق مذهب
 معتزله مندرج ساخته رو کرده است و در اول کتاب سلاسل مقدمه شافیه و در بحث
 امامت ذکر فرموده که لائق آنست که کتابی مستقل باشد دیگر کتاب شهاب ثقیل در بیان
 بیان مبنی ناصب است و کتاب در رد النجفیه عن الملقطات الیوسفیه که مشتمل بر تحقیقات رافقه
 و ابجاث فائده است و کتاب عقد الجواهر النورانیه فی اجوبه المسأل البحرانیه و رساله
 الصلوة متناوشه و رساله دیگر در صلوة بعبارت و ضمنه و رساله محمدیه در احکام میراث
 ابدیه و کتاب طلیس الحاضر و انیس المسافر که بمنزله کثکول است و کتاب میزان الترجیح و در
 افضلیت تسبیح در رکعت سوم و چهارم و کتاب مناسک الحج و کتاب تحقیق معنی اسلام
 و ایمان و کتاب اللالی الزواهر فی تمهید الجواهر و کتاب الفحاث المملوئیه فی الرد علی المصوبه
 کتاب مدارک المدارک مشتمل بر بحث بکلام صاحب مدارک که یک مجلد از آن مشتمل
 بر کتاب الطهاره و الصلوة بمعرض تالیف سیده و باقی موقوف بر کتاب حدائق مانده
 کتاب سائل الشیرازی و کتاب اعلام القاصدین فی اصول الدین که باب او آن
 در توحید تصنیف درآمد لکن بر دو کتاب مذکور در حوادث زمان یقظیه فساد دست

شیخ مذکور بنده است و رساله قاطعه الغال و التکیل در بحث نجاست آب طیل شنبلیله و کلام ملا
محسن کاشانی و بعضی شاخرین از دو که قائل بطهارت آن بودند و کتاب کشف القناع عن مخرج الکلام
فی الرد علی من قال فی الرضاع بالتزلیل شنبلیله بحث بکلام میرزا قردا و اما در مسائل رضاعت و کتاب
الکونزالمو و عهد و مسئله اتمام صلوة مسافر در حرم اربعه یعنی کتبه و مدینه و کربلا و مسجد کوفه و کتاب الصوام
القاصه شنبلیله تحریر جمیع بیان و وزن از اولاد فاطمه و کتاب معراج النبیه در شرح من البحیرة و
که تا تمام مانده و قلیله از اول آن تصنیف شده و کتاب المسائل البیهانیه در جواب مسائلیکه سید
عبدالعزیز بن سید علوی بحرانی از بیهان فرستاده بود و کتاب المسائل الکا فزونیة در جواب
شیخ ابراهیم بن شیخ عبدالغنی بحرانی و کتاب المسائل النخشیة در جواب ملا ابراهیم خشتی و کتاب
مسائل شیخ احمد بن یوسف بن علی بن مظفر نویری بحرانی و کتاب مسائل شیخ احمد بن شیخ حسن بحرانی
و کتاب مسائل سید عبدالعزیز بن حسین الشاخوری کتاب المخطب شنبلیلهای جمعه از اول سال
تا آخر سال در خطبای عیدین و کتاب الانوار الجریة و الانوار البدریه در جواب مسائل احمد بکه
دو که بلای مسئله واقع شده و فرب پناه و پنج مسئله از ان میاض رسیده و کتاب مسائل شیخ
محمد بن علی بن حیدر نعیمی بحرانی و دیگر غیر اینها چندین حواشی و ابوابه مسائل است باید دانست
که شیخ مذکور چندین مقدمات متعلق باختلاف مجتهدین و اخبارین را در ابتدای کتاب حدائق متذکر
ساخته و در ضمن آن آفرموده که من در ادای از جمله حضرت گنگدگان مذہب اخباریه بودم و بعد بحث
بسیار با علمای مجتهدین معاصرین خود میکردم و مقاله مبسوطه در کتاب خود می به مسائل شریزیه
مشتمل بر ابحاث شافیه و اخبار کافیه بخریدر آوردم لکن بعد تامل کما ینبغی درین مقام و اسماعان
تقریر کلام علمای اعلام بر من ظاهر شد که اغراض نظر ازین باب باید که دو سه این اختلافات
است سید العلماء آقا سید حسین نصیر آبادی طاب مرقدہ در بعض مصنفات خود بتقریب ذکر
اعتقاد خود در باره اخبارین میفرماید که کسانی که خلی از انصاف دارند و متوسط اند مثل شیخ یوسف
بحرانی و شیخ حسین عصفوری مخالفت ایشان در اکثر با اشل مخالفت علمای اصول فیما بینم مورد

الحسن بن علی بن ابی طالب از زمره علمای مقبولین میدانیم صاحب معنی المقال بعد ذکر مرع و القاب
 شیخ یوسف گفته که وی در اول حال اخباری صرف بود بعد آن بسوی طریقه متوسطه رجوع نمود
 میگفت که این طریقه بولانا مجلسی مصنف بحار الانوار است وفات شیخ موصوف را و پنج الادی
 سده یکزار و یکصد و هشتاد و شش هجری داشتند و یکصد و شش مقدس تقی شیخ محمد علی مشهور بابین
 سلطان ولیند دیگر حاجی مصوم متولی غسل دادن او بودند و استاد من علامه ابنی آقا محمد باقر بیضا
 بر جنازه اش نماز کرد و جمعی که خلف جنازه اش مجتمع شدند با وجودیکه ساکنان کربلای معلی
 بسبب حادثه که در آن سال ایشان رسیده بود متفرق و مشتت بودند و انتهی محصله بنا بر
 تاریخ ولادت و وفاتش که نقل نموده شد ظاهر میشود که مدت عمرش بقا و نه سال یا هشتاد سال
 تقریباً بوده است و گویند قبرش نزدیک پایهای شمدای کربلای معلی ضوان الله علیه و انقست
 رحمه الله و حشره مع من دفن فی جوارحه صلوات الله علیه طایفه علی مجلسی در اجازه خود آورده
 که شیخ یوسف مذکور از شیخ حسین باحوزی و بلا رفع مشدی و غیر ایشان روایت داشت و میر
 عبدالباقی ابن میر محمد صالح خاتون آبادی اصفهانی که از اجازه روایت دارد و مرابا سائر
 مصنفات و مرویات او اجاز داده است و الله اعلم الشیخ محمد علی بن ابیطالب
 بن عبدالمهدی بن علی بن عطا الله الزاهدی البیلابی تخلص حزین است از فضلا
 باوقار و نوادر روزگار و میر غلام علی آزاد بلگرامی در مائراکرام گفته که حزین شیخ محمد علی سلسله
 نسبش پیچیده و واسطه شیخ زاهد بیلابی فرزند شیخ صفی الدین اردبیلی جد سلاطین صفویه می پیوندد
 و مولد و منشأ شیخ اصفهان است چون نادر شاه بر مالک ایران استیلا یافت و امنی که در عهد
 سلاطین صفویه بود بر هم خورد شیخ رخت سفر پذیرد کشید و در سینه بیع و اربعین نامه و لغت
 اندازد و در یاب بندرتنه رسیده و از طریق سیستان و خدا باد و در بلده بیکر گشت اتفاقاً قادران ایام
 عطف بخان فقیر از سید بجانب هند واقع شد و در بلده بیکر با شیخ ملاقات نمود دست و او جامع علوم
 عقل و نقل است و در نظم و نثر تبحر بلند دارد و آخر راه طمان و لا یوز منوجه دار الخلافه و ملی شد

و قریب چهارده سال درین شهر بنحوی از وفات اقامت گزید و در سن هجری و سیمین و آنکه خالف
از شاهجهان آباد و برآمد چندی در کبر آباد و قفچه کرد و از اینجا شهر بنارس شناخت و صاحب
نتایج الافکار بعد از ذکر محامد و اوصاف شیخ موصوف گفته که وی در سنه ثلث واریسین و آنکه خالف
که بهمت بعزم زیارت حرمین شد یغین بر لبست و عند المراجعت عبورین بنبله لارا افتاد و آن
و یار از حوادث روزگار که منشار آن وجود نامسعود ناد در شاه بود و توقف مناسب نمید
خود را با صل در بای شور کشیده از بناد در فارس و کرمان و بندر عباس گذشته خود را
به بندر رفته که از بناد در ملک سندست رسانید و از اینجا بر سیستان و لمطان و لاهور عبور کرد
بمنزل مقصود که عبارت از دار الخلافت شاهجهان آباد است فایز گردید و مدتی در آن پای
حکومت آنابسیر و عمده الملک امیرخان تخلص بانجام سیور خالی سیر حاصل بوی از سکار
محمد شاه بادشاه و مانیده بود و در آن قارخ البان بحسبیت خاطر سیکر انید قضا را بحواله
از بناتش سرزده و شعرای شاهجهان آباد را بشورش و پر خاش آورد و طاقث اقامت
دلی در خود نیافته متوجه کبر آباد گشت و بعد توقف چند روز از اینجا بلیاحت بکار شناخت
و از بنارس گذشته تا به عظیم آباد رسیده باز بحسبیت فقری خود را به بنارس رسانید و در اینجا بک
سکونت ریخته عاقبت خانه ترتیب داد و همانجا در سنه ثلث و نهمین و آنکه خالف و بنزل آنست
ناد و آقا احمد بهیانی در کتاب مرآة الاحوال جهان نامتقریب ذکر درود خود در بلده بنارس
نوشته که قریب پنجاه شهر واقع است مقبره شیخ علی حزمین محمد علی جیلانی تخلص سخن که از احاد
سارف ربانی شیخ ابراهیم معروف بزرگ جیلانی است مرشد و مطاع شاه صفی بداعلای سلاطین صفویه
رضوان الله علیهم است و اوصاف آن از غایت اشتهاستقتنی از اظهار است و شیخ مذکور سلاطین
تاتاران و مشغول افروزان و دودمان بود و ولادت با سادش در دو شنبه سبت و هفتم ماه ربیع الاول
سنه یکصد و یکصد و سی و هجری در اصفهان اتفاق افتاده و در خدمت جمعی از علمای عالی شان چون
والد خود و شیخ بیل الله طالقانی مولانا محمد صادق اردستانی و آقا بادی بن ملا محمد صالح باندرا

شارح اصول کافی که ذکرش گذشت و سید اکمال الدین محمد فاسی و انا مولانا محمد تقی مجلسی
 سابق الذکر و فاضل محدث حاجی محمد طاهر اصفهانی و قدوة الحكماء شیخ عنایت گیلانی و سید نجم الدین
 امیر سید حسن طالعانی و فاضل مدق میرزا محمد طاهر خلع میرزا ابوالحسن قاشی که در ریاض نادری را
 بود و استاد العلما مولانا شاه محمد شیرازی و جامع العقول و المنقول و اخوند مسیحائی فصولی تمیذ
 استاد اکل آقا حسین خونساری و مولانا الطیف اند شیرازی تمیذ فاضل محدث مولانا حسن کاشانی
 و فضلی دیگر تحصیل مراتب فضل و کمال نموده و بآنکه زمانی مقدس ای انا م و مرجع خاص عام
 و در اغلب علوم امام گردیده و در بیاضت فارس و عراق و عجم و خراسان و طبرستان و حجاز و یمن
 و برحمان گذرانیده ملاقات جمعی از علماء و اعیان رسیده است چون فاضل ربانی میرزا علاء الدین
 گلستانه و فاضل متبحر میننده آقا جمال الدین محمد خلع اکبر علاءه مخبر استاد اکل آقا حسین خونساری
 و آقا رضی الدین محمد خلع دیگر آن مرحوم و اخوند مسیحائی کاشی تمیذ و دایه ادا آن مرحوم و فاضل
 متبحر شیخ جعفر قاضی اصفهان و فاضل محقق میرزا حسن خلع مولانا عبد الرزاق الاهی ساکن
 دار المومنین قم مؤلف کتاب شمع الیقین در عقائد دینی و جمال الصالحین در اعمال و رساله
 در تفسیر و مولانا محمد گیلانی مشهور بمراب و مجتهد کامل مولانا بابا و الدین محمد اصفهانی مشهور
 بفاضل هندی و سید فاضل کامل سید هاشم بهدانی و فاضل متبحر کامل صدر الدین محمد تقی
 اصفهانی و مدرّس مدرسه بهدان استاد جدایین فقیه و مولانا ابوالحسن اصفهانی ساکن نجف اشرف
 و فاضل مقدس شیخ یونس بن نجف و حاکم و زاهد شیخ احمد جزائری و شیخ مفید شیرازی و مولانا محمد
 فرای و سید الاقطیاء و رئیس العلماء و الصلحاء سید هاشم نجفی و مولانا محمد علی شیرازی مشهور بکمال
 و فاضل ادیب سید علیخان بن سید نظام الدین احمد حسینی مشهور بحجازی شارح حقیقه کامل که از
 اصفا و امیر عیاش الدین منصور شیرازی است و عالم عال مولانا عبد الکرم اردکانی و فاضل
 محقق میر عبد الفتی اصفهانی که در میراث رساله دارد و شیخ سلام الله شولستانی شیرازی که از خلوق
 اندوگانه و در کوهی مقام داشته است و مجتهد کامل ملا محمد رفیع گیلانی مجاهد و شهید مقدس رضوی

و سید نورالدین ابن سید نعمت الله جزائری ساکن نشوستر و امیر سید علی و برادرش میر سید حسین
 ولدین سید الافاضل میر عزیز الله جزائری که در خرم آباد فیلی ساکن بوده اند و او آخر
 ایام فاضل محدث کامل استاد المجتهدین و رئیس المتأخرین اخوند ملا محمد باقر محلی علیهما السلام
 و در سن طفولیت دریافته است و از تذکره آن مرحوم که در مجلی از احوال خود نوشته است
 معلوم میشود که بمرتبه جلایه عالیها اجتهاد رسیده و بکثرت اجامه جمیع معانی اعلام مشرف غره
 و مولفات و رسائل بسیار از کلامیه و غیره و در کار ادب است و آن را سال و وجوب
 مسجرحین و در سال قضاء و قدر در سال حدوث عالم و رساله توفیق که در توافقی حکمت و شرح
 نوشته است و حواشی شرح حکمت اشراق و رساله ابطال تنازع و حاشیه البیات شفا و رساله
 در مدارج حروف و حاشیه بر شرح هیال النور و شرح رساله کلمه التصوف شیخ اشراق
 و قمر نامه و رساله مدت العمر که در اوقات تحصیل هر مسئله مشکله را که مل نموده در آن ضبط
 کرده است و غیر اینها از رسائل بسیار و چهار دیوان ریاض فیض منقطن سی هزار بیت غر که
 هر یک بحسبیت لبالب از لایقین و گزاریست پراز گلای رنگین مرانب فضیلت و طبع
 و غایت فصاحت و بلاغت و مناسبت و علاوت کلامش از مطالعه آنها برهنه مندان علماء
 بی مرض و فضیلهای خالی از غرض ظاهر و هویدا میگردد و در دارالایمان اصفهان و دیگر بلاد بجز
 حرمت و اعتشام گزرانیده و در خدمت سلطان حسین و شاه طهماسب بجلالت قدر ممتاز و چون
 قره باصره باغ از بود در ایام سلطه افغانه آن کشور و سلطنت نادر شاه افشار و ویران شدن خاندان
 معدلت شعرا از فرط علوهست و پاس حقوق آن دولت و اطلاع بر حقوق صفویه بر سلاطین
 بابریه و عدم اطلاع بر رسوم و عادات مردم هندوستان بقصد استمداد از محمد شاه و اداین کشور
 گردید چون بنشینان آباد رسید و از اوضاع و اطوار بادشاه و گرفتاری بدست امر مطلع شد
 نهایت پشیمان و نادم شد و لکن از سطوت نادر شاه قدرت بر معاودت نداشت شاه
 طهماسب قبل از گرفتاری خود بوی مکتوبی در کمال ادب نوشت و تکلیف بر معاودت نمود

چون بر حقیقت حاجت امرش مطلع بود قبول نکرد و معذرت خواست و درین کشور شهریاران را
 مسکن خود نمود و از مباشرت خلق و امن افتاد و در آن بلده و رسته کثیر از یکصد و هشتاد یک
 بر حمت ایزدی پیوست بارگاه او مطاف زمره انام و مزار خاص و عام است و در شب شنبه
 و پنجشنبه بر بغیر او عجب انبوهی و از درهای میشد و در بعض کتب تواریخ مسطور است شیخ محمد علی
 حنین از انبای شیخ تاج الدین ابراهیم معروف شیخ زاهد گیلانی است نسب او به پاترود و اسطوخ
 موصوف میرسد از غایت اشتها که مصیت فضائل او اطلاع عالم را فرود گرفته مصنفات او در جمیع
 عالم عموماً و در هند هم خصوصاً از در سائست در هنگامه نادر شاه از ایران و یار و در هندستان
 گردید و مدتی در شاهجهان آباد گرد زانید و از انبیا رخت بشهریاران کشید و به انبیا رخت
 و در آن بلده قبری برای خود ساخته انتظار اجل موعود میکشید و اکثر برزبانان میکشید که تفرقه
 در جرات و برای قبر لوحی از سنگ تراشیده و بنجد کله و بیت بر آن نقش کرد و بر لوح
 اسم بنیاد الله بعد از ان محسن قد استیک المسمی بعد از ان العبد الواحی حجت و به الغفور
 محمد الممد عو بعد بن ابی طالب الجیلانی و در پائین لوح این مطلع خودش مرقوم ساخته
 روشن شد از وصال تو شبهای نار ما صبح قیامت ست چراغ مزار ما

و در پہلوی مزار این بیت

زبان دان محبت بوده ام دیگر نمیدانم همیدانم که گوش از دست پناهی شنید اینجا
 حنین از پناهی ره پیای سر گشته و بدم سر شوریده بر بالین آسایش سید اینجا
 و در همان قبر مدفون گشته شخصی این تاریخ بطریق ترمیمه گفت

نه گشته سیاهت روی زمین ز شیخ محمد علی حسنین

بظاہر بعد اخراج حرف زای مجمل که عدد هفت باشد تاریخ وفات شیخ مذکور خواهد بود و مؤلف گوید
 شیخ مذکور تصانیف خود را در بعض رسائل خود بدین عنوان آورده و گفته و اما ما صنفه
 من الکتب والتعلیقات والرسائل فلفظ و اقامتی فاكثر من ان اقلد علی ذکره

وعدة فان حوادث الايام قد نبذتني من بلدة الى بلدة هاديا من فرط الاحوال
 تشتت البال منديل الى ديار حتى طفت الاقاليم من غدير اربعة ورغبة الى الاسفاد
 ما ديا عن الاحمال والا ثقال فلم يجتمع عندي ما كتبتة ونسيت كثيرا من الوسائل
 والفوائد منها كتاب روايح الجنان وكتاب خلاصة المنطق وكتاب الرموز الكشفية
 وكتاب شرح عيون اخبار الرضا وكتاب جامع نفيس مهميته مدة العمر وكتاب المكنون
 وكتاب دعايمو الدين وكتاب الفصح وكتاب لتوجيه بقول قدماء الجوس في المبدأ
 وكتاب شرح الرسالة للشيخ شهاب الدين يحيى المقتول وكتاب نيس الفوائد في حقيقة
 الاجتهاد لم يعلى مثله وكتاب للباب في علم الحساب وكتاب جوامع الادب وكتاب
 الوصية وكتاب كشف الغطاء في تحقيق الغناء وكتاب النصر وكتاب الانساب وكتاب
 التعليقات في الطبيعى والالهى وكتاب المراسد في الرايح والكاسد وكتاب الرح
 المصقول في الطعن على اكثر قواعد الاصول وكتاب لذه خرو والسعادة في العبادة و
 كتاب الفوائد العلية في وكمال من عشرين فصلا واسال الله التوفيق لا تمامه
 وكتاب كشف التلبيس في هدم اساس ابليس شيع فيه القول على رد القياس وكتاب
 سيف الله المسلول على اعداء الال الرسول وكتاب جلاء الافهام في علم المساحة
 وكتاب اصول السوى في غوايت البغوى وكتاب فحج الطلب في استخراج ضلع المكعب
 واستكشاف معضلات الهندسة وكتاب كد القلم في حل شبهة جذه الاصر
 وكتاب التعليقات على مبحث الفلكيات من المشفا وكتاب التعليقات على الامور
 العامة من شرح البحر برد وكتاب التعليقات على كتاب المطارحات للشيخ المقتول
 وكتاب التعليقات على الفصوص للعلم الثانى ابى نصر الغادى وكتاب التعليقات
 على كتاب لبحار الشيخ الرئيس ابن سينا وكتاب التعليقات على مقامات العارفين من
 شرح الاشارات وكتاب التعليقات على غوامض المحسطى وكتاب التعليقات على

الحسين بن عبد الصمد الملقب بالكوفي وذكر بعض اشعاره الفايقة وكتاب اخبار الصاحب
 الجليل كافي الكفاة اسمعيل بن عباد الطالقاني وذكر ما وصل الى من فصوله ونوادير
 اشعاره وكتاب نوادر ابى الحسين مهيار الكاتب الديلمي واخباره وذكر بعض غرر
 اشعاره وكتاب اخبار ابى تمام الطائي حبيب بن اوس وبعض اشعاره وكتاب اخبار
 الشيخ الصفي الدين الحلبي ونوادير اشعاره وكتاب اخبار المحقق الطوسي قدس الله روحه
 وكتاب اخبار جددي السعيد الشيخ ابراهيم المعروف بزاهد الجبلائي قدس الله
 سره وكتاب ما جرى به القلم واما ما كتبه بالفارسية فكُتب منها كتاب معرفة
 النفس ونجدها وكتاب ابطال القناخ وكتاب بشارة النبوة ذكرت فيه من التوراة
 والا انجيل وصحيفة يوشع وكتاب شعيا ما يدل على نبوته نبينا صل الله عليه وآله وسلم
 وكتاب الاغاثة في الامامة كتبه في مكة المباركة زادها الله تعظيما وكتاب مجت
 القدر والمحدث وكتاب فتح السبل وكتاب مقالات بعض المشايخ وكتاب
 تجريد النفس وكتاب المعيار في الاوزان الشرعية وكتاب النسب التاليفيه
 وكتاب قوايد الطب وكتاب اداب دعوة الاسماء والا ذكاري وكتاب مختصر الدعوات
 والزيارات وكتاب الحليات وكتاب معرفة الباري وما يتعلق به وكتاب مصابيح
 الظلام في اراءة الكلام وكتاب الصيد والذبايح وخواص الحيوان وكتاب اصول
 المنطق على طر زانين وكتاب شرح بعض خطب امير المؤمنين عليه السلام وكتاب احكام
 الشك والسهو في الصلوة وكتاب دستور العقلا في اداب الملوك والا مراء
 وكتاب شرح دعاء عرفه لسيد الشهداء عليه السلام وترجمه دعاء المشلول
 وترجمه دعاء الصباح وترجمه الجوشن الصغير وترجمه الدعاء المعروف
 بالعلوي المصغر وتفسير سورة المحشر وشرح القصيدة الجيمية الفاضية وكتاب
 معرفة الاجسام وتناهيها وكتاب الموسوم بحيام جمع في بيان المواليذ وكائنات الجنو

وكتاب بطل الجبر والتفويض كتاب جوب لنص على الامام وكتاب الخواص المجربة
 وكتاب العلاجات القريبة وكتاب معرفة اللآلئ وكتاب شرح مطلع الانوار في الهيئة
 وكتاب شرح مصباح الشريعة وكتاب شرح بعض فصول الفلاطن الاكبر وكتاب المواريث
 وكتاب الدلالة على الخير وكتاب سبب الاختلاف في الاخبار وبيان طريق جمعها
 وكتاب في تحقيق الروايات واصل علم التعبير وكتاب الرد على النصارى في القول
 بالاقانيم وكتاب المواريث السماوية وكتاب الجمع بين الحكمة والشريعة ودفع شبهة
 التخاليف كما وهما الفاعلة وترجمة رسال الكافيون للشيخ الرئيس وترجمة الرسالة
 الموسومة بالصفيحة في علم الاضطراب لشيخنا البهائي طاب ثراه مع زيادة توضيح
 وتحقيق وترجمة منطق الجريد وترجمة كتاب اقليدس في الهندسة مع زيادة
 توضيح وترجمة نواد محمد بن ابي عبد الله الازدى وذكر سيرة واحوال ورسالة
 الكرواحكام المياة ورسالة سيرة المتعلمين ورسالة تضعيف الشطرنج ورسالة
 حل بعض الاشعار من كلام الخاقاني ورسالة مناسك الحج مكنته في اثناء سفر الحجاز
 وكتاب المناظرات والمناظرات كتاب ادب لغز الخلود وكتاب ادب المعاشرة
 وكتاب معرفة الله وروايات حكماء النجوم وكتاب جبر الاثقال وما يناسب له كتاب
 الاسفي في تحقيق قول تعالى فمدني قتلى فكان قاب قوسين او ادنى وكتاب
 التعرف في حصص انواع القصة وكتاب الحيوة والمائة في البحث على العلاج دمم لعلطة
 وكتاب المعادن وكتاب قلعة الاكياد حاصل رسالة ابي عبد الله المعصومي في
 المشق وهو اعظم اصحاب الشيفار الرئيس مع زيادات وافادات شريفة وكتاب
 الخليلية والمخيلية وكتاب الادعية والادوية وكتاب التاليف بين الناس وكتاب
 فضل العراق وكتاب تذكرة المعاصرين من الشعراء وكتاب كياال العلما
 وكتاب رياض الحكمة وكتاب مواعظ الحكماء وكتاب فضائل القرآن

وكتاب تفسير الاسماء ومعانيها وكتاب شرح رسالة الوالد العلامة رضي الله
 عنه في تحقيق الحركة وكتاب شرح رسالة والدي ايضا قدس الله روحه
 في عمل المسبغ والمتسبع في دائرة آب حج من التعاليم وكتاب شرح الرسالة ايضا
 لوالدي قدس سره في قول ارسطو لو صاد ماء المطر خفيفا وترجمه رسالة الوالد
 العلامة طاب ثراه في بيان قل الرحمن من امر بي وايضا ترجمه رسالة الوالد
 اعلى الله مقامه في تحقيق ماهو الحق في مسئلة العلم وايضا ترجمه رسالة الوالد
 نور الله مضجعه في تحقيق قوله عليه السلام عرفت الله بفهم العزائم ورحل العقود
 وكتاب المواهب في ليلة الرغائب في بيان كلام فرور يوس حيث قال الخبير
 منها ما هي شريفة ومنها ما هي ملحة ومنها ما هي بالقوى كذلك ومنها ما هي ناقصة الى آخر
 كلامه كتبه في ليلة واحدة وذلك من فضل الله سبحانه على وكتاب الفرق
 بين اللس واللس وما يتعلق به ويتفرع عليه وكتاب شرح رسالة ابني يوسف
 يعقوب بن اسحق الكندي في تحقيق النفس وكتاب المفصل في خبر ائمة كل
 وكتاب الزكوة ورسالة معرفة القبلة ورسالة في دلالة الفعل المضارع المثبت وذكر
 الاحوال ونصرة قول ابي حيان في اشتراكه بين الحال والاستقبال ورسالة في جملة
 السؤال عن الاربعة المتناسبة ورسالة في جواب مسئلة في الوضوء ورسالة
 في تدوين بعض ما كتبه الى الاصحاب ورسالة في ذكر احوال الناضل للمعاد
 افضل الدين محمد القاسمي رحمه الله وذكر بعض مكاتيبه وغوائده المختصرة ورسالة
 في جواب المسائل التي وردت من خواسان ورسالة في جواب مسائل وردت
 من جيلان ورسالة في الجواب عن السؤال الذي ورد من قسطنطينية ورسالة
 في النوافل اليلية ورسالة ما يعل في ليلة الجمعة ورسالة حضوره وديات الدين
 ورسالة المحسن والقيم العقليين ورسالة تركية النفس على القولين قول ارسطو وقول

افلاطن الالهی ورساله فی بیان العقاید القدسیة واماکن النفوس
 القدسیة فی النواع الانسانی علی قول المشائین وخبز الکشف
 الالهام علی رأی الاشتراکین والقیو فیہ ورساله الفرق بین
 العلم والمعرفة ورساله اصول الاخلاق ورساله تجدد
 الامثال ورساله البحث مع الشیخ السهروردی فی الرؤیة ورساله
 اقسام المضلقاتین بالسعادة والاخریة ورساله فی شرح
 قصید فی اللامیة ورساله الکسوف والخسوف ورساله
 فی تحقیق صلوة الجمعة ورساله فی الامامة والبحث عن ربها
 ورساله فی تحقیق بعض المسائل التي اشتهد الخلفاء فیها بین
 الامة المحمدیة صلی الله علیه وآله ورساله فی بیان خوارق
 العادات والمعجزات والکرامات شمس الدین فقیه تخلص و بود
 ورنذکره نتائج الافکار مسطورست گنجینه فنون دلیز شمس الدین فقیه که اصلش
 شاهجهان آبادست پیکر لطیفش در سنه خمس عشره و آتة والغب هما سما قباے
 هستی پوشیده و سلسله نسب آبائی او بباس عم النبی صلی الله علیه وآله واز
 طرف مادر بسادات متقی میشود و دے از اعیان آن یاز حسنه آثار است
 بخندت علمای وقت کسب کمالات گراییده از دهن نقاد استعداد
 شایسته و دست نگاہ بایسته بهر سانید و در فنون نظم و نثر و معانی و بیان و بدیع
 و عروض و قوافی از مجتنبین رد زگار گردید و در آغاز عشره خامسه بعد آتة والغب
 ترک حوائق دنیوی کرد و کسوت فقر ادر بر کشید و در همان روز با متوجه سیاحت
 و کن گشته در اد رنگ آباد رنگ قیلم بخت و پس از پنجال بعیت قریبا شخان سید
 بشاهجهان آباد مراجعت کرد و امر او اکابر آن بلده فرزند تلمیذ و کرمش مسیبر و اخوند

علی الخصوص فیما بین وی و علی قلیحان ظفر جنگ و انعتانی سه رشته ارتباط و اتحاد میرتبہ کمال
استحکام یافته بود و مخفی بر طاقت نواب عماد الملک و زیرابن امیرالامرا فیروز جنگ بن آنجناب پرداخت
پیشتر قطع مطلق مراقت نموده دراکبر آباد منزوی گشت از تصنیفات وی و دیوان و مثنوی و الہ
سلطان و حدائق البلاغت مشہورست و آخر عمر بغیرم زیارات اکتہ منبرکہ با درنگ آباد
برخیزد و بتوقف یکمفعہ سری بہ بندرسورت کشید و از آنجا بعد فوز بمنزل مقصود و حصول فتنہ
مراد بیعہ رسید بغیرمیت ہند برکب دریای شود نشست قضا را کشتی شکست و سرمایہ جہان
در گرداب فنا افتاد و ابن ماجہ در رسالہ الکت و نمازین فتح و الف و دوا و انصاف است بعد ازیں ابلا
و مثنوی شمس الضحی و مثنوی در کمون الشیخ ابو صالح محمد ہمدی بن محمد صالح
الفتونی العالمی منسوب است بسوی فتون بغافل از تازی و نقطہ بالا مضبوطین و دوا
ساکنہ قبل از نون کہ شاید یکی از مواضع جبل عامل است وی از تلامذہ ملا ابو الحسن شریف عالمی
بود و بحر العلوم آقا سید ہمدی طباطبائی و میرزا ہمدی شہید رابع از تلامذہ آنجناب اند و از نوشت
داشتند از انصاف شریفہ اوست کتاب نتائج الاخبار و جمیع ابواب فقہ حاوی اکثر مسائل
و احادیث ائمہ اطہار علیہم السلام جناب آقا سید حسین مخاطب بسید العلماء ثابہ در بعض جاہا
خود نقل کردہ کہ من از والد خود شنیدم کہ حکایت میفرمود کہ سید اجل بحر العلوم طباطبائی
ذکر میفرمود کہ فقہ مساوی و استنباط جمیع فتاوی مرتبہ البست جلیکہ کہ علای زمان ما را از جملہ
کسانی کہ بلا قاتلینان بیدارم حاصل نشدہ مگرد و کس کہ یکی از انا شیخ محمد فتونی است بعدہ
جناب موصوف گفتہ کہ شاید درین کلام اشارہ بآن باشد کہ شیخ مذکور جمیع ابواب فقہ را بحیث
استدلال در کتاب خود و نتائج الاخبار بمعرض تالیف در آورده است و آن کتاب جامع اکثر
مسائل و آثار در سائر ابواب فقہ است کہ مستند با حدیث منقولہ از جناب حضرات ائمہ
اطہار است آقا سید محمد ہمدی بحر العلوم طالب ثراہ و راہ بازہ خود کہ برای سید عبدالکریم بن
سید عماد الدین بن السید محمد بن السید جواد موسوی قمی در مقام ذکر سلسلہ و سند مشایخ خود ذکر

ومنها ما اخبرني به بالوجوه الثلاثة المذكورة شيخنا العالم المحدث الفقيه واستاذنا
 الكامل المتبع التبيين نخبه الفقهاء والمحدثين وذية العلماء العالمين صاحب
 الاخلاق الكريمة الرضية والمخصال الحميدة الرضية واحد عصره في كل
 خلق رضى ونصف علم شيخنا الامام الهادي السني بن صالح محمد المهدي الفتوى
 افاض الله على نفسه الشريفة القدسية مراحم الفاضلة الانسية عن شيخه
 الاعظم رئيس المحدثين في عصره وقدوة الفقهاء في دهره المولى ابى الحسن
 الشريف الفتوى قدس الله نفسه وطيب رسمه عن شيخه خاتمة المحدثين
 المجلة وناشر علوم الشريعة والملة العالم الرباني والنور انشعشعاني خادما نجيا
 الائمة الاطهار وعواص مجار الا نوار خالنا العلامة المولى محمد باقر علوم
 الدين دفع الله دجته في اعلى عليين الخ الشيخ محمد باقر بن محمد باقر الهزارجى
 موطن او هنر ارجيب است كيمى از بلاد تقييه زنده ان ست دى اندا كابر مجتهد بن اعيان
 مشايخ وشاگرد ميرزا ابراهيم قاضى اصفهان و شيخ محمد قاسانى بود آقا سيد مهدى بحر العلوم
 از دوى روايت دارد سيد عبد اللطيف خان شوشترى كه بنجامه مسافرين جناب شيخ بود
 در كتاب تحفة العالم بتقريب ذكر اعلام مجاورين نجعت اشرف آورده ديگر فاضل غرر آقا محمد
 بهار جري طاب ثراه فيلسوف زمان و نادره جهان در فن معقولات و باينى طبيعى آيتى بود
 درس كهوت بود كه بخدمت او رسيدم ما طفتى بى پايان و محبتى افزون بهم رساند از كثرت
 امراض صعبه قادر بر مطالعة و افادة بود استدعاى خود من زبدة الاسول واليات شفا
 از خدمتش نمودم از فرط اشتياق قبول فرمود مشروح كردم طولى نگشيد كه وفات نمود و طيبه
 ثراه انشئ و بهر العلوم طاب ثراه در اجازه خود كه براى شيخ محمد حسن نجفى قلمى فرموده و در ذكر
 طرق و مشايخ خود ميفرمايد و منها ما اخبرنا بالوجوه الثلاثة المذكورة شيخنا العالم
 العامل لعادف الحائز لافواح العلوم و الحقائق و المعادف جامع المعقول المنقول

ومقره انزاع والاصول الشيخ محمد باقر بن المولى الفقيه محمد باقر الهزارى جريبي
 قدس الله وسه الشريف عن شيخه العالمين الفاضلين المحققين ابيد فقاه الشيخ
 الافضل الا واحد الحاج محمد القاسم في الاصبا والشيخ الفاضل الجليل الامير ابراهيم
 القاضي بداد السلطنة اصيهان عن مشايخهما العلماء الفضلاء النبلاء السيد
 العلامة وحيد عصره وفريد دهر شيخ الاسلام ومفتي الانام الامير محمد حسين
 ابن العالم العامل الصالح الامير محمد صالح الخاقون آبادي والشيخ الفقيه العالم
 الرياني الحاج محمد طاهر بن الحاج مقصود علي الاصفهاني والشيخ الفقيه النبيه
 العالم الرضي والفاضل المرصني المولى محمد قاسم الهزارى جريبي عن شيخه الامام
 الهمام غواص بجاد الا نوار ومرجع اخبار الاثمة الاطهار داخلنا العلامة الفهامة
 المولى محمد باقر المجلسي دفع الله مقامه صالح محمد صالح بن عبد الباقي بن ملا محمد صالح
 المازندراني اذا فاضل عصره وبود مولانا حيدر علي مجلسي رحمه الله دراجانه خود آورده كه
 محمد صالح مذکور پدر مادرين است و از تصانيف اوست كتابي در تهذيب اخلاق انتي
 امير عبد الباقي بن العلامة امير محمد حسين بن امير محمد صالح الخاقون آبادي
 الحسيني از ائمه نازده شيخ اجل اكمل شيخ يوسف بحراني صاحب حدائق بود و از روايت
 دارد هم از والده امير محمد حسين مذکور را جازور روايت حديث داشته و آقا سيد محمد
 طباطبائي لقب بحر العلوم مرقده از امير عبد الباقي مذکور را جازور روايت دارد
 باجاء امير موصوف عالي تحرير و تدقيق و تحقيق وزير النظر بود و حضرت بحر العلوم مذکور در جازور
 كه براي شمار خود سيد حيدر بن علي موسوي تحرير فرموده بتقريب ذكر شايخ و بيان طرق
 خود آورده و ما خبرني به اجازة جماعة من اصحابنا الاجلاء العظام منهم السيد
 الجليل الرافي في التقوى والمجد العلي المواقى الامير عبد الباقي عن ابيه السيد
 السندي اعظم الفقيه العظم شيخ الاسلام ومرجع العلماء اعلام الامير محمد حسين

الاصفهانی الخاقان آبادی آقا سید حسین الخوساری بمصر استاد کمال کتابا قره بهاسی
 و استاد محقق فی صاحب قوانین بود و ملا شفیقا در کتاب اجازه خود موسوم بر وصفتیه بهی در ضمن حال
 محقق تھے آورده کہ صاحب قوانین بعد از نگاہ علم ادب چیزی از والد ماجد خود تحصیل فرمود
 خدمت جناب منزہ عن کل شین آقا سید حسین خوساری تحصیل فقہ و اصول فرمودہ و این
 کلام ظاہر میشود کہ آقا موسوی در فن اصول و علم فقہ خیلی صاحب دستگاہ بود و اللہ اعلم
 السید حسین بن ابی القاسم الموسوی عالی خیر و فاضل مغربی و از جمله مشایخ حضرت
 آقا سید محمدی لقب بحر العلوم طباطبائی بود صاحب شذ و را در ابیالم و فاضل و ادیب شریف
 ستودہ و گفته کہ بحر العلوم طالب ثراد از سید حسین موسوی روایت حدیث داشتہ
 و حسین مذکور از مولانا محمد صادق بن مولانا محمد بن عبدالفتاح مشہور باب روایت از
 چنانچہ بحر العلوم در اجازه خود کہ برای شیخ محمد حسن نجفی نوشتہ بتقریب ذکر مشایخ خود میفرماید السید
 السند الوجید و العالم الادیب الادیب النبیہ الامیر سید حسین بن الفقہ
 العالم قدوة الفضلاء الامام کاظم الامیر ابی القاسم عن شیخہ المحدث الفقہ
 الفاضل الفائق المولی محمد صادق بن الفاضل العالم العلامة المولی محمد بن
 عبدالفتاح المشہور بنیر باب عن والدہ عن شیخہ علامۃ العلماء المحققین
 و زبداۃ الفقہاء المجتہدین المولی محمد باقر بن محمد موسی الخراسانی السید و
 صاحب الذخیرۃ و الکفایۃ عن السید الجلیل و العالم النبیل السید نوالہ علی
 بن ابی الحسن الموسوی العاملی عن الشیخین العالمین العاملین اخیه لابیہ السید
 السند الامام السید محمد صالح الممداد لہ و اخیه لایہ الشیخ الفقہ الفاضل
 الموقن ابو المنصور الحسن بالشہیدہ الثانی عن امیہ السید الجلیل علی بن ابی الحسن
 عن الشہید الثانی رحمہما اللہ انھی موضع الحاجة مولانا السید حسین بن امیر
 ابراہیم الحسینی القزوینی صاحب شذ و را آورده کہ سید حسین مذکور عالم و فاضل

و مجتهد و محدث و فقیه ماهر و حاذق بود و روایت حدیث از پدر خود داشت و بحر العلوم
 طباطبائی از تلامذه سید حسین موصوف بود و از و اجازة روایت داشته و خارج کتاب
 اجازة مذکور در ماه ربیع الاول ۹۲۵ هـ و تعیین و تأیید و الف بود و نقل اجازة
 مزبوره در شذ و رسطورست و مولانا بحر العلوم در اجازة خود که برای تلمذ خود
 سید حمید بن سید علی موسوی نوشته تقریب ذکر شایخ خود میفرماید و منوعه فخر
 السادة الاعاظم و نخبة العلماء و اکادام العالم الورع و الفاضل المظنح المضطلع
 الامیر سید حسین الحسینی القرطبی عزاییه السید الماحد الکوی و الفقیه المتکلم
 الحکیم الامیر سید ابراهیم الی آخر الاجازة از تصانیف شریفه اوست کتاب خارج حکام
 فی شرح مسالک الافهام و شرح اربع الاسلام و کتاب تنقیص الاجتهاد فی شرح ذخیره العارفین
 و الارشاد و کتاب الدراری الثمین فی الرسائل الاربعین و من جملة ما اشتغل علیه کتاب
 رفع الالتباس عن احکام الناس و کتاب قصد السلوک فیما یلکه المذکر و کتاب البیضاح
 المحجبه فی حل الظهور و یوم الجمع و کتاب اختیار المذهب فیما یصعب الانسان من المذهب
 کتاب مواهب الوداد فی موارث الاحفاد و کتاب غایة الاختیار فی مذاکره الکفار
 و کتاب حکم بیع الوقت و غیره و کتاب نظم البرهان فی احکام الایمان مشهوره کذاست
 الشذ و مولانا السید ابو الحسن بن السید عبد العزیز بن فخر الدین بن السید
 نعمت الله البحر ازمی الشوشتری در تحفة العالم مسطورست السید الفاضل بن
 السید ابو الحسن بن السید عبد الله گرامی اختر برج سه درمی و فقیهست و یکتاگوهر
 درج برتری و کمرست بعد از فوت والد بزرگوارش مصطفی آرای یزید افادت و شعله
 افر در نجمن افاضت بود و تلمذ در خدمت والد بزرگوار خود و خود به اربع علیه رسید
 در جواهد سید بابا و کن افتاده از اوضاع زشت این ملک بلیت منتظر گردید و خود را
 کمر میزد که مردم را نجات دهد و ادنی هر یک به پند از خود مفرود در تفسیر نیک و

بنایت حدیثی مشهور و اکثر فرمایندگان از خرد و بیگانه اندک علم و حیل را در نظر با درجه مساوت
و برابر کتاب مناسبتی اقتضای و مباحث دارند با جمله حکم وراثت و قابلیت منصب جلیل
شیخ الاسلامی از پیشگاه خان نیکو سیرت محمد کریم خان زند با و مرجوع و بخدمت آن پادشاه
مغزو و محترم و در فن طبابت بقراط زمان و سرآمد طبای عالی مقام و احدی حکمای اعلام
بود مدعی صاحب و ذمینی رساد داشت و در هند سه دریا ضی صاحب و ششاه و در علوم
دیگر نیز افادت پناه بیسی رسا کی شریفه مدونه در طب و حساب و ریاضی دارد و بیاد
الحساب را در خدمتش خوانده ام شرحی مبسوط بر مفاتیح شریعت و نور و به و اهل فرقه شیعه
و با تمام زید آفند که به ریاضی رسید و شیخ نوشته شده است در ماه شوال سنه کبیر و
یکصد و نود و سه ازین سرای قانی بهالم جاودانی انتقال نمود و حسب الوصیه در مرتبه
علمیه مدفون گردید بارگاه معروف است و از وجود آمد سید محسن سید عبد الله سید محمد
السید مهدی بن السید عبد الله بن السید نور الدین بن السید نعمه الله العجری
الشو شری برادر سید ابوالحسن سابق الذکر است صاحب تحقیقه العالم ذکرش بدین
آورده السید الفاضل الزاهد الکامل السید مهدی بن سید عبد الله وی از افاضل روزگار
دار شد اولاد هم عالی مقدار اگر چه از اکثر برادران کوچک ترست اما بهر اذ علم و تقوی
او فرموده ذلك فضل الله يؤتیه من يشاء انما عیان زمان و بعلم و تقوی نادم و دولتی
استقامتی داشته که تا این زمان کسی را باین دارنگی ندیده ام گنج قارون و شمس
سیله از او نظر والای او قدرتشاکی نبود و از فطرط علو بیت و تقوی با ستد مای عظمت و
برگز آوده بشاغل دنیا نشد و موضع گوشه نشینان معاش می نمود و بکم تقدیر که او را گنبد
شد و بهند و شان نگنبد بعد از مدتی سیدین بایند یار و ملا خطه که دار شاعت آثار او و معاش
قیح الطو از این مردم بنایت نادم و متاسف گردید چند مرتبه بفرموده بطن مالوف را زد
میرزا بیچاره و ناچار و در مرشد آباد و بیگانه اقامت نمود و با اینکه حکام و فرماندهان همه نیکو بن گها

نسبت باو مرعی میداشتند اما آن بزرگوار همیشه کاره کشت در ان مقام و بس مشتاق بود و وطن
و ملاقات بنما عمام بود و کمر راز و شنیده ام که میفرمود عمری بر انگان درین کشور بر باد
دادم چه از آغاز و در باین ملک تا این زمان که فزون از بیست سال است در ان مقام
آمد و شد و اوقات مرا ضائع داشته اند و من همیشه بصعوبت تنهایی و رنج یکسره گذرانیده ام
و اگر گویای باغاری مسکن گزیده بودم باینجه گوناگون رنج و عذاب اکنون بستم بمثلان بودم با بچه و برینه
سنت و تأمین بعد الالف ازین سراسر ای عاریت رخت بر بست اللهم انشر علی شایب
الوجه و در یکی از باغات آن شهر مدفون گردید صاحب آن باغ که یکی از اعظم و اخیار بود
بشرافت مقبره ادمسجیدی و تغزیه خانه متصل بر قد نورش بنا نموده و موقوفات بسیار وقت
آن سرکار نموده در جمعات و ایام متبرکه که رسم فرشی خوانی و در آنجا شیوع و آن مرقد مبارک
مطاف آن مردم است میرزا محمد رضای اصفهانی عیشی تخلص که شاعر شیرین زبان و از بزرگواران
باین کشور از معاشرین این بی نام و نشان و در استقامت سلیقه ممتاز از افراتست قطع
منضمین وفات و اردیت افتاد

رکن ایمان سید مهدی درین	زین جهان فانی مغرور شد
زین مصیبت بر همه اهل جهان	در روشن چون شب میجو شد
زین خراب آباد پرانزده و رنج	بر تماشای جهان مامور شد
جبرئیل از بهر وفش در بهشت	از پی استبرق و کافور شد
از فروغ روح آن عالمیناب	جنت الماوی سراسر نور شد
گفت تا رنج و فاقش بر عقل	با علی و مصطفی مشهور شد

واز چهار پسر خلف شد یکی در شوشتر سید فرج الله در بنگاله سید حسن سید حسین سید محمد
السید محمد شفیع بن السید طالب بن السید نور الدین بن السید نعمه الله الخ و از
سید عبداللطیف خان شوشتری که بر او سید موصوف است در کتاب تحفه العالم گفته

ذوالفضل المجمع والشان الرفیع السید محمد شفیع بن السید طالب رحمه الله فرزند نخستین والده
 بزرگوار و نسبت بن و دیگر برادران بغایت نیکو کار بودند کافهم واستقامت سلیقه
 و جامعیت فنون علیه خصوصاً ریاضی و اصول فقه موصوف و تبحر بنی الافاضل عرف
 طبش نقاد راج و کاسد و محک ناقص و کامل و پیوسته لطای خففا و غربای هر دیار است
 و دست دیوانه اش شک ابر بهار بود و روشنی از عم عالی مقدارش سید عبد الله
 عربیت و نجوم الاستقاده نموده بدرجه کمال رسید و از انبجار و انه عبات عرش بجات گرد
 و فقه و حدیث را از خدمت شیخ اجل شیخ مهدی فتونی و شیخ یوسف بحرانی و اصول را از
 استاد الافاضل آقا محمد باقر بهبانی اصفهانی و حکایات را از آقا محمد باقر هزاجری که بصیت
 تبحر و فضیلت بر یک ازین بزرگواران خافقین با مالامال دارد و از غایت اشتیاق شنیدی
 از اوصاف اندکلیل نموده و در ارض اقدس کربلا مجاور گردید شیخ مهدی و شیخ یوسف
 مراتب فقه و حدیث و رجال ایام اعلام و ملک الکلام و از جمله اخبارین بودند با کمال
 سید عالی مقام سالها در خدمت آقا باقر بهبانی تلمذ نموده و از برکت الفاسان حیدر و ان
 با علی درجه فضیلت صعود نموده و در شرح مبسوطی که بر مفتاح ملا محمد حسن کاشانی نوشته
 اتوا لامقام او را ممد و معاون و دران اماکن بابرکت و اعزاز پیوسته ضیاء بخشان
 افاضل و مصاحب انشوران کامل بود و در فن طبابت جالینوس زمان و انگشت نما و
 در استخراج احکام نجومی و بیضی نمود و بیضی جوه بجانب هند و ستان حضرت فرموده بودند
 از ان مقام بشو شتر خود و پیرانی از انبجار و انه ارض اقدس کربلای معلیه و سکنی و بیاد است
 و حق طلبی مشغول شد تا در سنه کبزار و یکصد و هشتاد و شش هجری که مرض طامون از
 فسطاطیه اسلامبول براق عرب سرایت نموده تمامی آن حدود را فرا گرفت و خلقی انبوه
 که عدد آنها را خدا نداند و بس آن مرض و رگه شدند و در بغداد که اعظم بلدان عراق عرب است
 و در روز اول بمقادیر هزار کس مردند و در روز دوم و سوم از حساب درگذشت عباد است

حالیات که مشهور بانام و علم بود و همه آنها در گذشتند مگر سعد و دی که فرار کردند و در
 اهل آن زمان قریبی بودید محمد بن سید زید تا که از ادبای روزگار بود تاریخ آنرا الطاعون عظیم
 دید و چون آمد از بحر ساینده که منتهی کنیز و یکصد و هشتاد و هفت داخل شد الطاعون عظیم
 فرمود و آن ایام تا بیست و دو شهر سیرایت کرد و سکنه بلاد مشهور و دیهات و احشام و
 فزنین آن نواح همه بمردند القعه سید محمد شفیق موصوف بعد مدتی بتقریب بعضی پیایار را
 شونیز و بدینکه بمجاور دازد و شاید که بموانست بنی اعمام آن وحشت طبعیت بانس
 و حبسیت گراید در راه و از که تیره راه هست مرض ذات الحجب اضافه امراض دیگر گشته
 در راه جادی الاولی سابع و آتین بعد الالف با اعلی بال کشا گردید و داغ حرمان
 بر دل افاض و انتقاد داشت و حسب الوصیت بپار حسین غفیه السلام فون گردید
 حشره الله مع الله ملا اولاد او سید محمد علی که در جوانی با خقب در گذشت و سید محمد بن
 میر محمد حسین اصفا فی الاصل تاریخ و تاریخ غلطه گفته یک بیتان نیست

چون دل نیران نشد ز مال تاریخ در دل آمد علیه رضوان الله

سید محمد بن سید زید

السید مرتضی بن السید محمد الطباطبائی البروجردی دی آنرا فاضل اخبار و املا
 روزگار و والد ماجد حضرت بحر العلوم آقا سید محمدی طباطبائی است در آئینه حقا و حرمین
 احوال جناب بحر العلوم طالب راه مطهر است که والد ماجد حضرت بحر العلوم موهبت
 و بر و جرد که از بلاد محرم منصب امامت نماز جماعت داشت و ظاهر علم و کمال و
 در روح و تقوی و کرامات و مقامات برافراشته میرزا محمود شارح در بحر العلوم و بعضی
 افتادات خود گفته السید المرتضی کان عالما جلیلا کاشاه الله غایر و احداث
 العلماء و الواقف له علیه مصنف سومی مجلد فی شرح بعض مباحث صلا اللک
 در شهر قدس جمعی از علما تصانیف را نشان داد که در آنجا خلافت ارشدش بحر العلوم مرتبه
 از آنکه گشته است بر وجه چند اولاد و تکرار داشت که از آن بحر العلوم و سید جواد که جدیدتر از

شارح در بحر العلوم است بوده اند باجمله وفاتش قبل از وفات خلف ارحمه باوجود بحر العلوم
 بهار سال واقع شده پس بحسب ظاهر وفاتش در سنه ثمان بعد مائین و الف بود و باشد
 لان وفات بحر العلوم کاسیخه من توجهه در سنه اثنی عشر بعد مائین و الف است
 یکم از فضلا تاریخ وفات او را در کلمه مات موقضی و دیگری نوی بجنات العیمر است
 یافته مرقد نورش در پهلوی جدش و در کربلای معلی قریب مزار شهید امی که بلاد واقع است
 فرضوا لله عنه وارضاه استاد اکمل آقا محمد باقر بن اکمل الدین محمد الاصبهانی
 البهبهانی الحائری ولد و منشا و البهبهانی بیای موحده و دای ساکنه و بای موحده
 دیگر قبل از بای دیگر که از توابع بلاد ایران است و او مدتی در اینجا ساکن بود بعد از آن
 بقیه عمر مجاورت کربلای معلی ممتاز گشت وی از اعظم شاخ علمای دین حسین و کبار
 نقاد محدثین سند اکثر علمای مابعد او الی الآن بلکه سلسله تلمذ جمیع مشایخ ایشان بسوی او
 منقح میشود لهذا بیان ایشان لقب با استاد اکمل فی اکمل گردیده و صاحب تلمذ اهل اکمل که
 معاصر او بود و ذکر شریفش بدین عنوان آورده اقا محمد باقر بن اکمل الدین محمد الاصبهانی
 البهبهانی الحائری فقیه العصر فید الله هر حید الزمان صد و فضلا و اکوان
 صاحب الفکر العمیق و الذهن الدقیق صرف عمره فی اقتناء العلوم و الکتاب
 المعارف و الدقائق و تکمیل النفس بالعلوم بالحقائق فجاه الله تعالی استعاده
 علومه و یسبقه احد منها من المتفهمین و لا یلحقه احد من المتأخرین و لا یلاخذه
 منه و الرافعة من العلوم مالا عین رأت و لا اذن سمعت له قتها و وقتها
 و وقوعها موقعا فصار الیوم اما فی العلم و کنا للین و شمسکالا ذالک ظلم
 البهالة و بدلا کلا ناحتد یا حیر العطالة فاستناد طلبته بعلومه و استضاء
 الطالبون بفهمه و استنارت فتاویه کشف الشمس فی الاشراف به الله
 ظلاله علی العالمین و امده هر مجود و جوده الی یوم الدین و در او اخر احوال و نبای

آورده و با جمله شرح فضل و اخلاق و فضایل عبادته لیس فی مقدمه تناول و ابصل الیه
 ممکن است و قد تناول و الیفه کثیره و تصانیفه غفیره فی العلوم الخطیره و الفنون
 الکثیره الفقه و الرجال و اصول الفقه و هی لشهواتها لا تحتاج الی الذکر و العده
 و البیوم هو اداء امر الله ظلہ الوارف علی التآله و الطارف مقبول فی ذلک المشهده
 صابر علی مضل لفتن الکائنه لذلک المورد لصغرهما فی جنب تلك الفتوحات
 و عدم خطرهما عند ما یرد علیه من العلوم الوارسات و قدر زحمتی لله مطالع
 طلعتها المبارکة فی سفره الحج فی سنته ثمان و سبعین بید المائت و کلاف نسأل
 العود الی تلك المشاهده لستخرج فی المساکن و الملاحده انتهى کلامه و سید عبد اللطیف
 شوشتری در تحفة العالم بتقریب ذکر سکنه کر بلا ی سطر آورده و ذو المناقب و المعافا
 محمد باقر البهبهانی رحمه الله ذکر او بتقریبات گذشت وی از اعلام مجتهدین زمان و قلم
 اتجسد او صاف آن علامه بجزیر شکسته و کسور اللسان و از غایت اشتباهی نیاز از
 اوصاف و بیان ست قریب یکصد سال عمر یافت و تمام آن عمر گرانمایه را در آن
 سرزمین بهشت آمین صرف افاده و نشر علوم و ارشاد مردم ساخت اکثر دران عالم
 محض که افاده فرما بود از مستمعان بودم و نیز صاحب تحفة العالم در ضمن احوال برادر
 خود سید محمد شفیع بتقریب ذکر مشایخ و اساتذہ او آورده که آقا محمد باقر بهبانی از احفاد
 شیخ المحدثین اخوند ملا محمد باقر مجلسی مجتهدی عالیشان و از کبرای ادبیای زمان بود قبل از
 فن اصول را ابتقدرد و ارج نبود بیشتر از فضلالی اخباری و قلیل اصولی با متوسط میانہ
 اصول و اخبار بودند آنقدر که اکنون رواج یافته است رونق بخشیده آن علامه بجز
 و بیان دیگر حالات او خارج از حوصله تحریر است و او خود در اصول و حید و فقه و غیره
 بود دوران امکان بر فیض که عمر او از تسعین گذشته بود و بخدمتش رسیده ام چند سال قبل از
 وفات نمود ملا حیدر علی مجلسی در رساله اجازت و نسب خود آورده که نسب آقا باقر موصوف

از جانب مادر بلا محمد تقی مجلسی میرسد زیرا که مادرش دختر ملا نورالدین محمد بن ملا صالح
مازندانی بود و مادر ملا نورالدین دختر ملا محمد تقی مجلسی بود لهذا آقای مذکور در تصانیف
خود ملا محمد تقی و ملا محمد صالح را جد خود گفته است و اخوند ملا محمد باقر مجلسی را خال خود خوانده
و ملا ابوعلی کر بلائی تمیذش در منتهی المقال بعد از صاف و مدائح و القاب آنجناب آورده
و لادش در سنه که هزار و یکصد و هجده در اصفهان واقع شد در بلده بهمان توطن اختیار کرده
بعد بسوی کر بلا آمد و گاه گاهی بخاطر اشرفش میگذشت که از کر بلا بسوی بعض بلاد نغشت
فرماید پس حضرت امام حسین علیه السلام را بخواب دید که میفرماید کلا دضی ان تخرج
من بلادی بنی راضی نمیشوم باینکه تو از بلاد من بیرون روی پس بحجر و دیدن این
خواب عزم باحجر بر اقامت و مجاورت آن ارض اقدس نموده و در بلاد عراق خصوصا
در نجف اشرف و کر بلائی معطل قبل از آمدنش کثرت اخباریان بود و جهلای ایشان بسیار
متعصب باینکه هرگاه یکی از ایشان میخواست که کتابی از فقهای اصولیین ابدست بردارد
کتاب را بواسطت جامه بر میداشت نهجی که دستش بآن کتاب مس نشود یعنی از شدت
تعصب و عناد بکتاب ایشان از آنجس میزد پس حقتعالی بیکرت قدم او آن بلاد را از تعصبات
جبال خالی گردانید و مردم از انوار علوم و از ظلمات حیرت رسته بشاه راه هدایت رسیدند
باجمله نامی مجتهدین عصر وی اخذ و استفاده از علوم او نموده اند تصانیف آقا باقر مدوح
قریب شصت کتابست از اجمله شرح مفاتیح الامحسن کاشانی که از ان جمله شرح ابواب
طهارت و صلوة و صوم و زکوة خمس و بعض تالیف رسیده است و بس آن کتابی بسیار
نیکوست و دیگر حاشیه کتاب مدارک بر ابواب طهارت و صلوة که در ان بر غفلتها
سید محمد عالمی مصنف کتاب مذکور تبیین فرموده و مصنف مذکور را در خواب و بیدار
بغفلت خود کرد و الهام رضای خود بر تنبیهات او فرمود و دیگر از تصانیف او خواسته
و تعلیقات بر کتاب منج المقال فی احوال الرجال تالیف میرزا محمد اسرار آبادی که در ان

تنبیه بر فوائد و تحقیقات بسیار نموده پنجمی که علمای متقدمین و متأخرین را اطلاع بر چنین تحقیقات
 میسر نشد و دیگر حاشیه بر شرح ارشاد ملا احمد اردبیلی از اول کتاب التجار تا آخر کتاب است
 و دیگر حاشیه بر کتاب وافی و رساله اجتهاد و اخبار که در آن شبهات وارده آنرا مسند فاع
 نموده و در رساله در مسلاصل بر ارباب و رساله در بیان حیلای شریعیه متعلق بر یاد ذکر
 چیزهای که آنرا شرعی گمان میکنند و حال آنکه شریعی نیست و دیگر رساله فوائد حائریه مشتمل
 بر آنچه فقیه را معرفت آن ضرورت و رساله فوائد لمحة لغوائد حائریه که آنرا فوائد جدیده گویند
 و حاشیه بر عالم الاصول و رساله در طهارت و صلوة که حاوی مسائل شریعیه و فقهیه و فائز
 لطیفه است رساله صغیره فارسیه در احکام زکوة و خمس و رساله مختصره فارسیه در احکام حج و رساله
 جتده فارسیه در معاملات و رساله صغیره در حرمت غنا و رساله صغیره در ذکر قیاس و رساله
 لطیفه در مل شبهه جبر و اختیار و رساله در بیان جمع بین الاما دیث و اقسام جمع آن و رساله
 در ملیت جمع بین القاطمین که درین مسئله بر شیخ یوسف بحرانی رحمه الله که بر حرمت آن اصرار
 داشت و نکاح و سیده از بنی فاطمه را با یک مرد در زمان واحد باطل می انگاشت رد
 کرده است و رساله مبسوطه دیگر که در همین مسئله است و رساله مختصره دیگر در همین مسئله و رساله افکار
 در اصول خمسة رساله در بطلان عقد بادر صغیره که جنس عزم ملیت نظر بسوی مادرش و محرم
 گردانیدن او و رساله مبسوطه در استحباب صلوة جمعه و با بطلان و وجوب یعنی آن و رساله
 دیگر مختصره در مسئله مذکوره و رساله در حبسیت صحاب در بیان اقسام آن و ذکر اقوال فقها در آن
 و رساله در بیان کیفیت مناظره که او را با یکی از فضلاء الهیست و جماعت در باب محال
 بودن رویت حق تعالی واقع شد و آن فاضل از جواب او عاجز شده و در مسئله رویت
 متوقف شده و دیگر حاشیه بر دیباچه کتاب مفاتیح مقنن بر چهار مقاله است مقاله اول در بیان
 اصول معتبره فقهائ کرام مقاله دوم در بیان چیزی که جهال آنرا قیاس میخوانند و حال آنکه
 قیاس نیست مقاله سوم در بیان اجماع ضروری و نظری و بیان آنکه شهرت میان علما

حجت است بانه مقاله چهارم در عدم جواز تقلید است و بیان حکم آن کسی که مجتهدی بهم نرسد
 و رساله در بیان حکم شیر و انگوری و تری و جوزی و رساله در بیان حمیت اجماع و اقسام آن
 و دفع شکوک و در آن و رساله در مسئله عدم اعتبار رویت بلال قبل از زوال حماشیه
 بر کتاب ذخیره و حواشی منفرقه بر کتاب غناج و حواشی بر معالم الاصول و حواشی بر مسالک و حواشی بر کتاب
 تهذیب و حواشی بر شرح قواعد و رساله در حکم خونهای که نجاست آن مفوست و رساله
 در احکام عقود و رساله در اصول اسلام و ایمان و احکام منکر آن و بیان بنی ناصب و رساله
 صغیره در احکام حیض و رساله در بیان اینکه مردم در زمان غیبت امام علیه السلام میسر
 یکی مجتهد و دیگری مقلد و قسم ثالث هم متصور است بانه و رساله در بیان سبب موسوم شدن
 بعض اولاد ائمه علیهم السلام با اسم خلفای جور و رساله بر حاشیه میرزا جان بر مختصر عضدی که رساله
 و جیزه لطیفه است و سواى این دیگر رسائل و اجوبه مسائل و تالیفات بسیار است که اگر
 مجتمع شود چندین مجلدات گردد و اکثر آنها بفارسی و ایضا صاحب منتهی المقال آورده
 که جناب مرحوم راد و پسر و یکت و خربود پسر بزرگ ایشان عالم عالم آقا محمد علی صاحب
 کتاب مقابله افضل و دیگر آقا عبده انجمن و احوال ایشان انتشار الله المستعان و پنجم سوم
 خواهد آمد و یکد خمر که در جبال نکاح جناب آقا سید علی طباطبائی علیه الرحمه بود و جمعی کثیر و
 جمعی غیر از جمله ملائذه آنجناب بوده اند که احوال اکثر ایشان در این کتاب انتشار الله المستعان
 مذکور خواهد شد و فوات آنجناب در سال کیزارود و صد و پنجمی هجری اتفاق افتاد و پائین
 پای نموده ای که بلا مد فون گردید تاریخ و فوات او چنین یافته اند

گشت از روی در و نماز بخش با قرطه رفته از دنیا

الشیخ عبد الباقی القزوی الیزدی از معاصرین جناب آقا باقر بهبانی و مولانا باقر الحاکم
 آقا سید مهدی طباطبائی علیه الرحمه بود و عالمی خیر و فاضلی خیر و با هر فن رجال بوده در ایجاد
 محمد بن محمد صالح لایحی که از بعضی ملائذه آقا باقر بهبانی یافته بتقریب ذکر شاخ خود آورده

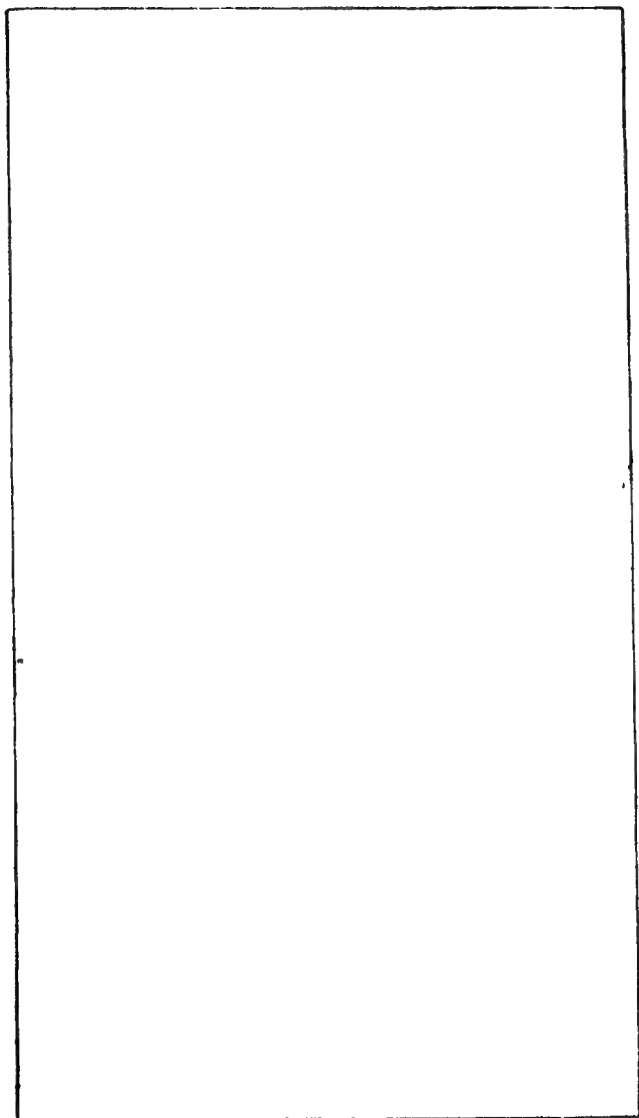
وشمسها بالاختصاص اجازة عدة من اصحابنا اعلام وجماعة من فضلائنا الكرام منهم
 السيد المحلل الذليل زبدة السادة الاعاظم ونخبة العلماء الاكابر العالم العاقل
 ابو ريح واقفقيه الفاضل المطلع الامير سيد حسين القزويني منهر العالم الفاضل
 المحقق والشيخ الحارثي الذي في جامع المنقول والمنقول ومقر الفرع والاصول
 عبد النبي القزويني اصلا اليزدي مسكنا بحق روايتهما عن الشريف المجاهد
 الاكبر والفقيه المتكلم الحكيم الامير سيد ابراهيم والد السيد حسين المنوفي
 باسمه انتهى ما اردنا نقله واز بعض مقامات كتاب تكملة اهل اهل كه از تصانيف شيخ
 موصوف ست ظاهر ميشود كه او از تلامذه سيد محمد صالح حسيني خاتون آبادي و شيخ محمد
 بن عبد الله الكرمي الاصفهاني و اما دقايس خوارزمي بود و ديگر از مشايخ او كه در كتاب
 ذكره سطواند الله يعلم از تصانيف مشهورة است تكملة كتاب اهل مشايخ ذكره كسانيكه
 در اهل اهل المعاصرين صاحب اهل اهل تروك شده اند كسانيكه از مشايخين زمان شيخ
 حرعالي عليه الرحمة اند و كتاب مزبور را با تمام حضرت بحر العلوم تاليف فرموده و چنانكه
 در ديپاچه ذكر شريف او نموده و گفته گرچه از مدتي اراده اين امر داشتم كه تكميل كتاب اهل اهل
 نايم و اسامي با قيمانه را درج سازم لکن بشتل آن نبرد اخسته بوديم تا آنكه آن اراده مختم شد بحسبكم
 انجناب كه واجب الاذعان است بحديث شافتم و مولانا بحر العلوم طاب ثراه تقرظي شتم بر مرع
 و ثنائى بلنج بر كتاب مزبور و در حق صاحبش قلمي فرموده و چون بر غفلت و جلالت شان شيخ بزرگوار
 ولالت وار و در پنجامت نموده شد و بعد فقدا و قفى الله و له الحمد للشرع بما املاه
 الشيخ العالم الفاضل والمحقق البذل الكامل طوى العلم الشايع و عماد الفضل الرايع اسوة
 العلماء الماضين و قدوة الفضلاء الالين ببقية نواميس السلف و شيخ مشايخ المخلف
 قطب دائرة الكمال و شمس سماء الفضل و الافضال الشيخ العالم العاقل الرزكي والمولى
 الاولى المهذب التقي المولى عبد النبي القزويني اليزدي كذا زال مهر و ساجر اساسة

الرب العلم وحمايته النبي والولي محفوظا من كل جاهل غبي وعنيد غوي في رحم
 من قال امينا فاجلت فيما املاه نظري ورجدت فيما اسداه بصري جعلت
 اطيل فيه فكري واديره به ذكرى فوجدته افضل من ابوس واذين من
 عرس واعذب من الماء وادق من الهوام وقد ملكتم القلوب ونجى بهن المطلوب ^{شعب}
 لقد وافق فضائل المعالي فخر معاطف اللفظ التي شيق
 فضضت ختامهن وقلت انة غضضت عن سبك فتيق
 وجمال الطرف منها في رياض كسين بحاسن الزهر اكرام
 شربت به اكوي ساء من معاني غنيت بشرهم عن الحق حيق
 ولكني حملت بها حقوقي اخاف لثقلهم من العاقبات
 فمن ان نعير في سر ويدا فلست اطيعك كدار الحقوق
 وحمل ما اطيع به نهوا ضا فان الرقيق البيق بالصدق
 ولعمري لقد جاد واجاد وبذل المطالب كما اريد منه واراد ولقد
 احبب واشاد بما رسو وافاد رسو بما قد اندرست وطولوا قد عفت
 ومعاهد قد عطلت وقباب مجد قوضت واركان فضل قد هوت واتخذ
 وابنية سو قد انقضت واتقضت فلهذا درختند وجب على العالمين بل
 العالمين شكره وبره فكم احبب بحمائل الذكروا مقامات ورد بحمائل الثناء غلب
 وفات وكم لست في ذلك من النعم والا يادي على الحاضر والبادي ومن افواضل
 العوادي على المحفل والنادي ولقد نشر فضائل العلماء والفقهاء وذكرهم حسن
 الادباء ولا ذكيا ووفرة يذكر سكان نرد ايا النحول وانا منار فضل من اشرف
 ضوئه على الاقول فكافي بمدارس العلم لذلك اهتزت وربت وطربت
 وبجاسن الفضل له قد ازلت وزفت وبجافل الادب قد اسست انست

و کافی بسکات الثری و مرهائن القبول قد ارتقوا معارج الطوبی و البسوا ملائیس
 البهار و التوت و تباشر بالتمنیة و الشر و طفقوا بلسان الحال یشترکوا مع جمیع هذه المقالات
 اخیئتنا بشنائک السلسال فاذهب بنعمها دخی البال
 فی الفساتین لک المهنات و الهنا نیل المنی و الفوز بالمال
 جامع اوراق هم از کتاب مذکور کثرجا نقل آورده اگر چه کتاب مذکور درین دیار
 نایاب است و آنچه که در سیاق گردیده نشانه است سقیم تا حرف اجم در کتبخانه سولانیست
 العلامة السید حامد حسین دام ظلہ العالی بنظر رسیده اما اینهمه در کتاب مزبور احوال کنایه
 در آن منقول گردیده و دیگر کتب رجالیه کمتر بنظر رسیده اخوین کریمین العالم
 العامل میرزا حبیب الله و الفاضل الکامل میرزا ابدایت الله رحمهما
 هر دو برادر زب و دانش و هنر و فضیله عصر افسر بودند حاج ملاشفیعا در اجازه خود
 آورده که هر دو بزرگوار در اصفهان بودند و اخوند ملا حسن شفی و الد محقق ابوالقاسم
 قمی صاحب قوانین الاصول در اوایل تحصیل خدمت این دو بزرگوار را ندانند علوم
 نموده و ایشان حسب الطلب باوشاه عصر خود و ابالی بلده چابلاق برای تضاد حکومت
 و ترویج امر شریعت در آنجا رفتند و از جانب بادشاه بعدد توشیح الاسلامی قیام داشتند
 و اخوند ملا حسن مذکور همراه ایشان بود و صبیحه مرزا ابدایت الله در جباله نکاح ملا حسن
 و محقق قمی صاحب قوانین از بطن صبیحه مذکورده است و نیز از روضه بهیسه متباد میشود
 که ملا مرزا حبیب الله موصوف جداوری ملاشفیعا بوده و اخوند ملا حسن الشفی الجابلی
 منسوب است بسوی شفت و آن موضعی است از موضع رشت که یکی از بلاد عجم است
 و چابلاق بحکم فارسی و بار موحده و قاف در آخر که قریه از توابع قم است اخوند موصوف
 پدر محقق ابوالقاسم صاحب قوانین است ملاشفیعا در ضمن احوال محقق قمی گفته که اخوند ملا
 شفی و الد ماجد محقق مذکور که از اهل شفت بوده از آنجا باصفهان برای تحصیل علوم مشعبه

و فنون و مینیه رفت در انجام پیش عالین عالین کالین میرزا هدایت الله که جدا مادی
 ملا ابو احسن قیست و برادر او میرزا جمیع الله جدا مادی من تحصیل علوم اشتغال و نیزه
 در وقتیکه عالین مذکورین بسوی قریه چاللاق رفته بمنصب قضا و افتا قیام نمودند و خواندگار
 همراه ایشان بود و با و خرمیرزا هدایت الله که والده محقق قیست است نکاح کرد و ولادت صاحب
 قوانین در همان بلده واقع شده و همانجا نشو و نمایافت و از والد خود اخذ علوم ادبیه
 نموده با جمله احسن عالم و فعال جامع کمال است مشهور در زهد و عبادات است از تصانیف او کتاب
 برویة کشکول و سوم بکاس السالمین است

111

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله وكفى وسلاماً على عباده الذين اصطفى بحسب سوم از تذکره موسوم
به نجوم السما فی تراجم العلماء و در ذکر برخی از افاضل و اعیان فقها و محدثین و مفسرین
و بندی از حالات مستعین و شتیلین علوم آیه ثالث عشر و بالله اتوکل و اعتمد
العالم الربانی مولانا السید محمد مهدی الملقب بحجر العلوم
بن مرتضی بن محمد احسنی الحسینی الطباطبائی النجفی البروجردی
بروجر و شهر بیت از قلم و علی شکر بیان او و بلده که با نشانان مسافت پیر و زره راه
زبان اکابر فقها و عاظم علم از مرع و وحش قاصر علامه شیخ جعفر نجفی صاحب کشف الظواهر
که از عاظم علامه و بحر العلوم بود و این آیات فصاحت آیات او را ستوده شعر

لسان عن احصاء فضلك قاصر جمعت من الاخلاق كل فضيلة بكلفني صبحي نشيد مد يحكم فقلت لهم بهجات لست بقاتل وما كنت طلبد المنير بنا عت ولا للسما بشر اذ انت رفيعه	وفكري عزاداك كنهك حاسر فلا فضل الا عن جنابك صادر لزعمة هاتئ على ذاك قاصر لشمس الضحى انتمض ضوءك ظاهر له ابداء بالنور والليل عاكر ولا للنجوم الزهر من نرد اهر
---	--

وله ايضا في عجيبة قدس سرها

البك اذا دجعت مني وجدته اذا المرح لا يجلو ذاك ان صادقا	معيبا وان كان السليم من العيب ومدحك حاشا ان الكذب والريب
---	---

ومولانا سيد جواد عالمي صاحب مفتاح الكرامه و در مرع انجناب قصائد لطيفة فرموده و در دفتر

آنها اشاره بکرامات مشهوره اش نموده از انجمله قصیده ایست که در آخر آن التماس لحاظ
مفتاح الکرامه از حضرت بحر العلوم داشته از تلویل نمیدیشید و در پنجائست مینماید

<p>البعد ذمام الخلق یا خیر مرشد وانت اسیر الله قست بامره وحجته العصا من كل وصمة وانك جنب الله خازن علمه فقاليت عزك الله نام ولا ادری تباين فيك للناس انديت عنهم وبين الناس حاثرين و اننى ففى كل سر من علا الظاهر لك المعجزات البينات اقلها الست لذي صهي اليه يوم يعجز واضحوا جميعا مسلمين وانهم يضيقون عزاء وتلك بيوتهم وقاضى قضات القوم اشرافهم وقومت ذبيح الذر كان وكم لكم وطائفة فيج الطريقة قد عدت فحين رأت ما يقطع العذ منكم وكم فرقة ضلت فروع اصولها وللجن في الامم كاشان لذيكم وقد حيايت حان فيه نهاية</p>	<p>وانت نظام الكون في كل مشهد على الدين الدنيا بامر محمد وايته الكبرى على اليوم والغد وانك وجه الله في كل مقصد الى كل سر نأقب له من يعتدى فاضحوا وهم بين غا و معتدى لناذهم في ذاك خير منقصد دليل لكل نحو مبدا يعتدى يقدر على ساق الهدى كل مقصد نخدر اغانة للجران والليد جهابذ فيهم كل حابر مسود مخجج الدمج معمودة بالتعبد وقد كان صبا لا يلين لم رشد بمكة آيات لكل موحد وانتم هاني غيها كل معتدى تجلى عما بعد طول ستر د مردم الى الاصل الاصيل الموصول فقل سجدا في ارض كوفان ترشح بقائد جيش السوء من خاتمة البيا</p>
---	---

وكم فيك سرّاً ابو حيدرة	مخافة طائش اللب سمهد
وفي درساك الميعون اعد شاهد	على سواد الخبز وفي كل شمهد
تدبر كنوس العلم من كل غامض	على كل جبر بالفضائل مرتدي
وعلامة ندب امام زمانه	ومجتهدي في كل فن مصتد
هم القوم كل القوم الا لديكم	فانهم ما بين بكم ولتد
فيا جبل من قدرة الله باخرا	ومجتهدي نادى الوجود به تده
مدحتك لا انى رجوتك للنفى	وان غاضق فرى من طرفه مثله
ولكننى عاينت فيك شمائلا	عرفت بها عرف النبى محمداً
وقد صنف المولى كتابا يمينكم	بفوق جميع الكتب كل مقصد
وكم قت لا ارشاد بالباء واجيا	صلاح كتابى الكتابة فى يدي
فان تلخظوا زاد نبلا ورفعة	وبالغيث يغدو هم على قد فند
ولا زالت الايام يا بن بهائها	نروح عليكم بالسود وتفتدى

در همین منوال بسیاری از فضلاء زمان و اجلای علمای عالیشان و در مدح آنجناب قصاید و منشآت بلینه گیر و ن از احاطه تو صیفت و تعریف اند گفته اند نسب شریفش از جانب پدر حضرت امام حسن علیه السلام و از جانب مادر حضرت امام حسین علیه السلام می رسد زیرا که از جانب پدر منسوب بوده اند به ابراهیم طباطبائی بن اسماعیل الدیلمی بن ابراهیم العمرین الحسن المثنی بن الامام الحسن المجتبی علیه السلام و مادر ابراهیم بن حسن مثنی جناب فاطمة زهرا سید الشهدا ابو و صاحب منتهی المقال بعد مدح و ثناء آنجناب گفته که ولادتش در کربلا علی در شب جمعه ماه شوال سنه خمس و خمسين بعد المائة و الالف و اربع و شصت و الدخوة که نام پسرینگار و نمای و نیکوکار بود و بعد مدت جمعی از کبار علما که از جمله ایشان شیخ یوسف بحرانی باشد خمیس ماه موده باز نجف شریف رفته بشاگردی جمعی از علمای آنجا که از جمله ایشان شیخ

فتونی و شیخ محمد تقی نورانی و غیره بودند و بایب شد باز بکربلا مراجعت نموده بخدمت
آقا باقر بهبانی باشتغال علوم پرداخت و باز بخت رفته اقامت در زید اکنون خانه مبارک
محل حال طوا و مفرغ تحول فضلاست و آنجناب بعد از آقا باقر بهبانی پیشوای علمای
عراق و سید فضلالی علی الاطلاق است علمای آن بلاد التجا بسوی ایشان دارند و عظام
آن نواح اخذ علوم از خدمتش نمایند آنجناب کعبه علمی است که طی مراحل بسوی
او میگذرد و بحر مواج فضائی است که ساحل آن را در بنی یابند و با اینهمه کرامات ظاهره و آیات
باهره که از او بوقوع آمده و شائع و ذائع است که در زمانیکه آنجناب در حجاز تشریف
داشت جمعی کثیر از قوم بود بشاگرد بر این کرامات آنجناب ایمان آورده و والد ماجدش
در شب ولادت شریفش بنحواب دید که حضرت امام رضا علیه السلام شمی را با محمد بن
اسمیل بن بزغ که از اصحاب اخبار آنحضرت بود فرستاد و آن شیخ را بر بام خانه اش برافروخته
پس روشنی آن بلند شد که پایش را در رک نمیتوان کرد و نظر بر دقت دیدنش تعبیر
میشد و زبان حالش میگوید ما هذا بشیر از عموم لطایفی که از برادر زادگان بجز العلوم است
و رفوای شمس در وقت بعد نقل عبارت صاحب منقح المقال که ترجمه اش گذشت می فرماید
اقول ومن کراماته المنتشرة حکایة فتح انفال الرضیة المقدسة الفردیة الشایعة فی
الاصفاة والدائرة علی السن الفضلاء الثقات بعد وفاته حیث أخذ العهد من رآه علی
عدم الابرار حال الحیوة و قریب من ذلک حکایة السرد اب معصیها مفصله عن بعض العلماء
الثقات نقلا عن غیره و هی معرفة و من ذلک ما اشتهر من نیاحة الجن علی طایفه
فی السرد اب المتوفی فیہ بل خدمته و له و اخذهم العلوم و منه درجه قصوی علم و عمل و روح
آنجناب بجدی بود که در آئینه حقا از جناب ولایتنا السید طاهر علی طایفه نقل است که در بام جمعو
آنجناب بپایر فائز الانوار ائمه الهما علیه السلام از زبان سیدی باوقار از سادات
اہل خطه که آتش سید حسن و از سالها مجاور و خدمت مقدسه غرویہ بودند شنید که میگفت

اگر درین زمان جناب بجز العلوم دعوی عصمت نماید احدی را مجال قدح و جرح و زائنت
و هم نقل است که در هنگامیکه آن قبله زمان وارد که مظهر بود و در آنجا ماعل تقی علی میفرمود
شخصی از بعض فضلاء ایلمنت سوال کرد که این سپید اگر چه انظار مذهب ایلمنت
می نماید اما معلوم نیست که از مذاهب اربعه سینان کدام مذهب را اختیار کرده است آن
فاضل در جوابش گفت که این نمیدانم بی اینکه در معلوم و یقین است که اگر سید مذهب
خامس یا سوای مذهب اربعه اختیار نماید و در آن استدلال فرماید کسی از اهل تشن بنابر
او اقدام نمیتوان کرد و حق اینست که فضائل و کرامات و خوارق عادات آن عالیجناب
بیرون از حد و احصاست اگر کسی استقصا خواسته باشد کتابی جداگانه باید نگاشت حتماً
تحفة العالم بتقریب ذکر ساکنین نجف اثر آن آورده سید طلیل المناقب عظیم القدر رسیده
محمد مهدی طباطبائی بر جودی از اکابر فقهای زمان و عالم محدثین دوران و در جمیع علوم
مستقل و منقول و سبع البیاع و بیجا نیست و تقوی فرید اصقاع بود و چند سال در حریرین شریفین
مجاور و مذاهب اربعه مدرس بود و با تحقیقات تشریف و مصنفات عالیله از آثار قلم آن امام
همام میادگار است و در آخر بسبب سمن مغرط و بیماری خفقان از افاده علوم دامانده غزل
داشت و بطالعه و تالیفات بقدر طاقت می پرداخت انتی و فوات آنجناب و سینه
اثنی عشره بعد المائتین و الالف واقع شد و عمر شریفش تقریباً پنجاه و هفت سال بود و عمر
عرب و عجم در مشیه و تاریخ او قطعات و قصائد غزلیاتش نموده اند از جمله یک و دو بیت

اقتضای سیر و دود

عجب نمی است که دل بن صیبت ^{ملک} بسینه خون شد و بیرون چشمم ز پر گرفت
خرد و چو سال و فوات از توجبت ^{ملک} بوی کوی سیدی مهدی صاحب لیلان عالم گرفت

لفظ دوی برای تعبیر است که عدد آن بر مصرعه اخیر می افزاینده عدد مذکور حاصل شود از جمله
اولاد و امجاد آن برگزیده رب عباد جناب قدسی القاب ملا ملک آداب

عالم حضرت مجمع علوم دینی و منبع معارف یقینی آقا محمد رضا علیه الرحمة و یک صبیحه مخدیه که در
 حباله عقد جناب سید محمد غفرت کبر جناب آقا سید علی طباطبائی بوده از مصنفاتش که مضبوط
 میرزا محمود الطباطبائی در کتاب الوهاب السنیة فی شرح الدرّة المنظومة حيث قال برز
 الدرّة المنظومة و هو کتاب جلیل لما وقف له في منظومه اصحاب وغيرهم على نظيره و عدیل
 و قد نظم في مدحها الفاضل الاکرم الشيخ محمد علی الاکبر شرح ما يبلغ ثمانية عشر مئة اولها
 درّة علمیه ما بین السمرات فاتحة الکتاب ما بین السور

وله فی الفقہ کتاب المصایح و کتاب الهدایة اقتصرت علی لب الفتوی لم یدر زمانه الا القلیل
 من الطهارة و رسالتی ما سکت الحج تنسیلیه و رساله فی تحریر العصور الزبیدی و الاختیار
 علی الذخیره حکاه بعض مشایخنا و الی الا ان لما وقف علیه و له کتاب رجالی حقق فيه
 احوال جماعة من الرواة و العلماء یزید علی عشرة الاف بیت و له فی الاصول شرح على الوافی
 لم یعمل مثله فی البسط و التحقیق و نقل الاقوال و الا دلة علی غلط رشیق الا انه لم یدر منه
 الا القلیل و مر الفحی ل من ما د عن بانه لو لم لزم الاصول و له فوائد فی الاصول جیده
 مشغلة علی فوائد جمعة و مباحث مهمة و الظاهر انها المصایح منتظمة من الملتقطات بینة
 بعد وفاته و له مرانی فی واقعة الطف ابتداءها

الله اکبر ما ذا الحادث الجلل قد تزلزل سهل الارض الجبل

وله قصیده بالغة فی المناقب و المثالب رد علی بعض النواصب تبلغ مائتین و خمسة
 و ستین بیتا و له رد و د بالغة علی ابن حجر العسقلانی انکارة القائم فی قوله ما ان للشرایع
 ورائی حیة فی نزار و له الهجوم و بعض الادب و لجله اهل عصوة و له قصیده دمانیة معروفة جیده
 ملحمة و غیر ذلك من الکلام المنظوم السید الاجل میرزا یوسف البرزنجی از جمله
 علمای وین ست فخر المجتهدین لما اتای در بندی در اکبر البادات آن مرحوم مراد تلامذ
 حضرت مجتهد الشیخ آقا باقر بهائی اعلی الله مقامه شروه الشیخ حسین المشتهر بابن نجف

در کبر العبادات و اربابین الفاظ ستوده الفاضل الكامل و العامل الثقة لا تقی المشهر
 بكونه صاحب لدرجات العالیه و المقامات المتعالیه الشیخ حسین المشهر باین
 الخف التبریزی الذی کان من اجلته اصحاب السید الاجل ذی المناقب الکثیره و
 المفاخر الوفیره المسمی بحجرا العلوم المراتبی من الفقه الی اعلی المراتبی محمد حسن
 ابن ابی ذر المراتبی از کابر علمای قم بود پیش علامه زمان ملا اسمیل خان جونی نایب سال
 تحصیل علوم و فنون اشتغال داشت و نزد بسیاری از علمای ماهرین تردد میفرمود و مادی ^{علم} مجید
 سیار در فنون ریاضی از هندسه و حساب هیئت و علوم ادبیه از معانی و بیان و غیر آن گردیده و در علم
 قسبه مرات و افراد ملکه با برید انمود و با بجزه جناب موصوف در فقه و حدیث از ملا ذه آقا باقر سببا
 طاب ثراه میباشند که بایظه من مرقاة الاحوال از تصانیف دوست کتابت کتبه الله علیه و کتاب
 مناسک کتبه در احکام حج و کتاب شکالات العلوم که کتابیست عجیب و تالیف او اند بسیار و کتاب
 محرق القلوب در مصائب امام حسین علیه السلام و کتاب لوامع الاحکام و رساله در فقه فارسی
 و مثنوی طائر قدسی السید علی بن السید محمد بن السید نور الدین بن السید
 نعمته الله البجراثری در تحفه العالم مسطور است السید الولی السید علی بن السید محمد بکارم
 اخلاق ظاهری و باطنی محلی و از صفات فیضیه برآورد مجلس آرای دگرگون جیتی کل پیشه بار و عالم
 از کتب خلق او گلزار بود و بکتاب کمالات صوری و منوی و خصائص ستوده نفسانی مناز و چشم
 اعیان و احاطه چون مردم دیده با غزل و در غمیدن شعر فارسی و رسیدن به نیک و بد آن فی انباز
 و شعری عصر سخن سنجی او در اهتر از بود و ند اگر چه خوشی گفت اما شعر درست و ستیمن بود و مذاق عجب تاثیر
 بود و هر روز هنگام عصر شعر میخواند مولانا قاضی مولی محمد جواد بن ملا مومن شمس متولی مسجد جامع که از وزیر شاعر
 شیرین زبان و در فن تاریخ زبده امثال و اقربان بود و سائر شعر او در منزل او منعقد می شدند
 و هر کس آنچه تازه خیال کرده بود و بخدمتش می نمود و یکی رد و قبول او را مسلمی داشتند و نجوم
 و استخراج تقاویم کوکب و قیاسات و در هیئت و ریاضی ثانی بطلیوس و جابا سب در آفرین

جنی و احکام نجومی مهر جهان تاب و تابو و مدار استخراج در ان نواح بان و الاجناب بود معرفه
 القوم و در ساله در اصطراب و رساله در هیئت بنجیت او خنده ام چند سال قبل ازین
 بنا علی انتقال نمود السید طلیب بن السید محمد برادر سید علی سابق الذکر است صاحب
 تحفه العالم آورده که سید موصوف عالمی عالقدر و در اکثری از علوم خاصه در نحو و منطق
 و بدیع فضاکی کثیر بود کسب فضاکی از سید زین الدین علیه الرحمه نمود و در عراق فارس و گیلان
 که همیشه مشغون بدانشمندان و اعلام اند بغض صحبت بسیاری از آنها رسیده بنایت هموار
 از عباد و وزگاری بود در محاسن در حین مجاورت پر پشت جادوان انتقال نمود و الله اعلم
 مع الشهداء و اولاد امجاد او سید جعفر سید مهدی سید محمد سید اسد الله مولانا آقا
 محمد سید آبادی سید آباد از اعظم محلات دار السلطنه اصفهان که بنایت ممد و بلطاف
 آب و هوا مشهور و مولد آن برگزیده رب غفور است که مراتب فضیلتش کائنات و وسط الهی
 آفاق را نورانی دارد بی نیاز از ادصاف و بیان است که ذاتی تحفه العالم از تلامذه آقای
 موصوف سید اسمعیل بن سید مرتضی بن نور الدین بن سید نعمت الله جزائری است
 که ذکرش خواهد آمد انشاء الله مولانا العلامة المیرزا محمد مهدی بن ابی القاسم
 الموسوی الشهرستانی الحائری اصل وطن آنجناب شهرستان است نفتح شین مجیه
 و سکون با فتح راه و سکون بین حمله و تازی و نقطه بالاقبل از الف و نون در آخر که
 از بلاد مشهور و خراسان و عجم است بعد از ان مجاورت که بلای مطاع اختیار فرموده و در همان
 جای اقدس مدفن یافت نسب شریفش بجنرت امام موسی کاظم علیه السلام میرسد از جمله علما
 کرام و فضیای عالم مقام بود علوم بخدمت شیخ یوسف بحرینی و دیگر فقها نموده و از ایشان اجازه
 ردایت داشت در تحفه العالم مسطور است که میرزا موصوف از اعظم فاضل نامدار و علامه
 جلیل المقدار است در تهذیب اخلاق و تکمیل نفس ناقص آنقدر کوشیده است که مزیدی بر آن
 متصور نیست شهرت آن غنی بکمالش سواد اعظم عالم ملکوت و بحر سیران دست دریا نوالش

جرعه بخش سکان دیر ناسوت معروف مغموم الهی روم دهند و ایران و بجاخت روانی مردم
 یکنانه دوران ست با آنکه عمر از هفتاد تجاوز نموده و عمر شصت و نه بود و آثار شگفتی و هر مرد
 کمال و ملال و ضعف قوای نفسانی و عنصری اصلاً باور نیافته بود و در بدایت حال ایشان
 افتاده از تیه ضلال و زشتی اوضاع احوال ایندیار اطلاعی کمال و احوال کافی و تفسیر
 صافی را حسی و در خدش تلذمی نمودن هم از مستفیدان آن محفل ارم مانند بودم استغنی
 از جمله اولاد اجداد میرزا موصوف میرزا محمد حسین معروف به آقا بزرگ بود که بعد وفات آنجناب
 وار دهند و شان شده و بچید را باد کن هم رسیده و فاقش در سنه شصت و نه بعد از امانتین و
 الالف اتفاق افتاد و بعضی شعرا تاریخ وفات را درین مصراع یافته اند از بنیامین آل محمد
 آقا احمد بیانی در کتاب مرآة الاحوال بتقریب ذکر علمای کربلای معلی و ذکر سوانح سال
 کبرار و دوصد و پانزده آورده که در آن اوان عالیجناب مقدس نقاب فضائل مآب
 سلاله الاطیاب عمده المحققین و زبدة المدققین ملاذقوا لبا ضغما مرحوم و مغفور میرزا محمد مهدی
 شهرستانی موسوی طالب فراه در آن ارض اقدس بر حمت این دی پیوست و غار مصیبتش بر دلها
 غالیان نشست جنازه او را با ناله آه و درایوان پیش روی شهدای سعد او روان شد لعن
 مدفون کردند و بعد از آنکه مولانا المیرزا محمد رفیع بن محمد شفیع مستوفی الممالک
 صاحب تحفة العالم آورده که میرزا موصوف از افاضل اعلام و اکابر عالیه مقام بود و در وقت
 علمیة خصوص در مقولات دستگاہی عالی داشت و در خدا شناسی و در دینی با اینکه در
 دنیا صاحب جاه و خیر بود مشبه و نظیر داشت و در بنیادش مسوخ شد و نیز از کتاب مزبور
 مستفاد میشود که وطن میرزا موصوف بلده آذربایجان است مولانا السید عبد الکریم
 بن السید جواد بن السید عبد المدین السید نور الدین بن السید نعمت الله بن السید
 صاحب تحفة العالم آورده السید العلی بن الفضل السید عبد الکریم فاضل نخری و عالمی
 بی نظیر و سرآمد پارسایان و عباد و سید خیل اصحاب کرامت و سداور اکثری از علمای

خاصه فقه و حدیث امام مجتهد و در مجاهدات و ریاضات و قوت عبادت از کبرای ولیای عالم بقا
 و از من صبا تا من رطبت که از شخصیت تجاوز عمر یافت و تحصیل معارف و مینه آلوده و نوشته
 علوم و فنون طلبی با عقلا و بنایت کریم النفس و دارسته و بسی قانع و می ساخته بود شرح کیفیت
 سلوک و ریاضات آن مجاهد مقامی عظیم باید و تفصیل آن در حوصله تحریر نمی آید و اگر در کلیات
 و آنچه در نوشته میشود و سامع نزد و نیز دفتر با آن شگون گردد با جمله بعد از آنکه به سن چنانچست
 رسید جد و الای او سید عبد الله تبریت او بهت گماشت و او را بر حرم سید زین الدین
 پسر خطی و سوادی بهر ساند و شمع بهر بیت نمود و بعد از استفاده مبادی از سید میرزا
 آن و الا مقام خود بتعلیم او پرداخت بهل فاصله آن بزرگوار رطبت نمود و چون با استعداد و
 و بقوت مطالعه و مذاکره و استفاده از بعض اعمام کرام بر انب علیا ارتقایافت از ابتدا
 نشو و نما نفوذ بزمایش غالب بود و از مرجعیت مردم حتی از مشاکلت و معاشرت اعمام
 و سلسله عالی شان خود نیز دامن کشیده گوشه نشینی اختیار نمود و در بر روی مردم بسته بعبادت
 و حق طلبی بسر میرود و تا بهر آنکه فرزند اکبر او سید محمد در خدمتش استفاده نمود و بعد از این
 ظرف ایام هرگز ندیدیم که از امور مسنون از صوم و صلوة و دعوات یا ثور و چیزی از وفوت
 شود و یا فعلی که در شریعت مذموم باشد از وسوسه مذمتی و راضال مباحه نیز احتیاط بود و
 یک مرتبه زیارت ائمه ائمه عراق رفتی و چندی توقف نمودی و از علما و مجتهدین آن اماکن گنبد
 کردی از آقا محمد باقر بهمانی و سید محمد مهدی طباطبائی بر و جردی که از اعلام افاضل سمو
 المکان و سید محمد بن علی شان بود اجازه عامه تحصیل نموده و در نگاری بعضی از احرام
 گذارید و در سفر مشهد مقدس ضوی از استاد الحکام میرزا محمد مهدی خراسانی بقدر فرصت
 استفاده حکایات نمود اما آن بزرگوار را بتعلیم و تعلم علمی و ریاضیات رغبتی نبود اخباری مذیب
 و از فقههای ظاهری و رفتار و بنایت محتاط بود و از قبول هدایا و احسان از مردم حتی از کرام
 نفس نازد و ستان احترامی تمام داشت و بقیه نان جوین که از بعض اراضی موردی بادی

میا خت و حق با او بود چه بر فرض حال هرگاه نفس بلند است تن به پستی درود و بدو ملائکه
 قدر ضرورت گردن اندر برقی تحصیل از وجود ستوده درین جزو زمان نایاب و قبول لب
 و زبونی مقدور کرام نه و اگر از دنیا طلبی منظر وجود و ایشان است بدیگران سده همه نهاد و ملائکه
 از دنیا و گذشتن آن چیز نیست که در دست تمام خلق است با ناصحتات بسیار
 در هر فن از آثار قلم فیض ششم و هفتم عالم بیادگار است که متذکر آنها نیستیم و اکثری بعد برآید
 من از آن دیار تالیف شده اند تا من بودم شرح مخفی بر الفیه ابن مالک در نوشته بود
 و چند رساله در فقه که هر یک از این تالیفات بود و در سال قبل از وفاتش از وفور
 اشفاق استادانه مکتوبی در بنگاله از آن علامه سید اندان معلوم شد که از شوشتر بهشت
 مقدس نیروی انتقال در دران بخان بزرگت و او از سکن گزیده با احترام و اجلال باو
 و نشر علوم و رضا جوئی خالق متعال شستال در یک سال قبل ازین فویش مسوح شد که در آن
 روضه غله مثال مفعول گردید و طبعی به حسن باب اولاد اعماد و فیاض سید محمد سیدل حسین سید حسن
 مؤلف گوید که چون سال انعام کتاب شریعت العالم بکبر اردو و حد و شانزد و هجری است
 بنا بر آن تقریباً وفات مولانا در حد و دشت شمس بعد از الف و المائین بوده باشد
 و العله عند الله مولانا السید عبد الرزاق بن السید بهاء الدین بن السید
 عبد الله بن السید نور الدین ابن السید نعمت الله الحجازی الشوشتری
 فاضله خیر و زاهدی بے نظیر بود و قبل از استکمال کمالات جوانی در گذشت
 اگر فرصت یافته بود یکی از فضایل مایه قدر و در سلک پارسایان نیکو اطعمه بشمار آید
 از خلف شد و پس سید محمد سیاح ابوب الملامه تفضیل حسین خان الکشمیری
 معروف به خان ملامه است و زانچ معدن السعاده مسطور است که منشأ و مولدش
 در ایالت کشمیر لاهور و نشو و نما و شایمان آباد و در فضا نش و در دیار شرقی مشهور
 آمد و در علم معقول و منقول بهره دانی داشته و در جمیع علوم متد و اوله جامع گردیده

همراهِ او را ثالث معلّم خوانند میثایه و اگر عقل حادّی عَشْر دانندی زبید و سید عبد اللطیف
 که از دوستان و معاشران خان موصوف بود در تحفه العالم نوشت که وی از اعلاّی
 فضیله نامدار و سه آمد حکمای روزگار و در جمیع فنون علمی فاضل بی نظیر و علامه
 تحریر بود و خاصه در حکمایا و الهیات افلاطون عصر و ارسطوی دهر می نمود و چند
 در شاهجهان آباد از خدمت علمای عصر و در بنارس از انقاس فیلسوف عظیم
 و امام اکرم شیخ اهل شیخ محمد علی حزین استفاده علوم نموده بدرجه علیا و مرتبه بلند رسیده
 و حسن تقریر و بیان افادات رشک حجه بلبل هزار دستان در بهار ان و حسرت افزا
 تقهه کبک دری در کوهساران شگفته طبع او چون خنده سحرگاہی نور آگین و جامع علوم
 اولین و آخرین و در تشیع عالی و نور ولای ائمه اطهار صلوات الله علیهم از سیای دلائع
 وحدت ذہن و سرعت انتقالش بشابه سیف قاطع و مکارم اخلاق پسندیده ظاهر و باطن را
 جامع و در تمامی این کشور نور فضیلت او ساطع بود و ساجت روانی مردمان بی انبیا
 و زودانایان فرنگ و مردمان بافرهنگ چون روح روان با کرام و اعزاز
 مرحله می پیود و حق این است که مراتب فضائل و مناقب او را مقامی عظیم است
 عمری و یک نستان قلم باید تا شمه از اوصاف او را نگار و زبان عربی و فارسی
 و انگریزی و رومی که زبان علمی فرق فرنگ دهر کس از فرنگیان را تالیف کتابی
 منظور باشد آن زبان نصیبت می کند و آن را لایق نیز گویند مانند زبان عربی
 نسبت به علمای عجم زبان رومی را نیز در فرنگ همان منزلت است و یونانی را یونانی
 و خوندی و نوشتی و باین سبب بسیاری از کتب علمی فرنگ ابروی ترجمه نموده است
 و خود نیز تالیفات دارد از انجلاز آثار فضل او است تشریح بر مخروطات ایلونیوس
 و دو رساله مدون در جبر و مغالطه کی تشکیل بر حل جبری و یکی متضمن حل جبری و هندسه
 و تشریح بر مخروطات دیونال و مخروطات مسن و در طی مباحثات و مطالعات نقد

حواشی و تعلیقات بر کتب حدیث و فقه فریقین و حکایات اسلامی و سایر علوم نگاشته است که احصای آنها عیسر و کثر فاضلی را میسر شده است سزااست که بندگان با بطنهار اودم از فضل و دانشش زندگی و بوجود و ادا افتخار کنند و دیگر هر قدر فلک بگردد چون او دیگری را بر صفت ظهور نیابد و دشمنه از طور معاش و طرز سلوک او این سست که یکپاس از در بر آمده از خواب برخاستی جمعی از تلامذه که ریاضی خوان بودند می آمدند و استفاده می نمودند تا نزدیک بظهر ایشان که رفته بودند بید و باز و انگلیسیه و اجرای کارهای که باو تعلق داشت می پرداخت و مردم رفت و آمدی نمودند و گاه گاهی خود نیز بیرون میرفت تا عصر که جمعی دیگر از تلامذه که بقیه امامیه مشغول بودند استفاده میکردند و نماز ظهر را ادا نموده انگاه قدری طعام می خورد و بعد از برداشتن سفره چند کس که فقه حنفی میخوانند حاضر میشدند و استفاده میکردند شام که شده بود نماز عشاءین ادا و بخی کیه و تنها که بجز کتب چیزی دیگر نزدیک او نبود بمطالعه و خوض در مسائل دقیقه نظری مشغول میشد تا طلوع صبح صلوات نماز صبح را کردی و بخوابگاه رفتی و دو سه کس خواننده خوش آواز نوکر داشت ایشان را بنامه تار و چهار تار بر اشکری و زمره مشغول می شدند تا بخواب میرفت یکپاس خوابیدی و بیدار شدی و بغیر از آن کمر تبه طعام دیگر چیزی بدین نمیکذاشت و شبها فری برهم نمی نهاد اطبا و ارازمین همه خوض در مسائل و کثرت مطالعه منع و زجر می نمودند و فائده داشت و جوانها باطل اختیار و یک فرزند بچل حسین خان از وجود آمده آن ضعیفه و رگدشت دیگر روی زنی را ندید تا وفات نمود و بجز سماع امری دیگر که منافعی شرع باشد از ندیده ام حق تا به فیض صحبت او بودم منافرات او ضاع این کشور چندین معلوم نمی شدند اگر چه در خدمتش کتابی بخصوص ننخونده ام لکن بنبره استاد شفیق و در هر طایفه آئمه ارمطالب علمی و مسائل غامضه علمی و نقلی از استفاده کرده ام که حق ایادی و شکر نعم او زبان طلاقت بیان و قلم کسور اللسان ادا نکرد و دو چون با مر و کالت از جانب مثل آصف ولد

رئیس بمانندی مامور بود و اسباب تحمل و دور باش باطله درجه نیکوئی داشت اما بطوریکه
 که مشیوه دنیا داران خاصه اعظم هندوستان ست بز خود نهستی و با او فی سلوک
 برابری نمودی و بعلم و فضل نیز افتخار نکردی و با پست رتبه ترین طلبه بفرستی و شکفته
 طبعی بودی چند سال قبل ازین آصف الدوله او را بکهنو طلب فرمود و نیابت خود را
 بتکلیف و اصرار باداد و با اینکه مدام کار و آن کار بویخ ستوده بتقدیم رسانید که
 می فرمود که از نیابت آنقدر رتبتک آمد مدام که میخواهم سحر بگذارم مرا با نیابت
 چه دخل و در میان چه مناسبت کسی که تمام عمر را بحیث علما و فضلا و کتب دانشمندان
 بمطالعه و فحوص در علوم بسر برده باشد با این مردم عوام که درین دولت را بحیث
 دارند چگونه تواند گذرانید و در آن زمان نیز حجاب و دربان و عمله گاه نمی داشت
 هر کس میخواست با او میرسد و باین سبب در بارگاه او از اطریاب حواج آمد و شد
 دشوار بود و ناچار بجزایرات آن کار صبری نمود و آنکه آصف الدوله جام تلخ مرگ
 از دست ساقی اجل نوشید و زمان دولت او سپری گردید و نوبت ریاست عاریت
 بپیرادر او نواب سعادت علی خان رسید از آن کار استغفا و هر قدر نواب مذکور
 حاج و ابرام نمود و مقبول نیفتاد باز به کلکته برگشته و خانه خود گوشه منزل خویش سبک
 نشست و در بر روی مردم بیگانه و ارباب دنیا که هجوم می آوردند به بیست و بمطالعه کتب
 و افاده می گذرانید تا در رابته ای سنه اربعه عشره بعد الالف و المائتین یاری فالج و
 بالیخو یا عارض او گردید اطباء هر فرقه معالجه می نمودند و حکمی متفق اللفظ بودند که اکثریت
 مطالعه و دقت در مسائل حکمی باین مرض مبتلا شده و چون در کلکته از معالجه فائده مقرب
 گشت بقصد تبدیل آب بهوار بگرای سمت کلکته گردید از بنارس گذشته و نارسیده
 به کلکته در جمیع شوال سنه نهمه عشره بعد الالف و المائتین بلا علی انتقال نمود ^{خوشه الله}
 مع اولیائش کلاطها و صاحب مفتاح التواریخ نوشت که از جمله مصنفات آن گران

یکی در بهت کمای فرنگ و دوشمنه دیگر دصناعت جبر و مقابله و در عهد نواب سعادت علیخان
 بگلکنه رفته هنگام سعادت امین گلکنه و مرشد آباد بتاریخ پانزدهم شهر شوال سال ۱۲۰۷ هجری
 درگذشت شاه محمد اجل اله آبادی و تاریخ وفاتش این قصیده نظم کرده بخند فیل شاعر
 درینا ثبت می شود ۵

در هزار و دویست و دوازدهم	شده چون فضل قادر قدوس
خان عالی مقام دالا جاہ	اشرف و انفس ذوات نفوس
آن فضل حسین خان یعنی	زده بر کشور امارت کوس
نائب آصف زمان گردید	رفت نامش زبند تا مدرکوس
آشنان بند و بست کرده بگلک	که بگلکش نمانده یک سال کوس
بعد چندی بگلک مشرق رفت	خورید و تشرای اوزد بکوس
گشت از شرق چون بجانب غرب	بای شد مطلع جان منکوس
آفتاب شرف غروب نمود	یزه تر گشت این جان عبوس
دو صد و یک هزار و پانزدهم	مر شوال و ساعت منکوس
بود تاریخ ماه پانزدهم	طالع روزگار شد منکوس
که بناگاه آن عسکرمثل	بسوی ملک آخرت زد بکوس
یک جهان رفت به استقبال	عالی در امید شد مایوس
مثل او گردش زمانه ندید	صاحب تنگ صاحب تابوس
سریشا کردیش فرد بردند	یکه تازا و ستاد بطلیموس
در مضائق دیگر فطانت و فهم	از فلاطون و دیقوریوس
بر زبان بود یاد هر دم	چه صراح و صراح و چه قاسوس
رای مشایبان داشت ایقین	پیش رایش جو پرای نامحسوس

داشت او در خزانه علم چنان بوسه زان نه خود بود صاحب دین و صاحب سلام نیک و بد را نیکدار و حیف آنکه بر تافتم و سوزشست گرچه پرسند سال نارنجش	که بند پدر و بخواب یکا و س علم او پیش علم او چو درس یشک و ریب چون محقق طوس آه از گردش سپهر سوس دارد از خاک گوری لبوس با سر حیف و غم گوا فوس
---	--

صاحب تهنه العالم آورده کین برادر خان موصوف سلام الله خان نیز دانشمند عیدیل و
فاضلی مدیم السیم است در حجر تربیت آن بزرگوار نشو و نمایافته و از استفاده علوم نموده است
الشیخ ابو علی بن محمد بن اسمعیل بن عبد الجبار بن سعد الدین الحاکمری
از مجربین تلامذه آقا باقر بهبانی است و بخدمت آقا سید علی طباطبائی که ذکرش خواهد آمد نیز
نمک داشت کمال تجرا و در اصول فقه خصوصاً در علم رجال از کتاب منتهی المقال او
ظاهر و باهر است چون شیخ مزبور بکینیت خود ابو علی معروف بود و لهذا در او اکثر کتاب
مزبور در باب کینیت از ترجمه احوال خود قرار داده و گفته که نسب من بنابر آنچه پدرم ذکر
می نمود بسوی شیخ رئیس ابو علی سینا که شیخ فلاسفه اسلامین است و استاد حکمای اهلین بود
می رسد و من در ماه ذیحجه سنه یک هزار و یکصد و پنجاه و نه هجری در کر بلا متولد شدم و کمتر از
دوازده سال بودم که پدرم وفات یافت مدتی بخدمت استادین خود آقا باقر بهبانی
و آقا سید علی طباطبائی تحصیل علوم پرداختم مگر آنکه اکثر اوقات تکلل در تحصیل واقع میشد بسبب
انواع بطالت و تکلل و غیرای مواضع احوال و تنقص نمودن و فرود آمدن در آن پس
وقتی در حجاز بودم و سالی درین و گاهی در راه و زمانی در وطن آری لکلی شی عاقله و للعلم
انبات از مصنفات اوست رساله در رد اخبارین موسوم بقصد اللالی البیهة فی الرد علی
الطائفة الخبیة و دیگر ترجمه رساله مناسک الحج که از تالیفات آقا باقر بهبانی طاب ثراه است

عبارت فارسی و ترجمه رساله دیگر که در مناسک حج است از مصنفات آقا محمد علی خلیف آقا باقر
 بهبانی و رساله فارسی در طهارت و صلوٰه و صوم که آنرا از شرح مختصر نافع معروف
 به شیخ کبیر انتخاب نموده و موسوم به زیر الریاض ساخته زیرا که شرح مزبور همی بر ریاض السائلین
 دیگر رساله در ذکر واجبات حج و محرمات و مکروهات آنست که آن هم از شرح
 مزبور اختصار نموده و دیگر کتابی است که در آن رد مصنف نوافض الزوائد نموده
 فرزندان جندش شیخ علی که او نیز از افاضل عصر بود بر مائشیه کتاب منتهی المقال بمقام ترجمه
 پدر خود شیخ موصوف عبارت نویسته که محصلش اینست که جناب شیخ وقت معاودت
 از سفر حج بمانه خود نارسیده و در نجف اشرف در سیست عشر بعد المائتین دالالف
 بدر البقا کوچ فرمود قدس الله روحه السید عبدالهادی بن السید عبدالعزیز
 بن السید نورالدین بن السید نعمه العبد الحجز اترمی الشوشتری در حقه العالم
 مسطور است المتأدب باداب المبادی السید عبدالهادی بن سید عبداللہ
 بعلوم مشغول و معقول تشا امانت و فخر خواهی عباد و انجام طالب کافه انام سیدی عالمین است
 و در اکثری از فنون علمی حلال غوامض حقائق خاصه در فقه و حدیث که باستحقاق و استقلال
 فائق است تا حال که عمر او بهشتا و ترقی نموده و می از نشر علوم دینیته نیا سوده و بجهت امد که
 تأمین تحریه در حیات مسند آرای بزم افاضت و روزگاری بغزت و اعتشام دار والهم
 احفظنا و اخر سده اولاد اجماد و سیدیم الدین سید نعمه امد سید باقر مولانا السید کاظم
 بن السید محمد بن السید نورالدین بن السید نعمه العبد الحجز اترمی الشوشتری
 در حقه العالم مسطور است السید کاظم السید کاظم دی اندا فاضل زمان و سلاله اشخاندان
 بفضائل صوری و معنوی موصوف و بیلم و تقوی معروف از سن صبا تا در شوشته بودم
 و در اکثری از مباحثات با من و مساو یار و دینوا از بود در سپهر فضائل و مناقب مزنیان
 و در فوت ایمان و ریاضات ثانی سلمان با از دست سالهای دراز که با او معاشر بودم

هرگز فکری که در شیخ کرده باشد از و ندیده ام با وجود جوانی دنیا و مستلکات آن در نظر او بی‌مقدور
 و بهادر در مدارج درویشی و قناعت کیشی بزرده علیا است در شوشتر طی مقدمات نموده
 روانه ارض اقدس کربلای معلی و در آن بلده غلبه مثال از فضلاء نامدار و علمای جامع
 اصول فقه و حدیث را استفاده نمود و به مراتب بلند رسید پس از آنجا ما زمر خراسان و
 تأمین بخمر که زیاده از بازده شاتر ده سال است در مشهد رضوی از خدمت فیلسوف
 اعظم مرزا مهدی که از نهایت اشتهار بی نیاز از اظهار است با استفاده کلیات و البیات
 مشغول وصیت فضا المشروران نواح بلند ادا زده است السید العظام میرزا
 محمد مهدی بن هدایت الله الموسوی الاصفهانی المشهدی الملقب
 بالشهید الرابع نسب شریفش با ام موسی کاظم علیه السلام میرسد اصل وطن و مولد آنجناب
 بلده اصفهان است و بمجاورت مشهد رضوی منسوب بانجای اقدس شد و بهانجامداد
 یافت از اعظم علماء و مشایخ بلاد و فضلاء بود مراتب تفضیلش کاشمش فی وسط النهار بود و یاد
 آنکار است و مستغنی از اظهار و تحصیل علوم از عظمای مشایخ مانند آقا باقر بهبانی و زبده
 المحدثین شیخ مهدی فتونی طاب ثراهما فرموده از تصانیف شریفه اش شرحی است
 بر کتاب دروس شهید اول علیه الرحمه که بین العلماء مشهور و متداول بین الجمهور است
 میرزا اوصوف از جناب سید محمد حسین بن ملا صالح که در اصفهان شیخ الاسلام و دقت کرده
 مولانا اخوند عباسی علیه الرحمه است نیز روایت دارد قصه شهادت آنجناب بنا بر آنچه در تذکره
 العلماء رقم است این است که نادر مرزا نیره نادر شاه مشهد مقدس او تحت حکومت خود
 داشت چون فتح علی شاه قاجار بدخروج نموده مشهد مقدس را محاصره کرد و نادر مرزا در اوزه
 قلعه بایستاد ساخت و روزی چند برین گذشت پس اهل مشهد از جهت بند شدن در اوزه او دست
 بسیار سید لاجرم استفاده به میرزا اوصوف آوردند میرزا پیام بنادر مرزا فرستاد که اهل
 می صریح کن و در اوزه یکشاکه اینهمه بجا نرسیده اند از مرزا قبول نکرد و آخر کار

جناب سید فرمود که بعضی از اهل مشهد بدون اجازت تا در مرز آن دروانه را کشتا و همچون ناد و مرزا بنیضه
 مطلع شد گمان کردند که سید با اهل محاصره سازش داشته ایشان را بجهت محاصره طلب داشته است فی الغرض ششم آمد
 باشمشیر و پنهان پیش میرزا سید گویند که میرزا آنوقت در صحن مشهد مقدس تهلوات قرآن مجید مصروف بود پس
 ناد و مرزا گفت ای سید تو دشمن ما را به محاصره ما و حکومت اینجا طلبیدی فرمود که من هرگز چنین نکردم
 ناد و مرزا قبول نداشت و بهمان صحن مقدس بچند ضرب شمشیر محجور ساخت مردمان از عقب آمده آن
 ملعون را دور کردند و بهمان جرات تهاجم کاری که داشت رفت و سوم ازین درافغانی به نیم جمادی الحلت
 فرمود بعضی گویند که آن ملعون همان ساعت آنجناب را شمشیر خود و دو دانه ظلمه بیرون رفته راه فرار پیود
 تا آنکه اهل محاصره او را بدست آوردند و بقتل رسانیدند و من آنجناب پشت سرمه و منور حضرت امام خا
 علیه الاف التحية والتنا و اقص است سموع شد که از اولاد آنجناب میرزا هدایت الله و میرزا جواد و میرزا داؤد
 و هر سه مجتهد و عالم وقت خود بودند و تصانیف انیقه از ایشان بیا و کار اند و از فرزندان میرزا هدایت الله
 موصوف میرزا عسکری و جناب میرزا باشم که اقامت جمعه و جماعت در شهر مقدس به ذات و الا صفات
 ایشان بود سید ابوتراب بن سید عبد الله بن نور الدین بن العلامة السید نعمته الله
 البحر ازمی الشوشتری در تخته العالم سطوت که سید و موصوف و علوم مباحی و فقه و رسالت خواست
 و دوشو شتر بدلیس و امامت یکی از صاحبزادگان و اختصاص دارد اولاد او سید عبد الله سید زکی السید
 اسمعیل بن مرتضی بن نور الدین بن السید نعمته الله البحر ازمی الشوشتری از افاضل اعیان
 و علمای نوری الاحترام بود صاحب تخته العالم که از جناب سید ملند داشته تالش تفصیل نگاشته
 در نجاقدر ضرورت ثبت افتاد السید الجلیل الازهار النبیل السید اسمعیل بن السید مرتضی تلم از اوصاف
 کماشش معجز و انکسار اخلاف دارد حاوی انواع فضائل و تقاؤة و تقیای کامل هر نیز ظلمت مجد و علا
 و اختر تابان آسمان علم و تقوی و علوم عقلی و نقلی امام همام و از افاضل علمای اعلام است و دوشو شتر
 فقه و حدیث را از والد بزرگوار خود استفاده نموده روانه اصفهان و در آن بلده مدت پانزده شانزده
 سال از علمای آن زمان مانند قدوة الحکما و اسوة العرفاء آقا محمد بیداد و سائر شایسته فیض

تکمیل نموده با وج فعیلت صا عکروید و بقامی که بایست رسید پس از آنجا به شوشتر باز گشت و نهند
 والد بنزد گوارش در حیات بود و بعد پس از شاد و شغول گشت در سخن گفتن و حسن تقریر و تخیل نیز در شاد
 و شگفتی طبعش و شک گلهای بخیران ست گوی سبقت از بهمنان و از افاضل بانام و نشان ر بوده
 و بصقل سعادت و ریاضت رنگ کلفت از آئینه خاطر زردوده بعد از چند س که والدش بجای اعلی مال کشا
 گردید اماست جمعه و جماعت بالتاس جمهورانام با و رسید و روزگار به هدایت مردم و تدبیر و ایصال
 گم گشتگان بادی ضلالت بجا و استقیم کمال عزت و منزلت داشت پس از مدتی مرید در آن چپ
 او دتی بهر سید و مدت پنج شش ماه بزرگ میشد و سر و انمی کرد و نرم نمی شد از شدت و جمع آن بزرگوار
 بیقرار از حرکت عاجز و بر بستر بیماری افتاده بود استادان ماهر و اولو و وسائر تدابیر معالجه
 می کردند اما فائده پذیر نبود بالاخره یکی از جراحان نادان بے تحاشا در آن بیشتر دوانید که یکی از
 رگهای مفصل رسید و آن رگ منقطع گردید بعد از پنج بسیار که چند ماه دیگر بیک پهلو افتاده و چرک
 و ریم از آن جاری بود و التیام یافت اما پانزین نمی رسید و بے اعانت چوگان که در زیر لعل گیر و قادر
 بر راه رفتن نبود و دیگر هر چه تدبیر نمود و حتی جراحان و رنگ را که درین پیشه شهره آفاق اند از بصیر و طلبه
 معالجه کردند و سودی نه بخشید و بچنان آن پاسبان کوتاه و عاقل مانند آن بزرگوار بعد ازین بلیه از وسایل دنیوی
 بالمره معرض و باقا و علوم هم چندان التفات نکرد و در گوشه منزل خویش محمول و از نواد و ارپسندید و باین
 سبب هم آن اشتها می که فرومایه تر آن از منزلت و راه سعادت خود نمائی میسر گردید و شش را حاصل نشد
 و باین اکتفا نکرد و از شوشتر قطع علائق کرده روانه غنابات عرش در جات و در کاظمین طلبه اسلام و
 سائر روضات بهشت تمثال به معاشرت افاضل و انبیا کرام رداست اللهم بارک لعمره و فضل و لاله
 امجاد و سید عزیز الدین سید نعمته السید مرتضی سید صادق سید مصطفی السید محسن بن ابی
 ابوالحسن بن السید عبدالعزیز بن نورالدین بن نعمته العبد الجائر اُمری الشوشتری در رخت
 العالم مسطور است ذوالکرام و الماس السید محسن بن السید ابوالحسن بحکم وراثت ملاذ الاسلام و به کرام
 اخلاق سیدی عالی مقام و مرجع اکابر مقام و در نظر سلاطین باشوکت چون نور مدینه با شرف است

بقدر فرصت کسب فضائل و تحصیل علوم از سید زین العابدین و والد بزرگوارش نموده طاعت و
 ذکات عالی و اردو مجمع اطلاق فاضله و متلی باوصاف شریفه مجلس آرائے و طلاقت لسان او
 مشهور عالم و در ارحام پرورے زبدۃ الاولاد آدم درویشان مراسلات عربی فصیح عمده و دشمنان
 بسائیلین و محتاجین مسیح مہدست مکاتباتی کہ از جانب خود و والدش و بعض امراء آن نواح
 بموایان عرب نوشته بلاغت آموز مستعدان آفاق و لاحق در انشاء عربی کا مشرب طریقت
 است و نسب طیل شیخ الاسلامی از سلاطین عصر از پیشگاه شہنشاہ مجبستہ انفاق و دیدار فتح علی
 شاہ قاجار بار بار و غرض است و باین ستودہ بتقدیم می رساند و عبدہ الدشش شوق طلب است
 جرین او را گریبان گیر شدہ بآن سعادت غنی بہرہ ور گردید با اقارب و بنی اعمام خصوص بارتقم نعم
 عاطفتی و اردو را تہائے جلوس این خدیو بہمال خود بارودی کیوان پوسی ارتحال و بادشاہ و بجاہ
 باعزاز و اجلال او کوشید تا در اینجا بود و مقرب بزم حضور و مرحمت شام نہ در پادہ او بہ جلوہ گاہ ظهور
 سید زلیخہ معتد بہ حسب الاستدعای او بہت سادات ذوی الارحام و طلبہ از صدر رجاہ و تہشام
 معین گردید و اولاد امجاد و سید ابوالحسن معروف بسید آغائی سید محمد رضا سید محمد حسین سید عبدالکریم
 انتی نقلان تحفہ العالم مولانا السید محمد بن عبدلکریم بن جواد بن عبدالسدر بن نورالمبین بن
 السید نعمتہ الدائمہ بن ابراہیم بن محمد شری صاحب تحفہ العالم آرد و السید الفاضل و حسب
 المعارف الکمال المود السید محمد سلیمان فاندان و نگار آن الفاضل و ایشان نفلہ انوار باری و
 مظہر لجات کامگاری نگہ پرش ہوا و در ساعہ عرفان و از اعلام اصحاب ایتقان فضائل مظاہر و بطریق
 جامع و نور شہود و زیماے اولایع است از ایام رفیع آثار پرست و بزرگ از انبیا و پدید آمدن و بیان
 سبب والد بزرگوارش خود تعلیم و رغبت و ہمہ چار و پنج سالگی شروع تعلیم نمود و در دو
 سال صاحب خط و مسودہ و راغب ہمدایہ و ایشاد شدہ کتب بسیاری از نظم و شعر خود و بر سائل
 صرفت و نحو مشغول گردید و در مدت ذہن و سرعت انتقال تا این زمان کہسے را مثل او ندیدہ ام بخیریت
 والد خود و تحصیل علوم نہان مستغرق بود کہ دنیا بہستندت آن حتی بار کتاب بعض از دستہ ضرر دیشہ

التفات نمی نمود و بالآس والدین باقل باقنع اکتفا می فرمود و در سن هشت سالگی با اشاره والدش
تجوید قرأت مشغول و حسن قرائتش مرغوب اسامع گردید و تا آنکه زمانی انقدر از علوم مختلفه
و فنون تشنه بمطالعه او درآمد که کمتر کسی از مخلصین را میسر آمده باشد باجمله آلهای جناب بعد
از آنکه از والدینیک اختر و علمای نواح شوشتر فقه و حدیث و باقی علوم عربیت را فرا گرفت
روانه غنایات عرش درجات گردید در آنوقت مرحوم میرزا خوی سید محمد شفیع در ارض اقدس کر بلا
مجاور بود از وروده او مطلع شده او را بخانه برد و بجهت تبریت و تعلیم او را بخدمت مشایخ فضلا
مانند آقا سید معظم و میر سید علی بابائی مشهور بکیچک که از افاضل زمان و فقه و حدیث و اصول و
رجال سرآمد مثال و اقران ست سپرد اسباب ما محتاج از کتب مدونه مهسوطه در هر فن و سائر ضروریات
بجهت او سرانجام و تبریت او کوشید و نیز در آن شهر روان پرور و فاضل انفس آن بزرگوار را
بمهر کمال سید و فضیلت شهره آفاق گردید البته تالیفات شائسته داشته باشد که مرا معلوم نیست
پس عمویش شوشتر نموده انجمن آرای محفل افادت گشت بخلاف سلیقه فقهای ظاهر و والدیه و شوش
با میداند که کفایت شرط مظلومان از ظلمه نماید با حکام و اعیان که کمال ادب را همی دارند آمد و رفت و ادب
در صفای طینت و صفای طویت و دوستی مشرب از نواد و روزگار و از عوام و فرمایگان جعفر و وزیر است
و بعضی مسائل مشروعه و حکمی را با مشایخ و عقاید صوفیه انطباق داده بمذاق عرفا و ارباب تجرید غیبی
عظیم دارد و در اصلاح و تکریم نفس آنقدر بمالعه و التفات مینماید که زبان از بیان آن قاصر است
شنیدم که در سفر حجاز بعد از آنکه سعادت زیارت حرمین در مراجعت بکربین که یکی از بنادر سواحل دیبا
عمان واقع بود دستر لے بصره و مجمع اکابر علمای عامه است افتاده با فقها و فضلائے آن منازعت
بسیار نمود بعد بر پیکر بخت مدد است حالیا در شوشتر لایحه محکمه جد عالی مقام میناست ملاذالاسلام از قی
سمات و مرجع انام با فاده و حق طلبی روزگاری با سالیش و انتظام دارد یکسپاس از دو جو داده است
مولیٰ سنا حیدر علی بن عزیز الدین محمد تقی بن محمد کاظم بن عزیز الدین اخوند
ملا محمد تقی الجبسی الاصفهانی التظیری العاصی از تالیفات او که بنظر جامع اوراق است

اجازه الیست که برای فرزندان خود ملا محمد علی و ملا کاظم و ملا محمد تقی و ملا غریز السعد و ملا صالح و برای پسر
 عم خود ملا حسن بن نوشته و فی الجمله مبسوط است و از منتخب از اجازه کبیر شیخ یوسف بجرانی که معروف
 به نوکرة العجین است نموده و در آن نسب خود مع اقارب و اولاد و احفاد و اجداد خود هم مذکور ساخته
 و لاؤش بر روز سه شنبه هجری ماه رمضان ۱۲۸۳ است و اربعین بعد الالف و المائة واقع شده و نوشته
 از تحریر اجازه مذکوره يوم الجمعة بعد يوم الخميس بعد المائتين و الالف اتفاق افتاد و در کتاب العقیان
 و ترجمه لاسی موصوفت آورده که او از فضل لاسی معروف و عالم و فقیه و منشی و ادیب و حافظ و ماهر بود
 و این ذکر شاخ خود در ضمن اجازه مذکوره درج شده و ره اجازه فی الفاضل العلامة السيد المغیر المکرر شیخنا
 المعظم الامیر عبد الباقي بن المرحوم المغفور العلامة امیر محمد حسین بن بنت المحقق
 العلامة المولود محمد باقر المجلسی ابن الفاضل الامیر محمد صالح بن الامیر عبد الوالد الحسن
 قدس الله امره و ایتة جمیع الاخبار لما تفرقة و الادعية المشهورة و غیر المشهورة بل
 اجازت کما اجازت له اجازة و سکت له و ایتة من کتب الادعية و الاخبار سيما الكتب الاربعة
 بیهام الاخراج و الصحیفة السیاحیة و سایر الصحیح و کتب الاثر و جمیع ما صنف فی الاسلام من مشفق
 الخاص العام من فنون العلم من التفسیر و الحدیث و الدعاء و الرجال و الکلام و الاصولین و فروع
 الفقه و التعمید و المعانی و البیان و البدیع و الصرف و النحو و اللغة و المیزان و غیرهم کما له دخل
 فی علوم الدین و الایمان بل کل مفر و ایتة و سموعات و مجازات و مناداة و اجازت بتحقاق اجازت
 عن مشائخ الکرام منها ما اخبره و قلمه و سماعا و اجازة استکده العلامة و والده الفهامة شیخ
 الاسلام المسلمین الامیر محمد حسین المربوب عن جمیع غفیر من مشائخ العظام منهم جده العلامة
 الام و وجد جد الفاضل امیرزا محمد تقی ایضا غواص بحار الانوار رئیس الشیعة و مرجع الشریعة
 المحترمة ایتة الله فی العلمین المخرج من کون المعانی و الحقائق نفائس الجواهر المؤید بالتأیید القدر
 الحق الجلیل محمد باقر المجلسی عن عدة من مشائخ العظام و الفضلاء الکرام منهم والده العلامة الخیر
 المدقق الفهامة المولود محمد تقی بن المجلسی الاصفهانی و منهم شیخ الفاضل حسن علی التستری و سید

بود از اصول و فروع مذاهب اربعه عامه اطلاعی که مال داشت رسائل بسیاری بقلم موهبت ترسم
 و بود و قدر آن مذہب نگاشته که هر یک فنون بلاغت را جامع و در نظر خصم بداندیش سیف
 قاطع است در آن شهر باجلال و اکرام و اوقاتے با سائنش و انتظام داشت اسقلی خان حاکم آنجا
 و تنظیم و توقیر او باقصی الثانی می کوشید و در اجرا سه و دو و او را و نواهی تسلطش که مال بود و شری
 مبسوط بر رفایح مولانا محسن دارد و در فن عبادات و اخلاق بسطی عظیم داده است و بغایت منفع نوشته
 است جمعی بمباشه آن و جمعی بخودن معالم الاصول و من لایحضره الفقیه که بمقتض مشغول بودند
 و من در آن مجالس از مستفیدین بودم بمن عاطفت بسیارے داشت و از سرعت انتقال
 من و جدینمو و تاسن حاضر نمی شدم لب با فاده نمی کشود و از رساله ملا حیدر علی مجلسی ظاهر
 میشود که والدہ آقا محمد علی عمه آقا سید محمدی طباطبائی بود و او تاسن خمس و ماتین و الف
 که تاریخ اتمام رساله است بقید حیات بود و الله اعلم اقاے مذکور چهار ولد و ذکور داشت که بزبور
 صلاح و سداد و فضل و ورشاد متعصفت بودند آقا محمد جعفر آقا محمد اسمعیل آقا محمود آقا احمد که در ۱۲۲۸
 جلاد و زند و ستان آمد و بود از جمله تصانیف آقا محمد علی موصوف رساله ایست در طریقت جمیع بیان
 و وزن فاطمیه است و در رسائل خمسہ در مناسک سج و کتاب مقام الفضل که در آن مسائل دقیقه
 و رسائل بر شیقہ اجماع کرده و حاشیہ بر کتاب مدارک و تشریح مفاتیح که هر دو اتمام مانده و چند خبر
 در تحقیق احوال رجال اے غیر ذلک من الرسائل آقا عبدالحسین بن آقا باقر البهبهانی
 السحاقری جامع علوم و کمالات صوری و منوی و تجمیع صفات ظاہری و باطنی بود و فضل و
 کمالتش بدرجہ رسیدہ کہ والدہ مادرش استاد الکمل و ریات خود ارجاع مسائل برای دستخط بوی
 می نمود و مادر اللہام این رتبہ و الامقام می بود و آنجناب بعد وفات پدر و برادر خود مدتی بسیار در حیات
 بود فاضل امجد آقا احمد بن آقا محمد علی که برادر زاده آنجناب است در کتاب مرآة الاحوال میفرماید
 هالی جناب مقدس و محلی القاب فضائل و کمالات کتاب علامہ الزمان و حیدر الدوران مجتہد فاضل
 و فقیہ روشن ضمیر جامع المقبول و المنقول حاوی الفروع و الاصول البرہین کل شین ذوالنائب

والفارقاء عبد المحسن بن آقا محمد باقر رحمه الله العالی علم بزرگوار فقیر فاضلیت مخیر و عالمی بے نظیر سر آمد
 پارسایان و عباد و سرخیل اصحاب مکرمات و سدا دست و در اکثر از علوم خاصه فقه و اصول امام
 بهام در عبادات و ریاضات و قوت عبادت اگر که اے ادبیار عالی مقام و بنایت کریم النفس
 و ارسته و بسنی طالع و بی ساخته است شرح کیفیت سلوک و ریاضات آن مجاهد را مقامی عظیم باید
 و تفصیل ان در حوصله تحریر نمی آید اگر شمه بطور علمای دنیا دار رفتار با عالم هر دیار رسم مراسلات
 و مکاتبات را بر قرنی داشت و توجیه و توفیق و غیرت و مبرات می شد ظاهر آنست که نام آن
 عالمی است در رشته یاران بر اکثر علمای اعلام می شد لکن بجهت آنکه او گوشه گیری و در خشن
 از دنیا بختی است و جماعت بکف رسیده است و قلب ناسب نام آن زبده انام مطلع
 شد و نامقدر از غلبت چه رسد ولادت با سعادت ظاهر او در طبله بهسان اتفاق افتاد و در خدمت
 جد بزرگوار ایستاد شریع را استغاده و در عشران مرحوم مرجع انام و در اخذ فتاوی و احکام
 شرع اجازه و سوطه بایشان دادند مردم را بر جود دست و پنا از فتنش حکم فرمودند و از آنکه و اکثر
 بروجت ایزدی بیست هندکان و حید الزمان میرزا محمد حسن شیرستانی و بنایب تفتی الاغلبا قایم بر سبیل طایب
 با سواد و خوش از فتنش و از آنکه در مقام آن جنت مکان بنام شغل شوند بعد از احوال بسیار چند روزی
 مشغولی شد و خلق رغبت تمام حاضر شدند چون مدت دو ماه تقریباً گذشت و توفیق نمود و فرمود که امانت
 مقامی به عظیم تخیل آن برین شکل است مولانا السید علی بن محمد علی بن ابی العالی
 الامام میرزا ابی العالی الکبیر اکسبی الحسینی "الطیبا طبیبی السحائری نسب افشش
 از طرف پدر بر ابراهیم طبیب که از فرزندان حسن بنشی بود و از جانب مادر فاطمه بنت سید الشهدا علیه السلام
 میسر و الدائم از کس سید محمد علی معروف باقا سید بود و نوخواهر باقا قبر بهانی بعقد خود داشت که
 که مادر جناب محمود مست و جد آقا سید فاضل خیر میرزا ابی العالی ملقب بکبیر که داماد صالحی از ندر
 بود سه پسر داشت سوم ایشان ابو العالی صغیر که ملقب بکچک بود و الدائم سید بود و یک دختر که در

بود و مادر طاهره زینب و نیز مادر ابوالمعالی دختر محمد تقی مجلسی بود هر دو وجه سبب صاحب
 ترجمه از جانب مادر بمحمد تقی مجلسی می رسد و همین وجه در تصانیف خود تمیز از بلفظ جدا نموده و نیز
 از جمله ادراج قرب و اختصاص سبحان آقا با قرآنست که صبیحه انجناب در عقد تزویج خود داشت
 و انجناب آقا و دیگر علماء کبار را حازه روایت احادیث دارد سید عبد اللطیف خان شوشتری
 در تحفه العالم بتعریف ذکر علماء عراق آورده و دیگر فاضل علامه عالی شان میر سید علی مشهور کویچک
 که صیت فضیلتش در صانع خلقت کس کین و مساحت خبری زمین چسبیده مستثنی از انجا نیست شرحی بط
 مختصر نافع در بطریق نوشته است که مقدار فضل او از آن ظاهر و هویداست بتدیس آن مشغول
 بود گاه گاهی من هم حاضر بودم و می شنیدم وقت بسیار می فرموده اهل و ماخذ سائل را نوشته
 بموقع خود بے نظیر است و از عزت گزینان و خلوت طلبان است و صاحب منتهی المقال بعد توصیف
 انجناب آورده که ولادت شرفش در شهید کاظمین تبایخ و از هم برج الاول سنه احدی و تین
 و الف و مائه اتفاق افتاد و در ابتداء حال نهم است آقا محمد علی ولد آقا باقر بهانی اشتغال تحصیل
 می نمود پس با تلامذه اش که در عمر نوزده گزود تحصیل قدیم تر از انجناب بهجت بسیار بود و در شریک و در شد
 و در آنکه زمانه بر همه ایشان بهجت و تفوق یافت و ترقی حاصل کرد و بهجت خال خود آقا باقر
 طالب اثر تحصیل مسلم پرداخت و بعد مدت طایفه تصنیف و تدیس مشغول شد مولف گواید نقاش شریف
 عالیله اوست شرح مختصر نافع مسمی بر ریاض السائل و محاضرات الدلائل کتابیست بغایت مبسوط و
 ایما و اخبار و اقوال باستیحاب تمام به نهایت خوبی نموده که از سالبین هم چنین تالیف بطور زریسه
 تاریخ تمام ان کتاب ایله الجمعه است و ختم صفر سنه انین و تسعین بعد المائت و الالف است پس
 از فاصله میان این تاریخ و تاریخ ولادتش ظاهری شود که سن شرفش در وقت فرخ تصنیف شرح
 مذکور قریب سی و یکسال بود حال آنکه در چنین عمر از علماء کثر اتفاق شده که همچو تصانیف کامله و مبسوط
 بطور آید و دیگر از تصانیف اوست شرح مفاتیح کتاب الصلوة از ان بفال تصنیف و آمده جمله

ضمیم است و دیگر رساله در مسئله تثلیث تسبیحات اربعه در کتب سوم و چهارم و رساله در ترتیب نماز با سه
 قصه از طرف اموات و رساله مختصر در بیان اصول خمس و رساله در ذکر اجماع و استصحاب و رساله
 در تحقیق مسئله حجیت مفهوم موافق و رساله در باب اذکار تقابل ضربت واحد و ترمیم مطلقا و رساله در مسئله
 اختصاص خطاب شافیه به حاضران و مجلس خطاب رساله در تحقیق آنکه منجزات مریض یعنی چیزی که
 در مرض موت خود بگوید و دیگر آن همه کند بعد از وفاتش ثلث از مال او محسوب می شود یا از اصل
 آنکه آن در رساله در تحقیق حکم استظهار تا نصف هرگاه خوش از ده روز بماند و در رساله دیگر در
 اصول خمس به از آن و رساله در بیان اینکه کفار مکلف بفرع دین می باشند و رساله در مسئله
 برائت ز منافع هر زوج و بیان تکلیف زوج واجب بشود که باقی بودن هر را بر ذمه زوج ثابت کند و رساله در مسئله
 حجیت شهرت میان علما و رساله در مسئله نظر کردن بسوی زن اجنبیه و شنیدن آواز او و دیگر از قضایای
 شریعه است شرح دوم بر مختصر نافع معروف بشرح صغیر که از آن شرح اول اختصار نموده شرحی
 خوب است در احکام عبادات و در آن بسک احتیاط سلوک فرموده بحجت آنکه نفع آن برای عالم و جاهل
 و فقیه و مقلد و حیانش و بعد مایش عام باشد دیگر روشی متفرقه بر کتاب مدارک و حواشی متفرقه
 بر کتاب حدائق شیخ یوسف بحرانی طاب ثراه و دیگر از آن تمام در شرح مبادی الاصول تألیف
 علامه علیه الرحمه و غیر اینها و دیگر حواشی در مسائل و فوائدها و جواب مسائل است و فائش در راه محرمه
 اصدی و ثلثین بعد الاثنتین و الثانیین واقع شد تاریخ وفاتش درین مصرع یافت اندر مصرع
 بموت علی مات علیه محمد و بعض شعری که منو تاریخ وفاتش چنین گفته اند
 بگفت باقی میبوی ز روی خود طبع علی مقفن دین نمی زدنیارفت

در مصرع اول تمجیدیم واقع است بنا برین مدت عمرش شصت و نه سال و نه ماه تقریباً بود و
 مقفن القوانین میرزا ابوالقاسم بن الحسن القمی الچایلاقی البیلاقی منسوب
 است بسوی چایلاقی بحیم فارسی و با بر سر و وفات در آنکه تقریباً از تولد نیم است و ولادت میرزا هاشم
 واقع شد پس از آنکه او با مقام شد پدرش از اهل گیلان است حال علم و فضل او زبان زد اهل

صاحب قلم

وادانی است و از تحریر و تفسیر این عبد معترف بتقصیر است مخفی تحصیل علوم نجات اکابر علما و فقها
 علی الخصوص از حضرت استاد الكل آقا باقر بهمانی نموده بدرجه تصوائی فصل و اجتهاد و مرتبه علیاً
 افتاد و در شان و صاعد کردید تصانیف او در رعایت دقت و شئانت است مشهورترین آنها کتاب
 قوانین الاصول فی اصول الفقه است و کتاب جامع الثمات و راجع السائل از اول جهات تا آخر
 ابواب فقه مبسوط و ضخیم است و از دوست موافقی بر قوانین الاصول و کتاب شرح تهذیب الاصول و
 کتاب شرایع الاحکام و کتاب غنائم الانام در فقه و رساله فائده در اصول دین و رساله در جواب
 مسائل عبادات و معاملات و کتاب صین الخواص و رساله مرشد العوام فارسی و عربی و ادب و از جمله آگاهی کثیر از این
 سید بنده نصیر سید محمد زمانه فی و با اجازه شیخ اتم الحسائی در ذکر طرق خود میرزا ابراهیم انصاری است
 الشیخ المصطفی و اعلمو للمقدم مسهل سبیل التدقیق و التحقیق مبدیة
 قوانین الاحکام و منهاج الفروع كما هو بحقیق المیزان ابو القاسم الجبار فی القمی قدس
 الله روحه فوجده جناب میرزا ابراهیم ذات جناب آقا سید علی طباطبائی بقاصد طویل از دنیا طلت
 فرمود فرغ از تصنیف کتاب قوانین در شصت و هشت و اثنین بعد الاثت اتفاق افتاد و شیخ المشایخ
 الاعظام الشیخ جعفر بن خضیر النجفی بخدمت جناب بحر العلوم تحمیل علیه فرموده بگویند کدر
 خدمت آقا باقر نسبت بلند داشت در روش و تهذیب و سطور است و هذا الشیخ افضل اهل
 زمانه فی الفقه لو لم یثله مبسوط الید فی الفروع و الفقهیه و الثنوا
 الکلیة قوی فی التفریع غایة القوة مقبول القول عند
 السلطان و الرعیة کان من العرب یطیعونه غایة الاطاعة
 و یطیعه السلطان فتحه علی شاءه قاجار عفی الله عنه غایة الاطاعة
 و کذا کل اکابر دولته و یأخذ من السلاطین و الاکابر
 من العجم و ارباب الثروة و العنی مالا کثیرا و یعطیه الفقراء و یتما
 و یجمل الاخذ و یتما از تصانیف میرزا دوست کتاب کشف الظواهر و کتب عبادات کتاب مبسوط

و نظیر خود هزار و مقصود است بر مجموع قنای و در این اکثر از سائل فرود عید و بر فرموده که در هیچ
کتابی سابق و لاحق بیان نشده حتی که جناب او شهنشاه بآیت الله فی العالمین گردید و در مقدمه آن اول
بیان اصول دین و اصول فقه فرموده که در فایده ستانت و عزانت است و بیان اشاراتی بطرف
اوله شریعیه فرموده و مسمد ساخته در آن قواعد کلیه را برای استنباط احکام شرعی سوائے قواعد
اصولیه و قواعد فقهیه را در مباحثات ثبوت فکر و وقت نظر خاشع از ان کتاب ظاهراً است و تصنیفاً
او است و رساله در احکام مملو و شرح بعض ابواب قواعد علمای طایب شراره در اصول و
افکار و رساله در احکام احوال است از جمله فرزندان جناب شیخ عالم بی نظیر جناب شیخ موسی که اکبر
اولاد بود و جناب شیخ علی و جناب شیخ حسن که هر سه از مجتهدین کاملین و علمای راسخین بودند و ملا
فتحیها در بعضی بنیه گفته که مشهور است که قبل از وفات جناب شیخ بعضی مردم عرض کردند که بعد شما
بکدام یک از فرزندان شما تلقای کنیم و در بار فرمود که بموسی بن جعفر و نیز گفته که وفات شیخ قبل وفات
آقا سید علی طباطبائی و محقق قزوینی بفاصله یک سال یا زیاده چند ماه اتفاق افتاد و مولف تذکره اهلما
آورده که وفاتش در سال وفات جناب آقا سید علی طباطبائی طاب ثراه که سنه احدی و ثلثین بعد
الاله و المائتین است و تلخیص محمد حسن بن الحاج معصوم القزوینی النجفی
از اعلام و شایخ ذوی الاحترام بود اهل عراق و عجم مقروم و معروف باعلیت و اذعان با کمالیت
دارند استخوانه و تکمیل از خدمت استاد اکل آقا باقر و بحر العلوم آقا سید محمدی طاب ثراه
نموده از تصانیف او است کتاب محض فوائد عاریه موسوم به محض فوائد حسنیه و منتخب فرائد
حسنیه و هم شرح کتاب مکتوب از تصانیف او است موسوم به تنقیح المقاصد الاصولیه فی شرح
محض الفوائد عاریه و تنقیح الفوائد عاریه القدسیه که آن تصانیف استادش آقا باقر بهمانی
است و کتاب کشف الغطاء عن وجوه مراسم الاهتدای بحر العلوم در اجازه خود که براسه شیخ نوشته
برای حج و اوصاف بلیمه ستوده بقدر حاجت در اینجا ثبت افتاد و فلما کان من فضل الله سبحانه
على العباد ان سهل لهم سبیل الرشاد و اوضح لهم مسالك المسد اذ جعل

لدينه واحكامه علم مستحفظين لشرائعه واحكامه صار بتلقف الخلف
 عن السلف ما استحفظوا من علوم اهل العصمة والشرع حفظا
 لها عن الضياع وتحفظوا في النقل عن صورة الانقطاع ومحافظة على الاسناد
 فيما طريقه الاحاد وتيمنا بالدخول في سلسلة المشايخ الجلة وتبركا
 بک الاتصال بروساء الشريعة والملة فلهذا هم اذ عرفوا من قدر العلم ما
 عرفوا واصر فوا اليه من وجوه هم مهمو اصر فوا وكان من انتداب الی
 هذه الفرض وراى التدبیر فی علی المفترض وجمع بين العقول والمقولات
 وبرع في الفروع والاصول فان بسعادتي العلية والعمل وحاز منهما الخط
 الاوفر الاجزل العالم العامل الفاضل والمحقق المدقق الكامل الاديب الامير
 السيد والامعي اللوذعي المصيب الحاوي على النجى الابين والسالك في المسلك
 الاحسن الحاج محمد حسن بن المبرور الحاج معصوم القرويني اصلا
 الحائري مسكنا وفقه الله نعم للوصول الى غاية المرام والمراذ من امثاله في البلاد
 والعباد وقد استبحر من هذا العبد الضعيف تحفظه بذكر ذلك من حسن اخلاقه
 عظيم اشفاقه فحيت في ذلك على ملأ فاجرت له به محمد وسعد جدا ان يروى عنى التمسك بالشرع
 التي عليها كمال الشيعه الامير في جميع الاعضاء والاصناف موضع الحاجة الحاج ملا احمد
 محمد بن الرقي الكاشاني مسكنا عالمي عالي مقداره مجتهد بلذات عباد من جملة الحكماء
 اقا محمد بسا اشد اكل در کتاب مرآت الاحوال بتقريب وكر على بلده كاشان وذكر انك على
 بسیار در آن مجتمع نوشته در از جمله است عالی جناب فضائل ناب زبدة المحققين اخوند ملا احمد
 خلع مجتهد فاضل كامل مرزوم ملا محمد بن الرقي لا شفعاد در روضه بهية در ذیل مشايخ خود نوشته وگفته
 که فاضل عالم وحقق ناهر وجزراخر الفائق علی الاول والادخر جامع معقول ومنقول صاحب
 دستگاه و سین در علوم کثیر شیخ و استاد من حاج ملا احمد بن محمد مهدی القزاقی در ریاست

و دنیوی مرجع خلق خدا و در قضا و افتا یکتا بود تصنیف فائش در فقه و اصول و اخلاق بسیار اند و بهترین کتب و کتاب منابع و علم اصول است و کتاب مستند الشیعه در فقه و کتاب معراج السعاده و علم اخلاق موافق گوید و دیگر از تصانیف شریفه اوست کتاب خرائن معروف بکشکول نراقی و کتاب مفتاح الاصول و کتاب شرح تجرید اصول و کتاب وسیله النجاة و کتاب عوائد الایام و دیگر کتاب وسیله النجاة و فارسی و کتاب اساس الاحکام و کتاب سیف الامه فی ملامه شیعیان آورده که شنیده ام ملا احمد مجلس درس استاذ کل آقا باقر بهائی همراه والد خود میرفت و نزد جماعتی دیگر از علما اعلام و در او از خدمت بحر العلوم آقا سید مهدی درس میگرفت از تلامذه ملا احمد جماعتی کثیر اند که بر تبه عالیة اشتهاء کسیدند اند از انجمله حمزه الاسلام شیخ مرتضی نجفی انصاری طاب ثراه بود که ذکر شرفش خواهد آمد انشاء الله تعالی آقا کوچک بن محمد مهدی بن ابی ذر النراقی

برادر ملا احمد السلام الذکر علیه بزرگ بوده ملا شیعیان تقریب ذکر معاصرین خود گفته که از جمله ایشان عالم عامل فاضل به نقیه محقق مرفق آقا کوچک بن محمد مهدی بن ابی ذر النراقی برادر استاد و علامه نراقی که فاضل کامل و مقدس صالح است ریاست دارالمؤمنین کاشان بعد وفات برادر خود

عالم ربانی میرزا ابوالقاسم نراقی بجانب آن علامه تحریر منتفی گشته الفقیه الاویب السید محسن الاعرجی البغدادی النجفی الکاظمیننی از افاضل محققین و اکابر مجتهدین و اصولیین و از ارشد تلامذه بحر العلوم و شیخ احمد حائری بود نسب شرفش به سید عبدالعزیز بن حسین الاصفهانی الامام زین العابدین میرسد اند اسعروف باعرجی است از سادات علمای کرام و فقهائے عظام بود و فضل و کمال و تبحر و تقدس و زهد و عبادت و ورع و تقوی مرتبه تصوی داشت اولاً مجاورت حضرت اصف و بعد از مدتی مجاورت مشهده کائمین علیها السلام اختیار فرمود آقا احمد بهائی در کتاب مرآة الاحوال جهان نما بتقریب علمای بلده طایفه کائمین آورده که در اینجا بحضرت عالی جناب مقدس القاب سلاله الاطیاب عمده المحققین و زبدة المجتهدین جناب سید محسن بغدادی رسید وی عالمی است شجره و فاضلیت رکعتی خمیر و در کربلای مقدسه

جناب سید البهیدین سید محمد مدی طباطبائی با استفاده مشغول شده در رجعات عالیہ رسیدہ است
نسایت مقدس و صالح و زاہد و متقی است در خدمتش استفادہ نمردہ ام و لکن از جملہ شاخ اجارہ
من است شرح مبسوطہ بر وافیتہ الاصول ملا عبد المتوفی و کتب و رسائل دیگر در فقہ و اصول
از رویا و کار است صاحب روضہ بہیہ در احوال سید موصوف میفرماید و هذا السید کان
علما بالزهد والتقوی لم اعثر علیہا الا لشرح کبیر علی الوافیۃ فی الاصول و هو کتاب
جید مشتمل علی التدقیق والتحقیق علی التفصیل و یبلغ خمسیۃ الف بیت تغنیاً و کنت من المستغنی
فیہ لانہ لم یتفقوا علیہ الا لواءہ مضیجہ انتہی دیگر از صنفاش شرح مقامات مدنی و اکثر شیخ یوسف بحرانی
در آن کتاب بر د اقوال شیخ یوسف کہ مائل بمسک اخبارین بودہ بطرز انیق و تحقیق رشتن
پیر داختمہ دیگر کتاب محصول فی علم الاصول کتابست مبسوطہ در ان احتیاج سائل اصولیہ
فرمودہ و فاش در سبت و یکم ماہ رمضان سال وفات آقا سید علی طباطبائی بوشیخ مبصر
نجفی طاب ثراہما کہ سنہ احدى وثلثین بعد المائتین و الالف بود و واقع شد در قدس طبر
متصل روضہ کاظمی شہرت تمام دار و تلامذہ اش جمیعہ کثیر اند از انجملہ مولانا صدر الدین
عالی نجفی است و اما بوشیخ جعفر طاب شدہ السید حمید بن السید حسین بن السید
علی الموسوی الیزوسی صاحب تہذیر العقیان اورا بہ فاضل و عالم و منشی و اویب
سمودہ و قدرے از اجازہ بحر العلوم کہ برای سید موصوف نوشتہ نقل فرمودہ انمودہ می آزان
بقدر ضرورت ایرادی نماید و کان ممن جد فی الطلب و بذل الجہد فی تحصیل هذا المطلب
وفانر بسعادتی العلم والعمل و حاز عنہا الخط الاول و الاكمل ولدنا السید المحیب النسیب العالم
الفاضل الادیب الاربید و الفطامۃ الوقادۃ و القریحۃ النقادۃ و الاخلاق الکریۃ و الفطرۃ
المستقیمۃ الاعز الابرار الاخر السید حمید بن السید حسین بن السید علی الموسوی احدلا
و نسباً و الیزدی مسکناً و منسباً و فقہ اہل تعالی للعروج الی اعلى عارجم العلماء و الکرامۃ
الی اقصی تلہرج الفقہاء العرفاء و قد استوحاز فی بعد ان قرأہ علی شطرا و انما من الحدیث

الفقه وغيرهما قراة بحث وتحقيق وتعمق وتدقيق فتد كسفت
عن نظر دقيق وفهم صائب راشيق وانه بلا جأ منة حرق
حقيق فاجزت اسعد الله جدته وصناعته كده وجدته ان
يروي عن الكتب الاربعة التي عليها المدار في جميع الاقطار انتهى
بقدر الحاجة كتاب غفران ماب مولانا السيد ولد ارغلي بن محمد معين
بن عبد الهادي الرضوي النقوي الهندي النصير آبادي نسب شريف وشجره
پر شريف انجانب پست وده واسطه حضرت امام علي التقي عليه السلام می رسد ولادت با مبارک
تقریباً در سبست و ستین ہزار و المائت و اربع شد مولد مشرقیہ جالبس و نصیر آباد انجانب
اول کسی است کہ در عند خود بسلا و ہندوستان با جہاد رسیدہ و بنای جمہ و جماعت و اشاعت
و ترویج ملت از ذات منظر الہامی بطور آمدہ با جملہ احوال فضل و کمال و اجتماع فنون و درفت
و اہل ان علامہ عظیم المثال برتر از انست کہ در احاطہ تحریر و تقریر در آید چون کتابت
آئینہ حق ناما شتملہ بغامیل احوال ان سلا آل است بنا بران را رقم حروف بہ سبط مقال منوج
نگرید و ہم نظر با کہ فضائل و محامد ذاتی ان عالم قدس را کا شمس فی رابعۃ النہار اشکار است
و انچہ دین و بار قدرے الدین و اسلام است ہمد از بہکات انجانب غفران مابست و ہمد
احوال علوم عقلیہ را از فضلای ہندوستان مثل سید غلام حسین و کنی الہ آبادی و ملا حید علی
پسر ملا محمد الکسری لوی و مولوی باب الدشاگر در شیدہ علامہ احمد صوم تحصیل فرمود و بعد فرغ
از تعلیمات بہتات عالیات رفتہ در کربلائی مسلے از استاد اکمل آقا باقر بہبانی و آقا سید علی
طہا طہائی و آقا سید ہدی شہرستانی طالب شراہم و در خجہ اشرف از حضرت بکر العلوم آقا سید
مدی طہا طہائی بر و جردی تحصیل علوم فقہ و حدیث و اصول فرمود و در سنہ اربع و تسعین بعد
المائتہ و الالف زیارت شہید منویہ علی ساکنان آلان التبیہ رفتہ در انجا بہ نیست شہید رہی سید
مدی بن سید ہدایت الدہ اصفہانی رسیدہ اکتساب اقامات فرمود و از ایشان اجازه یافتہ

مولوی سید ولد ارغلی

باز رجوع بجلا و خود نموده در اشاعت دین و شریعت سید المرسلین و آل المعصومین علیهم السلام
 می کوشید و ازین دیار بعض تصانیف خود را بخدمت اساتذۀ عراق فرستاده ایشان اجازه
 نوشتند که درین بلاد شهر اند احوال ابتداء اشاعت شعار شریعت و بنامی اقامت جمعه و
 جماعت که در بلد کهنه از ذات والا صفاتش بطور رسیده در کتاب آئینه حقا بمفصیل تمام مرقوم
 است خلاصه اش اینکه چون بعد انقضای مدت سیر بطرف کهنه که از مدتی محل اقامت
 آنجناب بوده مراجعت فرمود نظر بتوسل قدیم عیال خود را از موطن اصلی که نصیر آباد است
 طلبیده در ظل عاطفت نواب حسن رضا خان مرحوم باطمینان کلی اوقات شریف خود را
 بسربرد و مشغول تدریس و تصنیف کتاب اساس الاصول و دیگر رسائل و کتب و نیز گریه
 و زین اشنا قدوة الافاضل و فخر الاما جد والا نائل مقبول بارگاه آله علامه حسنی کشمیری ملقب
 به پادشاه طاب ثراه که در علم فقه علم اشتها برافراخته و در فیض آباد در محل اقامت انداخته بود
 رساله در بیان نفیلت نماز جماعت که از احادیث مأثوره و غیر آن با دله شرعی و اوضح است تالیف
 نموده و خطبه آنرا بنام نامی جناب نواب مرحوم مرین فرموده و در پنج باب مبوب گردانید و باب
 چهارم آنرا متفحص آسامی و دوسه کس را که برین تحقیق شان درین بلاد قابلیت شننازی داشتند
 نوشته و باب پنجم را متفحص التماس که بخدمت دزیر الممالک نواب اصفت الدوله مرحوم کرده در
 آن رساله مشروح ساخته مرسل نموده چنانچه عبارت باب چهارم نیست که بزرگانی که قابل
 اقامت نماز ملا از بیاب و مقر باقی درگاه رب الارباب اند و احدی را محال طعن بر ایشان
 نیست و نورسل از ناصیه جمال ایشان پیدا است و فروغ صلاح عمل از چهره جلال ایشان
 هویدا است یکی از انجمله مالک کسبه مقبلی و سعید انلی میر دلدار سلی است که از اساکان راه و مقربان
 درگاه است بشهری است نوشته سیرت و آدمی قدسی سرپرست که انوار عرفان و اشعه ایمان از علیش
 و عرفشان و فروغ علم و عمل از چهره اش تابان رافع اعلام شعائر شرع سیدالانام و سدرایه
 بکرت خواص و عام زنده از گیاهی غول جامع علوم منقول و مقول بحری است موج دلی گرامت

استماع بلا هتداء حقیق و بلا اقتداء یلیق از مجتهدین کرملای محلی و شهید مقدس شامن ائمه هدی
 سبیل و افتخار ابهر و توفیق رسانیده و استفاضه فقیه نموده است بر محکم اعتبار ایشان طلبش
 کامل عیار برآمده تحمل مشقتها و درود را کرده گوهر جهاد بدست آورده سحش مشکوشتش
 با جوشده صدق الله العظیم و الذین جاهدوا فینا لنهدیهم سبیلنا و الله اعلم الخیر

اشعار

صاحب نفس قدسی و ملک حسن خلق و تواضع که باوست بهر سواج علم محقول است سرافع الله قدره الاعلی	فاضل ذوفنون و طبع زک هر دو شا به بخونی که در اوست قمر برج علم منقول است شراح الله صدره الاذکی
---	--

و هر نیز گاران دیگر هم از علامه ایشان ذو النفس القدسیة و الخصال الملكیة
 شعله اوراق و ذکا سید مرتضی و تقی قدسی با اثر و نقاوت منظر هر مرزا محمد خلیل زائر که بلا شبهه
 قابل امامت نماز اند حقیقه وجود این بزرگان عالم قدر اقبال سکار دولتند راست باب
 پنجم اینکه نواب نامدار اسلامت چون فضیلت نماز جماعت بنصوص قاطعه قرآن مجید و احادیث
 ثابت شده و حضرت سید المرسلین و حضرات ائمه معصومین صلوات الله علیهم اجمعین بتأکید امر
 نموده اند و مجتهدین و محدثین و متقدمین و متاخرین در هر عصری نماز جماعت می کردند و احمد
 از علمای اسلام اگر فضیلت این نمی کنند و همیشه حکام و سلاطین مروج و معین شیخ متین
 بوده اند اگر بذات مبارک اند که متوجیان امر شده و قلمرو دولت خداداد حکم بگذارند
 نماز جماعت نمایند همه امثال قرآن واجب الاذعان خواهند نمود و سید دلداری را
 ارشاد پیش نمازی ماینده که مروج ملت بیضا و شریعت عز خواهد بود و بنای این انصر
 گوی سبقت و رسیدن سعادت از همه خواهد بود و بذات مبارک هم اگر نماز پنجگانه را با اقتدا
 سید دلداری بگذارند هر جا نماز جماعت رواج خواهد یافت ابدآباد ثواب بر فردگار فرزند

آثار عاظمه خود گردید و از بایقات مساحات بندگان عالی متعالی خواهد بود و الباقیات
 الصالحات خیر عند ربك ثواباً و خیراً اصلاً نیست عبارت رساله ملا
 موصوف بعد از این بمعنوت امور دیگر که مولف آئینه جفا ذکر کرده سخن ملا علی در دل نواب مرحوم
 استقرار یافت و چنان تصمیم فرمود که هرگاه اتفاق مر جعت جناب مولانا از وطن ببلده که ننوافتند
 تکلیف گزاردن نماز جماعت بآن عالی جناب نماید امده او تشکیک آن والا مقام را مر جعت
 از وطن اتفاق افتاد نواب جنت مکان التماس گزاردن نماز جماعت فرمود و درین باب
 سبانه از حد گذر ننید علامه مذکور بالا و لا و کو رنج پسر والا گهر داشت که هر یک از ایشان
 و فضل و تقوی و دیگر محامد لاتعد و لاتحصى نظیر خود نداشتند علی الخصوص جناب قبله و کعبه دین
 و ایمان سلطان العلماء مولانا السید محمد طاب مشهوره که مرجع خلافت در ریاست دینی و دنیوی
 بود و اکبر اولاد آنجناب اند و دیگر جناب مولانا السید علی و جناب مولانا السید حسن و جناب مولانا السید
 مهدی و جناب ملا ملک ماب سید العلماء آقا سید حسین رضوان الله علیهم که در علم و حلم و فضل و خا
 و قضا و افتا مشهور بین الامام و زبان زوهر خاص و عام است و از تلامذه آنجناب جماعتی کثیر اند
 که بدرجه تصوی از علم و عمل فائز شدند و از جمله فاضل تلامذه آنجناب صفوة الایمان مفتی سید محمد قلی خان
 که از اکابر کلکین و زبده مفسرین اند و از جمله ایشان مولوی یاحی که از نبی اعمام آنعالی مقام بود
 از تصانیف او تفسیری است بزبان فارسی و از جمله مرزا فخر الدین احمد خان شهنشیر بمراجه که در
 اکثر علوم حقا و فو داشته و از جمله فاضل کامل و عالم عامل میر تقی محمد الله از تصانیف او است
 رساله اسرار الصلوة و رساله ورا و زان شرعی عربی و غیره و از جمله ایشان است مرزا محمد خلیل زائر که
 که هم بخیرت آقا سید علی علیها طهارتی که بلائی مشرف گشته استفاده از آنجناب هم نموده بود و دیگر از فاضل
 تلامذه ایشان ذی الفخر اجملی و الشرف البسی مولانا السید احمد علی الهادی ادام الله امهات و کاد
 که احوال ذات قدسی صفاتش بدست و تدلیس و افادات مشغول و مصروف است از مصلحه
 مصنفات آنجناب غفران مایه است کتاب اساس الاصول و کتاب احواف احسنه و تشریح باب التمس

حدیقه المتقین اخوند مجلسی ره و شرح باب الزکوة از کتاب مذکور و کتاب مکاراة العقول که ملقب به مکمل
 است در پنج مجلد نیم مجلد اول در ذکر مباحث توحید و مجلد دوم در بیان مباحث عدل و مباحث خلق
 مجلد سوم در مباحث نبوت انبیا علیهم السلام مجلد چهارم در مباحث امامت ائمه اهل بیت علیهم السلام و اثبات
 مجلد پنجم در مباحث معاد جسمانی و روحانی و ما یلحق به من المباحث اکثر درین کتاب بر امام فخرالدین رازی
 رد فرموده است کتابیست که کوشش فلک نظیرش نشنیده چشم رفکار عدلیش ندیده درستی حساب
 اقوال و عبارات علماء اکثر کتابیست که آن از کس هم اثر علماء نبوده ظهور کرده و از جمله تصانیف
 آن علماء کتاب شهاب ثاقب است و نقض مذاسب مبتدعه صوفیه و ذکر کبرای ایشان که فاضل بود
 وجود گردیده و کتاب صوارم الالباب فی قطع شبهات عابدی الغری و اللات نقض باب البیت
 شمس ثنائی عشره شاه عبدالغفر دهلوی و کتاب حصار الاسلام تملیق باب نبوت مذکور و کتاب
 ایثار السنه ردیه و جهت معاد و رجعت از کتاب نسخه در ساله و القادر در جواب باب و فایده هم نسخه دیگر خانه
 کتاب صوارم که رساله مستقله را اثبات امامت است و دیگر رساله عیبت است که آنرا در رد اقوال عبد الغفر
 در باب بعیت مستقلی فرموده و رساله جمعه که قبل از بنای انقضا و جمعه و جماعت تبانیست آورده بودند و
 و حاشیه بخشید برای حکمت ملا صدرا که شتمه و فائق حکمیه و اساجت هندسیه و نقض بعضی اقوال
 مولوی عبدالعلی حنفی است و در آن رساله شناسه با تکریر و ادبی فرموده و تقریر کمال المتقین
 الفحول الجامع بین الربا است و علم انقول علامه تفضل حسین خان کشمیری و دیگر علماء شهابی لایزال
 فرموده دیگر رساله اجازة مبسوطه که برای سلطان العلماء مولانا السید محمد طاب ثرا توفیق قلمی فرموده
 و رساله در جواب مولوی محمد سمیع صوفی مشتمل بر طلال تصوف و در است علمای ما از ان مذهب و رساله
 منتهی الافکار و اصول فقه و کتاب سکن القلوب که در آن با تکریر خود برای تسلیم دل حزین خود در
 وفات فرزند نوجوان خود سید مهدی طاب ثرا قلمی فرموده بود دیگر رساله شتمه چند نسخه فقهیه و علمیه
 از مسائل اطلاق و اراضی و معاماتی که با کفار هند و غیر آنها واقع شود و معروف بر رساله زمین است
 و رساله در احکام طواف ذی و فقه کهنه پیچیده معروف است و رساله اثار الاحزان در احوال شهادت

حضرت امام حسین علیه السلام وفات آنجناب در عهد فازی الدین حیدر بادشاه در کهنه شب
نوزدهم ربیع الاصب سنه خمس و شصین بعد الالف و المائین واقع شد مزار فاضل الانوار
حسینی که خود تعمیر نموده بود در بلده کهنه واقع است ملا محمد علی الکشمیری ملقب
بپادشاه از تلامذه ملا عبدالحکیم مشهور بر است گوشت کیکی از افاضل کشمیر بود مولود و منتشر او
کشمیر و از چندگاه و بلده فیض آباد رحل اقامت انداخته توطن اقیانار نمود و صفت فضائل کمالات
او در کتاب آینه حقه مسطور است راقم را بر تصنیف او اطلاعی نیست مگر بر رساله او در بیان
فدویت نماز جماعت که با حدیث ماثوره و دلائل شرعی سلی فرموده مؤلف کتاب تشکره علماء
دره، ال جناب سابق الالاقاب حضرت غفران مآب مولوی دلدار علی طاب ثراه آورده که توفیکه
جناب غفران مآب برین بلا دنیاے ابوابت جمعه و جماعت فرموده و اشاعت شاعر شریعت
نموده باعث آن طاعلی نرگوش شد که تبرغیب و تحریص او این امر خیر از ثواب هفت الد و له و
فریش نواب سر فرزند اوله مرزا حسن رضا خان مرحوم که از عقیده تشدان طاعلی بودند بنظر پوسیت
توضیح این مطلب آنکه طاعلی در رساله که ذکرش نمودیم تصنفن بیکه که کسیکه لیاقت و قابلیت
پیش نمازی داشتند نوشته و در ابتدا سه باب چهارم از رساله مذکور و مع جناب غفران مآب
پرداخته آنرا پیشکش نواب حسن رضا خان مرحوم ساخت چنانکه نقل عبارت رساله و در احوالی
جناب غفران مآب نمود و وفات طاعلی در بلده فیض آباد اتفاق افتاد و دو مقام نیا یکا از موافق
آن بلده است در بعض مکانات خود مدفون گردید از اولاد نرگوشش پسر داشت که ایشان هم بزور
علم و حلم آراسته بودند ملا محمد علی و ملا قاسم علی و ملا جواد که مدفن او در کهنه حسینی مرطابو
ابوطالب خان قریب غلنی حکیم مهدی علی خان واقع است و ملا اکبر علی که در سن بیجده سالگی
فوت کرد و محمد رضا نصیری و فیض آباد و صفر سن وفات یافته احمد علی و فرزند داشت
طاعسن که در حسینیة آقا ابوطالب خان مدفون شد و ملا محمد تقی که اولاد او بحال موجود اند ملا
جواد هم و فرزند گناشت یکی از ان غلبه الدین که اولادش در قید حیات اند العلماءه احمد حکیم

مرزا احمد التخلّص با کمال بن عنایت احمد خان الکشمیری الهلوی از اجلای
 مشکین و فضلای ربانین و طبایعی حاذقین بود باین فضل و رشاد و مرتبه صلاح و سداد آن
 برگزیده رتبه عباد اذن برترست که زبان علیل و قلم کلیل از علو آن کایت توانمند نمود و قاصد
 سرای السیرانیشیه اذان و امانده ترست که در وادی وصف او مرطبه توان پیمود از آفتاب عالمنا
 فضل او ذره باز نمودن از مقوله بحر محیط را به کمال حرف پیوند ست هر قدر که در عمار و مناقب
 او بهانه رود نا گفته همان سلطان العلماء مولانا السید محمد طاب ثراه در بعض افادات خود میرزا
 را باین اوصاف ستوده العالم المدقق و الفاضل المحقق العربی الکامل و النخب
 الایجل جامع المعقول المنقول حاوی لقراءه و الاصول حافظ ثقی المله القوی
 الجفریة قاله قلاء البدع المحدثه للما کثریدیه و الاشرعیه المتوقد الا و حدالمینرا اشد
 طاب ثراه و جعل الخیرة منواله در سبادی احوال تحصیل سبادی علوم و درسیات از افاضل عصر نموده
 کتب طبیه مانند قانون و مشروح موجز بحدیث علامه زمان و فرید دوران حکیم شریف خان
 بتحقیق تمام نموده حدیث وجودت از من او در سبک کتب و استفاوه علوم باین مشایر بود که فضلا
 و علمای عصر او تحیر و تعجب میگشتند علوم دینی و نقلیه را از سید اجل نخبه اکل سلاله دودمان
 مرتضوی خلاصه خاندان مصطفوی جناب مولوی رحم علیه تفرده السید بلطفه الخفی و ایجل مصنف
 کتاب بدر الدجی که استاد لایحه میان برادر محمد شاه بادشاه بودند فرار گرفته مولف شد در انقیاد
 که رساله فارسیه جداگانه در احوال و جزایر نوشته اوصاف و مدائح او و قدری از حالات مفصلا در رقم
 قلم بلاغت رقم ساخته رقم حروف هم چنین که در اینجا ثبت می نماید ما خود و ملتقط از رساله مذکوره
 است مولف رساله می گوید که فقیر جواب بعض سائل فقیه که تخطی جناب میرزا نزد بعضی اصحاب
 دیده از آن معلوم می غلکه که در سائل فروع ایتها و هم فرمود و نقله کسی نبود و علی سبیل الاتحمال
 در اشتغال بدرس و تدیس آنچه بخاطر خاطر خفاش می گذشت بر جوشی کتابها قلمی می فرمود و می
 بر ناظر کتابها که جناب ممدوح در آن درس داده مخفی نیست باجماله بعد تحصیل علوم اشتغال

بتدریس میداشت و بهدایت مردم آن زمان که ناواقف بحت از مسائل اصول و فروع بودند
 می پرداخت از ثقات سموع گردیده که در او اهل اشتغال تصنیف و تالیف کتابی و طب بربان
 تازی داشته و آن کتاب در کتب استدلالیه است و بجهت عدم وجدان ناقلین و نامتوجه
 بودن معاصرین کتاب مذکور چنانکه باید درین بلاد شهرت نیافت اما در دلی پس نسخ آن در بعض
 کتب خانه ها یافته می شود پیشتر از آنکه فاضل عبدالغزیز صاحب تحفه مسروقه کتاب خود را ظاهر
 سازد با او ملاقات می فرمود و مباحثات و علوم می نمود و چون فاضل غزیز تحفه خود را که ترجمه
 کتاب صواعق خواجہ نصر الد کابل است بجهت خوف نواب نجف خان مرحوم که سرآمد امرای
 آن روزگار و از شیعیان ائمه اطهار بود آنرا بطرف خود نسبت نموده بلکه اسمی فرضی غلام علیم
 برای آن تراشیده ظاهر نمود و ضلالت شیوع گرفت و مردم جهال و ناحق بین بطرف آن
 گردیدند بهمت و الانهست خود را متوجه بنقض و رد آن باوصف فقدان اعوان و انصار
 و عدم تیسر کتب و دیگر مواد فرمود تا آنکه در مکتوبی که بجناب غفران ماب شتمل رجال تصنیف نریم
 ازنا عشر قبلی فرموده نوشته که بنگام شروع کردن جواب کتاب مسطور یک ورق هم نرزمین
 نبود صرف بمبدقه الطاف الهی و اعطاف نامتناهی او درین امر عظیم و خطب سیم شروع
 ساختیم پس یوما فیوماً عنایات و افره و العلمات شکاثره او تعالی شان برین فائض می شد
 مخفی نمائیم که اکثر حالات شعلی تصنیف نریم و کساد بازار فن کلام که در او اهل کتاب مذکور اشعار
 و اطهار آن فرموده ایراد آن از تطویل نیندیشیم مناسب و انست و آن نیست اختل
 الخلیفه بل اللانثی فی الحقیقه العاصی بانواع المعاصی المفتاق الی رحمة الله الاحد ابن
 عنایت احمد خان المبرور المغفور المتخلص بالکامل میرزا احمد عفی الله عن
 جراً ثم محاکم درین بلد و دار الخلافه شاه جهان آباد حرسه الله عن تطرق الحواذی و القس
 که مسقط الراس این نالبد شهرستان فضل و کمال است درین ایام خشک سال فضل و کمال
 بسبب بهبوب و بوراد بار و بروبات احوال اهل هنرمستان علم و دانش که در نصارت و شادانی

غیرت ریاض و ضوان بود مانند مزین خزان رسیده پیر مرده و در بهم گشتانش لبان گشت زار اهل
 عصیان خشک و به گم گشته پر دُبی رونقی و به دل برین کشیده روزگار دشمنان که در پیشگاه
 رونق و ردامی او بهار پیرا سه فرودین و اودی بهشت جبین نیاز می سود لبان دل لبسل و
 طره سنبل خراب و پریشان گردیده منابل خوشگوارش که مشرب عذب شطآن بود اوی افاده و
 استفاده و با سلسیل نسیم لاف تفوق می زد و بسبب امتزاج مرارت در عوافت جبل انزلی
 اجاج پا فرا ترک نهاده و هداول انباش که منسل لب لنگان زلال سپر شمه هدایت بود و با جسر
 اخضر و عوامی مساهمت می نمود مانند سراب که نمودی است به بودن بصاحبیت عدم در داده
 از به تیزی روزگار نا بهنجار شخص بهر رخست از جهان بیهوده از راه عدم بشهرستان سر منزل اعتقا
 رسیده و در نایابی و غربت وجود با کیمیا و کبریت از منظر و سیمه گردیده جماعه فضیل از فضل و بهر عاری
 و گردوی جمل و بهیل و صدای قدرت باری بر روی کانه مه با وجود عدم قابلیت ذاتی و بهر
 فطری خود را از دست عدلان زمان و دشمنان جهان انکار گشت کس لمن الله و کسی می زند و دوی
 انا و لا خیر فی می کنند. از غایت محب و لغا خر کلاه گوشه نخوت بر آسمان می ساینده از نهایت
 تعلی و تحترق بزمین نمی گذارند و خود را از که تا زان مضمار علم و دانش و لغو سواران میدان فضل و
 بینش می انکارند حرف شناسی عرش المعرفه و سواد خوانی لب انکار است و با این همه دین
 و ذکا و فطانت و دبا پد نیست خود را از پله رسائی بزرگان می نهند و بایه کوتاه خویش را بالا تر
 از پایه والا می بلند قدران قرار می دهند بر لبه اجملی خود را رویت مدینه علم و هر به الفضولی خویش را
 سیم به الفضل می انکارند و هر باقلی خود را زعم جبر و اخطا بلکه از مستغنی و وحشی الفضل می پندارند
 هر گوساله باموسی عمران لاف مضابا و بهر خوی با عیسی مریم دم مساوات می زند و بهر خیس پند
 خویش را با بئیس حکمت یونان برابری نند و هر بلبی پایه خود را بالا تر از پایه فلاطون و ارسطو قرار
 می دهد چون شرح حماد و صاف این آبار الفضول و الخصال القول از کمیت امکان و حیطه
 بیان خارجیت بنا بر اختصار بنگار این قطعه که در محبت ایشان بیانی است درست و خلقی است

برقامت قالمیت ثمان چیت سادیت نمود قال تعذره الله بغيره انه قطع

حیرت دارم مزین از حال انبای زمان
پو ز منی کشا و ستند در میان لاف
ویدر از پیشه عراسیده ازاد پاک پاک
نیروی موری نه و با شیر مردان در صفات
غول صحرا سے غوایت دیو کسا رهوا
معنی کامل عیاران خیر در کرده مسخ
جز یک فرسم ناکرده ز ما و انسا
خامه نیشان در عذاب تا نیشان دیال
مردم از نیش به این و نمیزد فهم این

کودنی چند از چهره گاه کی و کونته
مبتدی ناگشته چون گشتند یارب منتی
قاب از جان به لعیب و صورت از منتی
رتبه کا نه و در پله به با سر و سی
کو را در ناز و جل و خضه راه گری
در دکان معرفت قلاب زنده دی
غیر بای و به ندهنده از ضمیر بودی
بجستول درک منی از خنجه و از نه
ممنوعا بودید و نیا بعد ازین روی بهی

از جمله خرس نامشخص از راه جمل و تماقت گنیزه گشت کمال اسفار ایهامات و صفات
ایست کتب عاویث غامضه را تا اینکه به دست یابی اقتدر دست و افتاده چون سر بیا علی علم و بر فرازی
از سلاطین عاویث که اینی و قوت نداشت و بهر از تقوید زبان اتمام حدیث و نصیب از امتقا و اخبار او
حاصل نموده از تحذیر یا کوه و القاصه فی نیشید به ناکند فهم و دای آن رجوع با ستاد کامل کند باطل
مملو از شکوک و دایام و دماغی مخطوب و دایم و سرسام و بهر از دراک خالق عوید بصیرتی از بهر
و قائل پس دور در آن کتب که خزان سراسر علم و حکمت و ذخائر توافقه و معرفت اند بهر طریل و بهر کل نظر کرده
از دریافت و قائل معانی آن و دایم بهر شکسته و بان اگر از رفته بر بعضی اعتراضات بار و دایم از غیر و
نمود و بهی را مودیت بهر خود تصور کرده و بهر اکثر روایات نشان شیخ دراز نموده و بدان کتاب تلخیص و بهر که بهر
و کلیت خود را بعضی انما گاه و دره او را از دوستی در آمده مانند این تلخیص برای فیض جمال خود و اقران خود را
از طبعه اعلا شیخه امیر المؤمنین علیه السلام و نموده تا عوام بخلاف نائی در پی بانی و احسانی کن باطل کرده و باطل
در آینه نشان با محبت تلخیص و تلخیص و تلخیص که با یکان مانند و عخان ابواب غایت کلمه و عیالات قمری و مروت

بجز بران
روند و پایست
بزرگ دراک
و بهر بهر
بدرت

وہی خبر راہلہاس برہان جلوہ گر ساختہ درجہ اول و مغالطہ تعصب السبق از امثال و اقران خود را بر
 بہر خود او کمال فضل و دانشمندی در دادہ و آن خرافات و ہذیانات را کہ ثانی کلمات ابن حنیفہ است
 تحقیق و تدقیق نام نہادہ پیدا و بر کاغذ و مداد کردہ روی اوراق را مانند چہرہ ظلمانی نفاق پسوہ
 کفرانہ دہہ و حقیقت خود را شکہ نصیان و حقہ کوکان ہجاخوان نمودہ و لنعو ما قبل الاموات

صد طعنه می زنی بهمان شیرین عشق
با بخردان جنای فلک رسم کنه است
بانگ کلاب بامه تا بنده تار و نیست
نبود حماقت تو شگفتی که از ازل
حیرانم از عزابت ذات شریف تو
رنگین افاده ما و خرافات مضحک
ای بے قرینیه جنت تو باشد مگر حصار

بوم تو دور هوای بلند آشیانی است
 بر ما ترقعت ستم آخانی است
 خفاش راستیز و خورپاسانی است
 روح حمار با جسدت یار جانی است
 این جوهر لطیف نه بخری نه کانی است
 طامات بن هینقه را شکل ثانی است
 منکر مشغولات این اقرانی است

[illegible]

فضلاى نفع القدر والمكان واهله عظم علمائى شيع الشان که بجزیه عزت و اعتبار آشتهار و اردو قسمت
 فضل و کمالت اگر ان تا کران دیده در حقیقت شریک غالبین تالیف و تصنیف است این نوعی که از عظم
 افسان در جزالت بهائی در شاکت حافی و منان و تکر و ذنات بر این کتابی مثل آن در باب خود تالیف
 نشده بآنکه در کاکت الفاظ و طانت مضامین و مخافت حج و دلال ضرب المثلت از غایت ناصبی قید جان
 و تمسیر ایمان نموده و مانی کتاب را خبرهاست فضل و عقده های انیمیل بی پنجاه و در بان و بی مسرورگی دنیا
 که لبیب رجوع اجامه و او باش او را حاصل است بهیست نیز به بیستیش تی جلال و بایه و تکثیر و ولو آنها
 سواد الله و جوی هر درجاس و باطل زبیر بان می که در بن با مینه بی سده رجوع و ضعیف
 و شمر بیست و جوع و ضعیف و سبب الیغنائین که سبب و این در زایل بسیار و اعتقاد و نشان سالک و بیغ
 را و یا تکر اکثری ترک این مذہب و ملت گفتند آنچه دیگر با صفای حیات انگیزه تصنیف کرده و ش خرافات
 این عقده و مانی زیارات سیلیمت بعض از افانم امرای نظام که از طوی سکند نشان و نصف سلیمان
 شان است اید الله بنصره سیلان خاطر شریف او خبر ساینده حاش لعل هذا الکافک عظیمه و سیرین
 مثال تمامی اثنا عشر بان در وضع و تفسیر از شرب خود بری گردند و مذہب ایمان باطل و مضمحل میشود و امثال
 این ترات و طامات دل خود را خوش می کنند غافل از زمین که بهیست

هر امانی را که ایزد بر سر دزد هر آنکس پست کند ریشش بسوزد

یریدون لیطفنوا نعم الله بالوا هه الله متم نعم الله بالوا کما فی فی و نیز و نعمت آن جزا و الله بجله فیصله
 اما سیر و نوان الدلیم که ساکنان مساک تحقیق و ساکنان مناسک تدقیق اند و سیر کی کاشمسی فی الیه اینها
 علم آشتهار بر افراخته زبان بیخ در آن نموده و در تبصیل و تکفیر و تحقیق و تحقیر این گروه واجب تعظیم که ابو الای
 علم و دانش اند و عقده فرو گذاشت نکرده

طعن بر هر کامل از گفتار ناموزون زند خرم چو گنیزش کند بونده برگردون زند

و نیز خفاش چون کسبت بخندم حضرت جناب سلطان الخافقین امام الکونین وال خط و لایت قائم فص است

فاتح ابواب هدایت قائم دونه و هدایت

میرابگستان امامت کز فیضش	تا حشر بهارست چمن زار جهان را
مهر فلک غرور و شرف مهدی بادی	کز عدل بود واسطه یطعن و جان را
بنی هستی کن منظر کل مستغنی آمد	امکان بقا جز وی از اجزائی مان را
او مرکز پرکار وجود است و گرنه	ندو اندر و خواب نهیدی دوران را
چون بحر آشوب زیند سطح زمین موج	حفظش نشود بهشت گراسن و امان را
عالم اثر زندگی ابرهستی او یافت	از روح پذیردن نفس رده توان را
از آب حیات ابدی ساخته میراب	خاک و باد و کام و دربان عطشان را

علیه السلام و السلام علی اهل بیت و بندگان آنجناب را با انواع سفاهت و استغناء یا میکنند
 و باستماع افعال و غیرت و عزت و کبر و این کترین غلبه نبش آمد با وجود عدم بصاعت و کمال استغناء
 و کثرت علالت و فو و عیال و توزیع مال ثقیلت حال توکل فیض منعم مفضل و عنایت حضرت سالتاب
 و آل و علیهم السلام نموده کمر بست بر میان جان بستم و دفع شبهات او را پیش نهاده توجه بهت ساخته بزرگان
 قصر شکوک و پرداهتم و این رساله را نیز بهر آئینا عشریه که منتهی از تاریخ آغاز تا لیفا و و هم شعر از زنا هست و
 طهارت است اعتقاد و فرقه از لوث مغتریات و هفوات اهل مناجات و موم و بنصره المومنین و علیهم السلام
 مایه ساختم انتی کلامه منعی نماید که خواص نصر الله کمالی صاحب مواقع استدلالی که از کتاب حق نموده پیشتر
 از دین الفین را سینه گشته بود و لکن عیش غیر شکوگر و دید و اصل کتاب او بدست قائل عبدالغفر افتاد که بهر مبه
 آن پرداخت و آنرا تحفه نام گذاشت چون درین کتاب بحث از اصول و فروع بود اگر علامه موصوف و دیگر علما
 اعلام الله در السلام بر فتح شکوک و شبهات نقض هفوات و مقاماتش نمی پرداخت عرض کار جنس فاعلی بصیرت
 شک می گردید لکن الحق یعلو ولا یغلب الحق تعالی علامه موصوف را که درین معرکه از جمله علامه سالی الاقدام
 است برای تکبیت خصم و حمایت ملت خیر الانام بر انگشت که با وصف عدم تمسک مواد و اسباب از خصم کتاب و
 کتاب کمر بست بر میان جان بسته بر فتح شبهات و بهت عالی را متوجه ساخته و چون اعتماد و توکل بر او تعالی
 شانه درین امر عظیم و طبع صمیم فرموده فی الواقع که کتاب و موجب نصرت مومنین و ذلت شیاطین گردید که

که درین عرض مدتی که قریب هشتاد سال از روز تصنیف آن گذشته علمی امصار و فضلاهی هر دو را نآخذ
از افادات او هستند و مخالفین با وصف تصدی بجمایت صاحب شکر که در هر طلب و یا پس تبای و یالات
بیمه و توجیهات غایب پندیده می پردازند قدرت بر رد آن بخیر بعضی از مقامات باب ششم نیافتند و در
ظلمات و بناوات تشرین لغزین است و خدایت او می باشند و آن علامه را بختند و منفرد درین فن می پندارند
چنانچه برناظرین کتب کلامیه مثل مصنفات فاضل شیدیه و غیر ایشان باین امر پوشیده و مخفی نیست عجب
آنکه نویسنده نه تنها مستر به او و نه آنکه در همان بنده قیام بود و سامان و اسباب میباید داشت و مجلدات
نرمه با و بیه بکار خویش بهر آنکه بیست و نهم است آورده چنانچه از مکتوب او که حکیم شریف خان نوشته
معلوم میشود و همی هله قد سمعت الفاضل الکامل المدقق المحقق مرزا محمد سید الله تعالی قد
کتاب علی و جمال الرد و البحت علی الخفیه الاثنی عشریه ان اتفق طلب مرافقا مآته و موطا
بوساطتک و فلاممول ان تبذلوا فی ذلك الجهد انتهی کن وقت مطالعہ چون بپای
و تان شکر یافته روز مقابل و مناظره برافته مگر فاضل شیدیه که بدل و مکاره و دستخضمیل و راسخ بود
از سزاوارت شکر و جمیع بین الصلوات چند سطر عبارت را ذکر گرفته شباهت غیر وارد و غیر قلم در آورده و دست
علامه فرستاد و علامه بچوب آن مکتوبه و نیابت رزانت و جزالت تحریر فرمود چون آن مکتوب بفاضل شیدیه
رسید برای عدم خلوص و بچوبش در پی چند نوشته موسوم بعنقره اثر اشیدین نمود علامه موصوف تحریر جوابش را
سراسر تفصیل اوقات شمرده اعراض از جواب او نمود مگر عالم محقق و فاضل مدقن حکیم باقر علی خان که در او امر
غیر خود طرح آقا مستی شاه جهان آباد و رسما البدن العنقره و الفساد انداخته بود و جواب با صواب آن مرد خسته
علاوه از آن بعضی اعلام از اصرار ملت خیر الانام علی الان التجه و اسلام تفصیل تمام رد و نقص
خرفاتش فرموده از معین الصادقین موسوم ساخت اگر کتاب خطاب نرمه پنجمه درین دیار اشتها یافته
جواب پنج باب است اول و دوم و چهارم و پنجم و ششم شاید که علامه مرحوم حملت اشکتاب باقی مجلدات و نشر
نسخ نیافته یا آنکه مسودات دیگر مجلدات غیر منقح مانده اند باین باعث نوبت انتشار و اشتها درین دیار برسد
تفصیل مجلدات مذکوره برینمؤال است باب اول ششمبر رد دعوی فاضل غریز و حدوث مذہب شیعہ

و بیان فرق ایشان بآب سوم در جواب عرفای پریشان او که در احوال اسلام شکی گفته بآب چهارم در
رجال و اصول حدیث و احوال اخبار در و آه بآب پنجم در سائل الهیات بآب ششم در احکامات فقهیه و دیگر از
مصنفات آلاء مغفور کتابی است به سبوط در رجال سنی بتاریخ العلماء و رساله و حکم بریع و رساله فارسی در
صرف و کتاب نهج الدرایه شرح عربی رساله و جبر و شیخ بهارالدین عالمی علیه الرحمه که در علم درایت است
تقریباً پانزده هزار بیت بوده باشد مهارت و غزالت او در علوم کثیره و فنون شیره از شرح آن رساله که دو
ورق بیش نیست واضح و هوید است اهل سخن آن بخط علامه موصوف که بطرافقم هم رسیده و در کتب خانه جناب
علامه بان مولانا السید حامد حسین اوام الله فادیه موجود است بحجت تصوریم ابائی روزگار و فضیله ای این
اعصار و ریویج آن در اطراف و الکاف عالم نشده و دیگر تصنیفات او است کتاب تنبیه اهل الکمال الانصاف
علی اختلاف رجال اهل اختلاف و در آن اسما در رجال که این دو مضامین و جملین و مضاعف و خارج و تواصب
و قدریه و مزجه را که باب مصالح است که بقول اصحاب است از صحیح بخاری و مسلم و ترمذی و ابوالک و نسائی و ابوی
داؤد و دست و کتب محل خود آورده اند این کتاب را از تقریب ابن حجر عسقلانی استخراج فرموده و دیگر رساله فائده
التفصیح للرجال فی توجیه قوال الرجال است که در آن تاویل و ادلیل و رواة احادیث اهل حق نموده و دیگر رساله فائده
و فلسفه و از مصنفاتش تفسیر جناب فقیهات است لکن آنرا هر دم از آن طلحه کرده اند در آن تعصبات
اهل سنت را مانند لازم بودن محبت اهل بیت نبوی و استقامت لفظ ال از درود و حکم بحسن خاتمه عبداللہ بن
ابی سرح مرتد و طیفه دانستن یزید ملعون و حکم نمودن بایمان و وجوب اطاعت و لیدین یزید بن عبدالملک
و حکم بحسن خاتمه حجاج بن یوسف و عید نمودن روز عاشور و تجویز کردن بحد شمس و قمر و سائل غریبه و عجیبه
که ایشان بآن قائل اند حکم ساقط الاعتبار بودن نجاست موفع اشتیاج بحکم اشتیاج ازان و احب نیست
و پاک دانستن بنی و عدم فسادات از لطافات نجاست هیچ حال و پاک دانستن بر آن نجس را که رفته رفته
بمقدار قلتن برسد و جائز دانستن وضو از آب کشیکه در آن اینکس بول کرده باشد و نجس دانستن آب
مستعمل وضو را و غیر آن سائل در آن ذکر فرموده و دیگر منتخب فیض القدر شرح جامع معنی مناوی که که انتخاب
هر سه و جلد در یک جلد که تخمیناً پانزده هزار بیت بوده باشد فرمود و دیگر منتخب انسب معانی که در آن نسبتاً

مشهوره را بعد حذف واسقاط تراجم حفاظ و محدثین و ذکر سنسویین القاطع فرموده بنا برین نسبت با و کتاب
 درین باب بغایت مفیدست و منتخب کنز العمال ملا علی مستقی که در آن احادیث و ادله بر امامت جناب امیر و دیگر
 ائمه مدعی و دشمنان و صاحب غلط فاهیه و دیگر صحابه انتخاب فرموده در ساله بار و ساله در سلسله ترویج و ثبت
 کتب کثیره ایست نموده که اکثری از آن بدست مروه ما ایل افتاده بخیاں مسوده بودن آن همه را بر باد
 ساخته موهبت رساله گفته بعضی از آن که بنظر فقیر رسیده اسما آن در ذیل نوشته می شود صحیح بخاری صحیح مسلم
 صحیح ترمذی و صحیح نسائی و سنن ابوداؤد و سنن طبری مالک و ترمذی و توفیق و رجوع الفروع الی الاصل از
 شرف الدین تلمیذ شاه ولی الله قنداری و واهی قنداری و احمدی آقان سیوطی طبقات خفیه ملا علی قاری حقه
 الاثر شعرا و شرح مواقف شرح ترمذی و شرح صحیح مسلم از ترمذی تحصیل الحال شیخ عبدالحق بن ابوبکر
 رجال معین از ملا علی قاری کتاب سیاست و الامانه ابن سبیه نه ساله ملا علی الدین بن ابی الفتح بدونی تاریخ نفیس
 فی احوال النفس النفیس تاریخ فاضلی ابن خلکان شرح نسب نامه سرور کائنات علیه السلام و لیا الی نعیم
 الاصفهانی سند محمد بن تاریخ طبری رساله تحقیق در تبیین رئیس جمیع بن الصمیم جمیع شرح مسند
 شافعی متفق و متفرق قنداری عالمگیر مختصر وقایع کافی در تاریخ الهامی شرح بخاری آرشاد الساری شرح بکار
 در اربع النبوه تلخیص النبوه و تاریخ شافعی فاضلی عین جامع الاصول استیعاب ابن عبد البر شرح مشکوٰۃ
 شیخ عبدالحق بن شمس الترمذی روضه الصفا ریشه الاجاب جیب السیر شرح برجندی مختصر وقایع مذکوره
 بهفت منظوم کفایت کتاب الامام المصطفی بخاری شاه جهان نامه تاریخ الخلفای سیوطی ملل و نحل شهرستانی
 شرح مقاصد علامه تفتازانی کیفیت وفات علامه بروجی است که موهبت رساله از فاضل کامل مرزا امیر علی
 شاه جهان آبادی که تلمیذ علامه موصوف بود نقل نموده گفته که از زبان فاضل مرزوبوشنیده ام که در نواح طبری
 اسیری از اقارب با و شاه بود و در نصب و تخت نصب اسبق از ابوجعلی می بود و همیشه تلمیذ در اطعای
 نوابی می نمود لکن چون مصنفات علامه موصوف در قطعه و کثافت عالم دایره سار گردید و باعث اظهار
 حال فضائح و قبایح اعدای دین شد عرق حیثیت او زیاده بفرمان آمده حیل با خفا و استار در اضرار انجمن
 می نگرفت اما پنج یک از آن پیش نمی رفت تا چار آن مکار عذر خود را تهاوض و داشت و علیل ظاهر ساخت و

به بادشاه والا بجاه حال خود عرضه داشت بادشاه طیبی برای صاحبها و معین کرد بعد چندی عرضه دیگر فرستاد
 که اگر حضرت اعلی را منظور است که فردی چندگی دیگر درین دنیا نامه بماند سلطان الکمال و فخرها علامه زمان
 و میدد و در آن مرزا محمد شکر شود که بعلاج من پروازند و الا از ریاض مستعار دست بردارند بادشاه بعلامه موصوف
 پیام داد که بعلاج فلان مرخص باید پرداخت علامه موصوف از رفتن نزد آن مکار پنا بر تمام حجت برکن
 اشرا و راول آباد انکار فرمود لکن چون تقاضا و اصرار از جانب والی آن دیار نهایت رسید ناچار بقضای
 آتی تن برضا داده تنیه سفر از دلی نمود و هر وقت رخصتی می فرمود که غالباً دلی اجل درین سفر مراد عودت کند
 لهذا نیز اوداع آخرین باید پنداشت و حقوق پیرس که باشد ابرار زود حاصل باید ساخت تا آخر چنان
 واقع گشت که آن غدار با تقاضای آثار آنمه نارنجاب را سموم ساخت مرقه نور او در دلی در پنجه شریف
 واقع است که مردم را اعتقاد است که در آنجا نشان انگشتان مبارک حضرت امیر است و اکثر قریب و نوین
 و صاحبین هم در آن بقعه است تاریخ منظوم فارسی بقریب مظهرش نوشته است شیمی فاش از صراع
 و شربش گمره بگو و احمد ابرمی آید که ۱۲۳۰ کبزار و دو صد و سی و پنج جبری است محمد بن آقا
 محمد صالح اللاهی مولف شش در آنجناب را به فاضل و عالم و مجتهد ستوده و گفته که در حدود
 سده اصدی و ثلاثین و اربعین بعد الا الف جازه روایت از بعضی تلامذه آقا باقر بهبانی علیه الرحمة
 یافته و در آن اجازه مسطور است و بعد فان اخصل ما صرفت الیه الهمم و ایضاً فی تحصیل
 هو علمو الدین و التفقه فی شریعة سید المرسلین فهو اعظم ما تعلی الیه ابصار و الا بصا
 و انفع الباقیات الصالحات فی دار القرار و معاهداته من الرسوم فهو من الهمم للنشوی
 يحصل ما فی الصدور و قد جرت عادة العلماء الا و ائله و الا و اخر یاخذ العلم من
 المشائخ الا کابر و تلقیه خلفاء من سلف و کابر عن کابر فکون من متقرب عن وطنه
 متقرب الی الله بهجرتی عن مسکن و رحله قد جاب لبلا طلبه الا علی اسناد الی سادات
 العباد قصد الشیوخ من کلیم عمیق و شد الیهو الحال بطریق هو الوثیق و کان من
 سعی فی هذا السبیل و جد فی تحصیل هذا القصد الجمیل و فاز بالخط الوافر الا سنی

وحفظ النصب المتكاثرة الا هني ولدنا الاعز الاكرم الارشد وعزيرنا الزكي الاسعد الامني اللوف عي
 المسدد والعالم الفاضل الامجد سمي حبيب الله محمد بن العلم الفاضل الصالح واعبد الكمال الفخ
 اقا محمد صالح الاجني اذ الله في علمه تقاه وحباه من الفضائل الفواضل فانزجاة تمناه كان
 من طلال تردد عالمي وكثر اختلافه على قدره على شطرا وفيما من الحديث والفقه والاصول وسمع من قسط
 كافي من المعقول والمنقول ثم استبحر في ايد الله نعم بتأييد سديده بفسيدته فوجده اهل الان
 بجازوان يساعه الطلبة بالانجاز فاجرت له نريد مجده وعلو جده ان يري ويكتا فيهم البلادة ^{الخط} الجامع
 امير المؤمنين والعقيقة الشجاعة المشتملة على ادعية السجادة بين العابدين غل الناطق بها افضل القلوة
 والتسليم للثناء التعظيم للكتب الاجتهاد التي عليها المداد في جميع عقدا ولا مصاحفي كانت في الوضوح والاشباه
 كالشمس في سابعة النهار الاخرة مولانا محمد شفيع الاستر آبادي از فاضل عصره تليد
 حضرت بحر العلوم آقا سيد مدي طباطبائي ^{الملا} بوفاء كونه اليه مهدي المازن قداني في بعض
 تصانيفه وعلاه صاحب جواهر اوراد بعض مكاتيب خود بمدرسة جليله ستوده موانت رايه جالات او
 اطلاعي بهم نرسيد مولانا السيد عبد الله بن شيرنجي اقا الله تقرب بركاينكو بر لبه طيبه
 كائنين از فضلاي انجما ملاقات کرده گفته وبا عالي جناب قدس عالم فاضل كامل سيد عبد الله
 بن سيد شيرنجي ملاقات اتفاق افتاد وي از فضلاي ناسا و نيز از ملائذ جناب سيد ولا تارا عني
 بحر العلوم آقا سيد مدي طباطبائي است مولانا السيد محمد بن جناب مولانا السيد علي طباطبائي
 بخود والد علامه خود تحصيل علم فرموده باز اكر ابلاد جناب آقا سيد علي طباطبائي است نيز واما
 بحر العلوم بود بعد از وفات پدر خود قائم مقام آن منبع هدايت وارشاد وزير اعلي سديد بنسار كريد باجله
 انجمن جامع علوم معقول و مقول و حاوي فروع و اصول و معادن و روع و تقديس و كمال و مخزن علم
 و فضل و جاه و جلال بود در تحرير علوم حسان ذاتي و حامد صفاتي شهنوا فائق و با ذعان و كابر عرب و محرم بطن
 الاطلاق بود و علماي ابرار و عرف فضل و كمال او و رساي كبا و شفا و مطيع او بوده انصاف صاحب ميسر
 از جمله مصنفات كه گفته كتاب فائز در اصول تقرير جامع از ريت است و كتاب و سائل در اصول قدس و كتاب

سنابل در رفته و آن کتابست بمسعود جامعیت مضبوط که تا حال مثل او کتابی جامع در ادله و اقوال و
 حاوی جمیع مسائل فروع بقالب تالیف نیامده تقریباً دو لک بیت است و از غنای دوست کتاب
 مقصود در رفته و کتاب اصلاح العمل در رفته و آن هموی است بر فتاوی و بهم در آن کتاب اشاره فرموده و بسوی
 مسائل اختلافیه و کتاب اکمال و تکمیل اصلاح العمل صاحب رفته و اینها را از شایخ خود نوشته و
 گفته سمعت منه رحمه الله ان مولفاتی قریب من سبعین الف بیت و اکثر
 مشهورست که در زمان آنجناب قوم روس که بلاد سلطنت ایشان قریب ممالک محروسه بادشاه اسلام
 پناذع علی شاه خطاب همراه واقع بودند دست تعدی بر مسلمانان درگز کرده بودند بجرکات ناشایسته پیش می
 آمدند و اهل علم متشاقه این معنی بخدمت آن پشوی دین همین بودند بملاحظه و مجروح در رای اقدس
 آن قدوه ارباب اجتماع و چنان قرار یافت که جمیع ارباب قوم کفار جفا شعار در زیمورت جائز نگذرد
 است و بر مسلمانان لازم که دفع ایشان برخیزند و فتوی این معنی بادشاه اسلام پناه نوشت چون
 بسبب بعضی حوائج از جانب بادشاه در باب دفع ایشان اقتناعی بطور زیر رسید مردم باز بخدمتش
 عرض حال نمودند آن عالی جناب بادشاه پیغام فرستاد که اگر شما متوجه دفع ایشان نمیشوید ما
 بفرمایند که متوجه شویم بادشاه اسلام پناه نظر دایمیکه مجتهد بر عصر نائب امام زمان علیه السلام است
 جناب سید را پسندید و آن جناب بحسب مرضی بادشاه متوجه دفع آن قوم روسیاه شد مردم بسیار
 از زمینین همراه رکاب سعادت انتساب جمیع شدند بحدیکه راهها از مردم پر شد گویند که خلوص ارادت اهل علم
 بخدمتش بحدی بود که چون آنجناب بخرم آمدند کوراک را برای معنی نهضت فرموده بعضی بلاد عظم شریف
 آورد و بر سر حوضی نشسته و فوکر مردم بان تبرک جستن و یکی از ایشان آب الاوان حوض بقدر مقدار
 خود برداشت تا آنکه تمام حوض خالی از آب شد چون قدم فیض از دم آنجناب بادشاه دین پناه
 فتح علی شاه خطاب همراه بود و تمام اهل طهران که پایتخت شاهی بود حتی که ملازمان شاهی قبل ادا آنکه
 اجازت از توغایند بخدمتش شتافتند با جمله چون خبر رسید بتبلیغ و استقبال بیک منزل پیش آمد
 و آنجناب را بدار السلطنت آورد و علامی تخت خود جاده خود بگوشه تخت کمال ادب نشست آنرا لاهر

چون آنجناب از آنجا نوشت بسوی جهاد انقوم پنهان فرمود بادشاه هم با فوج کشید و رو کباب آن سلاطین
 الاطیاب بغیر قتال آنهار و ان شد و فرزند خود مرزا عباس را که ولیعهد بود مقدمه کیش گردانید چون انکسار
 عسکر اسلام با فوج روس در نواح بلده قلعیس واقع شد محکم جان و مقاتله گرمی پذیرفت تا آنکه بصورت
 کمال شجاعت و بهین علم و بهمت آن علامه اتحاد متضوی فوئت بجائی رسید که آثار فتح و ظفر و عسکر اسلام
 نمایان بودند ناگاه رئیس قوم روس بمشاهده اینحال پیغام بخدمت سیراز عباس فرستاد که اگر
 صلح کنید دوست از جنگ ما بردارید و ضرر خود را بشما میدهم همدران آشاک مرقه فیروزی ادبیای
 دولت اسلام قریب الوقعی می نمود بعضی نااندریشان بخدمت میرزای موصوف کشید عساکر
 شاهی بود عرض نمود که اولی آنست که قبل از فتح انقطاع حرب کنید و سؤل قوم مخالف را
 مقرون احابت فرمائید زیرا که حال خلوص ارادت و اجتماع سائر عجم بخدمت جناب سید سجد است
 که مشاهده نمودند پس اگر این فتح واقع شد سلطنت بسوی جناب سید منتقل خواهد شد و شما اندین
 دولت محروم خواهید ماند میرزا عباس بر گمان باطلش اعتماد نموده و سخن فاسدش را قبول داشته
 در همان حال دژ فیه و عده اجابت صلح بقوم مخالف داده بملازمان خود امر نمود که رایات
 عسکر را از دستهای زمین گزارد و خود بحسب ظاهر کاره رفت تا جنگ بر هم خورد و نوبت بوقوع فتح
 ننشید ناچار آنجناب دبا و شاه بعد از مصاحبه از آن نواح مراجعت کردند و بر خاطر آنجناب ازین واقعه
 حیرت افزا آنقدر رنج و الم براه یافت که چون در حال مراجعت بلده اردبیل رسید زیاده از یک هفته
 در سکوت بود تا آنکه در ^{۱۲} رسته یاد ^{۱۳} رسته هجری از دنیا حلت فرمودش مطهرش را بسوی کربلای معلی
 بردند و فیما بین مرار فائض الانوار حضرت فاطمه علیها السلام التیة و الشنا و مرزا حضرت عباس
 علیه السلام و الرضوان دفن کردند جناب سید طالب مرقه الشریف چند پسران عالی و قار و ذات
 یکی از جمله ایشان فاضل کامل جناب سید حسین و محمد جلیل القدر و قاسم حسین دیگر یکی صاحب
 عقل و هنر جناب السید جعفر که بعد از چند روز از وفات پدر خود در ایام طاعون و شرب زفاف خود
 و ای قریب الیک اجابت فرمود رحمه الله تعالی کذا فی التوضیة البهیمیه فی الاجساد

المشفیعۃ الفاضل المعتبر آقا سید حسین بن آقا سید محمد الطباطبائی
 مراد شفیعا و ضمن احوال والد ماجد آقا سید محمد گفته فاضل عالم کامل ذو الصفات احسن آقا سید حسین
 مجتهد و بصیر بقواعد اصولیه و خیر بطریقہ علمای امامیه است وجود او خجیست در غایت سخاوت و
 نزد پدر علامه خود و غیره تر از دیگر برادران خود بوده سید حسین موصوف و مقرر شایسته علی میرزا سلطان
 قلی شاه قاپاراد و عقد نکاح خود داشت بعد از وفات والد ماجد خود که در سنه یک هزار و دوهصد و چهل
 و یک یا چهل و دو هجری واقع شده اندک زمانی بقید حیات بود او را پسری است آقا میرزا العابدین
 مولانا السید مهدی بن العلامة السید علی الطباطبائی طاب مرقد هما از شاهان
 فضلا و ادبیای فن و علم است کتساب علوم و فنون از پیش والد علامه خود نموده و در دانش کمال
 فضل و تحریر رسیده حال علم و فضل و ورع و زهد انجناب مشهور تر از آنست که احتیاج بیان داشته
 باشد مصراع بماهتباب چه حاجت شب تجلی راه مولف تذکره العلماء از بعض افاضل ثقات که در
 زمان انجناب در کربلای معلی بودند نقل کرده که انجناب جوهر طبع و قاصد وحدت ذمین نقاد
 بحری داشت که رای اقدس او در تفریق جزئیات مسائل اختلافیه فقهیه بجائی قرار می گرفت و در هر
 شکی از شقوق آن نظر و فکر داشت الایفیرمود و حامل متفرع و حقوق متنوعه بران می افزود و فواید
 تازه میسر می کرد که تا بحال در کتب و اقتصار بقولی فرماید باین جهت هیچگاه بی فتوی و رسائل اختلافیه بر سر
 اجتماع خود ننشاند بلکه همین وجه تدوین کتابی و تصنیف مقالی از انجناب بظهور رسیده و کمتر
 متوجه تدریس میکرد و اگر گاهی با التماس علما که کربلای معلی و اصرار اعزّه و اقربای برافا
 و رس بمسجد و الدم حرم خود تشریف می آورد و سخن می کرد بسیار وسیع است از استفیاد خدمت فیض شریف
 که اکثری از ایشان علمای کبار و مجتهدین نامدار بودند پری شدند و درس یک سلسله که بیان میفرمود و در
 ارشاد و دقائق و شقوق آن و بیان استدلال متقدمین و متاخرین و تحقیق مطالب عالیّه زیاده
 از یک هفته میگذاشت. با تمام نمیرسید و انقدر در شکام بیان وقت طبع و علو تقریر را میفرمود که
 در شرف ان سلسله سخن بامتداد و زدن بیان فواید آشوبت چهره انجناب میرسید و آخر الامر با نقل

تدریس می پرداخت چون بواسطه آنجا آقا سید حسین بن سید محمد طباطبائی بعد از وفات والد ماجد خود
 اکثر اوقات التماس تصنیف کتابی در مسائل فقهیه بخداست آنجناب می نمود و آنجناب از این التماسات
 و عدم امکان برای خود مسئول و او را مقرون با جابت میفرمود چون اصرار سید موصوف از حد گذشت
 مسوده چندین مسئله از مسائل طباطبائی را بجهت برادر خود و چون در بعض اوقات بنحیف اشرف تشریف
 برد مسوده مذکور را سید موصوف بطریق امانت نیز خود داشت چون آنجناب از اینجا بکرامه رجعت فرمود
 مسوده مذکوره از نزد سید موصوف باز گرفت و فرمود اجازت من نیست که کسی برین مطلع شود با اینحال
 حال از صفات کمال اعیان آنجناب با وصف اینقدر بجز و دقیقات بحدی مشهور است
 که در وصف احدی از علما نقل کرده اند گفتنای نخل و علمای محقول و منقول از محققین و مقدسین
 اهل کربلا و نجف اشرف که در زمان آنجناب بوده اند از عارفان با فضل و کمال بزرگوار می دانند
 و بجز آنجناب داشته اند و احدی را جای سخن بر آنجناب نبوده و مشهور است که آنجناب در او احسن
 عمر خود از کربلا بسوی طهران تشریف آورده و در سال یک هزار و دصد و چهل و نه هجری در وقتیکه
 بمزار فاضل الانوار سید عبد العظیم حسینی علیه الرحمه وارد بود بر حجت حق پیوست و نقش مهرش را بسوی
 کربلا نقل کردند و قریب یکی از ابواب رواق حضرت امام حسین علیه السلام که معروف بباب العباس
 است دفن کردند رحمه الله تعالی الشیخ احمد بن زین الدین بن ابراهیم بن صقر بن
 ابراهیم بن ذاعبر بن راشد بن قاسم بن شمر بن علی بن مقدر المطهری فی الاحسان
 از فضلا می زبان و علمای اقران کبیری ماهر و فیلسوفی شایر صاحب تصانیف کثیره است از کتابها و
 جمعی از علما و فضلا اندکی از آنها مولانا سید محسن اعرجی شارح مقدمات حدائق است و از ارشد زمانه
 او سید کاظم رشتی که تابع نه پیش و مروج مسلکش بود شیخ احمد موصوف از اعظم محدثین اجازت
 یافته و از جناب بحر العلوم آقا سید صدی طباطبائی و جناب آقا سید علی طباطبائی و مولانا سید محمدی
 موسوی کرمانی و حضرت شیخ جعفر صاحب کشف الخطا شیخ حسین بن شیخ محمد بن شیخ احمد بن شیخ ابراهیم
 بن عصفور درازی بخرانی علیه السلام مرقد هم اجازت های مفصله یافته و نقل اکثر عبارت ها و کتاب

شد و راجعینان فی تراجم الامیان موجود است من شاء فلیرجع الیه لا شفیعا و در وصفه
 بهیه آورده شیخ محمد علامه و فیلسوف ماہر شیخ احمد بن ربیع الدین الاحسانی از اہل احسا بود پیشتر
 و بلکہ یزدہم میبود از انجا حسب الطلب شاہزادہ محمد علی میرزا پسر فتح علی شاہ قاجار بلکہ کرمان شاہ
 تشریف آورده و گوشتم رسیدہ کہ شاہزادہ موصوف یکہزار تومان برای زاد سفر کرمانشاہ و برای ادا سی دیون
 با و عطا فرمودہ و قصد تومان با مانہ و خلیفہ اش مقرر ساخت و از انجا بکر بلائی علی مراجعت نمودہ سکو
 اختیار کر شیخ مذکور را پسری است فاضل شیخ علی کہ قائم مقام پدر خود در بلکہ کرمانشاہ شدہ بود
 و اینجا ما شفیعا در وصف شیخ مذکور و برادرش و از دیگر مذاہب فاسدہ و قول نا بار کاسہ باین عبارت گفتہ
 و الشیخ المذکور کان ذاکرا متفکرا لا یتکلم غالب الا فی العلم و الجواب عن السؤالات
 العلمیة اصولا و فروقا و حدیثا و کان مشغولا بالتدریس و بدرس اصول الکافی
 و الاستنباط و لا نری منه الا الخیر لان جمعا من العلماء المعاصرین لہ
 قد حوافیہ قد حاف علیہ ابل حکم بعضهم بکفرہ نظر الی ما یتفاد من
 کلامہ من انکار المعاد الجسمانی و المعراج الجسمانی و التفویض الالہیۃ
 علیہو السلام و غیر ذلک من المذاہب الفاسدۃ المنسوبۃ الیہ و ما رایت
 فی کلامہ ذلک و ما سمعت منہ لانه المنقول منہ استفادۃ من کلماتہ
 و صا د ہذا دہیۃ عطی فی الفرقة الناجیۃ و ذہب جمع من المشتغلین بیل العلماء
 کاملین الی المذاہب الفاسدۃ المنسوبۃ الیہ و صا د ہذا سبہا لاذلال
 جمع من عوام الناس فالطائفة الشیعنیۃ فی ہذا الزمان معروفة و لہذا ذہب
 فاسدۃ و اکثر الفساد نشأ من اجلۃ تلامذتہ الشیعۃ کاظم الرشقی و المنقول
 عن ہذا السید مذہب فاسدۃ لا اظن ان یقول الشیخ بہ بل المنقول
 اب السید علی محمد الشیرازی المعروف بابالباب الذی یدعی
 دعاوی فاسدۃ ہو سماء بابالباب و کذا سمي بہت حاسی ملامہ الی

القتزويني بفترة العين وان لم يعلم رضاه بما ادّعاها الباب وفترة
 العين : الباب صار اسببا لاضلال جمع كثير من العقول والنحواس
 وصار اسببا لقتل نفوس كثيرة كما وقع في ما ذكرنا من نيران
 وتبريز وغير ذلك من بلاد المسلمين فان جماعة كثيرة ادّعى
 البابية وبرنوا وحاربوا مع السلطان في شرويه من هبهم وانراد
 قتل السلطان ناصر الدين شاه بالخدعة ولم يظفر والذات دقت
 السلطان رئيسهم وتأبى عليه جميعا قاتله الله آتينا فكون فقطع
 ذابر القوم الذين ظلموا والحمد لله رب العالمين وقمة تنهم صرقة
 مشهورة لا تضليل بذكرها وذكر مذهبهم الفاسدة ولهذا
 الشيخ كتب كثيرة منها شرح الزيارة الجامعة وهو كتاب كبير
 حسن وشرح العرشية وغير ذلك وهذا الشيخ يدعى انه اذا اراد
 الوصول الى خدمة الائمة والسؤال عن الائمة سألهم في المنام
 ويسأل عنهم وينكشف عليهم العلوم المشككة والله العالم بالحقيقة
 از مصنفات شيخ مصنف على ما نقله بعض الفضلاء في بعض افادته كتاب شرح زيارت جامع كبير ودر
 جبار مجلدات وكتاب شرح حكمت عرشية ملا صدرا سي شيرازي در سه مجلد وشرح شاعر ملا صدرا واز تصانيف
 او مختصر ليست جامع وبيان امور عامه بالخرجه متعلق بوجودات ثلثة ست يعني وجود حق ووجود مطلق ووجود
 مفيد كما در بلده يز و تصنيف فرموده وشرح مختصر مذكوره بالتماس فاضل المجدد المشهد قلبي داشته وشرح
 كتاب تمجدة التعليم ورفقه از علامه علي عليه الرحمه ان تمام ست وكتاب حيدريه كه جامع اقوال فقهاء ست ودر
 كتاب فروعائ سائل وفتاواي خود بيان فرموده وكتاب مختصر حيدريه وبيان فتاواي صلوة وطهارت ووج
 كتاب كشف النطا للشيخ الاطهر مولانا الشيخ جعفر نجفي طاب ثراه كه ذكر بالتماس شيخ مذكوره تصنيف فرموده ورساله
 در بحث صوم كه بالتماس شاهزاده محمدي ميرزا قلبي فرموده ورساله بيان احكام كافر حربي ودمي قبل از اسلام آوردن

و ابجدان و احکام فرق خالفاً لفرق اہل اسلام کہ التماس شانزادہ موصوفت نوشتہ و رسالہ در بیان محل نمونہ
بر احادیث کتب اربعہ و قطعۃ الصدور بودن اما پیش و عدم آن کہ در آن ترجیح بر عدم قطعیت آنها داده
و وجوب اخفات و روایات و کتبین اخیرین و بیان اینکه وجوب جہود و انفاق و لیست مستحدث و ذکر منشاء حدوث
و باعث آن و رسالہ در بیان جمیع احوال و تہذیب و در بعض مکررین غنرت و رسالہ در اصول فقہ در بیان مبادی
الفاظ و رسالہ در جواب سوال شیخ محمد کاظم در باب اینکه مقلد را بجا نیست کہ تقلید و مفتی بکن در سلسلہ و اصدا و جہود
اختلاف ایشان و فتوی و رسالہ در سلسلہ قدر در جواب سوال محتوی آواز شیخ عبدالعزیز ابن الشیخ مبارک القطیفی رسالہ
در شرح رسالہ قدر سید شریعت کہ ہمدر نموده التماس عبدالمعین دندنی تحریر فرمودہ و رسالہ صیوۃ النفس در اصول
عقائد و ما یملی بہا من القول فی الرحبہ و سلسلہ انشاء الارض و رسالہ در تحقیق قول باجماع و تقلید بعض سائل فقیہ
و رسالہ در جواب شیخ محمد و باب جہاد و سلسلہ حکما و اولیاء و سلسلہ کلکین و جہاد شمش و اعراض اربع و عشرین از او
حوادث و بعض مسائل فقیہ رسالہ شرح رسالہ علم عالم کاشانی کہ بطور بدیہی است و آنرا التماس فاضل
کامل نواب میرزا باقر فرستہ و رسالہ در شرح حدیث حدیث اسکا کہ کافی فہم است و اشرف این است
ان الله خلق اسماء بالحروف غیر مصنوت و باللفظ غیر منطوق الا ازاد و جواب
سوال شیخ علی بن شیخ صالح بن شیخ یوسف احسان تحریر فرمودہ و رسالہ در بیان دعای نیک یعنی دعای سرمد
و دعای یابرد و دعای زمان و بیان نوع محفوظ و نوع محو و اثبات و تحقیق بر اوقضا و قدر و عالم و تحقیق بحیث
سجیدہ و شقیہ و دیگر اشیا کہ در جواب فاضل سید ابوالقاسم لاجبی نوشتہ و رسالہ در بیان حقیقت محمد صلی اللہ
علیہ و آکہ کہ در جواب مسئلہ عالم سعید عالم مقرب بر شریف زبنتہ و رسالہ در حدیث تحقیق کبیر بن زیاد النخعی و بیان
فرق میان قلب و عقل و صدر و نفس و دم و فکر و خیال و سائر قوی و بیان اینکه آل محمد صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم منزہ
موافق حدیث مشہور بر جواب سوال ملا کاظم سمائی و رسالہ در شرح حدیث کس الہا لوط در باب سوال او از
حضرت امام رضا علیہ السلام عن الکفر والایمان و اشیاء فان القرآن مرجع و معنی الرحمن علو القرآن
و جواب فرمودن حضرت امام رضا علیہ السلام جمیع سوالات و جوابات و بعض مسائل و بعض مسائل و بعض مسائل
بیننا انت انت حسن فاشن نحن و هو الجواب عن کل تلك المسائل

و رساله فی تحقیق این تسهیلین که بحجاب سوال میرسد خراسانی نوشته و رساله عاقبت که بحجاب قطعی شاه در بیان
 حقیقت برنج و معاد و نعم و در برنج و جنت و غیره تا قلمی داشته و رساله در بیان تحقیق عقل و روح و نفس و مراتب
 آنها و رساله در تفسیر سوره حمید و رساله در بیان اطفال شیعیه و حالات سقط آیا بعد مرگ نمویسند یا نه و ذکر احوال
 نشان در برنج و قیامت بحجاب سوال محمد خان و رساله در تحقیق معانی مصدیه و مفهیم اعتباریه و دیگر اشیا و
 رساله در معنی امکان و علم و شیت و غیره آنها و رساله در جواب مسائل حاج محمد طاهر قزوینی و رساله در جواب سوله
 تاسمین کرمانی در بیان احوال برنج و معاد و رساله در جواب مسائل متفرقه فقهیه و رساله در بیان اینکه
 الخلق لهر مسند بر دین هب اشیا ایهی البکه تستل بر تحقیقات کعبیه و کات غیره است و رساله در جواب
 مسائل فاضل کامل میرزا محمد علی بن محمد نبی خان در باب شیت و رساله در بیان اینکه مؤمن افضل است از
 لا اکه و سلمان بهتر از جبریل با وجود که لا اکه بمصدومند و تفسیر آیه سنقر لک فلا تنسی و بیان اینکه اجنبه نگفند
 یا نه و تحقیق و دیگر اشیا و رساله در جواب مسائل شیخ جلیل احمد بن الشیخ سماح ابن طوق و رساله
 متفرقه فقهیه و در بیان ربط بین اکادش و القدریم و رساله در بیان عصمت و رحمت بحجاب سوال شایسته
 محمد علی میرزا و رساله در جواب مسائل شاهزاده محمد و میرزا و رساله عاقبتیه و در جواب
 مسئله سلطان فتح علی شاه از سر افضلیت جناب قائم محمد علی الله فرجه و علیه و علی آباء الله السلام
 از آنکه ثمانیه علیهم السلام و رساله در معنی قول حق سبحانه و تعالی انا الله وانا الیه راجعون و در معنی قول
 جمعی اللهم اسرانی الاشیاء کما هی و غیره و کتب اسائل و رساله توبلیه در جواب مسائل عالم عامل
 شیخ عبد علی اتوبی ششون بحجاب مسائل و کات و غرائب تحقیقات استبحر تحقیق عالم زمانی و عالم دینی
 و عالم سرمدی و برنجی و مشربی و فشری و بیان تطالب عقل و جبل و طبیق انسان کبیر و صغیر و بیان
 ابداع اول و ثانی در عالم حدوث و در بیان اسمای حسنی و خواص آن و بیان اهم ناقص عن الماده و بیان
 کیفیت استجاب دعا و بیان اقسام بسط و کسیر و بیان حدوث قطعه را و اول سوره و معانی حدوث بحجاب
 و بیان تزکیه نفس و وصول الی طریق الحق و بیان شجر و اقسام آن از شجره خلد و شجره طوبی و شجره الهیه
 و شجره محزون و شجره یتیم و ذکر مقایلات آن از شجره زقوم و شجره طهام و شجره مجتبه و امثال آن و بیان

ارض مقدسه و تسعة مفسدين و جمال عشره و طيور اربعة و غير ذلك من الاسئلة الكثيرة التي تعد كل واحد منها رسالة مستقلة و شرح رسالة حضرت امام حسن عسکری عليه السلام که بجانب اهل ايهواز فرستاده بودند و بيان مسئله الامر من الامرین و ان کتابيست مشتمل بر مطالب عجيبه و اسرار غريبه و رسالة در جواب اسوله شيخ احمد بن طوق و علوم متفرقة و رسالة در اجوبة سائل و فاضل ولي ملا علی نقی در احوال اهل عرفان و متراضين و بيان تبخير مولود فلسفی و شرح علم الصنعة الفلسفية و ذکر علم حدوث و جفر - انواع بسط و تکسير و رسالة در جواب سائل شيخ محمد بن شيخ عبد الله القطيفي و تاويل البحر سبعة و بيان دليل عقلی عصمت ائمه و رسالة در شرح ابيات شيخ علي بن عبد الله بن فارس و علم صناعت و رسالة در شرح کلمات شيخ علي مزبور و علوم متفرقة که آنرا بطور الفاظ تاليف فرموده و رسالة در علم نجوم و رسالة در علم کتابت خط قرآن و رسالة در جواب سوال عالم فاضل حاج عبد الوهاب القزويني في توضيح معنى الجسدین و الجسمين و رسالة در اجوبة سائل شيخ عبد الله بن طبريزي استغفار انبياء و اوصيا و خوف و کما می ایشان با و جودیکه محصور و طاهر بودند و غير اينها از سائل مشکلة و از جمله مصنفاتش رسائل العلم العليا في جواب مسائل الزوايا و آن دو مسئله انکه شيخ اجل شيخ حسين آل عصفور الجرجاني سوال کرده بود که مشتمل است بر عجائب بحاث و رسالة در جواب سائل سيد حسين بن سيد عبدالقادر در ذکر قصه موسى مع الخضر عليهما السلام و در نيکاجسا و اهل رحمت آياتي که ميشوند مانند کشف اهل ارض يا اهل اجساد اهل حنت يا از چيزي که اهل غير ذلک من المسائل و رسالة در جواب سائل سيد محمد بن سيد عبد الله في شرح حديثي که مروي عليه الرحمة و کتاب علل الشرائع و بيان فطن نذر و حبا آورده و رسالة در جواب سائل شيخ محمد بن علي بن عبد الجبار القطيفي در معنى قول امام عليه السلام العلم نقطة کثرها الجاهلون و در معنى حديث ان السنة ثلثمائة و ستون يوما احتذلت منها ستمائة و در معنى حديث ان المؤمن انما يحس بالحوال اذا اخبر منها الى غير ذلک من المسائل و رسالة در بيان اينکه ممکن نيست شيطان را مثل بصورت انبيا و اوليائهم در خواب و نه در بيداري و علت آن و جمع فرموده في مابين حديث مزبور و در اينکه ثابورست که محرابي مثل بصورت سليمان عليه السلام نموده و تا چهل روز حکومت

بر تخت سلیمان کرده و حدیث منام جناب فاطمه علیها السلام و رساله در حقیقت رؤیا و اقسام آن تحقیق
 صادق و کاذب آن و رساله در جواب سائل نواب میرزا جعفر نیری در معنی کشف کیفیتش و در معنی
 سبقت رحمت الله غضبه و غیر ذلک من المسائل و رساله در جواب سائل شیخ محمد بن عبد الجبار
 و دیار و یل قول حق سبحانه و تعالی مثل الذین ینفقون اموالهم فی سبیل الله الا یب
 و دیار و یل و این شکله و رساله در جواب سائل شیخ محمد بن حسین بن شیخ یوسف بحرانی در بیان کنی کفر و ایمان و رساله در
 جواب سائل شیخ محمود بن شیخ محمود که در فحشاء انا قول نبوی اذنا و الساعه کما تین و انتشار بالستبابه و
 الموسطی الی غیر ذلک رساله در رفع نزاع و میان فاضلین عالمین از علمای بحرین در حقیقت کاف در
 قناتن تعالی لیس کحاشله آیا زائده است یا اهل است و رساله در جواب سوال سید عبد القادر بحرانی در باب
 که یکده عای کمال بدون از جانب صاحب الامر علیه السلام کند و گوید که من بخیریه حفظه سیده ام و نماز جمعیه را و آخرت
 و سببی بخیر ده ام و رساله در جواب سائل فتحعلی خان در باب اینکه قرآن افضل است یا کعبه و رساله در جواب
 ملا محمد ششلی در باب امکان و آنچه در ممکن جمیع است در واجب و واجب است و رساله در باب
 در جواب سائل ملا مصطفی شیردلی در باب حله مرئیه و چراغ و تطبیق آن بعالم و رساله در جواب سوال
 بعض عافین در کات خطاب آیا آن بعد و آیا آن مستعین و رساله در جواب سوال بعض طلبه تفسیر
 قول خدای تعالی تدر فی فتنی فکان قاب قفوسین او اد نے و رساله
 در جواب سوال بعض حارثین و رباب اینکه تعالی خلق از مخلوقات اسمی خاص برای خدای تعالی است
 که همان اتم مؤثر است و مطلق و ایجادان مخلوق و رساله در وجوهات نمشه و موجود حق و وجود مطلق و
 وجود مفید و ذکر مراتب و احوال و اطوار و انما و رساله در جواب سوال سید ابو الحسن گیلانی در باب
 بر اولیای خود و اثبات و نسبت آن بطرح محفوظ و رساله در جواب سوال سید محمد کجا از تفسیر سوره
 التوحید و آیه نور و رساله در جواب سوال بعض طلبه در باب جمع میان اخبار و ادله بر یکدلی و اولیا و رفیع
 نمی مانند نیا ده از سید و نیا سی روزی و چهل روز و در یکده و در و شمه در حضرت لوح علیه السلام است و
 حضرت آدم علیه السلام را نقل کرده بسوی نبوت اشرف و موسی علیه السلام نقل کرده بدن حضرت

یوسف علیه السلام را بسوی بیت المقدس و رساله در جواب مسائل اصفهانیه در باب شرح قول حضرت
 امیر المؤمنین ان العرش قد خلفه الله من اربعة انوار الخ و در شرح احادیث
 طینت و حدیث ان الشمس جزء من سبعین جزء من النوار الکبریٰ و
 رساله در جواب مسائل علامه سی استرآبادی در احادیث مشکله و علوم فقهی و آن بسیار اند و رساله در اجوبه
 مسائل شیخ احمد بن شیخ صالح بن طوق القلیفی موسوم بمسائل طلیفیه و رساله در اجوبه مسائل جناب
 میرزا محمد علی مدنی در سبب اشتقاق و شرح حدیث و در آن رساله در جواب مسائل علامه ابن ربیعان بحکات فقهیه در
 سوره بل آتی و شرح بعض مقامات شهادت حضرت امام حسین علیه السلام و بیان اینکه یکدیگر در تحقیق هر چند بر جمیع
 و آنکه در جواب مسائل صمدیه و صمدیه محمد بن سید ابوالفتح در سبب اشتقاق و در آن رساله در تحقیق السعید سعید
 بطریقه و رساله در اجوبه مسائل شیخ احمد بن شیخ صالح بن طوق رساله در اجوبه مسائل علامه ابن ربیعان باقی و احادیث
 مشکله و فروع فقهی از علوم رساله در اجوبه مسائل علامه سی استرآبادی در علت حذف یا بغیر جازم
 در قول خدا می تعالی و اللیل اذا سیر و در باب تفسیر قرآن و حدیث آن و در جمیع بین قوله تعالی کل شیء
 هالک الا وجهه و قوله علیه السلام ما خلقتو للفناء و انما خلقتو لیبست
 و غیر ذلک و رساله در جواب سوال علامه سی استرآبادی در معرفه نفس رساله در بیان نعم و کمال اهل اخوه و تقابل
 نیزان و جنان و احکام مالی انجا و درجات و درجات ایشان و غیر ذلک من المباحث الشریقه رساله در کیفیت
 سلوک مؤمن الی و ریات القرب و الزلفی در جواب سوال علامه سی استرآبادی در رساله در اجوبه مسائل علامه سی استرآبادی
 در رساله در شرح مسئله مواد بطور واضح و رساله در جواب انچه با نورانی در حدیث فقهی است لولا الله ما خلقت
 الا فلاک و لولا علی ما خلقت و در جواب سوال سید ابوالحسن السید محمد علی القلیفی
 و رساله در تفسیر بعض مشکلات مثل تشبیه دادن حضرت امیر علیه السلام را بشکل رابع الی غیر ذلک من اجوبه المسائل تسبیح
 طبع احمد و مصروف در نه نمونه در جنب مرقه القلیفی علیه السلام و در آن است که شاهد بعض الامامین
 الفضلا و بر لوح مزارش این عبارت نوشته است هذا قبر المرحوم الشیخ احمد من
 خدام الدین الاحسانی اعلی الله مقامه فی دار الکرامه ۱۳۳۳ ع شرف الفضلا

مولانا محمد شریف الملقب بشریف العلماء بن ملا حسن علی المازندرانی اصل و الحائری
 مسکنا و مدفا شریف فقهای عراق و مجتهد علی الاطلاق و مرجع فقهی آفاق بود جامع معقول و
 منقول خاصه در علم اصول یگانه علمای فحول بود ملا ضعیفا بتقریب ذکر شایسته و اساتذہ خود آورده و
 گفته است بملا سائده هایشان سالک سالک تحقیق و عاریح درایح دقیق معفن قوانین اصولیه شیخ
 مبانی فردیہ مفتاح علوم شرعیہ مرئی علمای امامیه مدرس جمیع طالبین در جوار ذرافلض الانوار حضرت
 امام حسین علیہ السلام اعلیٰ الشیخ و استاد و مربی و والد روحانی ما العالم الربانی محمد شریف بن ملا حسن علی المازندرانی
 است مولد شریف آنجناب افاض اقدس کربلای معلی ست اکثر عمر شریف را در همانجا بسر بر
 در او اهل اشتغال تحصیل علوم پیش سیدنا آقا محمد بن آقا سید علی طاب ثراهما داشت بعد از آن پیش استاد
 آقا سید علی طاب ثراه در مدت نه سال تحصیل فقه و اصول به دوخت تا اینکه مسود بین الحاسدین
 و مستقنی از اشتغال و لائق افتا گردید و محمد بصیر و جامع جمیع شرائط مقبره بود و گویند که آنجناب مجلس
 سباحه استاد خود را و آخر تحصیل منتفع نمی شد و اکثر اوقات استاذش از جواب او عاجز و تغییر می شد و بانیوم
 بسوی دیار محمد عمان هجرت و ارادت خود را منقطع و صرف و انشده و در شهر و دیار کایه سید زیاده از
 یک دوام و پا چنده اقامت نمی فرمود و مشغول بسیاحت بود و منظور از اقدس آنجناب این سیاحت تحصیل
 کتب و اسباب بود لیکن ممکن نشد و اعانت نیافت از کسی نماز علما و نه از اهل دیار و سائکله زیارت
 مشرف و قدس ثامن الحجه اطهار علیہ السلام شرف گشت و آنجا بمهر و والد با خود باز کربلای معلی مشرفها
 الله تعالى مراجعت فرموده حاضر مجلس استاد خود برای استفادہ فیدلکن از او منتفع نکرد چرا که استاذش
 در آن زمان بسیار محزون و سید مکرر دید بود پس مولانا محمد شریف موصوفت همانجا بطالع و سباحه مشتغل
 بود و کمال جد و جد صرف و تا اینکه چنان مدرس ما هر گردید که مثیل و عدیش زمانه نیافت بود نه در یاقین
 و نه در احقین و مجلس درس از علما و علمای عظام بود و بیانات العباس شریفها و جمعی کثیر در مدت سیر
 از خصیض تقلید بسوی اوج اجتهاد و ترقی یافت و بعد م سن اول کسی که با و اجازه داد و شفقت نکلی فرمود
 بن کمال حلف و صریحی و انضامات ضعیفا آمده و فضیلت هر کس متاخرست از جناب او و در قاعده

اصولیه ماخوذ از انجانب است و درین فرموده عز و جل خود را در تربیت طالبین علوم دین و جناب او و مجلس
 ۱۰۰. گشتیه بود یکی برای بهترین و دیگر براسه مبتدین و درین میداد و رایام تحصیل بجماعتی دیگر ازین دو
 جماعت مذکور از طلبه علوم و در راه و زمان و شب هر روز و افاده مشغول میبود و تا نصف لیل و بعد از نصف
 شب مشغول بنیارت و عبادت می شد و همین وجه که اکثر اوقات خود صرف درین و افاده و عبادت الهی
 و باریب لیلی التالیف و تصنیف می نمود و این تصنیفات شریفه او که بر وجه قدرت و طقت انداز می نمود به
 بیاض نرسیده و در باره تصنیف و تالیف بحدیست انجانب گفته بود که با وجود چنین تحقیقات که انکار
 علمای ما برین و فضلاء این قریه و تمام کمالین از آن خاصه باندانین امر عرض فرموده اند و جناب
 فرموده که من تکلیف تربیت طالبین تعلیم تعلیم هست و آنچه که شما تصنیف و تالیف کرده اید همان است
 و جناب موصوف و حفظ و ضبط و وقت نظر و سرعت اشتغال و مناظرات و طلاقت لسان العجوبه زمان در
 یکانه اوان بود و شغل او بر بزرگواران و مباحثه فکر با کسی که آنکه غالب آمد و او را و شکاکه تمام وید طولی بود
 درین بحث و مناظره و صاحب تذکره آورده که گویند کتابی از تصانیف او بجزش تدوین نرسیده مگر یکی از
 کتاب التجاره و دیگر سائل تفرقه که تخریر آورده بود و فائش سبب طاعون در کربلای علی باه و بقعه یا کعبه
 سنه یکم از رود و صد و پل شوش بجزی واقع شد و ساحت الله ایضا که بر تلامذاتش و حاضرین مجلس افادش
 جناب خطاب فقیه عصر و حمید میرزا ابراهیم فروتنی کربلای علیه الرحمة بود و دیگر جماعتی بسیار از فاضل
 بهره کامل برداشته اند از جلای ایشان فاضل کامل فقیه محیره ثقه عظیم ایشان عالم المعنی جناب فاضل علی شمیری
 ادام الله ایام است و صاحب فقه العلماء بعد از وی و تالیف انجانب گفته که در مجلس درس او زیاده از هزار نفر نشسته
 از آنجا که تا سید ابراهیم اخوند ملا می نمود و اخوند ملا آقای در نه می و سعید العلماء بار فروستی
 و آقا سید شفیع بر وجهی و شیخ و فقیه بخی و غیر هم من الا فاضل العظام و العلماء الکرام
 اخوند ملا عبد الحلیل الکرمانی در کتاب مرآة الاحوال بتقریب افاضل و اعلام بلده که الشاهان
 او بوده عالین استثنای الانساب فاضل کامل قلیان العدیل اخوند ملا عبد الحلیل است اصل وی از طائفه کنگه
 کرکونی است فاضلی است شریح و عالمی است روشنی میر و در اکثر علوم افاد و پناه و صاحب و نگاه است

و از جمله تلامذه مرحوم پیر محمد آقا باقر بهمانی بودند و رسیدگار او کن سميع شد که رحلت ایزدی پیوست ازین مجرم
 غایم و المرحوم برعل خیز شست و از جمله اولاد احمادش عالمینا بان علی القابان اخوند ملا عبدالسد و ملا عبدالصمد
 نهایت تعلیم طبع و ذکی النهن و معلوم مربوطند ملا عبدالاحد الکترازی صاحب کتاب مرآة الاحوال تقریب
 ذکر اعلام و افاضل بلده که انشا آورده که از جمله علمای آن شهر بود عالی جناب علی القاب فاضل کتب
 عالم فاضل کامل اخوند ملا عبدالاحد الکترازی که از جانب سلاطین عظام منصب جلیل شیخ الاسلامی در کن
 بلده قیام داشت فاضلی بود و جلیل القدر و عالمی منشرح الصدر و نهایت آسان و ذکی و سلیقه تاحه
 در علم صحبت با امرا و بزرگان داشت چند سال قبل ازین فوت شد میزرا احمد بن اخوند عبدالاحد
 الکترازی فرزند از محمد ملا عبدالاحد سابق الذکر است مولف کتاب مرآة الاحوال بعد ذکر پیر نامدار او
 گفته و خلعت ارشد از بندش عالی جناب علی القاب سلاله الانجاب علای میزرا احمد بک در افت و فرمان پادشاه
 عالم پناه بران مقام ذوی الاحترام شست و نهایت احتیاط را در اجرای احکام مرعی میداد و اغلب
 اوقات امور مراعات را بصاحبه میکرد و در چندی از مستفیضان مجلس شریف مرحوم والد را بدعا بنه
 بنود و صبیبه و علی مرحوم خفوق شافعی بگیم عم والدین فقیر در جبال دوست و از چند اولاد دارد یکی عالی حضرت
 رفیع منزلت میزرا ابوسعید و باقی نانا از ملا عباس علی الکترازی بفضل و کمال بن الاقران
 و الامثال معروف و لا شفیعا در روضه صبیبه او را تقریب و کرامت نامه خود ذکر نموده و گفته حاج ملا عباس علی
 از بلده کتر است و در بلده که انشا بان سکونت داشت وی عالمی محقق و دقیق و صاحب ذهن سانیده ام در مشایخ
 بهتر از وی در فهم و دکانچندی در بلده که انشا بان از خدمتش استفاده کرده قدری اگر کتاب معالم الاصول
 شرح کبیر تقاسید علی بلایطبا ل محمد ام وی از تلامذه آقا محمد علی بهمانی بود و در بسادی تحصیل بیایت فقر
 و تنگدستی گرفتار بود و در انوقت استادش اقای موصوف نوعی اعانت او فرموده که خوشحال شد و علای آقا
 احمد خلعت آقا محمد علی بهمانی و کتاب مرآة الاحوال تقریب ذکر علمای بلده که انشا بان مرقوم ساخته
 عالمینا بان علی القاب فاضل کامل و مقدس حامل اخوند ملا عباس علی است وی از اهل کتر است و چندی
 در خدمت عالی جناب ملا عبدالاحد سابق الذکر تحصیل مشغول و متی از گل چینیان حدائق فاد است

والله ما جدد ووارث فضل انفس شریفه اش بهدایح علیا رسیده است بنایت مستقیم الطبع و در طلب
علم اقامت پناه است آخوند ملا محمد صالح که انشا الهی صاحب کتاب مرآة الاحوال بتقریب
ذکر علمای بلده که مان آورده عالیجناب فاضل الکتاب عالم فاضل آخوند ملا محمد صالح خلع مرحوم
ملا علی دزدرانی نائب الصدورست وی در فقیهیت صاحب دستگاه و در شیرین زبانی در ریوس مجاس
و محافل بی نهایت است آخوند ملا محمد که انشا الهی وی برادر آخوند ملا محمد صالح سالیح الذکر است صاحب
مرآة الاحوال بعد ذکر آخوند ملا صالح نوشته که برادر گرامیش آخوند ملا محمد در فضلای کبار و علما
فقیهیت شعاریسی مقدس و صاحب ست ملا حیدر علی الکرمانی صاحب مرآة الاحوال بتقریب
ذکر معاصرین از ساکنین بلده که مان آورده عالیجناب فاضل آباغیر الحاج حاجی حیدر علی خلع مرحوم
معفور حاجی محمدی قاضی است که از باب ادا شاه دین پناه بمنصب قضا در آن شهر قیام دارد و جمیع خصال
و کمالات است آخوند ملا محمد حسن الکرمانی صاحب مرآة الاحوال بتقریب ذکر معاصرین علما و بزرگان
بلده که مان آورده عالیجناب علی القاب فاضل آباغ عالم فاضل کامل آخوند ملا حسن خلع مرحوم
ملا سمیع مکتب دارست وی علوم شرعی را از خدمت والده باجد فقیه و مرحوم معفور و قدس بجیدل فقیه
الله و ران آقا سید حسین قزوینی و جناب مفتی القاب محمد الزمان آقا سید علی طباطبائی است نادود
کرده است و بنایت مستقیم الطبع و صاحب حلیقه و مقدس و زاهدست و برادرش عالیجناب فاضل
آقا آخوند ملا حسن شاعر است آخوند ملا حسن در شیرین صحبتی فرید اعصار است و سبیل خالص میکند آخوند
ملا علی رضا الکرمانی آقا احمد و مرآة الاحوال بتقریب ذکر معاصرین خود از ساکنین بلده که انشا الهی
نوشته فضلای آباغ مقدس القاب صاحب زاید تلیل النظر آخوند ملا علی رضا خلع مرحوم که بلای قضا علی
که بر وی علم فضل آراسته و محلی تقوی پیراسته و سی فرقن و مساعته است و در مرآة الاحوال اشارت
حدوثانی نموده و بامامت جماعت و مسجد مرحوم حاجی علی خان مشغول است و از طایفه وینداری همیشه
مفسر و مقرر است آقا سید محمد بن میرزا احصوم للرضوی معروف بجهت تصحیف مشهور علی
طویل الباع در علوم عقلی و نقلی و از تلامذه حضرت بحر العلوم و جناب آقا محمد علی عامل هما الله باخفه

الخفی و الجلی است بکویت اخلاص و احکام قضاء و حاجه غراسان برست او بوده و گاهی باصفهان تعلق
 می آورد و علما و اکابر فضلاسی انجا باغزار و احرام بخدمت انوالا مقام پیش می آمدند مخصوصا کبارین محدثین
 حاجی محمد باقر کرباسی و جناب حاج سید محمد باقر شریعی اعلی الله مقامه کبیرا بزرگوار و جناب میرزا محمد
 تذکره آورده که آقای موصوفت بجهت عظیم الشان و فاضل ثقه طویل المقدر از شاه سیرت و بصره مجاور
 مشهد مقدس حضرت امام بهام علی بن موسی الرضا علیه السلام بود و صفات این تقدیر است از انچه که کتاب
 الرضوی فی الاحکام الشرعیة فارسی و شرح کتاب لاهوت و در او اخر عمر خود زیارت مشید مقدس که در کتاب
 مشرف گشته مراجعت باصفهان نمود و از انجا ببلده سبز ابرشته از ارفانی با علم حجت جاودانی پیوست
 گویند که سال یکم از اردو و صد و پنجاه و سی و هجری بود جنازه حضرت اندازده اش را از انجا بسوی مشهد مقدس
 رضوی نقل کرده و در حرم اقدس آن امام الانس و اجمان دفن کردند و مردم انجا از راه عظیم و احترام
 از یک منزل استقبال جنازه حضرت اندازده اش نمودند غفره الله مولانا الشیخ اسد الله بن
 محمد اسماعیل الشوشتری الکاشغری فقیه کامل و عالم عامل و داماد جناب شیخ جعفر صاحب کشف الغطا
 است مولانا موصوفت در کاشغیر شریفین اقامت داشت و دفن اصول و فقه سراسر علما بود و سید عبد الله
 بن سید محمد رضا حسینی در اجاوه خود که برای سید کاظم یشتی نوشته به قریب ذکر شایع خود میفرماید که از جمله
 مشایخ است فاضل علاء و عالم فاضله جامع طریق تحقیق و مالک از نه فضل بنظر دقیق و مذهب
 مسائل دین و ثبوت و مقرب مقاصد شریعت از هر طریق عمیق الولی الاولی الا واه جناب الشیخ سید
 دافضل و علاء از صفات شریفه است کتاب پنج تحقیق فی سئله التوسعه و التفتیش و آن کتابی
 مبسوطه محتوی بر دلائل و افیه و بر این شافیه و کتاب مقامیس و فقه و کتاب کشف القناع عن سئله
 الاجماع تقریر با پانزده هزار بیت است از فرزندان جناب شیخ عالم عامل و فقیه کامل شیخ اسماعیل حاضر سید
 کاظم شریعی است و دیگر شیخ حسن که احال تعبدیات است و فاش شیخ اسد الله موصوفت و صد و شصت و نهمین
 بعد از ان اتفاق افتاد الشیخ محمد حسین بن محمد رحیم الکرطانی القزونی الاصفهانی آیتی از زیارت
 بابانی و علامه بنی نظیر و الا فی فضلتش ستونی و اظهار وصیت کمالش مشهور در اقطار و اقطار است کتاب انفس

الغرویة فی الاصول الفقهیة شاہ عدل برکمال مدیم المثال اوست و اعتراضات و
 مناقشات در تمام این کتاب بر قوانین الاصول محقق ابوالقاسم قمی که از معاصرین
 شیخست دارد از مجاورین ارض مقدسه خاسر ال عبا علیہ السلام بود ملا شفیعا در روضه
 بہیہ اورا بہ عالم فاضل و محقق و مدقق ستودہ گفتہ بجلہ مصنفاتش کتاب الفصول فی
 الاصول ست مشہورست کہ جناب سید ابراہیم قزوینی از تلامذہ شیخ موصوفست و

در ۱۲۵۲ ہجری و دو صد و پنجاہ و چہار در کردی علی اتفاق افتاد مولانا ایچ
 محمد تقی بن محمد رحیم الاصفہانی از اکابر علماء فحول در علم اصول و برداشت
 محمد حسین صاحب فصول و داماد شیخ جعفر نجفی صاحب کشف الخطاطاب ثراہ بود
 و ہم نسبت تلمذ بہ دست شیخ جعفر موصوف و حضرت بحر العلوم آقا سید محمدی طباطبائی
 بروجرودی داشتند از تعانیف شریفہ اوست حاشیہ مبسوط بر کتاب معالم الاصول
 کہ مشہور بہ نوا در تحقیقات و تدقیقات است بن اہل الاصول و علماء الفحول متداول
 و کثرتہار تمام دارد شیخ موصوف از نجف اثر بسوی اصفہان ہجرت فرمودہ و در آنجا
 بفصل و اجتہاد میان سائر اقران از علمائے اعیان امتیاز داشت و در ہمان ملبہ
 داعی حق را بلیک اجابت فرمود ملا شفیعا بتقریب ذکر معاصرین علمائے در عہد او قات
 یافتند شیخ موصوف را ذکر کردہ و بفاضل کامل و عالم محقق مدقق فقیہ فہ ستودہ گفتہ
 و سہ از اکابر فقہاء و اصولیین و مدرّسین معروفین است و صاحب قصص العلماء شتہ
 کہ جناب شیخ از صاحبان علم اصول و از تلامذہ شیخ جعفر و بحر العلوم است اورا حاشیہ
 بر معالم است کفی بقیۃ تحقیقات و تدقیقات را شامل و استقصا را دلہ و اقوال را
 کاغل و در مباحث الفاظ گوی سبق از سہ ان ہکنان رلودہ آقا محمد جعفر بن آقا
 محمد علی بن استاد الکمل آقا باقر البہبہانی آقا احمد برادر لودر کتاب
 مرآۃ الدالہ ذکر شریفش بدین عنوان آورده عالی جناب علی القاب ذبذرة الاطیاب

و نقادۃ الانجاب فاضل ربانی و عالم صمدانی مقدس بے نظیر و زاہد روشن مصیّب
عمدۃ المحققین و قدوة المجتہدین العالم المنظر آقا محمد جعفر دام ظلہ العالی فرزند اکبر
ارشد والد بزرگوار محدث فہم و استقامت سلیقہ و جامعیت فنون علمیہ خصوصاً
فنیۃ موصوفت و بزرہ و تقویٰ بین الاعلام والا فاضل معروف طبع شریف نقاد باجم
و کاسد و محکم ناقص و کامل و دوست و ریا فو اشل رشک ابر بہار و جمال این تہذیب
برادران نہایت رؤف و نیکو کار و در تو وضع و در تنی یگانہ روزگار و پیوستہ لمجا فخر
و خضعت و لاوت با سعادتش در لہدہ طیبیہ کاظمین اتفاق افتاد و با والد مرحوم
یا ایران رفتہ و مدتی در دارالموئین قم در خدمت ہندکان فاضل کامل عالم عالی مرتبت
اکابر و فاضل مجتہد الزمان مطاعی جناب میرزا ابوالقاسم چابلاتی مدظلہ العالی
مصنف کتاب قوانین الاصول و غنائم الایام و مرشد العوام و غیرہ تلمذ نمود و اہل
ترتیب و انفس آن وحید دوران از فضلای عالی شان شد و بعد ازان چند مدتی را
در خدمت والد بزرگوار با استفادہ مشغول گردید و برخی از ایام را در مجلس شریف ہندکان
استغنی الالقاب فرید اللہ ہر وحید العصر جناب میرسید علی طباطبائی مدظلہ العالی
افادات شریعیہ میداد و از افاضل جناب یاری و امداد انفس شریفہ آبا و اجداد و کما
اوتاد بدرجہ کمال رسید و صبیئہ مرضیہ عالیشان معلی مکان میرزا احمد ناظر حاجی علیخان
مرحوم را در نکاح و جبالہ خود را آوردند و لطواف حرمین شریفین و عتبات عالیات مشرف
شدند و در ارض اقدس کربلا سے معلی بزوجہ مذکورہ بر حمت ایزدی پیوست پس بشیرہ کلہ
معلمہ عالی جناب معلی القاب عالم فاضل خیر الحجاج اخوند ملا محمد صالح مازندرانی
نائب القصد ربلدہ کرمانشاہان را نکاح نمود و درین اوقات در آن بلدہ توقف دارند
و حکام ذوی الاحترام واعزۃ واعیان و رعایا و بربا یار شہ اشد تشہر گردن و حلقہ
اطاعتش را در گوش دارند و حضرت ظل آلہ بادشاہ حجاہ را باو کے رسم مراسلات

و نهایت الطاف و مهربانی و اشفاقست امامت جمعه و جماعت و اجرای حدود و مقررات
 شرعی بجدتش مرجع و باین شایسته بانجام میرسانند و بسیار گوشه گیر و عزت طلبند
 در مجلس تا بعد ضرورت نرسد لب سخن نمی کشند ادنی تمکینش اگر با او دعوی همی بلکه
 برتری کند اصلاً ملول و رنجور نشوند و بسیار است که در عالی مجلس شاکر و ان لب با فاده
 کشوده اند و آن بزرگوار از جمله ستمعانت غضب را در مزاجش راهی نیست هر که با او
 گفت بجز احسان چیزی نمی یابد بعد از والد بزرگوار هر کس که سواد عربی داشت علم علم را
 برافراخت و کس لمن الملک را نداشت بجز آن یگانه آفاق با آنکه مجتهد علی الاطلاق
 بود با احدی بطوریکه ضیوه علمای دنیا و ارسط سویی رفتار نمود بلکه میباید که در دل
 بسیار خوش بود که شاید این حرکات معین از او گوشه گیری او شود و لکن ابی الله
 کائناتیم نور لا تشرح غفیر فیح انما تشرح صفایح انما تشرح عمید الدین برتند علی
 علامه و حاشیه عالم الاصول و متون و رسائل بسیار در فقه اصول و جواب مسائل مشکله
 از کلک بدائع نگارش در صفحه روزگار بیادگار است اولاد و مجادش آقا محمد صادق
 محمد کاظم و یک صبیحه است از بلین زوج اولی و از بلین زوج ثانیه درین اوقات شینده ام
 پسرت عبد الله نام و یک صبیحه و قدیمی آقا محمد صادق صبیحه مرضیه عالی جناب
 آخوند ملا صالح سابق الاقباب را کحل کرده است و دختری از ان متولد شده است
 آقا احمد بن آقا محمد علی بن آقا باقر الیهیحانی برادر آقا محمد جعفر بن علی
 است اخذ علوم و استفاده فنون از والد علامه خود و حضرت بحرالعلوم و شیخ جعفر نجفی و
 آقا سید علی طباطبائی و غیر ایشان فرموده و از ایشان اجازه روایت دارد و او دیگر
 افاضل کرام همچو فاضل ربانی میرزا احمدی شهرستانی و جناب سید محسن لغبادی و جناب
 شهید رابع میرزا احمدی موسوی مشهدی و فاضل کامل ملا حمزه قاضی اجازات حاصل
 ساخته و در سنه که هزار و دویست و صد و بیست و سه سفر هندوستان نموده و در مدینه مجید آباد شده

آقا محمد جعفر بن علی

میر ابو القاسم خان بهادر مخاطب بمیر عالم که مختار سرکار نظام بود مقدم اورا گرامی داشته و
 در عهد نواب سعادت علی خان مردم بگفتگو فیض آباد و گلگت و غیره رسیده حالات مفصله
 او در کتاب مرآة الاحوال جهان نما که از ماثر قلم فیض شیم او بر صفحه روزگار یادگار است حبت
 در اینجا بکلی از حال خیرال اودیح فکر تصانیف شریفه اومی نگار و ولادت او در ماه محرم سنه
 یک هزار و یکصد و نود و یک هجری در بلده کرانشا بان که از بلاد طبر و علی شکر از حد و ایرانت
 واقع شده و در سن شش سالگی شروع بدس قرآن مجید و کتب فارسیه نمود تا دو سال تقریباً
 بتحصیل نحو و صرف و منطق و معانی و کلام و ریاضی و نحوها از مقدمات پرداخته کتب فقهیه را
 بخندست و الله اجد خود استفاده فرموده و در سن پانزده سالگی شروع در تالیف نموده حاشیه
 بر فرائد صمدیه و غیر آن از رسائل نوشته و تا یک هزار و دو صد و دهم هجری خدمت والداده خود بسیر
 برده با استفاده علوم عقل و زید از انجالبشوق عتبه لوسی مراقبه طاهرین علمیه اسلام فرما
 اختیار نمود در نجف اشرف بتجدست عالیشاناب معلی القاب فاضل مقدس بیجیل و ذابره عابدیل
 اخوند محمد اسماعیل یزدی که از ارشد تلامذه بحر العلوم بود کتاب معالم الاصول را بنهایت
 استتمال قرأت نموده و نیز در کتابخانه آورده که عالم پیش فاضل علم کامل شیخ مهدی مشهور بکاتب
 می دیدم و افادات هر دو بزرگوار را با آنچه بنماطر میرسید بنوع حاشیه بر آن کتاب مینوشتیم تا مدت
 شش ماه تا بحث او امر و لواهی نمودم بعد از آن کتاب وافیة فاضل مقدس طالعبد الله
 را در خدمت فاضل بیجیل سابق الذکر فرستم در الوقت شروع کردم بنوشتن کتاب در الغرر
 و چهار مجلد او قریب بچهل و پنجاه بیت نوشته شد درین اثنا بتجدست بحر العلوم حاضر میشدم و بشکر
 خلف ارجنه ایشان جناب آقا سید محمد رضا و جمعی دیگر از طلاب ذیة الاصول شیخ بهائی و
 مشغول به آنجناب را که در فقه تالیف میفرمود استفاده میکردم مجله سرگرم درس و بحث و تالیف بودم
 که از حضور والداده علی رسید خطبه طلب من امتحان به کلام اشکر دم این آیه برآمده اهل هدا
 علی ان تشرک فی ما لیس لک به علم فلا تطعه پس از آنجه

بواله نوشته و معذرت خواستم قبول فرموده اجازه توقف دادند چون مدت سه سال تقریباً ایام
 مسافرت بطول کشید بحجت دریافت فیض خدمتش بکرامت ایشان معاودت کردم مدت یکماه توقف
 کرده مراجعت نمودم و در خدمت جناب مستطاب معلی القاب شیخ المحدثین زبدة المحدثین و
 عمدة المحققین استادی جناب شیخ محمد جعفر نجفی با استفادۀ کتاب استبصار و شرح قواعد علامه
 که خود تالیف میفرمودند مشغول شدم و از حضار آن مجلس شریفین بوده عالیجناب آقا سید محمد رضا
 سابق الذکر و آقا محمد تقی خاله زاد من قریب نزد ارجم خلف میرزا تقی قاضی تبریز و سید ابوالقاسم
 معروف بسید میرزا خلف آقا سید حسین بنهاندی و شیخ موسی خلف بناب شیخ و شیخ محمد علی
 اعظم و شیخ محمد بن شیخ صادق و آقا محمد علی خلف مرحوم آقا قریب از جری و آقا محمد بن آقا
 کمال و غیر ایشان که هر یک از فضلاء نامدار و علمای فیضیت شمارانند و بعد چندی به بلده قم
 رفتم انجاء جمعی از طلاب شرح لمعه و موافقة الاصول را خدمت صاحب دینین میخواندند و مختصر فائز
 شرحه می نوشتند و بنظر صاحب دینین میرسانیدم و آنچه بخواهید این من مرتبت فرموده انتی بالجملة با فیض و
 ارشاد و مرتبه عالیہ استعداد و اوزار کتب مجتہ الاولین ظاهر باهر نقل اجازات علمای اعلام که بنام
 او نوشته اند در آن کتاب ضبط فرموده بوقت تطویل اقتصار بر قدری از عبارات اجازه فرمود
 علامه فائز بنیادیر حیث قال بعد الخطبة وبعد فيقول الفقير الفقير الى الله الغني حمزة
 بن سلطان محل القائي الخراساني مولانا والطيب مسكنا هدام الله سواء الطريق
 و اذا فهم من حيق التحقيق لما كانت عادة مشائخنا و اسلافنا الاستحابة في نقل
 اخبار الامم الاظهار لاتصال السلسلة اليهم صلوات الله عليهم اجمعين و كذلك
 ذلك فاما يتبركون به بلديهم و كان ممن تاهل لاختار الاجازة في هذا لان العالم
 العامل الرافع مراتب العلم الى غاية القصو البالغ منزلت الى مرتبة الاجتهاد
 و التقوى نور حدة الفضل و الكمال نور حديق العز و الجلال ناشأ حكا

الشریعة ابا عن جد المولی العظیم فاحمد رفعه الله الی اعلم درجات الکمال ووقفه
 الی ارتقاء صلا درج الفضل والافضال ابن الفاضل العلامة المجتهد فی الفروع
 والاصول المرحوم المغفور الواصل الی رحمة الله الغفور انا محمد علی الشهید
 ببهبهانی روح الله روحه فاجزت له ان یروی عنی الاخبار المروية عن
 التیبة المختار والائمة الاطهار سیمما الکتب الاربعة المشهورة فی الاعصار و
 الامصار بل جملة کتب اصحابنا الابرار اسکنهم الله دار القرار من العلم العقلیة
 والنقلیة مکرر ویتعن شیخی ومعمدی قطب فلك السیاسة مرکز دائرة
 السعادة افضل الحکماء والمتکلمین اعلم العلماء والمتشعین الشهید
 الثالث المویذ بالتأییدات السجانی الغفور المیزان محمد مهدی
 الحسینی الموسوی الخراسانی عن شیخی واستاده اقا بهاء الدین محمد
 عن شیخی میزابدردالدین محمد عن شیخی محمد الحارثی العالم وطریقہ
 الی الائمة المعصومین فی الوسائل مسطور وعن شیخی واستاده الشیخ محمد
 مهدی الفتوی النجفی عن شیخی ملا ابو الحسن عن شیخی شیخ الاسلام المسلمین
 ملا محمد باقر الجلسی قدس سره وطریقہ الیهم علیهم السلام فی البحار مذکور
 وعن شیخی واستاده قدوة المتقین ستمی خا ص الائمة المعصومین جد جنانا
 المستجیدین انا محمد باقر الشهید ببهبهانی آیت الله فی العالمین وطریقہ الیهم معفو
 انتهى لقدرة الحاجة تصانیف او بنابر آنچه در کتاب مرآة الاحوال مرقوم ساخته نمیت حاشیه صمدیه
 مسماة بمجودیکه در کرافت انان در بدو سن تالیف کرده تقریباً دو هزار و هشتصد بیت است رساله
 نور الاوارک شرح آیة الیم هزار بیت است کتاب ذر الغرر فی اصول الاحکام الالیه که در
 پنج افرشت تالیف ساخته قریب چهل هزار بیت است تخریج مختصر نافع از اول تا بحث غمال
 که در طبعه تم تحریر فرموده قریب شش هزار بیت است رساله قوت الدیوت در دیاریات و دیوت

یکجمله آن تصنیف در آمد و سه هزار و پانصد بیت است جواب سائل مرشد آباد و آن پانصد
 است بیست و دو بار در سائل متفرقه اصول فقه و آن هزار و پانصد بیت است جز و اول کتاب
 مخزن القوت کشج قوت مایوت که در فیض آباد در دست چهار ماه نوشته و دوازده هزار بیت است
 رساله تحفه المجبین در مراتب فضیلت حضرت الله طاهر بن علیم اسلام و اثبات خلافت مصل
 جناب امیر المومنین علیه السلام که آنهم در فیض آباد نوشته تقریباً سه هزار بیت است جواب سائل
 فیض آباد تقریباً یک هزار و سه صد بیت است تاریخ نیک و بد ایام که با تماس تذکره علیا بیوگراف
 از اب و صحت الله و له مرحوم در فیض آباد نوشته و آن سه صد بیت است تاریخ ولادت و وفات
 سادات الله اظهار علیه السلام و آن نیز سه صد بیت است تاریخ بغلی ستمه تحفه الاخوان در احوال
 مشایخ و انبیا و خلفا و حضرات الله و غزوات حضرت امیر علیه السلام و مطالب چند که در کتب نوشته
 قریب سه هزار بیت است عقد الجواهر الحسان در جواب سائل حیدر آباد و کن هزار و شصت
 است تنبیه الغافلین که در لکهنو تصنیف ساخته و آن هزار بیت است رساله کشف الیقین عن حکم
 صلوة الجمعة و الحمدین مرآة الاحوال تقریباً پانزده هزار بیت بوده باشد که کشف الشبه عن حکم الجمعة قریب هزار
 بیت است و عدد ابیات مجموع آنها نود و پنج هزار بیت است تقریباً حد و کل احکام شکیات نماز
 وی از اولاد و کور پنج فرزند داشت آقا محمد اسمعیل بن آقا محمد علی البهبهانی
 برادر آقا محمد سابق الذکر است و سبط استاد الكل آقا بابقر بهبهانی علیه الرحمه حالات نامدارش
 مدراء الاحوال جهان نما باین عبارت مرقومست عالم فاضل کامل نبیل مقدس زاهد صلح
 جلیل ببیدل آقا محمد اسماعیل اطال الله بقاره بین ازین فقیر کوچک است اگر خوف نشان
 نکته گیران لسان نبود هر آینه اشوب سبک سیر قلم را در میدان محاذ جلیله آن نور چشم گرامی اندکی جلوه
 مینمودم ولادت با سعادتش در واران مرز رخت از طین طلیله بعلیله رشتیه مذکوره اتفاق افتاده
 و تعمیل مراتب علیه را چندی در خدمت والد بزرگوار و چندی در خدمت برادرزاده چندی در
 خدمت بزرگان میر سید علی سابق الالقباب کرده بسیار نکته دان و دقیقه یاب و خوش تقریر

نیکو تحریر و در علوم خاصه در اصول و فقه نهایت روشنفری و عراج مطایع عالییه و جامع فضائل و محامد
 جمیلست و در اول امر صبیله مرصیه جناب سید معظم الیه را که عموزاده است نکاح نمود و از چند اولاد شد
 فوت شدند و بعد از چند مدت بخت سوز مرزاجی که بنامین ایشان شد آفرین العاق افاد و کمال صبیله
 عالیجناب جالبینوس الزمانی سیرنازین العابدین طیب الصفائی در نکاح اوست و از طائفه کلهر نیز شایسته
 کرده است و ششیده ام که درین اوقات دختر عالی جناب معلی القاب اخوند ملا شریف خلف حاجی
 عرب را که از بدوین و طغولیت الی الان از رفقای نابرا در است و با یار موافق و رفیق جانی
 و بغایت نیکو اخلاق و خسته اطوار و مقدس و صالح و صاحب فضیلتست در نکاح خود داده است
 و درین اوقات با اتفاق خیر الحاح حاجی شهباز خان کلهر زیارت که معظمه مشرف شده در اوائی که
 در ایران بودم یک رساله در فقه و یکی در اصول مینوشت معلوم نشد که بدو چه اتمام رسیده یا نه
 و اولاد و مجادش نیز چنان بر خود در محمد مهدی و محمد صالح و محمد بادی صحت و محمد مهدی ازین
 زوج کلهریه است و احوال باقی و نیز وقت معلوم فقیر نیست آقا محمودین آقا محمد علی بهیمن
 برادر کوچک آقا محمد اسماعیل و آقا احمد سابق الذکرست در کتاب مرآة الاحوال ذکر ارباب عین
 آورده عالم فاضل متقی کامل صاحب اخلاق پسندیده و نیز چشم گرامی آقا محمود و فقه الله الملک
 الودود از نور چشمی آقا محمد اسماعیل و صفردین فقیر در لطن محمدست فاضلست عالی شان و
 عالمیست با نام و نشان بفضائل و محامد صوری و معنوی موصوف و بعلم و حیاء تقوی معروف
 و لادش در بلده که ایشان اتفاق افتاده مراتب شرعیه مادر بدو در خدمت والد بزرگوار
 تحصیل نمود ویرا باو شفقتی تام و رافقی تمام بود و برخی در خدمت برادر نامدار و این فقیر به ستانده
 مشغول شد و چند روزی از استمعان افادات جناب آقا سید علی سابق الانقاب و دام ظلّه
 و ملکی را از کلچینان حدائق افادات فاضل تحریر و عالم بی نظیر زبدة المجتهدین و عمدة المحققین
 استادی جناب شیخ محمد جعفر مخفی دام ظلّه العالی بود و بعد از آنکه بجا نه طایع علیا و جاسع
 مراتب فضل و ذم و تقویست و درین اوقات بسعی رسید که بجهت تحصیل مراتب عقلیه به اساتید

اصفهان رفته در اینجا صبیحه مرضیه عالیجاه شاه قلی بیگ بیگینی را در کجاک خود آورده است و مسجوع شد
که از او فرزندی شده است محمد کاظم نام مولانا سید صفدر بن السید صالح الرضا الکاشمیری
عالمی خبر و فاضله خیر بر و قالنی گوشه گیر از فضیله کشمیر بود راه زهد و قناعت و صبر و رضا و
ورع و عبادت و اتقایی پیوید و شبها اکثر بیداری و صرف عبادت باری میفرمود و که چشمها
حق بین آن سلاطین سلیمان اخاب می بود

به نیشب که همه مست خواب خوش باشند من و خیال تو و ناله ما که در د آلود
بالجمله جناب سید عمواره بمطالع کتب و درس و تد ریس کتب دین مشغول بوده بر اکثر کتب
فریقین اطلاع داشته و سعت نظر انجناب از تو الیف شریفه اش ظاهر و باهرست و غالباً
عاش بر طریقه احتیاط بود و در هر فن از حدیث و تفسیر و کلام و معانی و بیان و فقه و نجوم و جبر
و تواریخ و بعضی از علوم نادره اطلاعی و اقرو و دست گاهی با هر دشت و تحصیل علوم از پیش عالم
ربانی و فقیه صدائی ملا محمد مقیم که یکی از اکابر فضلاء کشمیر بود فرموده و اکثر در حضور و سفر همراه انجناب
بوده حتی که در سفر که ملائی موصوف بجانب لکنو نموده جناب سید همراه بوده و پدر بزرگوارش
سید صالح که مرد صالح و عابد و متقی و پیر بهیز کار بود چند بار زیارت مرقد مطهر و مشهد مکرر و جود
حضرت امام رضا علیه آلاآت الحیمه و النسا مشرف گشته اکثر اوقات در سفر میبود تا آنکه بشهر کسیر که
مقام سکن و محل توطن او بود مراجعت میکرد و در ثنائی مراجعت در لجه کامل وفات یافته
و مرقد شریفش در هانجا واقعست مسجوع گردیده که االبان انجا زیارت مرقدش میروند
و جناب سید موصوف صبیحه ملا محمد قاسم را که داماد آخوند ملا محمد مقیم موصوف بود بعد خود
داشت آنچه از حکایات مذموده و پر بهیز گاری جناب سید موصوف و انهمک در عبادات
و صفاتی انفس قدسیه و ارتباطی که بعالم قدس داشت بسبع راقم رسیده بسیارست و رساله
حداگان باید تا جمعی آن شود بالجله اشتغال جناب سید در انجلا حوائج مومنین و تعالی الله
و درین بین بسیار بود و رحمت و مشقت بسیار در فقر و فاقه برای تحصیل علوم کشیده تا این که در

از جمله ایفات جناب سید سید جلد کتاب بنظر رسیده و آن هر سه بطرز شکل ماند مملو و چون از
نواد تحقیقات و غرائب تدقیقات علمای سابقین و حل احادیث مشکله و بسیاری از فنون مختلفه
از کتب سابقین نقل فرموده و یک مجلد از آنها که بسیار ضخیم است با نامی اعیون موسوم شده جناب
سید دو پسر داشت یکی از این علامه تحریر و مجتهد غریز النظم آقا سید علی شاه طاب ثراه که اول
خیرالش در ادراک آئینده انشاء الله مسطور خواهد شد و دیگر سید عبدالله رحمه الله که در سنه ۱۲۰۳
و اربعین بعد الالف و المائین در عنقوان شباب بسن سجد و سانگی خرق در پای رحمت الهی
شد و چون خلعت ارشدش آقا سید که در سنه تسع و ثلثین بعد الالف و المائین از کتبی لغیر
تحصیل و تکمیل بسوی عبات عالیات رفته بود از جهت المفاقرت احوال جناب سید صدر
نهایت متغیر گردید و بر المفاقرت چنین پس از بعد وفات یک پسر جاده صبر و صفا نمود و تا
با جلد و طاهرین خود فرمود و در اواخر عمرش منتظم الدوله نواب محمدی علیخان وزیر الممالک
بیت السلطنت لکنئو که در فرخ آباد اقامت داشت مدوخرج برای جناب سید میفرستاد و در همان
زمان آقا سید علی شاه بفتح آباد آمد و از اینجا بکر بلائی مطهرت چنانچه در ضمن احوال آنجناب قوم
میگردد الققه آقا سید علی مرعوم وقت مراجعت خود از کر بلائی مطهرت چنانچه در ضمن احوال آنجناب جمع
جماعت در اینجا خطوط متواتر بنجدت والد ماجد خود نوشته که محصل اکثر خطوط این بود که من اینجا
هستم و نواب موصوف بکفصل و خدمتگذاری و ترویج شریعت مصروف اگر مصلحت دانند اینجا
باخیال خود و عیال من تشریف آرند و اگر حکم شود من بنجدت عالی در کتب حاضر شوم آخر الامر آقا سید
صفدر با عیال خود و عیال فرزند خود بفتح آباد تشریف آورند و از اینجا هر دو بزرگوار با نواب
موصوف بکفصل تشریف آورند و همچنین مرض الموت متلاشه آخر روز پنجشنبه بمقتدم حیدرآباد
سنه خمس و خمسين بعد الالف و المائین من الهجرة ازین دار فانی بهشت جاودانی رحلت فرمود
از باب دانش و استعداد بسیار و تعلقات در تاریخ وفات آن مغفور فرموده علامه زمان استاذ و
جناب سید محمد عباس الشوشتری الحجازی اودام الله تعالی غلاله در تاریخ وفاتشانی مرعوم

بعد الموت من الوهم وما اقتر به اعرب العجم من الامر فهل يشبه ومحيا طلق من يرة اعجب به ماله المولى الا عمل صاحبه شد في الناس له المثل وقال الشبه عبر الصنف وللعبد قد رحبه	اله من الدهر الا ينسبه اسفل الصيم وورق يتنادع كان الصنف بالاحسن جوس وهو اليوم على الارض طير فجا كان والله تقياً ورعاً محتداً نظرو العبد سني الهجرة في مصرع
--	---

وله

فاخملت اعين اهل التقى املاك الموت سري في التوى اصبح ينساب عليها الصبا العزوة والسرفة والاقتا عن نظير القلب ما ان نامي انكسفت شمس سماء العلم	انظمت انجم برسم الهدى سيد لك الصنف ولما ات كان لطيفاً عطر الخلق لا يا عجباً من الحد قد حوس غاب عن العين ولما يغيب زد الفاء اطل لتاسيحه
--	---

اسید غنی نقی الرضوی مولود فاشا مولود قصبه زیاده در الزوال بعدد لکنست
و سے فاضل خیر و از تلامذہ جناب علی بن مکان آقا سید جمین طالب شرع بود و دولت تلمذ
بتقریب ذکر تلامذہ جناب سید العلم از شتہ کہ جناب سیادت و کمالات تاب مولوی سید غنی نقی
رحم کہ در اکثر علوم سید آ و فزون ادب و در سید و معقولات و لغت عرب و غیر آن مختصر عظیم داشت
در صفای ذہن و جودت قریح و کمال ذکا و تفاوت طبع گوئی سبقت از اقوان ربوده گاہی
کلامیہ زبان در بیان را آتشنا نظر مودہ مگر آنکہ جانب مقابل را لزوم فرمودہ بسیار قدس
بود و نیز یور علم عالم آراستہ و بیکلہ صلاح و تقوی بر سر است بود و با انیمہ تہذیب اخلاق و انکسار نفس

و توفیق و فروتنی زائدا لوصف داشت جمعی کثیر از طلبه علوم از فیض درس او استفاده شده که بال
 فضل رسیدند آن مقدمه ارباب فضل و تقدس در راه جیب سینه که هزار و دویست و پنجاه و هفت و هشت
 بر همت حق پیوست سکن شریفش قریب سی و هفت سال بود چنانکه مغفرت اندازدهش را از
 لکن خوشها الله بسوی قصبه زید پور که موطن مالوفش بود نقل کردند از شایع عالیه اش ساله
 فرقیه در لغت است که در آن فرق میان لغات قریب یعنی را بیان فرموده و بنحیکه اکثر اهل علوم
 از طب و فقه و منطق و حکمت و غیر آن را بکار آید و در تصنیف کتاب تلح و اللغات که جمعی از کلمه
 لغت بابر سلطان در چندین مجلدات ضخیمه جمع آن پرداخته بودند یشارکت غالب داشت
 حتی که اجزای آن بعد اصلاح و تصحیح آنجناب به بیاض رسید بلکه گویند که تصنیف بعضی مجلدات
 مختص با آنجناب است و رساله و شرح دعای صبح نوشته بود که نوبت تبیض آن نرسیده
 و همچنین رسائل دیگر هم دارد که در دستوده مانده و نوبت اتمام نرسیده و رحمه الله تعالی منتی
 مؤلف گوید که بسیار از فضایل معاصرین انعم از عان فضل و کمالاتش داشته و غایت اعزاز
 و احترام در تحریرات خود مرعی داشته خصوصاً جناب مستطاب علامه زمان مولانا السید محمد عیسی
 القسری دام علاه و مدنی بقا که اکثر اوقات سلسله مودت و مکاتبات با وی مربوط داشته
 و با اعزاز و احترام در عبارات مراسلات خود او را یاد فرموده چنانچه علامه موصوف در مکتوب خود
 که در سنده قس و اربعین بعد الالف و المائتین بعد اشعاری چند که در وصفش انشاء نموده غیر
 المصنوع العطر یف و البید و الیهفوف مقام الفضل و الاحجام التبیلاء
 سبید و السادة عربین القادة مرکز الکمالات قطب السعادات المتتم
 لکم امر العادات الحادی لحاسن الصفات صاحب الخلال المانور
 و الفضل الحمیده الموفرة التي لو حل وسطا طالیس حضوره بهمت عن عوائد
 حکمت حده فطنه بحدید سکن ما فی القهار قبیل الاظهار و یکاد زیقا
 یضی لولم تمسها نار الودع التی تنفی البارع اللودعی الا حود ذوالطین النقیون

العلامة السيد غني نقی لا زالت آثاره مفهومة و در ذی فیوضاته مبثوثه
 و از مجله کاتب انتخاب کچرا ب بعض رسائل علامه ششتری دام ظلّه تحریر فرموده چون ششمن نظم
 و شراست برای ملاحظه نظرین ثبت نموده

بسم الله و به مبدینا	فان عبدا غایره شقینا
کتاب من هجین مستکین	کلیل الفکر هموم حزین
کتاب کله حب و ود	الی العلامة الحیدر الفطین
نسیم العقیق بلغه سلاما	هیما حیث کالدتر الثمین
سلام طیبه یسمو عبیرا	یحاک نفحة عن یاسمین
سلاما لیس یشبهه کمالا	و لوج القمر فی جسم الحنین
سلام عبقری حار حسانا	یزیح الکرب من قلب الطعین
سلام من الیف السقر طرا	الی اتباع سیدنا الرضین
سلام حرق بالاخلاص کلا	علم من علمه علم الیقین
سلام مستنیر لا یضنا	هیة شمس الاضائة بالیقین
کلون الورد کابل عین تبار	علم عبوبه ذات المجون
علم من لو تحدا ى جوهر ثیا	لا یقن حسن جوهره الرضین
علم النس این ذی انتخاب	صدایق صادق خلد خدین
علم خلص اریب معمر	حلیف الفضل و المجاهد التکین
علم قطب الجزالة و اللعنة	سما المجد و الغر المبین
علم من داره اهورى الیها	بالاف الصراعة و الحنین
علم من ان اناه ابود و یب	هو ى نخی التراب علی العیان
علم من فی لطائفه معان	تفوق الورد بل خلد المسین

مجان
 یکجه

خبر الی
 بنفیع

لا وحدا لأعصا وأبلغه أدياء الأوصار ليس احدا يعارضه في شذو سما
 فوائد من النظر والنثر ومن ذرائعه كمالا في هذا العصر فاستلذ
 العبد المتخول بثمراتها واستحل من حلاوة فكائها لكن لما كانت ينسب
 عن عدم التفات سابقها الى تعميم ما في الرسالة من الخلل وحذف ما فيها
 من التزل كدت ان احرق بنيران الملل واستغرق في بحر الكلال
 لعله عد في من لا يستحق بلطفه العليم ولا يستوجب بمنه المجسيم
 ليت شعري ان المولى الوحيد لم يصلم فسادها ولم يزل كسادها
 هل لست من المتسكين بولائه ام لست من المتمسكين تحت لوائه
 ام لا استحق لاستناد المجتة بذيل رحمة ما الباعث على ان لا تروى
 بمائه واني اعلم من قبل ان جنابه ميز الصالح عن السقام من كلام
 بعض الاشعريه الماتريديه بوجه استقام لا ادرى ما منعه
 عن عدم التماسي من التغيير والتصرف الذير من التقدير
 والتاخير فاريده ان اسئل الرسالة المعلومة الى حضرته ثانيا
 ولعن ان الاتماس في استصلاحها ثانيا اذ المرء لا يعرف ما في
 نفسه من العيوب ولا يتجنب استئناس من اللغو^{١٦}ب هذا ما جرى عليه
 يرأى العبد المحمور المهورا لافعال على سبيل الاستعجال حالة كثرة
 الاستعجال^{١٧} وتوسيع البال لحرار بعض الافراد موتان الفواد
 الماسور بسلاسل الاثام المرهون بايدي الاسقام المعتصر
 بفضل ربه القوي السيد غني نقى الرضوى اغناء سبحانه من منه^{١٨} الجسيم
 وصفه عنه سقطته بفضل العليم المامل ان يصلم المولى ما في هذا الكتاب
 من السقام ويحوم ما فيه من اغلاط صدرت عن داعية السقام^{١٩} الله

استولت علیه جنود الکرام فی هاتی الا یام وخیر الختام السلام من السلام
جناب علامه اودهی الناس مولانا اسید محمد عباس و ارم طلاله علینا در تاریخ وفات و جناب

این قطعه فرموده

<p>ذاک الغنی عن المعائب والنفی نضبت عیون العلم عند وفاته یک علیہ یراعه وصداده عجبا لربته التي حلت بها عجبا لقلته التي عهد بها هذا بیان رحله من عندنا</p>	<p>عن المعائب تسیت محامده وجرت لفقهه العیون الحامده اذ یدکر ان نشید و قصائد تقوی و علم شرف نفس ناقد سهر اللیالی کیف اضحت راقده امّا نعت کماله فعلا حاده</p>
--	---

عام الوفاته له مراتب اربع

سبع وخمس و اثنان واحد

علامه اودهی بن محمد شفیع الاسترآبادی المازندرانی دی از شاہیر فضلی اعیان
و مولد و مشار او بلده مازندران است استفاده علوم و کتساب فنون از آقا سید علی طباطبائی
و جمعی از علمای عالیشان فرموده و بر مرتبه عالیه اجتهاد و درجه تقوای فضل و رشاد فاخر گردید حتی در
بلد که مانند ایشان اقامت داشت و در عهد غلامان غازی الدین حیدر در حد و وسعت اربعین
بعد االاف و المائتین بیلا دهند و ستان آمده بقیه عمر در بلد که کنوا اقامت داشت وی عالم
شعر و فاضل مجتهد و همیشه مشغول تصنیف و تالیف و تدریس بود و بگوشه عزلت و قناعت بس
سیرد اکثر مردم گمان دارند که ادب حسن اخلاق و توجه و التفات را با کسی مرعی نمیفرمود
لکن حق اوست که بجز اهل علم و جمعی از طلبه علوم که بحجت استفاده حاضر خدمتش میشدند بادی
مردم ارتباط و ملاقات کمتر داشت با عمم الناس از غیر اهل علم خصوصاً کاری و التفاتی نداشت
و با جمعی که از اهل فضل و کمال یا طلبه علم و مستفیدان خدمت بابرکت او بودند کمال تواضع

و انکساف و محاسن اخلاق و بغل اشفاق پیش می آید تعابفت و تمیقه در سائکلی زینقه دار و کدک شاد
کمال فضل و غایت اجتهاد و دوست لکن بعضی از انان نام نام و بلکه بعضی در سوده مانده با جمله از
سائر کتب و رسائل صنفه آخر هم که معلوم این حقیر کثیر التفسیر شده است رساله قاطب العقول
فی بیان قواعد الاصول و کتاب بنابر پس الفرعیات فی لواسیس الشریعات در فقه که نوبت بآن
آن نرسیده و قدری از انان از باب طهارت تصنیف شده و دیگر ما شیده بر شرح مطول سسی به
مکمل است که آنهم با تمام نرسیده و قدری از انان نام نام مانده و رساله اصولین بقاری که آنهم نام
است و رساله ثمره الفوائد در مسئله ترجیح جماع منقول که آنرا در بلد که مانشاد در ادانک سنه یکتر
و دود صدوسی پنج هجری تصنیف فرموده بود و رساله مصداق الاجتهاد لا اختار جوده ما جمعه
فی القدر و الفوائد و رسائل اصول فقه و حدیث و تفسیر و کلام که آنرا هم در سنه ذکر کرده مالیت فرمود
و رساله فضل الخطاب فی حجتی نظا هر آيات الکتاب که آنرا نیز در سنه ذکر کرده تصنیف فرموده و
رساله احسن الاقوال فی تحقیق احوال الرائج بالالفافاعه عند تعارض الاحوال که آنرا در سنه یکتر
و دود صدوسی و هشت هجری نوشته بود و رساله طهارت در احکام طهارت بزبان فارسی و رساله
ممتاز در سائکلی نماز در فارسی که تاریخ تصنیف آن سنه یکتر از دود صدوسی هفت هجریست
و رساله استحکام و مسائل صیام فارسی و رساله کنوز در نماز برای تو افاض و رساله بدیه السلطان
در بیان اصول ایمان که آنرا از راه تخصیص برای بادشاه خلد منزل نصیر الدین جید مردم در بلد
لکهنو تصنیف فرمود و تاریخ ماه شعبان سنه اربع هجریست رساله غرة الحسین در احکام نماز پنجگانه
که آنرا برای نواب منتظم الدوله حکیم حمدی علیخان مردم قلمی فرموده بود و کتاب مجاری الاوقاف
ترجمه جلد هشتم بجا از انوار که آنرا در سنه یکتر از دود صدوسی و هشت هجریست و رساله خلد منزل سابق الکلمه
بیاد شاه حکیم مردم نوشته باب اول و باب ثانی از انان با تمام رسیده است و رساله
اعانة الباری در جواب شبهات اخباری و رساله در ذکاینج حدیث و فضائل جناب پیر علی
که بفراسیت و رساله نجم المؤمن در جواب مسائل متفرقه بزبان فارسی که در بعضی بلاد رسیده

از برای نواب ممتاز الملک رئیس طنجان تالیف نموده بود و در سال کحل بزبان فارسی در سالک مرآتیه
در نوامیس جلیله مفرقه که منتخب از تصانیف علمای سلف است و آنرا در شصت و یک هزار و دویست و پنجاه و
هفت مجری تالیف فرموده و تسودات در علم نحو و نحو که تا تمام است و مسوده شرح معالم الاصول
در اصول فقه که آنهم تا تمام است و رساله در علم کلام بقاری موسوم بالیقان در بیان ارکان ایمان
که آنرا شش برده اقول بعضی تلامذه سید کاظم رشتی در او اثر عمر خود تصنیف فرموده و آن تا باب
نبوت نوشته شده بود و نبوت با تمام آن برسد و فوات آنجناب در ماه ذی قعد سده یک هزار و دویست
و پنجاه و دهم مجری در بلده که هنوز صانعه الله واقع شده و در وار التقریر چسبیده تعمیر خراب غفر آقا
علیه الرحمه در فون گشت از تلامذه اش جماعت بسیار درین دیار اند که در علم و فضل میان این
و اشال خود ممتاز اند استید کاظم بن قاسم الحسینی الرشتی در علوم عربیه و اصولیه و
فقهیه مجری و فخر بود اما در عقائد و اقوال وی بطریق شیخ فخر شیخ احمد حسینی و مرجع طریق او بود
تا ویل احوال و عبارات بسیار و میگفت که عبارات شیخ زیارت که مردم بر کفر و زندقه حمل میکنند
من معانی آنرا بر پنج صحیح میدانم و مدعی بود که شیخ او در مقام ائمه علیهم السلام زاده و موجب افتخار
الوار آئی بر او گردیده و باجماع اتباع او را که بر طریق وی اند کشفیه نامند و شیخ هم گویند و خودش هم
اقوال غریبه و تحقیقات عجیب دارد که بنظر بعضی فضلا خوش نمی آید و بعضی نسبت کفر و فساد
عقیدت با او میکنند و الله اعلم بحقیقه الحال القصة تفصیل لطلبان عقائد معتزله و قواد
مختلفه اینفرقه مستحضره را جناب مولانا سید العلماء قدس سره در تصانیف انیقه خود خصوصاً در
در کتاب افادات حیثیت فی صفات الرب البریه و کتاب حدیقه سلطانیه بدلائل شافیه و بر این طایفه
از معقولات و نقولات بیان خود و مانده عبارات ایشان از تصانیف ایشان نقل کرده بنقص و رد آن
با حسن کلامی که در هر بر آن تصور نباشد پرداخته اند و این ادراک گنجایش ذکر آنها ندارد من شاهد
الاطلاع علی المفصلات فارجع الی تلك الافادات و فوات سید کاظم در سده
یک هزار و دویست و پنجاه و دهم مجری اتفاق افتاد و منغات بسیار اند پنجاه و نه پنجه خودش در بعضی

ذکر نموده نیست کتاب الواح حسب عینی الحافظ الالهیه و شرح خطبه طحطیه حضرت زهرا (علیها السلام)
 که آنحضرت آنرا در بیان مکرمه بیانت فرموده بودند و تفسیریه الکری تقریباً هفت هزار بیت بود و
 شرح حدیث عمران صابی در ذکر سباحه اوبا حضرت امام رضا علیه السلام و شرح قصیده که لامیت
 بعد الباقی از خدی فی مع مولانا امامنا الکاظم علیه السلام و رساله بسوطه در عقاید اصول خمس
 رساله مطالع الاقوال رساله در اجوبه مسائل ملا محمد رشید موسوم بمسائل رشیدیّه و رساله در
 بعض اسرار بسطه و رساله در شرح اسم اعظم و رساله در بعض اسرار بسطه و سوره حمد و رساله در بعض
 امور متنبطه از بسطه و رساله در اسرار بسطه ایضا و رساله در بیان میزان قوم و قطاس تقسیم
 در بیان کیفیت سلوک الی الله و رساله در اخلاق و رساله در اجوبه مسائل ملا آقا محمد رشتی
 و رساله در اسرار شهادت حضرت امام حسین علیه السلام و ذکر مصائب آنحضرت و رساله در اجوبه
 مسائل ملا محمد علی خراسانی ساکن نجف اشرف رساله در اجوبه مسائل شیخ عالم و فاضل کامل الملوکی
 انبیل الشیخ اسماعیل بن الشیخ اسد الله الکاظمینی در بیان صحت و فیسره قوله تعالی ان
 جاء علی فی الارض خلیفه و وجوب معرفت ائمه اثنا عشر علی کافه الاشیاء علی التفصیل و دیگر اشیا
 و رساله در جواب مسائل عالم محقق مدققی شیخ محمد بن شیخ عبد علی آل جبار العقیقه رساله در جواب
 مسئله سید حسن رضا هندی در ادله فقیه و رساله در اجوبه ملا محمدی رشتی در ادله شرعیّه و رساله در
 بعض مسائل اصولیه و رساله در بیان اینکه بیان الفاظ و معانی مناسب ذاتیه است و در بعض
 فضلا که قائل بعدم مناسبتیه بود و رساله در ذکر لغت و در علت ایجاد آن و رساله در بعض مسائل
 اصول ایضا و رساله اصولیه ایضا مشتمل بر فوائد شرعیّه و رساله در ذکر اینکه حقیقه شرعیّه ثابت
 و رساله فی ان الله لا یخاطب الناس الا علی ما یفهمون و رساله در احکام طهاره و ایضا در اجوبه
 مسائلیکه از مجرب سیده بودند و رساله در احکام طهاره و صلوٰه که در آن محض فتاوی اند و رساله
 در بحث عموم و در رساله مختصر و حج و رساله حد لفظه و احکام آن رساله در بعض مسائل بر اثر رساله
 و رساله زکوة و احکام آن و رساله در اجوبه مسائل خمس و رساله در بعض مسائل بیع و صلح

و رساله در جواب مسائل نکاح و طلاق و احکام آن و رساله در جواب مسائل حیات و ما يتعلق و رساله
 در ذکر مسائل امانت و شرکت و وکالت و نیابت و سایر مکاتبات و مقاصد و فرض و مزارعه
 و بعضی مسائل دیات و حدود و رساله در بعضی مسائل جهاد و ما يتعلق به من الجزیه و شرائطها
 و احکامها و احکام الاراضی المفتوحة العتوة و بعضی المسائل فی التذکره و الوقت و رساله در اجتهاد
 و تقلید و بعضی مسائل قصاص و رساله در مسائل متفرقه در مسائل طهارت و صلوات و نجاست و امثالها
 و رساله در بیان نسبت طالع انخسرت باعالیه و بعضی احوال متعلق با امام و دو اب او و دیگر آینه انوار
 اجوبه در مسائل کثیره در اصول فقهیه و احوال ادله شرعیه و رساله در جواب مسائل عالم عامل و مؤید
 کامل شیخ علی بن قمرش و بعضی مسائل فقه و در بیان عوالم و در تفسیر باطن قول من لک و ذینا
 بدیع عظیمه و دیگر بعضی مسائل و شیخ قصیده ابن سینا فی الکمال عن علی الخلق الروح لجسد
 و مفارقتها عنه و رساله در جواب مسائل اغذاد و دفعه و رساله در فقه جواب مسائل که از جمله حاشیه
 و رساله در جواب مسائل شیخ محمد حسائی و در جمع بعضی آیات قرآنی و دیگر فوائد و رساله در جواب مسائل
 حاجی میرزا محمد ابراهیم تبریزی در احوال صاحب العصر و الزمان و ذکر هویات انخسرت و زمان
 غیبت کبری و دیگر مسائل و در حقیقت خانه معروف لغیر اشن است و رساله در سخن قول انخسرت
 ان الذکر لیس قول باللسان و لا اخطار بالمال و دیگر احادیث و رساله در
 جواب مفتی بغداد که مذہب اهل سنت و جماعت و دیگر رساله موسوم به یوسیه در جواب بعضی مسائل مفتی
 سابق و رساله در جواب مسئله عالم فاضل میرزا محمد شفیع نائب صدارت تبریز از مسئله بحث نجس
 و رساله در جواب بعضی از افاضل خراسان و رساله در جواب مسائل میرزا محمد شکی و رساله در جواب مسائل
 میرزا حسن آهندی عظیم المآذی در بحث سعاد و بعضی تحقیقات فقرات دعای سات و رساله
 در جواب مسائل سید حسن رضاهندی مثل بر بحث عجبه و تحقیقات غریبه و رساله در جواب
 حکیم سید محمد علی حسینی در بعضی مسائل طبیعه و رساله در جواب مسائل فاضل آقا شیخ حنیف آملی
 و ابن اثیر صاحب بن طوق لطفی و معنی فقره یا من لعل علی ذاته بذاته که در رساله

صباح دارد است و دیگر احادیث و رساله در جواب بعضی افاضل از اولاد شیخ عبدالجبار طلعینی در ترتیب شیخ
تجیمی و رساله در اجوبه سائل سید بن قطیفی در علوم شمس و رساله در جواب سائل شیخ محمد جلی که از جمله احسان
فرشاده بود و در فقه و رساله دیگر در اجوبه سائل بلده احسان و احادیث متفرقه و رساله در اجوبه سائل که از بصیر
اربعین شیخ محمد حسین بن خلف بحرانی رسیده بودند و رساله در اجوبه سائل که از جلیل علل کفشی ستاده بودند و در
مسئله اند و رساله در اجوبه سائل عالمیکه از شیخ پیر اجوبه سائل این که از جلیل علل رسیده بودند و آن سائل صمدی نام
شکل سائل کثیره است و رساله در اجوبه سائل غویه در تفسیر قول ان الحرف کان موجودا قبل وجود
السموات والارض و دیگر بحث متعلق باین و درین رساله شمس و سائل صمدی رساله در اجوبه
لبنانی در یک جنبه و نام هر دو عالمی و میشود و رساله در اجوبه سائل سید علی بهبهانی در سائل حقوق و رساله
در جواب سائل سید علی مذکور در ذکر فرق میان بیضت صفت میان بیضت عول و رساله
در اجوبه سائل حرز محمد باقر الطیب البهبهانی در رساله در شرح دعای سات و فیه من محباب
المطالب که آنرا بالناس فاضل کامل و نوزاد هر ملا علی صغریا پوری نوشته بود و رساله در شرح قصیده
بائیه من شد الذی بهی علی بن موسی الاندلسی در علم کیمیا و اول قصیده مذکور نیست - مطلع

حکایت البیضاء الشقر و ان ع قشورها
فان لها تحت العشور لبابا

و رساله در اجوبه سائل ملا کاظم مازندرانی در علم کیمیا و رساله در اجوبه سائل مازندرانی در شرح دعا
اسبغ و رساله در اجوبه سائل ملا عبدالوهاب بلاجانی در شرح دعای استجاب و دعا و اثر هر چه بگوید
و رساله در تنبیه بعضی افاضل اهل نجف اشرف در بعضی مطالب عبارات رساله خود که در علم حکمت
و رساله در توحید و رساله در اجوبه سائل میرزا علی اشرف مراغی در احوال ملا که در رساله در شرح کلمات
منسوبه بسوخته خراز و در فقه و توحید و رساله در اجوبه ملا مهدی رشتی در اختلاف افروز و رساله
در جواب مسئله امام محمد شریف کرمانی در تمذیب اخلاق و رساله در علم بیست و رساله در شرح رساله
اسطرلاب شیخ بهاء الدین عاملی و رساله کشف الحقیق در مباحث متفرقه و رساله در اجوبه سائل

حاج عبدالمطلب سالک در شرح چند فقرات شرح زیارت استاد او در ساله در ترجمه رساله حیدر
 استاد و رساله در ترجمه مختصر الحیدر بی فی الفقه لولانا الشیخ علی علی الله مقاسه و رساله خبره
 در سلک الی الله و رساله در اجوبه مسائل مولانا شیخ محمد بن حسین بن خلف بن سلیمان و رساله
 مسمی به حجة البالغہ در دیه و و قمار و اثبات نبوت آنحضرت و ولایت حضرت ابراهیم علیهم السلام
 و دیگر بسا و رساله در جواب منتهی الخیر و در تفسیر قوله تبارک و تعالی یا ایها الذین امنوا شهادة
 بینکم اذا حضر احدکم الموت سئل و صلح و رد شافعی و دیگر مسائل و رساله در اجوبه
 مسائل طاحین علی و رساله در اجوبه مسائل سید تقی قزوینی و رساله در مقامات طاهره و طایفه
 و ذکر تاویل و غیره و رساله در اجوبه مسائل بعض علای جبل عامل و رساله در حقیقت عقل
 روح و نوم و ماده آفتاب و غیره و رساله در اجوبه مسائل میرزا محمد حسن بن ذریع میرزا محمد و رساله
 در بعض فوائد جفر و رساله در اختلاف مراتب موجودات و رساله در سراسر اصول و ما يتعلق بها
 من الطهارة و اسرار الصیام و الزکوة و الخمس و الحج و تفسیر سوره الحمد و التوحید و الله و ذکر
 شرفیات امام علیه السلام و دیگر امور و رساله در انطباق عالم کبیر با انسان رساله در معنی لفظه
 فی السبلة و رساله در حل شبهه اکل و ما کول که در جواب سوال شایع از محمد میرزا نوشته بود
 و رساله در اجوبه مسائل عبد الله بیگ و دیگر رساله در جوابات مسائل او و رساله در اجوبه مسائل
 محمد رحیم خان و رساله در احکام ولد الزنا و رساله فی حقیقه القول فی الاخبار من المجتهدین
 و رساله در اجوبه مسائل محمدیه که کسی از هند فرستاده بود و رساله در ترجمه بعض اجزای اوّل
 شیخ زیارت و رساله مقامات ابعادین و رساله در اجوبه مسائل بحرین و رساله در اثبات فضیلت
 حضرت فاطمه از مریم و سائر نسوان و آیت قرآنی و ذکر مراتب تفضیل من انصار الحسین و
 انصار القائم عجل الله فرجه و سلمان و علمه و ابا و در مقام و رساله در شرح کلمات
 بعض علماء و رساله فیما یجمل اکل من صید البحر و غیره و دیگر مسائل و رساله در اجوبه مسائل شیخ سلیمان
 بن عبد الجبار سقطی و رساله در دعوت انبیا و رساله در مسئله معا و شرح لواحق شیخ مقداد که با آنها

مستند نوشته در سالک در سالیکه کسی از شام فرستاده بود در سالک در حکم عده است موطوعه سالک موسوم به
 بجهت و منه در سالک فی النون و وضع دائرة بالتصال النون و حکم الواو فی البین و سالک در سالک
 حج در جواب سوال آقا محمد باقر زیدی در سالک در حنی حدیث ان الله خلق ادم علی صورته
 که آنرا در که مشرقه تحریر نموده بود در جواب اعتقاد بعضی اهل انکار در سالک در شرح این حدیث
 که بحضرت امیر مضمون اند

ارای العلم فی ذل وجع و محنة	و بعد عن الایام و الاهدال
فلو کان کسب العلم اسهل حرفه	لما کان وجهک علی الارض الاثر

در سالک در مقدمه شرح اربعین خود در سالک موسوم به دلیل التحیرین در سالک در جواب بعضی
 سالکین از اهل مکاشفه و تکلیف در تفسیر فقره دعا پر روزه ماه شعبان و آن ایست -
 الهی هب لی کمال الا نقطاع الیک و اثر ابصار قلوبنا بضیائظها
 الیک حتی تحرق ابصار القلوب حجب النور فیصل الی معدن العظمة
 و تصیر ارواحنا معلقة بعز قد ساء و سالک در عل بعضی اشکله
 در سالک در اثبات وجود جن و بیان حقیقت و صورت و ماده و هیات و رتبه و عریفه آنها و ذکر
 تشکل ایشان با شکل مختلفه و تکلیف و عبادت و موت و حشر و جنت و نار و سایر احوال ایشان
 که آنرا در جواب سئله عالم عامل و فاضل و اصل میرزا موسی ابن الحاج میرزا حسن الشیرازی
 که آنرا قزوین همراه خود آورده بود نوشته بود هذا اما وجهنا من مولفات و
 مستفانده استبد علی بن استبد و لدار علی التصریر آبادی المکنوی طایب قدما
 و لاوتش در لکهنو سجد هم شوال سده یکم هزار و دوه صد و هجری و قریب وی صاحب زهد و ورع و در کثر
 علوم و اخلاق و همارت و کشته ذات و الاصفافش همیشه معرفت و عطا و هایت خلق و امانت
 و جماعت بود در اکثر فضائل شهرت داشت و تبارک و تعالی و فن تجویدی تفسیر بود در کثره و العین
 بعد الالف و المائتین از هندیستان کبرای سلسله سفر نمود و علمای انجا تعظیم و احترام او میکردند

تخصوصاً فافضل سید کاظم شتی بسیار در رعایت تعظیم آن سید جلیل القدر کو شید فکمال ذاتی اورا دریافته اجازہ شغل بر بدائع و فضائل آنجناب نوشته آنجناب واد بالجمله سید موصوف و سید دست و اربعین بعد الالاف و المائتین باز مراجعت باین دیار فرموده پیوسته مصروف و عط و هدایت مردم و تدریس و تصنیف بود اورا در سفر عتبات مباحثات و مناظرات بامثالین واقع شده از حیث تصنیف اوست رساله در محبت فک و دور رساله در باب منته و رساله در علم قرأت و رساله در رد اقوال انجلیان و رساله در جواز تغریب و داری جناب سید الشهدا علیه السلام و تفسیر کلام حمید لجبارت سید درو و مجله و بعد اتمام آن تفسیر در سنه ست و خمین بعد الالاف و المائتین مره ثانیہ باجمعی اذ دوستان و رفقا از لکھنؤ سفر نموده بزیارت شہد و وضع رختیہ ضویہ علیہ الاف التحیہ مشغول گشت و از آنجا بزیارت شہد مقدسہ ائمہ عراق مراجعت فرموده بعد کے قلیل در کر بلائی معلی بر طبق کتاب قلبی کہ از مکتبہ دوم تیار پنج سید ہم ماه مبارک رمضان سنه تسع و خمین بعد الالاف و المائتین بر عت قدیم است مدت عمر شریفش پنجاه و شہت سال و یازده ماه بود قبر شریفش در آن مکان لائک اطمینان در پہلو قبر مقدس جناب آقا سید محمد بن آقا سید علی طباطبائی واقع ست و مولانا سید ابوالہیثم حائری کہ از علمای عالمین و بجله قاطنین و ساکنین آن بقعہ طیبہ و مقام کرم بود خطی مشتمل بر خبر وفات آنجناب بخدمت جناب سید العلماء طاب ثراہ نوشته بود و در تسلیم و تعزیر آنجناب چیزی از شمار و ان درج فرمود کہ منجملہ آن این بیت بود

وَمَا الدَّهْرُ إِلَّا مَحْنَةٌ وَبَلِيَّةٌ
تَوْبٌ وَابْتِئَاءُ السَّامَانِ مَيَامُ

بعد از ملاحظہ خط مزبور جناب سید العلماء طاب ثراہ خطی کہ بحواب خط مذکور قلمی داشته بعض عبارات ثبت نموده میشود اما بعد فقد وافی الینا کتاب من جنابات المستطاب مخبراً بمصائب یالہ من مصاب و اقلقتنا بوفاۃ السید المتجدد المکرم المعظم الامام الاقوام السید علی علیہ الله مقامہ و ساد اکرامہ کما ختم لہ بالشراف

واقبل بالموضع الاشرف وقد والله هطلت العبرات على الخدود
لهذه الرزية المغتنة للكبود وارتحل السرور وانكسرت الظهور
ويحق لنا ذلك فلقد كنا نحن نحن الى لقاء محيّا دأشما ونترقب اياه
سالما غائما فكان قد كان يوم تود بعه عندنا هبة للسفر هو اليوم
الذي زرته فيه عا سدا له وهو محتضر وهكذا الزمان يمضي على
الغير ومال الدهر من وفاء وعلى الدنيا بعده العفا فانا لله واتمنا
اشكوبني وحنني الى الله ولا حول ولا قوة الا بالله وما جرى على

لسان القلم اقتفاء بديعك الاقوم

عيون المنايا لا تنام هنيئة ونام اتانا من طفوف حسين نعم سيد الجبل عليا محبدا اقى حاكرا من بعد اظل حاكرا غيب كتيب نازح عن دياره كتاب تاني ناعيا وهو ناصح وقد اسبلت تلك لعبارة عبد لمريات الله والحزن والله	ولكن ابنا القمان نيام فليريق فينا راحة وجام له في جوار المصطفين مقام فنومته نوم الحمام جسام عليه من الله السلام سلام ففيه شفاء لي ومنه سقام فكملت فيها والدوم سجاء جليل بوالله الجليل عصام
---	---

مزار بعيد والجسور ضعيفة

منصور جميل والسلام ختام

والشرى از علما وفضلا كراوى سعلى مرشيد و قضاة فرموده اند كما يستفاد من خط اسيد ابراهيم الكو
وجناب مولانا العلامة اسيد محمد عباس الشوشري در تاريخ وفاتش اين قطعه انشا فرموده

وساذن هو منفيج كظيم

ترحل صاحب لعليا على

مجید کابر من اهل بیت
اولی اید و ابصار و عید
تغفل صیدتم فی کل ارض
و من کنت مودقم علینا
طفا بالطف محو ما کنی بیجا
شهید الکربلاء له ضمین
و املاک السماء و مورتحات

بهو عن الصراط المستقیم
له قد اذعن القلب لتلیم
وجد منه الشریع القوی
وانزل فیهم الذکر الحکیم
و فی قریب الحسین له نعیم
و رب غافر بی کرم
لسر حلت له سی زء عظیم

السید حسن بن السید ولد ار علی انصیری آبادی الکنوی ولادت اولیت و یکم ماه ذی القعدة
سنه خمس و الف بعد المائتین در بلده لکنو واقع شد تحصیل علوم از والد ماجد علامه خود و هم از
خدمت برادر نامار خود حضرت سلطان اعلی طالب شاه فرموده و در تقوی و زهد و مروت و سلاط
طبع و علم و انکسار نفس و سایر محامد ذاتی و غائی نظیر خود نداشت بسیار عبادت که اکثر اوقات
صائم النهار و قائم اللیل میبود و از تصانیف شریفه او کتاب عریضه در بیان آنچه تعلق بگفتن از ان شهید
دارد و وحشی تحریر و طبع و در سالک در احکام اموات و رساله در علم قرأت رساله تذکره الشیوخ
و اشہان در ذکر مواضع و کتاب مبسوط در اصول دین بزبان هندی که کاتب طالب جلیله است و فاش
در یازدهم شوال سنه ستین بعد الف و المائتین در لکنو واقع شد مدت عمر شریفش پنجاه و چهار
سال و ده ماه و بیست روز بود در روز وفاتش خلقی کثیر از فضلاء و علمای و صلحا کرام و طلبه علوم
و سادات ذوی الاحترام بمشایعت جنازه او حاضر بودند و اشک حسرت از دیده حق بین بختند
خصوصا اخوین جلیلین ان مرحوم جناب سید العلماء آقا سید حسین جناب سلطان العلماء آقا سید
طالب شاه با جمعی از اکابر و اصاغیر بنابر انتخاب قیام فرمودند و در وار استعزیه حسینیة و انوار
قریب قبر طهر شد و پهلوی قبر برادر نامار و در جناب سید محمد بن یعقوب مد فون گردید بعضی از افاض
بنی اخوان آن مرحوم در تاریخ وفاتش این قطعه گفته

سید حسن آن عب و ز سن معنی حدیث از سر الهام بخوان	در خلد برین رفت بگلگشت چمن سردار جو ایان خبان ست حسن
<p>در انمروم دو فرزند از جنید یکی سید حسن شنی و دیگر فرزند حسن معروف بسید مهتا یادگار گذشت و هم یک صبیبه که در جباله کنج سید مرتضی بسر خباب سلطان العلماء بود السید محمدی بسید ولد اعلیٰ النصیر آبادی فاضل ذکی و عالم المصی صاحب قوت قدسیه و نفس ملکیه و جامع فضائل جلیله بود با وجود حدیث سن در حدیث ذهن و وجود طبع و ذکا و علم و عرفان و صلاح و تقوی گوی سبقت از امثال ر بوده چنانکه بتواند رسید به عیشی و تعلیقات و تحقیقات مسائل متفرقه از معنفات آتعالی صفات گواهی بر نفسش وارد در حیات والد ماجد خود در سفر بست و سه سالگی از دنیا رحلت فرمود و مرقد شریفش در حسینه غفر اناب در پهلوی والد ماجد است جناب سید العلماء طاب ثراه در اجازه که بر سید کا فرزند از جنید سید محمدی معروف قلمی فرموده باین الفاظ ستایش آن جناب فرموده المولی الفاضل و الفقیه البادل ذی الجلال و البهاء و الفضل و الذکاء فخر العلماء و السادة صاحب القریحه الوقادة و العظمة النقادة من لانا السید محمدی افاض الله علی اعلیٰ مرتبه شایسته جنت هم در آن اجازه میفرماید که آن سید محمدی مرجم بیان ما هر سه برادران در فضل و کمال سبقت و شرف را داشت و در وقت نظر درجه ارفع و اعلیٰ فائز بود جنت در هنگام قرأت قرآن که خطاب جناب الد مرجم بسید او میبود و آنجی که او بسیار فاضل و عارف و نظر دقیق داشت و اکثر شهریاران بیداری میگذاشتند و اجتهاد و تحقیق مسائل و بیفح و کمال میبرد بعدیکه احدی از امثال میر نه اش نمی رسید و با نیمه خلوت و عزلت ای بسندید و از لذات و شهادت اعراض میفرمود و مرگ بسیار یاد میکرد و اعتماد بر حیات نمی نمود پس نامه نامه بنجار تفرقه در جماعت انداخته او را مرض شدید مبتلا ساخت و در عطفه ان شباب بلبل حلتش بر گرفت پس وفاتش در آخر ماه ذی الحجه سنه یک هزار و دویست و یک هجری در سید و آفتاب حیاتش در آن</p>	

شکست گردیدت بخش لبست و سه سال بود پس والد را جدم این واقعہ معلوم نمودم و غم منہ و سر
 از کیفیت این مصیبت را در کتاب خود مکن القلوب بیان فرموده است و الامم خزن او برین طاری
 منہ پس صبر کردم و برخی از افادات و تحقیقات او را جمع کردم و در مسودات او آنچه یافتم برآورد و طبقاً
 بیاض رسانیدم که یادگاری برآوردن کن و بصیرتے برای مستعصرین باشد و آن برادر مرحوم این
 در قیام یعنی جناب سید ابدی طالب مرقده را یادگار گذاشته و غیر از وفردندی مذشت و قتل و غیر
 سن او قریب به سی سال بود انتہی ترجیح کلام حاجی محمد تقی بن محمد البرغانی القزوینی
 از اعظم مجتہدین قزوین و اکابر علمای متفقین شہیدی سہادی احمدین بود و مولدش برغان
 کہ از فرای دار الخلاف طهران و مکن و فرشت قزوین است صاحب قصص العلایین و صفت
 و ثنائی کہ موصوف آورده کہ ایشان سه برادر بودند حاجی محمد تقی کہ برادر بزرگ بود و حاجی محمد
 صالح برادر وسط و ہر دو فقیہ و حاجی علی برادر کوچک کہ او از شاگردان شیخ احمد اسحاق بود و در زمان
 واقعہ میر علی محمد بابا و انبیر میل بیاب داشتہ و پدر ایشان در نہایت تقدس متقوی بود و نیز صاحب
 قصص آورده کہ حاجی محمد تقی خود بن حکایت کرد کہ در بدو تحصیل در قزوین میبود و بعد از آن
 بیلد و طیبہ قم گذارم شد در آنجا مجلس فاضل فی صاحب قوانین حاضر شدم و آن درس مرا پسند
 نیفتاد پس باصفہان رفتم و چندت علمای آنجا بہ تحصیل علوم دینیہ مشغول گردیدم و غالباً در علم حکمت
 اشتغال داشتہ ام و شواہد ربوبیہ لاحد را را درس میگفتم از آن پس اجابت عالیات شرف
 و در مجلس درس عالم علم و حکم طرم ختم آفا سید علی طباطبائی صاحب ریاض حاضر شدم و روز او
 آنجناب در سکہ نسخہ وجوب و عدم بقا و جواز تدریس میفرمودن و اورا انقض الشجرہ مقطوعہ فرمود
 کہ فصل رفت و جنس پائماند ناگاہ جوانی غیر متحرکی پیش نشیدہ بود او این بیگم آمد نہایت خفا
 محتقانی میگفت باز نہایت فصاحت و بوعت و طلوت لسان لیش و یک آن شد کہ مرا از دم کند
 دین تو نشتم کہ از عمدہ او برآیم و با او مقاومت کنم پس متعیر شدم و گفتم ای طفل چرا ما را مربوط
 میکنی پس آفا سید علی بن تغیر فرمود و گفت بخنداری با او موافق قاعدہ نکلم کن او اگر چہ است

اما غیر بجه است پس از نسبت بنحوان سوال کردم گفت که او آمد سیه هندی فرزند ولیند و خلف با شرف آمد
 است پس من سکوت نمودم بجلال حاجی موصوف نماز جمعه بخوند و خطبه ادا میکرد و در نهایت تحمیر وجودت آفرید
 و در خطبه گوی سبق از شمار و طعین آن عصاره بوده و مرعطا و در نهایت فصاحت و بلاغت و سلاست و
 جنات و غنای دین و طاعت موثر در قلوب و حکایات غریبه نقل می فرمود و بخان علیه و مسائل اعتقادیه
 عزرا بن سیر مود و آیات بسیار را تاویل و تفسیر بروج اتم و اکمل بیان میکرد و در مجلس غطا و علما و طلاب
 بسیار می نشستند و تقریرات و خط و اورامی نوشتند عبادت آنجناب بدان نحو بود که از نصف شب علی (ع)
 تا طلوع صبح صادق مسجد خود میرفت و سناجات و ادعیه و تضرع و زاری و بیقراری و گریه و ناله داشتند
 و سناجات خمس عشره از خطه میخواند و بر این بجه میخورد سینه اش را در پشت تا آنشب که شربت شهادت نوشید
 و کمر در میان درستان و دید که آنجناب در پشت بام مسجد خود در عین شدت آمدن برف در نیمه شب پوشینه
 بر پوش و کلاه بکسر مشغول تضرع و سناجات بود و استاده و دستهارا آستان بر داشته تا اینکه برف قامت
 مبارکش را سر اسر از پای تا سر فیده پوشانیده بود و برادر کوچک او حاجی طاعی نیز در آنجا تحصیل مهمت میکرد
 گریست و بگریان خود تضرع می نمود و بر سر زنجیر میخورد که بر زمین بیکوبید و تا صبح مشغول عبادت بود و کلمه
 آنجناب پس از فراغ تحصیل البهران آمد و در آنجا شصت و هشتاد و یک روز و در آخر زمان فاضل قلمی بود
 بعد چندی متوفی شد و ثانیه باز بزیارت عتبات عالیات مشرف و از استاد عالمی تقلیدش آقا سید علی شیخ جعفر
 نجفی اجازه گرفت و به ایران آمد و نقاری میان ایشان فتح علی شاه واقع شد پس بهار سلطنت خود را
 نزول اجلال نمود و مردم حاجی طاعی را به ابواب قزوینی که از اعتبار آن دیار و شهر و اوصاف و از روی سواران عصا
 بوده در مقام کنایات و طرح و کشته ها حاجی طاعی را موصوف از بهرجت برآمد نقل است که شخصی ملا صفر علی را
 و آن خود ملا محمد تقی را جمعی از طلبه همان کردستان را ملا محمد صفر علی را که نزد او در دیار ماند و گفت ایام و با
 نهشته باشم پس خواند ملا محمد تقی و در مجلس از دم سوال کردند فرمود بی زکوة دارد ملا صفر علی گفت ایام و با
 زکوة میشته باشد زیرا که ملا طاعی را در زمانه زکوة است که سفت اندین اصل خارج شد دلیل حدیث عنوش لفظ نعم
 و حکام و از راه است بزرگ و سرگونی و نعمت و بزرگواری و زکوة گفت تا شام نخواند و ایام که بیالغتم و المعوی جنس

اجماعا وكذا البقرة الحاکموس محتج بشرايع كنهه في است وحوال مع نزوده است و صفر علی ما كنهه في غير
در سبب كل چنان جهارت داشت كه گویا او در ایل زمان بود او تصانیف او است كتاب بحسن الاصول و در مجلد الشرح
در آن كتاب بر خوانین ایراداتی دارد و كتاب پنج الاجتهاد و در فقه استدلالی در است و چهار مجلد شرح شرائع الاسلام
از طهارت تا دیات تقریبا بقدر جواهر الکلام است نقل است زمانیکه شیخ محمد حسن جواهر الکلام را می نوشت
چون كتاب چهار رسید اسباب چندان نه داشت چون فقها كتاب چهار و اكثر و شعا ند آقا محمد مردم
بخش مولانا محمد نقی برغانی مشتمل تجسس بود پس شیخ محمد حسن مجلد چهار پنج الاجتهاد را برسم عاریت گرفت
و از اسباب کار او بود تا فارغ از تالیفات كتاب چهار شد و دیگر از تصانیف مولانا می موصوف رساله
در قضاء صلوة فائده در رساله در نماز جمعه در رساله در طهارت و نماز و صوم و كتاب بحال للمتعین که آنرا بنام
سلطان عصر فر محمد شاه در سند بکند و در دو صد و پنجاه و هشت مجری تالیف آن مشتمل گردیده و آن كتاب
مشتمل است بر براهین و حکم و حل احادیث و تفسیر آیات و تطبیق آن بمصائب حضرت سید الشهدا ۳۱
بلکه عمده مقصودش در ان کتاب ذکر مصائب آن حضرت است و در مجلس سابع و عشرین از کتاب مذکور بحث
نمود و در مراثی فتوی داده اگر چه سابق بر آن بحسب تامل بود و از جمله اسباب تبدیل و انقلاب برای خود و
باب این خواب تحریر فرموده و هذا لفظه الشريف و این خادم الشریعت و را و اهل اجتهاد و خود
بشدت نمی مینومد از مجلس روضه خوانهای صاحبان صوت را تا آنکه فی مسئله شب است و یکم از سال
که همان یوم نیز منع نموده بودم و در مسجد از خواندن تعزیه که در عالم رویا دیدم که اندرون مسجد شاه صفهائی
سیدان از دو حام عظیم است از خلق و صد شیعیون بلند است سوال نمودم چه واقع شده جواب گفتند شاه
ایر المومنین علیه السلام در مسجد تعزیه فرزند خود میخواند بعدی جمعیت بود که با بگتهای ایشان گذارتم تا فو
بمنبر آنجناب رسانیدم دیدم آنجناب را عامه بفر و سر و قامت فاضل بگوشتی و کبر کج چون مرد و جوان
شیعیون کنان و دوا حسینا که یان تعزیه میخواند از گریه بی طاقت شدم آسمان نمودم دیدم که بعضی فقرات
بعضی ادا میکردند در اعتقاد من غنا بود و غرض کردم یا سوره من این تم را غنا سیدانم آنجناب را در اعتقاد
این عهد نموده فرمودند او بدشما تعزیه فرزند مرا بیاو آید بهر شبیکه باشد و منع نکنید همان عبت بیدار شد

و در مسجد روئین اجماع شدیم فرستادیم مجلس تعزیه بپادشاه و من میگویم شما را آتی کلامه مؤلف گوید
 که فتوی بجایز نهادن را از مصلحت مولانا موصوف است و احدی از علماء قائل بجواز نشد و همچنین در دیگر
 مسائل هم فتاوی غریبه وارد از آنجمله عصیم علی رابعه از غلیان و قبل از ذهاب ثلثین پاک نیست
 و از جمله فتاوی غریبه آنجناب اینکه جائز میدانست که مترفعین ادعای القسم صلح نمایند و جائز میدانست
 که متولی آن حلف و صلح متعلق باشد و از جمله فتاوی آنجناب اینکه جائز است که حاکم شرع برای خود
 مرافعه در نشن حکم اجرت بگیرد و مکرر بالای منبر فرمود که حکم کردن برین لازم است لکن نوشتن لازم نیست
 و برای نشن اجرت بگیریم و نقل است که فاضل هندی صاحب کشف اللثام نیز اجرت میگرفت این نحو
 که او فقیر و صاحب عیال بود و بکتابت امر خود را میگذرانید و اگر برای مرافعه نزدادی آمد مدیگفت بن
 من فقیرم و خرج یومیه را از کتابت تحصیل مینمایم در مرافعه نمودن باید معطل شد و از تحصیل قوت عاجز میمانم
 بالجملة صاحب قصص العلماء بسیاری از حکایات و کرامات اخوند محمد تقی نقل کرده و کیفیت شهادت
 آن مرحوم بدین عنوان نوشته و گفته که از جمله کرامات آن بزرگوار شهادت او بود که بایرودنان تاسی فرموده و
 بحراب مسجد فون مبارکش را ریخته و در سال آخر حجت شیوع مذہب باب آنجناب غالباً بایرودنان منبر لوله عظم
 انام اشتغال مردم را از سوره مال باب تحذیر و الطائفه را کفر فرمود و میرزا جواد نامی که اصل او از عرب
 و سکنتش در قزوین بود و گوید که چند روز پیش از شهادتش بجهتستان بزرگوار رسیدیم آنجناب فرمود
 که از تو تماس دعا دارم من عرض کردم که خداوند عالم لغتها دنیا و آخرت را بشمار است فرمود از عورت
 و ثروت و اولاد و علم و شرف شریعت و تالیف در علوم کنون برای شما چه آرزو مانده فرمود که آرزوی من
 شهادت است عرض کردم که شما همیشه درجه شهادت بلکه برتر از آن مایه دارید زیرا که لفظ نفس خیر ما و علماء
 بهتر از ما شهادت است آنجناب فرمود بیچنین است و لکن من طالب شهادت یعنی در خون غرق شده باشم
 میخواهم و هر زمان شب که شرف شهادت را نوشیدم چون غمی از شب گذشته خواست که بسجده و دو سجده
 مستقره دیرینه بعبادت مشغول شود عیالش باو گفتند که شما شایسته و یا این شبها نفس بسجده را ترک کنید
 آنجناب فرمود که اگر تیر رسید که مرا بکشند پس بسیار طالب شهادتم و لکن این سعادت دور است که

پس ده سده هزار دوست و شصت و چهار در نیمه شب از خانه بیرون آمد و مسجد خود رفت و در محراب
عبادت ایستاد و متبرع و نزاری و گریه و بقیلری بدگاه حضرت باری اشتغال داشت و چون یک
بصبح شد بلکه گویا صبح کاذب بود و عجزه که عبادت خود آمد که چراغ مسجد را روشن کند و او هم بر سر
کردن چراغ مشغول و غمیده ثالث در آن هنگام سرسپیده گدشته و مناجات ختمه عشر را نه تنها
تخصیص و شش و پنج ندی گریست که بناگاه چند نفر از فرقه غایبه ضالیه مصله بابیه داخل مسجد
شدند و اول نیزه برگردان مبارک آنجناب زدند آنجناب هیچ متعرض نشد زخم دوم را
زدند که آنجناب سر زخمیده برداشته فرمود که چرا مرا سیکاشید پس نیزه به میان مبارکش زدند
که بان آنجناب شکافته شد بمحل آن حج هست زخم باور زدند که ناگاهان عجزه فریاد برآورد و قله
ظلمه که خفته آنجناب از محراب برخاست که از مسجد بیرون آید تا خون میان مسجد ریخته نشود
محراب بدر مسجد نزدیک بود پس آن بزرگوار تا نزد یک در مسجد رسید از شدت زخمها و پیری و
عبادت در شب ضعف بر او مستولی شد پس نیزه یک در افتاد و غش کرد و در خون غوطه می زد
عیال و اطفاش با خبر شده آمدند و جسد او را بر سرش بجان بردند تا دو روز زنده بود و بسبب شکاف
زبان درست قدرت بر سخن گفتن نداشت و بسیار لشمی شد و قدرت بر آشامیدن آب نداشت
زیرا که آن زخم سوزش بر میداشت و طاقت شرب آب نمی آورد و در آن حالت تشنگی سید الشهدا
بیاد می آورد و قطرات عبرت از دیدگان خود می ریخت و می فرمود یا ابا عبد الله جانم ای فدا می تو
آیا از تشنگی بر تو جگه شدت الحاصل بعد از دو روز روح مبارکش جانب جهان در خدمت سید جهان
اهل جهان شتافت و خواستند که جسد مبارکش را بجانب ارض اقدس عتبات نقل و حنند
اهل قدوین راضی نشدند و هجوم عام کردند و بدش را در قزوین بجوار شاهزاده حسین در مقبره
منفرد که حاجی میرزا ابوالقاسم شیرازی بر سر خود تعمیر کرده بود سپردند و بعد از چند ماه چند
سال برای تعمیر قبرش را شکافته همان اطهر مانند ایام زندگانی با حال خود باقی بوده و اکنون
آن رفده زار معروف است آخوند ملا صفر علی لاهیجانی القزوینی اصلش از مله اهل بجان

و از فضل بانام و نشان داد و بخدمت قزوین سکونت و درشت وی از تلامذه علامه آقا سید محمد طباطبائی
 بوده و از حجه الاسلام آقا سید محمد باقر آجازه دارد صاحب قصص العلماء که از تلامذه و مستفیدین
 خدمت آخوند مزبور است نوشته که آخوند در بدو امر بعلم حکمت اشتغال داشته و شواهد ربوبیه ملا
 صدرا را در رس سید او قتی در مصنفان خوانی دید که بعد مشاهده آن از درس و تدریس حکمت
 تائب شد و بعلم فقه و اصول اشتغال و در یک تشریحی بر کتاب معالم الاصول در سالک و روایت و
 برخی از فقه را نوشته و ایضا صاحب قصص در ضمن احوال علامه محمد تقی برغانی صاحب مجالس المتقین
 بتقریب ذکر آخوند نموده و گفته چندی در خدمت او در حصول تلمذ می نمودم فاضل و جامع و از شاگردان
 مرحوم آقا سید محمد صاحب محتاج الاصول بود آخوند ملا عبد الکریم ایروانی از شاگرد
 فضلا و اناخام علما و تلمیذ رشید آقا سید علی طباطبائی طاب ثراه بود صاحب قصص العلماء
 که از تلامذه آخوند موصوف بود نوشته که آخوند ملا عبد الکریم ایروانی ساکن قزوین از معارف
 علمای عالیقدر و از شاگردان فضلا روزگار محروم و از کمال و غر شریف فضل و اشتها و حمید
 اعصار و فرید اصحاب حجت حقیقت سید محتاموی از تلامذه آقا سید علی صاحب شش کبیر لکن بسیار کم
 تقریر تالیف از ان عالم علم بروز نیافته مگر ساله در اصل برایت که آنهم ناقص است و در علم اصول در عرف
 عرب و عجم برتر از دنیا فتم بسیار کم تدریس میکرد و در لغت تدریس نداشت و میگفت که میان تلامذه
 آقا سید علی ما سه نفر سرآمد اهل زمان بودیم و او را ازین سه نفر برتر شاگردی نبود من و شریف
 و میرزا احمد ترک و نیز صاحب قصص آورد که آخوند ملا عبد الکریم در جبل عجم درشت باین سباب
 آخوند ترقی نکرده و الا در تفریق یگان و دیار عرب عجم بوده و در آن اعصار بلکه سابق بران مانند او
 مدتی در علم اصول بنظر نرسیده شاه بر امور مذکور اندک و در زمانیکه در دار السلطنه قزوین تحصیل
 اشتغال داشتیم آخوند اصول را تدریس نمی فرمود و در فقه ریاضیه استادش را درس میگفت آن هم بخوبی
 اختصار پس چند نفر از طلاب با هم صحبت داشتیم که مثل آخوند ملا عبد الکریم که حمید اعصار است
 و این شهر باشد و از دستاویز تالیف در علم اصول او را مشاهده کنیم نهایت خلاف مروت است پس

چند نفر بدین غرض خدمت اخوند فرستادند و از او درخواست نمایی نمودیم و جواب گفت درس مرشد را
چند است اول اینکه باید تلازمه صد نفر باشند پس اگر کمتر باشند درس نیکویم دوم اینکه کسی
ایرادی در بیان درس نکند و اگر اشتباهی دارد بعد از تمام درس بشنود خود را بگوید تا جواب او را
گفته باشم سوم اینکه باید بزبان عربی بگویم چهارم اینکه بچکس نگوید که کافی است و بیست است
بلکه هر جا یک محل کفایت است من خود سکوت میکنم پنجم اینکه همین جمعیت که چنانچه بفرماند
باشند ماهی باید آذوقه اگر نفیقه ندانند بجهت این شهره ادا را متحقق ساخته چندی بدین فرقی
هر روز بدون تکرار مقدار یک ساعت از روز گذشته بنای درس را بگذرانند تا دو ساعت
بنظر مانده فراغت حاصل میشد بعد از تکرار و بزبان عربی که اگر همه تحریری شد تقریباً بقدر نیاز
تحریری آمد طلاب در تحریر آن عاجز برآمدند و هر روز برای یک مطلب چیزی استدالات بسیار
میکردند و آن اوله را رد می کردند و دیگر با اثبات می کردند و میفرمود که من در حکم استقامت دارم
و تکثیر ایرادات و ردود و اجوبه براسه تشجیع از زبان طلاب است و از حکایات عجیبه
آنکه آخوند میفرمود از آنکه من در لجه اردبیل در مدرسه تحصیل اشتغال داشتم در آن شهر
تاجری بود معروف به ناکت و بخل و خاست نفس بحدیکه هرگز ظیفری بفقیری ارسفره و حاشی
و غالباً در اوقات غذا همان کسانی می شد که دیون او بودند و از مال خود کل نمی نمود و بخوبی و قتی از
اوقات از مال او بدون علم و اطلاع او طرح کردند و او را همان ساخته چون خواست که بخورد و بگوید
ماند وقت بر اکل نه داشت و داشت که مال من در میان اینهاست که به بگویم نمیدانم و پس شی با طلب
در باب آخر گفتگو داشتیم همه اتفاق کردند که ممکن نیست که چیزی از کسی از برای فقر بگیرد پس من گفتم
خداوند خود را هم رفت و چیزی بر من طلب کرد گفت ایشان انکار نمایی نمودند آخر الامر عهد و نذر نمودیم که اگر
چنین کاری بر او پیش برودم طلب هر کسی مقداری از من داده باشند و آن شخص ثروت و دولت باشد
بود و همیشه مقدار ده هزار تومان در زیر فرش در حوض کاروان سرگذاشته بود که اگر مالی بر من فروش بیاورد
و من آن از خانه جدا نمودن معلی داشته باشد شش جلسری و چون باشد که بفرماند

اصناف دیون او بود ندیس بعد از انعقاد نزد اسن بهمت بر کرد و بنزد ان مرد در کار و ان سر افاضه
 و سلام کردم جواب گفت و در گوشه نشستم تا وضع جزئی و تحت قلیل و اگر ازان پس گفتم که مرا بشما
 سکالمه هست موقوف با کماله اس راجعه داشته استماع نمایند گفت بگو پس من شروع کردم از بی اعتبار
 روزگار نهار و نهار و عمار و هلاک و اضحلال آثار و عذاب روز شمار و قهر و غضب حضرت جبار قرار یافت
 ما بخار الله اظهار و حکایات بسیار مذکر در ششم بخیریکه دیدم اشک بر و در دیده اش حلقه زد چون رفت قلب
 او را مشاهده نمودم یا خود گفتم که بالفعل وقت بکار زدن معاهده و احتمال تاثیر است پس گفتم که چه میشود
 که این صدمات و لطامات و عقوبات را دفع سازی با اینکه تنخواهی برای طلب مدرسه فلانی بمن داده
 که میان ایشان تقسیم نمایم تا حق تعالی در آن روز که روز نکلت و شفاعت و ثروت نیست ترا حرم نماید
 و ازان شد اندک خلاص نمایم پس آن مرد بیضا صلبی مسامحه و مسامحه مساو و تکیه صدقوان اشرف
 بمن تسلیم نمود که این اخذ کرده و میان طلب اندر سه قسمت نموده باشد من یا خود گفتم که باید فوراً برخاست
 و رفت که سبباً و باغی غیلان داخل و عفاریت خارج و تسویلات اباله از این عمل پشیمان شود بلا صله
 برخاستم و روی بجانب مدرسه آوردم همین بدر کار و ان سر رسیدیم دیدم ان مرد از پشت سر فریاد میکنند
 که ای آخوند در اینجا بجا باش و تو را به بینم من در ششم که پشیمان شده است پس از سرعت و شتاب من اوجم
 سرعت نمود تا وسط بازار بمن رسید و مرا گرفت من هم او را گرفتم و بجا مضارب و مشاجره و مناظره گفتم شتم
 مصلحین خیر اندیش از پس و پیش جمع شدند و او دستفرا نمودند که چرا با آخوند بیچاره مجادله داری گفت
 که آخوند امر و بنزد منزل من آمد و مرا فریب داد و بلیغ بگفت تنخواه از من درخواست نمود و ملل مرا می برد
 و چون مردم ما جز را انصبتند او را منع کردند که بعد از قرنی و عمری تنخواه جزئی باین شخص که فقیر عالم است
 داده اکنون پشیمان شدن بمنی است پس او را گرفته و نگاه داشتند و نصیحت نمیدادند من از دست او بیرون
 آمده و بیکر سه رسیدیم و طلب راجع نمودم و آن تنخواه را میان ایشان قسمت نمودم و آن بلیغ که بانی ریخته
 منعقد ساختم از ایشان گرفتم حاجی ملا محمد جعفر استرآبادی ساکن طرآن و از فضل
 زمان و جامع علوم و از تلامذه آقا سید علی صاحب ریاض بود و او را تالیفات بسیار است

مانند شرح تجرید در علم کلام و کتاب مدائن العلوم که در علم عربیه است و در اصول و فقه تالیفات
 بسیار دارد و او در فقه و محققان سید محمد با شریف العلماء حاجه بایسته کاظم رشتی تمییز
 احمد نموده او را ملهم ساخت و کتابی در روش احمد نوشته بسیار مختار بوده است و در روش
 یکی اصول دیگر فقه که از تالیف بود و پیش از درس هر روز خطبه میخواند و بعد از درس دعا میکرد
 کذا فی قصص العلماء آخوند ملا حسن یزدی از تلامذه آقا سید محمد طباطبائی طاب ثراه
 بود مؤلف قصص العلماء آورده وی از معارف مشایخ فضلاء خطه ایران در نهایت
 و ورع و تقوی و عبادت و در ابکار بر حضرت سید الشهدا و اوقات غزاهای بی نهایت
 مداومت و مواظبت داشت و او اهل حال سکنتش را از الخلافت طهران و در اواخر ساکن کرمان
 مطهر و فتنش در جهان ارض اقدس از تالیفات او کتاب معراج الاحزان است که اخبار مستبصرین
 در آن جمع نموده و نهایت اهتمام در اخبار داشته و از شاگردان مرحوم آقا سید محمد است و در
 که آقا سید علی را هم ادراک کرده باشد و در نجاب و اواخر حال مبتلای مرض عیش بود و طبایا و ابرو
 بنیک شغال هم الفار اعتیاد داده بودند و سلطان عظمی فتح علی شاه خواست که دختر خود صیاد السلطنه را
 به پسر او تزویج نماید آخوند راضی نشد بالجمله آخوند موصوف آخر عمر بکر بلا سکنه نموده و همیشه در خانه خود
 مجلس عزائی بر حضرت سید الشهدا داشت و اگرین قرار مصائب می نمودند و خود هم در
 ذکر مصیبت می نمود و در سجده می فرمود و ذکر مصائب می نمود و این فقیر هم غالباً مجلس عزای
 حاضر میشدم و همان زمان که در کربلا بودم یازدهم در ایام عزای خانامی رستم و با اینکه آزار عیش و
 سخن او را دوست نمی شنیدم بعد از آنکه بی اندازه گریه می داد و از جامه چیزهاییکه بالای سرش افتاده
 ازوشنیدم اینکه می فرمود که من پیغمبر خدا را در خواب دیدم و آنحضرت عرض کرد که در خیابان
 دیده ایم که حضرت سید الشهدا علیه آلاف التحية و الثناء در زمان شهادت دو دفعه غش کرده بود و آیا
 این صحیح است یا نه آنحضرت فرمود که بله ای آخوند فرزندم حسین در زمان شهادت چهار دفعه غش
 نمود و نیز صاحب تصدیق آورده روزی از امام محرم در خانه استاد آقا سید ابراهیم علیه الرحمه مجلس

بر پا بود آن مجلس حاضر شدیم آخوند ملا حسن نیز بلافاصله آمد و به جلوی استاد نشست و استاد در آیه اقام
او نمود پس فاکری قصه آمدن شیر را بر سر اجساد شهیدان بیان کرد و اینکه آن شیر امیر المومنین بود که
است بقتلگاه حاضر شد چون فاکر از خبر بزر آمد آخوند ملا حسن او را پیش خود طلبید و اگر دست آخوند بود
آخوند بآن فاکر فرمود که این چیزی را در بالا کبوتر خونی که آن شیر امیر المومنین بود دروغ است و
امیر المومنین بصورت شیر خونی آید و بعد از این چنین چیزی را بالا کبوتر کین و اگر گفته امروز هم تو
کن آن فاکر صیغه توبه را جاری ساخت و سید استاد استماع مینمود و در میاناب هیچ تکلم نمود صاحب
بعضی از کرامات جناب آخوند ملا حسن نقل فرموده بخون لکوبیل در پنجاب نشد ملا محمد صالح
برغانی قزوینی از تلامذه آقا سید محمد طباطبائی و برادر ملا محمد تقی برغانی صاحب مجلس
است توفیق قصص العلماء آورده که حاجی ملا محمد صالح نهایت عابد و زاهد و متبع در اخبار بلکه کمال
عصر بوده و در اصل راجل و در رفته همان اول درجه اجتهاد داشته و در کار مشغول کار و مطالعه و
تالیف و تصنیف و تدريس بوده و از بناهای او در کسب عالی و مسجد شجاع است و در علم معروف و نهی از
سکر متعصب رخ بود و شهر قزوین در عهد قدیم شراب خا به بود و از علم معروف او و برادرش شهید دانش
مردمان آن شهر متدین فراز مردمان شهر دیگر شدند و در اینجا بر سرید شهید اهتمام تمام داشته و بسیار زکی بود
و نمیکند داشت کسی که اگر مصیبت از اخبار غیر معتبره نماید و او از تلامذه مرحوم آقا سید محمد بوده و در حد
پدر بزرگوارش آقا سید علی نیز فی الجمله تلمذ کرده و اجازه از آقا سید محمد و سید عبداللّه داشته و پنجاب
میفرمود که در سفر که چون بشهر حلب رسیدیم پادشاه حلب از امیر حاج افندی خواست که یک شب
خصیافت کند پس امیر حاج بمن تکلیف نمودن گفتم که آداب مجالس ایشان را نمیدانم و نیز امیر حاج
گفت که اجابت لازم است پس چند از حاجیان که آداب مجالس ایشان را آگاه بودند همراه من بودند
داشت چنان بنزد پادشاه رفتیم احترام بسیار نمود پس از من سوال کرد که دلیل شما بر معرفت علی است
من گفتم که من مذهب سنت جماعت ام و شافعی مذهب میباشد پادشاه گفت که من میدانم شما شیعه
می باشید و شما را برای آن طلبیده ام که اوله شمار ناماد نسبه باشم پس سخن شروع با نامه ادله نمودم و

هر دليلي که سبب گفتم پادشاه رومی بخود و نهایتاً راک بود پس با خود اندیشه کردم که اگر خطاب مرا میخواست
 ما به ضعف اعتقاد و ضعیف عوام از تبعیه خواهیم بود پس در باطن متوسل بباطن انکه اظهار شدیم گفت
 اللهم و اغاضه ربانیه مراد ریافت پس استدللال بدلیلی نمودم پادشاه جواب نگفت و سکوت کرد
 و در صبح آن شب پادشاه در از گوشه مصری بمن از زانی دشت با شال بزره و ماهوت و شیر غری و بهر یک
 از آنان که چهاره من بودند ماهوت و شیر غری بخشید پس من همان را ز گوش و حلیب چهل تومان فخرتم
 و آنجناب تالیفات بسیار است کتاب فنیة البکاء و شرح ارشاد تمام آن و چهار مجلد است کتاب سکه شیخ
 ارشاد و دو مجلد است کتاب تفسیر گویا و زهنت مجلد است کتاب معدن البکاء در مصیبت کفار و مختصر
 و کتاب مخزن البکاء در مصائب که آنهم فارسی و مطول است و کتاب منبع البکاء در مصیبت که عربی است و درین
 کتاب نهایت وقت در تنقیح اخبار مصیبت کرده و در آیات معتبره مذکور داشته و در آخر کتاب بسیار از حکایات سیکه
 قصائد عربیه و شعر ذکر نموده از جمله مطالبات او اینکه سکه بشهره رشک شریف شیدم بزرگوار شاعر بزرگوار
 و برین گفته که او زنا کرده پس در آخر تسم و ایراد کردم که بزرگوار تسم و زنا نمیکنی در جواب گفت که این چه
 ایراد است زیارت را در نامه عمل دست بهت می نویسد زنا را در دست چپ پس چنان خالی در بیان این دوم
 است و حاجی ملا صالح مزبور در کرکلائی مصطفی خانه خریده بود و در آخر عمر بکر بلا اقامت نمود و وفات
 او در کرکلا بوده روزی زیارت حضرت سید الشهدا شریف شد پس از زیارت و نماز و بلا
 سر مرقد مطهر استقامت و دعا می نمود که ناگاه افتاد او را بدوشش گرفتند و بخانه بردند که لافا صله
 فوت شد رحمت الله علیه و حشر الله مع المصومین مؤلف گوید که از بعض فضلای
 عراق شنیدم که از تصانیف طای الوصوف تفسیر است عربی و عربی و در آن هر چه از
 روایات ائمه بیت علیهم السلام یافته نقل فرموده و غالب روایاتش از کتاب کنز الفوائد است
 علیه الرحمة است و غالباً این همان تفسیر است که صاحب قصص آنرا ذکر فرموده و اخوانه در اصل
 عقده الی نزدی عقدار و بی است قریب نیز که تفسیر فرسخ فاصله در میان و اردوی از
 معارف علما و فقها و شاگرد بحر العلوم آقا سید محمدی طباطبائی خطاب شده بود و در علم فقه و

اصول سرآمد فضل و در ادب از ماهرین و کلام بود مسجدی در یزد بنا کرده الحال معروف است از
 تصانیف شریفه او کتابت در اصول و از جمله شاگردان او نزد موصوف فاضل کامل میسر است
 طباطبائی نامینی یزدی است که بعد از خندریاست و بنی و دینوی بوی منتهی شده وفات آن
 در حدود سنه اربعین بعد از الالف و المائین اتفاق افتاد آقا سید حیدر یزدی و
 در عهد پادشاه جم جاهد محمد شاه قاجار طباطبازاده والد سلطان دین پناه ناصرالدین شاه غلام
 ملکه در بلده یزد علم فقه و اجتهاد برافراشته از معاصرین اوند ملا اسمیل عقدائی سابق الذکر
 است حاجی ملا محمد بن ملا احمد نراقی وی عالمی تخریر و مجتهدی خبر در بلده کاشان
 خلعت بود راقم الحروف را بر تصانیف آنجناب اطلاعی بهم برسد حاجی ملا یزدی در سنه خمس بعد از
 و الالف ازین دار فنا بعالم بقا انتقال فرمود آقا سید احمد اردکانی یزدی از ساکنین بلده یزد و در عصر
 فتح علی شاه مغفور بوده وقتی شیخ احمد احسائی وارد بلده یزد شد جمله علما بتعظیم شیخ احمد
 پرداختند مگر سید احمد موصوف یا بحکم وی حکیم و محدث بوده مصنفات عدیده دارد از جمله
 کتابی است در فضائل شیعه موسوم به فضائل الشیعه و کتابی در احوال جناب امیر علیه السلام
 سمسری بسره در المومنین و رساله در فضائل صلوات بر حضرت پیغمبر و آل اطهار نوشته و کتاب
 در انساب سادات متعل بر جرد و لها و شجره با و نیز چند مجلد کتاب عوالم را ترجمه کرده ملا علی اکبر
 اجیبی آجیه از قولیع اصفهان است در عهد سلطان فتح علی شاه در بلده یزد منصب است
 جمعه و جماعت با و منقول بود و فاضله محدث و حکیم و با سلیقه بود از تصانیف اوست بله چار
 در علم اصول و آن کتابت مبسوط که بار الخلافه طهران طبع شده و مرغوب اهل فضل و کمال است
 ملا علی اکبر راجچی یزدی ساکن یزد راج و بی است سه قرنی یزدی موصوف در کربلا
 سطره او را که صحبت جناب آقا سید علی طباطبائی صاحب ریاض فرموده وی از مجتهدین
 عظیم الشان و فقهای اعیان و بنایت متواضع و شکسته و آرمیده خصال بود در بلده یزد منصب
 است جمعه و جماعت قیام داشت وفات ملای موصوف در حدود سنین بعد المائین و الالف

اتفاق افتاد ملا اکبر زمان کرمانی از افاضل زمان و علمای بانام و نشان خاصه در علوم
 ادبیه و فن تفسیر و حدیث و حفظ ادویه و کتاب شیخ ابلا نه و غیره نظیر خود داشت و مرجع اهل ریز بود و چند
 در ریز و اکثر آن آمده متوطن شده و کثیر الطعن بشیخیه و کشفیه بر سرنا بر بود و صاعه سعادتیه وی پیش
 با شاه محمد شاه کرد که طمع نظرش افساد و فتنه است شاه او را بیای تخت در طهران طلبیداشت
 و در آن بلده مجبوس بود و در آخر عمر از تنش دادند که به شهر رفس برد و قضای کار در مشهد
 مقدس بیا بین راه ارتحال فرمود اقا سید اسمعیل قونی ساکن قون که از اعمال
 خراسان است وی از فضایل عصر و مجتهدین زمان خود بود جمیع اهل خراسان و معاصرین بانا
 نشان معترف و بفضل و اجتهاد بوده اند و صد و ستمین لعبد المائتین و الالف انتقال فرمود
 سید جعفر کشفی نجفی و اربابی داراب مقامیت نزدیک شیراز از فضایل عالمیه قدس
 و علمای باوقار و صاحب تصانیف بسیار بود لایسا و تفسیر عمیل نموده است از تصانیف او
 کتابت در آثار و اخبار عقل و جهل که بغاری نوشته و کتاب اجابیه لمفسرین بغاری در ^{علم} و
 دیگر منظومه در علم کلام - سید موصوت طویشیخ احمد احسانی طریقه داشت اگر چه باشیخ احمد عفا
 بود و وفات سید موصوت در صد و ستمین لعبد المائتین و الالف اتفاق افتاد و قبرش در
 بر جرد هست سید صدرالدین عالی نجفی وی از متفکمان اعیان و مجتهدین جلیل الشان
 و ادا شیخ جعفر نجفی صاحب کشف الخطا بود ملا شفیعه از روضه بیه آورده که سید صدرالدین از
 جبل عامل بشا همیشه فد برای تحصیل فقه و حدیث سفر اختیار کرد و از جناب شیخ الشیخ العظام شیخ
 نجفی تحصیل علوم فرموده و صبیحه جناب شیخ در جباله عقد سید موصوت بود و بعد چندی بمقدان حجت
 فرموده و بانجا حجت الاسلام اقا سید محمد باقر شیخ اعلی الله تعالیه بسیار باعانت او پذیرفت و
 مردان را بر جرج و مسائل لطرف او امور ساخت سید موصوت صاحب تصانیف کثیره است و
 اکثر شیخ سلیمان عالی تلمیذ جناب شیخ جعفر نجفی و نیز از عالم جلیل و فقیه نبیل جناب شیخ محمد کاتبی
 بغدادی المعرجی روایت دارد مولانا مفتوی السید محمد طلیحان بن السید محمد حسین بن السید

حامد حسین بن السید زین العابدین الموسوی النیشاپوری از اکابر تکلم علی عظام
و اجلای علمای اعلام و مساطمین مناظرین نخبانم جد و جد و کد و کد او در اعلائی لواحق شریعت و
حمایت دین و ملت کالتور علی شاذق الطور برالشیعہ جمهور مذکور و نوادہ تحقیقات و غرائب مدققات
و محامد صفات و معالی کرامات آن رفیع الدرجات و عتقات موافقات متاخرین مرقوم و
سطوح صیت فضل و کمال آن مجتبی طریقه آل در شش صفت احاطہ نموده و سائر علوم دینی و انوار
فنون لغت و فن تفسیر و علم کلام بے نظیر و امام بهام بود کتاب مستطاب تقریب الاقسام در
تفسیر آیات الاحکام از عتقات انتخاب بر عوارت علم و فضل و تجرید و علم و تہ او در علم تفسیر و
است روشن و حجتی است نمیزین بالجمله توصیف و تعریف آن جمیع الکمال از تہ تقریر و تحریر و

ضمیمہ شریک شمس الانوار تو لائق

زبان شمس منظر سراسر تحقیق

بر اہل علم ہر شکل در ہر فن

ز توضیح بیانش گشتہ روشن

از اسب و کرام آن عالی مقام مولانا سید شرف الدین کہ در حادہ ہلاکو خان از وطن مالوف و
بجانب ہندوستان رسیدہ بود و چنانچہ صاحب مرآۃ الاسرار آورده کہ سید شرف الدین با یک برادر کہ
سید محمد نام داشت در حادہ ہلاکو خان از ملک خراسان برآمدہ و دیار ہندوستان رسیدہ و ہم در آن
تا پنج مسعود است کہ سید شرف الدین کہ از کمالات صوری و حنوی و در قبہ کنتور مقیم گشت تا آنکہ او
عالم نقل کرد بعد از وی سید سید الدین پیشش بجای پدر قائم مقام شد از وی پیشتر سید سید
علاؤ الدین در قبہ کنتور متولد گشت و بعد از بلوغ انواع علوم صوری و حنوی حاصل کردہ انتہی
بجمله سید حسین بن عوالد بن ملقب بسید علاؤ الدین کہ براج دینی و دنیوی و در مرتبہ ارشاد
و بذل و عطا مشہور بود صاحب تصانیف لائقہ است در قبہ کنتور نشو و نما یافت و در ہماختا
وفات یافت و ہمگی سادات نیشاپور کہ در انجا محل اقامت انداختہ از نسل سید علاؤ الدین مذکور
اند و آحال ہم اکثر عیان و شرافت از نسل سید مذکور در قبہ کنتور موجود اند و مرقد پاک سید علاؤ الدین
مذکور در قبہ کنتور زیارتگاہ خلایق نزدیک و دور است ولادت با سعادت علامہ موصوف و فرزند

وقت صبح صادق نجم ماه الفیقه که هزار و یکصد و هشتاد و هشت هجری بود تاریخ بست و دوم همان ماه
 و سال نواب شجاع الدوله مرحوم رحلت فرمود و تحصیل کتب و رسیدن از فضلی عصر خود فرموده و کتاب
 علوم دینی و معارف یقینی پیش جناب غفر اناب مولانا سید دلدار علی طایب شراه فرموده تا اینکه
 در اکثر علوم و فنون محقق بے نظیر و مدق و تحریر گردید و علم کلام مشهور آفاق بوده صاحب تذکره العلماء
 بتقریبی که اعظم توفیق جناب غفر اناب مولوی سید دلدار علی طایب شراه بکر شریف آن علامه برداشته
 و گفته هم از جمله ایشان بود و مدق محقق فاضل لودعی سید جلیل المصطفی مولوی سید محمد بن محمد بن
 حامد کنوری مشهور بسید محمد قلی که بکجه نازم کرک فضل و کمالات و مناظر میدان بناظرات و مباشات
 بود و تصانیف انیقه اش بر نصرتش مذہب حق را دلالت ساطع و برانیت قاطع اکثر کتب
 و رسیدن را بفکر و مطالعه خود برآورده بنیات ذکی الطبع و حدیث الدین بود و انتہی علامه موصوف مدد
 در بلد کبیر ستمه منصب عدالت قیام داشت و مفتی در آنجا بود و رساله عدالت علویہ در بیان احکام
 و اقسام ضمن شده افاضی مفتی که شاہ عدل بر حرم و احتیاط آنجا بست در همان احوال تالیف
 نموده و حکایات قضا و افتاء و فیصله جات الازلا صفات برآیند و افواه عام و خاص سامع و واد
 اند و از جمله کرامات بابر است آنجناب است آنچہ طبعش ناقلین بسبع راقم الحروف رسیده که در تکیه
 آنجناب در قضایای معروفه نظر میفرمود و در فصل خصومات شروع مینمود و بعد احسان نظر حق بکسو
 احد امتحان صمیم ظاهر می فرمود چنان بوقوع می پیوست که اگر کی ازان و شیمی است او را بر تعارض
 که از آنجا الفتن می بود و ظفر حاصل می آمد و همچنین اگر کی از ایشان از ازل اسلام می بود و جسم او کوفه
 حق بسوی اسلامی طاهر و آشکاری شده و در او آخر عمر خود جمله لکھنؤ مراجعت فرموده و در اینجا بابت
 مشغول شد و تمامی اوقات خجسته ساعات را بعرف طاعات و عبادات داشت تا آنکه مدت عمر
 با آخر رسید و جناب باری استیطان عالم باقی را از برای او اختیار فرموده از جمله کرامات آنجناب است
 آنچہ قبل از ولادتش چند نام روی که او هم از فضلی عصر خود بود و تحصیل علوم از مولوی عبدالحق بنوری
 پستاقی علی محمد بانی حضرت خود نموده گویند که مولوی عبدالباب مذکور بذات خود شیعه بود و بالجه و الدعا

العلامة روزگار کتب بسیار از احادیث و اخبار بخاطر خود نوشته بود و بخواب وید که حضرت صاحب العصر
 و الزمان عجل الله فرجه او را سه شمر غایت فرمودند از جلدان و دفتر ناقص و یکی کامل بود و باران
 اول فرزندیکه متولد شد او را همدی قلی و دوم را بادی قلی و فرزند سوم را محمد قلی نام نهاد و چنانچه
 همدی قلی در اول شباب در گذشت و بادی قلی در صغر سن فوت شد و العلامة راجع سبحانه و تعالی
 بفصل و کمال فائق علی الامثال گردانید و تعبیر خواب الغالبین بظهور انجاء مید و انجاء
 اولاد و ذکور سه پسر داشت اکبر ایشان عالمی بجناب مولانا استیاسه سراج حسین که فاضل طویل حکیم
 عصر و فلسوف ماهر بود و خلف او سطش جامع الکملات منبع الافادات سید عالی قدر و فضل
 وسیع الصدور جناب ابو لوی اسید اعجاز حسین صاحب التصانیف العبدیه و التالیف المقتده
 که در ثنای تخریر این کتاب بر حمت حق پیوست و فرزند ثالث آن علامه روزگار و حیدر الاعصار
 فرید الادوار و دریای ناپیدا کن علوم عقلی و نقلی و سخاوت در رزق و فزون اصلی و فرعی المقتنی آثاراً
 الاطیبین و الاحامی لذا ما را جوده الکریمین ایه الله فی العالمین و حجة الحق علی الخلق اجمعین مولانا
 و استاذنا آتشیه حامد حسین اوام الله ظله العالی بدوام الایام و اللالی که احوال خیر باشد در
 اوراق آئنده مرقوم میشود از مصنفات جناب المفتی العلامة و در علم کلام کتاب تشیید المطالعین و
 کشف المصفاة است در دو باب ششم تحفه اثنا عشریه شاه عبدالعزیز دهلوی و آن کتابت بهت
 مبوط در دو مجلد کبیر که شش آن در سن بیان و در شافقت عنوان و لطیف تقریر و متانت تحریر و بیجا
 اقوال و ضبط احوال رجال و انعام معانین و قطع اسان باحدین و بهت اتصال شبهات متکلمین
 مخالفین و البصاح عوار غامضات این جماعت زلفین هم سابق ازمان تا این اوان از تصانیف
 اصی از علمای اعلام و افاضل عالمی مقام بظهور رسیده و کتاب بیعت ناصری جواب باب اطل
 تحفه اثنا عشری و کتاب تقلید المکامد جواب باب دوم تحفه و کتاب برهان السعادت جواب
 باب هفتم تحفه که تخمیناً سی هزار بیت خواهد بود و نسخ این کتاب در حیات آنجناب با کثرت و تظار
 مشهور گشته علمای اعیان و جنهای عالیشان عصرش به و صفت آن کتاب رطب اللسان بوده

جناب سلطان العلماء مولانا اسید محمد طاب مرقدہ در بعض مکاتیب خود کہ با انتخاب نوشتہ و ثنائی
 بلیغ در حق کتاب مذکور فرمودہ و معاصرش عین الاعیان مرحوم سبحان علیخان ہم در مکتوبیکہ با انتخاب
 نوشتہ مع فرمودہ و صورت مکتوب مذکور نیست ابر مراد غائب بجز خراہ گرفت محبت معقول و منقول
 حاوی فروغ و اصول مولوی صاحب مہدوم نیاز کشان محرمیزان دام عیدکم سر لوح نیاز نامہ یافتہ
 بہ نیاز مند بہا نمودہ گذارش میدہد کہ رسالہ رد تحفہ اثنا عشری تصنیف ملازمان دیدم سبحان اللہ
 چہ قدر در غرر جہا بہای و دزدان شکن ابر بحر طبع گرامی سر برزودہ و بحق چنین جواب کمتر از فضلای
 سابق ہم سر انجام یافتہ باشد ہر فقرہ اش ذوق فقارست برای قطع رؤس اولیہ مخالفان اگر غلط کنم
 بجناب ارش از جناب حیدر کرار علیہ التقیۃ و الثناء رسیدہ و برود دوسر یا خیر و برکت سامی امیر مظلوم
 ہر قدر کہ نازش نمایند نیز بدعا نمائے قصور اللسان چند آنکہ مہج طرازی جناب پروادہ اندکیت البسیا
 زیادہ نیاز سبحان علی دیگر از تصانیف انتخاب است کتاب مصارع الافہام جواب یازدہم باب
 ششم کتاب تقریب الافہام تفسیر آیات الاحکام در فارسی احکام عدالت علویہ رسالہ اتفاق الشیخین رسالہ
 تطہیر المؤمنین رسالہ اجوبہ فاخرہ و فوات علامہ مذکور تاریخ ہجرت ہجرت ہجرت ہجرت ہجرت ہجرت
 ہجرت در بلکہ لکھنؤ واقع شدہ در سینیہ جناب خضر آفتاب طاب ثراہہ فون گشت افاضل عصر در تاریخ
 وفاتش قصائد غز و قطععات بدایع نظم فرمودہ اندازا نا بخلہ علامۃ المتاخرین مولانا دوستاؤنا اسید
 محمد عباس القسری دام علاہ در مرثیہ آن مرحوم این قصیدہ کہ مشتمل بر بعض حالات پنجاب فرمودہ

أريد ذكر محمد قلى وحلته	واننى بدياعى لا نفخ الصوبا
هو المهاجر بالهناؤ مدفنه	وكان مسكنا لاولى كنتوا
كانه هو نور الهدى وحين بدا	سناهداه بكنثور قيا كبر طوا
وفى بطلنه مو الى ان محمد	الورى محمد الطهر كان مذكورا
لقد نفقه فى الدين قاصو وعيا	وكان مشغلا بالكلام عريا
ابان جادة الحق باليراع كما	ترى المحرقة ليل لا تفتق نوراً

جزاك ربك عن اهل بيته خيرا مضى مخلق ولدك اول فضل وحسين بن علي عليه مجتهدان محمد وحسين فداها روحی ومن يشتم سدا خلقهم بطبعا كذلك اقربني روضهم حاطهم مضى ناسع شهر غلاة عاشره مصابه بمصا بالحسين مقرون طفاه وقلت لتاريخ يوم رحلتهم	وكان سعيدك عندك لا مشكور كذلك عاش حيدا وما يغفورا كان فضلا ما في الانام مشهورا فانسا بها الشرع صا مضورا ولا يشتم اذا عنبر وكافورا وفي القيمة فيهم يكون محشورا رحيل خامس ال العبا مغفورا وانه لتلقى الحسين سرورا لموته هو اقبال يوم عاشورا
---	---

وَلَا دَامَ ظِلُّ الْبَقَرَةِ

چون فاعل مفتی رسیده خصال در مدح لکنشور سید از گفتور در امام او سپهر و جامه به نیل با مجتهد انعمه که همنام بنی ست زین راه توان گفت که لغوی دور	بگذشت ز عالم ویزدان پیوست بس رخت سفر لبوی جنت برست ز رنگ لاله در گلستان شکست سر رشته اختصا ص بودش درست فریاد کشیده در عرایش نشست
---	--

بهر قدر اولو شسته شد تا رنجش

این قبر مقدس محمد قلی است

بعون الله المنعم و تائيد النبي المعتم والاه الكرام عليهم السلام جلد اول كتاب فيضنا
نجوم السما في تراجم العلماء صورت اختتام پزيرفت و انشاء الله المستعان
جلد دوم هم غنم قریب طبع کرده میشود و ما توفیعی الا بالله علیه توکلْتُ و اللّٰهُ
بِکُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ